

Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht

Oktober 2015

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT 1. ANALYSE VLAAMSE CONTEXT

RAPPORT 2. JEUGDDELINQUENTIE: FENOMEEN EN VERKLARINGEN

RAPPORT 3. EVALUATIE VAN MAATREGELEN

RAPPORT 4. HET KINDERRECHTELIJK KADER

RAPPORT 5. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING

RAPPORT 1.

ANALYSE VLAAMSE CONTEXT

Auteurs

Prof. dr. Rudi Roose
dr. Lieve Bradt
dr. Caroline Vandekinderen
dr. Karel De Vos

Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek

Promotoren

Prof. dr. Rudi Roose
dr. Lieve Bradt

Gent, oktober 2015

Dit rapport is een onderdeel van het onderzoeksproject 'Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht', uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	I-1
1. ADOLESCENTIE.....	I-1
1.1. <i>De paradox van de adolescentie</i>	I-1
1.2. <i>De tweedeling van de adolescentie</i>	I-2
2. MAATSCHAPPELIJKE SITUATIE JEUGD	I-2
2.1. <i>Ruimere sociale problematieken</i>	I-2
2.2. <i>Maatschappelijke kwetsbaarheid</i>	I-3
2.3. <i>... en onderwijs</i>	I-3
2.4. <i>... en geestelijke gezondheid</i>	I-5
2.5. <i>... en etniciteit</i>	I-6
3. HET BELEID TEN AANZIEN VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBAAR JEUGD	I-7
3.1. <i>Empowerende, participatieve en preventieve maatregelen</i>	I-7
3.2. <i>Een dubbele beleidsstrategie</i>	I-7
4. BELEID TEN AANZIEN VAN JEUGDDELINQUENTIE.....	I-8
4.1. <i>Het kind van de morele herbewapening</i>	I-8
4.2. <i>Een preventieve logica</i>	I-9
4.3. <i>Een beheersingsgerichte benadering</i>	I-9
5. ENKELE AANDACHTSPUNTEN	I-10
5.1. <i>Van model naar zingeving</i>	I-11
5.2. <i>Een gezamenlijk perspectief</i>	I-12
6. CONCLUSIE	I-13
BIBLIOGRAFIE	I-14

INLEIDING

Visieontwikkeling inzake jeugddelinquentie omvat noodzakelijk twee perspectieven: enerzijds een perspectief op de jeugd zelf en de handelingen van jongeren, anderzijds een perspectief op beleid ten aanzien van de jeugd, casu quo het beleid inzake delinquent gedrag van jongeren (Weijers & Eliaerts, 2015). Jeugddelinquentie is immers een 'constructie'. Dit betekent niet dat delinquent gedrag niet werkelijk aanwezig zou zijn, maar wel dat de wijze waarop dit gedrag en deze situaties worden gedefinieerd en geproblematiseerd, afhankelijk is van de context, het discours en het perspectief dat wordt gehanteerd (Hemrica, 2004). Actueel zien we zowel in de situatie van de jeugd als in het jeugd(delinquentie)beleid een aantal belangrijke ontwikkelingen die in het debat over het ontwikkelen van een Vlaams jeugdrecht onze aandacht verdienen.

1. ADOLESCENTIE

1.1. De paradox van de adolescentie

Een eerste element betreft de verschuivingen in de adolescentie van jongeren. Criminaliteit is immers in belangrijke mate adolescentiecriminaliteit (zie ook het werkpakket over de etiologie van jeugdcriminaliteit). Hoewel vanuit een juridisch perspectief de volwassenheid aanvangt vanaf het moment dat een persoon meerderjarig wordt (Verhellen, 2000), is de overgang naar volwassenheid in realiteit veel complexer. De meerderjarigheid is met andere woorden een juridische constructie die niet noodzakelijk overeenstemt met de sociologische realiteit. Actueel wordt de adolescentieperiode gekenmerkt door een paradox. Enerzijds stellen we vast dat deze periode in toenemende mate wordt gekenmerkt door een steeds langere 'afhankelijkheid'. De Amerikaanse psycholoog Arnett (2000) typeert dit als *emerging adulthood* of zoals Pleysier en collega's (2012, p. 323) het benoemen: "de uitgestelde volwassenheid" of "het verlengd jeugdmoratorium". Jongeren blijven door de verhoging van de leerplichtleeftijd en de democratisering van het hoger onderwijs langer afhankelijk van hun ouders. Walther (2006) geeft aan dat door de verlenging van de overgangperiode van school naar werk, ook transities in andere levensdomeinen van jongeren beïnvloed worden, zoals gezin, huis, het hebben van een partner. De overgang van jongere naar volwassene wordt op die manier gefragmenteerd en gekenmerkt door een situatie waarin "youth-like dependency and adult autonomy may co-exist simultaneously within the same biography" (Walther, 2006, p. 121). Een fenomeen dat hij benoemt als de 'yo-yo-ization' van transitie van jeugd naar volwassenheid (Walther, 2006). Deze periode verloopt in alle Westerse landen gelijkaardig (Arnett, 2000; 2007). Bijgevolg wordt de nieuwe 'ondergrens' voor de volwassenheid in deze landen tussen het 25ste en het 30ste levensjaar gesitueerd (Lützelberger, 2009; in Van Audenhove, 2015). Anderzijds beschikken jongeren over meer autonomie en vrijheid (Pleysier, Put, Cops & Op de Beeck, 2012) en wordt van hen ook verwacht dat ze autonoom handelen en de 'juiste' keuzes maken. Sommigen karakteriseren deze periode dan ook als 'l'âge du choix' (Stas, Serrien & Van Menxel, 2008).

Dit alles maakt dat de adolescentie een zeer kwetsbare en stressvolle periode in het leven kan zijn (Hamburg, 1989). Belangrijk daarbij is dat jongeren een gunstig toekomstperspectief hebben (Schmidt, Phelps & Lerner, 2011). Een gunstig toekomstperspectief wordt in de literatuur gelegitimeerd vanuit een bezorgdheid op zowel individueel als maatschappelijk vlak (Cardoen, Geinger, Bradt & Van de Walle, 2013). Op *individueel* niveau wordt een positief toekomstbeeld verbonden aan een positieve ontwikkeling voor jongeren (Catalano, Berglund, Ryan, Lonczak & Hawkins, 2004; Sun & Shek, 2012). Van Audenhove (2015) stelt dat optimistische vooruitzichten gelieerd zijn aan een succesvolle transitie naar volwassenheid (Nurmi, 1993; Manzi, Vignoles & Regalia, 2010) en aan gevoelens van psychosociaal welbevinden bij tieners (Park, Peterson & Seligman, 2004). Ze blijken ook samen te hangen met opwaartse sociale mobiliteit (Clausen, 1991),

actief plan- en explorerend gedrag (Beal & Crockett, 2010), probleemoplossings- en psychosociaal adaptatievermogen (Wyman, Cowen, Work & Kerley, 1993) en academische en professionele prestaties (Adelabu, 2008). Van Audenhove (2015) wijst er ook op dat op *maatschappelijk* vlak empirisch onderzoek wijst op de relatie tussen een negatief toekomstbeeld en problematisch gedrag zoals delinquent gedrag (Olate, Salas-Wright & Vaughn, 2012), suïcidaal gedrag (Hirsch et al., 2006), gewelddadig gedrag (Stoddard, Zimmerman & Bauermeister, 2011), seksueel risicogedrag (Whitaker, Miller & Clark, 2000), schooluitval en overmatig alcohol- en/of druggebruik (Bolland et al., 2007; Robbins & Bryan, 2004).

1.2. De tweedeling van de adolescentie

Vlaamse jongeren, net als in andere landen, blijken de toekomst doorgaans gematigd tot positief tegemoet te zien (Jacobs & Cops, 2013; Op de Beeck, 2010). Wel lijkt de adolescentie een tweedeling te veroorzaken: waar de meeste jongvolwassenen succesvol zijn in het maken van de transitie naar een volwassen leven, aansluiting vinden op de arbeidsmarkt en een stabiel sociaal netwerk opbouwen (Galambos, Barker & Krahn, 2006), loopt deze periode voor een groep jongeren vaak moeilijk (Collins, 2001; Hartwell, Fisher & Davis, 2010; Murphy, Clegg & Almack, 2011). In dat verband wijst MacDonald (2011) op verschillen in transities van jongeren, waarbij hij een onderscheid maakt tussen *fast-track* en *slow-track* transities. Waar voor sommige jongeren de overgang naar de volwassenheid vertraagd wordt (*slow track*, cf. *emerging adulthood*) is er ook een groep jongeren die deze transitie sneller doormaakt (*fast-track*) door een snellere overstap naar de arbeidsmarkt. Schoon, Ross en Martin (2009) wijzen bijvoorbeeld op de kloof die ontstaan is tussen de groep mensen die het zich kan veroorloven om te investeren in hogere studies (en op die manier in staat is om de transitie te verlengen) en de groep mensen die dat niet kan. Ook Walther (2006) geeft aan dat de ‘yo-yo transitions’ beïnvloed worden door “the persistence of ‘old’ inequalities according to social background, education, gender, region, and ethnicity” (Walther, 2006, p. 121).

Een vaststelling is dus dat het beeld van de ‘autonome’ jongere zeer grote druk legt op jongeren en dat veel jongeren niet aan dit ideaalbeeld voldoen. Zoals Pleysier (2012) aangeeft, biedt onze laatmoderne samenleving heel wat mogelijkheden, maar heeft de individualisering, het verzelfstandigen van de jeugd als categorie en het ontstaan van jeugdsubculturen ook een belangrijke keerzijde, met name de druk die jongeren ervaren om een heleboel keuzes te ‘moeten’ maken (Pleysier, 2012). Dit geldt mogelijks ook specifiek voor de groep jongeren die met de jeugdbescherming in aanraking komt. Dit roept bijgevolg de vraag op hoe met deze hoge maatschappelijke vereisten – en de verschillen in mogelijkheden om aan deze vereisten tegemoet te komen – kan worden rekening gehouden.

2. MAATSCHAPPELIJKE SITUATIE JEUGD

2.1. Ruimere sociale problematieken

Bovengaannde maakt duidelijk dat het debat inzake jeugddelinquentie niet los mag/kan worden gevoerd van de maatschappelijke positie van jongeren, waarbij er oog moet zijn voor ruimere sociale problematieken waarmee jongeren worden geconfronteerd, zoals situaties van armoede en sociale uitsluiting. Onderzoek beschrijft uitvoerig en gedetailleerd, hoe een aantal (beleidsmatige) indicatoren zoals (1) betrokkenheid in jeugdhulp, (2) armoede (op individueel en/of gezinsniveau), (3) werkloosheid en (4) scholingsgraad, in grote mate gerelateerd zijn aan elkaar, in die zin dat een achterstand op één van deze domeinen, heel vaak ook een kwetsbaarheid impliceert op andere domeinen. De overrepresentatie van gezinnen in armoede in de jeugdhulp is in deze zeer illustratief en roept blijvende discussie op (Koning Boudewijnstichting, 1994; Nicaise & Dewilde, 1995; Bouverne-De Bie et al., 2012). Hoewel het niet eenvoudig is om een eenduidig antwoord te geven op

de vraag of jongeren in armoede vlugger een maatregel van de jeugdbescherming krijgen opgelegd dan andere jongeren, laat het AGORA-onderzoek (Bradt, Roets, Roose, Rosseel & De Bie, 2014) zien dat specifieke socio-economische factoren van gezinnen een rol spelen en de kans om in aanraking te komen met de jeugdbescherming verhogen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het trekken van een leefloon, gezinnen zonder arbeid, ... We zien echter ook dat armoede bijvoorbeeld moet gezien worden als een cumulatie van risicofactoren. Deelfactoren kunnen immers ook leiden tot een hogere 'kwetsbaarheid' voor interventies, bijvoorbeeld zijn gezinnen waar de man alleenstaand is kwetsbaarder dan een alleenstaande vrouw, etc. Dit maakt dat we de 'gronden' waarop we tussenkomen en de achterliggende logica's expliciet moeten maken. Zodoende moet de discussie over de relatie tussen socio-economische achtergrond en interventies in gezinnen en de relatie tot andere 'risicofactoren' blijvend worden gevoerd. Dat dit niet noodzakelijk het geval is, werd aangetoond in het doctoraatsonderzoek van Nouwen (2012) over besluitvorming in de jeugdzorg, maar meer recent ook in het doctoraatsonderzoek van De Vos (2015) over de pedagogie van de jeugdhulp. Daaruit blijkt zowel de mogelijke 'blindheid' van de jeugdbescherming en jeugdhulp voor de armoedeproblematiek, maar blijkt ook dat algemeen de grond waarop wordt tussengekomen vaak impliciet, en onuitgesproken blijft. Het gevolg hiervan is dat zowel jongeren als ouders de zin en de ratio van tussenkomsten vaak niet begrijpen, laat staan actief kunnen bijdragen aan de zingeving van dat ingrijpen, noch er een persoonlijk engagement in kunnen opnemen.

2.2. Maatschappelijke kwetsbaarheid ...

In Vlaanderen worden jongeren in moeilijke situaties vaak aangeduid als 'maatschappelijk kwetsbare jongeren', een concept ontwikkeld door Nicole Vettenburg en Lode Walgrave (Vettenburg, 1988; Vettenburg & Walgrave, 2002). Maatschappelijke kwetsbaarheid verwijst naar het risico om in interactie met maatschappelijke instituties (school, hulverlening, gerecht, ...) herhaaldelijk blootgesteld te worden aan negatieve gevolgen in plaats van positieve gevolgen van deze interacties. Deze beschrijving is (zowel op beleids- als praktijkniveau) wijdverspreid en aanvaard als de voornaamste definitie van maatschappelijke kwetsbaarheid in Vlaanderen. Deze omschrijving integreert een hele resem risicofactoren voor maatschappelijke kwetsbaarheid en reflecteert dus een multidimensionaal perspectief op achterstand. De sociaal-economische status van ouders (beroep, werkstatus, financiële inkomsten en scholingsgraad) en de etnisch-culturele achtergrond van jongeren (vaak gecombineerd met religie) worden vaak naar voren geschoven als de voornaamste voorspellers van maatschappelijke kwetsbaarheid op verschillende levensdomeinen: vrije tijd, gezondheid, gerecht, arbeidsmarkt, onderwijs, ... Bovendien wordt opgroeien in een éénoudergezin beschouwd als een extra risicofactor voor uitsluiting, evenals een laag opleidingsniveau van de jongere. Een laag opleidingsniveau impliceert vaak ernstige beperkingen op de kansen van schoolverlaters.

2.3. ... en onderwijs

Sociaal-economische factoren spelen dus nog steeds een grote rol in transities van jeugd naar volwassenheid, onder andere in de zin dat de sociaal-economische status van het ouderlijk gezin een belangrijke voorspeller is van de schoolcarrière van de jongere (Hirtt, Nicaise & De Zutter, 2007). Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 1 op de 7 jongeren in Vlaanderen de school verlaat zonder diploma. Eurostat meldt 12% vroegtijdige schoolverlaters in 2012. Echter, de kans om ongekwalificeerd uit het onderwijs te stromen, is 12 keer hoger voor leerlingen met een lage SES (dat wil zeggen, 26% versus 3%) (Unicef, 2012). Recente gegevens uit de JOP-monitor 3 (www.jeugdonderzoekplatform.be) laten zien dat voor jongeren uit *blue collar* gezinnen het percentage jongeren dat na 18 jaar niet meer naar school gaat, hoger ligt dan jongeren uit zogenaamde *white collar* gezinnen.

Achtergrondkenmerken voor schoolgaande en niet-schoolgaande jongeren tussen 18 en 21 jaar (N=709)

		Schoolgaand		Niet-schoolgaand		Chi-kwadraat
		N	%	N	%	
Geslacht						.161 (N.S.)
	<i>Mannen</i>	308	84,9	55	15,1	
	<i>Vrouwen</i>	306	88,3	40	11,7	
Onderwijs vorm^{1, 2}						62,257***
	<i>Aso/Kso</i>	275	96,5	10	3,5	
	<i>Tso</i>	108	87,8	26	12,2	
	<i>Bso³</i>	109	70,0	47	30,0	
Beroepsstatus gezin						25,651***
	<i>Blue collar, low skilled</i>	37	75,5	12	24,5	
	<i>Blue collar, high skilled</i>	84	81,6	19	18,4	
	<i>White collar, low skilled</i>	160	82,1	35	17,9	
	<i>White collar, high skilled</i>	326	93,4	23	6,6	

*** p < .001, N.S. = niet significant

De meerderheid van de laaggeschoolde schoolverlaters is afkomstig uit families met een lagere SES die geen vangnet kunnen bieden, waardoor de situatie van deze schoolverlaters vaak precair wordt (Baert & Cockx 2013; PISA, 2009). Zowel de problemen van vertraging als spijbelen zijn oververtegenwoordigd in de steden, hoewel er grote verschillen bestaan tussen de kernsteden (Bral, Jacques, Schelfaut, Stuyck & Vanderhasselt, 2011). Sinds een aantal jaren is het zeer duidelijk geworden dat armoede onder (deze) jongeren in Vlaanderen ontoelaatbaar hoog is. Jeugdarmoede en de diverse gevolgen ervan waren dan ook een onderwerp in het Vlaamse Jeugdbeleidsplan (2010-2014) en het Vlaams Actieplan Kinderrechten (2011-2014) en worden op basis van het Grote Prioriteitendebat als belangrijke strategische doelstelling naar voren geschoven binnen het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019.

Het lijkt er dus met andere woorden op dat vooral de middenklasse geprofiteerd heeft van de verhoogde toegankelijkheid en democratisering van het hoger onderwijs en niet zozeer de lagere klassen. Het is meermaals vastgesteld dat het Vlaamse onderwijsstelsel ongelijkheid reproduceert. Vlaanderen behoort tot één van de topregio's op het gebied van prestaties, maar is de enige regio die een hoog gemiddeld prestatieniveau combineert met een sterke correlatie tussen prestatie en socio-economische achtergrond (PISA, 2009). Geen enkel ander OESO-land doet het slechter dan België in termen van ongelijkheid: nergens is de kloof tussen de mediaan en de laatste 10 percentiel zo groot als in België (Unicef, 2012). De sociaal-economische achtergrond en de sociale status van de jongeren, bepalen nog steeds in zeer grote mate de onderwijsprestaties (PISA, 2009). Ook hier is de impact van de thuisachtergrond in Vlaanderen sterker dan in de meeste andere landen (Demeyer, 2008). Jongeren met een lagere sociaal-economische achtergrond worden - in vergelijking met

¹ Laatste gevolgde studierichting in het secundair onderwijs.

² De categorie *buitengewoon secundair onderwijs* (N=17) is buiten de analyse gehouden.

³ Inclusief deeltijds beroepssecundair onderwijs/Leercontract.

medeleerlingen - vaker uitgesloten en worden opvallend vaker doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs (Vranken, De Blust, Dierckx & Van Haarlem, 2010). De sociale ongelijkheid en uitsluiting worden al merkbaar in het kleuteronderwijs, waar kleuters uit gezinnen met lagere inkomens minder frequent deelnemen aan onderwijs. Dit resulteert in een vertraging van minstens één jaar voor ongeveer 6% van de kinderen in het Vlaamse basisonderwijs (Gadeyne, Onghena & Ghesquière, 2008). Deze trend zet zich voort in het lager onderwijs, waar in het schooljaar 2010-2011, 18% van de kinderen minstens één jaar vertraging had opgelopen. Kinderen met een lagere sociaal-economische achtergrond lopen in Vlaanderen vijf keer zoveel kans om in de eerste graad te moeten dubbelen, terwijl de kans op zittenblijven in het zesde leerjaar voor deze groep kinderen 7,2 keer zo groot geworden is. Bovendien worden ze 8 tot 10 maal vaker doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs (Eurydice, 2007). Dit proces van onderwijsvertraging en sociale uitsluiting zet zich voort in het secundair onderwijs, waarbij het watervalsysteem structureel is ingebed: veel jongeren starten het secundair onderwijs in het ASO, maar worden doorheen de jaren geheroriënteerd naar technisch of beroepsgerichte opleidingen. Ook deze 'heroriëntering' is sterk gerelateerd aan sociale en economische factoren (Woessmann & Schuetz, 2006). Het watervalsysteem treft vooral jongeren uit arme gezinnen. In Vlaanderen zijn vooral jongeren met een hoge SES achtergrond (ongeveer 93,3%) vertegenwoordigd in het ASO, terwijl jongeren met een lage SES achtergrond oververtegenwoordigd zijn in technisch en vooral in beroepsonderwijs (ongeveer 55%) (Eurydice, 2007). In het algemeen secundair onderwijs, ligt de onderwijsvertraging rond de 11%. In het technisch secundair onderwijs is deze 33%. In het beroepssecundair onderwijs – waar jongens en jongeren met een niet-Belgische nationaliteit oververtegenwoordigd zijn - loopt deze op tot 61% (Bral et al., 2011).

Het aandeel van de leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt, was 1,1% in 2010-2011. In het deeltijds secundair onderwijs lag het geregistreerde spijbelen op 28% in 2010-2011. Zowel in het lager als in het secundair onderwijs, scoren leerlingen die worden aangeduid als 'problematisch afwezig' hoger dan gemiddeld op de armoede-indicatoren. Ze zijn meer vertegenwoordigd in het (deeltijds) beroepssecundair onderwijs en hebben meer onderwijsvertraging opgelopen. Er lijkt een samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging (AgODi, 2011).

Spijbelen komt meer voor bij jongeren zonder de Belgische nationaliteit. Alle jongeren met een migratieachtergrond scoren hoger, maar vooral jongeren uit Midden- en Oost-Europese landen en de kleine groep Noord-Amerikanen hebben een aanzienlijk hogere kans op spijbelen in vergelijking met Belgische jongeren. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen het gevolgde type onderwijs. Daarbij gaapt vooral een kloof tussen het voltijds en deeltijds onderwijs. Maar liefst 37,5% van de leerlingen uit DBSO verzamelt 30 b-codes. Binnen het voltijds onderwijs komt 'problematisch' (lees: 30 b-codes) spijbelen het vaakst voor in BSO (3,3%), nagenoeg niet in TSO (0,4%), KSO (0,9%) en ASO (0,1%). Die verschillen blijven ook in een multivariaat model overeind. Er bestaat een duidelijk verband tussen de sociaal-economische achtergrond en het problematisch afwezig zijn op school. Jongeren met een laagopgeleide moeder, jongeren die wonen in een buurt waar veel schoolse vertraging voorkomt en jongeren wiens thuistaal niet het Nederlands is, spijbelen vaker dan jongeren uit meer geprivilegieerde milieus (Spruyt, Keppens & Roggemans, 2014).

2.4. ... en geestelijke gezondheid

Verder kent Vlaanderen ook een probleem van dakloze jongeren en jongeren in de psychiatrische zorg. Merlevede (2014) wijst erop dat vooral minderjarigen met complexe problematieken, zoals minderjarigen met gedragsproblemen, psychische problemen en mentale beperking, stuiten op de problemen in de organisatie van de zorg (Kinderrechtencommissariaat, 2012-2013; Vlaams Parlement, 2011). Gemeenschapsinstellingen en voorzieningen van de Bijzondere Jeugdzorg melden een toenemend aantal jongeren met psychiatrische problemen, en rapporteren moeilijkheden in de

begeleiding van deze jongeren. Omgekeerd weet men binnen het kader van een ziekenhuis niet altijd raad met jongeren met een al te uitgesproken gedragsprobleem (Oikoten, 2004). Recent onderzoek (Merlevede, 2014) geeft aan dat jongeren met een psychiatrische diagnose nog minder stabiele trajecten doorlopen in de jeugdbescherming dan andere jongeren. Het OSBJ (nu Steunpunt Jeugdhulp) organiseerde een denktank over 'moeilijk begeleidbare jongeren', waarbij de vraag voorlag wie deze jongeren zijn en wat hen kenmerkt. De meeste initiatieven in de Bijzondere Jeugdzorg in Vlaanderen vermeldden in dit kader emotionele en psychische problemen, tot psychiatrische stoornissen (Brussels Overleg Jeugdzorg, Werkgroep Antwerpen, eigen probleemanalyse OSBJ, sd.). Nochtans betreft het een grote groep jongeren. Het BIJPASS-behoefteonderzoek toonde aan dat 1/3 van de jongeren die hulp ontvangen van Bijzondere Jeugdbijstand, geconfronteerd worden met psychopathologie. Voor wat betreft de minderjarigen in een jeugdrechtsbankcontext wordt een nog hogere prevalentie van psychische problemen teruggevonden (Colins, Vermeiren, Schuyten & Broekaert, 2009; Vermeiren, De Clippele & Deboutte, 2000). Cijfermateriaal met betrekking tot de situatie van adolescenten in de Vlaamse gemeenschapsinstellingen toont aan dat ongeveer 80% van de jongens in een gemeenschapsinstelling voldeed aan de criteria voor minimum één psychiatrische stoornis (Colins et al., 2009). Een recente studie van Van Damme, Collins en Vanderplasschen (2014) illustreerde een opvallend hoog prevalentiecijfer bij adolescenten in een gemeenschapsinstelling voor minimum één psychiatrische stoornis in het afgelopen jaar (i.e. 88.2%). Dit overtreft in sterke mate de prevalentie in de algemene populatie. Zo werd bij 38.2% van de volledige Europese populatie (i.e. zowel kinderen, adolescenten als volwassenen) minimum één stoornis gediagnosticeerd in het afgelopen jaar (Wittchen et al., 2011). Voor Europese volwassenen was de prevalentie in het afgelopen jaar 9.6% (ESEMED/MHEDEA 2000; Investigators, 2004), voor de Belgische volwassen populatie was dit 10.7% (Bruffaerts, Bonnewyn, Van Oyen, Demarest & Demyttenaere, 2004). Bij een groot deel van deze adolescenten is er sprake van maatschappelijke kwetsbaarheid (Van Damme et al., 2014), wat onder meer wordt geïllustreerd door de lage beroepsstatus van de ouders/primaire verzorgers voor ongeveer de helft van de adolescenten.

2.5. ... en etniciteit

Een andere belangrijke kwetsbare groep is de groep niet-begeleide buitenlandse minderjarigen (Ruiz-Casares, Rousseau, Derluyn, Watters & Crépeau, 2010). Hierbij aansluitend, bestaan er aanwijzingen dat jongeren met een migratieachtergrond moeilijker toegang krijgen tot centra voor algemeen welzijnswerk (CAW) en centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGGZ). In de meer repressieve vormen van opvang en behandeling, zouden ze dan weer oververtegenwoordigd zijn (Lodewyckx, Janssens, Ysabee & Timmerman, 2005).

Dit alles betekent dat het beleid ten aanzien van jeugddelinquentie niet mag worden los gezien van andere beleidsmaatregelen. Zoals blijkt uit onze illustraties van maatschappelijke kwetsbaarheid, ligt de nadruk hierbij vaak op de kenmerken van de jongeren (scholingsgraad, etnische achtergrond, SES, spijbelgedrag, ...) en is het beleid er vaak op geënt – zoals geduid wordt in het volgende hoofdstuk – in te grijpen op deze (niet zelden culturele en psychologische) aspecten om maatschappelijk kwetsbare jongeren aansluiting te laten vinden bij de algemene maatschappelijke dienstverlening (onderwijs, gezondheidszorg, ...). Belangrijk is echter om maatschappelijke kwetsbaarheid niet te benaderen als individuele kenmerken van jongeren (of gezinnen), maar als iets dat ontstaat in de interactie tussen jongeren en maatschappelijke voorzieningen. Hierbij is het belangrijk om voor ogen te houden dat maatschappelijk kwetsbare jongeren "niet (kunnen) doorwegen (hebben) op de formulering van maatschappelijk bevestigde normen binnen instituties" (Van de Walle, Bradt & Bouverne-De Bie, 2013, p. 4). Dit betekent dat we dus ook steeds de vraag moeten stellen naar (en het debat moeten voeren over) de betekenis en finaliteit van interventies. Ten aanzien van wie komen we tussen en waarom?

3. HET BELEID TEN AANZIEN VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE JEUGD

3.1. Empowerende, participatieve en preventieve maatregelen

(Jeugd)armoedebestrijding wordt naar voren geschoven als de eerste beleidsuitdaging uit het Groteprioriteitendebat en als strategische doelstelling binnen het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019. Binnen het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 (p. 18) wordt expliciet gewerkt met de definitie van armoede uit het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA): “Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt mensen in armoede van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Tussen het leven van mensen in armoede en mensen zonder armoede-ervaring bestaat er dus een moeilijk overbrugbare kloof, die zich manifesteert op verschillende vlakken: structurele participatie, vaardigheden, kennis, gevoel en krachten van mensen”. Verder stelt het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 (p. 18) dat “deze kloof enkel overbrugd kan worden, wanneer de samenleving (zowel het beleid als het brede middenveld en andere actoren) beroep doet op de kracht die mensen in armoede en hun omgeving bezitten, de voorwaarden creëert zodat mensen in armoede deze kracht kunnen aanwenden en iedereen gelijke kansen geeft om aan alle aspecten van de samenleving deel te nemen”. Binnen de Vlaamse benadering van armoedebestrijding en maatschappelijke kwetsbaarheid, wordt de rol van overheidsinterventies en de welzijnssector omschreven als het overbruggen van de culturele kloof, opdat mensen in armoede aansluiting kunnen vinden bij de algemene diensten van de samenleving (bijvoorbeeld onderwijs, gezondheidszorg, ...). De primaire doelstelling geformuleerd in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 luidt: “De Vlaamse Regering wil het mogelijk maken dat mensen zelfredzaam kunnen worden en ingaan tegen mechanismen die armoede veroorzaken en in stand houden” (p. 5). Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 vermeldt daarnaast dat “de Vlaamse Regering wil stimuleren dat iedereen maximaal kan participeren aan de maatschappij. Ze doet dit onder andere door in te zetten op het ontplooiën van de talenten van iedere persoon” (p. 7).

In die zin, initieert de Vlaamse overheid empowerende, participatieve en preventieve maatregelen met specifieke aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. Bovendien ligt – vanuit dezelfde insteek: ontplooiing van individuele talenten – binnen het Vlaamse beleid een sterke politieke nadruk op klassieke integratiestrategieën binnen de domeinen onderwijs en tewerkstelling, die tegelijk ook als belangrijkste preventieve en structurele maatregelen worden gezien voor armoede: “Het ontplooiën van competenties en talenten, niet in het minst via onderwijs, werk en sociale economie, is een belangrijke bouwsteen voor het verwerven van een inkomen uit arbeid, dat de beste garantie biedt tegen armoede” (Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, 2015-2019, p. 9).

3.2. Een dubbele beleidsstrategie

Het principe van empowerment is actueel en dit zowel binnen het politieke veld als in de hulp- en dienstverlening. Er wordt veel belang gehecht aan het werken met de krachten die mensen zelf bezitten en het versterken van die krachten. Er zijn heel wat initiatieven genomen – zoals bijvoorbeeld Bind-Kracht, armoede-in-zicht, Eigen Kracht Conferenties – om binnen de hulp- en dienstverlening empowerend te werken (Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, 2015-2019). Binnen de Vlaamse armoedebestrijding, wordt deze empowerment-dimensie begrepen als een individueel proces van persoonlijke groei en adaptatie van arme en maatschappelijk kwetsbare (jonge) mensen (Roets et al., 2012) en vertaald in een reeks remediëringstrategieën en pedagogische praktijken. Individuele begeleiding vanuit een sluitend maatpak, niet op z'n minst binnen de twee bovenvermelde domeinen onderwijs en tewerkstelling, wordt gepercipieerd als cruciale factor om maatschappelijk ‘goed’ te kunnen functioneren (Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, 2015-2019). Denk hierbij aan activeringstrajecten op maat, zorgbegeleiding, inleefstages, oriënteringstrajecten,

budgetbegeleiding, case-management, ... Niettegenstaande deze inspanningen, worden de meest kwetsbare jongeren echter vaak niet bereikt. Deze initiatieven zijn immers vaak geënt op een ideaalbeeld van autonome jongeren (zie hoger) die mits de juiste ondersteuning ook de juiste keuzes maken (Roets et al., 2012). Zodoende zijn ze vaak nog extra kwetsbaar als ze niet aan dit beeld voldoen. De groeiende nadruk op 'keuze' en 'gelijke kansen' wordt echter misleidend, wanneer het structureel ongelijke posities negeert of maskeert (Burman, 1994; Roets, Kristiansen, Van Hove & Vanderplasschen, 2007). We stellen een shift vast van een welvaartsstaat naar een responsabiliseringsstaat, met een groeiende focus op risicobeheersing, individuele verantwoordelijkheid en een discours van geen rechten zonder plichten (Vandenbroeck, Roose & De Bie, 2011). Deze voorwaardelijkheid zien we bijvoorbeeld ook expliciet in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019, waarin wordt gesteld dat volledige participatie aan de samenleving nodig is om te genieten van alle sociale rechten. In dezelfde geest wordt in het Actieplan tegen Spijbelen (2012) het recht op onderwijs vooral gezien als een plicht waarin de jongeren en zijn ouders individueel verantwoordelijk worden gesteld. Recent duiken ook terug voorstellen op om spijbelen als een MOF te kwalificeren. Zodoende wordt falen op school vooral geframed als een individueel probleem dat wordt aangepakt in eerste instantie door participatieve interventies, en als dat niet werkt door dwang. We zien dus een dubbele beleidsstrategie (ook sterk aanwezig binnen de domeinen onderwijs en tewerkstelling): aan de ene kant een empowerende en ondersteunende benadering gericht op ontplooiing en activering, aan de andere kant een meer conditionele en repressieve benadering wanneer deze activering niet (voldoende) werkt. Sociaal werkpraktijken die gebaseerd zijn op de logica van zelfverantwoordelijkheid en –management, worden ook gekenmerkt door deze dualiteit. Enerzijds is hun opdracht cliënten te motiveren voor projecten van zelfontwikkeling en autonomie. Anderzijds dienen ze deviante en destructieve (weerstand)strategieën (zoals misdaad, druggebruik, fraude bij uitkeringen, zelfverwonding, ...) te beheersen doorheen intensieve controle en disciplinaire praktijken (Jordan, 2004). Echter, deze strategieën gericht op aanpassing via empowerment als aanpak om armoedeproblemen te bestrijden, negeren de groeiende sociale ongelijkheid en maken het onmogelijk om te denken over armoede in termen van een vocabularium dat de dimensie van 'individuele keuze' overstijgt.

4. BELEID TEN AANZIEN VAN JEUGDELINQUENTIE

4.1. Het kind van de morele herbewapening

Ook in relatie tot jeugddelinquentie zien we deze dubbele beweging, die hierboven werd geïntroduceerd, ontstaan. Enerzijds betreft het dus een beleid gericht op maximale betrokkenheid en participatie van kinderen en ouders, maar anderzijds zien we een sanctionerend beleid ten aanzien van die kinderen en ouders die de kansen op ondersteuning niet op (gepaste wijze) benutten (Bouverne-De Bie & Roose, 2005; Nagels, 2005). Kenmerkend is de idee van 'confirmation bias': jongeren en ouders die meewerken (die confirmeren wat door de hulpverlening als probleem wordt geformuleerd) worden gezien als goede cliënten, jongeren en ouders die niet meewerken als slechte cliënten en eventueel als een bijkomend gevaar (zie Franssens, Deklerck & Put, 2010).

In die ontwikkeling komt een specifiek kindbeeld naar voor, door de Nederlandse pedagoog Micha De Winter benoemd als *het kind van de morele herbewapening*: problemen van de jeugd worden vooral benoemd in termen van overlast en het bestrijden van overlast (De Winter, 1995). In eerdere Vlaamse wetgeving, bijvoorbeeld de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand werd vooral aangesloten bij het beeld van *het sociaalvernieuwde kind*, met name het maatschappelijk kwetsbare kind, dat behoort tot een risicogroep voor een heel scala aan persoonlijke en maatschappelijke problemen, bijvoorbeeld spijbelen, taalachterstand, mishandeling, gezinsproblemen, criminaliteit en latere werkloosheid (zie hoger). Met het kind van de morele herbewapening verschuift de aandacht van het bestrijden van achterstand naar het bestrijden van de *gevolgen* ervan. Kenmerkend voor

deze kindbeelden zijn, aldus De Winter (1995), dat in de probleembeschrijving ten aanzien van kinderen problemen worden gegeneraliseerd en geïndividualiseerd. *Generalisatie* betekent dat de kenmerken van een bepaalde groep aan een veel ruimere populatie wordt toegemeten (in zijn uiterste consequenties alle ouders en alle kinderen). *Individualisering* betekent dat de oorzaken van problemen vooral op persoonlijk of interpersoonlijk niveau worden gelegd. We zien met de verschuiving van kindbeelden ook een verschuiving van de gevolgtewijzing optreden. Is de hulpverlening aan het voorspelbare kind gericht op de optimale ontplooiing van kinderen en ouders, dan ligt dit bij het kind van de morele herbewapening in het bestrijden van maatschappelijke risico's. Zo onderzocht Nagels (2005) het discours van de Kamer van Volksvertegenwoordigers tussen 1981 en 1999 over jongeren en geweld, waarbij ze een verschuiving aantoonde van een aanpak gericht op (voorkomen van) sociale uitsluiting naar het bestrijden van overlast.

In die zin is het niet vreemd dat de pedagogisering van de jeugd actueel in belangrijke mate terug een *orthopedagogisering* is (Depaepe, 1998) en dat er ook terug verhevigde aandacht is voor de *psychiatrische* component van jeugdproblemen, ook in de jeugdbescherming. Daarin wordt vooral de nadruk gelegd op diagnostiek, afwijkend gedrag en individuele behandeling. Zonder het mogelijke belang van diagnostiek of behandeling in vraag te stellen, roept dit de vraag op naar het soort verhouding dat wordt ontwikkeld met jongeren in gezinnen in relatie tot gepleegde feiten en hoe deze omgang sociaal rechtvaardig kan zijn (De Vos, 2015).

4.2. Een preventieve logica

Hoewel jeugddelinquentie vooral adolescentiedelinquentie is (zie hoger), wordt dit beleid tevens gekenmerkt door een preventieve logica. De aandacht voor het kind in gevaar heeft historisch altijd samengehangen met de notie 'gevaarlijke kinderen'. Vanuit deze preventieve logica is het aantrekkelijk om in te zetten op vroegtijdige preventie, om later delinquentie te voorkomen.

Pleysier (2012) geeft aan dat er enkele fundamentele veranderingen vastgesteld kunnen worden in de wijze waarop actueel omgegaan wordt met (het gedrag van) kinderen en jongeren. Deze verandering kan geduid worden met een verschuiving van 'de eeuw van het psychologische kind' naar 'de eeuw van het risicokind' (Dekker, 2009) of nog: de verschuiving van 'kind in gevaar' (*youth at risk*) naar 'kind als gevaar' (*youth as risk*). Hoewel de "problematisering en dramatisering van de jeugd als delinquent en/of gewelddadig in de historische jeugdanalyse niet nieuw is" (Althoff, 2005, p. 270) en we volgens Pleysier en collega's (2012, p. 323) al lang moeite hebben met de "januskop van de jeugd" leven we actueel in een samenleving waarin controle en het beheersen van risico's centraal staat. Dit laat zich vertalen in een verhoogde nadruk op "registratie, archivering, classificatie en detectie van allerhande sociale risico's" (Pleysier, 2012, p. 281). Waar vroeger interventies ten aanzien van jongeren en volwassenen gebeurden op basis van een bepaalde overtreding van een wet, komt er steeds meer nadruk te liggen op het zo vroeg mogelijk detecteren van potentiële risico's. Pleysier (2012, p. 282) verwijst hiervoor naar Lucia Zedner die de actuele verschuiving benoemt als een overgang van een 'post-crime' samenleving naar 'pre-crime' samenleving. Een samenleving waarin de nadruk ligt op "risico's en risicogroepen, op het archiveren en identificeren van individuen en groepen die de veiligheid potentieel in gevaar kunnen brengen."

4.3. Een beheersingsgerichte benadering

Deze verhoogde inzet op preventie – of 'prepressie' (preventie en repressie), zoals door de Nederlandse socioloog Schinkel (2009) genoemd – is echter niet zonder problemen. Ten eerste heeft deze verschuiving geleid tot een groeiende intolerantie ten aanzien van kinderen en jongeren in onze samenleving. Illustratief hiervoor is het debat over de positie van kinderen en jongeren in de publieke ruimte (zie o.a. Cops & Put, 2013; Cops, Put & Pleysier, 2012). Ten tweede is het risico reëel dat vooral een specifieke groep van jongeren in het vizier komen. Zoals Pleysier (2013, p. 255)

aangeeft, is een 'early intervention' logica voor beleidsmakers en praktijkwerkers een aantrekkelijke logica aangezien ze toelaat om in te grijpen "op potentieel risicovolle individuen of groepen vóór risico's zich realiseren". Dit zorgt er volgens Althoff (2005, p. 274) ook voor dat actueel heel wat van het jeugdonderzoek "probleemresearch is, een geïndividualiseerde benadering van (probleem)jongeren". Onderzoek waarin op zoek gegaan wordt naar risicofactoren van problematisch gedrag en criminaliteit wint steeds meer aan belang binnen het domein van de jeugdbescherming.

Kenmerkend hiervoor is bijvoorbeeld de discussie over de benadering van de superdiversiteit in onze samenleving (Geldof, 2014) en de aanwezigheid van jongeren met een migratieachtergrond in de jeugdbescherming. Dit kan benaderd worden als een etiologisch vraagstuk vooral gericht op de relatie tussen etniciteit en delinquentie, waarbij dit tot heftige discussies leidt tussen believers en non-believers in het belang van deze vraag (cf. debat onderzoek Marion Van San), maar ook in believers en non-believers in een gespecialiseerde aanpak, methodieken, ... van jongeren met een migratieachtergrond. Het risico bestaat daarbij dat zeer beheersingsgerichte benaderingen, gefocust op diagnostiek, leiden tot het 'apart' stellen van jongeren met een migratieachtergrond, waarbij vooral gefocust wordt op verschillen in plaats van gezamenlijke bezorgdheden (cf. De Roo, 2015). Tegenover dergelijke beheersingsgerichte benadering wordt actueel ook het belang benadrukt van het ontwikkelen van interculturele competenties (cf. Verstraete, 1999) waarbij de nadruk ligt op het belang van het ontwikkelen van een systeem dat gevoelig is voor het leren omgaan met verschillen op verschillende terreinen (armoede, etniciteit, gender, ...) zonder dit op te sluiten in specifieke 'probleemcategorieën'. Actueel zien we echter dat vanuit een preventieve logica eerder een beheersingsgerichte pedagogiek wordt gestimuleerd die niet noodzakelijk aansluit bij de leefwereld van jongeren en door hen als bevreemdend kan worden ervaren (De Vos, 2015). Het recente onderzoek van De Vos (2015) toont aan dat de wijze waarop wordt omgegaan met jongeren in het jeugdbeschermingssysteem vaak niet transparant is en weinig of niet ondersteunend. Ook andere literatuur wijst op het feit dat dergelijke hulp niet aansluit bij deze groep (zie o.a. Amezghal & Naert, 2011; Roose, De Vos & Bouverne-De Bie, 2012).

5. ENKELE AANDACHTSPUNTEN

Besluitend kan gesteld worden dat een belangrijke discussie in de uitwerking van een Vlaams decreet inzake de reactie op jeugddelinquentie de vraag zal betreffen of voor één of ander 'model' moet worden gekozen. Uit het recente onderzoek van Goedseels (2015) blijkt echter dat de praktijk zich niet tot een model laat bekennen en dat er nood is aan de explicitering van een duidelijke visie op jongeren en op jeugddelinquentie. Dit houdt – er van uitgaand dat niet voor een louter repressief perspectief gekozen wordt, maar ook voor een pedagogisch perspectief – de vraag in naar de pedagogische opvatting die wordt geuit en ontwikkeld. Een belangrijke vraag daarbij betreft de afstemming tussen de afhandeling van MOF en de benadering van Verontrustende Opvoedingssituaties (VOS) en meer specifiek dus ook de relatie tussen het (toekomstige) decreet 'jeugdrecht' en de integrale jeugdhulp. Dit debat kan enerzijds technisch worden gevoerd, waarbij de nadruk dan ligt op de vraag naar een 'juiste' kwalificatie van VOS en MOF. De zoektocht ligt dan op de vraag naar de afbakening van een recht op hulp versus een interventierecht of met andere woorden, wanneer stopt het recht op hulp en begint de dwang tot aanpassing? Deze benadering is ons inziens weinig relevant omdat onderzoek herhaaldelijk aantoonde dat kwalificaties altijd gepaard gaan met 'toeval' en dat ook dit steeds een constructieproces is. De zoektocht naar het 'juiste' constructieproces (bijvoorbeeld via de juiste diagnostiek) is dan weinig zinvol omdat het mogelijk geen relevantie heeft voor de concrete situaties waarin jongeren en gezinnen gevat zijn. Meer zinvol lijkt het om zowel in de jeugdhulp als in de afhandeling van delinquentie te zoeken naar ruimte voor zingeving (De Vos, 2015).

5.1. Van model naar zingeving

Dat roept de vraag op hoe overheidsbeleid, en regelgeving met betrekking tot de jeugdhulp en met betrekking tot interventies naar aanleiding van MOF, kunnen bijdragen aan de opbouw van subjectieve zingeving in de jeugdhulp en in de interventies naar aanleiding van MOF, waardoor de jeugdhulp en de interventies naar aanleiding van MOF door jongeren en ouders ook ervaren kunnen worden als zinvol. Geen gemakkelijke vraag omdat zingevingsprocessen, opgevat als relationele processen, fragiele processen zijn die ontsnappen aan lineair tijdsverloop en daarenboven weerbarstig zijn ten aanzien van sturing door wetten, decreten of reglementen. De bijdrage van overheidsbeleid en regelgeving ligt daarom niet zozeer in de beheersing van deze zingevingsprocessen, vanuit de ambitie de uitkomst ervan te bepalen, maar ligt eerder in de oriëntering ervan en in het creëren van de noodzakelijke voorwaarden om tot een communicatief opgebouwde zingeving aan jeugdhulp en interventies naar aanleiding van MOF te kunnen komen. De bijdrage van overheidsbeleid en regelgeving aan het creëren van ruimte voor zingeving situeert zich dan ook in meerdere dimensies van 'de jeugdhulp' of van de stelsels waarin de interventies ten aanzien van MOF een plaats krijgen.

Met de integratie van sociale grondrechten in het recht, worden het streven naar de realisering van gelijke en menswaardige levensvoorwaarden en de erkenning van gelijke menselijke waardigheid in de context van een samenleving die getekend wordt door diversiteit, oriënterende waarden voor de ontwikkeling van sociale politiek. Het beleid en de regelgeving inzake jeugdhulp en inzake de interventies naar aanleiding van MOF staan dan ook voor de uitdaging deze oriëntering te bevestigen, en te waarborgen in de zorgpraktijken van de jeugdhulp en in de interventiepraktijken naar aanleiding van MOF. Het zijn deze oriënterende waarden die de inzet van collectieve middelen verantwoorden. De minimale voorwaarde om deze oriëntering te handhaven in de jeugdhulp en in een interventiestelsel naar aanleiding van MOF, bestaat erin zowel in het stelsel 'jeugdhulp' als in het stelsel met betrekking tot interventies ten aanzien van MOF, herkenbare en toegankelijke settings in te stellen waarin de overheid zich zowel ten aanzien van jongeren als ten aanzien van ouders kan manifesteren als garant van hun recht op ondersteuning. In het huidige jeugdhulpstelsel is het denkbaar zulke settings onder andere te integreren in de Intersectorale Toegangspoort, - zowel bij de indicatiestelling als bij de regie -, in de op stapel staande intersectorale zorgnetwerken, in de crisisnetwerken, in het OCJ, in 'de brede instap', etc. Een eventuele herinstructie van het recht op trajectbegeleiding in de Integrale Jeugdhulp, kan opgevat worden als een opportuniteit voor de overheid, trajectbegeleiding te concipiëren als een manifestatie van dit recht op ondersteuning, waarvoor de overheid zich garant stelt, en niet zozeer als een technische of procedurele verbetering van de weg door jeugdhulpland.

De garantstelling waarvan sprake impliceert immers inhoudelijk wel één en ander. Eén implicatie van deze garantstelling is dat de probleemdefiniëringen waarop hulp of andere interventies verondersteld worden een antwoord te bieden, communicatief vatbaar worden gemaakt voor bevraging, reflectie en herdefiniëring vanuit verschillende perspectieven, noodzakelijkerwijs ook vanuit het perspectief van jongeren en ouders, en wel op de manier waarop zij zich uitdrukken. Een hiermee samenhangende implicatie is dat ook het concrete verloop en de vormgeving aan hulp of andere interventies op deze settings vatbaar blijven voor bevraging, reflectie en wijziging, vanuit de onderliggende vraag of in de concrete ondersteuning het besef van gelijke menselijke waardigheid overeind blijft bij al wie in die ondersteuning betrokken is. In het huidige jeugdhulpstelsel stelt deze onderliggende vraag zich overigens scherp met betrekking tot de vaak desoriënterende effecten van de vergaande proceduralisering van de jeugdhulp.

Dezelfde oriëntering op de sociale grondrechten kan ook ingebouwd worden in het gerechtelijke luik van de jeugdhulp, - de opgelegde hulp-, en met betrekking tot de gedwongen interventies naar aanleiding van MOF. In deze optie worden de jeugdrechter en desgevallend de familierechter

eveneens dragers van de garantie op ondersteuning. De rol van de jeugdrechter dient dan ook scherp gesteld te worden: ook de jeugdrechter is in deze optiek gehouden tot het vatbaar maken van problematiseringen, voor een communicatieve zingeving, georiënteerd op de waarden die in de sociale grondrechten besloten liggen.

De oriëntatie op de sociale grondrechten heeft daarenboven ook implicaties voor de verhouding overheid-jeugdhulpaanbieders, en dus voor het voorzieningenbeleid. De uitdaging waarvoor de overheid op dit vlak staat, bestaat erin de kwaliteitseisen die ze aan voorzieningen stelt verbonden te houden met de oriëntatie op de waarden die besloten liggen in de sociale grondrechten. Het erkennings- en kwaliteitsbeleid dient zich dan ook te ontdoen van de kwaliteitsnormen waarin zowel cliënteel als professionals herleid worden tot abstracte grootheden, en waarbij efficiëntie en effectiviteit herleid worden tot korte-termijn performantienormen. De overheid staat op dat vlak tegelijk voor de uitdaging voorzieningen de tijd en de ruimte te bieden een duurzaam pedagogisch beleid te ontwikkelen, en tegelijk voor de uitdaging hierin ook evaluerend en normerend op te treden vanuit de bekommernis dat sociale grondrechten relevant kunnen worden en betekenis kunnen krijgen in de verhouding tussen jeugdhulpaanbieders en hun cliënteel.

5.2. Een gezamenlijk perspectief

Bij dit alles is het belangrijk om te zien dat POS/VOS en MOF historisch gezien samen hangen (zie hoger) maar dat het perspectief op de relatie tussen beide wel verschuift. Zo zien we dat in aanloop naar de wet van 1965 door toenmalig Minister van Justitie Vermeulen gesteld werd dat kinderen in gevaar (de huidige VOS) en gevaarlijke kinderen (MOF) niet mochten worden gescheiden omdat dit niet eerlijk was naar de delinquenten jongeren toe die ook problemen hadden buiten deze delinquentie. Actueel wordt deze argumentatie overwegend omgedraaid en wordt gewezen op het 'besmettingsgevaar' voor jongeren in VOS en het feit dat jongeren in een VOS niet mogen in aanraking komen met MOF'ers omdat dit niet eerlijk zou zijn naar de jongeren in een VOS.

We zien ook dat de relatie tussen VOS en MOF en tussen het recht op hulp en interventierecht overwegend hiërarchisch en subsidiair wordt opgebouwd: VOS kan leiden tot MOF en dus moet de integrale jeugdhulp 'preventief' worden ingezet om verdere problemen (de noodzaak aan verdere hulp) te vermijden. Subsidiariteit wordt daarbij ingezet vanuit een residueel perspectief, waarbij de nadruk gelegd wordt op het vrijwaren van overmatig overheidsingrijpen. Het subsidiariteitsprincipe heeft nochtans ook een andere kant: de garantstelling van het engagement om problemen aan te pakken. Deze kant van het subsidiariteitsprincipe wordt doorgaans onderbelicht. De implicatie hiervan is dat in de jeugdzorg plaatsen worden voorzien waarin het gesprek aangegaan wordt over de vorm die hulp dient aan te nemen en de instanties die zich hiertoe best engageren, teneinde deze garantstelling concreet te kunnen maken (De Vos, 2015)

Het residuele perspectief van de jeugdzorg houdt tevens een risico in op culpabilisering wanneer de preventieve logica niet 'werkt' (de zeer moeilijke gasten, gezinnen, .. die hun kansen niet nemen), en leidt tevens tot een ongenueanceerd en eenduidig kindbeeld van daders (MOF) en slachtoffers (VOS) (Roose & De Bie, 2008). Daders zijn dan 'slecht' en slachtoffers 'goed'. Dit heeft veel consequenties zowel voor daders als voor slachtoffers. Het negeert immers het feit dat daad en jongere niet volledig samenvallen, maar ook dat slachtofferschap en jongere niet volledig samenvallen. Slachtoffers die niet voldoen aan het ideaal van een 'goed' slachtoffer kunnen dan vatbaar zijn voor meer repressieve en onbegrijpende reacties (Daems, 2007). In die zin is het belangrijk om zowel naar VOS als naar MOF een doorgedreven pedagogische visie te ontwikkelen. Om uit de molen van 'model' en 'juiste afhandeling voor het juiste label' te geraken, kan het recht op hulp consequent worden doorgedacht en kunnen jeugdhulp en jeugdrecht worden gezien als hulpbronnen in plaats van als te vermijden zaken. In plaats van dus 'eerst jeugdhulp' en 'daarna jeugdrecht' of 'jeugdhulp voor VOS' en 'jeugdrecht voor MOF' te ontwikkelen, kan er aandacht zijn voor het ontwikkelen van

een gezamenlijk perspectief met zowel in de afhandeling van VOS als van MOF het belang van ruimtes waarin het mogelijk is in dialoog te treden met jongeren en hun context en samen met het te zoek naar zingeving.⁴

6. CONCLUSIE

Uit bovenstaande analyse komen dus een aantal centrale aandachtspunten naar voor die belangrijk zijn in de ontwikkeling van een Vlaams decreet inzake de afhandeling van jeugddelinquentie.

- Het debat inzake jeugddelinquentie kan niet louter individueel worden gevoerd los van de maatschappelijke positie van jongeren en hun gezin. Er moet oog zijn voor ruimere sociale problematieken waarmee jongeren worden geconfronteerd, zoals situaties van armoede en sociale uitsluiting. Het is belangrijk om te zoeken naar manieren om deze in beeld te brengen en te houden.
- Er moet aandacht zijn voor de complexiteit van deze problematieken en de kwetsbaarheid van jongeren en gezinnen. Dit zijn belangrijke aandachtspunten bijvoorbeeld in relatie tot pleidooien voor ingrepen op de sociale rechten van ouders (vb. inhouden kindergeld) of pleidooien inzake de ontwikkeling van dwingende interventies ten aanzien van ouders (vb. de idee van ouderstages).
- De 'ruimte voor zingeving' van jongeren, ouders, hulpverleners, daders en slachtoffers, ... is cruciaal. Dit houdt meer in dan een implementatie van 'bemiddeling' in alle fasen, maar houdt de vraag in naar een doorgedreven en doordachte visie op de pedagogie van de jeugdzorg.

⁴ Dit is niet noodzakelijk hetzelfde als bijvoorbeeld 'bemiddeling', gezien ook in bemiddeling men al kan worden vastgepind op een positie als 'dader' en als 'slachtoffer' en dit openheid naar ook andere posities kan bemoeilijken. Dit roept dus ook de vraag op welke opvatting over bemiddeling wordt gehanteerd en of dit er een is waar ruimte is voor dialoog over de definitie van het probleem dan wel of het een is waar jongeren enkel worden verwacht tegemoet te komen aan herstel van de schade (cf. Bradt, 2009).

BIBLIOGRAFIE

- Adelabu, D.H. (2008). Future time perspective, hope and ethnic identity among African American Adolescents. *Urban Education*, 43, 347-360.
- AgODi (2011). Raadpleegbaar via: <http://www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/agodi/nieuwsbrieven-rapporten/rapporten/agodi-jaarverslag/> (geraadpleegd 14 oktober 2013).
- Althoff, M. (2005). Het beeld van de jeugd als criminaliteits- en veiligheidsprobleem. Een discours-theoretische verklaring. *Pedagogiek*, 25(4), 262-278.
- Amezghal, L., & Naert, J. (2011). Over maatschappelijk kwetsbare jeugd en de onbruikbare jeugdhulpverlening. In F. Coussée & Mathijssen, C. (Red.), *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren* (pp. 95-108). Leuven: Acco.
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood, a theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arnett, J.J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1, 68-73.
- Baert, S., & Cockx, B. (2013). Pure ethnic gaps in educational attainment and school to work transitions: When do they arise? *IZA Discussion Paper No. 7262*. Raadpleegbaar via: <http://ftp.iza.org/dp7262.pdf> (geraadpleegd op 10 september 2015).
- Beal, S.J., & Crockett, L.J. (2010). Adolescents' occupational and educational aspirations and expectations: Links to high school activities and adult educational attainment. *Developmental Psychology*, 46, 258-265.
- Bolland J.M. et al. (2007). Development and risk behavior among African, American, Caucasian and mixed-race adolescents living in high-poverty inner-city neighbourhoods. *American Journal of Community Psychology*, 40, 230-24.
- Bouverne-De Bie, M., & Roose, R. (2005). Over ouderstages, of: de maatschappelijke logica van een jeugdbeschermingssysteem. *Panopticon*, 26(1), 35-44.
- Bouverne-De Bie, M., Rosseel, Y., Impens, J., De Visscher, S., Willems, S., & Delens-Ravier, I. (2012). *Een link tussen leven in armoede en maatregelen bijzondere jeugdbijstand?* Gent: Academia Press.
- Bradt, L. (2009). *Victim-offender mediation as social work practice: A comparison between juvenile and adult mediation in Flanders*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in het Sociaal Werk. Gent: Universiteit Gent.
- Bradt, L., Roets, G., Roose, R., Rosseel, Y., & De Bie, M. (2014). Poverty and decision-making in child welfare and protection: Deepening the bias-need debate. *British Journal of Social Work*, Advance Access 21 August 2014.
- Bral, L., Jacques, A., Schelfaut, H., Stuyck, K., & Vanderhasselt, A. (2011). *Stadsmonitor 2011: Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden*. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur. Raadpleegbaar via: <http://issuu.com/thuisindestad/docs/stadsmonitor> (geraadpleegd op 20 november 2013).
- Bruffaerts, R., Bonnewyn, A., Van Oyen, F., Demarest, S., & Demyttenaere, K. (2004). Prevalentie van mentale stoornissen in de Belgische bevolking. *Tijdschrift voor Geneeskunde*, 60(2), 75-85.
- Burman, E. (1994). *Deconstructing developmental psychology*. London: Routledge.
- Cardoen, D., Geinger, F., Bradt, L., & Vandewalle, T. (2013). Het academische en arbeidsmarktgerichte toekomstperspectief van Antwerpse en Gentse jongeren: Een kwestie van opvoedingsvaardigheden? In N. Vettenburg, M. Elchardus, J. Put & S. Pleysier (Red.), *Jong in Gent en Antwerpen: Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent* (pp. 99-122). Leuven: Acco.

- Catalano, R.F., Berglund, M.L., Ryan, J.A.M., Lonczak, H.S., & Hawkins, J.D. (2004). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 51, 98-124.
- Clausen, J.S. (1991). Adolescence competence and the shaping of the life course. *American Journal of Sociology*, 6, 805-842.
- Colins, O., Vermeiren, R., Schuyten, G., & Broekaert, E. (2009). Psychiatric disorders in property, violent, and versatile offending detained male adolescents. *American Journal of Orthopsychiatry*, 79(1), 31-38.
- Collins, M. (2001). Transition to adulthood for vulnerable youths: A review from research and implications for policy. *Social Service Review*, 75, 271-291.
- Cops, D., & Put, J. (2013). Editoriaal – Gemeentelijke Administratieve Scanties: ‘Wondermiddel’ of ‘gevaar voor de democratie’? *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 2013, 1377-2104.
- Cops, D., Put, J., & Pleysier, S. (2012). De GAS-wetgeving als instrument voor de aanpak van overlast/ Bedenkingen bij en suggesties voor een integraal en onderbouwd overlastbeleid. *Panopticon*, 33, 552-563.
- Daems, T. (2007). Een sociologische verkenning van victimisering. *Panopticon*, 28(1), 30-45.
- Dekker, J.H.J. (2009). Children at risk in history: A story of expansion. *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education*, 45, 17–36.
- De Roo, P. (2015). *De constructie van het migrantenprobleem: Een geschiedenis van het sociaal werk voor migranten*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in de Sociale Wetenschappen. Gent: Universiteit Gent.
- De Vos, K. (2015). *Voorstructurerings in de zorg: Een sociaal-pedagogisch perspectief op de evolutie in de omgang tussen opvoeders en jongeren in de bijzondere jeugdzorg*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in de Pedagogische Wetenschappen. Gent: Universiteit Gent.
- De Winter, M. (1995). *Kinderen als medeburgers: Kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Depaepe, M. (1998). *De pedagogisering achterna: Aanzet tot de genealogie van de pedagogische mentaliteit in de voorbije 250 jaar*. Leuven: Acco.
- ESEMeD/MHEDEA 2000 Investigators (2004). Prevalence of mental disorders in Europe: Results from the European Study of the Epidemiology of Mental Disorders (ESEMeD) project. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 21–27.
- Eurydice (2007). *The education system in the Flemish Community of Belgium*. Brussels: Eurydice.
- Franssen, M., Put, J., & Deklerck, J. (2010). *Het beleid van de jeugdmagistraat*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Gadeyne, E., Onghena, P., & Ghesquière P. (2008). Child and family characteristics associated with nonpromotion in preprimary education. *Exceptional Children*, 74, 453-469.
- Galambos, N.L., Barker, E.T., & Krahn, H.J. (2006). Depression, self-esteem and anger in emerging adulthood: Seven year trajectories. *Developmental Psychology*, 42, 350-365.
- Geldof, D. (2014). *Superdiversiteit: Hoe migratie onze samenleving verandert*. Leuven: Acco.
- Hamburg, D.A. (1989). Preparing for life: The critical transition of adolescence. *Crisis*, 10, 4-15.
- Hartwell, S.W., Fisher, W.H., & Davis, M. (2010). Emerging adults with psychiatric disabilities involved with the criminal justice system. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54, 756-768.
- Hemrica, J.C. (2004). *Kind-zijn tussen opvoeding en recht: Een grondslagenonderzoek naar kindbeelden in discussies op het grensvlak van opvoeding en recht*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

- Hirsch, J.K. et al. (2006). Future orientation and suicide ideation and attempts in depressed adult 50 and over. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 14, 752-757.
- Hirtt, N., Nicaise, I., & De Zutter, D. (2007). *De school van de ongelijkheid*. Berchem: EPO.
- Jacobs, L., & Cops, D. (2013). Het subjectief welbevinden van Antwerpse en Gentse scholieren. In N. Vettenburg, M. Elchardus, J. Put & S. Pleysier (Red.), *Jong in Antwerpen en Gent: Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent* (pp. 123-146); Leuven: Acco.
- Jordan, B. (2004). Emancipatory social work? Opportunity or oxymoron. *British Journal of Social work*, 34(1), 5-19.
- Kinderrechtencommissariaat (2012-2013). *Jaarverslag: Kinderen en jongeren vallen tussen de plooiën*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- Koning Boudewijn Stichting (1994). *Algemeen verslag over de armoede*. Brussel: KBS.
- Lodewyckx I., Janssens, A., Ysabee, P., & Timmerman, C. (2005). *Allochtone en autochtone jongeren met psychische problemen en gedragsproblemen: Verschillende trajecten naar de hulpverlening?* Steunpunt gelijkekansenbeleid – Consortium Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt. Raadpleegbaar via: <http://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/19.-Allochtone-en-autochtone-jongeren-met-psychische-problemen-en-gedragsproblemen-I.-Lodewyckx.pdf> (geraadpleegd op 10 september 2015).
- Lützelberger, T. (2009). *Leaving the parental home in Europe: cultural micro foundations of welfare systems*. Paper gepresenteerd op de 9th conference of ESA, Lissabon, 2-5 september 2009.
- MacDonald, R. (2011). Youth transitions, unemployment and underemployment: Plus ça change, plus c'est la même chose? *Journal of Sociology*, 47(4), 427-444.
- Manzi, C., Vignoles, V.L., & Regalia, C. (2010). Accomodating a new identity: possible selves, identity change and well-being across two life-transitions. *European Journal of Social Psychology*, 40, 970-984.
- Merlevede, S. (2014). *Trajecten van minderjarigen met psychische problemen gevolgd door de jeugdrechtbank*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in de Criminologische Wetenschappen. Brussel: VUB.
- Murphy, E., Clegg, J., & Almack, K. (2011). Constructing adulthood in discussions about the futures of young people with moderate-profound intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 24, 61-73.
- Nagels, C. (2005). Jongeren en geweld: Een ogenschijnlijke parlementaire evidentie. *Panopticon*, 26(1), 45-55.
- Nicaise, I., & Dewilde, C. (1995). *Het zwaard van Damocles: Arme gezinnen over de bijzondere jeugdzorg*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Nouwen, E. (2012). *De instroom in de bijzondere jeugdzorg: Een mixed-methods analyse van besluitvormingspraktijken in de comités voor bijzondere jeugdzorg*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in de Criminologische Wetenschappen. Leuven: KULeuven.
- Nurmi, J.E. (1993). Adolescent development in age-graded context: developmental tasks and standards. *International Journal of Behavioral Development*. 16, 169-189.
- Oikoten (2004). *Jaarverslag 2004*. Tildonk: Oikoten n.d.
- Olate, R., Salas-Wright, C., & Vaughn M.G. (2012). Predictors of violence and delinquency among high risk youth and youth gang members in San Salvador, El Salvador. *International Social Work*, 55, 383-401.
- Op de Beeck, H. (2010). Welbevinden van Vlaamse jongeren. In N. Vettenburg, J. Deklerck & J. Siongers (Red.), *Jongeren in cijfers en letters: Bevindingen uit de JOP-monitor 2* (pp. 213-238). Leuven: Acco.

- Park, N., Peterson, C., & Seligman M. (2004). Reply strenghts of character and well-being: a closer look at hope and modesty. *Journal of Clinical Psychology*, 23, 628-634.
- PISA (2009). Raadpleegbaar via: www.pisa.ugent.be/nl/resultaten (geraadpleegd op 12 oktober 2013).
- Pleysier, S. (2012). Kind als gevaar: De nieuwe preventie en criminalisering van gedrag. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 2012(4), 278-288.
- Pleysier, S. (2013). Kinderen als 'crash test dummies': Keerzijde van de lokroep naar vroegtijdige interventie. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 2013(3), 252-265.
- Pleysier S., Put J., Cops D., & Op de Beeck H. (2012). De eeuw van het risicokind? Een criminologische bril in het jeugdonderzoek. In M. De Bie, R. Roose & M. Vandenbroeck (Red.), *Maatschappelijk engagement: Een besef van kwetsbaarheid: Liber amicorum Nicole Vettenburg* (pp. 319-332). Gent: Academia Press.
- Robbins, R.N., & Bryan, A. (2004). Relationships between future orientation, impulsive sensation seeking and risk behavior among adjudicated adolescents. *Journal of Adolescent Research*. 19, 428-445.
- Roets, G., Kristiansen, K., Van Hove, G., & Vanderplasschen, W. (2007). Living through exposure to toxic psychiatric orthodoxies: Exploring narratives of people with mental health problems who are looking for employment on the open labour market. *Disability & Society*, 22(3), 267-281.
- Roets, G., Roose, R., Claes, L., Vandekinderen, C., Van Hove, G., & Vanderplasschen, W. (2012). Reinventing the employable citizen: A perspective for social work. *British Journal of Social Work*, 42(1), 94-110.
- Roose, R., & De Bie, M. (2008). Beelden in het welzijnswerk bevraagd. *Antenne*, 26(3), 14-17.
- Roose, R., De Vos, K., & Bouverne-De Bie, M. (2012). De zoektocht naar de pedagogiek van de integrale jeugdhulp. In F. Coussée & L. Bradt (Red.), *Jeugdwerk en sociale uitsluiting: Handvatten voor emanciperend jeugdbeleid* (pp. 75-97). Leuven: Acco.
- Ruiz-Casares, M., Rousseau, C., Derluyn, I., Watters, C., & Crépeau, F. (2010). Right and access to healthcare for undocumented children: Addressing the gap between international conventions and disparate implementations in North America and Europe. *Social Science and Medicine*, 70, 329-336.
- Schinkel, W. (2009). De nieuwe preventie. Actuariële archiefsystemen en de nieuwe technologie van de veiligheid. *Krisis*, 2, 1-21.
- Schmidt, R., Phelps, E., & Lerner, R.M. (2011). Constructing positive futures: modeling the relationship between adolescents' hopeful future expectations and intentional self regulation in predicting positive youth development. *Journal of Adolescence*, 34, 1127-1135.
- Schoon, I., Ross, A., & Martin, P. (2009). Sequences, patterns, and variations in the assumption of work and family-related roles: Evidence from two British birth cohorts. In I. Schoon & R.K. Silbereisen (Red.), *Transitions from school to work: Globalization, individualization, and patterns of diversity* (pp. 219-242). Cambridge: Cambridge University Press.
- Spruyt, B., Keppens, G., & Roggemans, L. (2014). Ik ga morgen niet naar school: Een onderzoek naar problematisch spijbelen in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 15(3), 270-284.
- Stas, K., Serrien, L., & Van Menxel, G. (2008). *Jongvolwassenen: tussen wal en schip?* Berchem: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.
- Stoddard, S., Zimmerman, M., & Bauermeister, J. (2011). Thinking about the future as a way to succeed in the present: a longitudinal study of future orientation and violent behaviors among African American Youth. *American Journal of Community Psychology*. 48, 238-246.
- Sun, R.C.F., & Shek, D.T.L. (2012). Beliefs in the future as a positive youth development construct: a conceptual review. *The Scientific World Journal*, 8, 1-8.

- Unicef (2012). *Het perspectief van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in het onderwijsdebat*. Brussel: Unicef België.
- Van Audenhove, S. (2015). *Overgang naar volwassenheid: Belevingsonderzoek bij jongeren die de bijzondere jeugdbijstand verlaten*. Ongepubliceerd doctoraatsproefschrift in de Criminologische Wetenschappen. Gent: Universiteit Gent.
- Van Damme, L., Colins, O., & Vanderplasschen, W. (2014). Genderverschillen in psychopathologie bij adolescenten in gemeenschapsinstelling. In J. Siongers & B. Spruyt (Eds.), *Gender(en): Over de constructie en deconstructie van gender bij Vlaamse jongeren* (pp. 319-340). Leuven: Acco.
- Van de Walle, T., Bradt, L., & Bouverne-De Bie, M. (2013). *Meer dan een technische uitdaging: Het in beeld brengen van maatschappelijke kwetsbaarheid in het JOP-onderzoek. Ad hoc onderzoeksnota Jeugdonderzoekplatform* (raadpleegbaar via: http://www.jeugdonderzoekplatform.be/files/Adhoc_maatschappelijke_kwetsbaarheid_2013.pdf).
- Vandenbroeck, M., Roose, R., & De Bie, M. (2011). Governing families in the social investment state. *International Critical Childhood Policy Studies*, 4(1), 69-85.
- Verhellen, E. (2000). *Convention of the Rights of the Child. Background, motivation, strategies, main themes*. Leuven: Garant.
- Vermeiren, R., De Clippele, A., & Deboutte, D. (2000). A descriptive survey of Flemish delinquent adolescents. *Journal of Adolescence*, 23, 277-285.
- Verstraete, G. (1999). Cultuur is geen kalkei: Naar een interculturalisering van het welzijnswerk. *Alert*, 25(1), 66-77.
- Vettenburg, N. (1988). *Schoolervaringen, delinquentie en maatschappelijke kwetsbaarheid*. Leuven: Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie.
- Vettenburg, N., & Walgrave, L. (2002). Een integratie van theorieën over persisterende delinquentie: Maatschappelijke kwetsbaarheid. In P. Goris & L. Walgrave (Red.), *Van kattenkwaad en erger: Actuele thema's uit de jeugdcriminologie* (pp. 44-59). Leuven: Garant.
- Vlaams Parlement (2011). *Maatschappelijke Beleidsnota Jeugdzorg: Verslag op basis van de hoorzittingen van de ad-hoccommissie Jeugdzorg van het Vlaams Parlement, september 2010-maart 2011. (stuk 1190) (2010-2011)*.
- Vlaamse Regering (2010). *Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014*. Raadpleegbaar via: http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/jbp3/VJBP3.pdf (geraadpleegd op 10 oktober 2013).
- Vlaamse Regering (2011). *Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014*. Raadpleegbaar via: http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrechten/VAK_2011-2014-corr.pdf (geraadpleegd op 2 november 2013).
- Vlaamse Regering (2015). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding*. Raadpleegbaar via: http://www4.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/20150702_ontwerp_t%20VAPA%20-%20DEFINITIEF%20-%20BIS.pdf (geraadpleegd op 7 september 2015).
- Vlaamse Regering (2015). *Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019*. Raadpleegbaar via: http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/jkp/20150715JKP-BISVersieVlaREGdef2.pdf (geraadpleegd op 10 september 2015).
- Vranken, J., De Blust, S., Dierckx, D., & Van Haarlem, A. (2010). *Armoede en sociale uitsluiting: Jaarboek*. Leuven: Acco.
- Walther, A. (2006). Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. *Young*, 14(2), 119-139.
- Weijers, I., & Eliaerts, C. (red.) (2015). *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. Amsterdam: Boom.

- Whitaker, D.J. Miller, K.S., & Clark, L.F. (2000). Conceptualizing adolescent sexual behaviors: beyond did they or didn't they? *Family Planning Perspectives*, 32, 111-117.
- Wittchen, H. U., Jacobi, F., Rehm, J., Gustavsson, A., Svensson, M., Jönsson, B., Olesen, J., Allgulander, C., Alonso, J., Faravelli, C., Fratiglioni, L., Jennum, P., Lieb, R., Maercker, A., van Os, J., Preisig, M., Salvador-Carulla, L., Simon, R., & Steinhausen, H. C. (2011). The size and burden of mental disorders and other disorders of the brain in Europe 2010. *European Neuropsychopharmacology*, 21(9), 655-679.
- Woessmann, L., & Schuetz, G. (2006). *Efficiency and equity in European education and training systems: EENEE analytical report prepared for the European Commission*. European Commission Education and Culture.
- Wyman, P.A., Cowen, E.L., Work, W.C. & Kerley, J.H. (1993). The role of children's future expectations in self-system functioning and adjustment to life stress: a prospective study of urban at-risk children. *Development and Psychopathology*, 5, 649-661.

RAPPORT 2.

JEUGDDELINQUENTIE: FENOMEEN EN VERKLARINGEN

Promotor

Prof. dr. Stefaan Pleysier

Leuven-Gent, oktober 2015

Dit rapport is een onderdeel van het onderzoeksproject 'Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht', uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn

INHOUDSOPGAVE

ABSTRACT	II-1
1. INLEIDING	II-1
2. JEUGDDELINQUENTIE: CIJFERS EN TRENDS.....	II-2
2.1. <i>De omvang van jeugddelinquentie op basis van de instroom bij de jeugdparketten.....</i>	<i>II-3</i>
2.2. <i>De omvang van jeugddelinquentie op basis van de JOP-monitor</i>	<i>II-7</i>
3. ETIOLOGISCH ONDERZOEK NAAR JEUGDDELINQUENTIE.....	II-11
3.1. <i>Verklaringen voor jeugddelinquentie</i>	<i>II-11</i>
3.1.1. Het klassieke etiologische onderzoek.....	II-12
<i>a. Ontwikkelings- en levensloopcriminologie.....</i>	<i>II-14</i>
<i>b. De invloed van leeftijdsgenoten</i>	<i>II-17</i>
<i>c. De bredere sociale context</i>	<i>II-20</i>
3.1.2. Een kritisch-criminologische benadering.....	II-21
3.2. <i>Verklaringen voor de dalende jeugddelinquentie.....</i>	<i>II-24</i>
SAMENVATTEND	II-27
BIBLIOGRAFIE	II-28

ABSTRACT

Het eerste werkpakket betreft het fenomeen en de oorzaken/verklaringen (of etiologie) van jeugddelinquentie. In een eerste deel gaan we in op het fenomeen 'jeugddelinquentie', en bekijken we de stand van zaken en evolutie op basis van de voor Vlaanderen beschikbare *cijfers* (officiële statistieken en zelfrapportage studies) met betrekking tot jeugddelinquentie. In een tweede deel wordt een overzicht geboden van recente *verklaringen* (etiologie) voor het fenomeen jeugddelinquentie en de geobserveerde evoluties in die jeugddelinquentie, waarbij opnieuw wordt geput uit de nationale maar vooral internationale literatuur op dit domein. Hierbij gaat steeds aandacht uit naar zowel het individu als de (bredere) context. Er wordt gekeken naar (socio)biologische, (sociaal)psychologische, sociaaleconomische en ecologische verklaringen. Jeugddelinquentie en de verklaringen voor het fenomeen worden daarmee gekaderd in een bredere context en gezien als een interactioneel gegeven waarbij niet enkel het (gedrag van het) individu zelf, maar ook de omgeving van het individu en de maatschappelijke reactie noodzakelijk zijn om ons tot een beter inzicht in het fenomeen te brengen.

1. INLEIDING

In dit werkpakket gaan we wat dieper in op het centrale onderwerp van deze omgevingsanalyse, 'jeugddelinquentie', waarbij we een stand van zaken geven met betrekking tot het fenomeen en op zoek gaan naar de in de literatuur en het onderzoek gangbare verklaringen (etiologie).

Bij deze verkenning is het in meerdere opzichten belangrijk om het 'brandend actuele' karakter van het onderwerp niet uit het oog te verliezen (Pleysier & Put, 2015; 2012; Walgrave, 2012). Jeugdcriminaliteit staat als thema onmiskenbaar in de aandacht van de publieke opinie, de media, het politieke debat en het wetenschappelijke onderzoek. 'Er gaat geen week voorbij', stelt Lode Walgrave in *Jeugddelinquentie in perspectief* (2012), of 'we worden opgeschrikt door mediaberichten over jongeren en criminaliteit, jeugdbendes, vandalisme, overlast en storend rondhanggedrag'. Op basis van dergelijke berichten, en de interpretatie die er op volgt in (delen van de) sociale media en publieke opinie, lijkt het beeld te ontstaan dat de jeugd van tegenwoordig aan het ontsporen is en een bedreiging vormt voor onze veiligheid, openbare orde en rust (Pleysier & Put, 2015, p. 26). Dit beeld wordt soms beantwoord met een al even ongenueanceerde repliek waarbij een roep om strengere maatregelen en straffen, om het 'pamperen' van onze jeugd te stoppen, de bovenhand haalt. De toonaangevende criminoloog David Garland stelt in *Culture of Control* (2001) dat onze samenleving inderdaad is aanbeland in een continue crisissfeer, van tijd tot tijd verder aangewakkerd door mediagenieke incidenten met jongeren, als gevolg van een 'opzwepende tango tussen media en politiek'. We verwijzen bij deze naar het eerste werkpakket in deze omgevingsanalyse waar dieper wordt ingegaan op enkele van deze breedmaatschappelijke tendensen en de context waarin jongeren de dag van vandaag opgroeien.

Weijers & Eliaerts (2008; 2015) stellen dat het debat over jongeren en criminaliteit minstens deels wordt gevat door enkele 'populaire mythen': 'de jeugddelinquentie stijgt', 'daders worden steeds jonger' en gebruiken ook 'vaker geweld' bij het plegen van feiten, meisjes worden 'stouter' en plegen meer criminaliteit dan ooit, etc. Deze mythen of dominante vooronderstellingen laten zich op basis van wetenschappelijk, criminologisch onderzoek niet zo eenvoudig ontcrachten of bevestigen (Pleysier & Put, 2015). Over de aard en omvang van de door jongeren gepleegde feiten, en eventuele trends in jeugddelinquentie, bestaat veel onduidelijkheid.

In dit werkpakket is het doel om vooreerst wat dieper in te gaan op wat we wel weten met betrekking tot de aard, omvang en evolutie van 'jeugddelinquentie', waarbij in eerste instantie wordt gekeken naar beschikbare cijfers en evoluties voor Vlaanderen. Vervolgens wordt dieper ingegaan op

een stand van zaken met betrekking tot het etiologische onderzoek naar jeugddelinquentie: wat zijn de in de literatuur en het empirisch onderzoek gangbare verklaringen voor jeugddelinquentie, en de geobserveerde evoluties in die jeugddelinquentie. Hierbij putten we uit nationale maar uiteraard en vooral uit de internationale literatuur op dit domein.

Het past echter, alvorens zo dadelijk wordt ingegaan op deze thema's, eerst het centrale begrip – jeugdcriminaliteit – wat verder te verduidelijken. *Criminaliteit* definiëren en afbakenen is immers minder vanzelfsprekend dan het misschien lijkt. Criminaliteit is het plegen van strafbare feiten; het gaat om gedrag dat als een strafrechtelijke inbreuk wordt bestempeld (Pleysier & Put, 2015; Pauwels, 2012). Veelmeer dan een objectief en vaststaand gegeven is criminaliteit echter een 'sociale constructie', waarmee criminologen duidelijk maken "dat het gaat om gedrag dat als 'crimineel' wordt bestempeld door menselijke afspraken", die tijd- en ruimtebepaald zijn (Weijers & Eliaerts, 2015, p. 23). Wat vroeger strafbaar was, is dat niet noodzakelijk ook nu nog, en omgekeerd; wat in sommige landen als criminaliteit wordt bestempeld, is dat niet noodzakelijk in andere landen. Criminaliteit, en dus ook jeugdcriminaliteit, is per definitie steeds gebonden aan tijd en plaats en het geldende rechtssysteem (Pleysier & Put, 2015, p. 27).

Met *jeugdcriminaliteit* verwijzen we naar die criminaliteit die wordt gepleegd door jongeren. Gelet op de opdracht van deze omgevingsanalyse zullen wij deze jongeren hoofdzakelijk definiëren als en beperken tot minderjarigen. Dit is op zich logisch, zeker daar waar het zal gaan over de cijfers en evoluties in jeugdcriminaliteit in Vlaanderen. Immers, juridisch gezien maakt het in ons land een groot verschil of men die strafbare feiten pleegt vóór of na de 18de verjaardag (Pleysier & Put, 2015). Vóór de leeftijd van 18 jaar worden jongeren voor strafbare feiten naar het jeugdrecht verwezen; strikt genomen plegen ze ook geen misdrijven, maar als 'misdrijf omschreven feiten' (MOF). Daar waar we echter dieper zullen ingaan op het etiologische onderzoek en de verklaringen voor jeugdcriminaliteit, is het veel minder voor de hand liggend om die leeftijdsgrens (18 jaar) strak te hanteren.

2. JEUGDDELINQUENTIE: CIJFERS EN TRENDS

Om zicht te krijgen op de aard, omvang en evolutie van jeugddelinquentie in Vlaanderen, zijn we aangewezen op wat er beschikbaar is aan cijfers en statistieken. Dit confronteert ons meteen met een belangrijk pijnpunt; het is immers niet overdreven te stellen dat er tot voor kort in ons land nauwelijks een betrouwbaar beeld over criminaliteit door minderjarigen kon worden gegeven (Pleysier & Put, 2015; Pleysier, Goedseels, Put & Ravier, 2015).

Doorgaans maakt men bij criminaliteitscijfers een onderscheid tussen twee soorten cijfers, zijnde enerzijds officiële statistieken, en anderzijds zelfrapportagecijfers. In theorie beslaan de officiële statistieken de door minderjarigen gepleegde als misdrijf omschreven feiten die worden (1) vastgesteld en geverbaliseerd door de politiediensten en (2) doorstromen naar het parket, waarna (3) het parket al dan niet overgaat tot vervolging, (4) de jeugdrechtbank een uitspraak doet en maatregelen kan opleggen, die ten slotte (5) worden uitgevoerd door tal van daartoe bevoegde diensten (Pleysier & Put, 2015, p. 28-29). In de praktijk beschikken we in Vlaanderen echter enkel over cijfers met betrekking tot de instroom van dossiers en jongeren op het parket (2), en over de uitgevoerde maatregelen (5).¹

¹ Alhoewel de federale politie uitgebreide criminaliteitsstatistieken ter beschikking stelt, kan op basis van deze gegevens echter niets worden gezegd over de jeugdcriminaliteit aangezien de leeftijd van verdachten niet wordt geregistreerd. Ook bij de rechtbanken zijn er nauwelijks of geen cijfers die ons een beeld geven van de zaken die voor de (jeugd)rechtbank komen en de maatregelen die vervolgens worden uitgesproken.

Naast de officiële statistieken kunnen ook surveys waarbij de burger zelf wordt gevraagd naar ervaringen met criminaliteit, ons een beeld geven van de (jeugd)criminaliteit. In die traditie nemen zelfrapportagestudies bij jongeren een belangrijke plaats in (Pauwels & Pleysier, 2009; Pleysier & Put, 2015). Bij deze zelfrapportages is het de bedoeling om, op basis van een representatief staal van de (jongeren)populatie, aan de hand van vragen over zelfgerapporteerd ouderschap een zicht te krijgen op de omvang van de (jeugd)criminaliteit, maar ook om criminologische theorieën over de verklaringen voor (jeugd)criminaliteit te toetsen. Ook voor de zelfrapportagecijfers is onze keuze beperkt, en wordt gewerkt met de JOP-monitor van het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) als enige studie die herhaald en bij een representatief staal van de jeugd peilt naar zelfgerapporteerd daderen en slachtofferschap.²

2.1. De omvang van jeugddelinquentie op basis van de instroom bij de jeugdparketten

Hieronder gaan we dieper in op de vraag naar de omvang van de jeugdcriminaliteit, althans zoals dat uit die officiële statistieken en zelfrapportagecijfers blijkt. Voor wat de officiële statistieken betreft beperken we ons dus tot de cijfers van het Openbaar Ministerie over de instroom (vanuit de opgestelde pv's van de politie) op het niveau van het parket. Nadat deze statistieken eerst vanuit het NICC werden samengebracht en gepubliceerd, zijn het ondertussen sedert enkele jaren de statistisch analisten van het Openbaar Ministerie die goede en betrouwbare cijfers met betrekking tot de instroom van jongeren en dossiers (MOF en POS/VOS) verzamelen en presenteren.³ Deze cijfers gaan terug tot 2006, en beslaan ondertussen een periode van 8 jaar (2006-2014). De statistieken van het Openbaar Ministerie geven ons een beeld van de instroom van dossiers (en jongeren) bij het parket in de periode 2006-2014. Het bovenstaande indachtig is het belangrijk hierbij te onthouden dat deze cijfers geen weerspiegeling zijn van de totale omvang van criminele feiten gepleegd door minderjarigen, maar een selectie daarvan: niet alle criminele feiten worden ontdekt, aangegeven of door de politie in een pv gevat (Pleysier & Put, 2015; Pauwels & Pleysier, 2012). We komen hier straks nog op terug.

Grafiek 1 toont de instroom van 'unieke' minderjarigen in het parket voor de periode van 2006 tot 2014 in het Vlaamse Gewest.⁴ In 2014 werden 17.683 minderjarigen in het Vlaamse Gewest geregistreerd bij het jeugdparquet voor een MOF-zaak, en 21.069 voor een POS-zaak. Het aantal 'unieke' minderjarigen ligt lager dan het aantal zaken omdat er minderjarigen zijn die bij het jeugdparquet voor meer dan één feit worden verdacht. Een belangrijke vaststelling op basis van deze grafiek is dat de instroom van minderjarigen voor een MOF-zaak na een lichte stijging tot 2008, na 2009 is gaan dalen met vooral vanaf 2011 een opvallend sterke afname. Het aantal minderjarigen dat instroomt voor een POS-zaak is tussen 2006 en 2011 gestaag gestegen en overtreft sedert 2012 het aantal minderjarigen met een MOF-zaak. De geobserveerde daling in de instroom van het aantal minderjarige daders dat een als misdrijf omschreven feit pleegt in de afgelopen jaren, loopt tot op zekere hoogte parallel met de totale geregistreerde criminaliteit bij de federale politie en de instroom bij de federale en correctionele parketten in het Vlaamse Gewest. Maar ook wanneer deze trend wordt vergeleken met bijvoorbeeld de politiestatistieken voor geregistreerde minderjarige verdachten in Nederland (12-17 jaar), Duitsland (14-18 jaar) of Engeland en Wales (10-17 jaar),

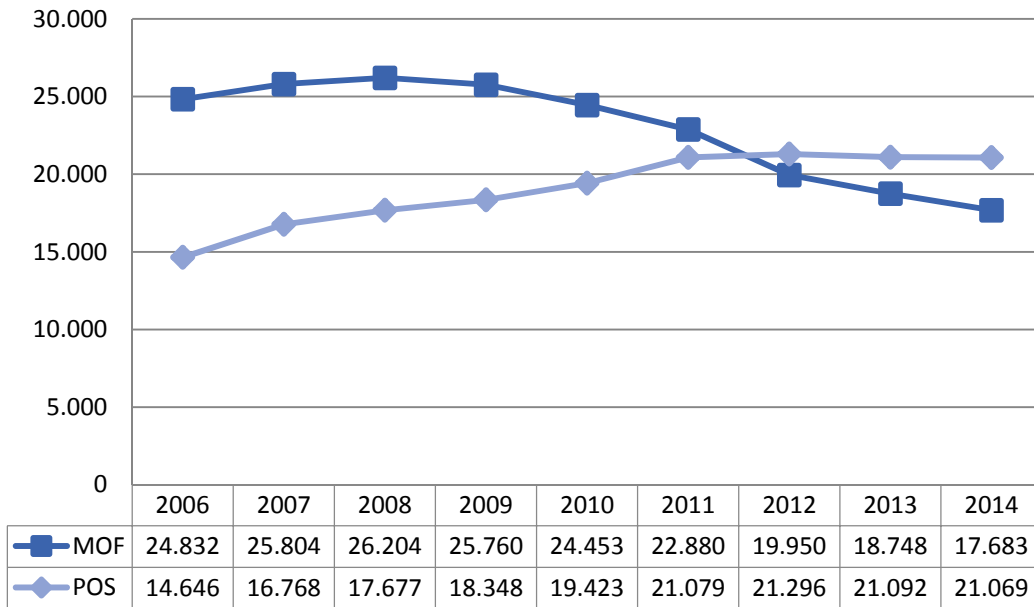
² Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) is een beleidsrelevant steunpunt gefinancierd door de Vlaamse overheid, en een interdisciplinaire en interuniversitaire samenwerking tussen de KU Leuven (Leuven Instituut voor Criminologie), de UGent (Vakgroep Sociale Agogiek), en de VUB (Vakgroep Sociologie).

³ Zie www.om-mp.be/stat/jeu/n/index.html

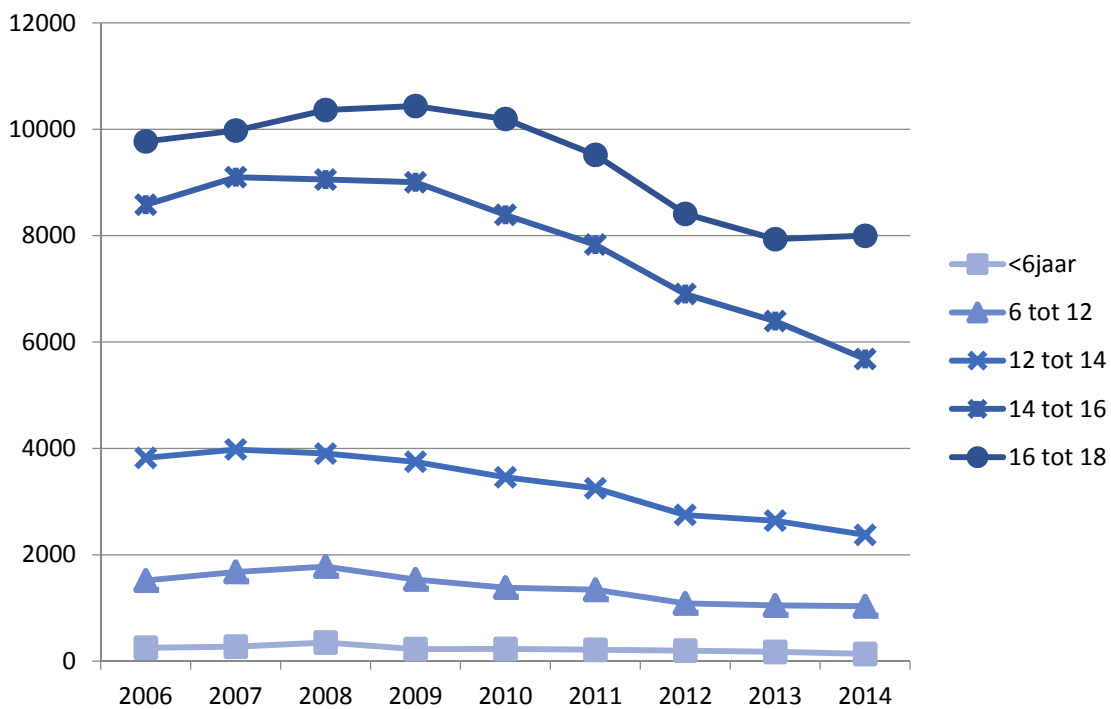
⁴ Gelet op de doelstellingen van deze omgevingsanalyse is er voor gekozen om de cijfers met betrekking tot de instroom in de jeugdparquetten te beperken tot Vlaanderen. Deze keuze loopt bovendien ook parallel met de verder gepresenteerde zelfrapportagecijfers afkomstig uit het JOP. Aangezien de JOP-monitor, gefinancierd door de Vlaamse overheid, enkel over jongeren in Vlaanderen gaat, en geen gelijkaardig initiatief of onderzoek in Wallonië bestaat, zijn ook die cijfers beperkt tot Vlaanderen.

stellen we een opvallend gelijkend beeld vast (Pleysier & Put, 2015). Ook in deze landen zien we een (aanzienlijke) daling van de geregistreeerde criminaliteit door minderjarigen, al zet die daling zich hier doorgaans wat vroeger in (sedert 2006-2007).

Grafiek 1. Instroom unieke MOF- en POS-minderjarigen, 2006-2014, Vlaams Gewest (Bron: Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie)

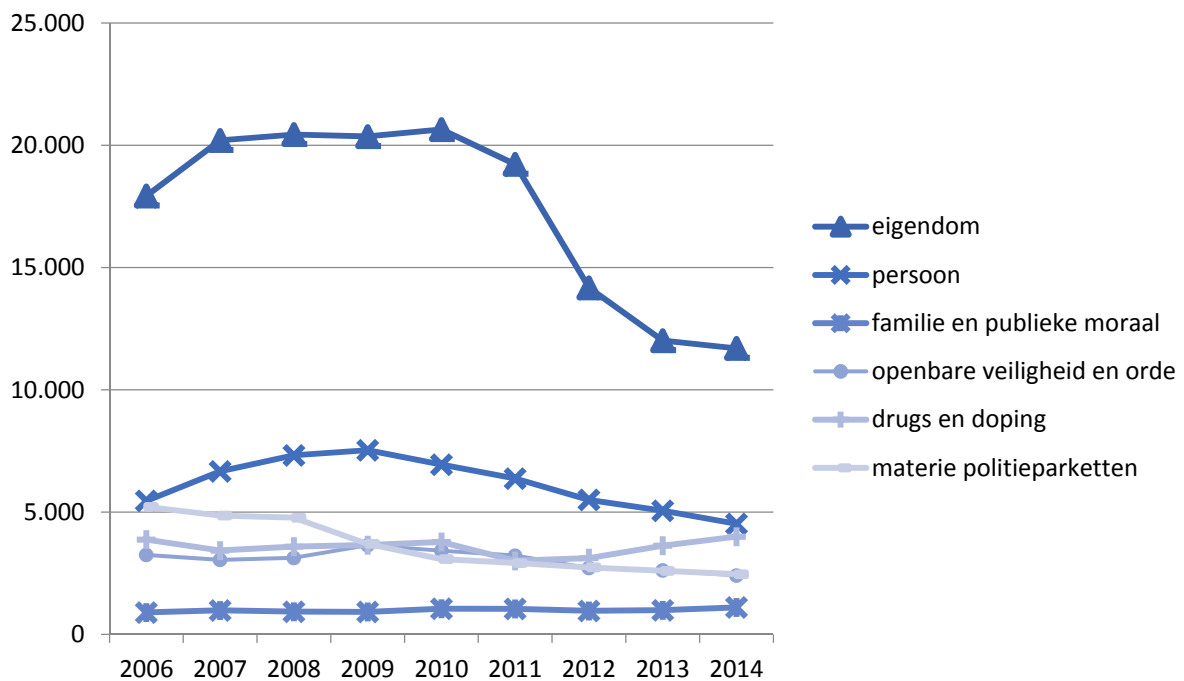
Grafiek 2. Instroom aantal unieke minderjarigen betrokken in MOF-zaken naar leeftijd, 2006-2014, Vlaams Gewest (Bron: Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie)

In Grafiek 2 wordt deze instroomcijfers en algemene trend verder opgesplitst naar leeftijd. Op basis van deze grafiek zien we dat de overgrote meerderheid van het aantal jongeren dat in Vlaanderen in 2014 in aanraking komt met het jeugdparket omwille van een als misdrijf omschreven feit, 16-17 jaar (7.997 jongeren), of 14-15 jaar (5.681 jongeren) zijn. Verder kan ook worden vastgesteld dat de algemene daling van het aantal MOF-zaken en jongeren die op het parket toekomen zich in alle leeftijdscategorieën nagenoeg consequent doortrekt.

Een tweede opsplitsing die de instroomcijfers van het Openbaar Ministerie toelaten, is naar type delict (zie Grafiek 3). Daarbij is het interessant om een onderscheid te maken tussen 'eigendomsdelicten', 'persoonsdelicten', 'drugs en doping delicten', 'inbreuken tegen de openbare veiligheid en orde', en nog enkele kleine categorieën. In Grafiek 3 zien we dat de overgrote meerderheid van het aantal MOF-zaken die in Vlaanderen het jeugdparket instroomt 'eigendomsdelicten' zijn. Ook hier is overigens een daling te zien tussen 2010 (20.646 zaken) en 2014 (11.698 zaken). Verder zien we dat, in vergelijking tot de eigendomsdelicten, veel minder geweldsgerelateerde dossiers instromen bij de parketten. Ook bij deze tweede grootste groep kan een substantiële daling worden vastgesteld: in 2009 registreerde men 7.531 geweldsfeiten, in 2014 waren dat er 4.521.

Grafiek 3. Instroom aantal MOF-zaken naar delict, 2006-2014, Vlaams Gewest (Bron: Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie)

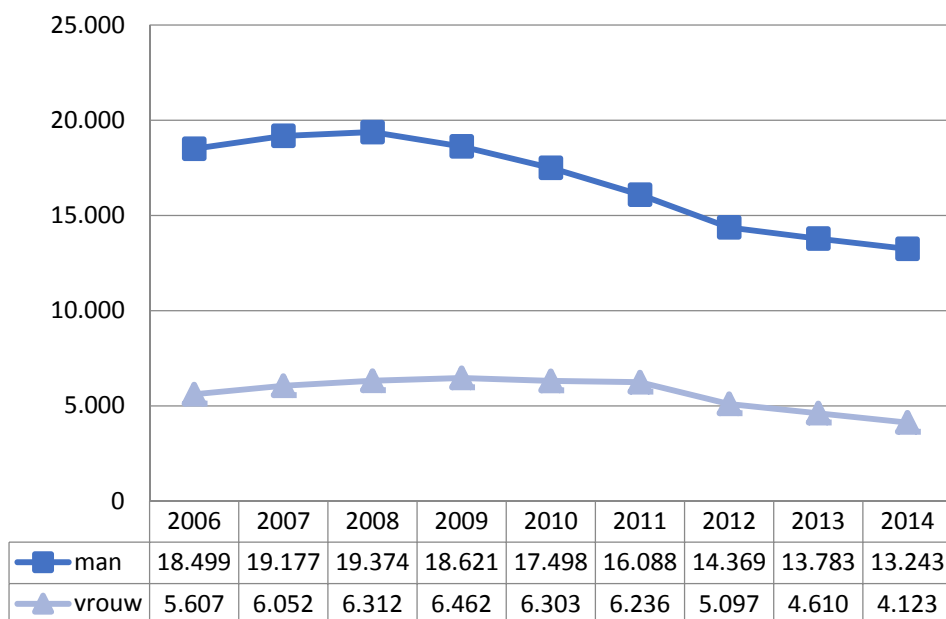

De strategisch analisten van het Openbaar Ministerie hebben in hun analyse (voor België) ook afzonderlijk aandacht besteed aan de evolutie van de meest ernstige en zwaarste tenlasteleggingsrubrieken (Pleysier & Put, 2015). In vergelijking tot het referentiejaar 2010 wordt bij twee categorieën een stijging vastgesteld: 'moord, doodslag en onopzettelijke doding' is in 2013 met 27% gestegen, en 'ontucht en seksuele uitbuiting' met 17% in vergelijking met 2010. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat het om zeer kleine absolute aantallen gaat, waardoor enkele zaken meer of minder een groot effect op een procentuele stijging of daling kunnen hebben. Zo werden voor het hele land in 2013 87 zaken van (poging tot) 'moord, doodslag en onopzettelijke doding' geteld, en 323 zaken van 'ontucht en seksuele uitbuiting'. De andere meest ernstige en zwaarste tenlasteleggingsrubrieken bleven tussen 2010 en 2013 status quo ('aanranding en verkrachting') of

daalden: ‘opzettelijke slagen en verwondingen’ daalde met 27%, ‘diefstal met geweld’ met 34% en ‘zware diefstal’ met 44%.

Een laatste opsplitsing die we bij de totale omvang en evolutie van criminele feiten gepleegd door jongeren voorleggen, is naar geslacht (zie Grafiek 4). In 2006 kwamen in Vlaanderen 18.499 jongens en 5.607 meisjes wegens een als misdrijf omschreven feit in aanraking met het jeugdparquet. In het piekjaar 2008 waren dat 19.374 jongens en 6.312 meisjes, en in 2014 kwamen nog 13.243 jongens en 4.123 meisjes in aanraking met het parket wegens een als misdrijf omschreven feit. Het absolute aantal meisjes dat met andere woorden een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd is tussen 2008 en 2014 evengoed afgenomen. Het aandeel meisjes in de totale groep blijft vrij constant en schommelt tussen 2006 en 2014 tussen 23% en 28%.

Grafiek 4. Instroom aantal unieke minderjarigen betrokken in MOF-zaken naar geslacht, 2006-2014, Vlaams Gewest (Bron: Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie)

Het lijkt er op de eerder beschreven populaire mythen niet meteen ondersteuning vinden in de statistieken van het Openbare Ministerie over de instroom van MOF-zaken en minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (Pleysier & Put, 2015, p. 33). Op basis van de statistieken van het Openbaar Ministerie kan het beeld over jongeren en criminaliteit ook nog op een andere manier worden genuanceerd. Zij registreren en presenteren immers niet alleen statistieken met betrekking tot MOF-zaken, maar ook kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van een problematische of verontrustende (opvoedings)situatie (POS/VOS). In tegenstelling tot het aantal minderjarigen dat instroomt omwille van een als misdrijf omschreven feit, is het aantal minderjarigen met een POS-zaak in de periode van 2006 tot 2014 in het Vlaamse Gewest nagenoeg gestaag gestegen: van 14.646 minderjarigen in 2006 tot 21.069 in 2014 (zie Grafiek 1). Sedert 2012 stromen er overigens op de jeugdparquetten meer minderjarigen voor een POS/VOS binnen dan voor een MOF.

Officiële statistieken, zoals de hierboven gepresenteerde cijfers over de instroom op het niveau van de jeugdparquetten, zijn echter niet zonder problemen. Vooreerst kunnen deze cijfers enkel een indicatie geven van die feiten die door minderjarigen worden gepleegd. Het gaat om ‘die feiten waar het parket mee in aanraking komt’, waardoor niet geheel onterecht wordt gesteld dat officiële statistieken eerder de activiteit van politiekorpsen en gerechtelijke instanties registreren, dan dat ze

een goede maat voor criminaliteit zouden zijn (Van Kerckvoorde, 1995; Elffers, 2010; Pleysier & Pauwels, 2011). Officiële statistieken bieden zicht op de top van de ijsberg en dus op wat een fractie van de 'reële' omvang van de jeugdcriminaliteit is. Naast de registratie van criminaliteit door deze officiële instanties zijn er uiteraard veel criminele feiten die niet worden ontdekt en niet worden geregistreerd (dark number), bijvoorbeeld omdat het om zogenaamde slachtofferloze delicten gaat, of omdat slachtoffers niet steeds bereid zijn om aangifte te doen. Maar ook de werklust, capaciteit en prioriteitenstelling van het politie en justitie apparaat hebben een grote invloed op wat wordt ontdekt, geverbaliseerd en doorstroomt, en dus ook op de statistieken die daarover worden opgesteld.

2.2. De omvang van jeugddelinquentie op basis van de JOP-monitor

Vaak wordt gezegd dat zelfrapportage studies, in vergelijking met officiële statistieken, een beter beeld bieden op de werkelijke omvang van de jeugdcriminaliteit, omdat de bevraging 'dichter' bij de bron zelf, de gepleegde criminele feiten, gebeurt (Pleysier & Pauwels, 2011; Averdijk & Elffers, 2011). Het zelfrapportageonderzoek werd ook een tijdlang gezien als antwoord op het bovenvermelde dark number probleem en de tekortkomingen in de officiële criminaliteitsstatistieken. Dat naïeve geloof uit de positivistische beginjaren van het zelfrapportageonderzoek, waarbij men inderdaad dacht dat de 'werkelijke' omvang van de criminaliteit volledig samenviel met het antwoord van respondenten op vragen naar hun ouderschap, heeft ondertussen plaats gemaakt voor een meer realistische benadering. Surveyonderzoek en zelfrapportage studies kampen immers met hun eigen problemen: zo moet men steeds rekening houden met steekproeffouten, dekkingfouten, non-responsfouten en meetfouten (Cops, De Boeck & Pleysier, 2015; Pleysier & Pauwels, 2011; Pleysier, Vervaeke & Goethals, 2010; 2006). Dit leidt ons ertoe te stellen dat niet de officiële statistieken noch zelfrapportagecijfers een volledig, betrouwbaar en valide beeld geven van de in onze samenleving gepleegde jeugdcriminaliteit (Pleysier & Put, 2015). Beide bronnen geven ons een beeld van het fenomeen, maar dat beeld is niet zuiver en vrij van storing. Echter, het samenleggen van die cijfers is interessant: de blik verruimt en het helpt ons bij het begrijpen en duiden van de jeugdcriminaliteit als fenomeen, alsook bij de zoektocht naar verklaringen voor die jeugdcriminaliteit en de daarbij vastgestelde trends en evoluties.

In wat volgt gaan we dieper in op de zelfrapportagecijfers van het Jeugdonderzoeksplatform (JOP).

Sedert de start van het JOP in 2003 werd de Vlaamse jeugd geregeld 'gemonitord' (Pleysier, 2014; Pleysier & Put, 2015). In 2005-2006 werd een eerste JOP-monitor afgenomen, bij een representatieve steekproef uit het Rijksregister, van Vlaamse jongeren van 14 tot 25 jaar (N = 2.503). In 2008 werd de JOP-monitor 2 afgenomen bij een representatieve steekproef van Vlaamse jongeren van 12 tot 30 jaar (N = 3.710), en recent, in 2013, werd een derde JOP-monitor bij een representatief staal (N = 3.729) van Vlaamse jongeren opnieuw tussen 12 en 30 jaar afgenomen. Voor de drie JOP-monitors werd de steekproefprocedure, afnamemodaliteit (postenquête) en het grootste deel van de vragenlijst constant gehouden, wat ons toelaat om voor het eerst vergelijkingen over de tijd te maken tussen 2005-2006 en 2013. Daarmee loopt de tijdsperiode waarop de zelfrapportagecijfers van het JOP slaan ongeveer parallel met de hierboven gepresenteerde officiële parketstatistieken van het Openbaar Ministerie. De leeftijd van de bevroegde jongeren verschilt echter wel van de officiële statistieken, en heeft in de hieronder gepresenteerde cijfers betrekking op jongeren tussen 14 en 25 jaar. De gegevens afkomstig uit de JOP-monitor werden recent ook toegankelijk gemaakt via de JOP-website.⁵

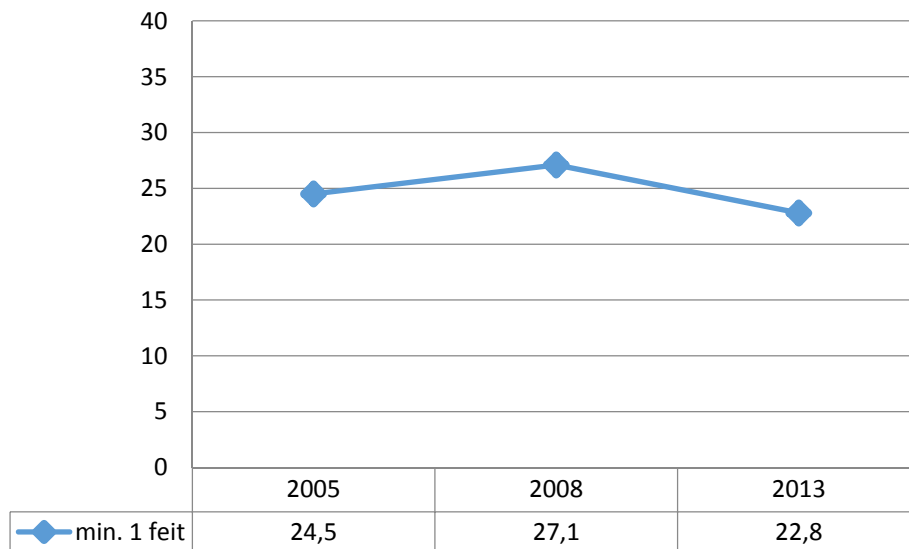
Ook op het beeld van de jeugddelinquentie dat we op basis van het JOP onderzoek krijgen, zit ruis en storing. Zoals gezegd resulteert het werken met een steekproef per definitie in een fout omdat niet

⁵ Zie www.jeugdonderzoeksplatform.be/nl/jop-monitor-interactief

de volledige populatie maar slechts een staal van die populatie wordt bevraagd. Aangezien die steekproef in het JOP-onderzoek aanzienlijk is, en wordt getrokken uit het Rijksregister, waarin nagenoeg alle potentiële respondenten zijn opgenomen, is de steekproeffout en dekkingsfout relatief beperkt. De vragenlijst wordt echter verspreid via een postenquête, waardoor de non-respons aanzienlijk is: zo merken wij ook dat de algemene JOP-monitor, in vergelijking tot bijvoorbeeld de schoolenquêtes, veel minder wordt ingevuld door jongeren die zich in een moeilijker sociaaleconomische positie bevinden of van een andere etnische afkomst zijn (Cops et al., in press; Pleysier, 2014). Ten slotte resulteren ook de vragen in de vragenlijst zelf in fouten, doordat bepaalde vragen niet door alle respondenten worden begrepen, begrippen onduidelijk kunnen zijn, maar soms ook omdat respondenten niet geneigd zijn om op bepaalde vragen (naar waarheid) te antwoorden. Het spreekt voor zich dat dit laatste met name het geval is wanneer wordt gepeild naar zogenaamd sociaal ongewenst gedrag, zoals het plegen van criminaliteit.

In Grafiek 5 zien we de prevalentie van Vlaamse 14- tot 25-jarigen die hebben aangeven minstens één delict te hebben gepleegd in het voorbije jaar, voor de drie afnames van de JOP-monitor. Het gaat daarbij over (zelfgerapporteerde) ‘diefstal’, ‘vandalisme’, ‘fysiek geweld’, ‘wapendracht’ en ‘drugsverkoop’. Van de Vlaamse 14- tot 25-jarigen rapporteert in de eerste JOP-monitor (2005-2006) 24.5% minstens één van de hierboven vermelde delicten te hebben gepleegd; in JOP-monitor 2 (2008) is dit 27.1%, en in JOP-monitor 3 (2013) zegt nog 22.8% van de jongeren minstens één delict te hebben gepleegd. Min of meer in lijn met het reeds gepresenteerde globale beeld op basis van de parketstatistieken, zien we ook hier een lichte toename van de zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit tussen 2005-2006 en 2008, gevolgd door een afname tussen 2008 en 2013.

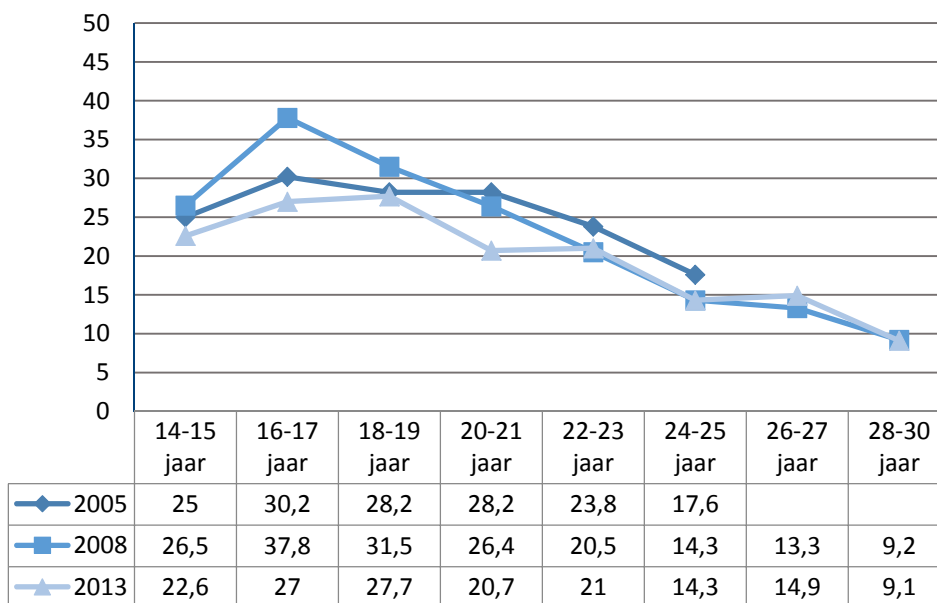
Grafiek 5. Prevalentie van Vlaamse 14- tot 25-jarigen die aangeven minstens één delict te hebben gepleegd in het voorbije jaar, 2005-2013, in percentages (Bron: JOP)

Ook hier, zoals bij de officiële statistieken, wordt dit globale beeld opgesplitst naar leeftijd, delicttype en geslacht. De opsplitsing naar leeftijd is op zich al interessant omdat de JOP-monitor zich niet beperkt tot minderjarigen, maar jongeren tussen de leeftijd van 14 en 25 jaar opneemt. Daardoor komt de in de criminologie zeer bekende, klassieke age-crime curve in beeld (zie ook verder). Deze age-crime curve is een in het criminologisch onderzoek en de literatuur vaak gevonden en bevestigd patroon waaruit blijkt dat voor het overgrote deel van de jeugdcriminaliteit een piek kan worden gevonden op een bepaalde leeftijd, waarna de jeugdcriminaliteit vervolgens terug afneemt (zie o.a. Pople & Smith, 2010; Verdonck, Cops, Pleysier & Put, 2011). Een kleine groep jongeren, waarbij vaak

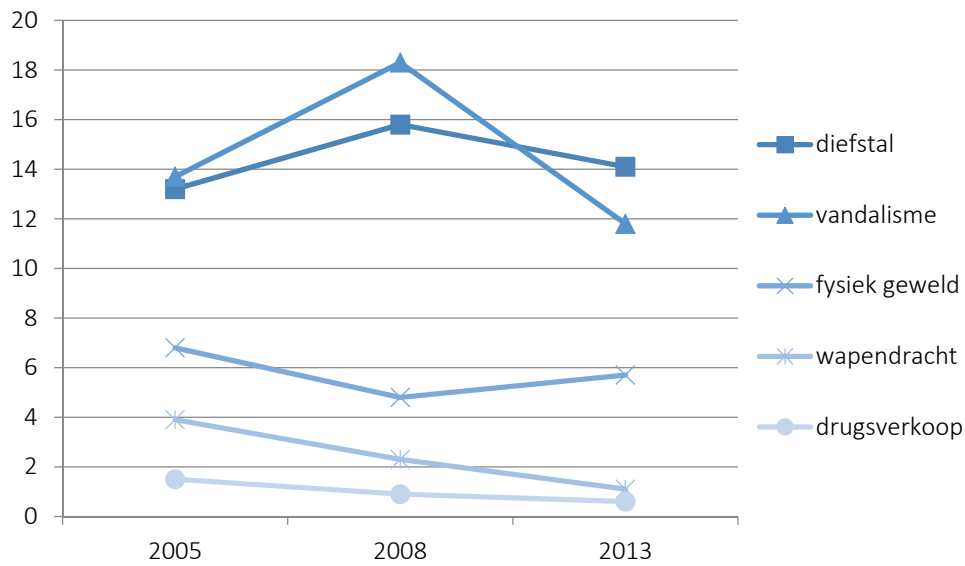
op jongere leeftijd al antisociaal gedrag en criminaliteit wordt vastgesteld, persisteert ook op volwassen leeftijd. Deze tweedeling verwijst overigens naar de *Dual taxonomy theory* van Terrie Moffitt (2002; 1993) waarin zij een onderscheid maakt tussen *adolescent-limited* en *life-course persistent* daders. De eerste groep slaat op jongeren die tijdelijk en alleen gedurende de adolescentie delinquent gedrag vertonen. In de tweede (kleinere) groep zitten jongeren die vaak op vroegere leeftijd starten met het plegen van feiten, en vaker ook feiten blijven plegen ook na de adolescentie en jongvolwassen periode. We komen op deze centrale tweedeling in het vervolg van dit werkpakket nog terug. Uit Grafiek 6 blijkt dat ook op basis van de JOP-monitor duidelijk wordt dat jongeren meer feiten rapporteren op de leeftijd van 16-17 jaar dan in de daaraan voorafgaande of daarop volgende jaren (Pleysier & Put, 2015; Cops, 2014).

Grafiek 6. Prevalentie van Vlaamse 14- tot 25-jarigen (30-jarigen voor JOP-monitor 2 en 3) die aangeven minstens één delict te hebben gepleegd in het voorbije jaar naar leeftijd, 2005-2013, in percentages (Bron: JOP)

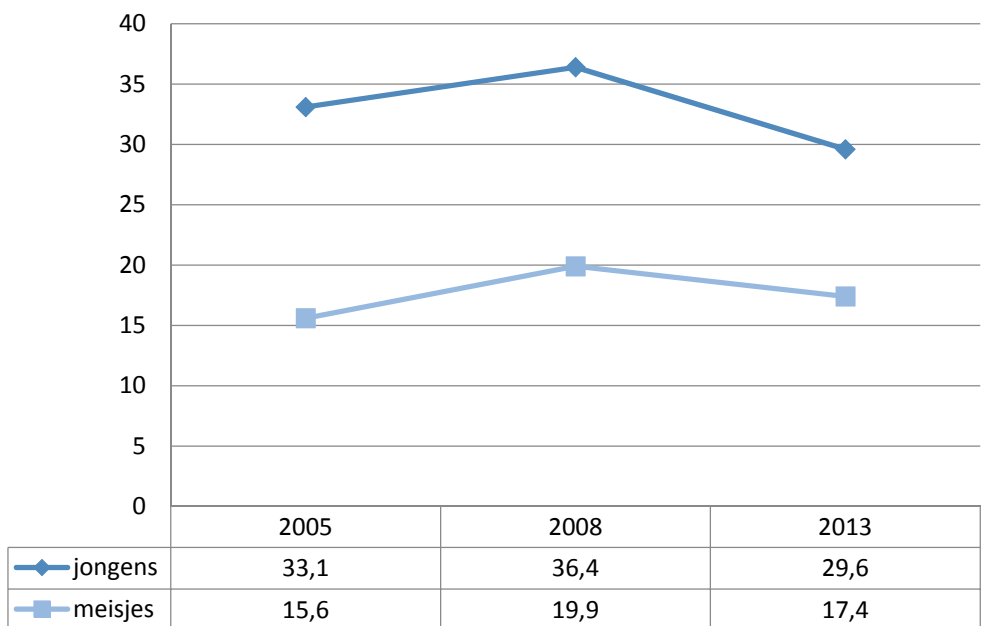
Bij de opsplitsing naar type delict zijn we afhankelijk van de vragen over daderschap die in de JOP-monitor zijn opgenomen, en die voor de drie afnames constant bleven. Net zoals dit bij zelfrapportage studies in het algemeen het geval is, wordt ook in de JOP-monitor om niet gevraagd naar (de rapportage van) zeer zware delicten, zoals ernstige geweldsfeiten of seksuele delicten. Dergelijke vragen zouden, nog meer dan bij andere delicten, leiden tot onderrapportage en, in een algemene populatie van jongeren, tot zeer kleine absolute aantallen waardoor het bevragen van deze feiten via een zelfrapportage niet zeer zinvol is. Bij de bevraagde delicten blijkt vooral 'diefstal' en 'vandalisme' het vaakst te worden gerapporteerd door jongeren tussen 14 en 25 jaar (Pleysier & Put, 2015; Cops, 2014). Uit Grafiek 7 blijkt dat in JOP-monitor 3 (2013) 14.1% van de jongeren rapporteert in het voorbij jaar een diefstal te hebben gepleegd, en 11.8% rapporteert een daad van vandalisme. Op ruime afstand van 'diefstal' en 'vandalisme' liggen drie andere bevraagde feiten: 5.7% van de jongeren rapporteerde een of andere vorm van 'fysiek geweld', 1.1% 'wapendracht' en 0.6% 'drugsverkoop'. Voor 'diefstal', 'vandalisme', 'wapendracht' en 'drugsverkoop' stellen we in 2013 een daling vast in vergelijking met de afname van de JOP-monitor 2 in 2008. Enkel 'fysiek geweld' daalt in vergelijking met 2008 niet.

Grafiek 7. Prevalentie van gerapporteerd delinquent gedrag bij Vlaamse 14- tot 25-jarigen naar type delict, 2005-2013, in percentages (Bron: JOP)

Tenslotte kijken we ook nog eens naar het verschil tussen jongens en meisjes met betrekking tot de zelfgerapporteerde criminaliteit. Op basis van Grafiek 8 zien we zowel bij de jongens als bij de meisjes een dalende trend: het aantal jongens en meisjes dat aangeeft minstens één delict te hebben gepleegd in het voorbije jaar ligt lager in 2013 (29.6% voor jongens, 17.4% voor meisjes) dan in 2008 (36.4% voor jongens, 19.9% voor meisjes). In vergelijking met de eerste afname in 2005-2006 (33.1% voor jongens, 15.6% voor meisjes) ligt het aantal bij de jongens nu ook lager dan toen, terwijl we voor de meisjes tussen 2005-2006 en 2013 een lichte stijging zien, na weliswaar een daling tussen 2008 en 2013 (Pleysier & Put, 2015, p. 37).

Grafiek 8. Prevalentie van Vlaamse 14- tot 25-jarigen die aangeven minstens één delict te hebben gepleegd in het voorbije jaar naar geslacht, 2005-2013, in percentages (Bron: JOP)

Ook op basis van de hier gepresenteerde zelfrapportagecijfers kunnen de bij de inleiding vermelde populaire mythen over jeugdcriminaliteit niet meteen bevestigd worden (Pleysier & Put, 2015). We zien, in lijn met de officiële statistieken van het Openbaar Ministerie, ook in het JOP-onderzoek een daling van de zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit tussen 2008 en 2013. Die daling is echter minder uitgesproken dan wat op basis van de parketstatistieken werd geconstateerd. Ook wanneer wordt opgesplitst naar type delict zien we voor de meeste feiten een daling, met uitzondering van ‘fysiek geweld’ (al wordt daar wel een daling vastgesteld in vergelijking met de eerste afname van de JOP-monitor). Bij de opsplitsing naar leeftijd wordt vooreerst vastgesteld dat er geen toename is van het aantal jongeren dat feiten rapporteert in de jongste leeftijdscategorie. Verder laten de cijfers zien dat, in lijn met de internationale criminologische literatuur, de jeugdcriminaliteit piekt op een bepaalde leeftijd (hier tussen 16-17 jaar) om vervolgens en vooral na het bereiken van de volwassenheid aanzienlijk af te nemen. Tenslotte zien we, en ook dat is een constante in het jeugdcriminologisch onderzoek, dat jongens meer delinquent gedrag rapporteren dan meisjes. Wel ligt het aantal meisjes dat zegt minstens één delict te hebben gepleegd bij de laatste afname van de JOP-monitor iets hoger dan bij de eerste afname.

3. ETIOLOGISCH ONDERZOEK NAAR JEUGDDELINQUENTIE

Nu we in het voorgaand punt zijn ingegaan op het fenomeen ‘jeugdcriminaliteit’, en op basis van beschikbare cijfers en statistieken voor Vlaanderen wat meer weten over de aard, omvang en evolutie van die jeugdcriminaliteit (althans, zoals in de cijfers in beeld wordt gebracht), gaan we in dit deel dieper in op de stand van zaken met betrekking tot het etiologische of verklarende onderzoek naar jeugdcriminaliteit. We gaan daarbij vooreerst dieper in op de in de literatuur en het empirisch onderzoek gangbare verklaringen voor jeugdcriminaliteit. In tweede instantie staan we ook kort stil bij enkele verklaringen voor de hierboven geobserveerde evoluties en de daarbij vastgestelde – en uit internationaal onderzoek bekende – *crime-drop* in de geregistreeerde en zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit. Voor beide delen putten we uit nationale maar uiteraard en vooral uit de internationale literatuur op dit domein.

3.1. Verklaringen voor jeugddelinquentie

Dieper ingaan op de ‘stand van zaken’ met betrekking tot de verklaringen voor jeugdcriminaliteit is geen sinecure: er bestaat bijzonder veel literatuur waarin aan de hand van theoretische beschouwingen en/of empirisch onderzoek wordt gezocht naar de ‘oorzaken’ van criminaliteit in het algemeen, en delinquent gedrag bij jongeren in het bijzonder (Pauwels, 2012; Verdonck, Cops, Pleysier & Put, 2011; Muncie, 2009). Dit impliceert meteen dat het beeld dat in wat volgt wordt gegeven uiteraard niet exhaustief kan zijn, en er per definitie keuzes moeten worden gemaakt. Dat overigens keuzes worden gemaakt en in wat volgt een selectieve stand van zaken zal worden gegeven, maakt het beeld en de conclusie die daaruit volgt geenszins eenduidiger. Het is niet zo dat de wetenschappelijke literatuur en het etiologisch onderzoek met betrekking tot de verklaringen voor (jeugd)criminaliteit kan worden gevat in een beknopt lijstje met inzichten, factoren of ‘oorzaken’. “Explanations of youth crime are various, diverse and contradictory” (Muncie, 2009, p. 85).

In die veelheid aan inzichten en factoren kan echter wel orde worden aangebracht. Zo maakt Muncie (2009) het belangrijke onderscheid tussen een eerder positivistische criminologiebeoefening en een radicale en kritische criminologie als antwoord op (de uitwassen van) de positivistische benadering. Het klassieke etiologische onderzoek valt in grote lijnen samen met de positivistische benadering: men gaat in empirisch onderzoek op zoek naar de oorzaken van criminaliteit, waarbij die oorzaken onder andere worden gezocht in biologische, psychologische en sociologische inzichten en theorieën. De klassieke etiologie is dan “positivist in nature because it attempts to isolate key causal variables,

located in the particular individuals or in particular social situations or social structures” (Muncie, 2009, p. 86; McAra & McVie, 2012). De radicale criminologie ontstond in belangrijke mate uit onvrede met het idee dat het ontstaan van criminaliteit kan worden herleid tot een ‘eenvoudige oorzaak-gevolg relatie’ waarbij, aldus deze stroming, nauwelijks of geen aandacht wordt besteed aan de maatschappelijke reactie op criminaliteit en (bijhorende) definiërings- en criminaliseringsprocessen (Muncie, 2009; Pauwels, 2012).

Muncie (2009) concludeert echter (terecht) dat de mainstream criminologie in hoofdzaak het spoor van het positivistisch etiologische onderzoek is blijven volgen. De inzichten en verklaringen voor (jeugd)criminaliteit die uit deze hoek komen, lijken, aldus Muncie (2009, p. 86; Smith, 2011; McAra & McVie, 2012), ook de meeste weerklank in media, publieke opinie en het politieke debat te krijgen. Daarmee is echter niet gezegd dat het positivistisch geïnspireerde onderzoek leidt tot eenduidige conclusies, integendeel. “Even within positivism, the academic search for the causes of youth crime is a highly contested terrain and one that is frequently reflected in competing political discourses” (Muncie, 2009, p. 86). Evenmin is het positivistisch etiologische onderzoek ter plaatse blijven trappelen en blind gebleven voor een aantal kritieken. Zo zien we in het recentere verklarende onderzoek onmiskenbaar een tendens tot integratie, zowel op het niveau van de theoretische inzichten als empirische toetsing (Pauwels, 2015; 2012; Bruinsma & Weerman, 2007; Wikström & Sampson, 2006). Op deze manier overstijgt dit onderzoek het beeld van de ‘eenvoudige oorzaak-gevolg relatie’ en doet het meer dan in het verleden recht aan de complexiteit van het onderzochte fenomeen. Verder zijn er ook in de positivistische traditie onderzoekers die aandacht hebben voor de maatschappelijke reactie op en labelling van criminaliteit en zo twee paradigma’s – de ‘etiologische criminologie’ en ‘sociologie van bestraffing’ – dicht bij elkaar brengen (McAra & McVie, 2012; McAra & McVie, 2012b). Daarmee is uiteraard niet alles gezegd, en in wat volgt staan we in hoofdzaak stil bij de ‘klassieke’ etiologische benadering, maar hebben we ook aandacht voor de terechte kritieken uit de (traditie van de) radicale en kritische criminologie. We zijn het eens met Smith (2012, p. 51) dat niettegenstaande de lacunes en tekortkomingen, het etiologische onderzoek ons ook zeer relevante inzichten heeft bijgebracht over het plegen van criminele feiten door jongeren en de oorzaken ervan. Ook Smith slaat op die manier een brug tussen het klassieke etiologische onderzoek en de kritieken hierop uit de radicale en kritische criminologie: “(...) we need to acknowledge here that we must problematise ‘crime’ and the processes by which it is ‘constructed’ and attributed to certain individuals, groups and behaviours, just as much as we must focus our attention on the contexts, circumstances and characteristics which set the scene for young people’s own situated choices and actions, which may (or may not) be defined as antisocial or criminal” (Smith, 2012, p. 70).

3.1.1. Het klassieke etiologische onderzoek

Hierboven gaven we reeds aan dat bij een overzicht van het etiologische onderzoek, gelet op de omvang van de literatuur, keuzes moeten worden gemaakt. De kapstok die we hier kiezen en het onderstaande structureert, is geïnspireerd op de bijdrage *Vernieuwingen in de verklarende Jeugdcriminologie* van Bruinsma & Weerman (2007). Zij beschrijven hoe in de afgelopen jaren zich in de (internationale) jeugdcriminologie, zowel in het empirisch onderzoek als in de ontwikkeling van ideeën, theorieën en modellen, enkele interessante ontwikkelingen hebben voorgedaan. Ze zien daarin een inspiratie voor (Nederlandstalig) criminologische onderzoek in de toekomst, maar tegelijkertijd biedt het een overzicht en actuele stand van zaken met betrekking tot het verklarende jeugdcriminologische onderzoek, en is het in die optiek ook relevant voor het maatschappelijke en politieke debat dat volgt op deze omgevingsanalyse.

Bruinsma & Weerman (2007) bestuderen recente ontwikkelingen en evoluties in het internationale jeugdcriminologische onderzoek aan de hand van een indeling in drie grote, klassieke thema’s in het jeugdcriminologische onderzoek. Deze indeling is onze kapstok, maar wordt waar relevant uiteraard

verder aangevuld met aanvullende inzichten en recentere studies. Een eerste prominente benadering in het verklarend jeugdcriminologische onderzoek is de ontwikkelings- en levensloopcriminologie (OLC), waarbij levensloopgebeurtenissen en ontwikkelingstrajecten in de kindertijd en adolescentie, mee bepalend zijn voor de identiteit, ontwikkeling en het gedrag van kinderen en jongeren (McAra & Mcvie, 2012; Farrington, 2003). Het tweede thema gaat verder op een vraag die criminologen zich al van bij het begin van de criminologie hebben gesteld, en behandelt de processen en interacties tussen adolescenten en de invloed van *peers* op het gedrag en het plegen van criminaliteit door jongeren (Bruinsma & Weerman, 2007, p. 291; Donker & Slotboom, 2015). Het derde thema verruimt verder het contextuele karakter van de verklaringen, en gaat in op de ecologische invloeden op jeugddelinquentie. Ook dit is een binnen de criminologie zeer klassieke benadering die verwijst naar, en verder bouwt op de vroege stadsociologie en Chicago-school uit de jaren twintig van de vorige eeuw (Bruinsma & Weerman, 2007; Pauwels, 2007).

Deze drie, door Bruinsma & Weerman (2007) naar voor geschoven thema's zijn uiteraard niet toevallig gekozen en reflecteren in dat opzicht inderdaad de reikwijdte van het etiologische onderzoek in de jeugdcriminologie. In het *Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice* (Feld & Bishop, 2012) worden de hoofdstukken over de verklaringen voor jeugdcriminologie samengenomen in twee grote delen, namelijk 'individual level variables' en 'social contexts and delinquency'. Onder de verklaringen op het individuele niveau kijkt men naar persoonlijkheid (neurobiologie, genetische predisposities en psychosociale factoren), ontwikkeling, psychische stoornissen en psychopathologie. Onder de sociale context worden studies gevat die focussen op de invloed van de opvoeding en familiale situatie, de school, de vriendenkring, de buurt en bredere gemeenschap... op (het gedrag van) kinderen en adolescenten (Feld & Bishop, 2012). In *Youth & Crime*, het basiswerk van Muncie (2009), volgt de indeling eenzelfde stramien: bij het positivistische paradigma kijkt Muncie vooreerst naar individu-gerelateerde aspecten zoals genetische en psycho(patho)logische aspecten van kind en ouders en de persoonlijkheid van de adolescent, en vervolgens naar bredere maatschappelijke aspecten, zoals de buurt, gemeenschap, sociaal-economische factoren, *strain*, anomie... (Muncie, 2009, pp. 85-114).⁶ Ook Smith (2011) neemt de verklaringen uit het jeugdcriminologische onderzoek samen in enkele bredere 'conceptuele categorieën', namelijk 'individuele karakteristieken', 'psychosociale aspecten' en 'breed-maatschappelijke invloeden' (Smith, 2011; Rutter, Giller & Hagell, 1998).

Meer algemeen wordt in deze context ook vaak verwezen naar het ecologische model van Bronfenbrenner (1977) als 'kapstok', waarbij gedrag (en gedragsproblemen) bij kinderen en jongeren worden gekoppeld aan verschillende contexten die als concentrische cirkels rond het individu hangen en het individuele gedrag beïnvloeden. Ook Bijttebier (2012) hanteert in navolging van Bronfenbrenner vier verschillende niveaus, met name "(a) de biologische constitutie van het individu (genetische aanleg, temperament,...), (b) de onmiddellijke context waarin het individu opgroeit (opvoedingsstijl ouders, gezinsklimaat,...) (c) de bredere sociaal-economische context (socio-economische status, buurt,...) en (d) de culturele context (waarden/normen,...)". Die concentrische cirkels of verschillende contexten worden ook vaak benoemd als het micro, meso, exo en macro systeem. Het ecologische model van Bronfenbrenner illustreert de noodzaak van een verdere integratie van theorieën en inzichten die voorheen eerder als concurrerend dan wel als complementair werden gezien (Smith, 2011; Loeber, Slot & Stouthamer-Loeber, 2006).

⁶ Overigens zijn in de zopas verschenen tweede druk van *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit* van Weijers & Eliaerts (2015) diverse hoofdstukken opgenomen die samen een zeer gelijkaardige diversiteit aan factoren bespreken: op het niveau van het individu wordt ingegaan op de eigenheid van de adolescentiefase, en op de invloed van verstandelijke beperking en gedragsstoornissen; de bredere context behandelt de invloed van het gezin en de vrienden, de sociaaleconomische situatie, de rol van school, en verstedelijking. In een afzonderlijk hoofdstuk wordt bovendien ook ingegaan op de wisselwerking tussen persoonlijke eigenschappen en omgevingsfactoren in de verklaring van jeugddelinquentie.

a. Ontwikkelings- en levensloopcriminologie

Een eerste klassieke benadering in het etiologische onderzoek is de ontwikkelings- en levensloopcriminologie (OLC). Binnen deze onderzoekstraditie ligt de nadruk op factoren en gebeurtenissen in de ontwikkeling en levensloop van kinderen en adolescenten die een verklaring kunnen bieden voor het ontstaan van antisociaal gedrag en criminaliteit. Bruinsma & Weerman (2007, p. 292) zien in deze ontwikkelings- en levensloopcriminologie een van de belangrijkste ontwikkelingen in de criminologie van de afgelopen vijftien jaar.

Een belangrijke piste in de OLC is de kennisaccumulatie met betrekking tot risico- en protectieve factoren tijdens de levensloop (Bruinsma & Weerman, 2007; Verdonck et al., 2011). Een risicofactor is een factor of variabele die de kans op een negatieve uitkomst in de ontwikkeling en het gedrag van kinderen en jongeren verhoogt. Een protectieve factor of beschermingsfactor is een variabele die de aanwezigheid van risicofactoren geheel of gedeeltelijk counterert en dus de kans op een negatieve uitkomst verkleint (Farrington, 2012, p. 147; Bijttebier, 2012, p. 56).⁷ Het risicofactoren onderzoek bezit een bijzondere aantrekkingskracht voor politici, beleid en praktijk omdat het ogenschijnlijk goed aansluit bij een actuele tendens om beleid en praktijk meer evidence-based op te bouwen. De basisidee is dan ook 'very simple': "identify the key risk factors for offending and implement prevention methods designed to counteract them" (Farrington, 2007, p. 606; 2012, p. 147; Hawkins, Welsh & Utting, 2010, p. 210). Farrington (2003) en Moffitt & Caspi (2006, p. 109) wijzen echter ook meteen op een zwak punt in (de toepassing van) het risicofactoren onderzoek wanneer ze terecht stellen dat het risicofactoren onderzoek zich te weinig heeft gericht op het verklaren van de geconstateerde verbanden en begrijpen van de causale processen. Dit punt knoopt aan bij een meer fundamentele kritiek ten aanzien van het risicofactoren onderzoek en de daarbij aansluitende praktijken van vroegtijdige detectie (Smith, 2006; McAra & McVie, 2012; Pleysier, 2013). We komen hier op terug bij de bespreking van de kritische benaderingen.

David Farrington, vaak beschouwd als grondlegger van de OLC, gaf bij de ontvangst van de Sutherland Award door de *American Society of Criminology* een toespraak waarin hij enkele 'algemeen aanvaarde conclusies' uit de OLC op een rij zette (Farrington, 2003). Deze conclusies zijn grotendeels gebaseerd op enkele grootschalige, longitudinale en toonaangevende studies – zoals o.a. de *Pittsburgh Youth Study*, de *Cambridge Study in Delinquent Development*, etc. – die in de jaren tachtig en negentig van vorige eeuw werden opgezet en afgenomen (Bruinsma & Weerman, 2007; Verdonck et al., 2011; McAra & McVie, 2012). Vooreerst stelt Farrington (2003, p. 223) vast dat in zeer veel studies de prevalentie van het plegen van delinquente feiten piekt in de late tienerjaren, tussen 15 en 19 jaar. Deze vaststelling verwijst naar de klassieke age-crime curve die we eerder op basis van de zelfrapportagecijfers uit de JOP-monitor reeds zagen (zie Grafiek 6). De meeste jongeren starten (*onset*) met plegen van feiten tussen de leeftijd van 8 en 14, en stoppen (*desistance*) tussen 20 en 29 jaar. Verder voorspelt een 'vroeg start' ook meer feiten op latere leeftijd en een langere 'criminele carrière', en is een kleine minderheid van plegers verantwoordelijk voor een groot aandeel van de gepleegde feiten. Deze laatste groep 'chronische plegers' starten doorgaans vroeg (*early onset*), plegen veel feiten en hebben een langere criminele carrière. Deze vaststellingen verwijzen overigens naar de eerder aangehaalde tweedeling in Terrie Moffitt's *Dual taxonomy theory* (1993) tussen *life-course persistent* en *adolescent-limited* daders. Moffitt (1993) onderscheidt inderdaad in de brede groep jeugd-delinquenten een kleine groep die in de vroege kindertijd reeds problematisch of antisociaal gedrag vertoont en gaandeweg ook een chronische criminele carrière ontwikkelt. Het

⁷ Merk op dat een protectieve factor met andere woorden niet louter het tegenovergestelde van een risicofactor is. Protectieve factoren zijn wel degelijk variabelen die een lage probabilliteit van antisociaal of delinquent gedrag voorspellen bij individuen die het een verhoogd risico (door de aanwezigheid van risicofactoren) op dat gedrag bezitten (Farrington, 2012; Bijttebier, 2012).

tweede type, een grotere groep, zijn de typische jeugddelinquenten die in de adolescentie feiten beginnen plegen en er doorgaans voor de volwassenheid ook weer mee ophouden (zie ook Donker & Slotboom, 2015). Beide termen zijn echter wat ongelukkig gekozen. Vooreerst suggereert de term *life-course persistent* dat kinderen op jonge leeftijd reeds onontkoombaar en onomkeerbaar een levenslange criminele carrière zullen uitbouwen. Vervolgens is het ook niet zo dat in de *adolescent-limited* groep het plegen van delinquente feiten beperkt blijft tot de adolescentie, maar dikwijls pas stopt in de periode van de jongvolwassenheid. Dit heeft Moffitt er ook toe gebracht om in latere publicaties te spreken over *adolescence-onset* en *childhood-onset* (Donker & Slotboom, 2015, p. 115; Moffitt & Caspi, 2001).

Deze nuances en bijsturingen zijn overigens ook indicatief voor de verdere ontwikkeling van het onderzoek naar ontwikkelingstrajecten en criminele paden. Zo vonden Nagin & Land (1993) op basis van de *Cambridge Study* een onderscheid in vier verschillende trajecten, met name de niet-delinquenten, de *adolescence-limited* (start en stop in de adolescentie), *low-level chronics* (start in adolescentie, met lagere frequentie later) en de *high-level chronics* (start vóór de adolescentie en hogere frequentie later). Ook uit Nederlands onderzoek en de toepassing van meer geavanceerde analysetechnieken gebleken dat het onderscheid in twee typen te grof is, en een opdeling in vier of vijf trajecten beter aansluit bij de realiteit (Bruinsma & Weerman, 2007, p. 293; Nieuwbeerta & Blokland, 2006; Blokland, 2005). Ook Moffitt zelf heeft later op basis van nieuw en uitgebreid empirisch onderzoek (met zelfrapportage, ouderrapportage en docentrapportage) de taxonomie verder opgesplitst in vijf verschillende categorieën (Moffitt, Caspi, Harrington & Milne, 2002; Donker & Slotboom, 2015, p. 116). Een eerste categorie (51%) is de non-delinquenten of *unclassified*, die wel eens iets hebben gedaan maar niet beantwoorden aan de criteria om onder een van de volgende groepen te worden geclassificeerd. Een tweede en derde categorie zijn de reeds beschreven *adolescence-onset* groep (26%) en de *childhood-onset* groep (10%). De vierde groep (8%) wordt benoemd als de *recoveries*, en gaat over jongeren die in de kindertijd antisociaal gedrag vertoonden maar dit in de adolescentie niet meer lijken te doen. Tot slot worden ook nog *abstainers* (5%) onderscheiden die naar eigen zeggen en ook volgens ouders en leerkrachten nooit iets hebben gedaan (Donker & Slotboom, 2015, p. 116).

Naast de hierboven reeds aan bod gekomen bevindingen formuleerde Farrington (2003) nog een aantal andere, brede conclusies uit de OLC. Zo stelde hij op basis van verschillende studies vast dat jeugdige veelplegers eerder veelzijdig dan gespecialiseerd zijn in de feiten die ze plegen, en dat het risicofactoren onderzoek moeilijk een onderscheid kan maken tussen veelplegers en gewelddadige plegers (Farrington, 2003, p. 223). Verder worden de meeste feiten tijdens de vroege en latere tienerjaren gepleegd samen met anderen, in tegenstelling tot jongvolwassenen en volwassenen die doorgaans alleen plegen. Dit wijst ook op een individuele evolutie, waarbij men het plegen in groep inwisselt voor *lone offending* naarmate men ouder wordt. Ook de argumentatie bij plegers evolueert. In de tienerjaren zijn de redenen voor het plegen zeer wisselend, gaande van utilitaire motieven (materieel bezit, wraak...) over spanning en sensatie-zoeken (of het tegengaan van verveling), tot emotionele triggers (uitgedaagd worden, boosheid...). Bij jongvolwassenen en volwassenen worden in hoofdzaak utilitaire motieven gevonden (Farrington, 2003, p. 224). Tenslotte, en ook dit is relevant, kan worden vastgesteld dat het type feiten waarmee men start verschilt, en dat dit afhankelijk is van de leeftijd waarop men start. "For example, shoplifting is typically committed before burglary, which in turn is typically committed before robbery (Farrington, 2003, p. 223). Jongeren en jongvolwassenen (tot de leeftijd van 20 jaar) plegen nieuwe en andere feiten, maar blijven ook de eerdere feiten plegen (diversificatie), daar waar na de leeftijd van 20 jaar een toenemende specialisatie wordt vastgesteld (Piquero et al., 1999; Farrington, 2003).

Deze trajecten worden in meer of mindere mate geïnitieerd door het optreden van risicofactoren tijdens verschillende fasen in de levensloop. Zo zijn de risicofactoren die op basis van empirisch onderzoek worden verbonden met *early onset* plegers talrijk en op verschillende niveaus te situeren.

Het gaat daarbij om 'individuele factoren (lage intelligentie en schoolprestaties, hyperactiviteit, impulsiviteit en risicovol gedrag, antisociaal gedrag in de kindertijd (bv. agressie, pesten...)), familiale factoren (gebrekkelijk ouderlijk toezicht en betrokkenheid, harde discipline en fysieke mishandeling, inconsistente disciplineren, afstandelijke opvoeding en verwaarlozing, ouderlijk conflict en (vecht)scheiding, delinquente ouders en *siblings*...), socio-economische factoren (laag inkomen, grote families), peer-gerelateerde factoren (delinquente peers, uitsluiting en lage populariteit...), schoolfactoren (hoge criminaliteitsgraad op school...) en buurtfactoren (hoge criminaliteitsgraad in de buurt...)' (McAra & McVie, 2012, p. 540; Farrington, 2003; 2012; Bijttebier, 2012; Verdonck et al., 2011). McAra & McVie (2012, p. 540) merken daarbij op dat het leeuwendeel van de literatuur en het onderzoek naar risicofactoren zich heeft geënt op de kindertijd en de adolescentie, en de 'vroege starters', waardoor veel minder is geweten over de risicofactoren in de (jong)volwassenheid of over de factoren die de 'late start' verklaren.

Tal van studies hebben ook aangetoond dat risicofactoren elkaar versterken en dat bij het optreden van een bijkomende risicofactor het negatieve effect niet additief maar multiplicatief toeneemt (Bijttebier, 2012, p. 58; Loeber et al., 2006). Daarbij zijn ook de domeinen waarop risicofactoren aanwezig zijn, van belang: "(n)aarmate op meerdere domeinen risicofactoren aanwezig zijn, neemt de kans op ernstige delinquentie toe" (van der Laan et al., 2008, p. 249). Minstens impliciet verwijst dit ook naar het klassieke *nature-nurture* debat, en het onderscheid tussen of de samenloop van biologische en opvoedingsgerelateerde factoren. Allicht deels uit vrees voor een herhaling van de 'bedenklijke toepassingen' van die biologische inzichten tijdens de negentiende en twintigste eeuw, staan veel criminologen tot op de dag van vandaag huiverig ten aanzien van dit soort onderzoek (Blokland, Thienpont & Donker, 2005; Donker, 2006). Niettegenstaande deze vrees zien we dat o.a. tweeling- en adoptiestudies belangrijke nieuwe inzichten aanbrachten over de interactie tussen biologische en genetische (risico)factoren enerzijds, en opvoedings- en omgevingsfactoren anderzijds (Bijttebier, 2012; Moffitt & Caspi, 2006). Neuropsychologisch onderzoek wijst op een verminderde weerbaarheid en verhoogde kwetsbaarheid in specifieke situaties bij kinderen en jongeren met een lage (verbale) intelligentie, gebrekkige executieve functies en emotionele stoornissen (Rutter, 2010). Relatief recent lijkt ook de (technische) vooruitgang in het hersenonderzoek, en meer in het bijzonder fMRI-studies, aan te geven welke delen van de hersenen "een rol spelen bij de totstandkoming en instandhouding van crimineel gedrag" (Blokland et al., 2005, p. 109; Peskin, Glenn, Gao et al., 2012; Rutter, 2010). Overigens heeft de bewijskracht van het neurobiologisch onderzoek, en het inzicht dat onze hersenen zich verder ontwikkelen tot ver in de jongvolwassenheid, in verschillende landen de discussie geopend over de *minimum age of criminal responsibility* en de mogelijkheid van een aangepast jeugd(straf)recht voor jongvolwassenen (van der Laan, van der Laan, Hoeve, Blom & Lamet, 2012).

Een vaak onbeantwoorde vraag blijft echter waarom bepaalde individuen met gelijkaardige risicoprofielen wel en andere geen feiten (blijven) plegen, of wat algemener geformuleerd, hoe en waarom (volgens welke processen en mechanismen) veel van de bovenstaande risicofactoren leiden tot het (niet) stellen van delinquent gedrag. Van der Laan et al. (2008) maken daartoe, opnieuw in navolging van Farrington (2005), een onderscheid tussen de klassieke lange-termijn en eerder korte-termijn risicofactoren. Daar waar de eerste categorie bijziend blijft voor bepaalde situationele aspecten, kijken korte-termijn factoren ook naar de actuele situatie die iemands gedrag zal bepalen (van der Laan et al., 2008, p. 249). Hiermee komen we overigens opnieuw uit bij het idee van integratie van inzichten en theorieën, iets waartoe Farrington (2005) zelf een aanzet heeft gegeven in zijn *Integrated Cognitive Anti-social Potential* (ICAP) theorie. In deze theorie, opgebouwd op basis van de *Cambridge Study*, kijkt Farrington (2005; 2003) naar *antisocial potential* en de wisselwerking tussen en opeenvolging van vroege, lange-termijn risicofactoren en (korte-termijn) omgevingsfactoren. Of antisociaal potentieel wordt omgezet in antisociaal gedrag hangt af van een cognitief beslissingsproces waarbij lange en korte-termijn factoren samenkomen. Onder lange-termijn factoren plaatst Farrington (2003) o.a. impulsiviteit, socialisatieprocessen, negatieve

rolmodellen, *strain* en *life events...*, en bij de korte-termijn invloeden o.a. verveling, alcohol, boosheid en frustratie, maar ook de gelegenheid en aanwezigheid van geschikte slachtoffers (Farrington, 2003, pp. 231-232; McAra & McVie, 2012, p. 44; Bruinsma & Weerman, 2007).

Farrington (2003; 2005) integreert met zijn ICAP theorie op die manier ideeën uit diverse andere, klassieke criminologische theorieën, zoals *strain*, controletheorieën, leertheorieën, *labelling* en de *rational choice* benadering. Daarmee raakt Farrington, maar bij uitbreiding ook de OLC, aan een aantal theoretische inzichten die bij het verklaren van het gedrag van individuen verder gaan dan de ontwikkeling, opvoedingsprocessen en levensloopgebeurtenissen die in de (oorspronkelijke) OLC centraal stonden. Dit brengt ons bij een tweede klassieke thema in het verklarende jeugdcriminologische onderzoek.

b. De invloed van leeftijdsgenoten

Het belang en de relevantie van deze tweede traditionele onderzoekspiste gaat terug op de eerder aangehaalde observatie dat een groot aandeel van de jeugddelinquentie in groep wordt gepleegd of groepsgerelateerd is (zie o.a. Farrington, 2003; Volker, Baerveldt & Driessen, 2015). Shaw & McKay (1931) ontdekten in hun studie reeds, als een van de eerste criminologen, dat meer dan 80% van de jongeren die in Chicago voor de jeugdrechtbank verschenen, medeplichtigen had (Warr, 2012). “The Hollywood image of the juvenile delinquent as an isolated loner holds little truth, at least when it comes to illegal behavior” (Warr, 2012, p. 227). Bruinsma & Weerman (2007) beargumenteren dat ook bij het onderzoek naar dit thema in de afgelopen jaren zowel op empirisch als theoretisch vlak belangrijke vooruitgang is geboekt. Daar waar in het verleden de invloed van peers vaak bleef hangen in het tellen van delinquente vrienden, is men gaan inzien dat meer aandacht voor de complexe mechanismen en processen tussen jongeren(groepen) noodzakelijk is (Bruinsma & Weerman, 2007; Verdonck et al., 2011; Cops, 2013).

Het onderzoek naar de invloed van peers werd en wordt in de literatuur vaak verbonden met enkele voor de (etiologische) criminologie zeer centrale theoretische inzichten. Zo wordt in deze vaak verwezen naar Sutherland (1947), en meer algemeen naar de leertheorieën, die vertrekken vanuit de idee dat jongeren het plegen van delinquente feiten aanleren, net zoals alle menselijke gedrag wordt aangeleerd (Bruinsma & Weerman, 2007; Verdonck et al., 2011; Warr, 2015). In Sutherland's differentieële associatietheorie wordt gesteld dat de negatieve houding ten aanzien van wetten en normen door anderen (ouders, vrienden...), en niet noodzakelijk het plegen van criminaliteit op zich, van belang is. Gezinsleden of vrienden die het niet zo nauw nemen met de bepalingen in de (straf)wet scheppen een sfeer en oefenen een negatieve invloed uit op de houdingen en gedragingen van kinderen en jongeren die in deze context opgroeien (Verdonck et al., 2011, p. 35).⁸ De inzichten van Sutherland hebben een grote invloed gehad op de sociale leertheorie van Burgess & Akers (1966). Zij wijzen bij het aan- of afleren van gedrag op het belang van een adequate reactie en sanctionering van het gedrag dat wordt geduid als goed of fout.

Bruinsma & Weerman (2007, pp. 295-296) concluderen op basis van deze leertheorieën dat de interactie met delinquente peers via bepaalde mechanismen kan leiden tot het zelf plegen van delinquente feiten, via een “overdracht van delinquente definities, sociale bekrachtiging, imitatie en deviante subculturen”. De mechanismen waar sociale leertheorieën naar verwijzen zijn o.a. imitatie (mimese of het nadoen van gedrag van anderen), onrechtstreekse bekrachtiging (door het zien hoe

⁸ Overigens is hier een link te leggen tussen de inzichten uit de leertheorieën en de OLC die in vorige paragraaf werd besproken. Tremblay (2003) situeert immers de leeftijd waarop fysieke agressie piekt bij zeer jongere kinderen tussen 2 en 4 jaar; het leerproces ent zich dan veel minder op de factoren en omstandigheden die leiden tot het stellen van antisociaal en delinquent gedrag, maar net op de aspecten en factoren die kinderen dat gedrag helpen afleren (Tremblay, 2003; Rutter, 2010).

gedrag van anderen wordt beloond) en directe bekrachtiging (door het overnemen van die gedragingen). “Thus, an adolescent may adopt the delinquent behavior of his friends (e.g., smoking, theft, drug sales) through imitation, because he observes the adult status it confers on them in the eyes of others his age (vicarious reinforcement), because it brings rewards like sexual attractiveness and money (direct reinforcement), and because participating in those activities gains him the admiration and respect of his friends (direct reinforcement)” (Warr, 2012, p. 236).

Na Sutherland en de leertheorieën kwam de sociale controletheorie van Travis Hirschi (1969) in het jeugdcriminologische onderzoek in de belangstelling te staan (Donker & Slotboom, 2015; Bruinsma & Weerman, 2007). Daar waar leertheorieën het plegen van delinquentie pas zien ontstaan wanneer het door criminele anderen wordt aangeleerd, gaat Hirschi ervan uit dat iedereen criminaliteit zal plegen tenzij sterke bindingen met de samenleving ons daarvan zullen weerhouden (Verdonck et al., 2011). Die bindingen met de samenleving vallen uiteen in (1) affectieve banden met anderen, zoals ouders en vrienden (*attachement*), (2) investeringen in bijvoorbeeld school (*commitment*), (3) deelname aan conventionele activiteiten (*involvement*), en (4) het volgen van morele of maatschappelijke normen (*beliefs*). Hirschi veronderstelt met andere woorden – en ook dit is een verschil met de leertheorieën – dat sterke banden met vrienden leiden tot het naleven van de normen van de vriendengroep, wat een effectieve buffer vormt tegen het stellen van delinquent gedrag (Volker et al., 2015). Volgend op zijn sociale controletheorie, maar ook als antwoord op enkele kritieken op deze theorie, schreef Hirschi samen met Gottfredson *A General Theory of Crime* (Gottfredson & Hirschi, 1990; Donker & Slotboom, 2015; Verdonck et al., 2011). In deze benadering staat, meer dan de sociale controle, het begrip ‘zelfcontrole’ centraal. Jongeren plegen criminele feiten uit een gebrek aan zelfcontrole; maar niet enkel criminaliteit, ook andere risicovolle gedragingen worden minder geremd, zoals “ongezond eten, gevaarlijk rijden, risicovol seksueel gedrag, alcohol- of andere drugsverslavingen” (Donker & Slotboom, 2015, p. 112).

Sampson & Laub (1993), twee studenten van Travis Hirschi overigens, gingen in hun werk terug naar de (essentie van de) sociale controle theorie van Hirschi. Op basis van de longitudinale studie van Glueck & Glueck (1950) in Boston, kwamen Sampson & Laub tot hun *Age-graded theory of informal social control*. Centraal hierbij stond opnieuw dat jongeren niet geneigd zijn tot het plegen van delicten wanneer een sterke informele band met in hoofdzaak ouders, school en peers hen daarvan weerhoudt (Donker & Slotboom, 2015, p. 120; McAra & McVie, 2012, p. 543). Daarbij is het volgens Sampson & Laub (1993) wel van belang om bij de factoren die bijdragen tot de verklaring van delinquent gedrag te differentiëren naar leeftijd (Donker & Slotboom, 2015, p. 120). Het stellen van delinquent gedrag in de adolescentie is dan in belangrijke mate afhankelijk van de mate waarin men gebonden is aan delinquente peers enerzijds, en (de band met) ouders en school anderzijds. De trajecten die jongvolwassenen en volwassenen vervolgens afleggen zullen ook mee worden bepaald door wat Sampson & Laub (1993) *turning points* hebben genoemd (het aangaan van een vaste relatie, huwen, werk vinden, kinderen krijgen...). Op basis van een vervolgstudie, waarbij Laub & Sampson (2003) een aantal van de respondenten uit de oorspronkelijke studie na vele jaren opnieuw interviewden, hebben zij, naast het centrale karakter van sociale controle en bindingen, gewezen op het belang van motivatie en *agency* (Laub & Sampson, 2003; Sampson & Laub, 2005; Troonbeeckx, Cops, Op de Beeck, Pleysier & Put, 2012). Ook Thornberry (1987) bouwt in zijn *Interactional theory* verder op de idee dat sterke banden met de samenleving individuen ervan weerhouden om criminele feiten te plegen. Hij brengt echter aan dat zwakkere banden doorgaans samenhangen met een bepaalde mate van structurele achterstelling, waarmee hij o.a. verwijst naar sociale klasse maar ook naar de residentiële omgeving waarin men woont en opgroeit. Bovendien is het kortzichtig om zwakke banden enkel als antecedent te zien, of in het verlengde daarvan, om delinquentie alleen als eindpunt van een causale keten te beschouwen: “(d)elinquency can be both the outcome of weak bonds but, in turn, it can also cause the weakening of the bonds themselves” (McAra & McVie, 2012, p. 543).

Allicht meer nog dan de banden met (delinquente) vrienden is het bij jongeren van belang om op zoek te gaan naar de processen en mechanismen die spelen bij de omgang met peers en verbonden zijn met jeugdcriminaliteit (Bruinsma & Weerman, 2007, p. 296; Cops, 2013, p. 293). In tegenstelling tot (jonge) kinderen zullen adolescenten zich in toenemende mate oriënteren op vrienden, en zijn vriendschapsrelaties van groot belang in het vormen van het zelfbeeld en construeren van een eigen identiteit. Leeftijdsgenoten vervullen op die manier een belangrijke, positieve functie, en bieden elkaar veel steun in het proces van volwassenwording (Bruinsma & Weerman, 2007). In zijn boek *Companions in Crime*, werd door Mark Warr (2002; 2012) dieper ingegaan op het hoe en waarom, op de processen en mechanismen die spelen tussen leeftijdsgenoten en die, onder bepaalde condities, kunnen leiden tot delinquent gedrag. Hij heeft het onder andere over *fear of ridicule*, *loyalty* en *status* als drie belangrijke mechanismen die inzicht bieden in de invloed van peers op houdingen en gedragingen van jongeren (Warr, 2012, pp. 237-239). De angst om belachelijk te worden gemaakt lijkt, meer dan het verlangen om in de gunst te vallen, een sterkere motivatie voor het stellen van gedrag dat onder andere omstandigheden niet zou worden gesteld. Die angst om belachelijk te worden gemaakt laat zich bij adolescenten des te sterker voelen, en hangt samen met de vrees om uitgesloten te worden, of om 'er niet bij te horen' (Warr, 2012, p. 237; Bruinsma & Weerman, 2007, p. 297). Een tweede mechanisme, loyaliteit, doet jongeren bepaalde zaken doen om hun vriendschap ten aanzien van peers en het feit dat men betrouwbaar is, te bewijzen. Die vriendschap, en het betrouwbaar zijn, is voor jongeren een morele waarde die hoog moet worden gehouden, in die mate dat het ook een *moral cover* kan bieden die de morele verkeerdheid van het delinquente feit overtreft (Warr, 2012, p. 238). Uiteraard hangt dit ook samen met het belang van status, prestige en respect onder jongeren. Voor adolescenten is de vriendengroep vaak de enige plaats waar status kan worden opgebouwd; tegelijkertijd is het een schaars goed, wat de soms heftige (gewelddadige) reacties kan verklaren wanneer, bijvoorbeeld door een belediging, aan iemands status wordt geraakt (Warr, 2012, pp. 238-239; Bruinsma & Weerman, 2007, p. 297). Het zou ons hier te ver leiden nog dieper in te gaan op de processen en mechanismen die Warr beschrijft, maar het mag duidelijk zijn dat deze van groot belang zijn om de betekenis en invloed van vriendengroepen op het gedrag van jongeren beter te begrijpen.

Bruinsma & Weerman (2007, p. 296) wijzen echter ook op het complexe karakter van het verband tussen delinquent gedrag van bevriende peers en de eigen betrokkenheid bij jeugdcriminaliteit, en de grote verschillen die (daardoor) vaak in empirisch onderzoek worden geconstateerd. Zo is uit relatief recent onderzoek, en middels de methode van de sociale netwerkanalyse, gebleken dat de invloed van peers niet enkel slaat op houdingen en gedragingen van vrienden, maar evenzeer van 'vrienden van vrienden'. "Owing to social contagion, it seems, people often influence others whom they will never meet" (Warr, 2012, p. 234; Fowler & Christakis, 2008). Ook McAra & McVie (2012b) komen op basis van de *Edinburgh Study* tot de conclusie dat de processen en relaties in vriendengroepen complex en dynamisch zijn. Zij wijzen o.a. ook, in het verlengde van Warr (2002) op het belang van status en respect, en de rol die de 'straat', het rondhangen met vrienden op straat, en het stellen van geschikt gedrag, daarin speelt. Een bijzonder interessante bevinding in deze studie is echter dat jongeren hier constant zelf een evenwicht in moeten zoeken, en dat het overschrijden van bepaalde impliciet onderhandelde grenzen kan leiden tot exclusie. Met andere woorden, "involvement in serious offending did not lead to greater inclusivity, youngsters involved in such behaviours were more likely to be expelled from peer networks and to become socially isolated, with early experience of expulsion leading to continued expulsion in later years" (McAra & McVie, 2012b, p. 363).

Het bovenstaande maakt duidelijk dat in de mechanismen die een rol spelen in de relatie tussen leeftijdsgenoten en jeugddelinquentie, de publieke ruimte, de buurt en straat ook een belangrijke plaats inneemt. De buurt vertolkt in de (leef)wereld van adolescenten het idee van de toegenomen vrijheid en zelfstandigheid; het is de plaats bij uitstek waar jongeren ongestructureerd en informeel samen zijn en zich onttrekken van de sociale (ouderlijke) controle. Het is ook, meer dan elders, de

plaats bij uitstek waar jongeren in de gelegenheid komen en worden blootgesteld aan verleidingen tot het stellen van delinquent gedrag (Bruinsma & Weerman, 2007). Dit brengt ons bij een derde en laatste klassieke thema in het verklarende jeugdcriminologische onderzoek, zijnde de bredere context en de ecologische invloeden op jeugddelinquentie.

c. De bredere sociale context

Ook deze onderzoekspiste is allesbehalve nieuw, en gaat terug op de vroege stadsociologie en de inzichten van de Chicago School uit de jaren twintig van vorige eeuw. Het is met name in deze context van snelgroeiende verstedelijking in Noord-Amerika, dat Shaw & McKay (1942) in de eerste helft van de twintigste eeuw de sociale desorganisatietheorie ontwikkelden. Zij onderzochten de ruimtelijke spreiding van (jeugd)criminaliteit in enkele van die snelgroeiende metropolen, eerst in Chicago, later ook in Philadelphia, Boston, Cincinnati, Cleveland en Richmond (Pauwels, 2001, p. 21). De verklaringen voor die spreiding van (jeugd)criminaliteit werden in die periode dan ook gezocht in de kenmerken van (delen van) de stad en de buurt: hierboven werd reeds gezegd dat de publieke ruimte bij uitstek gelegenheden en verleidingen tot het stellen van crimineel gedrag creëert. Shaw & McKay (1942) verwezen in deze grootstedelijke context onder andere naar de toenemende mobiliteit en heterogeniteit, en het wegvallen van sociale cohesie en controle. "Hun belangrijkste bevinding, die tot de dag van vandaag stand houdt, is dat misdrijven vooral gepleegd worden in wijken en buurten die gekenmerkt worden door relatieve armoede en door gebrek aan sociale samenhang, en dat zij vooral gepleegd worden door degenen die in dergelijke wijken woonachtig zijn" (Bruinsma e.a., 2004, p. 286).

Deze onderzoekstraditie sluit nauw aan bij, en werd ook verder geïnspireerd door de *strain-* of *spanningstheorieën* die de nadruk hebben gelegd op de economisch-maatschappelijke druk waaraan bepaalde bevolkingsgroepen (meer dan andere) onderhevig zijn (Verdonck et al., 2011; Op de Beek, 2012). Armoede, relatieve deprivatie en de onrechtvaardige verdeling van middelen en mogelijkheden, maar vooral de doorleefde ervaring van deze condities, leidt tot strain of spanning. Merton (1938), als grondlegger van de straintheorieën, zag in deze omstandigheden een oorzaak van delinquent gedrag als mogelijk antwoord op de ervaren spanning. In latere straintheorieën keek men voor de verklaring van jeugddelinquentie ook naar de wisselwerking tussen (ervaren) spanning, sociale bindingen en levensstijlen (Op de Beek, 2012; Agnew, 1992).

Het latere onderzoek naar de invloed van de bredere sociale context liet zich ook inspireren door de routine activiteiten en gelegenheidstheorieën. Hierbij worden buurtfactoren en kenmerken van de (fysieke) omgeving gezien als 'criminogeen' in termen van de gelegenheid die deze bieden voor het plegen van criminaliteit. Cohen & Felson (1979) stellen dat het criminogeen karakter van een situatie, en dus de kans op een delict, verhoogt wanneer gemotiveerde daders, geschikte doelen of objecten en de afwezigheid van adequate controle samenkomen (Verdonck et al., 2011). Jongeren en jongvolwassenen komen door hun 'routine activiteiten' en levensstijl nu eenmaal vaker in dergelijke criminogene situaties, waardoor hun kans op zowel slachtofferschap als daderschap groter wordt (Pauwels, 2007). Overigens is door toedoen van de routine activiteiten en gelegenheidstheorieën ook duidelijk geworden dat er een aanzienlijke mate van overlap is tussen dader- en slachtoffergroepen, opnieuw met name bij jongeren en jongvolwassenen (Cops & Op de Beek, 2011; Cops & Pleysier, 2014; Wittebrood & Van Wilsem, 2008).

Bruinsma & Weerman (2007, p. 299) onderscheiden in het onderzoek naar situationele factoren in de buurt en bredere sociale context directe, indirecte en interactie-effecten. Bij de directe effecten kan worden gedacht aan informele controle en zelfregulering van bewoners, maar ook *collective efficacy* (collectieve weerbaarheid) als een van de centrale concepten in de tweede generatie sociale desorganisatiestudies (Sampson, Raudenbush & Earls, 1997; Bursik & Grasmick, 1993). Met betrekking tot de indirecte effecten denken Bruinsma & Weerman (2007, p. 299) onder andere aan

factoren die samenhangen met het individu, gezin, delinquente peers..., en waarvan we eerder reeds zagen hoe deze van invloed zijn op (jeugd)delinquentie. Wonen in buurten die geconfronteerd worden met een cumulatie aan problemen maakt het opvoeden, thuis maar ook op school, niet eenvoudiger, en verhoogt de kans dat kinderen en jongeren in aanraking komen met delinquente leeftijdsgenoten en criminogene contexten. Bruinsma & Weerman (2007, p. 300) spreken over interactie-effecten wanneer kenmerken van de buurt bij bepaalde jongeren wel en andere niet leiden tot het stellen van delinquent gedrag. Zo zullen jongeren met relatief zwakke bindingen en een lage zelfcontrole in criminogene buurten sneller een delinquent patroon ontwikkelen dan in buurten waar weinig gelegenheid en verleiding aanwezig is.⁹

Die laatste redenering brengt ons overigens bij Wikström's *Situationele Actie Theorie*, een toonaangevende en relatief recente, integratieve theorie die individuele kenmerken en omgevingsinvloeden samenbrengt in een 'algemeen handelingstheoretisch kader' ter verklaring van delinquent gedrag (Wikström, 2006; Bruinsma & Weerman, 2007; Pauwels, 2015). Wikström maakt in zijn theorie een onderscheid tussen oorzaken van delinquent gedrag, en de *causes of the causes* (oorzaken van de oorzaken). Wat die laatste categorie betreft gaat het om individuele factoren in de ontwikkeling en levensloop van jongeren die kunnen verklaren "waarom individuen bepaalde waarden en normen aannemen of breder waarom sommige individuen eerder dan anderen geneigd zijn tot regelvertredend gedrag" (Pauwels, 2015, pp. 276-277). De rechtstreekse of onmiddellijke oorzaken moeten vervolgens in een handelings- of actieperspectief worden geplaatst, en verwijzen dus naar de interactie tussen 'geneigdheid' en de 'gelegenheid' tot het stellen van delinquent gedrag. "Het situationele model verklaart het plegen van de handelingen uit de wisselwerking tussen de situationele omgevingsfactoren die als trigger fungeren voor individuen die ofwel in een context geprovoceerd worden tot criminaliteit dan wel verleid worden door het moment om een delict te plegen" (Pauwels, 2015, p. 277).

3.1.2. Een kritisch-criminologische benadering

Het klassieke, etiologische onderzoek zoals dit hierboven (ten dele) werd gepresenteerd mag dan wel een centrale plaats claimen binnen de mainstream criminologie, het is niet vrij van kritiek. In deze paragraaf staan we stil, wederom niet met de ambitie exhaustief te zijn, bij enkele fundamentele bedenkingen en reflecties uit de kritisch-criminologische hoek bij het positivistische, etiologische onderzoek. Meer in het bijzonder worden vooreerst enkele kanttekeningen geplaatst bij de ontwikkelings- en levensloopcriminologie, en de dominante plaats van het risicofactoren onderzoek. Vervolgens gaan we ook nog kort in op de mogelijks nadelige gevolgen die uitgaan van het maatschappelijke antwoord op problematisch of geproblematiseerd gedrag. Hiermee verwijzen we naar het onderzoek naar en het debat over het labelen, stigmatiseren en potentieel criminaliseren van bepaalde groepen in onze samenleving.

Eerder werd reeds gesteld dat het klassieke etiologische onderzoek in hoofdzaak positivistisch van aard is omdat het één of enkele factoren tracht te identificeren en isoleren als causale verklaringen voor (jeugd)delinquentie (Muncie, 2009, p. 86; McAra & McVie, 2012). Dat is bij uitstek het geval in het risicofactoren onderzoek, waar men zich inderdaad tot doel stelt om de 'key risk factors' voor delinquentie te identificeren en vervolgens ook preventieve antwoorden en interventies zal ontwikkelen die deze risicofactoren counteren (Farrington, 2007: 606; 2012, p. 147). Zowel op het

⁹ Opvallend is wel dat de invloed van de buurt op het ontstaan van criminaliteit bij jongeren systematisch groter lijkt te zijn in de studies in de Verenigde Staten, in vergelijking tot het onderzoek in een Europese context (Bruinsma & Weerman, 2007, p. 299; Rovers, 1997; Pauwels, 2007). Bruinsma & Weerman (2007, p. 299) verwijzen onder andere naar verschillen tussen Amerikaanse en Europese steden en buurten binnen steden, maar ook naar het verschil in definitie en betekenis van een buurt in beide contexten.

risicofactoren onderzoek zelf, als op de toepassing van de inzichten uit dit onderzoek voor preventie en interventie, is kritiek geformuleerd (Case & Haines, 2009; McAra & McVie, 2012; Pleysier, 2013).

Het risicofactoren onderzoek gaat op zoek naar relevante verbanden, tussen ontwikkelings- en levenslooperelateerde factoren en het stellen van delinquent gedrag. Onderzoekers focussen, zoals eerder gezegd, op de identificatie van predictieve risicofactoren die de statistische probabiliteit voor later ongewenst gedrag verhogen (Pleysier, 2013, p. 259). Maar een verband wijst niet noodzakelijk op een causale oorzaak voor dat ongewenste of delinquente gedrag (Case, 2007). Case & Haines (2009, p. 30; 2015) argumenteren dat een probabilistisch model niet mag vervallen in causaal determinisme. Immers, “the claim that past behaviour is the best predictor of future behaviour does not mean that past behaviour causes future behaviour” (Wikström, 2008, p. 133). McAra & McVie (2012, p. 541) verwijzen in het verlengde hiervan naar een fundamentele paradox in dit soort studies, waarbij antisociaal en onaangepast gedrag in de kindertijd inderdaad een (de) belangrijk(st)e predictor is voor criminaliteit later in het leven, maar dat de meeste van deze kinderen evenwel niet opgroeien tot delinquente jongeren en jongvolwassenen. Een van de pijnpunten van het risicofactoren onderzoek is dan ook dat we wel zicht hebben op wat samenhangt met het plegen van delinquentie, maar bijzonder weinig weten over het hoe en waarom van die samenhang. Wat ontbreekt is een *theory of change*: “if the available evidence cannot tell us how risk/protective factors work, how these factors may precipitate youth offending or how programmes underpinned by them can reduce offending, subsequent research conclusions and ‘evidence-based’ policies and practices are built on sand” (Case, 2007, p. 98).

Het onderzoek naar de risicofactoren van antisociaal gedrag en delinquentie bij jongeren oefent een grote aantrekkingskracht uit op politici, beleid en (in zekere mate) de praktijk, net omdat het wetenschappelijk ondersteunde en toch schijnbaar eenvoudige antwoorden biedt op de vragen waarmee men zit. In een context waar evidence-based beleid en praktijk aan belang wint, biedt het risicofactoren onderzoek handvaten en ‘concrete oplossingen’ die een krachtvolle indruk nalaten (Smith, 2006, p. 96; McAra & McVie, 2012, p. 536). Het risicofactoren paradigma “links explanation and prevention, fundamental and applied research, and scholars and practitioners. Importantly, the paradigm is easy to understand and to communicate, and it is readily accepted by policy makers, practitioners, and the general public” (Farrington, 2007, p. 7; McAra & McVie, 2012, p. 540). Op basis van het risicofactoren onderzoek worden met andere woorden risicofactoren geïdentificeerd waarop vervolgens preventieprojecten en (vroegtijdige) interventies zich enten. Niet alleen bij het wetenschappelijke onderzoek dat aan de basis ligt kunnen enkele kritische vragen worden geformuleerd, ook bij de toepassing van deze inzichten in de praktijk rijzen enkele fundamentele bedenkingen.

Case & Haines (2009, p. 280) illustreren het toenemend belang van het risicofactoren onderzoek en de daarop gebaseerde praktijken, met een verwijzing naar een BBC-interview met voormalig eerste minister Tony Blair. Op een vraag naar het veiligheids- en preventiebeleid van de regering, stelt Blair dat “there is not going to be a solution [to the problem of youth antisocial behaviour] unless we are sufficiently hard-headed to say that from a very early age we need a system of intervention”.¹⁰ Het toegenomen belang van dit risicodenken en de overtuigende keuze voor een beleid en praktijk van vroegtijdige interventies op basis van gedetecteerde risicofactoren, stond in Engeland en Wales nadien ook centraal in het rapport *Time for a fresh start* (Independent Commission on Youth Crime and Antisocial Behaviour, 2010, p. 5). Hierbij wordt nadrukkelijk verwezen naar wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat de vroegtijdige aanpak van risicofactoren in de ontwikkeling en

¹⁰ De interviewer wijst er vervolgens op dat dergelijke keuze voor een ‘early intervention’ beleid “(...) could mean when children were still in nappies”, waarna Blair antwoordt “or pre-birth even’!” (Case & Haines, 2009, p. 280; Pleysier, 2013, p. 256).

levensloop van kinderen met gedragsproblemen leidt tot een reductie van het risico op latere persisterende en ernstige delinquentie.

De kritiek op het risicofactoren onderzoek en de praktijk van daarop gebaseerde (vroegtijdige) interventies raakt vaak wat op de achtergrond door het enthousiasme van het beleid en soms ook wel de praktijk. Smith (2006, p. 100) vat deze kritiek samen in twee fundamentele punten (zie o.a. ook Sutton, Utting & Farrington, 2004; Case, 2007; Case & Haines, 2009; Stephenson, Giller & Brown, 2011). Onder het eerste punt worden enkele methodologische kritieken op het risicofactoren onderzoek gevat. Zo ziet men in de praktijk van het risicofactoren onderzoek vaak een focus op de succesvolle voorspellingen en een negatie van een restcategorie, de 'voorspelfouten' (Pleysier, 2013, p. 258). Men lijkt onkritisch te veronderstellen "that identified risk factors are equally applicable to all young people in a given sample" (Case & Haines, 2009, p. 43-44). Het onderzoek detecteert en identificeert jongeren met een hoog risico die effectief delinquent gedrag zullen vertonen ('juist positieven') en jongeren met een laag risico die niet overgaan tot delinquentie ('juist negatieven'). Maar er zijn uiteraard ook steeds jongeren die ondanks hun hoge risico niet overgaan tot het plegen van delinquente feiten ('vals positieven'), en jongeren die met een laag risico toch delicten plegen ('vals negatieven'). Allicht des te meer kan men zich in het verlengde hiervan ook afvragen in hoeverre het te verantwoorden is om op basis van eerder risicofactoren onderzoek op een andere groep, bij nieuwe groepen en individuen deze risico's te detecteren en vervolgens ook daadwerkelijk als aanleiding tot een (vroegtijdige) interventie te zien. De vraag, en afweging, dringt zich op of het te verantwoorden is om jongeren (met een hoog risico) aan een interventie te onderwerpen, wanneer we weten dat een aantal ook zonder deze interventie het ongewenste gedrag niet zullen stellen, net zoals bepaalde jongeren met een laag risico onthouden worden van een (vroegtijdige) interventie die ze eigenlijk wel zouden kunnen gebruiken (Case, 2007; Pleysier, 2013).¹¹

Een tweede punt van kritiek is eerder inhoudelijk van aard, al hangt ook dit onvermijdelijk samen met bovenstaande bezwaren. De vraag stelt zich immers of de bovenvermelde 'voorspelfouten' kunnen worden beschouwd als "casualties of war – with the positives allocated unwarranted, criminalising interventions and the negatives deprived of appropriate and valuable interventions because they did not appear 'risky' enough?" (Case & Haines, 2009, p. 273). Zo blijkt uit onderzoek bij delinquente jongeren dat deze jongeren zelf ook bijzonder gevoelig zijn voor (de gevolgen van) het onterecht labelen en stigmatiseren van kinderen en jongeren door vroegtijdige interventies op basis van abstracte risicofactoren (Horstkötter, Berghmans, De Ruiter et al., 2012).

Dit brengt ons bij de uitgebreide literatuur in de criminologie over labelling, en de gevolgen van het definiëren en bestempelen van gedrag als delinquent (zie o.a. Muncie, 2009). Het zou ons in het kader van deze opdracht te ver leiden om daar dieper op in te gaan; bovendien raakt dit debat ook aan de inhoud van werkpakket drie en de vraag naar de effectiviteit van interventies en evaluatie van maatregelen. Allicht volstaat het hier er op te wijzen dat zo'n label en een daaropvolgende interventie niet noodzakelijk noch per definitie in staat is om de risico's daadwerkelijk om te buigen en het toekomstig ongewenste gedrag te voorkomen. Integendeel, op basis van onderzoek blijkt dat het niet uit te sluiten is dat vroegtijdige interventies het ongewenste gedrag eerder uitlokken en aanwakkeren dan voorkomen (Smith, 2006). Zo kan het niet vervullen van een aantal cruciale

¹¹ Smith (2006, pp. 101-102) verwijst bij wijze van illustratie naar *Asset*, een risk assessment-instrument dat wordt gebruikt in Engeland en Wales, en een accuraatheid van 70% heeft in het voorspellen van recidive bij jongeren. Gelet op het feit dat 50% accuraatheid het equivalent is van het tossen van een muntstuk, is 70% niet alleen niet zeer spectaculair, het levert ook een groot aantal 'valse positieven' en 'valse negatieven' op (Smith, 2006, p. 102). De kritiek op dergelijke instrumenten concentreert zich met andere woorden op de "questionable jump from the identification of risk factors in longitudinal and population surveys to the identification and control of 'risky individuals'" (Case, 2007, p. 94).

condities leiden tot een inefficiënte toepassing van risk assessments en vroegtijdige interventie; “even worse, it may lead to an increase in the level of crime” (van Wijck, 2011, p. 15). Gatti, Tremblay & Vitaro (2009) toonden aan dat (vroegtijdige) interventies binnen het jeugdrechtsysteem niet enkel inefficiënt kunnen zijn, maar inderdaad ook iatrogene effecten kunnen vertonen. Op basis van de *Edinburgh Youth Study* concluderen McAra & McVie (2010, p. 179) dat “early identification of at-risk children is not an exact science and runs the risk of labelling and stigmatizing”. Ook het onderzoek naar de *Negotiated order* theorie (McAra & McVie, 2012) en de theorie van de maatschappelijke kwetsbaarheid (Vettenburg & Walgrave, 2008) gaan in op het belang van labels, verwachtingen en vooronderstellingen, en de negatieve impact op de levensloop van kinderen en jongeren die vanuit hun maatschappelijke positie een verhoogd ‘risico’ lopen op zo’n label.

Deze kritische bedenkingen leiden niet noodzakelijk tot een algemene diskwalificatie van het risicofactoren onderzoek en de daarop gebaseerde (vroegtijdige) interventiepraktijk, maar wel tot een kritische benadering van deze benadering met oog voor de fundamentele gevaren die bij een ongenueanceerde toepassing om de hoek loeren (Pleysier, 2013). Overigens is het niet slecht op te merken dat deze kritische boodschap ook in het klassieke etiologische onderzoek, bij monde van twee hoog aangeschreven onderzoekers in deze traditie, al op een niet mis te verstane manier weerklonk: “one gets the sense from ‘early interveners’ that it is just a matter of time before risk factors are measured well enough (from the human genome?) that the false positive problem will become ancient history. From the perspective of our theory, this is simply wishful thinking...” (Sampson & Laub, 2005, p. 41; Smith, 2011, p. 64).

3.2. Verklaringen voor de dalende jeugddelinquentie

In dit laatste onderdeel staan we nog kort stil bij enkele verklaringen voor de eerder in deze bijdrage gepresenteerde cijfers en statistieken met betrekking tot jeugddelinquentie, en de observatie dat daarin zowel in ons land maar ook in de ons omringende landen (en zowel bij minderjarigen als bij volwassenen), sprake is van een daling van de geregistreerde en zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit (Pleysier & Put, 2015). Hoewel die daling zich in sommige landen al vanaf 2000 inzet, en zich ook wel nadrukkelijker manifesteert voor bepaalde vormen van criminaliteit en minder voor andere, spreekt men in recente literatuur over een duidelijke en universele *crime drop*.

Voor die mogelijke daling van de (jeugd)criminaliteit bij ons en in de omringende landen worden in de literatuur verschillende verklaringen geformuleerd die we hier ook even overlopen. Net als in bovenstaande beschrijving van de cijfers met betrekking tot jeugdcriminaliteit, of in het overzicht van het etiologische jeugdcriminologische onderzoek, is het ook hier niet de bedoeling een exhaustief overzicht aan mogelijke verklaringen te geven. Bovendien lijken ook niet alle verklaringen voor de daling van de criminaliteit relevant binnen de (Vlaamse) context en opzet van deze opdracht. Zo verwijst men in hoofdzakelijk Amerikaans onderzoek wel eens op de mogelijke invloed van een verstrenging van de wapenwetgeving, of het afschrikkend effect van een toenemende gevangenispopulatie. De verklaringen of hypothesen die hieronder wel worden aangehaald, en in dat opzicht ook meer plausibel (kunnen) zijn, worden opgedeeld in twee grote groepen, namelijk verklaringen die samenhangen met het systeem van ordehandhaving, zijnde politie en justitie enerzijds, en bredere maatschappelijke verklaringen anderzijds (Pleysier & Put, 2015, pp. 39-40).

Vooreerst, en alvorens verder naar verklaringen te zoeken, moet worden gekeken naar de werking van het politionele en justitiële systeem en de effecten daarvan op de geobserveerde cijfers en statistieken. Zo zal de capaciteit en werklast van een politiedienst of parket de werkzaamheden van die diensten beïnvloeden. De verhoogde aanwezigheid van politiemensen op straat, of een uitbreiding van bewakingscamera’s in de publieke ruimte, zorgt op korte termijn vaak voor een verhoging in de registratie van criminaliteit en op langere termijn, althans dat is de verwachting, voor een daling van de criminaliteit. Ook het toenemend aantal partnerschappen, het sluiten van

overeenkomsten en een betere samenwerking tussen allerhande (private) actoren, zoals scholen, handelaars, vervoersmaatschappijen enzovoort, met politie en justitie, kan een impact hebben op de (geregistreerde) criminaliteit in een bepaalde regio. In dat opzicht heeft ook het criminaliteits- en preventiebeleid, en zelfs het bredere sociale beleid, dat wordt gevoerd en de keuzes die een bevoegde minister of regering maakt, of nieuwe wetgeving die wordt gestemd, een invloed op (de registratie van) de criminaliteit. Zo wordt al langer gewag gemaakt van een brede verschuiving van de aanpak van criminaliteit naar de vroegtijdige detectie en interventie van risicofactoren van criminaliteit, waarbij bijvoorbeeld kan worden gedacht aan preventieve projecten met betrekking tot spijbelen. De aanpak van het spijbelprobleem wordt dan gezien als een vroegtijdige interventie die jongeren weghoudt van de publieke ruimte en de criminele intenties die ze daar met andere spijbelende jongeren zouden kunnen ontwikkelen. Ook de verschuiving naar en groeiende populariteit van een administratieve afhandeling van overlast en kleine criminaliteit wordt in dat opzicht wel eens vermeld als een mogelijke verklaring voor de geobserveerde daling van de (jeugd)criminaliteit.

Dit brengt ons bij een aantal hypothesen die eerder wijzen naar breed-maatschappelijke evoluties en veranderingen. Vooreerst is het belangrijk om demografische evoluties en veranderingen te bestuderen: indien er in een bepaalde generatie meer jongeren zijn op een leeftijd die als de piekleeftijd voor jeugdcriminaliteit kan worden gezien, in vergelijking met voorgaande of volgende generaties, is het op zich niet zo onlogisch dat het niveau van de (jeugd)criminaliteit in die generatie ook 'piekt' (Pleysier & Put, 2015, p. 39-40). Echter, doorgaans zijn grote demografische veranderingen in de leeftijdsamenstelling van de bevolking zeer uitzonderlijk, en ook voor ons land kan dit geen afdoende verklaring bieden voor de geobserveerde daling in de cijfers met betrekking tot jeugdcriminaliteit. Vervolgens kunnen ook sociaaleconomische trends een invloed hebben op criminaliteit in een bepaalde regio. Zo zou in tijden van economische groei en dalende inkomensongelijkheid, de behoefte om zich op een illegale wijze te verrijken, dalen. Ook de 'zwarte markt' en de vraag naar gestolen goederen zou dalen. Ook deze hypothese blijkt echter weinig plausibiliteit te genieten als verklaring voor de geobserveerde universele crime drop.

Een derde groep met mogelijke verklaringen of hypothesen voor de daling in de (jeugd)criminaliteit, kijkt naar veranderingen op het vlak van gezondheid en welzijn. Op basis van de verklaringen voor jeugdcriminaliteit (zie hoger) weten we bijvoorbeeld dat alcohol- en drugsgebruik samenhangt met criminaliteit: niet alleen pleegt men onder invloed van alcohol of drugs sneller bepaalde feiten, soms is criminaliteit ook noodzakelijk om deze alcohol- en vooral drugsverslaving te onderhouden. In het verlengde daarvan is het met andere woorden niet ondenkbaar dat de beschikbaarheid en het gebruik van alcohol en drugs bij jongeren een invloed kan hebben op alcohol en drugsgerelateerde criminaliteit. Een uitgebreide leerlingenbevraging van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) toont aan dat het alcoholgebruik in de afgelopen jaren is afgenomen onder 12- tot 18-jarigen. Het gebruik van softdrugs blijft min of meer stabiel, volgens dezelfde bevraging. In de criminologische literatuur wordt naast alcohol- en drugsgebruik ook gewezen op een allicht minder voor de hand liggende factor. Enkele studies in de VS hebben aangetoond dat het verminderde loodgehalte in benzine, verf... heeft geleid tot een aanzienlijke daling van de bloedloodconcentraties in het lichaam van jonge kinderen die bovendien parallel loopt met de vastgestelde dalingen in criminaliteit zo'n 18 à 23 jaar later, wanneer die kinderen de leeftijd bereiken waarop de (jeugd)criminaliteit piekt. Ook hier is geweten dat een verhoogde blootstelling aan lood kan leiden tot cognitieve en mentale stoornissen en gedragsproblemen, wat op zijn beurt ook de kans op criminele feiten verhoogt.

Een laatste hypothese voor de dalende criminaliteit krijgt, althans op basis van de literatuur, misschien wel de hoogste plausibiliteit toegemeten (van Dijk, 2012; Pleysier & Put, 2015). Op basis van klassieke criminologische inzichten en een uitgebreide analyse van de *International Crime Victim Survey* (ICVS) formuleert de Nederlandse criminoloog Jan van Dijk de securiseringshypothese als

verklaring voor de dalende (jeugd)criminaliteit. De klassieke criminologische inzichten verwijzen naar de routineactiviteiten- en gelegenheidstheorieën die criminaliteit zien als het resultaat van een rationale afweging in een kosten-batenanalyse door potentiële daders en slachtoffers op een *market of crime* (Van Dijk, 2012). Wanneer de baten of voordelen van criminaliteit opwegen tegen de kosten, zal het aantal 'gemotiveerde' daders toenemen en de criminaliteit stijgen. Na WO II staat de tweede helft van de twintigste eeuw in het teken van economische groei en toenemende welvaart, wat volgens van Dijk de opportuniteit en gelegenheid tot criminaliteit doet toenemen: burgers worden vaker slachtoffer, voelen zich onveilig, en reageren hier op door meer te investeren in hun veiligheid, waardoor de gelegenheid, en dus ook de criminaliteit zelf, opnieuw gradueel afneemt. Immers, "when the scale of such responsive securitization reaches a critical level, potential new offenders will shrink and crime rates will start to fall" (van Dijk, 2012, p. 26). Deze idee van responsieve securisering loopt nagenoeg parallel met ontwikkelingen op het vlak van technologie en technopreventie, waardoor beveiliging en bewaking voor een grotere groep in onze samenleving ook toegankelijk wordt. Op basis van de ICVS wordt duidelijk dat de vastgestelde dalingen in het aantal gerapporteerde woninginbraken en autodiefstallen parallel loopt met investeringen in de beveiliging van woningen en wagens. Deze hypothese sluit bovendien ook aan bij de observatie dat de universele *crime drop*, maar ook de daling in de cijfers met betrekking tot jeugdcriminaliteit, zich inderdaad nadrukkelijker stelt bij eigendomsdelicten dan bij persoonsdelicten. Bovendien wordt dit soort delicten ook omschreven als *debut crimes* of beginnerscriminaliteit, vaak gepleegd door jongeren en jongvolwassenen.

Dat de universele daling van de (jeugd)criminaliteit volgens deze hypothese kan worden toegeschreven aan toegenomen beveiliging en verminderde opportuniteiten is evenwel misschien maar de helft van het verhaal. Levensstijl- en routineactiviteiten theorieën, die dus verbonden zijn met de securiseringshypothese, vertellen ons ook dat vrijetijdspatronen en onze tijdsbesteding de afgelopen tien tot vijftien jaar aanzienlijk zijn verschoven. De opkomst en verspreiding van internet en sociale media zou dan kunnen verklaren waarom jongeren, als potentiële daders, minder in zogenaamde 'criminogene' situaties terechtkomen, en dus in de gelegenheid komen tot het stellen van criminaliteit. Het is in dat opzicht misschien wel treffend dat ook de federale politie in ons land, in haar rapportage over de dalende trend van de (geregistreerde) criminaliteit, onder meer verwijst naar het feit dat 'de jeugd minder buitenkomt wegens te druk met internet en videospelletjes'. Hier dient zich echter een belangrijke nuance op. Het is immers niet ondenkbeeldig dat de explosieve groei van internet en sociale media heeft geleid tot een mogelijke verschuiving naar nieuwe vormen van criminaliteit die voornamelijk onder de radar zijn gebleven. Hierbij kan worden gedacht aan e-, cyber- of computercriminaliteit, waarbij daders en slachtoffers elkaar niet langer fysiek noch in de publieke ruimte ontmoeten, en waar ordehandhaving, controle en registratie bijna per definitie achter de feiten aanlopen (Pleysier & Put, 2015, p. 42).

De literatuur naar de verklaringen voor de dalende (jeugd)criminaliteit lijkt, althans op dit moment, in de richting van de securiseringshypothese te wijzen als meest plausibele verklaring. Echter, het benoemen van deze hypothese als dé verklaring bij uitstek voor de geobserveerde daling van de (jeugd)criminaliteit is ongetwijfeld wat simplistisch. Criminaliteit, en dus ook jeugdcriminaliteit, is een complex fenomeen in een complexe realiteit. Om te verklaren waarom bepaalde individuen misdaden plegen, of om inzicht te krijgen in trends en evoluties van dit fenomeen op een macroniveau, zal het met andere woorden steeds nodig zijn om te kijken naar een complex geheel van interagerende factoren.

Samenvattend

Op basis van de in dit werkpakket aan bod gekomen inzichten, kunnen we concluderen dat wat betreft:

- 1) De beschrijving van het fenomeen 'jeugddelinquentie', op basis van wat we zien en meten in officiële statistieken en zelfrapportagecijfers, in tegenstelling tot wat wel eens wordt gedacht, er in Vlaanderen:
 - geen stijging maar eerder een (universele) daling is van de jeugddelinquentie,
 - geen verjonging is van de daders, en
 - geen (duidelijke) stijging is van gewelddadige feiten.

- 2) Het etiologisch onderzoek naar jeugddelinquentie, de verklaringen in de klassieke mainstream criminologie in dit werkpakket werden opgedeeld in factoren die samenhangen met:
 - de ontwikkelings- en levensloop van kinderen en jongeren,
 - de invloed van peers, en
 - de invloed van de bredere omgeving.

Tegenover deze klassieke, etiologische benadering staat een kritische benadering, waarbij in dit werkpakket aandacht werd besteed aan:

- de grenzen van het risico-denken, en
- de impact van labelling en (vroegtijdige) interventie.

BIBLIOGRAFIE

- Agnew, R. (1992). Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency. *Criminology*. 30, 1, 47-84.
- Bateman, T. (2015). Trends in Detected Youth Crime and Contemporary State Responses. In: Goldson, B. & J. Muncie (Eds.). *Youth Crime & Justice (2nd Edition)*. 67-82. London: Sage.
- Bijttebier, P. (2012). "Moeilijke jongeren" of "jongeren die het moeilijk hebben"? Bijzondere opleiding Jeugdrecht 2011-2012. 41-69. Mechelen: Kluwer.
- Blokland, A., K. Thienpont & A. Donker (2005). Biosociale perspectieven in de criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*. 47, 2, 103-116.
- Bradt, L., S. Pleysier, J. Put, J. Siongers & B. Spruyt (2014)(Eds.). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 3 en de JOP-schoolmonitor 2013*. Leuven: Acco.
- Bruinsma, G.J.N. & F.M. Weerman (2007). Vernieuwingen in de verklarende jeugdcriminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*. 49, 9, 291-302.
- Case, S. & K. Haines (2015). Risk Management and Early Intervention: A Critical Analysis. In: Goldson, B. & J. Muncie (2015)(Eds.). *Youth Crime & Justice (2nd Edition)*. 100-118. London: Sage.
- Case, S. & Haines, K. (2009). *Understanding Youth Offending. Risk factor research, policy and practice*. Devon: Willan Publishing.
- Case, S. (2007). Questioning the 'Evidence' of Risk that Underpins Evidence-led Youth Justice Interventions. *Youth Justice*. 7, 91-105.
- Cohen, L. & M. Felson (1979). Social change and crime rate trend: a routine activity approach. *American Sociological Review*. 44, 4, 588-604.
- Cops, D. & S. Pleysier (2014). Usual suspects, ideal victims and vice versa: The relationship between youth offending and victimization and the mediating influence of risky lifestyles. *European Journal of Criminology*. 11, 3, 361-378.
- Cops, D., E. Verdonck, S. Pleysier & J. Put (2014). Delinquentie bij Brusselse scholieren van Belgische en niet-Belgische afkomst. *Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk*. 35, 1, 27-49.
- Cops, D. (2013). Vriendschapsrelaties en delinquent gedrag. Op zoek naar modererende effecten bij Gentse en Antwerpse jongeren. In: Vettenburg, N., M. Elchardus, J. Put & S. Pleysier (Eds.). *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent*. 293-316. Leuven: Acco.
- De Groof, S. & W. Smits (2015). Rebel with(out) a cause? Antisociaal gedrag bij jongeren. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk)*. 65-91. Den Haag: Boom Lemma.
- Dekovic, M. & P. Prinzie (2015). De rol van het gezin in de ontwikkeling van antisociaal gedrag. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk)*. 239-258. Den Haag: Boom Lemma.
- Donker, A.G. & A. Slotboom (2015). Adolescentie en delinquentie. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk)*. 111-130. Den Haag: Boom Lemma.
- Donker, A. (2006). Biologisch onderzoek: risico's versus criminologisch belang? *Tijdschrift voor Criminologie*. 48, 1, 67-71.
- Donker, A. (2008). Neurobiologische processen en antisociaal gedrag in de kindertijd. *Tijdschrift voor Criminologie*. 50, 1, 49-56.
- Eliaerts, C. (2006)(Ed.). *Ernstige jeugddelinquentie: mythe of realiteit? Prevalentie, risicofactoren, justitiële afhandeling en interventies*. Brussel: VUBPress.

- Farrington, D.P. (2012). Predictors of Violent Young Offenders. In: Feld, B.C. & D.M. Bishop (Eds.). *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*. 146-171. New York: Oxford University Press.
- Farrington, D.P. (2007). Childhood risk factors and risk-focused prevention. In: M. Maguire, R. Morgan & R. Reiner (Eds.). *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Feld, B.C. & D.M. Bishop (2012)(Eds.). *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*. New York: Oxford University Press.
- Gatti, U., Tremblay, R.E. & Vitaro, F. (2009). Iatrogenic effect of juvenile justice. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 50, 8, 991-998.
- Goldson, B. & J. Muncie (2015)(Eds.). *Youth Crime & Justice (2nd Edition)*. London: Sage.
- Goris, P. & L. Walgrave (Eds.)(2002). *Van kattenkwaad en erger. Actuele thema's uit de jeugdcriminologie*. Leuven: Garant.
- Gottfredson, M.R. & T. Hirschi (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford: Stanford University Press.
- Hawkins, J.D., B.C. Welsh & D. Utting (2010). Preventing youth crime: evidence and opportunities. In: Smith, D.J. (Ed.). *A New Response to Youth Crime*. 209-246. Cullompton: Willan Publishing.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkely: University of California Press.
- Horstkötter, D., R. Berghmans, C. De Ruiter, A. Krumeich & G. De Wert (2012). "We are also normal humans, you know?" Views and attitudes of juvenile delinquents on antisocial behavior, neurobiology and prevention. *International Journal of Law and Psychiatry*. 35, 289-297.
- Independent Commission on Youth Crime and Antisocial Behaviour (2010). *Time for a Fresh Start: The report of the Independent Commission on Youth Crime and Antisocial Behaviour*. London: The Police Foundation.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (2003). *Shared beginnings, divergent lives. Delinquent boys to age 70*. Cambridge: Harvard University Press.
- Loeber, R., N.W. Slot & M. Stouthamer-Loeber (2006). A three-dimensional, cumulative developmental model of serious delinquency. In: Wikström, P.O. & R.J. Sampson (Eds.). *The Explanation of Crime. Context, Mechanisms and Development*. 153-194. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacDonald, R. (2015). Youth Transitions, Criminal Careers and Social Exclusion. In: Goldson, B. & J. Muncie (Eds.). *Youth Crime & Justice (2nd Edition)*. 208-224. London: Sage.
- Marshall, C. & I. Haen Marshall (2015). Jeugddelinquentie in vergelijkend perspectief. Vertellen micro- en macroanalyses hetzelfde verhaal. *Tijdschrift voor Criminologie*, 57, 2, 170-202.
- Maruna, S., B. Coyle & B. Marsh (2015). Desistance from Crime in the Transition to Adulthood. In: Goldson, B. & J. Muncie (2015)(Eds.). *Youth Crime & Justice (2nd Edition)*. 157-169. London: Sage.
- Maughan, B. & F. Gardner (2010). Families and parenting. In: Smith, D.J. (Ed.). *A New Response to Youth Crime*. 247-286. Cullompton: Willan Publishing.
- McAra, L. & S. McVie (2005). The usual suspects? Street-life, young people and the police. *Criminal Justice*, 5, 1, 5-36.
- McAra, L. & S. McVie (2010). Youth crime and justice: Key messages from the Edinburgh Study of Youth Transitions and Crime. *Criminology & Criminal Justice*. 10, 2, 179-209.
- McAra, L. & S. McVie (2012). Negotiated order: The groundwork for a theory of offending pathways. *Criminology and Criminal Justice*. 12, 347-375.
- McAra, L. & S. McVie (2012b). Critical debates in developmental and life-course criminology. In Maguire, M., R. Morgan & R. Reiner (Eds.). *Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Merton, R.K. (1938). Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*. 3, 5, 672-682.

- Moffitt, T. (1993). Adolescence-limited and life-course persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological Review*. 100, 4, 674-701.
- Moffitt, T. & A. Caspi (2006). Evidence from behavioral genetics for environmental contributions to antisocial conduct. In: Wikström, P.O. & R.J. Sampson (Eds.). *The Explanation of Crime. Context, Mechanisms and Development*. 108-152. Cambridge: Cambridge University Press.
- Muncie, J. (2009). *Youth & Crime* (3rd edition). London: Sage.
- Nuytiens, A. & C. Brolet (2015). De sociaaleconomische context van jeugdcriminaliteit. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.)(2015). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (tweede druk). 173-190. Den Haag: Boom Lemma.
- Op de Beeck, H. (2012). Strain en jeugddelinquentie: een dynamische relatie? Een toets van twee centrale verklaringsmechanismen uit Agnews General Strain Theory. Den Haag: Boom Lemma.
- Op de Beeck, H. & D. Cops (2010). Jongeren en delinquentie. In: N. Vettenburg, J. Deklerck & J. Siongers (red.). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2*. 283-310. Leuven: Acco.
- Pauwels, L. (2015). Jeugddelinquentie, persoonlijke eigenschappen, omgevingsfactoren en hun wisselwerkingen. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (tweede druk). 273-284. Den Haag: Boom Lemma.
- Pauwels, L. (2012). Op zoek naar de oorzaken van criminaliteit? Een inleiding in de etiologische criminologie. Gent: Academia Press.
- Pauwels, L. (2007). *Buurtinvloeden en jeugddelinquentie. Een toets van de Sociale Desorganisatietheorie*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Peskin, M., A.L. Glenn, Y. Gao, J. Liu, R.A. Schug, Y. Yang & A. Raine (2012). Personal Characteristics of Delinquents: Neurobiology, Genetic Predispositions, Individual Psychosocial Attributes. In: Feld, B.C. & D.M. Bishop (Eds.). *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*. 73-106. New York: Oxford University Press.
- Pleysier, S. & J. Put (2015). Watskeburt?! Criminaliteit door de jeugd van tegenwoordig. In: Pattyn B., d'Hoine P. (Eds.), *Jongeren vandaag en de wereld morgen. Lessen voor de eenentwintigste eeuw*. 25-46. Leuven: Leuven University Press.
- Pleysier, S. (2014). 'Ondanks beperkt zicht'. De context van 'jongeren in cijfers en letters'. In: Bradt, L., S. Pleysier, J. Put, J. Siongers & B. Spruyt (Eds.). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 3 en de JOP-schoolmonitor 2013*. 19-39. Leuven: Acco.
- Pleysier, S. & J. Put (2012). Jongeren, criminaliteit en jeugdcriminologie. Enkele slotreflecties. In: Walgrave, L. (Ed.). *Jeugddelinquentie in perspectief. Met een koel hoofd naar een geïntegreerde aanpak*. 165-175. Mechelen: Kluwer.
- Pleysier, S. (2012). Kind als gevaar. De nieuwe preventie en criminalisering van gedrag. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*. 4, 278-288.
- Pleysier, S. (2013). Kinderen als 'crash test dummies'. Keerzijde van de lokroep naar vroegtijdige interventie. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*. 3, 252-265.
- Pleysier, S., J. Put, D. Cops & H. Op de Beeck (2012). De eeuw van het risicokind? Een criminologische bril in het jeugdonderzoek. In: De Bie M., R. Roose, M. Vandenbroeck (Eds.), *Maatschappelijk engagement: een besef van kwetsbaarheid. Liber amicorum Nicole Vettenburg*. 319-332. Gent: Academia Press.
- Pople, L. & D.J. Smith (2010). Time trends in youth crime and in justice system responses. In: Smith, D.J. (Ed.). *A New Response to Youth Crime*. 54-103. Cullompton: Willan Publishing.
- Rovers, B. (1997). De buurt een broeinest? Een onderzoek naar de invloed van woonomgeving op jeugdcriminaliteit. Nijmegen: Ars Aequi Libri.
- Rutter, M. (2010). Causes of offending and antisocial behavior. In: Smith, D.J. (Ed.). *A New Response to Youth Crime*. 180-208. Cullompton: Willan Publishing.

- Sampson, R.J. & J.H. Laub (1993). *Crime in the making. Pathways and turning points through life.* Cambridge: Harvard University Press.
- Sampson, R.J., S. Raudenbush & F. Earls (1997). *Neighborhoods and violent crime: a multilevel study of collective efficacy.* *Science.* 277, 5328, 918-924.
- Shaw, C.R. & H.D. McKay (1942). *Juvenile delinquency and urban areas.* Chicago: Chicago University Press.
- Smith, R. (2011). *Doing justice to young people. Youth crime and social justice.* Oxon: Willan Publishing.
- Smith, R. (2006). *Actuarialism and Early Intervention in Contemporary Youth Justice.* In: B. Goldson & J. Muncie (Eds.), *Youth Crime and Justice*, 92-109. London: Sage.
- Smith, D.J. (2010)(Ed.). *A New Response to Youth Crime.* Cullompton: Willan Publishing.
- Stephenson, M., H. Giller & S. Brown (2011). *Effective Practice in Youth Justice.* London: Routledge.
- Sutherland, E.H. (1947). *Principles of criminology.* Philadelphia: Lippincott.
- Sutton, C., D. Utting, & D.P. Farrington (2004). *Support from the Start: Working with Young Children and their Families to Reduce the Risks of Crime and Antisocial Behaviour.* London: Dept. for Education and Skills.
- Thornberry, T.P. (1987). *Towards an interactional theory of delinquency.* *Criminology.* 25, 4, 863-892.
- Troonbeeckx, S., D. Cops, H. Op de Beeck, S. Pleysier, J. Put (2012). *Delinquentie tijdens jongvolwassenheid. De rol van 'agency' versus 'structure'.* *Tijdschrift voor Criminologie.* 54, 2, 118-135.
- van der Laan, A. & G. Weijters (2015). *Daling in geregistreerde jeugdcriminaliteit. Enkele mogelijke verklaringen.* *Tijdschrift voor Criminologie,* 57, 2, 203-228.
- Van der Laan, A.M., M. Blom & E.R. Kleemans (2008). *Lange- en korte-termijn risicofactoren voor ernstig delinquent gedrag.* *Tijdschrift voor Criminologie.* 50, 3, 248-263.
- Van Wijck, P. (2011). *The economics of pre-crime interventions.* *European Journal of Law and Economics.* 18 p. (published online, open access).
- Verdonck, E. & S. Pleysier (2013). *De aantrekkelijkheid van geweld en gewelddadig gedrag bij Antwerpse en Gentse jongeren.* In: Vettenburg N., Elchardus M., Put J. & Pleysier S. (Eds.), *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent.* Leuven: Acco, 317-337.
- Verdonck, E., D. Cops, S. Pleysier & J. Put (2011). *Jongeren en geweld. Dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd.* Leuven: Acco.
- Vettenburg, N., M. Elchardus, J. Put & S. Pleysier (2013)(Eds.). *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent.* Leuven: Acco.
- Vettenburg, N. & L. Walgrave (2008). *Maatschappelijke kwetsbaarheid, school en verstedelijking.* In: Weijers, I. & C. Eliaerts (red.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit.* 183-205. Den Haag: BJu.
- Volker, B., C. Baerveldt & F. Driessen (2015). *Vriendschap en criminaliteit bij jongeren.* In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk).* 259-272. Den Haag: Boom Lemma.
- Walgrave, L. (2002). *Jeugdcriminologie: op zoek naar een omschrijving.* In: Goris, P. & L. Walgrave (Eds.). *Van kattenkwaad en erger. Actuele thema's uit de jeugdcriminologie.* 13-21. Leuven: Garant.
- Walgrave, L. (2012) (Ed.). *Jeugddelinquentie in perspectief. Met een koel hoofd naar een geïntegreerde aanpak.* Mechelen: Kluwer.
- Warr, M. (1993). *Age, peers, and delinquency.* *Criminology.* 31, 1, 17-40.

- Warr, M. (2002). *Companions in crime: the social aspects of criminal conduct*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Warr, M. (2012). *The Social Side of Delinquent Behavior*. In: Feld, B.C. & D.M. Bishop (Eds.). *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*. 226-245. New York: Oxford University Press.
- Weerman, F. (2015). *De rol van school bij jeugdcriminaliteit*. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.)(2015). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk)*. 191-213. Den Haag: Boom Lemma.
- Weijers, I. & C. Eliaerts (2008). *Jeugdcriminaliteit: wetenschappers over een brandend vraagstuk*. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. 13-22. Den Haag: BJU.
- Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.)(2015). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (tweede druk)*. Den Haag: Boom Lemma.
- Weijers, I. & C. Eliaerts (Eds.)(2008). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. Den Haag: BJU.
- Wikström, P.O. (2008). *In search of causes and explanations of crime*. In: R. King & E. Wincup (Eds.). *Doing Research on Crime and Justice*. Oxford: Oxford University Press.
- Wikström, P.O. (2006). *Individuals, settings, and acts of crime: situational mechanisms and the explanation of crime*. In: Wikström, P.O. & R.J. Sampson (Eds.). *The Explanation of Crime. Context, Mechanisms and Development*. 31-60. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wikström, P.O. & R.J. Sampson (2006)(Eds.). *The Explanation of Crime. Context, Mechanisms and Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wittebrood, K. & J. van Wilsem (2008). *Jongeren en geweld. De relatie tussen slachtofferschap, ouderschap en leefstijl*. In: Weijers, I. & C. Eliaerts (red.). *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. 381-391. Den Haag: BJU.

Rapport 3.

EVALUATIE VAN MAATREGELEN

Promotoren:

Jenneke Christiaens & Els Dumortier

Medewerkers:

Camille Claeys, Sofie De Bus, Esther de Graaf, Ann Evenepoel, Yana Jaspers, Ilse Luyten en An Nuytiens

Vrije Universiteit Brussel

Dit rapport is een onderdeel van het onderzoeksproject 'Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht', uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn

INHOUDSOPGAVE

1. ENKELE NOODZAKELIJKE REFLECTIES VOORAF	III-1
2. DE GERECHTELIJKE ACTOREN INTERVENIËREN	III-4
2.1. <i>Maatregelen worden opgelegd: de interventiepraktijk</i>	III-4
2.1.1. Inleiding.....	III-4
2.1.2. Beslissingen en interventies van parket en jeugdrechtbank	III-4
2.1.3. Magistraten over hun beslissingspraktijken	III-6
a. <i>Parketmagistraten</i>	III-6
b. <i>Jeugdrechters</i>	III-6
2.2. <i>Ambulante en alternatieve maatregelen op jeugdrechtbankniveau</i>	III-8
2.2.1. De 'klassieke' maatregelen	III-8
a. <i>Berisping</i>	III-8
b. <i>De HCA maatregelen</i>	III-8
c. <i>Gemeenschapdienst</i>	III-9
d. <i>Leerproject</i>	III-10
e. <i>Herstelmiddeling en Hergo</i>	III-10
f. <i>De ondertoezichtstelling / behoud in leefmilieu</i>	III-12
2.2.2. Vernieuwende maatregelen (sinds 2006).....	III-14
a. <i>De ouderstage</i>	III-14
b. <i>Het geschreven project</i>	III-14
c. <i>Het huisarrest</i>	III-15
d. <i>Plaatsing met uitstel</i>	III-16
e. <i>Intensieve educatieve begeleiding</i>	III-17
f. <i>Ambulante behandeling</i>	III-17
2.2.3. <i>Samenvatting</i>	III-17
2.3. <i>Residentiële plaatsingen</i>	III-18
2.3.1. <i>Beleving van een plaatsingsmaatregel</i>	III-19
2.3.2. <i>Het effect van de plaatsing?</i>	III-20
2.3.3. <i>Het belang van regime?</i>	III-20
2.4. <i>De uithandengeving</i>	III-21
2.4.1. <i>Algemeen</i>	III-21
2.4.2. <i>Cijfers uithandengeving</i>	III-21
2.4.3. <i>Profiel UHG-jongeren</i>	III-22
2.4.4. <i>Traject na uithandengeving</i>	III-22
2.4.5. <i>Detenties</i>	III-23
2.4.6. <i>Veroordelingen</i>	III-23
2.4.7. <i>Impact van de uithandengeving?</i>	III-23
3. BUITENGERECHTELIJKE AFHANDELINGEN EN DIVERSIE.....	III-24
3.1. <i>Inleiding</i>	III-24
3.2. <i>Internationaal</i>	III-24
3.2.1. <i>Principe</i>	III-24
3.2.2. <i>Een gevarieerd landschap</i>	III-25
3.2.3. <i>Duidelijke regels?</i>	III-26
3.3. <i>België</i>	III-27
3.3.1. <i>Principe</i>	III-27
3.3.2. <i>Interventies op parketniveau</i>	III-28
a. <i>Waarschuwingbrief</i>	III-28
b. <i>Herinnering aan de wet (art. 45ter, derde lid Jeugdwet, 1965)</i>	III-28
c. <i>Ouderstage (art. 45bis Jeugdwet, 1965)</i>	III-29
d. <i>Bemiddelingsvoorstel of herstellbemiddeling (ook herstelrechtelijk aanbod)</i>	III-29
3.3.3. <i>Interventies op politieniveau</i>	III-30

4. NAAR EEN CONCLUSIE: OVER JUSTITIËLE TRAJECTEN EN IMPACT.....	III-31
4.1. <i>Het belang van een perspectief op het justitiële traject</i>	III-31
4.2. <i>Lange termijn impact</i>	III-32
BIBLIOGRAFIE	III-34

1. ENKELE NOODZAKELIJKE REFLECTIES VOORAF

Evidence-based beleid is een concept verwijzend naar de idee dat beleidsbeslissingen gebaseerd dienen te worden op inzichten uit wetenschappelijk onderzoek. Deze overtuiging vond zijn ingang in het denken over criminaliteitsbeheersing vanaf de jaren '70. Vooral het ongenoegen omtrent het klassieke strafrecht dat de stijgende criminaliteitscijfers in deze periode niet langer meer het hoofd konden bieden, leidde tot het pessimisme van de *nothing works* beweging (Martinson, 1974). Uiteindelijk werd deze pessimistische premisse vervangen door de vraag naar wat wel werkt in het bestrijden en voorkomen van criminaliteit (Nelen, 2010). Het is belangrijk op te merken dat deze zoektocht naar *what works* zich voornamelijk afspeelt in wat Beck (1990) de risicomaatschappij heeft genoemd (Beck, 1992). In het huidige kapitalistische en globaliserend tijdperk waar burgers steeds meer risico's ervaren, wordt het alsmoer moeilijker om krachten sterker dan het individu te controleren (Evans, 2011). Hierdoor komt ook steeds meer de focus te liggen op veiligheid (Boutellier, 2005) en controle (Garland, 2001). Risico's voor de veiligheid van burgers dienen in kaart gebracht te worden en zo het voorwerp te vormen van allerhande interventies om zo vroeg mogelijk te herstellen wat dreigt te resulteren in criminaliteit of recidive. Het is niet verwonderlijk dat deze *early-intervention* filosofie vaak in eenzelfde context als een *evidence-based* beleid wordt vernoemd en dit in het bijzonder als het gaat over preventie van criminaliteit bij kinderen en jongeren (zie voor de UK: Smith, 2015).

In België is een doorgedreven *evidence-based* beleidsvoering geen courante praktijk (Devroe et al., 2008). Maar, gezien deze opdracht (de omgevingsanalyse) is het wel van belang en interessant om stil te staan bij dit perspectief en het complexe karakter van een *evidence-based* benadering. Daarom formuleren we eerst enkele klassieke bedenkingen. We hopen zo ook bij te kunnen dragen tot een bredere reflectie over hoe we "effectiviteit" van maatregelen binnen de jeugdbescherming kunnen onderzoeken en begrijpen.

Als we stilstaan bij de definiëring van "*evidence-based* beleid", dan valt op dat er verschillende opvattingen voorhanden zijn. Zo is er volgens Smet (2013) een tweedelige lezing van het begrip mogelijk. In een ruime betekenis kan men *evidence-based* beleid opvatten als wetenschappelijk gefundeerd beleid. In een meer engere benadering gaat het vooral over de zoektocht naar wat werkt in het bestrijden en voorkomen van criminaliteit waarbij er veel belang wordt gehecht aan evaluerend onderzoek (Hope, 2004). Beleidsevaluatie vertaalt zich dan eerder in de vorm van effectenmeting en monitoring. Zo wordt op basis van experimentele designs (aldus voornamelijk kwantitatief onderzoek) allerhande projecten, initiatieven en programma's geëvalueerd op basis van hun effecten op crimineel gedrag (Sherman et al., 2002). Deze piste is voornamelijk geïnspireerd door de ontwikkelingscriminologie en het risicofactorparadigma dat daarbij werd ontwikkeld om allerhande factoren te identificeren die crimineel gedrag trachten te voorspellen (Farrington & West, 1993). Wanneer men kennis heeft van deze risicofactoren kunnen of zullen interventies worden ontwikkeld die hierop trachten in te spelen en zo meer effect hebben of tot een beter resultaat leiden. Bijgevolg worden programma's (justitiële interventies) dan ook geëvalueerd in termen van de geleverde effecten op individuele gedragingen. Het is ook in dit perspectief dat twee "modellen" of theorieën over het "effect van interventies" werden ontwikkeld. Het gaat in de eerste plaats om het *Risk-Need-Responsivity* model (Andrews & Bonta, 2006). Centraal in deze gehele benadering van het effect van de interventie staat de terugval prevalentie of recidive als maat voor succes. Het tweede model het *Good-lives* model (Ward & Steward, 2003) onderscheidt zich door eerder de focus te leggen op de "sterktes" van de te behandelen daders, om zo betrokkenen te motiveren een "beter" leven te (gaan) leiden. Dat laatste veronderstelt natuurlijk ook het risico op recidive verminderen en onder controle houden.

En dit kan tegelijkertijd als de kern én als de achilleshiel van de evaluatie van een programma of een justitiële maatregel worden beschouwd: *Wat is precies de bedoeling, de doelstelling, van een*

opgelegde maatregel? Het voorkomen van recidive, als de ultieme doelstelling wordt daarbij als een evidentie verondersteld of naar voor geschoven.

Daarop aansluitend moeten bij dit *evidence based* beleid nog verschillende bedenkingen worden geformuleerd (zie uitgebreid: Case, 2007).

- Een belangrijke bedenking bij een evidenced based beleid, en de eraan gekoppelde *what works evaluatie praktijk*, is dat deze evaluatie als een louter technisch, wetenschappelijk en politiek neutrale *démarche* wordt gepresenteerd. Daardoor wordt de politieke inbedding van zowel evaluatie als van beleidsvoering en sturing van de betrokken jeugdbeschermingspraktijk verhuuld of geneutraliseerd.
- De bevindingen van dit soort “evaluatieonderzoek” steunt op onderzoek dat sterk positivistisch is geïnspireerd. Hierbij wordt er vertrokken vanuit de idee dat er slechts één waarheid geldt en dat de samenleving louter bestaat uit feiten (Anderson, 2007; Sermijn, 2008). Op een dergelijk denkkader geïnspireerde studies betreffen voornamelijk experimentele en gestandaardiseerde onderzoeksdesigns waarbij men poogt methodologische tekortkomingen op te lossen door zo sterk mogelijk aan te leunen bij de exacte wetenschappen (Burssens, 2008). Er wordt gewerkt met grote steekproeven om zo algemene uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit. Echter, een belangrijke tekortkoming van dit onderzoek is dat men moeilijk kan verrichten door het betrekken van een controle groep, wat de “bewijskracht” van onderzoeksresultaten moet worden gereduceerd. Herhaling van deze onderzoeken wordt noodzakelijk geacht om aan te tonen dat de interventie effect heeft in andere situaties (Carrette, 2008). Maar, sociale wetenschappen in het algemeen – en criminologie in het bijzonder – bestuderen complexe maatschappelijke processen die zich net niet laten reduceren tot objectief kwantificeerbare variabelen, meetbaar binnen de vier muren van een laboratorium. Men kan dus nooit met zekerheid invloeden van andere factoren uitsluiten. Of een bepaald programma ervoor gezorgd heeft dat jongeren niet (of wel) recidiveren kan men nooit met zekerheid stellen of “bewijzen” (Zie Evans-Chase & Zhou, 2014). Of zoals de ondertussen beroemde uitspraak van Palmer (in zijn reactie op Martinson): “voor sommige delinquenten (kunnen) sommige interventies, onder sommige omstandigheden, wel degelijk (...) werken (geciteerd in Bol, 2002: 59).
- Het voorgaande hangt nauw samen met de haast exclusieve focus op het individu. Oorzaken van criminaliteit en het effect van mogelijke interventies worden gezocht bij de dader en zijn directe omgeving waarbij de meer sociale en structurele “contexten” van criminaliteit genegeerd worden (Goethals, 2006).
- Hoewel er vanuit de *what works* literatuur veralgemenende uitspraken worden gedaan over de effecten van programma’s en (dader-)behandelingen, moeten we de vraag stellen naar een comparatief perspectief. Precies vanwege de hierboven geschetste kenmerken van dit soort onderzoek moet de transposeerbaarheid van zogenaamde succesvolle methodieken van de ene naar de andere context ernstige in vraag worden gesteld (illustratief de Glenn Mills scholen in Nederland). Waarmee we nogmaals willen wijzen op de relativiteit van “*what works*” uitspraken ten aanzien van de complexiteit zelf van het vraagstuk van impact, evaluatie van effect van opgelegde justitiële maatregelen (zie ook discussie gevoerd door Van der Laan (2008).
- Het *evidence-based* en *what works* perspectief gaat enigszins de vraag naar de opportuniteit van de interventie zelf uit de weg. In die zin versterkt deze meer technische visie op effectiviteitsmeting het idee dat er een geperfectioneerde interventie die werkt mogelijk moet zijn. Echter, er is ook onderzoek dat wijst op een iatrogen effect van (justitiële) interventies (Gatti, 2009). Wat het principe van interventieren zelf opnieuw ter discussie stelt.
- Deze *evidence-based* en *what works* *démarche* versterkt dus en promoot het idee dat er “producten zijn die werken” (en andere niet!). Deze behandelingen worden bovendien dikwijls ook als “gecommercialiseerde” pakketten op de markt gebracht. Dit heeft minstens twee consequenties:

- Ten eerste wordt de aanpak of reactie op delinquente feiten op een haast medische manier gereduceerd tot het toedienen van een programma. Het discours krijgt daarmee ook een “medische” turn waarbij de reactie op delinquent of problematisch gedrag verwordt tot behandelen (i.p.v. handelen).
- Ten tweede en aansluitend veronderstelt dit ook een “passend” cliënteel (opdat de methodiek zou werken...), waardoor een haast onuitgesproken “aanpassing” van het cliënteel aan de (noodzakelijke) methodiek met zich meebrengt.
- Deze *evidence-based* en *what works* benadering gaat tenslotte ook voorbij aan het perspectief en de betekenisverlening van de betrokkenen zelf (met de opgelegde maatregel), zij die de maatschappelijke reactie, de interventie opgelegd krijgen én ervaren. De ontwikkeling van de ganse desistance approach en literatuur sluit hier enigszins bij aan. De centrale vraag hier is wat is nodig opdat mensen “stoppen” met het plegen van criminaliteit. Maar zoals Barry het stelt, ook de desistance literatuur steunt ultiem ook van een sterk geïndividualiseerd discours (Barry, 2015).

Al het voorgaande wijst erop dat “evaluatie” van maatregelen of het effect van een justitiële interventie een complex vraagstuk is. In het kader van de reflectie die men wenst op te zetten naar aanleiding van de *Omgevingsanalyse* lijkt het ons daarom van belang om minstens een andere benadering, vanuit een ander epistemologisch kader aan te brengen. Het perspectief en referentiekader van onderzoekers heeft immers een belangrijke invloed op de wijze waarop effectiviteit en efficiëntie benaderd wordt en bijgevolg ook gemeten en geanalyseerd (Carrette, 2008).

Het is van onmiskenbaar belang om verder te kijken dan “wat werkt” en de vraag open te trekken naar wat werkt voor wie en waarom? Een dergelijk perspectief sluit aan bij een sociaal constructionistisch denkkader waarbij men gelooft dat de ‘waarheid’ steeds sociaal, historisch en contextueel geconstrueerd wordt (Anderson, 2007; Sermijn, 2008; Carrette, 2008). Deze lijn van onderzoek kan ons (andere) inzichten opleveren over zowel de oorzaken en achtergronden van delinquent gedrag als ook de impact van bepaalde projecten en interventies (Pawson & Tilley, 1997; Nelen, 2010). Hier staan vooral kwalitatieve onderzoeksmethoden centraal waarbij men in dialoog treedt met de subjecten waarop de interventie gericht is (Christiaens & Evenepoel, 2013). Er wordt daardoor meer aandacht besteed aan betekenisverlening en beleving of ervaring van betrokken jongeren. Zo legt onderzoek bijvoorbeeld bloot dat jongeren wijzen op het belang van het *engagement* dat wordt opgenomen door de hulpverlening opdat een maatregel zou werken voor hen (zie bijvoorbeeld Van Audenhove & Vander Laenen, 2015; Verstraeten & Weyts, 2006). Dit sluit ook aan bij bevindingen vanuit de hierboven gemelde *desistance* literatuur.

Daarom pleiten we er voor om in zowel een wetenschappelijk als maatschappelijk debat de evaluatie of het effect van maatregelen veel ruimer op te vatten. De *impact* van justitiële contacten en opgelegde maatregelen moet immers ook gedacht worden door bijvoorbeeld de complexiteit van de jeugdhulpverleningspraktijk in rekening te brengen. Het betrekken van de stem en de ervaring van betrokken jongeren en hun gezin(nen) is niet enkel van belang vanuit een kinderrechtenperspectief, maar is ons inziens vooral ook belangrijk omdat zij met hun ervaring een bijdrage kunnen leveren aan het beter begrijpen van de impact van een justitiële of hulpverlenende interventie. Dit bredere perspectief en de aandacht voor beleving en ervaring van (zowel professionele als niet professionele) betrokkenen creëert ook de ruimte om het welzijn van kinderen en jongeren met een jeugdbeschermingstraject *op langere termijn* in kaart te brengen en te begrijpen vanuit een vraag naar wat de impact is van deze interventies. Het biedt de mogelijkheid om zowel het debat over de doelstelling(en) van jeugdbeschermingsinterventies als het (al dan niet) behaalde “succes” vanuit een andere invalshoek te benaderen (Nuytiens & Geluyckens, 2015).

2. DE GERECHTELIJKE ACTOREN INTERVENIËREN

2.1. Maatregelen worden opgelegd: de interventiepraktijk

2.1.1. Inleiding

Alvorens over te gaan tot de bespreking van de ambulante en residentiële maatregelen *an sich*, is het van belang om de uitvoering van opgelegde maatregelen in de context te kunnen plaatsen van de beslissings- en interventiepraktijk van de jeugdbescherming(sactoren). Immers, de impact van een maatregel staat niet los van de context waarin de maatregel wordt opgelegd. Na de statistische leegte in de jaren negentig werden door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (hierna NICC) de eerste stappen gezet in de exploitatie en inventarisatie van gerechtelijke cijfergegevens op parketniveau (Goedseels & Detry, 2007). In 2006 kreeg dit navolging met de jaarlijkse publicatie van de 'jaarstatistieken van de Belgische jeugdparquetten'. Deze statistieken geven een beeld van de "instroom" op jeugdparquet niveau. En dat is het dan!

We beschikken in België (nog steeds niet!) over de elementaire administratieve statistieken die de gerechtelijke beslissingspraktijk ten aanzien van minderjarigen in kaart brengt. Er bestaat dus nog steeds een enorme leemte in het beeld dat we kunnen opmaken van de beslissingen en dus de maatregelen die daadwerkelijk worden getroffen ten aanzien van minderjarigen. Hoewel de Vlaamse Gemeenschap statistieken oplevert "aan de andere kant van de keten", m.n. statistieken betreffende de uitvoering van maatregelen, geeft dit een heel andere inkijk in de praktijk van maatregelen. Immers, hier is het referentiepunt "de maatregel" (als administratief gesubsidieerde eenheid). De afstemming van beide statistische bronnen op elkaar in een poging tot analyse van de interventiepraktijk is haast onoverbrugbaar.

Voor een analyse van de instroom op parket niveau n.a.v. de beschikbare parketstatistieken, verwijzen we naar WP1. Bij het bestuderen van de gerechtelijke beslissingen van de Belgische jeugdrechtbanken kunnen we twee pistes onderscheiden. Enerzijds is er het onderzoek dat steunt op verschillende kwantitatieve gegevens en dat de instroom en spreiding van beslissingen op (lokaal) parket- en jeugdrechtbankniveau 'becijfert'. Vandaar ook het belang van degelijke en volwaardige (vooralnog federale) gerechtelijke statistieken. Anderzijds dient ook de waarde van het kwalitatieve verhaal achter de becijferde beslissingspraktijk te worden onderkend. Een meer kwalitatieve benadering van de beslissingspraktijken, -logica's én discoursen van parketmagistraten en jeugdrechters is daarbij evenzeer van belang.

2.1.2. Beslissingen en interventies van parket en jeugdrechtbank

Reeds uit onderzoek van Vanneste (2001) naar beslissingen genomen door parketmagistraten en jeugdrechters ten aanzien van delinquente minderjarigen blijkt dat parketmagistraten in 7 op 10 gevallen opteren voor een seponering van de zaak. Slechts in 2 op 10 gevallen volgt er een doorverwijzing naar de jeugdrechtbank. Weinig verrassend is dat jeugdrechters procentueel gezien meer maatregelen nemen bij beschikking, en dus in de voorlopige fase. Het gaat over 60% van de maatregelen tegenover 40% bij vonnis. Ook Gilbert en Mahieu (2012¹) stellen vast dat aan Vlaamse zijde iets meer dan 55% van de geregistreerde beslissingen werden genomen in de voorlopige fase. Bovendien merken zij een significante positieve samenhang op tussen plaatsingsmaatregelen en de voorlopige fase enerzijds, én ambulante maatregelen en de fase ten gronde anderzijds. Niettegenstaande het eerder aangetoond belang van deze voorlopige fase waarin de belangrijkste

¹ Het onderzoek van Gilbert en Mahieu (2012) handelt over de beslissingen van jeugdrechters/jeugdrechtbanken in MOF zaken. In dit onderzoek wordt wel duidelijk de opdeling gemaakt tussen de Nederlandstalige en Franstalige jeugdrechtbanken.

beslissingen zouden worden genomen (Benec'h-Le Roux, 2008; Schuytvlot, 1999), kunnen hierbij toch vraagtekens worden geplaatst daar in deze fase nog geen uitspraak werd gedaan over de (on)schuld van de minderjarige. Het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind, ondertussen al een kwarteeuw geleden geratificeerd door België, stelt nochtans dat voor elk kind het vermoeden van onschuld dient te gelden tot het tegendeel bewezen worden via een eerlijk proces (art. 40 IVRK).

De beslissingen die jeugdrechters nemen bestaan uit quasi twee gelijke delen: de residentiële en ambulante maatregelen. Bij residentiële maatregelen gaat het in 45% van de gevallen over een plaatsing in een gemeenschapsinstelling of een privé-inrichting. Eerder uitzonderlijk zijn de plaatsing bij een betrouwbaar persoon of in een psychiatrische inrichting. De uithandengeving blijft beperkt tot 1% van de genomen maatregelen. Op ambulante niveau gaat het om drie mogelijkheden die min of meer evenveel worden toegepast: 18% ondertoezichtstelling, 16% prestatie van opvoedkundige aard en 14% berisping (Vanneste, 2001). Ten opzicht van 2001, lijkt het erop dat in 2011 de ambulante maatregelen aan belang hebben gewonnen. Ze komen nog steeds meer uitgesproken voor in de fase ten gronde met name 77% van de geregistreerde maatregelen tegenover 41% in de voorlopige fase (Gilbert & Mahieu, 2012).

Naar type misdrijf gaan gewone diefstallen vaker gepaard met een ambulante maatregel. De ambulante maatregel krijgt ook de voorkeur wanneer de minderjarige voor de eerste maal verschijnt voor de jeugdrechtbank. Zwaardere vormen van diefstal leiden vaker tot een plaatsing in het Federaal Detentiecentrum, terwijl opzettelijke slagen en verwondingen positief correleren met een plaatsing in een privé-voorziening. Het opleggen van een cumul van maatregelen is eerder uitzonderlijk. Meestal gaat het om de combinatie van een plaatsingsmaatregel met voorwaarden of wordt het behoud in het leefmilieu afhankelijk gesteld van voorwaarden.

Opmerkelijk is dat in de praktijk zeer weinig gebruik wordt gemaakt van het herstelrechtelijk aanbod, terwijl de Jeugdwet van 2006 deze maatregelen net prioriteit verleent. De vraag rijst dan ook hoe we dit beperkt gebruik van het herstelrechtelijk aanbod dienen te begrijpen en of het herstelrecht, zoals in meerdere internationale richtlijnen naar voor wordt geschoven, niet vooral een plaats dienen te krijgen als maatregel van diversie (rechtsomlegging) die aanleiding geeft tot een definitief verval van de strafvordering. Van belang is dat het herstelrecht dan ook effectief gehanteerd wordt door parketmagistraten als een alternatief voor "dagvaardingswaardige zaken" en niet als een alternatief voor het sepot. Enkel op die manier kan de toestroom naar de jeugdrechters ingeperkt worden (zie ook verder, diversie).

Afsluitend wijzen de auteurs (Gilbert & Mahieu, 2012) er terecht op dat er tussen de onderzochte gerechtelijke arrondissementen belangrijke verschillen bestaan m.b.t. de gangbare praktijken. Dit roept evenwel vragen op naar rechts(on)gelijkheid.

Verder blijkt de besluitvorming van de jeugdrechter ook in belangrijke mate te worden bepaald door het beschikbare aanbod. De voorlopige fase wordt op dit vlak als het meest problematisch ervaren daar jeugdrechters aangeven in 80% van de gevallen niet de maatregel van eerste keuze te kunnen opleggen. Investeren in een welbepaald aanbod kan zodoende een belangrijke weerslag hebben op het maatregelenbeleid van de jeugdrechters.

Bovenstaande inzichten hebben evenwel alleen betrekking op MOF jongeren, terwijl dergelijke inzichten in POS eveneens een meerwaarde kunnen betekenen gelet op specificiteit en diversiteit van deze groep.

2.1.3. Magistraten over hun beslissingspraktijken

a. *Parketmagistraten*

In het MOF-vorderingsbeleid zijn het in de eerste plaats de delictkenmerken die het zwaarst doorwegen. Het gaat daarbij over de ernst van de gepleegde feiten en eventuele antecedenten. Vanneste (2001) geeft aan dat de aanwezigheid van pluriforme delinquentie de kans op een doorverwijzing naar de jeugdrechtbank met vijf keer verhoogt. In tweede orde wordt rekening gehouden met problemen op school en in de gezinssituatie, waarbij de beoordeling hiervan door de parketmagistraat sterk de eventuele doorverwijzingsbeslissing zal sturen. Deze gezinssituatie is volgens Franssens et al. (2010) nog op een andere manier bepalend met name de visie over de al dan niet gepaste reactie van de ouders op de feiten. De houding en maturiteit van de minderjarige zijn in veel mindere mate van belang.

In het POS-vorderingsbeleid gaat het oordeel over de mogelijke gevaarsituatie van de minderjarige het meeste doorwerken in een eventuele doorverwijzingsbeslissing. Zeer belangrijk daarbij zijn de dynamische persoonlijke kenmerken van de minderjarige: al of niet aanwezigheid van drugs-en drankgebruik, psychiatrische problemen, de positieve of negatieve evolutie die de minderjarige doormaakt. Aan een netwerk van slechte vrienden en problemen met gezag wordt veel minder belang gehecht, terwijl het bestaan van voorgaande hulpverlening de kans op doorverwijzing verhoogt. De minste invloed zou uitgaan van de statische persoonlijke kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, origine en uiterlijk. Toch geeft één parketmagistraat aan dat geslacht wel van tel is ingeval van wegloupedrag daar hij dergelijk gedrag risicovoller acht voor meisjes. Een andere parketmagistraat meent dan weer dat origine, hoewel beperkt, in de meer bredere zin kan doorwegen. Zo kan het indicatief zijn voor mogelijke cultuurconflicten tussen minderjarigen en ouders alsmede het bestaan van een gevaarsituatie bv. in het geval van risico op uithuwelijking.

Toch geven parketmagistraten aan dat elke zaak, zowel MOF als POS, uniek is en geval per geval te werk moet worden gegaan. Daarbij wordt persoonlijke situatie van de minderjarige centraal geplaatst, wat in de lijn ligt van de beschermingsfilosofie. Vermeldenswaardig is de vaststelling dat parketmagistraten soms “creatief omspringen met de kwalificaties” (Franssens et al., 2010: 290). Het gaat om uitzonderlijke gevallen zoals ernstige misdrijven in een POS dossier of een onderliggende gezinsproblematiek in een MOF dossier. Dit zet aan tot reflectie over de relativiteit van de kwalificaties en het gekende repertoire dat “elke MOF een POS is” (De Koster, 2007: 215).

b. *Jeugdrechtters*

Jeugdrechtters hechten, in tegenstelling tot parketmagistraten, in MOF dossiers heel wat minder belang aan delict-gerelateerde variabelen. In hun beslissingspraktijk valt het beschermend model te onderkennen daar de persoon van de minderjarige sterk doorweegt op de beslissing. Meisjes, niettegenstaande hun kleiner aandeel in delinquentie en de geringere ernst ervan, hebben meer kans te worden geplaatst in een openbare of privé-inrichting. Dit wordt toegeschreven aan de eerder negatieve visie die jeugdrechtters zouden hebben over hun familiale context ten opzichte van deze van jongens (Vanneste, 2001). Ook Franssens et al. (2010) stellen vast dat in MOF dossiers de gezinssituatie wordt aangestipt als één van de meest doorslaggevende factoren met bijzondere aandacht voor betrokkenheid van ouders. De persoon van de minderjarige en de ernst van de feiten worden pas in tweede orde in overweging genomen. Een ook niet te onderschatten impact gaat uit van de doelen die jeugdrechtters nastreven in specifieke dossiers zoals het vermijden van recidive, het aanwakkeren van inzicht en besef in de gevolgen van de feiten, re-integratie in de samenleving en het bewerkstelligen van een schokeffect. Hoewel jeugdrechtters aangeven rekening te houden met de vereisten van de Jeugdwet 2006, gaat dit veeleer over het afstemmen van de beslissingen op de in de wet bepaalde volgorde van maatregelen en de opgesomde beslissingsfactoren. In de praktijk

zouden ze deze wetsbepalingen eerder 'naar eigen welbevinden' gaan toepassen. Wat veel minder doorweegt, zijn de afwezigheid van de minderjarige op zitting, de verwachtingen van de burgerlijke partij en de publieke opinie. Jeugdrechters houden wel rekening met de visie van de minderjarige en zijn gedrag, maar deze factoren gaan de beslissing bijna nooit direct beïnvloeden. Deze laatste vaststelling roept vragen op met betrekking tot art. 12 van het IVRK en het daarin geponeerde "passende belang" dat gehecht dient te worden aan de mening van minderjarigen (Françoise, 2013).

In POS-beslissingsbeleid is de specifieke situatie van de minderjarige en de mate waarin deze al dan niet gevaarlijk is het meest doorslaggevend. Jeugdrechters hebben, net als parketmagistraten, heel wat aandacht voor de dynamische persoonlijke kenmerken van de minderjarige waaronder eventueel middelengebruik, psychiatrische problemen, agressie en de evolutie van de minderjarige. Ook het omgaan met slechte vrienden, eventueel ontvluchtingsgedrag, de school- en woonsituatie werken rechtstreeks in op de keuze van de maatregel. Een positieve beoordeling hiervan zal eerder leiden tot een ambulante maatregel terwijl een negatieve beoordeling een residentiële plaatsing kan initiëren. Vijf factoren wegen nauwelijks tot niet door in hun beslissingsbeleid. Het gaat om de afwezigheid en het gedrag van de minderjarige tijdens kabinetsbesprekingen en zittingen, de inbreng van de ouders over de maatregel en de origine en het uiterlijk van de minderjarige. Wel geven jeugdrechters aan, hoewel zij menen dat de statische persoonlijke kenmerken van de minderjarige (geslacht, origine, leeftijd en uiterlijk) slechts in zeer beperkte mate doorwerken, meer beschermend op te treden ten aanzien van meisjes (Franssens et al., 2010).

De impact van het geslacht van de minderjarige op het beslissingsproces werd reeds uitvoerig bestudeerd in mening internationaal onderzoek. Meermaals wordt gewezen op de beschermende aanpak van het jeugdbeschermingssysteem naar meisjes toe en het gegeven dat ze, net als in het verleden, nog steeds frequenter worden aangehouden, veroordeeld en opgesloten voor statusdelicten, seksueel wangedrag en kleine misdrijven (Barnickol, 2000; Chesney-Lind & Shelden, 2004; Pasko, 2008). Toch worden er ook enkele kritische kanttekeningen geplaatst bij de rol van het geslacht in het jeugdrechtbankonderzoek. Zo zou deze factor weinig doorwerken in het beslissingsproces en zou een mogelijke discriminatie tussen meisjes en jongens verdwijnen wanneer wordt gecontroleerd voor delicttype en voorgaande feiten/maatregelen (Espinosa et al., 2008; Frieburger & Burke, 2011; Leiber & Mack, 2003; MacDonald & Chesney, 2001; Teilmann & Landry, 1981).

In de samenwerking met andere actoren gaat de meeste invloed uit van het advies van de consulenten van de toenmalige sociale dienst. Dit advies wordt steeds ter harte genomen en in de meeste gevallen ook gevolgd. De wisselwerking met het parket beperkt zich tot het in acht nemen van hun vordering en het niet nalaten deze verder te onderzoeken (Franssens et al., 2010).

Maar ook hier geven jeugdrechters aan dat zowel in POS als MOF een diversiteit aan factoren kunnen doorwerken op de beslissing waarvan de invloed varieert per dossier. Het blijft een afweging geval per geval (Franssens et al., 2010). Ook Goedseels stelt vast dat in de praktijk en het discours van jeugdrechters verschillende elementen doorwegen die hoofdzakelijk afkomstig zijn uit het beschermings-, sanctie en risicomangement model. Het jeugdbescherming-model treedt daarbij het sterkst op de voorgrond doordat jeugdrechters de persoon van de minderjarige centraal stellen. De elementen uit het sanctiemodel hebben voornamelijk betrekking op de verantwoordelijkheid van de minderjarige en de nood aan het geven van 'duidelijk signaal' aan de minderjarige, terwijl het risicomangementmodel vooral verwijst naar de aandacht voor eventuele recidive en het mogelijke gevaar dat de minderjarige kan betekenen voor de samenleving. Jeugdrechters gaan hierbij nooit spreken in termen van risico en taxatie. Elementen uit het herstel – en strafmodel wegen nauwelijks door. Hoewel jeugdrechters in hun praktijk en discours niet opmerkelijk verschillen van elkaar, drukt eenieder van hen "een eigen stempel op de beslissingspraktijk" (Goedseels, 2015: 386).

2.2. Ambulante en alternatieve maatregelen op jeugdrechtbankniveau

De jeugdrechtbank heeft sinds 2006 de keuze tussen verschillende maatregelen. In volgorde van voorkeur² kan de jeugdrechter kiezen uit volgende opties (1 t.e.m. 4 kunnen cumulatief worden opgelegd):³

1. Een herstelrechtelijk aanbod doen;
2. Een geschreven project van de jongere in overweging nemen;
3. Ambulante maatregelen opleggen;
4. Een plaatsing opleggen;
5. De zaak uit handen geven.

De ambulante en alternatieve maatregelen die de jeugdrechter kan opleggen (1 t.e.m. 3), kunnen we indelen in (1) de zogenaamde 'klassieke' maatregelen, die voor de wetwijziging in 2006 bestonden, en (2) de 'nieuwe of vernieuwende' maatregelen, die werden ingevoerd in 2006. Van deze vernieuwende maatregelen zijn er echter enkele die nog niet in werking zijn getreden.

2.2.1. De 'klassieke' maatregelen

Voor de wetwijziging in 2006 kunnen we de beschikbare ambulante en alternatieve maatregelen op jeugdrechtbankniveau grofweg indelen in (1) de berisping, (2) de herstelgerichte en constructieve afhandelingen (HCA) en (3) de ondertoezichtstelling.

a. Berisping

De maatregel van berisping wordt vaak uitgesproken aan het einde van het jeugdbeschermingstraject, en dit louter om het dossier af te sluiten. Vaak gebeurt dit wanneer de jongere 18 jaar wordt. De berisping wordt vaker toegepast in Vlaanderen (16,84%) dan in de Franstalige arrondissementen (5,41%) (Gilbert et al., 2012).

b. De HCA maatregelen

De HCA maatregelen of 'herstelgerichte en constructieve afhandelingen' omvatten leerprojecten, gemeenschapsdienst, (herstel)bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg (Hergo). In deze werkvormen worden jongeren niet meer gezien als 'hulpeloze objecten' die moeten geholpen en behandeld worden. De jongere wordt daarentegen bekeken als een actieve actor, die verantwoordelijk geacht wordt voor zijn gedrag, en die wordt aangesproken om actie te nemen om de veroorzaakte (individuele, relationele of sociale) schade te herstellen (Put et al., 2012). Het uitgangspunt van herstelrechtelijke praktijken dat minderjarigen hun verantwoordelijkheid dienen op te nemen staat evenwel op gespannen voet met het algemene principe van jeugdrechtelijke systemen, nl. dat kinderen niet verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor hun daden, of dat er tenminste een beperkte verantwoordelijkheid geldt (Haines & Mahony, 2006: 119).

Vanaf het einde van de jaren 1980 ontstonden de eerste bemiddelingsprojecten en projecten voor gemeenschapsdienst vanuit de praktijk. Eind jaren 1990 werden deze projecten ruim verspreid over heel Vlaanderen (Steunpunt Jeugdhulp, s.d. (a)). Een van de verdiensten van de nieuwe jeugdwet is de "verwettelijking" van bemiddeling en het herstelgericht groepsoverleg. De mogelijkheid tot het opleggen van leerprojecten en gemeenschapsdiensten op niveau van het parket werd afgeschaft. Een positief gevolg van de "verwettelijking" is de verhoging van de middelen voor HCA-diensten door

² In de praktijk blijkt het volgen van deze hiërarchie echter problematisch (Gilbert et al., 2012: 122).

³ Alleen de berisping, het onder het toezicht plaatsen van de bevoegde sociale diensten en het plaatsen onder intensieve educatieve begeleiding kan opgelegd worden aan jongeren onder de 12 jaar.

de Vlaamse Gemeenschap (Steunhulp Jeugdhulp, s.d. (b)). Uit onderstaande grafiek blijkt echter dat het aantal meldingen, na een piek in 2008, de laatste jaren sterk afneemt.⁴ Merk op dat voor wat betreft Hergo en bemiddeling er ook meldingen op parketniveau in de grafiek zijn opgenomen. Voor deze werkvormen zouden de doorverwijzingen vooral vanuit het parket komen (Gilbert et al., 2012).

Uit onderzoek blijkt dat het aanbod alsook de toepassingsgraad van de verschillende herstelgerichte afhandelingen sterk verschilt naargelang het arrondissement (Nuytiens & Van Grunderbeeck, 2003). Dit kan geproblematiseerd worden vanuit het perspectief van rechtsgelijkheid (Cartuyvels et al., 2010). Uit schaars onderzoek blijkt ook dat de doorverwijzing en participatie van jongeren “met een migratie achtergrond” naar een herstelrechtelijk aanbod (in casu herstelbemiddeling) beperkt is of als problematisch wordt ervaren. Jeugdrechters wijzen dan op de kenmerken van de zogenaamde “culturele” achtergrond, die een doorverwijzing naar dit aanbod in de weg staat of bemoeilijkt (Deveux, 2006: 42). Breder gezien, kunnen we stellen dat er een zekere “onderbenutting” is van het herstelrechtelijk bemiddelingsaanbod. Hoewel veel evaluatie onderzoek van deze praktijken wijst op een hoge tevredenheid van participanten, blijkt ook uit de beschikbare gegevens dat weinig aangebrachte zaken ook daadwerkelijk tot een bemiddeling leiden die resulteert in een afgehandelde overeenkomst (Cartuyvels et al., 2010: 45-46; Ferwerda & Van Leiden, 2012).

c. Gemeenschapsdienst

De jeugdrechter kan aan een jongere vanaf 12 jaar een gemeenschapsdienst opleggen. Dit betekent dat de minderjarige gaat werken in een non-profit organisatie (sociale en/of maatschappelijke organisatie of instelling), gedurende een maximum van 150 uren. Dit kan zowel als autonome maatregel, maar ook als voorwaarde om de uitvoering van een plaatsingsmaatregel *uit te stellen*, en dit voor een termijn van 6 maanden, te rekenen van de datum van het vonnis. Verder kan de jeugdrechtbank dezelfde prestatie opleggen als *voorwaarde* tot het behoud van de betrokkene in zijn leefomgeving. De jeugdrechtbank kan het behoud van de minderjarige in zijn leefomgeving ook afhankelijk maken van het verrichten van betaalde arbeid, met het oog op de vergoeding van het slachtoffer, indien de betrokkene ten minste 16 jaar oud is. Ook hier is een maximale duur van 150 uur voorzien.

Wanneer de gemeenschapsdienst wordt opgelegd bij beschikking, dus als voorlopige maatregel, is het maximum aantal uren 30 en wordt dit gekoppeld aan de (voorlopige) maatregel van toezicht. Hoewel deze modaliteit (gebruik in de voorlopige fase) in de wet wordt omschreven als een onderzoeksmaatregel, zou dit in de praktijk vooral bekeken en gebruikt worden als een ‘snelle interventie’ (Decock, 2007). Problematisch hier is dat er in de wet geponereerd wordt dat er ernstige aanwijzingen van schuld moeten bestaan. In het kader van het vermoeden van onschuld is deze praktijk dan ook problematisch. Een ander knelpunt is dat de wetgever verzuimd heeft te bepalen wat er dient te gebeuren wanneer de gemeenschapsdienst niet of niet volledig werd uitgevoerd. Alleen wanneer de prestatie van opvoedkundige aard en van algemeen nut is gekoppeld aan het uitstel van de plaatsingsmaatregel, zal bij niet-uitvoering binnen de aangegeven termijn van zes maanden de plaatsing worden uitgevoerd.

Hoewel de gemeenschapsdienst als HCA-maatregel wordt beschouwd, kan dit in vraag gesteld worden. Immers, historisch gezien werd de gemeenschapsdienst als sanctie opgelegd. Hierdoor bestaat het risico dat de inhoud van deze werkvorm naar een eerder sanctionerend perspectief verglijdt (Nuytiens & Van Grunderbeeck, 2003). Het blijft dan ook de vraag hoe jongeren deze HCA maatregel ervaren.

⁴ www.steunpuntjeugdhulp.be

d. Leerproject

Een leerproject betreft een vooraf vastgelegd aantal uren vorming die de jongere dient te volgen. De doelstellingen en de doelgroep van zulke vorming evenals de gebruikte methodieken kunnen zeer verschillend zijn. Zo zijn er projecten die focussen op druggebruik of op omgaan met agressie, en bestaan er zowel individuele projecten als groepsprojecten. Ook de onthemende projecten van Oikoten en Albezon behoren tot de categorie leerprojecten. Net zoals de gemeenschapsdienst kan het leerproject op verschillende manieren worden opgelegd. De jeugdrechter kan een jongere die een MOF heeft gepleegd toevertrouwen aan een rechtspersoon die de verwezenlijking van een positieve prestatie zal begeleiden (een opleiding of deelname aan een georganiseerde activiteit). De jeugdrechtbank kan ook het behoud van de minderjarige in zijn leefomgeving afhankelijk maken van de deelname aan één of meer opleidingsmodules of modules ter bewustwording van de gevolgen van de gestelde handelingen, alsook van de invloed daarvan op de eventuele slachtoffers, en dit eventueel onder controle van de bevoegde sociale dienst. Tot slot kan de jongere, in het kader van het geschreven project (zie verder), zelf ook voorstellen om deel te nemen aan bepaalde activiteiten in het kader van een leerproject van maximum 45 uren. De autonome maatregel waarbij de jongere aan een rechtspersoon wordt toevertrouwd die de positieve prestatie begeleidt, is als voorlopige maatregel niet mogelijk. De deelname aan één of meer opleidingsmodules, als voorwaarde voor het behoud in de leefomgeving, is daarentegen wel mogelijk als voorlopige maatregel (Decock, 2007). Net zoals bij de gemeenschapsdienst mag het leerproject als voorlopige maatregel slechts opgelegd worden voor een zo kort mogelijke duur, en enkel indien er ernstige aanwijzingen van schuld bestaan (Decock, 2007). Ook hier kunnen we ons echter de vraag stellen wat de verschillen tussen theorie (onderzoekmaatregel) en praktijk (onmiddellijke reactie) zullen zijn.

e. Herstelbemiddeling en Hergo

Bemiddeling betreft een communicatieproces tussen de minderjarige verdachte, zijn ouders en de benadeelden, begeleid door een onpartijdige derde, met het oog op het herstel van de materiële en relationele gevolgen van de feiten. Het herstelgericht groepsoverleg (Hergo) is een Nederlandstalige term voor wat in het Engels bekend staat als 'Family Group Conferences' (Steunpunt Jeugdhulp, s.d. (b)).

Bemiddeling is veruit de meest opgelegde HCA maatregel. De maatregel wordt echter vooral opgelegd door het parket. Uit onderzoek blijkt dat in 2008 een bemiddeling slechts in 3% van de gevallen werd voorgesteld door de jeugdrechter. Redenen om geen bemiddeling voor te stellen zijn: (1) het advies van het parket wordt gevolgd; (2) het grote tijdsverloop tussen feit en zitting waardoor de kans op een geslaagde bemiddeling laag wordt ingeschat en (3) een te lage bekendheid met bemiddeling en de procedure hieromtrent (Ferwerda & van Leiden, 2013). Hergo daarentegen wordt veel minder opgelegd (2955 aanmeldingen voor bemiddeling versus 60 voor Hergo in 2014).⁵ Voor het lage aantal Hergo's wordt een aantal mogelijke verklaringen geopperd. Ten eerste zouden parketmagistraten de zaak naar de jeugdrechtbank zenden en ondertussen een bemiddelingsprocedure opstarten, waardoor er geen ruimte wordt gelaten voor een Hergo in een later stadium van de procedure. Verder wordt ook geopperd dat Hergo nog steeds relatief onbekend (en dus onbemind) is bij magistraten, alsook bij de bemiddelaars die deze maatregel moeten uitvoeren. Tenslotte zou het ook te maken hebben met het feit dat rechters vrezen dat ze hun beslissingsmacht verliezen. Immers, de wet stipuleert dat de rechter het resultaat van het Hergo moet accepteren (Put et al., 2012).

Uit het onderzoek van Gilbert et al. (2012) blijkt dat een herstelrechtelijk aanbod bijna steeds gepaard gaat met een andere maatregel, waaronder voornamelijk een maatregel met behoud in het

⁵ www.steunpuntjeugdhulp.be

eigen leefmilieu. In een beperkt aantal gevallen werd naast een herstelrechtelijk aanbod ook een privéplaatsing of een plaatsing in een gemeenschapsinstelling opgelegd. Uit de resultaten kwam eveneens naar voor dat een prestatie voornamelijk opgelegd wordt als 'voorwaarde' voor een behoud in het eigen milieu en dus niet als 'autonome maatregel'. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat een autonome prestatie enkel in de fase ten gronde opgelegd kan worden en er dan minder snel op de feiten gereageerd kan worden (Gilbert et al., 2012). Uit eerder onderzoek blijkt dat er een probleem bestaat van netwidening (Cartuyvels et al., 2010). Alternatieve afhandelingen worden opgelegd in zaken waar men anders geen maatregel zou opleggen, waardoor men bemiddeling of Hergo niet als alternatief voor de plaatsing kan beschouwen.

Uit onderzoek over herstelbemiddeling in Vlaanderen blijkt dat de minderjarigen en hun ouders doorgaans achteraf tevreden zijn dat ze hebben deelgenomen. De jongeren geven aan dat ze het een leerrijke ervaring vonden en dat ze op die manier tot besef zijn gekomen welke schade ze hebben aangericht, maar ook dat ze blij zijn dat ze de schade hebben kunnen herstellen (Ferwerda & van Leiden, 2012). Ook de slachtoffers die werden geïnterviewd laten zich doorgaans positief uit (Ferwerda & van Leiden, 2012, ook in Nederland: zie Steketee et al., 2006).

De dagelijkse praktijk en toepassing kent echter een aantal belangrijke knelpunten.

Bemiddeling en Hergo worden vaak naar voor geschoven als 'dé' modaliteiten van herstelrecht, gezien het slachtoffer hier het meest op de voorgrond treedt. Uit de praktijk blijkt echter dat de participatiegraad van slachtoffers vaak erg laag blijft (Crawford & Newburn, 2003). Slachtoffers hebben blijkbaar niet altijd de behoefte om de dader rechtstreeks te ontmoeten. Sommigen geven aan dat ze het niet als hun 'taak' zien om een gesprek aan te gaan met de dader (Ferwerda & van Leiden, 2012).

Wat bemiddeling betreft, blijkt dat ondanks het grote aantal verwijzingen, het aantal *geslaagde* bemiddelingen laag blijft (o.a. bemiddelingsproces volledig doorlopen) (Cartuyvels et al., 2010). Mogelijks heeft dit te maken met het feit dat de bemiddelingsdienst niet meer hetzelfde niveau kan aanhouden bij een te grote instroom (bv. minder grondige voorbereiding) (Put et al., 2012).

Ook vanuit kinderrechtenperspectief kan een aantal kritische reflecties geformuleerd worden. Zo rijst er de vraag bv. naar proportionaliteit, is er vaak sprake van een machtsonevenwicht in de bemiddelingsprocedure (cf. het slachtoffer is doorgaans meerderjarig), en blijkt dat er sprake is van een ongelijke instroom in deze afhandelingen. Allochtone jongeren worden minder vaak naar een herstelrechtelijke maatregel georiënteerd. In totaal 78% van de aangemelde jongeren zou van Belgische origine zijn (Ferwerda & van Leiden, 2013). Men kan zich vragen stellen bij dit tweesporenbeleid waarbij het herstelrechtelijk aanbod een 'white middle class' afhandeling lijkt te zijn geworden (Cartuyvels et al., 2010). Redenen die worden gegeven voor deze discrepantie is dat het betrekken van ouders soms moeilijk gaat gezien zij de taal niet spreken, of dat herstelgericht werken niet rijmt met de cultuur van de allochtone jongere (cf. het al dan niet vermeende) probleem van ontkenning bij Marokkaanse jongeren). Uit Nederlands onderzoek blijkt ook dat in bemiddelingen waar het uiteindelijk niet komt tot een gesprek met het slachtoffer, het vaker om allochtone daders gaat. De onderzoekers menen dat deze jongeren mogelijks minder bekend zijn met de principes van herstelrecht (Steketee et al., 2006).

Tenslotte blijkt dat de opvolging van gemaakte afspraken na een bemiddeling niet altijd even goed verloopt (Steketee et al., 2006; Ferwerda & van Leiden, 2012).

Een algemeen probleem bij herstelrechtelijke afhandelingen is dat men uitgaat van een slachtoffer-dader dichotomie. In de praktijk blijkt echter dat de meeste jonge daders tegelijkertijd ook

slachtoffers zijn. Zo bevinden zij zich vaak in een problematische opvoedingssituatie (Cunneen & Goldson, 2015).

Voor wat betreft Hergo werd vastgesteld dat de POS-situatie van de jongere vaak zo nauw samenhangt met het gepleegde delict, dat het uitwerken van een effectieve reactie op het delict niet kan zonder de problematiek(en) en de context te betrekken. Echter, vanuit een respect voor het slachtoffer moet tijdens de Hergo het herstel van de schade centraal blijven staan en mag er dus niet té veel nadruk worden gelegd op de achterliggende problematiek(en) van de jongere. Een ander knelpunt is dat er mogelijks een machtsonevenwicht ontstaat. Ouders kiezen niet steeds de zijde van hun kind. Zonder een goed voorbereide advocaat voor de jongere die aanwezig is tijdens de volledige sessie, bestaat soms het risico dat de jongere alleen staat, zonder dat iemand het voor hem opneemt (Steunpunt Jeugdhulp, s.d. (b)). Kinderen en jongeren zijn bovendien niet altijd even communicatief vaardig of hebben voldoende zelfvertrouwen om als volwaardige partner deel te nemen aan het herstelgericht groepsoverleg (Cunneen & Goldson, 2015). Sommige jongeren zijn nog te immatuur of zijn bang om voor een publiek van volwassenen het woord te nemen. Bijgevolg nemen jongeren niet ten volle deel aan de discussie. (Haines & O'Mahony, 2006: 116 met verwijzing naar Beckett, 2005). Deze machtsongelijkheid kan tot onevenwichtige engagementen leiden, die tekort doen aan het proportionaliteitsbeginsel en/of onrealistische verwachtingen wekken naar resultaten van hulpverlening (Steunpunt Jeugdhulp, s.d. (b)). Bovendien blijkt dat dit machtsonevenwicht ook kan leiden tot contraproductieve effecten. Onderzoek in Noord-Ierland over Hergo toont aan dat jongeren soms het gevoel hadden dat ze verwacht werden om alle schuld en verantwoordelijkheid op hen te nemen, en dat dit gevoelens van woede kon uitlokken. Sommige jongeren hadden zo'n negatief gevoel overgehouden aan hun Hergo dat het hun problemen had verergerd (Maruna et al., 2007).

Het deelnemen aan een bemiddeling of Hergo moet gebeuren vanuit het principe van vrijwilligheid. De vraag rijst hier echter of het concept van vrijwilligheid niet op de helling komt te staan omdat de jeugdrechter verplicht is rekening te houden met de uitkomst ervan. De jongere kan zich misschien verplicht voelen om deel te nemen uit angst voor een strengere bejegening. Bovendien moet een minderjarige die deelneemt aan een bemiddeling of Hergo, zeggen dat hij de feiten niet ontkent, wat botst met het vermoeden van onschuld en het recht om zichzelf niet te (moeten) incrimineren indien men zich in de voorlopige fase bevindt.

Tenslotte blijkt de zeer ongelijke geografische spreiding, maar ook de geografisch ongelijke invulling van de Hergo-praktijk problematisch vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid. Zo blijken er bijvoorbeeld grote verschillen te bestaan voor wat betreft de participatiegraad van slachtoffers. Terwijl sommige diensten alsnog doorgaan in dit geval, wordt het overleg door anderen stopgezet (Put et al., 2012).

f. De ondertoezichtstelling / behoud in leefmilieu

De ondertoezichtstelling en het behoud in het leefmilieu behandelen we hier samen. De ondertoezichtstelling bestond reeds vóór de wet van 2006. De maatregel kon opgelegd worden zonder voorwaarden, of met voorwaarden, bv. regelmatig naar school gaan, het leveren van een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard, of het in acht nemen van pedagogische of medische richtlijnen. De wet voorziet nu een aparte paragraaf over het behoud in het eigen leefmilieu onder voorwaarden, wat in principe overeenkomt met de klassieke ondertoezichtstelling onder voorwaarden. Het behoud in het eigen leefmilieu is een autonome maatregel. Krachtens artikel 37 § 2bis kan de maatregel gekoppeld worden aan de controle van de bevoegde sociale dienst. De jeugdrechtbank kan het behoud in de leefomgeving voor minderjarigen vanaf 12 jaar koppelen aan bepaalde voorwaarden:

1. Prestatie van opvoedkundige aard en van algemeen nut van max. 150 uur;
2. Betaalde arbeid van max. 150 uur met oog op vergoeding slachtoffer (vanaf 16 jaar);
3. In acht nemen van pedagogische of medische richtlijnen van een centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke gezondheidszorg;
4. Deelnemen aan een leerproject;
5. Deelnemen aan sportieve, sociale of culturele activiteiten;
6. Omgangs- of plaatsverbod;
7. Naleven van huisarrest;
8. Andere voorwaarden of verbodsmaatregelen bepaald door de jeugdrechter.

Uit de praktijk blijkt dat het onderscheid tussen de ondertoezichtstelling en het behoud in het leefmilieu niet altijd duidelijk is voor magistraten. Zo blijkt uit het onderzoek van Gilbert et al. (2012) dat “een behoud in het eigen leefmilieu onder voorwaarden” als term niet overal gekend is of gebruikt wordt, en dat er eerder gesproken wordt van “een ondertoezichtstelling met voorwaarden”. Uit diezelfde studie, waar jeugdrechters hun beslissingen moesten registreren, bleek bovendien dat beide maatregelen doorgaans samen worden geregistreerd (Gilbert et al., 2012).

De jongere in zijn/haar leefmilieu laten (met of zonder voorwaarden), onder welke vorm dan ook (ondertoezichtstelling of behoud leefmilieu) blijkt erg populair. Aan Vlaamse kant opteren jeugdrechters het vaakst voor een behoud in het eigen leefmilieu onder voorwaarden. Deze maatregel maakte ongeveer 1 op 3 van alle geregistreerde maatregelen uit, zowel in de voorlopige als in de fase ten gronde. Voorwaarden die verbonden worden aan een behoud in het eigen leefmilieu zijn onder meer: een prestatie van opvoedkundige aard en algemeen nut (19%), een vorming of leerproject (18%), regelmatig naar school gaan (15%), een huisarrest (12%), het volgen van pedagogische of medische richtlijnen (10%). Een ondertoezichtstelling wordt het vaakst gecumuleerd met een behoud in eigen leefmilieu onder voorwaarden. Daarnaast wordt een ondertoezichtstelling ook gecumuleerd met een plaatsingsmaatregel, wat enigszins logisch is aangezien de wet bepaalt dat minderjarigen die een plaatsingsmaatregel opgelegd krijgen, tot hun meerderjarigheid onder het toezicht staan van de jeugdrechtbank. De zuivere ondertoezichtstellingen worden opgelegd wanneer er bijvoorbeeld lichte feiten werden gepleegd en waarbij een sterk vermoeden leeft dat er achterliggend een POS aanwezig is. Een zuivere ondertoezichtstelling kan ook als overbruggingsperiode dienst doen, in afwachting van een plaats in de gewenste private of publieke voorziening (Gilbert et al., 2012).

Een knelpunt in de praktijk heeft te maken met de praktische onuitvoerbaarheid van de maatregel van ondertoezichtstelling of behoud in het leefmilieu, en/of met de voorwaarden gekoppeld aan de maatregel. Wanneer Vlaamse jeugdrechters zulke maatregel wensten op te leggen, dan blijken de voornaamste redenen waarom dit niet mogelijk was vooral gelieerd aan een gebrek aan medewerking van de kant van de minderjarige en/of zijn ouders, een taalproblematiek, een te lange wachtlijst of een gebrek aan beschikbare plaatsen (Gilbert et al., 2012).

Over hoe de ondertoezichtstelling concreet wordt uitgevoerd en opgevolgd, is geen onderzoek beschikbaar in Vlaanderen. Uit buitenlands onderzoek blijkt evenwel dat het erg belangrijk is niet enkel te focussen op individuele problemen van de jongere, maar ook te werken rond de sociale context en het aangaan en onderhouden van positieve relaties. Deze aspecten zijn immers cruciaal bevonden in onderzoek naar desistance (stoppen met criminaliteit). Hierbij is het ook belangrijk jongeren te ‘activeren’, en hen zelf actief te laten meedenken. Enkel controle van voorwaarden, responsabilisering en wijzen op de fouten van de jongere volstaat niet (McNeill, 2006).

2.2.2. Vernieuwende maatregelen (sinds 2006)

Door de wet van 13 juni 2006 werd een aantal vernieuwende ambulante maatregelen in het leven geroepen, namelijk: de ouderstage, het geschreven project en het huisarrest.

a. De ouderstage

In het samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen (dd. 13/12/2006) werden de doelstellingen van de ouderstage als volgt omschreven (art. 3): *De ouderstage heeft als finaliteit het inzicht van personen die het ouderlijk gezag uitoefenen over de minderjarige in het delictplegende gedrag van de minderjarige te verhogen, hen via begeleiding te wijzen op hun verplichtingen als verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen en hun verantwoordelijkheidsgevoel te stimuleren.* De ouderstage werd zelden toegepast en was geen lang leven beschoren; de maatregel trad in werking op 2 april 2007 en op 29 juni 2009 werd de financiering van de ouderstage opgeheven.

Zowel door de academische wereld, de magistratuur als door het werkveld werd de maatregel vanaf de aankondiging kritisch onthaald. Deze ouderstage, die door de jeugdrechtbank enkel bij vonnis kon opgelegd worden, maakte het mogelijk om ouders of andere personen die het ouderlijk gezag uitoefenen rechtstreeks aan te spreken op hun ouderlijke verantwoordelijkheid. Het kon als aanvullende maatregel (bij een maatregel opgelegd aan een minderjarige) opgelegd worden aan ouders die 'zich duidelijk onverschillig opstellen tegenover het delinquent gedrag van de minderjarige, en waarbij de onverschilligheid bijdraagt tot de problemen van de minderjarige' (Berghmans, 2007). Er rezen al snel vragen bij het concept 'onverschilligheid'. In de praktijk bleken hier verschillende invullingen mogelijk (Verlinden, 2009). Er kwam ook kritiek op de dubbelzinnigheid en onduidelijkheid van de finaliteit; er wordt hulp en bijstand geboden, maar toch gaat het om een sanctionerende maatregel (Berghmans, 2007).⁶ Bovendien ontbrak een emancipatorische visie (Bouverne-De Bie & Roose, 2005). In de praktijk bleek amper een draagvlak te bestaan; de ouderstage werd in het leven geroepen zonder overleg met de praktijk en werd aldus top-down opgelegd (Verlinden, 2009). Bij de invoering heerste er nog heel wat onduidelijkheden over de precieze inhoud ervan. De HCA-diensten, belast met het uitvoeren van de ouderstage, ontwikkelden achteraf een gezamenlijk concept van de ouderstage in Vlaanderen. Concreet betrof de maatregel betrof een 50-tal uren werkinvestering per dossier met minstens 30 uur cliëntcontact (Verlinden, 2009).

Een positieve noot was evenwel dat uit een evaluatie van de ouderstage in Vlaanderen bleek dat de begeleiders in de praktijk ervaren dat het concept wel degelijk aansloeg bij sommige ouders. Zo bleek o.a. dat het groepsaspect een meerwaarde was voor een aantal onder hen. Er werd dan ook voorgesteld om de ouderstage te laten bestaan, maar dan enkel op vrijwillige basis (cf. de 'oudergroepen' die ouders van geplaatste jongeren verenigen) (Verlinden, 2009).

b. Het geschreven project

Een andere nieuwe maatregel die werd ingevoerd in 2006 is het geschreven project. Deze maatregel, die erin bestaat de jongere op eigen initiatief een geschreven project te laten uitwerken, dient door de jeugdrechter overwogen te worden na het herstelrechtelijk aanbod, nl. bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg (D'Hondt, 2007). Doel is om de jongere zelf een meer actieve rol te laten opnemen. Concreet kan de jongere zich verbinden tot één of meerdere beloftes: schriftelijke/mondelijke verontschuldigen, het herstellen van de schade in natura (indien deze

⁶ In de memorie van toelichting werd de ouderstage voorgesteld als een 'hoofdzakelijk sanctionerend antwoord'.

beperkt is), deelname aan een herstelrechtelijk aanbod of aan een programma gericht op herintegratie in het schoolleven, deelname aan activiteiten i.h.k.v. een leer- en opleidingsproject van max. 45 uur, een ambulante behandeling volgen bij een psychologische/psychiatrische dienst, een dienst voor seksuele opvoeding of bij een dienst deskundig op het gebied van alcohol- of drugsverslaving en/of zich aanmelden bij de diensten voor jeugdhulpverlening ingericht door de bevoegde gemeenschapsdiensten. De uitwerking van het project kan worden aangevat in de voorlopige fase, maar kan wel pas in de fase ten gronde opgelegd worden. De jeugdrechter beoordeelt de opportuniteit en vraagt de sociale dienst om toezicht te houden op de uitvoering van dit project. Na 3 maanden informeert de sociale dienst de jeugdrechter over de stand van zaken. Het geschreven project kan dus slechts verbintenissen inhouden voor max. 3 maanden. Indien blijkt dat de jongere het voorstel niet of niet voldoende uitvoerde, kan de jeugdrechter andere maatregelen nemen (D'Hondt, 2007).

Uit een studie van het NICC (Gilbert et al., 2012) blijkt dat het geschreven project weinig succes kent in de praktijk. Uit registraties van opgelegde maatregelen in MOF-zaken van jeugdrechtbanken van 25 van de 27 gerechtelijke arrondissementen gedurende 2 maanden in 2012 (alle MOF-zaken) bleek dat er slechts 4 projecten werden voorgesteld, die allen werden goedgekeurd. Opvallend is dat alle projecten werden opgelegd door Franstalige jeugdrechtbanken; Nederlandstalige kant geen enkel project opgelegd. Alle voorstellen dateren van in de maanden na de hervorming van 2006. Daarna raakte de praktijk heel snel in onbruik. Door de jeugdrechtbanken wordt geopperd dat de lage toepassingsgraad een gevolg is van het feit dat het initiatief van de jongere zelf moet komen. Bovendien zouden minderjarigen (en hun advocaat) vaak niet op de hoogte zijn van het bestaan of de modaliteiten van de maatregel. Ook zou het aan omkadering ontbreken om het project ten uitvoer te brengen. Geen enkele dienst zou instaan voor de concrete omkadering, noch om de jongere bij te staan in het schrijven van 'creatieve' projecten. Ook het feit dat het project slechts in de definitieve fase kan opgelegd worden, zou een belemmering vormen. Vaak is het traject gekenmerkt door een lange voorlopige fase, waarbij afgesloten wordt met een vonnis. Algemeen kan nog gesteld worden dat er een beperkte interesse heerst bij de magistraten omdat ze deze (en andere) afhandelingsmogelijkheid weinig aangepast vinden aan de situaties waarmee ze dagelijks te maken krijgen (Gilbert et al., 2012).

c. Het huisarrest

Een derde nieuwe maatregel is het huisarrest. Deze maatregel kan door de jeugdrechter (bij beschikking of bij vonnis) opgelegd worden als één van de voorwaarden voor het behoud van een MOF-jongere in zijn leefomgeving. De jongere moet op vooraf bepaalde tijdstippen thuis zijn en de naleving wordt op regelmatige basis gecontroleerd. De jeugdrechter kan hierbij ook andere voorwaarden of verbodsbepalingen opleggen. Deze voorwaarden worden niet exhaustief opgesomd in de wet, waardoor de jeugdrechter een grote beslissingsmarge heeft. Bij een eerste schending volgt een verwittiging, een tweede schending leidt tot een proces-verbaal, en bij een derde schending volgt een voorleiding bij de jeugdrechter. De controle op de naleving wordt uitgeoefend door de politie, die de sociale dienst van de jeugdrechtbank op regelmatige basis informeert (Decock & Van Rumst, 2007). Opvallend is dat er geen expliciete tijdsbeperking staat op de maatregel. De omzendbrief van 20 april 2006 stelt wel dat het aangewezen is dat de maatregel de duur van 3 maanden niet overschrijdt, maar dit is niet bindend voor de jeugdrechter. Ook hier wordt een (te) grote beoordelingsruimte gelaten voor de jeugdrechtbank, waardoor het legaliteitsbeginsel in het gedrang komt (Decock & Van Rumst, 2007).

Hoewel een aantal voordelen aan deze maatregel worden toegedicht (bv. de jongere blijft in zijn thuishilieu, er wordt beroep gedaan op de verantwoordelijkheid van de ouders, het biedt een alternatief voor overvolle instellingen, het zou een lagere kostprijs hebben), zijn er ook heel wat nadelen (bv. jongeren en ouders ervaren de maatregel als zwaarder dan een plaatsing t.g.v. de

verplichte besteding van tijd samen, enkel jongeren met een stabiele thuissituatie komen in aanmerking). In Nederland werd geëxperimenteerd met elektronisch huisarrest (enkelband) als modaliteit van voorlopige hechtenis voor minderjarigen. Uit een evaluatie bleek dat het belangrijkste doel, het verderzetten van een zinvolle dagbesteding als school of werk, door de maatregel in belangrijke mate bereikt werd. Toch werd uiteindelijk beslist het huisarrest niet te weerhouden omdat de doelgroep te beperkt bleek. Omdat enkel jongeren met een stabiele thuissituatie in aanmerking kwamen voor huisarrest, werd de maatregel als een elitaire modaliteit gezien. Bovendien bleek de maatregel (in tegenstelling tot wat in België als pro aangevoerd wordt), zeer arbeidsintensief en zeer duur te zijn. In Nederland maakte de jeugdreclasseringswerker een weekplanning op met de jongere, en ging wekelijks een aantal uur bij het gezin langs (Kamphorst & Terlouw, 2001). Indien in België voor een dergelijke ondersteuning wordt geopteerd, betekent dit heel wat extra tijdsinvestering. Wat het kostenplaatje betreft, bleken de controles op het huisarrest een aanzienlijke kost, zelfs als de controle elektronisch en dus op afstand gebeurt. Indien de controles op regelmatige basis en persoonlijk uitgevoerd worden, betekent dit een grote investering voor de politie (Decock & Van Rumst, 2007).

Een andere kritiek is dat er te veel onduidelijkheden bestaan rond deze maatregel. Het huisarrest voor minderjarigen ontstond vanuit de praktijk in het arrondissement Antwerpen, waar het zonder wettelijke basis werd toegepast sinds 1 maart 2003. In navolging van het arrondissement Antwerpen, introduceerden ook de arrondissementen Oudenaarde, Brugge, Kortrijk, Leper, Tongeren en Veurne, het huisarrest voor minderjarigen. Wat betreft de praktijk blijkt dat dit vooral in Antwerpen werd toegepast. Het aantal huisarresten steeg er van 65 (2003) naar 156 (2004), en de jaren daarna steeg het nog verder tot 211 (2005) en 302 (2006) (Van Hollebeke, 2010: 53). Elders werd het huisarrest slechts een aantal keer per jaar opgelegd (Decock & Van Rumst, 2007: 83). Omdat er nooit een begeleidend en opvolgend onderzoek over de praktijk werd uitgevoerd (Decock & Van Rumst, 2007), is weinig geweten over de effecten en knelpunten van deze praktijk in België. Toch werd deze praktijk opgenomen in de nieuwe jeugdwet. Er werd echter opnieuw nagelaten de definitie en de modaliteiten duidelijk te stellen. Magistraten dienen zich te beroepen op omzendbrieven van de Procureurs-Generaal (Put & Rom, 2007: 86). Hierin wordt de definitie, de rechtspleging en de gevolgen bij niet-naleving omschreven. Er blijven echter nog heel wat vragen, o.a. vanuit de politiediensten (bv. mogen politiediensten zelf beslissen wanneer zij controleren of de jongere op school/in de sportclub is, of kan dit enkel op vraag van de jeugdrechter?).

Kijken we naar de toepassing na het invoeren van de wet (2006), dan blijkt uit de studie van het NICC (Gilbert et al., 2012) dat het huisarrest regelmatig wordt opgelegd in Vlaanderen. Bij de registraties van de maatregel 'behoud in leefmilieu onder voorwaarden', werd in 12% van de gevallen (N=66) een huisarrest opgelegd. In 98% van de gevallen werd het huisarrest opgelegd in de voorlopige fase. Er bestaan grote verschillen tussen de arrondissementen. Zo werd huisarrest in sommige arrondissementen nooit geregistreerd, daar waar het in andere arrondissementen een gangbare praktijk is. De mate waarin het huisarrest toegepast wordt, is ook erg afhankelijk van de bereidheid en capaciteit van de lokale politiediensten om toezicht te houden (Gilbert et al., 2012: 51). Dit roept evenwel vragen op naar rechtsongelijkheid.

d. Plaatsing met uitstel

De nieuwe wet voorziet dat de jeugdrechterrechter een maatregel tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling oplegt met uitstel. De rechtbank kan de uitvoering van de plaatsingsmaatregel uitstellen voor een termijn van zes maanden, te rekenen van de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkene zich verbindt tot het uitvoeren van een prestatie van opvoedkundige aard en van algemeen nut van ten hoogste 150 uur. Er wordt echter zeer weinig gebruik gemaakt van deze modaliteit: 8 plaatsingen in een IPPJ met uitstel aan Franstalige kant en geen enkele aan Nederlandstalige kant (Gilbert et al., 2012: 60). Volgens de jeugdrechters stuit deze

maatregel op praktische problemen. Indien de jongere uiteindelijk toch geplaatst moet worden, dan is er niet altijd een plaats beschikbaar. Deze maatregel zou gekozen worden om de jongere 'af te schrikken', maar door het gebrek aan plaats is er van afschrikking weinig sprake.

e. Intensieve educatieve begeleiding

De intensieve educatieve begeleiding is, voor zover we hebben kunnen vaststellen, voornamelijk niet in werking getreden in Vlaanderen. In Wallonië wordt deze maatregel wel al toegepast (SAMIO). Uit het onderzoek van Gilbert et al. (2012) bleek dat de meningen hierover overwegend positief waren: de maatregel wordt beschouwd als een goede maatregel, o.a. omdat het goedkoop is en zich richt tot moeilijke gevallen en ernstige feiten. Op het moment van de dataverzameling bestond de intensieve educatieve begeleiding nog maar enkele maanden. Uit de registraties bleek dat de maatregel 4% van alle geregistreerde beslissingen uitmaakte aan Franstalige zijde. Omdat de maatregel toen pas gelanceerd werd, bestaat de kans dat het gebruik ervan heden is toegenomen. Opvallend was dat de intensieve educatieve educatie vooral gehanteerd wordt als 'laatste redmiddel' om plaatsgebrek in de voorzieningen op te vangen, terwijl de maatregel in het leven was geroepen als een alternatief voor de plaatsing in een IPPJ. Er dient dus gewaakt te worden voor *netwidening*.

f. Ambulante behandeling

De nieuwe jeugdwet voorziet dat de jeugdrechter aan de jongere een ambulante behandeling kan volgen bij een psychologische of psychiatrische dienst, bij een dienst voor seksuele opvoeding of bij een dienst die deskundig is op het gebied van alcohol of drugsverslaving. De jeugdrechter kan erin toestemmen dat de minderjarige een behandeling start of voortzet bij een geneesheer-psychiater, een psycholoog of een therapeut die hem wordt voorgesteld door de persoon die bij hem wordt voorgeleid of door diens wettelijke vertegenwoordigers. Over de daadwerkelijke toepassing van deze in de wet opgenomen mogelijke maatregel hebben we tot op heden geen bronnen of informatie gevonden.

2.2.3. Samenvatting

Bij de bespreking van de vernieuwende maatregelen die reeds in werking zijn getreden (en al dan niet nog in werking zijn) valt op dat een aantal knelpunten steeds terugkeert. Het zijn deze knelpunten of bedenkingen die in een maatschappelijk debat over het kader voor een toekomstig jeugdrecht ook moeten worden meegenomen:

- Onduidelijkheden / hiaten in de wettelijke bepalingen, wat leidt tot een te grote discretionaire bevoegdheid en problemen inzake het legaliteitsbeginsel.
- Beperkte informatiedoorstroming naar magistraten en uitvoerende diensten, wat leidt tot een geringe toepassing.
- Een vaak lage toepassingsgraad, die bovendien sterk verschillend is naargelang het arrondissement, wat leidt tot problemen inzake rechtsongelijkheid.
- Een gebrek aan omkadering en/of middelen om de effectieve uitvoering te garanderen.
- Onduidelijkheden over taakverdeling en middelen bij de uitvoering van de maatregel.
- Een gebrek aan middelen om de maatregel uit te voeren.⁷
- Het top-down opleggen van maatregelen waarvoor geen draagvlak is in de praktijk (zowel de uitvoerende diensten als de magistraten).

⁷ In de jeugdwet van 2006 wordt gesteld dat jeugdrechters bij de keuze van hun maatregel rekening kunnen houden met de mate waarin de behandelingswijzen, opvoedingsprogramma's of enige andere middelen daartoe beschikbaar zijn, alsmede met het voordeel dat de betrokkene daaruit zou kunnen putten (art 37§1). Hieruit kunnen we afleiden dat dit niet geproblematiseerd wordt door de wetgever.

2.3. Residentiële plaatsingen

Wanneer jongeren een misdrijf plegen, kan de jeugdrechter ook een residentiële plaatsing opleggen. Dergelijke plaatsingsmaatregel kan echter in navolging van artikel 37 (b) van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, slechts gehanteerd worden als uiterste maatregel en dit voor de kortst mogelijke duur (IVRK, 1989). Wanneer de jeugdrechter beslist om jongeren te plaatsen kunnen zij enerzijds terechtkomen bij een betrouwbaar persoon of een private voorziening en anderzijds in een gemeenschapsinstelling. Een vernieuwing van de wet van 2006, is de aandacht voor jongeren die misdrijven plegen en te kampen hebben met een geestesstoornis. Het is pas sinds 2006 dat er de mogelijkheid bestaat om jeugddelinquenten met een geestesstoornis, te plaatsen in een jeugdpsychiatrische dienst⁸ (D'Hondt, 2007).

Plaatsing als maatregel kan dus verschillende ladingen dekken, maar in deze bijdrage beperken we ons tot de praktijk van plaatsing in een gemeenschapsinstelling.⁹ Sinds de recent doorgevoerde zesde staatshervorming, zijn de federaal gesloten centra niet langer een federale aangelegenheid, maar werd de bevoegdheid overgeheveld naar Vlaanderen. De voormalige gesloten federale centra De Grubbe, beter bekend als Everberg en Tongeren¹⁰ zullen geïntegreerd worden in de werking van de gemeenschapsinstellingen (Conceptnota, 2015).

Zoals vroeger al aangegeven zijn er geen nationale statistieken voorhanden die de beslissingen van jeugdrechters en jeugdrechtbanken in kaart brengen. Dat geldt dus ook voor de plaatsing van minderjarigen. In die zin hebben we geen degelijke administratieve gegevens die het plaatsen van minderjarigen in het geheel van beslissingen kan contextualiseren. Er zijn natuurlijk wel Vlaamse statistieken m.b.t. de plaatsing in de Gemeenschapsinstellingen. Meest publiek toegankelijke statistieken zijn deze opgenomen in de jaarverslagen van het Agentschap Jongerenwelzijn. Maar deze statistische data blijven bijzonder beperkt en geven bieden weinig mogelijkheden tot meer diepgaandere analyses van de plaatsingspraktijk van jongeren in de GI.

Onderzoek naar de plaatsing van jongeren in de gemeenschapsinstellingen wijst op een sterke daling van de gemiddelde plaatsingsduur (Cartuyvels et al., 2010: 40). De vraag die hier natuurlijk moet worden gesteld is of de gemiddelde daling van de plaatsingsduur (aan het begin van de 21ste eeuw) beantwoordt aan een pedagogisch plan. Uit de (beperkte) jaarverslagen van het Agentschap jongerenwelzijn blijkt alvast dat de gemiddelde verblijfsduur in vergelijking met de hierboven vermelde gegevens weer is toegenomen tot ruwweg 130 dagen (om en bij de vier maanden)(X., 2014: 29). Deze gegevens laten echter niet toe om een meer doorgedreven analyse te maken (naar bijvoorbeeld plaatsingsgrond).

Ook wijst het onderzoek naar recidive van voor het eerst geplaatste minderjarigen voor MOF feiten jaren 2001-2003), op de bijzonder korte plaatsingsduur en de aanwezigheid van een "snelle plaatsingsreflex" (Christiaens et al., 2006). Dit zou kunnen verklaard worden aan de hand van de wijze waarop de beslissing tot plaatsing wordt genomen en wanneer. Uit het onderzoek van het NICC (2012) naar de beslissingspraktijken van jeugdrechters/jeugdrechtbanken in MOF-zaken blijkt dat plaatsingen vaker worden opgelegd in de voorlopige fase dan in de fase ten gronde. In de voorlopige fase zijn de feiten waarvan de minderjarige beschuldigd wordt echter nog niet bewezen wat op gespannen voet staat met het recht om als onschuldig te worden aanzien tot het tegendeel is bewezen. Bovendien zijn de voorwaarden om minderjarigen van hun vrijheid te beroven tijdens de

⁸ Beter bekend als de zogenaamde FOR-K afdelingen.

⁹ Het gaat hier om gemeenschapsinstelling De Kempen, campus De Markt en campus De Hutten te Mol en gemeenschapsinstelling De Zande, campus Ruislede en campus Beernem.

¹⁰ Het federaal gesloten centrum De Grubbe te Everberg, is sinds 2015 een gemeenschapsinstelling. Het federaal gesloten centrum Tongeren, is sinds 2015 het Vlaams detentiecentrum De Wijngaard.

voorbereidende gerechtsfase momenteel niet limitatief opgesomd in de wet zoals dat wel het geval is bij meerderjarigen (cf. de wet op de voorlopige hechtenis: vluchtgevaar, gevaar op collusie, bescherming veiligheid). Verder gebeurt de plaatsing van verdachte minderjarigen in een gemeenschapsinstelling veelal voor een periode van 3 maanden (die vervolgens verlengbaar is), daar waar bij meerderjarigen al na maximaal 1 maand een rechterlijk tussenkomst vereist is om de (al dan niet) nood tot handhaving van de voorlopige hechtenis te onderzoeken. Tot slot kunnen we nog opmerken dat er, in tegenstelling tot de meerderjarigen, geen wetgevende regelgeving voor handen is die de (rechts)positie van de minderjarige in gemeenschapsinstellingen reguleert (cf. klachtrecht, commissies van toezicht, rechten van “geplaatste minderjarigen”).

2.3.1. Beleving van een plaatsingsmaatregel

In België is er niet veel onderzoek voorhanden dat ingaat op de dagdagelijkse praktijk van residentiële plaatsingen. Er bestaat slechts een aantal Belgische onderzoeken die aandacht hebben besteed aan de beleving van jongeren in detentie (Delens-Ravier & Thibaut, 2002; Jaspert, 2010). Jaspert's onderzoek (2010) toont aan dat er in België een belangrijke leemte is over de kennis omtrent de dagelijkse realiteit van jeugdinstellingen met een gesloten karakter. Internationaal benadrukt Goldson (2013) ook het tekort aan hoogwaardig kwalitatief onderzoek dat de perspectieven van kinderen en jongeren in kaart brengt in alle stadia van het jeugdrechts proces. Inzichten in de ervaring, beleving, onderwerping en het verzet van jongeren in detentie zijn juist belangrijke pijlers die iets kunnen zeggen over de dagdagelijkse realiteit van het institutionele leven. Het beleid zou immers aangepast kunnen worden aan deze inzichten, wat de terugkeer naar de samenleving zou kunnen vergemakkelijken en hoop zou kunnen bieden voor een conforme toekomst (Inderbitzin, 2005). Ook Delens-Ravier & Thibaut (2003) toonden dit belang aan in hun onderzoek. Het is net wanneer we kennis hebben over hoe de jongeren erover denken en hoe ze het beleven, dat we hun reacties beter kunnen begrijpen, alsook krijgen we hierdoor een zicht op de impact van de interventies, welke dan zouden aangepast kunnen worden aan de noden en behoeften van de jongeren.

Wanneer jongeren beroofd worden van hun vrijheid, worden ze volgens het concept van Goffman onderworpen aan een ‘totale institutie’. In een dergelijke institutie wordt alles voor de jongeren geregeld. De dagindeling ligt vast, er gelden verschillende regels, maar ook alle beslissingen worden voor de jongeren genomen. Er is voor de jongeren niet echt ruimte voor initiatief. Hierdoor heerst er een sterk gevoel van het verlies van autonomie (Goffman, 1961). Jaspert (2011) toont aan in haar etnografisch onderzoek dat tijd en ruimte zelfs meer gecontroleerd is in jeugdinstellingen dan in gevangenissen of ziekenhuizen. In Belgische jeugdinstellingen zijn de dagelijkse routines en programma's strikt gepland en getimed. Dit met als gevolg dat er bijna geen ‘temps vide’ is voor jongeren die geplaatst zijn in Belgische jeugdinstellingen. Naast de aanwezige gestructureerde activiteiten, zijn er in deze instellingen ook veel momenten van isolatie en inactiviteit. Deze inactiviteit kan bij de jongeren mogelijk leiden tot verveling. Internationaal toont het onderzoek van Bengtsson (2012) aan dat verveling eerder de kern van de beleving voor jongeren vormt, daar het één van de dagelijkse aspecten is van het dagelijks leven in een instelling. Verveling zit als het ware in de muren en manifesteert zich op tal van manieren in de sociale praktijken van diegene die opgesloten zijn (Bengtsson, 2012).

Een plaatsing in een instelling is een opvoedkundige maatregel. De jongeren die in de instellingen verblijven, ervaren dit echter niet zo. Uit het onderzoek van Delens-Ravier (2008) blijkt immers dat de jongeren een plaatsingsmaatregel eerder als een straf aanzien. Hoe jongeren hun tijd in een instelling ervaren verschilt van jongere tot jongere. De meeste jongeren geven aan dat de tijd die ze doorbrengen in de instelling, “verloren tijd” is. De jongeren zitten hun tijd uit, maar menen op het einde van de rit niet echt verandering op te merken. De tijd dat de jongeren opgesloten hebben gezeten, ervaren ze als een “tijd tussen haakjes”. Hierbij worden ze gedwongen om zich goed te

gedragen en dit draagt ertoe bij dat ze er in geslaagd zijn om zich een beetje te kunnen aanpassen aan de instelling. Al geven ze wel aan dat ondanks een dergelijke aanpassing een goede integratie in de maatschappij volgens hen nog steeds beperkt lijkt te zijn. De jongeren zelf ervaren een plaatsing dus niet steeds als bijzonder gunstig.

Ervaring is echter een subjectief begrip, wat maakt dat er ook jongeren zijn die hun plaatsing net wel als iets positief beschouwen. Ze maken van de periode van plaatsing gebruik om zich te laten helpen, om de banden met familie te herstellen en om bij te leren (Delens-Ravier & Thibaut, 2003). De stemmen van de jongeren uit dit Waals onderzoek, weergalmen ook in verschillende Amerikaanse onderzoeken. De meeste jongeren geven aan weinig of geen impact op hun gedrag te hebben ondervonden na hun plaatsing, al zijn er altijd wel enkele die aangeven dat ze het gevoel hebben dat ze veranderd zijn en bepaalde zaken hebben bijgeleerd, wat een gunstig effect zou kunnen hebben op het niet plegen van criminele feiten in de toekomst (Abrams, 2006; Lane et al., 2002).

2.3.2. Het effect van de plaatsing?

Uit vroeger overzichtsonderzoek bleek al dat ambulante maatregelen meer kans op slagen hebben dan interventies die worden toegepast in een residentiële of semi-residentiële setting (Bol, 2002: 60).

Onderzoek met betrekking tot de dagdagelijkse realiteit in de instellingen is schaars, maar ook over de effectiviteit van deze maatregel weten we weinig. De werking van deze maatregel kunnen we onder andere evalueren door te kijken naar het recidivecijfer. Hervallen jongeren nadat ze werden geplaatst in een instelling? Uit het onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel over recidive bij eerst geplaatste delinquenten minderjarigen, blijkt dat voor de bestudeerde periode 2005-2008, 27% (212 jongeren) van de deelcohort van 776 jongeren recidiveert. Deze recidivecijfers kunnen de effectiviteit van deze maatregel in vraag stellen (Christiaens et al., 2009). Dit recidiveonderzoek, toont verder aan dat nazorg absoluut noodzakelijk is om het effect van een plaatsing in stand te houden en om de kans op recidive te doen dalen (Christiaens, et al., 2009). Ook internationaal plaatst men vraagtekens bij de effectiviteit van een plaatsingsmaatregel. Evaluatieonderzoek wijst immers op het feit dat plaatsingen in residentiële instellingen veel geld kosten en toch met hoge recidivecijfers gepaard gaan (Abrams, 2006).

2.3.3. Het belang van regime?

In de Nederlandse overzichtsstudie van Bol (2002) wordt letterlijk gesteld dat: 'vrijheidsbenaming als zodanig is niet effectief, maar wat daarbinnen gebeurt kan effectief zijn' (Bol, 2002: 60). Daarmee wordt duidelijk het punt gemaakt dat er onderzoek moet gebeuren naar dat wat men daadwerkelijk doet tijdens de plaatsing.

Uit het hierboven vermelde recidiveonderzoek in België bleek dat bijna 30% van de jongeren geplaatst in een gesloten GI regime (met uitzondering van Everberg) recidiveert. Maar opvallend, deze terugval prevalentie lag duidelijker lager dan de jongeren geplaatst in Everberg, of in de halfopen of open regimes. Dit kan echter (statistisch) volledig worden verklaard door de aanwezigheid van geplaatste meisjes in de categorie "gesloten regime". Het is vooral dankzij het "gender effect" dat recidive minder voorkomt bij jongeren geplaatst in een gesloten regime (Christiaens et al., 2009). In het kader van het recidive onderzoek konden geen verdere vergelijkingen tussen de regimes tot significante statistische resultaten leiden.

Ook uit internationaal onderzoek blijkt het niet evident om te bepalen of regime een invloed heeft op recidive. Internationaal geeft men wel aan dat een intensieve behandeling van jongeren in residentiële instellingen een gunstig effect zou hebben op het herval van deze jongeren. Al valt er

wel maar een lichte daling van de recidivecijfers (5 à 10%) op te merken wanneer men residentiële plaatsingen vergelijkt met een controle groep waar men minder intensieve behandeling heeft gekregen (Abrams, 2006).

Vroeger klassiek effectiviteitsonderzoek wijst op het belang van allerlei cognitief gedragsmatige therapieën (Bol, 2002). Ook het betrekken van ouders komt volgens deze overzichtstudie de "effectiviteit" van de residentiële plaatsing ten goede. *Last but not least* wordt ook de nazorg, en dan in het bijzonder in haar verplichte intensieve vorm een belangrijk onderdeel van de effectiviteit van de interventie. Nazorg en het positieve belang ervan m.b.t. de impact van een plaatsing wordt erkend. Het ondertussen klassieke Amerikaanse IAP (Intensive Aftercare Program) staat daarbij model voor die verplichte nazorg als deel van de eigenlijke interventie. Het onderzoek naar de Vlaamse GKRB laat goed zien hoe deze Vlaamse projecten zich ook inschrijven in dit perspectief van een verplichte en intensievere vorm van nazorg (Verstraeten & Weyts, 2006).

2.4. De uithandengeving

2.4.1. Algemeen

Minderjarige delinquenten verschijnen in principe voor de jeugdrechtbank, waar ze volgens de regels van het jeugdrecht berecht worden, en ze bejegend worden met jeugdbeschermingsmaatregelen in plaats van met straffen (De Smet, 2007). Hier bestaat echter een uitzondering op. De uithandengeving laat toe om (in uitzonderlijke gevallen) jongeren van 16 en 17 jaar te berechten als volwassenen volgens de regels van het strafrecht. De jeugdrechter spreekt een uithandengeving uit wanneer hij van mening is dat de jongere geen baat meer heeft bij de maatregelen van het jeugdrecht en er geen heropvoeding meer mogelijk is (Nuytiens, 2011). Wanneer de jongere uit handen wordt gegeven wordt hij berecht in een bijzondere kamer van de jeugdrechtbank of door een hof van Assisen. Om een uithandengeving uit te spreken moet er sprake zijn van een ernstig misdrijf: diefstal met geweld met bepaalde verzwarende omstandigheden, aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging, slagen en verwondingen met de dood of met ernstige fysieke letsels tot gevolg, verkrachting, roofmoord, foltering of een levensdelict. Indien het niet om een ernstig misdrijf gaat moet de jongere reeds eerder onderworpen zijn geweest aan een jeugdbeschermingsmaatregel (De Smet, 2007).

Er werd gekozen om de uithandengeving te behouden in het nieuwe jeugd(sanctie)recht. De grens van 16 werd eveneens behouden. Hoewel er over de uithandengeving sinds zijn invoering in 1965 altijd discussie is geweest, werd er toch voor gekozen om het systeem te behouden. Een evaluatie van deze maatregel is echter tot nog toe amper gebeurd. Dit wil zeggen dat we zeer weinig weten over de gevolgen van deze uithandengeving en wat voor een effect het heeft. Uit internationale literatuur blijkt dat jongeren die uithandengegeven werden vaker, sneller en met zwaardere feiten recidiveren dan jongeren die binnen het jeugdrecht werden behouden (Bishop & Frazier, 2000; Fagan, 1996; Lanza-Kaduce et al., 2005; Johnson et al., 2011; McGowan et al., 2007; Singer, 1996). Bij het vergelijken van recidivecijfers van uit handen gegeven jongeren met die van jongeren behouden in het jeugdrechtsysteem komt naar voor dat de uithandengeving gerelateerd is met hogere recidivecijfers. Het lijkt dus geen afschrikwekkend of remmend effect te hebben.

2.4.2. Cijfers uithandengeving

Hoewel de uithandengeving altijd omstreden is geweest, is het gebruik van de maatregel zeer beperkt. Ongeveer 0,3 tot 0,5% van de jongeren die voor een ernstig MOF voor de jeugdrechter verschijnen worden uithanden gegeven (Weijers, 2006). Recent onderzoek van het NICC toont aan dat 0,64% van de maatregelen opgelegd door jeugdrechters een uithandengeving is (Gilbert et al., 2012). Er zijn grote verschillen te vinden in het opleggen van de uithandengeving door de jeugdrechters

binnen de verschillende arrondissementen. Zo bedraagt de uithandengeving in bovenstaand onderzoek 0,78% van alle beslissingen van jeugdrechters in het Franstalige arrondissement en slechts 0,46% in het Nederlandstalig arrondissement. Dit verschil is te verklaren doordat Brussel de grootste koploper is in het opleggen van de uithandengeving (Gilbert et al., 2012; Nuytiens et al., 2005; Rapport du Délégué Général aux Droits de l'Enfant, 2012).

2.4.3. Profiel UHG-jongeren

Wetenschappelijk onderzoek naar de uithandengeving in België blijft schaars. Op vraag van toenmalig minister van Justitie M. Verwilghen werd in 2005 een onderzoek naar uit handen gegeven jongeren gevoerd aan de VUB door Nuytiens et. al. In 2012 werd door de Délégué Général aux Droits de l'Enfant rond de uithandengeving een rapport uitgebracht. Door het NICC wordt een onderzoek gevoerd naar uithandengegeven jongeren in Brussel (Detry, 2015), en aan de VUB loopt momenteel een project naar de trajecten in volwassenheid na de uithandengeving, ook werd er een masterproef rond dit onderwerp werd verdedigd aan de VUB. Het onderzoek van Nuytiens et. al. (2005) schetste het profiel van de uithandengegeven jongeren. Uit de andere onderzoeken lijkt dit nog steeds accuraat en toepasbaar te zijn. Zo is duidelijk dat het voornamelijk over jongens gaat in deze populatie (slechts 5,7% meisjes, N=210 bij Nuytiens et al., 2005; 3,4% meisjes, N= 89 bij Délégué Général aux Droits de l'Enfant, 2012). De jongeren die uit handen worden gegeven zijn voor het merendeel van niet-EU origine (voornamelijk Marrokaans). Slechts 16,7% van de populatie is van Belgische afkomst (Nuytiens et al., 2005). De schoolsituatie van deze jongeren is doorgaans problematisch. De meesten volgden beroepsonderwijs (64,7%), voltijds of deeltijds, maar spijbelden regelmatig (44,1%), werden van school gestuurd (44,8%), en dubbelden één of meerdere jaren (29,9%). Een groot aantal van hen stopte uiteindelijk met school maar ging niet uit werken (30,8%) (Nuytiens et. al., 2005). De jongeren worden voornamelijk zeer dicht bij de volwassenheid uit handen gegeven (13,8% 16-jarig, 31% 17-jarig, 40% 18-jarig bij Nuytiens et al., 2005; 28% op 16-jarige leeftijd, 44% op 17-jarige leeftijd, 28% op 18-jarige leeftijd in Délégué Général aux Droits de l'Enfant 2012). Uit alle onderzoeken bleek dat jongeren vooral voor vermogensdelicten uit handen worden gegeven (Nuytiens et al., 2005; Redmond, 2015; Délégué Général aux Droits de l'Enfant, 2012; Detry, 2015). De uitgesproken straffen verschillen daarentegen wel in de verschillende onderzoeken. In het onderzoek van Nuytiens werden voornamelijk gevangenisstraffen met gedeeltelijk of volledig uitstel (28%) of probatie-uitstel uitgesproken (25,6%) met weinig effectieve gevangenisstraffen (17,4%) (Nuytiens et. al., 2005). In het onderzoek van het NICC werd voornamelijk de gevangenisstraf met gedeeltelijk uitstel (37,4%), de werkstraf (20,3%) en gevangenisstraf met volledig uitstel uitgesproken (15,8%). In het onderzoek van Délégué Général aux Droits de l'Enfant waren de straffen voornamelijk opschorting (23,9%), gevangenisstraf (22,8%) en de werkstraf (19,6%). Het masterproefonderzoek naar uithandengegeven jongeren uit Antwerpen toonde enkel gevangenisstraffen aan: effectieve gevangenisstraf (50%), gevangenisstraf met uitstel (35,7%) en gevangenis met gedeeltelijk uitstel 14,3%) (Redmond, 2015). Hoewel het profiel van de uithandengegeven jongeren dus redelijk stabiel blijkt over de verschillende onderzoeken heen, lijkt de bestraffing meer te verschillen per onderzoek (en onderzocht arrondissement).

2.4.4. Traject na uithandengeving

Het vervolgonderzoek van de VUB naar 210 uithandengegeven jongeren focust op de trajecten die volgen op de uithandengeving. Wat gebeurt er na deze uithandengeving, hoe verloopt deze jongeren hun traject naar de volwassenheid? Om hier een antwoord op te formuleren werd gekeken naar de gerechtelijke trajecten, aan de hand van een analyse van strafbladen en detentiedossiers.

2.4.5. Detenties

Uit de detentiedossier bleek dat ongeveer 15 jaar na de uithandengeving slechts 3,5% van de onderzochte populatie nog nooit in de gevangenis heeft gezeten (Nuytiens et al., 2015). In een follow-up in 2005 was dit nog 26,6%, in 2013 7,8%. We zien dus dat hoe meer tijd er verstrijkt, hoe groter de kans dat de uithandengegeven jongeren minstens eenmalig in de gevangenis hebben gezeten. In 2013 zat 30% van de onderzochte groep in de gevangenis, in 2015 27%. Van de resterende onderzoeksobjecten die niet in de gevangenis zaten op het moment van de meting, werd een groot aantal vrijgelaten in de voorgaande drie jaar, er op wijzend dat ze recent nog een detentie hadden ondergaan.

Gemiddeld hebben de volwassenen die als jongere uit handen werden gegeven 5 verschillende detentieperiodes ondergaan, het merendeel situeert zich tussen de 3 en 6 detentieperiodes. Het maximaal aantal afzonderlijke verblijven in de gevangenis is 12.

2.4.6. Veroordelingen

Uit onderzoek blijkt dat het gevolg van de uithandengeving voor 2006 in 75,4% resulteerde in een veroordeling door de strafgerichten. De jongeren kregen voornamelijk een uitgestelde gevangenisstraf straf (28% gewoon uitstel en 25,6% probatie-uitstel) of een effectieve gevangenisstraf (17,4%). Werkstraf, probatie-opschorting en internering werd in mindere mate toegepast (Nuytiens et al., 2005). Uit recent onderzoek blijkt dat gevangenis met uitstel 23,9%, effectieve gevangenisstraf 22,8% en werkstraf 19,6% vooral worden uitgesproken (Rapport du Délégué Général aux Droits de l'Enfant, 2012). Meer dan tien jaar na de uithandengeving zien we dat het merendeel van de populatie een strafblad heeft (90,7%) met gemiddeld 9 veroordelingen. De opgelegde straffen op hun strafblad zijn voornamelijk boetes (46,75%), rijverbod (19,88%) en effectieve gevangenisstraf (18,10%), gevangenisstraf met uitstel (9,55%). De helft van de populatie is nog veroordeeld in de afgelopen drie jaar (Nuytiens et al., 2015). Dit geeft ons een indicatie dat er recente betrokkenheid is geweest bij delinquentie.

2.4.7. Impact van de uithandengeving?

Op basis van voorhanden zijnde onderzoek kunnen we vast stellen dat jongeren die te maken krijgen met de UHG een grote kans maken op een verder gezet justitieel traject ver in de jongvolwassenheid. Alles wijst erop dat de uithandengeving veeleer een negatieve “impact” heeft op het verdere verloop of de ontwikkeling van een persistent justitieel traject. Maar de specificiteit van de impact van de uithandengeving kunnen we niet blootleggen, zolang we deze trajecten in de jongvolwassenheid niet kunnen vergelijken met jongeren die niet uithanden werden gegeven. Het lopend onderzoek beoogt precies een analyse van de trajecten van een controlegroep.

De impact van de uithandengeving als een fundamentele beslissing en een mechanisme in het wenden van de maatschappelijke reactie op MOF feiten, moet natuurlijk ook voorbij de loutere meting van recidive worden begrepen. Hiermee bedoelen we dat precies de uithandengeving de jongeren “plotseling” katapulteert in de volwassenheid, met alle gevolgen van dien. Uit ander onderzoek naar de ervaringen van voormalige jongeren in de jeugdbescherming blijkt dat precies die overgang naar de (jong) volwassenheid een heel kwetsbaar moment is (op verschillende levensdomeinen) (Nuytiens & Geluyckens, 2015; Luyten et al., 2015). Het is het moment waarop ook deze jongeren tussen wal en schip vallen. En in die zin zou ook binnen de jeugdzorg en zeker naar aanleiding van maatregelen in de adolescentie en het einde van de minderjarigheid dit “loopplank” idee moeten kunnen meenemen in haar praktijk (Dossier Loopplanken voor jongvolwassenen, 2013). Het moge duidelijk zijn dat de uithandengeving eerder te vergelijken is met een springplank, die jongeren zonder meer loslaat.

Bovenstaande gegevens en inzichten indachtig, blijft het duidelijk dat vanuit een kinderrechtenperspectief de uithandengeving zoals ze ook vandaag deel uit maakt van ons systeem een incongruentie is (we verwijzen hiervoor ook naar de WP inzake het kinderrechtenkader).

3. BUITENGERECHTELIJKE AFHANDELINGEN EN DIVERSIE

3.1. Inleiding

In dit stuk over “diversie” staan we stil bij de mogelijkheden en opportuniteiten om jongeren en hun misdrijven op een andere manier af te handelen dan via de jeugdrechter. Sinds het ontstaan van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind wordt deze manier van werken erg gepromoot. Men gaat er daarbij van uit dat samen met het vermijden van het gerecht ook het “iatrogene” effect van de gerechtelijke interventies vermeden, of toch minstens, ingeperkt wordt. Ondersteuning hiervoor wordt gevonden in onderzoeken die grote cohortes jongeren met en zonder gerechtelijke tussenkomsten hebben opgevolgd. De jongeren waar geen gerechtelijke interventies hebben plaatsgevonden, zo blijkt uit deze studies, hebben alvast minder kans om later, in hun volwassenheid, met het gemene strafrecht in contact te komen (Gatti et al., 2009; McAra & McVie, 2010). Daarnaast suggereert bepaald onderzoek ook dat samen met een daling van het aantal jongeren dat in contact komt met de gerechtelijke instanties, de maatregel van plaatsing evenzeer een dalende trend kent (Bateman, 2012).

Hoewel de merites van diversie zowel vanuit kinderrechtenperspectief als vanuit jeugdcriminologisch onderzoek steevast onderstreept worden, loeren er echter ook enkele risico’s om de hoek. Eerst en vooral is er het gevaar van “net-widening”. Er is slechts sprake van diversie of rechtsomlegging wanneer het gaat om jongeren die feiten hebben gepleegd waarvoor ze normaliter vervolgd zouden worden. Het dient m.a.w. om “dagvaardingswaardige feiten” te gaan. Immers, het uitbouwen van diversie voor jongeren die sowieso niet zouden worden vervolgd, leidt enkel tot “the widening of the net” en verlicht de case load van de jeugdrechtbanken niet. Nu sinds de 6de staatshervorming de gemeenschappen en gewesten mee het strafrechtelijk beleid mogen en kunnen uitwerken (art. 11 bis Bijzondere Wet tot Hervorming der Instellingen, 1988), zou ook de Vlaamse Gemeenschap op dit vlak eventuele richtlijnen kunnen uitwerken.

Daarnaast kunnen ook meerdere problemen inzake rechts- en proceswaarborgen de kop opsteken. Binnen deze diversie-initiatieven dient de overheid er immers evenzeer over te waken dat mensen- en kinderrechten gerespecteerd worden. Met de, aldus sommigen (De Fraene, 2007), hedendaagse wildgroei aan diversie-projecten, rijst de vraag of enkele fundamentele rechtsbeginselen zoals het legaliteitsbeginsel (ook de diversie-maatregelen dienen uiteraard in de wet of het decreet te worden omschreven), het gelijkheidsbeginsel (worden de diversie-projecten wel overal aangeboden?) en de beginselen van *due process* (proceswaarborgen zoals het vermoeden van onschuld, recht op bijstand van een advocaat, enz.) niet het onderspit delven.

Om het overzicht te bewaren gaan we eerst in op het internationale niveau, om vervolgens af te dalen naar het huidige nationale/Belgische niveau.

3.2. Internationaal

3.2.1. Principe

Het Comité voor de Rechten van het Kind van de VN formuleerde een algemene commentaar (Gen. Comm. 10, 2007) waarin het stelling neemt t.a.v. alternatieve afhandelingen of ‘diversie’. Gezien

volgens het Comité het merendeel van jonge daders slechts lichte misdrijven pleegt zouden maatregelen die hen uit de strafrechtelijke of jeugdrechtelijke procedures halen en naar alternatieve (sociale) diensten doorverwijzen ingebakken en dominerende praktijk moeten zijn. Lidstaten dienen dus maatregelen te nemen jegens jongeren die een inbreuk op de wet plegen zonder hiertoe terug te vallen op gerechtelijke procedures. Het wordt aan de staten overgelaten om te beslissen over de aard en de inhoud van deze maatregelen en de nodige wetgevende initiatieven te nemen met het oog op hun implementatie.

Ook in **Europa** worden deze maatregelen aangemoedigd. Zo zegt de aanbeveling nr. R (87)20 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa dat de staten *“should develop a broader spectrum of innovative and more effective (but still proportional) community sanctions and measures.(...)”*. De lidstaten worden dus aangemoedigd om preventieve maatregelen, diversiemogelijkheden, bemiddeling en alternatieve maatregelen in hun wetgeving op te nemen, wat onder meer moet bijdragen tot het minimaliseren van de vrijheidsberoving van minderjarigen (Aanbeveling (87) 20 Comité van Ministers Raad van Europa, 2003). Recent durft men op Europees niveau zelfs te stellen dat diversieprogramma’s *“key factors to a successful system of juvenile justice”* zijn (Europese Raad Resolutie nr. 2010, 2014, para. 4).

Het probleem is echter dat er geen eensluidende definitie voorhanden is van wat ‘diversie’ inhoudt. De betekenis en grondgedachten van diversie alsook de manier waarop het als label is toegekend aan zeer verschillende praktijken leidt volgens Kelly & Armitage (2015) tot verschillende definities van wat het begrip nu omvat: 1) vermijden van gerechtelijke vervolging of ‘rechtsomlegging’, 2) vermijden van opsluiting, 3) vermijden van contact met het jeugdrecht systeem, 4) omleiden naar alternatieve diensten, enz. Richards (2014) wijst daarom op het belang om *“diverse diversions”* te erkennen. In deze tekst beperken we ons echter toch tot de 1^e definitie, nl. die van rechtsomlegging. In navolging van belanghebbende internationale richtlijnen, zoals de Beijing Rules en de Riyadh Guidelines, wordt deze vorm van diversie immers aanzien als een fundamentele piste van het uitbouwen van een *“comprehensive juvenile system”* waarbij gerechtelijke interventies in het algemeen en de plaatsing in het bijzonder zoveel en zo lang mogelijk vermeden moeten worden. De voorwaarde is wel, Aldus nog de General Comment n°10 of the UN Human Rights Committee dat *“children’s human rights and legal safeguards are thereby fully respected and protected”* (General Comment no. 10 Human Rights Committee, 1998, para. 80).

3.2.2. Een gevarieerd landschap

In de **Verenigde Staten** worden diversieprogramma’s door vele staten en lokale actoren uitgeprobeerd *“as a way to keep youth out of the juvenile justice system”* (Models for Change Juvenile Diversion Workgroup, 2011, 7). Sinds de Jaren ’70 is er heel veel literatuur over diversie gebaseerd op onderzoek. In de 21ste eeuw ontstond er bovendien een nieuwe golf van onderzoek naar de effectiviteit van diversie. Het huidig onderzoek is echter niet doorslaggevend wat betreft de effectiviteit van deze buitengerechtelijke mogelijkheden (Models for Change Juvenile Diversion Workgroup, 2011). De bestaande diversieprogramma’s zijn heel uiteenlopend: *“there is little consistency in terms of what actually constitutes a diversion program or process”*. Niettemin is er een gemeenschappelijk doel: de betrokkenheid van jongeren in het jeugdrecht zoveel mogelijk te beperken. De wijze waarop men probeert dit doel te bereiken varieert echter sterk (Models for Change Juvenile Diversion Workgroup, 2011).

Ook in **Europa** zijn de vormen van diversie naargelang het regionaal maar ook lokaal niveau zeer uiteenlopend. In sommige landen worden ze erkend als deel uitmakend van het jeugdrecht, elders vergt het tijd eer ze verankerd worden (Hammarberg, 2009):

“Different forms of diversion exist in the Council of Europe member States and have proved that they produce good results for children and the public alike, as well as being cost

*effective. They include non-intervention (that is diversion from the system without any sanctions, in particular for petty offences and where the child is unlikely to reoffend - for example in **Austria** and **Germany**), caution or formal warnings (under the **French system**, the prosecutor can divert the child from formal proceedings by asking police to carry out a “rappel à la loi” where a police officer informs the young person and his parents of the sentence that he or she would have been likely to incur for the offence with which he or she is accused), referral to support services (including counselling, treatment for substance abuse, or classes in either education or in developing skills to deal with their offending behaviour, such as anger management), victim-offender mediation, community service, as well as family conferencing which involves the young person and his or her family in finding a solution to the problems underlying the offending behaviour”* (Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014, para. 30).

In **Nederland** zet men ook in op diversie, waarbij de aandacht voor alternatieve sancties groeide en experimenten ontstonden. De Halt-afdoening, een vorm van voorwaardelijk seponeren en taakstraffen zijn hier een voorbeeld van. Beide kregen in 1995 een wettelijke basis. De Haltafdoening wordt beschouwd als een eerste vorm van herstelrechtelijke aanpak. Echte herstelbemiddelingsexperimenten ontstonden in de jaren negentig in de praktijk, voornamelijk binnen de jeugdstrafrechtsketen. Hoewel deze vaak positief werden geëvalueerd, verloor een aantal van deze projecten hun steun. Wel kennen de zogenoemde slachtoffer-dadergesprekken via Slachtoffer in Beeld een toenemend succes, en ook andere herstelprojecten (zoals de Eigen Kracht-conferenties) maken een opkomst. Een nationaal wettelijk kader voor dit soort initiatieven ontbreekt echter, waardoor de rol van het herstelrecht in het huidige jeugdstrafrecht eerder marginaal blijft (Hespel, 2012).¹¹

3.2.3. Duidelijke regels?

Er worden in **Europa** duidelijke criteria en regels vereist voor het invoeren van diversiepraktijken *“ensuring that these programmes are adequately supported, through the provision of dedicated resources”* en dit met het oog op het vermijden van arbitraire toepassing en het verzekeren van het recht op non-discriminatie. De praktijken moeten vorm krijgen binnen een coherent wettelijk kader en geïntegreerd worden binnen het rechtsstelsel, waarbij meer coördinatie tussen diversieprogramma's, training van personeel en promotie van zulke maatregelen wordt aanbevolen (Hammarberg, 2009: 19).¹²

Bovendien dient diversie enkel voorgesteld te worden op voorwaarde dat er genoeg bewijs voorhanden is dat de jongere het misdrijf heeft gepleegd (bescherming van het vermoeden van onschuld) en hij/zij dit ook erkent en akkoord gaat met de voorgestelde maatregel. De jongere moet er zich steeds van bewust zijn dat hij/zij kan worden vrijgesproken als de zaak voor de rechtbank komt. *Last but not least*, dient het vervullen van een diversie maatregel te resulteren in een **definitieve afsluiting van de zaak**, zonder strafblad (Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014, para. 31). Deze criteria blijken in **België** echter voor problemen te zorgen. Hoeveel jongeren weten immers

¹¹ In de praktijk werden deze alternatieven opgelegd in plaats van boetes (met de taakstraf als de meest voorkomende afhandelingsvorm van jeugddelinquentie), en het aantal door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen nam nog toe.

¹² *“Structures need to be put in place to ensure effective co-ordination between diversion programmes, and the responsibilities of the relevant agencies need to be clearly defined. All staff should be properly trained and supported in their work to ensure that they can meet the needs of juveniles. It is necessary to make decision-makers more aware of the merits and effectiveness of diversion in order to encourage support for its use. All these measures are needed to allow confidence in diversion to develop, especially among adjudicating bodies”* (Hammarberg, 2009: 19).

dat ze een voorstel van het parket kunnen weigeren? (Van Leeuw, 2004). In geval van herstelbemiddeling, voorgesteld door het parket, werden drie van deze voorwaarden (niet-ontkenning van de feiten, ernstige aanwijzingen van schuld en automatisch verval van de strafvordering) bovendien vernietigd door het Grondwettelijk Hof (zie *infra*).

3.3. België

3.3.1. Principe

Al sinds jaren worden ‘rechtsomlegging’ of diversiemaatregelen voor minderjarigen gepromoot, ter vervanging van een tussenkomst van de jeugdrechter (Walgrave, 2000).¹³ Terwijl er vroeger geen echte rechtsgrond voor deze praktijk was, worden de mogelijkheden van het parket met de nieuwe Jeugdwet van 2006 wel wettelijk geregeld (Put, 2015). Deze diversiemaatregelen kunnen plaatsvinden op politie- of parketniveau maar ook daarbuiten. Zo vonden vanaf de jaren '90 tevens veldexperimenten met, bv. dader/slachtofferbemiddeling plaats in samenspraak met het bestaande straf- of jeugdrechtssysteem als een vorm van ‘diversie’ of rechtsomlegging. Kortom, diversiemaatregelen staan voor een mogelijkheid om een aantal delictafhandelingen te onttrekken aan het traditionele rechtsverloop (Walgrave, 2000). Onder diversie vallen dus ook de herstelrechtelijke praktijken (Devroe et al., 2012), op voorwaarde dat zij in de plaats komen van een gerechtelijke afhandeling (Lauwaert, 2009; Groenhuijsen, 2000).¹⁴ *“Diversion can be applied at various stages of proceedings and can take place at the police, prosecutor or court level”* (Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014, para. 29). De vraag is natuurlijk hoe buitengerechtelijk zulke maatregelen nog zijn, als ze op rechtbankniveau plaatsvinden. In dit stuk worden deze maatregelen (zoals Hergo) die pas op jeugdrechterniveau worden opgelegd (en dus het gerechtelijk optreden niet hebben kunnen vermijden) daarom buiten beschouwing gelaten.

Het empirisch onderzoek dat in België werd verricht, blijft hoofdzakelijk beperkt tot de beschrijving van pilootprojecten en focust vnl. op herstelrecht (Vanfraechem, 2011; Bradt, 2010).¹⁵ Evaluatieonderzoek naar de impact van diversiemaatregelen is volgens De Fraene (2007) zo goed als onbestaande. In zijn visie is de wildgroei aan praktijken die de naam ‘diversie’ krijgen niet noodzakelijk een positief gegeven, omdat het vermenigvuldigen van de alternatieven gepaard gaat met een gebrek aan coherentie en duidelijke visie (De Fraene, 2007).¹⁶

¹³ *“‘Diversie’ pogen zoveel mogelijk gevallen aan het strafrechtssysteem te onttrekken, omdat zij niet geloven dat dit systeem in staat is een constructieve oplossing te bieden aan het probleem dat door de meeste misdrijven is ontstaan. Zij benadrukken de zeer grote menselijke en sociale meerwaarde van de informele, levensechte vormen van overleg en bemiddeling, en ontwikkelen allerhande modellen en methodieken om de reikwijdte ervan maximaal te verbreden. Mede op grond van overtuigende experimenten pogen de ‘diversie’ politionele en gerechtelijke overheden ertoe te overhalen om een deel van hun caseload naar hun bemiddelingsaanbod te verwijzen. Zij vrezen dat elke vorm van formalisering een te groot risico inhoudt voor de enorme voordelen van de informele afhandeling, geven er daarom de voorkeur aan het herstelrechtelijk alternatief te beperken tot een bijkomende mogelijkheid tot vrijwillige buitengerechtelijke afhandeling. Het traditionele systeem van strafrecht of beschermingsrecht zelf blijft nagenoeg buiten beschouwing, omdat diversie het strafrecht noodzakelijk blijven achten voor die gevallen waarin vrijwillige afhandeling niet mogelijk is en op dwang moet worden beroep gedaan. Anderen willen verder gaan. Voor hen is de huidige experimentele fase slechts een springplank om op termijn een volwaardig alternatief te ontwikkelen dat in de plaats zou komen van zowel het strafrecht als het beschermingsrecht”* (Walgrave, 2000, 40-41).

¹⁴ Er bestaat een onderscheid tussen herstelgerichte processen die onderdeel zijn van de strafrechtsbedeling, parallel lopen aan het strafrechtssysteem of in de plaats komen van een strafrechtelijke afhandeling. Deze laatste vallen onder ‘diversie’ maatregelen.

¹⁵ In het internationaal onderzoek naar herstelbemiddeling gaat ook aandacht uit naar diversie.

¹⁶ Deze ontwikkeling kan men volgens De Fraene begrijpen in het licht van het binnensluipen van het *managerialism* (zie D. Kaminski) in het strafrecht

In het najaar van 2012 verstregde de reglementering rond de GAS in België. Wegens zijn strafrechtelijk karakter strookt deze reglementering echter niet met artikel 40, § 3, b IVRK, waarin zoveel als mogelijk voor diversie wordt gepleit (zie *supra*) (Van Audenhove & Vander Laenen, 2011; De Sutter, 2005; Adv.RvS afdeling Wetgeving 2031/1, 1998-99). Men vraagt zich dan ook af of de Belgische wetgever hier wel voor de buitengerechtelijke weg kiest (Van Leeuw, 2004).

3.3.2. Interventies op parketniveau

Op het parketniveau werden diversie maatregelen ingevoerd begin jaren '90 door de sectie jeugd van het Brusselse parket, als alternatief voor het sepot (Van Leeuw, 2004; De Fraene, 2007). Deze maatregelen, die in een aantal gerechtelijke arrondissementen *legio* waren, zijn door de wetgever in 2006 allemaal terugschroefd. Na veel debat heeft men de keuze gemaakt om het vermoeden van onschuld op parketniveau opnieuw centraal te stellen (zolang geen rechterlijke instantie uitspraak heeft gedaan over de schuldvraag, geldt een vermoeden van onschuld) en de gelijke behandeling van elke minderjarige te vrijwaren (in het verleden kon niet echt gesproken worden van een geharmoniseerde aanpak door de verscheidene arrondissementen, wat de wetgever nu probeert te verhelpen door de bestaande praktijken te veralgemenen). In de geest van de wetgever mogen parket en politie geen misbruik maken van hun sterkere positie om de jongere moreel tot engagementen te dwingen (Decock & Van Rumst, 2012). Een 'voorstel' vanwege het parket is immers niet zo vrijblijvend: de vrees voor of dreiging van een vervolging kan de betrokkene ertoe brengen het voorstel –en de bijhorende belofte van seponering- te aanvaarden, ook al is hij mogelijk niet schuldig (Omz. Jeugdwet 1/2007, 2007; Put & Rom, 2007; Put, 2015). De huidige regeling is bijgevolg restrictief met als bedoeling 'exhaustief' te zijn: d.w.z. dat het parket niet langer hierbuiten nog andere praktijken handhaaft. Het parket kan dus niet meer doorverwijzen naar gemeenschapsdienst of leerprojecten. De 'oude' praktijken zijn evenwel soms moeilijk te veranderen (Omz. Jeugdwet 1/2007, 2007; Put, 2015).

Dat de mogelijkheden op parketniveau beperkt zijn lijkt in te druisen tegen het gevoel dat op jeugddelinquentie snel een adequate reactie moet volgen. Hoewel een aantal mogelijkheden tot 'snelle reactie' komen te vervallen, garandeert de toepassing van art 46*bis* van de Jeugdwet (vatten van de jeugdrechtbank via snelrecht, o.a. via een oproeping tot verschijning) niettemin een snelle reactie, naast het gegeven dat het parket de opdracht heeft gekregen om een aanbod van herstelbemiddeling te formuleren, telkens wanneer het enig gevolg wil geven aan een door een minderjarige gepleegd misdrijf (Decock & Van Rumst, 2012; Put, 2015; Put & Rom, 2007).

a. Waarschuwingsbrief

Het parket kan de vermoedelijke 'MOF'er' een waarschuwingsbrief sturen waarin het vermeldt dat het kennis heeft genomen van de feiten, dat het van oordeel is dat deze feiten ten laste van de minderjarige vaststaan en dat het beslist heeft het dossier te seponeren (Art. 45ter, eerste en tweede lid Jeugdwet, 1965)¹⁷. Het gaat dus om een soort van 'berisping', waarbij aan de minderjarige duidelijk wordt gemaakt dat bij nieuwe strafbare feiten de jeugdrechter kan tussenkomen (Orde van Advocaten te Kortrijk, 2008).

b. Herinnering aan de wet (art. 45ter, derde lid Jeugdwet, 1965)

De herinnering aan de wet (*rappel à la loi*) is in zekere zin de mondelinge versie van de waarschuwingsbrief. Het parket kan de jongere en zijn wettelijke vertegenwoordigers ook oproepen en hen wijzen op hun wettelijke verplichtingen en de risico's die ze lopen. Aan het gesprek met de

¹⁷ Een kopie van de brief wordt bezorgd aan de ouders, aan de voogd van de minderjarige of aan de personen die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben.

procureur gaat vaak een gesprek met een parketcriminoloog vooraf. Tijdens dit gesprek tracht de criminoloog informatie te verzamelen over de achtergrond en de beweegredenen van de minderjarige (Orde van Advocaten te Kortrijk, 2008). De criminoloog kan deze herinnering niet zelf uitvoeren, zijn bijdrage zal er eerder in bestaan een probleemsituatie te contextualiseren via dit gesprek (Druant, 2007).

c. Ouderstage (art. 45bis Jeugdwet, 1965)

De procureur des Konings kan aan bepaalde ouders van minderjarigen (die ervan worden verdacht een als misdrijf omschreven feit te hebben gepleegd) dat ze een ouderstage volgen, onder bepaalde voorwaarden. De doelstelling van de ouderstage bestaat erin om de ouders te hermobiliseren om opnieuw interesse te krijgen voor het lot van hun kind, en hen te helpen bij de opvoedingstaken die zij hadden opgegeven (Put & Rom, 2007).¹⁸ Deze maatregel wordt in de praktijk niet meer toegepast wegens stopzetting van de financiering (Put, 2015).

d. Bemiddelingsvoorstel of herstelbemiddeling (ook herstelrechtelijk aanbod)

Het bemiddelingsvoorstel is ontstaan uit de herstellfilosofie van het jeugdrecht, waarbij het responsabiliseert en het herstel bevordert (Put & Rom, 2007). Op zich is herstelbemiddeling geen maatregel, maar eerder een aanbod naar de minderjarige toe (Orde van Advocaten te Kortrijk, 2008). De procureur des Konings kan een voorstel van bemiddeling (en doorverwijzing naar de bevoegde diensten doen) van zodra een slachtoffer is geïdentificeerd. De oriëntatie naar een bemiddelingsprocedure moet steeds schriftelijk zijn en gemotiveerd worden. Het voorstel is gericht aan de persoon die ervan verdacht wordt een MOF te hebben gepleegd en aan de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen/de personen die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben en het slachtoffer. De deelnemers moeten uitdrukkelijk en zonder voorbehoud instemmen met het voorstel, en dat zolang de bemiddeling duurt (Art. 45quater Jeugdwet, 1965; Art. 2 Samenwerkingsakkoord Herstelrechtelijk Aanbod, 2006; Put, 2015; Put & Rom, 2007). Indien de bemiddeling geen resultaat oplevert, kunnen noch de erkenning van de feiten door de jongere, noch het verloop of het resultaat van de bemiddeling door de gerechtelijke overheden of enige andere persoon worden gebruikt ten nadele van de jongere (Art. 45quater § 4, 1° Jeugdwet, 1965).

Oorspronkelijk werden twee bijkomende voorwaarden gesteld: ernstige aanwijzingen van schuld en de niet-ontkenning van de feiten door de betrokkene. Deze voorwaarden werden echter vernietigd door het Grondwettelijk Hof. Het Hof achtte het wenselijk dat dezelfde rechter de minderjarige tijdens de hele procedure kan volgen. Indien hij het bestaan van ernstige aanwijzingen van schuld zou moeten aanvaarden als begintpunt voor de bemiddeling, zou hij echter onverenigbare functies cumuleren. Wat de niet-ontkenning betreft, deze werd strijdig bevonden met het vermoeden van onschuld en de aanverwante rechten om te zwijgen en zichzelf niet te beschuldigen (Put, 2015; GwH 13 maart 2008 nr. 50/2008, 2008). Er is ook discussie geweest over de vraag of een 'geslaagde' bemiddeling niet automatisch moest leiden tot een verval van de strafvordering, zoals oorspronkelijk was voorgesteld tijdens de voorbereidende wetgeving. Uiteindelijk werd dit automatisme niet ingesteld, rekening houdend met de wil van de wetgever om het herstelrechtelijk aanbod ook voor ernstigere misdrijven mogelijk te maken (Put, 2015; GwH 13 maart 2008 nr. 50/2008, 2008). Dit lijkt in strijd met de supranationale en internationale aanbevelingen. Het Comité voor de Rechten van het Kind en de Raad van Europa zijn immers van oordeel dat een geslaagde buitengerechtelijke afhandeling moet resulteren in een volledige en definitieve stopzetting van de zaak (General

¹⁸ Het betreft enkel ouders die manifest onwillig zijn en onverschilligheid vertonen ten aanzien van de feiten (vermoedelijk) gepleegd door hun kind, of die de strafbare feiten die door hun kind zijn gepleegd, ontkennen of minimaliseren en zo hebben bijgedragen tot het delinquent gedrag van hun kind.

Comment no. 10 Human Rights Committee, 1998; General Comment n° 10 Children's Rights Committee, 2007; Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014).

Herstelbemiddeling verschilt weinig van herstelgericht groepsoverleg (Hergo) maar bevat andere accenten (o.a. een minder publieke dimensie). Bovendien kan Hergo enkel door de jeugdrechter worden aangeboden, waardoor men al verder verwijderd geraakt van het 'buitengerechtelijk' niveau (men zit immers op het jeugdrechtbankniveau). Vanuit het standpunt van de rechtswaARBorgen blijken in de praktijk nog een aantal problemen te bestaan betreffende het bemiddelingsvoorstel (Hespel & Put, 2014; Eliaerts & Vansteenkiste, 1995). Volgens Hespel & Put (2014) dient toekomstige wetgeving meer duidelijkheid verschaffen omtrent het onderscheid tussen bemiddeling en Hergo, zodat er toetsbare criteria kunnen worden gehanteerd bij het doen van een aanbod tot Hergo, dan wel bemiddeling.

3.3.3. Interventies op politieniveau

Vanuit Europees beleid worden ook deze diversie maatregelen erkend (Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014).¹⁹ In **Nederland** bv. wordt ongeveer 40% van alle zaken van jeugdcriminaliteit (geregistreerd bij politie) op dit niveau afgehandeld (Doek, 2008).

In **België** mag de politie in principe niet sanctionerend optreden (dit is weggelegd voor de jeugdrechtbank die oordeelt over de schuld) en kan in theorie ook niet beslissen om de zaak te seponeren (het parket beslist over de opportuniteit van vervolging) (Put, 2015).²⁰ Hoewel er wettelijk gezien dus geen ruimte is voor een afhandeling van de zaak op politieniveau is een wildgroei van projecten op parket- en politieniveau ontstaan waar geen wettelijke basis voor is (Decock & Van Rumst, 2012; Put, 2015). We denken daarbij bijvoorbeeld aan het befaamde Mechelse Nero-project, dat echter vanuit juridisch oogpunt en vanuit kinderrechtelijk oogpunt, vooral vragen en fundamentele bedenkingen oproept (wat zijn bv. de rechten van kinderen en jongeren die geconfronteerd worden met dit "project"?). Er bestaan in de praktijk dus diverse projecten en handelingswijzen die toch een zelfstandig optreden van de politie inhouden. Zo worden er in sommige gevallen afspraken gemaakt die de minderjarige moet naleven. In een aantal Vlaamse gemeentes is nu ook gestart met het zogenaamd *first-offenders-project*, gericht op minderjarigen die voor de eerste keer een door de politie vastgesteld feit (kleine misdrijven zoals winkeldiefstal, slagen en verwondingen,...) hebben gepleegd, en alsdan 'projectmatig' kunnen worden aangepakt (Decock & Van Rumst, 2012; Put, 2015).

De tussenkomst van de politie kan ook door *bemiddeling*, waarbij de politie zelf een aanbod van bemiddeling doet nog voor het parket een strafrechtelijke beslissing heeft genomen. Voor deze vorm van diversie bestaan verschillende benamingen: zo wordt in de Brusselse gemeenten gesproken over 'médiation locale', 'lokale bemiddeling' of nog 'politiële schadebemiddeling' (Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, 2012). Onderzoek van Aertsen & Lemonne (2003) naar bemiddeling op politieniveau in België toont aan dat de praktijken zeer divers zijn en formuleert de aanbeveling schadebemiddeling zoveel mogelijk toe te passen als diversie maatregel.

¹⁹ "The police are the first point of contact between children and the justice system and, as such, are the key actors in "diverting" children from that system at the earliest possible stage. If they feel that it is not necessary to proceed with the case for the protection of society, crime prevention or the promotion of respect for the law and the rights of victims, they may divert a child from the formal court process" (Europese Raad Rapport nr. 13511, 2014, para. 29)

²⁰ De bevoegdheden van de politiediensten zijn in België op beperkende wijze omschreven in de Wet op het Politieambt, welke tevens van toepassing is op minderjarigen.

Tot op heden bestaat er discussie of politieke schadebemiddeling al dan niet onder de wet van 22 juni 2005 (Wet 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering, 2005) valt. Dit heeft enerzijds tot gevolg dat het model niet nationaal wordt toegepast (Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, 2012)²¹ en anderzijds dat de verschillende schadebemiddelingsprojecten in de politiezones ook onderling sterk verschillen qua financiering, selectiecriteria en samenwerking tussen de actoren (Van Grunderbeeck, 2008; D’Haese & Van Grunderbeeck, 2007).

Hoewel de politie de jongere nergens toe kan verplichten, wordt bij zulke maatregelen met de medewerking van de jongere rekening gehouden bij de verdere afhandeling van het dossier. Vanuit het perspectief van de rechtswaarborgen worden dergelijke praktijken daarom soms in vraag gesteld (Decock & Van Rumst, 2012; Put, 2015).²²

4. NAAR EEN CONCLUSIE: OVER JUSTITIËLE TRAJECTEN EN IMPACT

Zoals in de reeds inleiding vermeld, is het uitvoeren van een evaluatie van maatregelen opgelegd aan MOF-jongeren geen gemakkelijke opdracht. Zo blijken impact en / of effect niet altijd even eenvoudig te ‘meten’. Bovendien wordt te vaak voorbijgegaan aan het subjectieve perspectief, namelijk de beleving door de kinderen / jongeren die deze maatregelen ondergaan. Dit ‘subjectieve’ perspectief op de maatregelen (beleving) zou voor beleidsmakers minstens even belangrijk moeten zijn als de ‘objectieve’ *outcomes* (bv. in termen van recidive). Uit belevingsonderzoek komt immers een aantal belangrijke problematieken naar voor die beleidsmakers in acht zouden moeten nemen bij een reflectie over de MOF maatregelen. We beperken ons hier tot de twee belangrijkste punten.

4.1. Het belang van een perspectief op het justitiële traject

Indien we jeugdbeschermingsmaatregelen wensen te evalueren is het niet enkel noodzakelijk of interessant te focussen op elke individuele maatregel apart. Het is belangrijk om het effect van justitiële contacten, opgelegde maatregelen en hun resultaten te plaatsen in een lange-termijn perspectief, en het afgelegde traject in zijn geheel te onderzoeken en betrekken in een reflectie over evaluatie van maatregelen.

Uit onderzoek blijkt immers dat er sprake is van chaotische justitiële trajecten in de jeugdbescherming (Christiaens, et.al., 2009). Het is zoeken naar wat de logica van de opeenvolgende beslissingen kan zijn en hoe deze het verloop van een traject of carrière mee stuurt. De onsamenhangendheid van trajecten heeft o.a. te maken met de niet beschikbaarheid van maatregelen. Bepaalde maatregelen in het jeugdrecht zijn bijvoorbeeld in theorie wel beschikbaar, maar soms blijkt de uitvoering onmogelijk (zie bv. plaatsgebrek in de jeugdinstellingen). Het blijkt vaak onmogelijk om een *geschikte* plaats te vinden, namelijk een plaats in een instelling die aangepast is aan de noden van een bepaalde jongere (Nuytiens & Brolet, 2008). Onderzoek in Wallonië heeft aangetoond dat deze zoektocht van de jeugdrechter naar een geschikte maatregel ook contraproductieve effecten kan hebben (Moriau, 2005). De aanbodgerichtheid van genomen beslissingen maakt dat ook jongeren “aangepast” moeten worden aan de criteria tot opname of toegang. Het is de steeds verder gedreven verbijzondering “in actie”. Voor jongeren met een complexere problematiek kan dit leiden tot steeds grotere moeilijkheden om een passend aanbod te vinden en vooral er binnen te geraken. Het vraagstuk van de (al dan niet) opname plicht van private

²¹ Politieke schadebemiddeling is slechts beschikbaar in enkele Vlaamse steden en in de Brusselse gemeenten.

²² De grote discretionaire bevoegdheid van de politie kan volgens Eliaerts en Vansteenkiste leiden tot rechtsongelijkheid (Eliaerts & Vansteenkiste, 1995).

voorzieningen speelt hier natuurlijk ook een belangrijke rol. Deze jongeren reizen het aanbod-landschap af en groeien uit tot wat Moriau omschrijft als nomadenjongeren (Moriau, 2005). Er bestaat voor hen geen aangepast aanbod meer, mede ook omdat instellingen weigerachtig staan ten aanzien van deze “moeilijke” groep. Zij worden van instelling naar instelling gestuurd, met haast enkel mislukking als perspectief. Deze trajecten kennen een duidelijke neerwaartse spiraal die dikwijls (uiteindelijk) eindigt in een uithandengeving (Moriau, 2005).

Kortom, een gerichte en consequent gevolgde lange termijn doelstelling van het traject lijkt vaak te ontbreken. Een analyse van de justitiële trajecten van jongeren legt echter ook de mechanismen bloot die de praktijk van het opleggen van maatregelen mee stuurt. In een reflectie over de (evaluatie van) maatregelen is het dus van zeer groot belang om dynamiek van “de keten” van beslissingen te herkennen en erkennen, voorbij de loutere “binoom” van incident/reactie.

Dat te observeren chaotische karakter van het afgelegde en opgelegde traject moet ook begrepen en gerelateerd worden aan de bevindingen uit het belevingsonderzoek. Het verwondert niet dat de (motivering van de) besluitvorming vaak onduidelijk blijft voor betrokken jongeren (en hun familie) in kwestie. Zij hebben vaak de indruk dat de besluitvorming ‘boven hun hoofd’ gebeurt, en dat er weinig ruimte is om hun perspectief uiteen te zetten en op die manier een (actieve) inbreng te hebben in het besluitvormingsproces of de probleemdefiniëring (zie ook De Vos et al., 2015). Omdat ze het gevoel hebben dat niemand naar hen luistert, en zich geen volwaardige participant voelen in het proces, hebben jongeren het gevoel dat hun hulpvraag genegeerd wordt. Dit leidt tot frustratie en onbegrip. Jongeren hebben vaak een lang traject achter de rug met vele beslissingen zonder dat zij precies begrijpen (begrepen) wat er gebeurt en waarom (Nuytiens & Geluyckens, 2015).

4.2. Lange termijn impact

Een tweede belangrijke bevinding uit belevingsonderzoek nuttig in het kader van een reflectie over de “evaluatie van maatregelen” in het kader van MOF zaken is dat men rekening dient te houden met de langere termijn impact van maatregelen. Uit onderzoek blijkt dat het in contact komen met de jeugdbescherming op lange termijn vooral negatieve effecten genereert (het zogenaamde ‘iatrogeen effect’, Gatti, 2009; Christiaens et al., 2009). Het gaat hierbij dan niet enkel om recidive maar vooral ook een ruimere impact op verschillende levensdomeinen (scholing, werk en familie). Studies tonen immers aan dat jeugdbeschermingsinterventies kansen in het verdere levenstraject kunnen hypothekeren (McAra & McVie, 2013; McAra & McVie, 2015; Nuytiens & Geluyckens, 2015).

Een mogelijke oorzaak van dit iatrogene effect is het stigmatiserende effect. Op basis van de Edinburgh study stellen McAra & McVie (2010: 200) dat “indeed early identification of at-risk children and families runs the risk of stigmatizing and labelling children and creating a self-fulfilling prophecy (as indicated by the poor outcomes for many of those with early agency contact).” Zo heeft een verblijf in een gesloten instelling ook een stigmatiserend effect, wat leidt tot een verslechtering van familiebanden en bindingen met vrienden en school (Delens-Ravier, 2005); kan het verkeerd ingrijpen van het jeugdrecht (zie supra) bijdragen tot dat iatrogene effect; met als kers op de taart het (vaak) abrupt eindigen van de jeugdbeschermingsinterventies bij het bereiken van de meerderjarigheid (McAra & McVie, 2010; 2013; Franssen et al., 2011; Nuytiens & Geluyckens, 2015; Van Audenhove & Vander Laenen, 2010). De juridische grens tussen minder- en meerderjarigheid maakt dat jongeren soms van de ene dag op de andere aan hun lot worden overgelaten in een context die niet is veranderd. Jongeren die in een instelling geplaatst worden tot hun meerderjarigheid blijken te weinig voorbereid te worden op een onafhankelijk leven in de volwassenheid (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn in Brussel, 2012; van der Helm et al., 2012). Het gebrek aan nazorg (van der Geest et al, 2013) en het feit dat er te weinig aansluiting is tussen jongeren- en volwassenen hulpverlening zijn hier grote struikelblokken. Bovendien lijkt de juridische constructie van meerderjarigheid op 18 jaar weinig aan te sluiten op de sociologische

realiteit. Tussen de fase van adolescentie en volwassenheid zit nog een (uitdeinende) fase van 'emerging adulthood', een exploratieve fase gekenmerkt door o.a. een exploratie van de eigen identiteit en een grote instabiliteit (zoektocht) voor wat betreft leefwijze, werk en relaties (Arnett, 2004). In die zin moeten we ook verwijzen naar maatschappelijke en economische verschuivingen die bijdragen tot een (sociologische) steeds later optredende emancipatie tot (sociologisch gezien) erkende volwassenheid.

In een reflectie over de evaluatie van maatregelen in MOF zaken lijkt het daarom aangewezen om na te denken over de reeds vermelde "loopplanken". Aandacht voor de naderende jongvolwassenheid moet in die zin deel zijn van de interventies in de minderjarigheid.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving en beleidsdocumenten

Internationaal

- General Comment no. 10 of the Human Rights Committee (10 december 1998), *CESCR* (1983).

Europees

- Aanbeveling (87) 20 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa “on social reactions to juvenile delinquency”, *Pb.L.* 24 september 2003.
- Europese Raad, Resolutie nr. 2010 van 2014, “Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality”, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21090&lang=en>
- Europese Raad, Rapport nr. 13511 van 2014, “Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality”, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=20914&lang=en>.
- Hammargberg, T., “Children and Juvenile Justice: Proposals for improvement”, *CommDH/IssuePaper*, 2009, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1370644&SecMode=1&DocId=1417380&Usage=2>.

Nationaal

- Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, zoals gewijzigd door de wetten van 15 mei 2006 en 13 juni 2006, *BS* 15 april 1965, err. 19 mei 1965 (verkort: Jeugdwet).
- Wet 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering, *BS* 27 juli 2005.
- Adv.RvS, afdeling Wetgeving, *Parl.St.* 1998-99, nr. 2031/1.
- FOD Justitie, Ministeriële Omz. nr. 1/2007 betreffende de wetten van 15 mei 2006 en 13 juni 2006 tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, *BS* 7 maart 2007.
- Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende de organisatie en de financiering van het herstelrechtelijk aanbod, *BS* 13 december 2006 (Verkort: Samenwerkingsakkoord Herstelrechtelijk Aanbod).

Rechtspraak

- GwH 13 maart 2008, nr. 50/2008, www.const-court.be.

Wetenschappelijke publicaties

- Aertsen, I. & Lemonne, A. (2003). *Lokale bemiddeling of schadebemiddeling als ‘alternatieve maatregel voor lichte misdrijven in België. Eindverslag*, Leuven/Brussel: K.U. Leuven/Université Libre de Bruxelles.
- Anderson, H. (2007). A postmodern umbrella: language and knowledge as relational and generative, and inherently transforming. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 7-19). New York: Routledge.
- Andrews, D. A., Bonta, J., & Wormith, S. J. (2006). The recent past and near future of risk/need assessment. *Crime and Delinquency*, 52, 7–27.
- Beck, U. (1992). *Risk society: towards a new modernity*. (M. Ritter, Vert.). Londen: Sage.

- Benec'h-Le Roux, P. (2008). *Au tribunal pour enfants. L'avocat, le juge, le procureur et l'éducateur*. Rennes : Presses universitaires de Rennes.
- Berghmans, M. (2007). Positie van de ouders. In Put, J. & Rom, M. (Eds.). *Het nieuwe jeugdrecht* (pp. 215-234). Brussel: De Boeck & Larcier.
- Bishop, D., & Frazier, C. E. (2000). Consequences of transfer. In Fagan, J. & Zimring, F. (Eds.). *The changing borders of juvenile justice: Transfer of adolescents to the criminal court* (pp. 13-43). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Bol, M.W., (2002) *Jeugdcriminaliteit over de grens*, WODC onderzoeksnotities, (4), Den Haag, Ministerie van Justitie, 118 p.
- Bouverne-De Bie, M. & Roose, R. (2005). Over ouderstages, of: de maatschappelijke logica van een jeugdbeschermingssysteem. *Panopticon*, 26(1), 35-44.
- Boutellier, H. (2005). *De veiligheidsutopie. Hedendaags onbehagen en verlangen rond misdaad en straf*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Bradt, L. (2010). Een blik op herstelbemiddeling vanuit een sociaal werk-perspectief. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 10(1), 36-46.
- Burssens, D. (2008). Valkuilen van een evidence based criminaliteitsbeleid. *Panopticon*, 29(2), 6–20.
- Carrette, V. (2008). *Perspectieven op de effectiviteit van de jeugdhulp. Een verkenning van wetenschappelijke referentiekaders*. Brussel: Kenniscentrum WVG. Geraadpleegd 10 juli, 2015, via <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/perspectieven-op-de-effectiviteit-van-de-jeugdzorg-een-verkenning-van-wetenschappelijke-referentiekaders>
- Cartuyvels, Y., Christiaens, J., De Fraene, D. & Dumortier, E. (2010). Juvenile Justice in Belgium seen through the sanctions looking-glass. In Bailleau, F. & Cartuyvels, Y. (Eds.). *The criminalisation of youth. Juvenile justice in Europe, Turkey and Canada* (pp. 29-58). Brussel: ASP.
- Case, S. (2007). Questioning the “Evidence” of Risk that Underpins Evidence-led Youth Justice Interventions. *Youth Justice*, 7(2), 91–105.
- Christiaens et al., 2009, (Vervolgonderzoek) Onderzoek naar de resultaten van het opvangbeleid voor minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit (MOF) hebben gepleegd, vooral in functie van een beter inzicht in de factoren die samenhangen met recidive (vervolgonderzoek recidive) – internal research report.
- Christiaens, J., & Evenepoel, A. (2013). Giving voice to “youth of today”: young people’s views and perspectives on youth crime and its prevention in Belgium. *Journal of Criminal Justice and Security*, 15(4), 424–438.
- Crawford, A. & Newburn, T. (2003). *Youth Offending and Restorative Justice: Implementing Reform in Youth Justice*. Cullompton: Willan.
- Cunneen, C. & Goldson, B. (2015). Restorative justice? A critical analysis. In Goldson, B. & Muncie, J. (Eds.). *Youth Crime & Justice. 2nd edition* (pp. 137-156). London: Sage.
- Decock, G. (2007). Gemeenschapdienst en leerprojecten. In: Put, J. & Rom, M. (Eds.). *Het nieuwe jeugdrecht* (pp. 67-80). Brussel: De Boeck & Larcier.
- Decock, G. & Van Rumst, S. (2007). Het huisarrest. In Put, J. & Rom, M. (Eds.). *Het nieuwe jeugdrecht* (pp. 81-93). Brussel: De Boeck & Larcier.
- Decock, G. en Van Rumst, S. (2012). Overdreven snelheid of vuchtmisdrijf? Niet alleen het GAS-pedaal wordt dieper ingedrukt, *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 4, 275-277.
- De Fraene, D. (2007). Diversion et diversification des alternatives : un gisement sans fin? *Journal du droit des jeunes*, 261, 15-19.

- Delens-Ravier, I. (2005). Enfermement: le vécu de jeunes. In Christiaens, J., De Fraene, D. & Delens-Ravier, I. (Eds). *Protection de la jeunesse. Formes et réformes -jeugdbescherming. Vormen en hervormingen* (pp. 153-163). Brussel: Bruylant.
- De Sutter, T. (2005). Lokale rechtshandhaving via administratieve sancties en minderjarigen. , *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 3, 46-54.
- De Vos et al., (2015). 'From re-education as an educational paradox to education as a shared commitment?', in: Christiaens, J. (ed.). *It's For Your Own Good. 100 years Youth Protection in Belgium* (pp. 337-351). Brussel: VUBPress. *in press*
- D'Haese, W. en Van Grunderbeeck, S. (2007). Politieële schadebemiddeling in Leuven. *Tijdschrift Politiepraktijk*, 95.
- D'Hondt, S. (2007). Nieuwe en vernieuwde maatregelen: overzicht en algemene kenmerken. In Put, J. & Rom, M. (Eds.). *Het nieuwe jeugdrecht* (pp. 45-66). Brussel: De Boeck & Larcier.
- Delens-Ravier I., Thibaut C., (2003) *Du tribunal de la jeunesse au placement en IPPJ: la parole des jeunes*, Revue de droit pénal et criminologie, p. 22-69.
- De Koster, K. (2007). *De jeugdzorg van tegenwoordig: het hervormingsproces naar een Integrale jeugdhulpverlening in Vlaanderen*. Gent: Academia Press.
- De Smet, B. (2007). *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*. Antwerpen: Intersentia.
- Detry, I. (2015). *De uithandengeving (en zijn gevolgen) in het gerechtelijk arrondissement Brussel*. N.I.C.C. en onderzoeksgroep CRiS (VUB): ongepubliceerd document.
- Deveux, E. (2006). *La médiation auteur-victime au tribunal de la jeunesse de Bruxelles. Une ressource inexploitée?* Mémoire présenté en vue de l'obtention du grade de licenciée en criminologie. Brussel: ULB.
- Devroe, E., Deschamps, H., & Hannes, K. (2008). Evidence-based beleidsvoering in de kijker: twee Belgische initiatieven. *Panopticon*, 6, 59-66.
- Devroe, E., Pauwel, L., Verhage, A., Easton, M., Cools, M. (Eds.) 2012). *Tegendraadse criminologie. Liber amicorum Paul Ponsaers*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Doek, J.E. (2008). *Juvenile Justice: International Rights and Standards*. In Loeber, R., Van der Laan, P.H., Slot, N.W. & Hoeve, M. (Eds.), *Tomorrow's Criminals: The Development of Child Delinquency and Effective Interventions*. Farnham: Ashgate.
- Druant, F. (2007). Les criminologues de parquet 'famille-jeunesse. , *Journal du droit des jeunes*, 267, 39-43.
- Eliaerts, C. & Vansteenkiste, P. (1995). *Proceswaarborgen voor minderjarigen*. Brussel: DWTC.
- Evans, K. (2011). *Crime Prevention. A Critical Introduction*. London: Sage.
- Evans-Chase, M. & Zhou, H. (2014). A systematic review of the juvenile justice intervention literature: What it can (and cannot) tell us about what works with delinquent youth. *Crime & Delinquency*, 60, 453-472.
- Fagan, J. (1996). The Comparative Advantage of Juvenile Versus Criminal Court Sanctions on Recidivism among Adolescent Felony Offenders. *Law and Policy*, 18 (1-2), 77-114.
- Farrington, D. P., & West, D. J. (1993). Criminal, penal and life histories of chronic offenders: Risk and protective and early identification. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 3(4), 492-523.
- Ferwerda, H. & van Leiden, I. (2012). *De schade hersteld? Een onderzoek naar herstelbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen*. Arnhem: Bureau Beke.
- Ferwerda, H. & van Leiden, I. (2013). Herstelbemiddeling in Vlaanderen onderzocht. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 12(2), 26-36.
- Françoise, C. (2013). *Comparaître devant le juge de la jeunesse. Etude de l'interaction entre le juge et le mineur. Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad Doctor in de criminologische wetenschappen*. Brussel: VUBPress.

- Franssen, A., Joachim, M., Jaspert, A. & Cliquennois, G. (2011). *Comprendre les mécanismes de sorties du système de prise en charge dans l'Aide à la jeunesse. Rapport de recherche*. FUSL : Centre D'Etudes Sociologiques.
- Franssens, M., Put, J. & Deklerck, J. (2010). *Het beleid van de jeugdmagistraat*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Gatti, U., Tremblay, R.E. & Vitaro, F. (2009). Iatrogenic effect of juvenile justice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(8), 991-998.
- Garland, D. (2001). *The culture of control: crime and social order in contemporary society*. Oxford: University Press.
- Geudens & Walgrave, (1996), 'De toepassing van de gemeenschapsdienst door de Belgische jeugdrechtsbanken', *Panopticon*, pp. 499 -520.
- Gilbert, E. & Mahieu, V. (2012). *Onderzoek naar de beslissingen van jeugdrechters/jeugdrechtsbanken in MOF-zaken*, Eindrapport. Brussel: NICC.
- Gilbert, E., Mahieu, V., Goedseels, E., & Ravier, I. (2012). *Onderzoek naar de beslissingen van jeugdrechters en jeugdrechtsbanken in MOF-zaken*. Brussel: Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie.
- Goedseels, E., Detry, I. & Vanneste, C. (2007). *Analyse van de instroom op de jeugdparquetten voor het jaar 2005. Eerste onderzoeksrapport*. Brussel : NICC.
- Goedseels, E. (2015). *Jeugdrechtmodellen in theorie en praktijk. Een empirisch onderzoek naar het discours en de praktijk van Belgische jeugdrechters*. Onuitgegeven Doctoraatsthesis Criminologische Wetenschappen. Leuven: KUL.
- Goethals, J. (2006). Evidence based no nonsense criminology? *Panopticon*, 6(27), 1-7.
- Groenhuisen, M., (2000). Victim-offender mediation: Legal and procedural safeguards. Experiments and legislation in some European jurisdictions. In: *European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice* (Eds.). *Victim-offender mediation in Europe: making restorative justice work*. Leuven: University Press, 69-81.
- Haines, K. & O'Mahony, D. (2006). Restorative Approaches, Young People and Youth Justice. In: Goldson, B. & Muncie, J. (Eds.). *Youth Crime and Justice* (pp. 110-124). Londen: Sage Publications.
- Hespel, S. & Put, J. (2014). *Jeugdsanctierecht voorgesteld: naar een constructief jeugdsanctierecht*, Brussel: Larcier.
- Hespel, S. (2012). Jeugdstrafrecht en jeugdherstelrecht: niet apart maar samen. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 3, 69-78.
- Hope, T. (2004). Pretend it works: evidence and governance in the evaluation of the Reducing Burglary Initiative. *Criminal Justice*, 4, 287-307.
- Jaspert (2010), « Vivre le temps d'un enfermement. Premiers résultats d'une enquête de terrain réalisée dans trois centres fermés pour mineurs délinquants en Belgique », *Déviance et société*, 2010, vol. 34, n° 2, pp. 217-227.
- Jaspert, A. (2011). Chronique de Criminologie: Enfermement des jeunes et temporalités. Entre cadence engourdissante et réveil angoissé. *Revue de droit pénal et de criminologie*, 358-381.
- Johnson, K., Lanza-Kaduce, L., & Woolard, J. (2011). Disregarding Graduated Treatment: Why Transfer Aggravates Recidivism. *Crime & Delinquency*, 57(5), 756-777.
- Kamphorst, P.A. & Terlouw, G.J. (2001). *Van vast naar mobiel. Een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarige jongeren als modaliteit voor voorlopige hechtenis*. Den Haag: WODC.
- Kelly, L. en Armitage, V. (2015). Diverse Diversions: Youth Justice Reform, Localized Practices, and a 'New Interventionist Diversion', *Youth Justice*, 15, 1-17.
- Lauwaert, K. (2009). *Herstelrecht en procedurele waarborgen*. Apeldoorn-Antwerpen: Maklu.

- Lanza-Kaduce, L., Lane, J., Bishop, D. & Frazier, C. (2005). Juvenile offenders and adult felony recidivism: the impact of transfer. *Journal of Crime and Justice*, 28(1), 59-77.
- Lauwers, L. & Aertsen, I. (2012). Naar alternatieve maatregelen in de strijd tegen discriminatie en haatmisdrijven. Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding en LINC.
- Luyten, I., Dumortier, E. & Christiaens, J., (2015) 'Volwassenen over hun plaatsing als kind: Stempels met onuitwisbare inkt' [Elektronisch artikel], 2015, Raadpleegbaar via <http://sociaal.net/analyse-xl/volwassenen-over-hun-plaatsing-als-kind>.
- Mahieu, V. (2015). *Naar een beeld van de gegevens aangaande geregistreerde jeugddelinquentie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Brussel: NICC.
- Martinson, R. (1974). What works? Questions and answers about prison reform. *The public interest*, 35(2), 22-54.
- Maruna, S., Wright, S., Brown, J., van Merle, F., Devlin, R. & Liddle, M. (2007). *Youth Conferencing as Shame Management: Results of a Long-Term Follow-up Study*. Cambridge: ARCS.
- McAra, L., & McVie, S. (2010). Youth crime and justice: Key messages from the Edinburgh Study of Youth Transitions and Crime. *Criminology and Criminal Justice*, 10(2), 179-209.
- McAra, L., & McVie, S. (2013). Delivering Justice for Children and Young People: Key Messages from the Edinburgh Study of Youth Transitions and Crime. *Justice for Young People: Papers by Winners of the Research Medal*, 3-14.
- McAra, L., & McVie, S. (2015). The case for diversion and minimum necessary intervention. In: Goldson, B. & Muncie, J. (Eds.). *Youth Crime and Justice* (pp. 119-136). Londen: Sage Publications
- McGowan, A., Hahn, R., Liberman, A., Crosby, A., Fullilove, M., Johnson, R., Stone, G. (2007). Effects on Violence of Laws and Policies Facilitating the Transfer of Juveniles from the Juvenile Justice System to the Adult Justice System: A Systematic Review. *American Journal of Preventive Medicine*, 32(4, Supplement), 7-28.
- McNeill, F. (2006). Community Supervision: Context and Relationships Matter. In: Goldson, B. & Muncie, J. (Eds.). *Youth Crime and Justice* (pp. 125-138). Londen: Sage Publications.
- Moriau, J. (2005). La délinquance comme symptôme, la folie comme délit. Quelle place pour les jeunes à la limite de la psychiatrie. In: Christiaens, J., De Fraene, D. & Delens-Ravier, I. (Eds.). *Protection de la jeunesse. Formes et réformes – Jeugdbescherming. Vormen en hervormingen* (pp. 137-151). Brussel: Bruylant.
- Nelen, H. (2010). Verstrikt in het evidence based web. *Panopticon*, 31(3), 72-83.
- Nuytiens, A. & Vangrunderbeeck, S. (2003). Herstelgerichte afhandelingen van delicten gepleegd door minderjarigen. Leerprojecten, gemeenschapsdienst en herstelbemiddeling. *Panopticon*, 24(6), 573-577.
- Nuytiens, A., Christiaens, J., & Eliaerts, C. (2005). *Ernstige jeugddelinquenten gestraft? : de praktijk van de uithandengeving*. Gent: Academia Pre.
- Nuytiens, A., Christiaens, J., Eliaerts, C., & Brolet, C. (2006). *Trajecten van uithanden gegeven jongeren in het strafrecht*. Gent: Academia.
- Nuytiens, A. (2011). De uithandengeving van jeugddelinquenten: nieuwe wettelijke bepalingen en mogelijke implicaties voor de praktijk. *Handboek politiediensten, deel Veiligheidsbeleid - Oplossingen*, 98(265), 1-18.
- Nuytiens, A., Jaspers, Y., & Christiaens, J. (2015). Trajecten van uit handen gegeven jongeren in de volwassenheid. *Panopticon*, 3, 248-265.
- Nuytiens, A. & Geluyckens, T. (2015). Researching Transitions of Youngsters Formerly Involved in the Youth Protection System. In: Christiaens, J. (Ed.). *It's For Your Own Good. 100 years Youth Protection in Belgium* (pp. 373-389). Brussel: VUBPress. (in press)

- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn in Brussel (2012). *Jongeren in transitie, volwassenen in wording. Brussels Armoederapport 2012*. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.
- Orde van Advocaten te Kortrijk (2008). *Recente ontwikkelingen in het strafrecht*, Gent: Larcier.
- Pasko, L. (2008). *The female offender*. London: Sage.
- Pawson, R. & Tilley, N. (1997). *Realistic Evaluation*. London: Sage.
- Put, J. (2015). *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*. Brugge: Die Keure.
- Put, J. & Rom, M. (2007). *Het Nieuwe Jeugdrecht*, Brussel: De Boeck & Larcier NV.
- Put, J. & Hespel, S. (2014). Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming. *Panopticon*, 35(5), 463-467.
- Put, J., Vanfraechem, I. & Walgrave, L. (2012). Restorative Dimensions in Belgian Youth Justice. *Youth Justice*, 12(2), 83-100.
- Rapport du Délégué Général aux Droits de l'enfant (2012). *Quel avenir pour les jeunes dessaisis?* Brussel : Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant.
- Redmond, I. (2015). *De bestraffing van de uithanden gegeven jongeren sinds de oprichting van de uitgebreide jeugdrechtbank*. (Master in de Criminologische Wetenschappen), Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Richards, K. (2014). Blurred Lines: Reconsidering the concept of 'diversion' in youth justice systems in Australia, *Youth Justice*, 14(2), 122-139.
- Schuytvlot, A. (1999). Ouders en kinderen in de rechtszaal: begrip en onbegrip van juridische procedures. *Nederlands Tijdschrift voor opvoeding, vorming en onderwijs*, 15(4), 225-238.
- Sermijn, J. (2008). *Ik in veelvoud. Een zoektocht naar de relatie tussen mens en psychiatrische diagnose*. Leuven: Acco.
- Sherman, L. W., Farrington, D. P., Welsh, B. C., & MacKenzie, D. (2002). *Evidence-based crime prevention*. London: Routledge.
- Singer, S. (1996). *Decriminalizing Delinquency: Violent Juvenile Crime and Juvenile Justice Reform*. New York: Cambridge University Press.
- Smet, V. (2013). *Evidence-based policy en de doorwerking van sociaalwetenschappelijk onderzoek: are we there yet?* Beleidsonderzoek Online.
- Smith, D. (2015). What evidence for youth justice? In B. Goldson & J. Muncie (Eds.). *Youth crime & Justice. 2nd edition* (p. 264). London: SAGE Publications.
- Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie (2012). *De instroom van protectionele zaken op de jeugdparketten (2006-2010)*. Openbaar Ministerie, Brussel.
- Statistisch analisten van het Openbaar Ministerie (2015). *Jaarstatistiek 2014*. Openbaar Ministerie, Brussel.
- Steketee, M., ter Woerds, S., Moll, M. & Boutellier, H. (2006). *Herstelbemiddeling voor jeugdigen in Nederland. Een evaluatieonderzoek naar zes pilotprojecten*. Assen: Verwey-Jonker Instituut.
- Steunpunt Jeugdhulp (s.d. (a)). *HCA: van project tot reguliere werkvorm*. Brussel: Steunpunt Jeugdhulp.
- Steunpunt Jeugdhulp (s.d. (b)). *HCA diensten. Diensten voor herstelrechtelijke en constructieve afhandelingen*. Brussel: Steunpunt Jeugdhulp.
- Vandebroek, M. & Vanfraechem, I. (2007). Bemiddeling en hergo. In Put, J. & Rom, M. (Eds.). *Het nieuwe jeugdrecht* (pp. 147-182). Brussel: De Boeck & Larcier.
- Van Dijk, C., Nuytiens, A., & Eliaerts, C. (2005). The Referral of Juvenile Offenders to the Adult Court in Belgium: Theory and Practice. *Howard Journal of Criminal Justice*, 44(2), 151-166.
- Van Audenhove, S. & Vander Laenen, F. (2010). Eindelijk vertrokken? Jongeren uit de Bijzondere Jeugdbijstand op weg naar volwassenheid. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, (4), 227-235.

- Van Audenhove, S. & Vander Laenen, F. (2011). GAS en minderjarigen: strookt dit met het IVRK?, *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, (5), 281-284.
- Van Audenhove, S. & Vander Laenen, F., 'If the Youth Care Worker Had Called at least it Would Show She Cared.' Youngsters on the Importance of Care . In: Christiaens, J. (ed.). *It's For Your Own Good. 100 years Youth Protection in Belgium* (pp. 353-372). Brussel: VUBPress. *in press*
- van der Geest, V., Bijleveld, C. & Verbruggen, J. (2013). *Vallen en opstaan. Mannen en vrouwen 17 jaar na vertrek uit een justitiële jeugdinrichting*. Amsterdam: VU en NSCR.
- van der Helm, P., Tazelaar, W., van Dijk, M. & Klapwijk, M. (2012). Behandeling van meisjes in een justitiële jeugdinrichting. In Slotboom, A.-M., Hoeve, M., Ezinga, M. & van der Helm, P. (Eds.). *Criminele meisjes en vrouwen. Achtergronden en aanpak* (pp. 293-307). Den Haag: Boom Lemma.
- Van der Laan, P. (2008). *Wetenschap en intuïtie*, Amsterdam: Vossiuspers UvA, , 28 p.
- Vanfraechem, I. (2011). Herstelrecht in België : een stand van zaken. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, (11), 54-62.
- Van Hollebeke, F. (2010). *Straffen en maatregelen uitgesproken door Vlaamse jeugdrechters. Toetsing van de effectiviteit*. Masterproef Criminologische Wetenschappen. Gent : UGent.
- Van Leeuw, F. (2004). Réponses aux 'incivilités' en matière de protection de la jeunesse: le parquet a-t-il un rôle à jouer?, *Journal du droit des Jeunes*, 238, 6-8.
- Vanneste, C. (2001). De beslissingen genomen door de parketmagistraten en de jeugdrechters ten aanzien van minderjarige, Eindrapport. Brussel: NICC.
- Verlinden, V. (2009). *Ouderstage in Vlaanderen*. Brussel: Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg.
- Verstraeten, M. & Weyts, A. (2006). *Onderzoek naar de effectiviteit en de efficiëntie van de projecten gestructureerde kortdurende residentiële begeleiding*. Gent: Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek.
- Walgrave, L. (2000). *Met het oog op herstel: bakens voor een constructief jeugdsanctierecht*, Leuven: University Press.
- Ward, T., & Stewart, C. A. (2003). Criminogenic needs and human needs: A theoretical model. *Psychology, Crime, and Law*, 9, 125–143.
- Weijers, I. (2006). *Jeugdige dader, volwassen straf?* Deventer: Kluwer.
- X. (2011). *Juvenile Diversion Guidebook*, Center for Juvenile Justice Reform, National Center for Mental Health and Juvenile Justice, National Juvenile Defender Center, National Youth Screening and Assessment Project, and Robert F. Kennedy Children's Action Corps. (<http://www.modelsforchange.net/publications/301>).

Andere

- Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven (2004), *Jaarverslag 2003*, Leuven.
- Van Grunderbeeck, S. (2008). Politiele schadebemiddeling en een communicatieve en participatieve justitie: expliciet of impliciet. *Nieuwsbrief Suggnomè*, 44.
- X. (2012). Naar alternatieve maatregelen in de strijd tegen discriminatie en haatmisdrijven. Brussel: Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding.
- X. (2014). *Jaarverslag 2014*. Brussel: Jongerenwelzijn.
- X. (2013). Praktijk dossier: Loopplanken voor jongvolwassenen, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 44p.

RAPPORT 4.

HET KINDERRECHTELIJK KADER

Auteurs

**Katrien Herbots
Helene Asselman
Johan Put**

Promotor

Prof. dr. Johan Put

Leuven-Gent, september 2015

Dit rapport is een onderdeel van het onderzoeksproject 'Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht', uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	IV-1
1. ALGEMENE SCHETS.....	IV-1
2. SELECTIE VAN KINDERRECHTENINSTRUMENTEN.....	IV-3
3. KINDERRECHTELIJKE VEREISTEN VAN JEUDELINQUENTIESYSTEMEN.....	IV-4
3.1. Toepassingsgebied.....	IV-4
3.1.1. (Jeugd)delinquentie	IV-4
a. Begrip	IV-4
b. (Jeugddelinquentie)rechtssysteem.....	IV-5
3.1.2. Leeftijdsgrenzen.....	IV-7
a. Minimumleeftijd van strafrechtelijke verantwoordelijkheid.....	IV-7
b. Maximumleeftijd voor de toepasselijkheid van een jeugd(delinquentie)recht.....	IV-8
c. Non-discriminatie	IV-8
3.2. Mogelijke interventies	IV-8
3.2.1. Basisprincipes.....	IV-9
a. Verbod van doodstraf.....	IV-9
b. Verbod van foltering of andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing.....	IV-9
c. Verbod van levenslange vrijheidsstraf zonder mogelijkheid tot vervroegde invrijheidstelling	IV-10
d. Vrijheidsberoving, als ultimum remedium en voor de kortst mogelijke duur	IV-10
e. Menselijke en wettige behandeling.....	IV-11
f. Doelstelling van heropvoeding, re-integratie en proportionaliteit	IV-12
3.2.2. Buitengerechtelijke afhandeling	IV-13
3.2.3. Gerechtelijke afhandeling.....	IV-14
a. Voorstellen van buitengerechtelijke afhandeling.....	IV-14
b. Beslissen tot niet vervolging of stopzetting.....	IV-14
c. Sociaal en persoonlijkheidsonderzoek	IV-14
d. Beginselen	IV-15
e. Discretionaire bevoegdheid.....	IV-15
f. Een ruim pakket van gerechtelijke maatregelen.....	IV-15
g. Hiërarchie binnen de aard van interventies	IV-20
3.2.4. Evaluatie.....	IV-21
3.3. Rechtswaarborgen.....	IV-21
3.3.1. Gespecialiseerde actoren.....	IV-21
a. Algemeen.....	IV-21
b. Politie.....	IV-22
c. Personeel werkzaam binnen infrastructuur waar kinderen en jongeren verblijven die van hun vrijheid zijn beroofd.....	IV-22
3.3.2. Positie minderjarige	IV-22
a. Verbod van retroactief jeugddelinquentierecht	IV-23
b. Vermoeden van onschuld	IV-23
c. Het recht om de mening kenbaar te maken	IV-23
d. Recht op effectieve deelname aan de procedures	IV-24
e. Recht op onmiddellijke en persoonlijke kennisgeving over de aanklacht	IV-25
f. Recht op juridische of andere passende bijstand.....	IV-25
g. Recht op een onafhankelijke en onpartijdige beoordeling zonder enige vertraging en met betrokkenheid van de ouders.....	IV-27
h. Vrijheid van/afwezigheid van gedwongen schuldbekentenis	IV-28
i. Deelname en bevraging van getuigen.....	IV-28
j. Het recht op beroep.....	IV-28

<i>k. Kosteloze bijstand van een tolk</i>	IV-28
<i>l. Eerbiediging van het privéleven</i>	IV-29
3.3.3. Positie ouders	IV-30
3.3.4. Positie slachtoffer	IV-30
3.4. <i>Afstemming met jeugdhulpverlening</i>	IV-30
3.5. <i>Capita Selecta</i>	IV-31
3.5.1. Bestuurlijke interventies	IV-31
3.5.2. Bewaren van DNA-materiaal	IV-31
4. BESLUIT	IV-31
BIBLIOGRAFIE	IV-34
BIJLAGE. Overzicht van relevante internationale en Europese instrumenten voor omgang met jeugddelinquentie	IV-37

INLEIDING

Dit onderdeel behandelt het kinderrechtelijk kader dat relevant is voor de preventie, omschrijving en aanpak van jeugddelinquentie. Eerst wordt een schets gegeven van de bestaande instrumenten en hun juridische waarde. Daarna volgt een overzicht van de inhoud ervan, geordend volgens de thema's uit de voor het hele onderzoek gehanteerde matrix.

1. ALGEMENE SCHETS¹

Moderne jeugdrechtsystemen moeten in hun functioneren en ontwikkeling rekening houden met een mensen- en kinderrechtelijk kader, dat de laatste decennia steeds omvattender is geworden. Ook op het gebied van de omschrijving, preventie en aanpak van jeugddelinquentie bestaat er momenteel een waar *kinderrechtelijk corpus*. Hiertoe behoren zowel specifieke kinderrechteninstrumenten, als algemene mensenrechteninstrumenten die eveneens van toepassing zijn op minderjarigen.

De bijlage bij dit rapport geeft een overzicht van alle instrumenten die relevant kunnen zijn voor jeugddelinquentierechtsystemen. Daaruit blijkt dat het om heel diverse instrumenten gaat, zowel wat betreft (1) de instantie waarvan ze afkomstig zijn als (2) de aard ervan, in die mate dat het niet eenvoudig is te 'navigeren' in dit gefragmenteerd labyrint (Hespel, Put en Rom 2012).

(1) Diverse instanties op verschillende niveaus hebben mensen- en kinderrechteninstrumenten gecreëerd. De belangrijkste daarvan zijn de Verenigde Naties, de Raad van Europa en – in mindere mate, althans wat het jeugddelinquentierecht betreft – de Europese Unie.²

(2) Onder deze instrumenten is een juridisch belangrijk onderscheid te maken naargelang van hun aard en 'bindingskracht'. Het belangrijkste juridische onderscheid is dat tussen (a) *hard law* en (b) *soft law*; (c) daarnaast hebben de instrumenten een beleidsmatige en pedagogische invloed.

(a) Verdragen zijn **bindend** voor de lidstaten die deze hebben geratificeerd.³ Wat de Europese Unie betreft zijn nog twee typische bindende instrumenten te vermelden: verordeningen en richtlijnen (art. 288 VWEU⁴). Verordeningen zijn verbindend en rechtstreeks toepasselijk in de lidstaten. Richtlijnen zijn verbindend t.a.v. het te bereiken resultaat, maar de lidstaten moeten deze omzetten in het intern recht en kiezen daarbij zelf de vorm en middelen om dat resultaat te bereiken. Deze instrumenten zijn in elk geval bindend voor de lidstaten (België in al zijn onderdelen). In een aantal gevallen is hun doorwerking nog sterker, nl. indien particulieren de bepalingen van deze instrumenten rechtstreeks kunnen inroepen voor de nationale rechter. Verdragsbepalingen met dergelijke '**directe werking**' hebben voorrang op het nationale recht: een daarmee strijdige internrechtelijke norm moet buiten toepassing worden gelaten, zelfs als deze van een latere datum is.⁵ Directe werking geldt in elk geval voor EU-Verordeningen, en voor die verdragsbepalingen

¹ Dit onderdeel is een ingekorte, anders gestructureerde en aangevulde versie van het Deel 'Internationaal en grondwettelijk kader' uit J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 51-101. Die bron kan worden geraadpleegd voor meer toelichting en verwijzingen.

² Ook art. 22bis van de Grondwet bevat 'kinderrechten', die evenwel niet specifiek jeugddelinquentie betreffen.

³ Zie overigens art. 4 Kinderrechtenverdrag, dat de lidstaten verplicht om alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen te nemen om de erkende rechten in dit verdrag te verwezenlijken. Hiermee verwijst het verdrag naar de zogenaamde 'middellijke werking', waarmee bedoeld wordt dat de nationale overheden het Kinderrechtenverdrag moeten omzetten in beleid en regelgeving.

⁴ Verdrag 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 83, 30 maart 2010, err. *Pb.C.* 181, 6 juli 2010.

⁵ Cass. 27 mei 1971, *JT* 1971, 460, concl. GANSHOF VAN DER MEERSCH (het zgn. *Smeerkaasarrest*).

waarvoor de Belgische rechtspraak dat heeft aanvaard. Dit is bv. het geval voor het hele EVRM⁶ en zijn aanvullende protocollen; voor het Kinderrechtenverdrag⁷ is dat slechts gedeeltelijk het geval. De meeste verdragen hebben een eigen toezichtsmechanisme en toezichtsorgaan in het leven geroepen. Deze mechanismen kunnen erg verschillen naar werking, bindende kracht en gezag. Voor het jeugddelinquentierecht zijn vooral de twee volgende instanties van belang.⁸

- Het **Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM)**, dat toezicht uitoefent op de naleving van het EVRM.⁹ De rechtspraak van het Europees Hof wordt als een inherent onderdeel van de desbetreffende bepaling in het EVRM beschouwd (Wouters en Van Eeckhoutte 2006:23-24). Een aantal arresten is mede richtinggevend voor het beleid en de toepassing van het jeugddelinquentierecht. Belangrijke arresten van het EHRM inzake jeugddelinquentie¹⁰ zijn o.m. *Tyrer*¹¹, *Bouamar* (voorlopig het enige arrest tegen België inzake jeugddelinquentie)¹², *Hauschildt*¹³, *Nortier*¹⁴, *Hussain*¹⁵, *Singh*¹⁶, *Assenov*¹⁷, de 'Bulger-case' (T. en V.)¹⁸, *Koniarska*¹⁹, *D.G.*²⁰, *Anguelova*²¹, *Rivas*²², *S.C.*²³, *Selçuk*²⁴, *Koşti*²⁵, *Onay*²⁶, *Nart*²⁷, *Maslov*²⁸, *Salduz*²⁹, *S. en Marper*³⁰, *Panovits*³¹, *Güveç*³², *W.*³³, *Adamkiewicz*³⁴, *Martin*³⁵, *Blokhin*³⁶ en *Grabowski*³⁷.

⁶ Verdrag (Raad van Europa) 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, BS 19 augustus 1955, err. BS 29 juni 1961. Zie bv. Cass. 30 september 2011, AR C.10.0619.F.

⁷ Verdrag (Verenigde Naties) 20 november 1989 inzake de rechten van het kind, BS 17 januari 1992. Directe werking is door het Hof van Cassatie aanvaard voor art. 9, lid 2 en art. 16, maar niet voor art. 3, 4, 7, 12 en 25.

⁸ Zie daarnaast o.a.

- het Europees Comité voor Sociale Rechten, dat toezicht houdt op het (herziene) Europees Sociaal Handvest en dat België veroordeelde voor het ontbreken van een wettelijk verbod op lijfstraffen (ECSR 7 december 2004, *OMCT v. België*, nr. 21/2003; ECSR 20 januari 2015, *APPROACH v. België*, nr. 98/2013;

- het *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CPT), dat toezicht houdt op het Europees Verdrag ter Voorkoming van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing. Het CPT bezoekt plaatsen waar mensen van hun vrijheid beroofd zijn en formuleert op basis daarvan aanbevelingen aan de regering van het land in kwestie. In het verleden bezocht het CPT de *Institution publique de protection de la jeunesse* (IPPJ) van Braine-le-Château (de tegenhanger van de Vlaamse gemeenschapsinstelling) en de detentiecentra Everberg en Saint-Hubert (zie www.cpt.coe.int/fr/etats/bel.htm).

⁹ Daarnaast bestaat er ook nog een 'statenklachtrecht' (art. 33 EVRM) en een rapportageprocedure (art. 52 EVRM). Beide worden in de praktijk (nog) weinig gebruikt.

¹⁰ Deze arresten betroffen steeds minderjarigen. Vanzelfsprekend is de algemene rechtspraak van het EHRM, ook als deze volwassenen betreft, evenzeer van belang voor de interpretatie en toepassing op minderjarigen van de relevante bepalingen van het EVRM.

¹¹ EHRM 25 april 1978, *Tyrer v. Verenigd Koninkrijk*.

¹² EHRM 29 februari 1988, *Bouamar v. België*.

¹³ EHRM 24 mei 1989, *Hauschildt v. Denemarken*.

¹⁴ EHRM 24 augustus 1993, *Nortier v. Nederland*.

¹⁵ EHRM 21 februari 1996, *Hussain v. Verenigd Koninkrijk*.

¹⁶ EHRM 21 februari 1996, *Singh v. Verenigd Koninkrijk*.

¹⁷ EHRM 28 oktober 1998, *Assenov e.a. v. Bulgarije*.

¹⁸ EHRM 16 december 1999, *T. v. Verenigd Koninkrijk*; EHRM 16 december 1999, *V. v. Verenigd Koninkrijk*.

¹⁹ EHRM 12 oktober 2000, *Koniarska v. Verenigd Koninkrijk* (beslissing over ontvankelijkheid).

²⁰ EHRM 16 augustus 2002, *D.G. v. Ierland*.

²¹ EHRM 13 juni 2002, *Anguelova v. Bulgarije*.

²² EHRM 14 april 2004, *Rivas v. Frankrijk*.

²³ EHRM 15 juni 2004, *S.C. v. Verenigd Koninkrijk*.

²⁴ EHRM 10 april 2006, *Selçuk v. Turkije*.

²⁵ EHRM 3 augustus 2007, *Koşti e.a. v. Turkije*.

²⁶ EHRM 20 september 2007, *Onay v. Turkije*.

²⁷ EHRM 6 mei 2008, *Nart v. Turkije*.

²⁸ EHRM 23 juni 2008, *Maslov v. Oostenrijk*.

- Het **Comité voor de Rechten van het Kind (CRK)** dat de (in principe vijfjaarlijkse) rapporten van de lidstaten behandelt en daarover slotopmerkingen (*'concluding observations'*) formuleert. Voor België zijn reeds drie rapporten beschikbaar (1995, 2002 en 2010).³⁸ Daarnaast formuleert het CRK regelmatig 'algemene commentaren' (*'general comments'*) over een specifiek onderwerp. Deze commentaren zijn gezaghebbende interpretaties van bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag en moeten de implementatie ervan bevorderen en staten helpen in het nakomen van hun rapportageverplichtingen.³⁹ Specifiek over jeugddelinquentierecht is General Comment 10 over *'Children's rights in Juvenile Justice'*⁴⁰ van groot belang. Sinds 14 april 2014⁴¹ is ook het Derde Facultatief Protocol van 19 december 2011⁴² in werking, dat voorziet in een klachtenprocedure voor het Kinderrechtenverdrag, zowel voor individuen als interstatelijk.

(b) Andersoortige instrumenten behoren tot de zgn. *soft law*. Het gaat hier om aanbevelingen, resoluties, (algemene) commentaren, rapporten, verklaringen, (slot)opmerkingen, suggesties, politieke akkoorden... Deze instrumenten zijn niet juridisch bindend voor de lidstaten waartoe ze zich richten, hebben geen voorrang op het intern recht en kunnen niet rechtstreeks worden ingeroepen voor de rechter. Wel kunnen ze worden aangewend om verdragsbepalingen of interne normen te interpreteren.

(c) Naast hun juridische betekenis (al dan niet bindend karakter en directe werking), hebben kinderrechteninstrumenten een **beleidsmatige en pedagogische betekenis**. Zij kunnen dienstig zijn bij de vorming en evaluatie van beleid, o.a. bij het ontwerpen van nieuwe wetgeving en keuzes die bij die gelegenheid moeten worden gemaakt. NGO's en belangengroepen gebruiken de internationale instrumenten ook vaak als hefboom in hun lobbywerk. Op praktijkniveau kunnen kinderrechten als startpunt dienen voor een dialoog tussen kind, ouder en hulpverlener, waarbij het kind wordt aanvaard als medeactor in de discussie over zijn/haar *'best interests'*.

2. SELECTIE VAN KINDERRECHTENINSTRUMENTEN

In dit onderdeel worden de belangrijkste relevante kinderrechteninstrumenten inhoudelijk geanalyseerd, overeenkomstig de voor dit onderzoek gehanteerde matrix. Gezien de beperkte onderzoekstijd en de veelheid aan potentieel relevante instrumenten, is het noodzakelijk een selectie te maken in het kinderrechteninstrumentarium. Deze selectie is bepaald door de focus van

²⁹ EHRM 27 november 2008, *Salduz v. Turkije*.

³⁰ EHRM 4 december 2008, *S. en Marper v. Verenigd Koninkrijk*.

³¹ EHRM 11 december 2008, *Panovits v. Cyprus*.

³² EHRM 20 januari 2009, *Güveç v. Turkije*.

³³ EHRM 20 januari 2009, *W. v. Nederland* (beslissing over ontvankelijkheid).

³⁴ EHRM 4 oktober 2010, *Adamkiewicz v. Polen*.

³⁵ EHRM 7 oktober 2013, *Martin v. Estland*.

³⁶ EHRM 14 november 2013, *Blokhin v. Rusland*.

³⁷ EHRM 30 juni 2015, *Grabowski v. Polen*.

³⁸ Zie *Concluding observations* België, 20 juni 1995, CRC/C/15/Add.38; *Concluding observations* België, 13 juni 2002, CRC/C/15/Add.178; *Concluding observations* België, 18 juni 2010, CRC/C/BEL/CO/3-4.

³⁹ Art. 73 Provisional Rules of procedure van 11 november 1991, CRC/C/4.

⁴⁰ COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD, *General Comment No. 10 (2007) – Children's rights in Juvenile Justice*, 25 april 2007, CRC/C/GC/10.

⁴¹ België ratificeerde het klachtenprotocol op 30 mei 2014, waarop het op 30 augustus in werking trad.

⁴² Facultatief Protocol inzake een mededelingsprocedure bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 19 december 2011 en ondertekend te Genève op 28 februari 2012, goedgekeurd bij (o.a.) Decr.VI. 14 december 2012, BS 25 januari 2013 en Wet 21 februari 2014, BS 20 augustus 2014.

deze omgevingsanalyse, namelijk het ontwerpen van een vernieuwd systeem inzake de aanpak van jeugddelinquentie.

Concrete selectiecriteria zijn:

- positieve criteria (deze hoeven niet noodzakelijk cumulatief aanwezig te zijn): 1° de bindende aard van het instrument; 2° het specifieke personele toepassingsgebied (minderjarigen); 3° het specifieke materiële toepassingsgebied (jeugddelinquentie); 4° de 'inhoudelijke' of substantiële aard van de bepalingen; 5° het belang van de bepalingen voor 'systeemkeuzes' (en de inpasbaarheid ervan in de onderzoeksmatrix);
- negatieve criteria (deze zijn niet per se 'excluserend'): 1° de niet-bindende aard van het instrument; 2° het algemene personele toepassingsgebied (meerderjarigen en minderjarigen); 3° het algemene materiële toepassingsgebied (kinderrechten in het algemeen); 4° bepalingen die (enkel) betrekking hebben op (algemene) preventie; 5° bepalingen die (enkel) betrekking hebben op procedure; 6° bepalingen die (enkel) betrekking hebben op de uitvoering van maatregelen.

Op basis van deze criteria zijn de volgende 7 instrumenten 'prioritair' geselecteerd – deze vormen dan ook de hoofdbrok van de verdere analyse:

Verenigde Naties:

- 1° Kinderrechtenverdrag (met inbegrip van de *concluding observations* betreffende België)
- 2° Beijing Rules (1985)
- 3° Havana Rules (1990)
- 4° Tokyo Rules (1990)
- 5° General Comment n° 10 (2007)

Raad van Europa:

- 6° EVRM (Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (met inbegrip van de rechtspraak van het EHRM betreffende jeugddelinquentie)
- 7° European Rules for Juvenile Offenders (2008)

De uitwerking en de implementatie van een jeugd(delinquentie)rechtssysteem op Vlaams niveau moet rekening houden met het geheel van kinderrechteninstrumenten (zie overzichtstabel); om redenen van haalbaarheid gaat deze analyse enkel dieper in op de zeven prioritaire instrumenten. Het onderscheid tussen juridisch bindende teksten (*hard law*) en niet juridische bindende teksten (*soft law*) wordt visueel ingewerkt door het gebruik van een lichtere, grijze druk voor de niet-bindende teksten. Van de geselecteerde instrumenten zijn enkel het Kinderrechtenverdrag en het EVRM 'hard law'.

3. KINDERRECHTELIJKE VEREISTEN VAN JEUGDDELINQUENTIESYSTEMEN

3.1. Toepassingsgebied

3.1.1. (Jeugd)delinquentie

a. Begrip

Het begrip jeugddelinquentie verwijst naar het (nalaten van) handelen waardoor feiten worden gepleegd die strafbaar zijn gesteld (of waarbij vermoed wordt dat het kind of de jongere dit heeft gedaan). Bovendien moet het gaan om zaken die op het moment van het plegen of het nalaten van handelen wettelijk (nationaal of internationaal) als strafbaar werden vastgelegd (art. 37 en 40 Kinderrechtenverdrag; regel 2.2 Beijing Rules; para 1 GC 10; 21.3 ERJ – zie verder 2.2.1.e en 2.3.2.a). Wat specifiek onder jeugd wordt verstaan komt hieronder in 2.1.2. aan bod.

Het criminaliseren en penalisieren van het (nalaten van) handelingen die eigen zijn aan jong-zijn, bv. spijbelen, wegllopen... (de zogenaamde 'statusdelicten') wordt afgekeurd. Er wordt opgeroepen tot een gelijke behandeling van minderjarigen en meerderjarigen, met name een eenzelfde strafbaarstelling van (nalaten van) handelen. Statusdelicten vragen eerder beschermingsmaatregelen voor het kind of de jongere met oog op het aanpakken van de oorzaken voor dit gedrag, met inbegrip van ondersteuning voor de ouders en/of de opvoedingsverantwoordelijken (para 8-9 GC 10; art. 56 Riyadh Guidelines). Moest er toch sprake zijn van het behoud van statusdelicten dan blijven de internationale instrumenten hierop van toepassing (zie voor wat betreft de Beijing Rules: regel 3.1).

b. (Jeugddelinquentie)rechtssysteem

i. Algemeen

De strafbaarstelling en de onderscheiden fases in gerechtelijke procedures van verdenking, vervolging, veroordeling en uitvoering van de veroordelingen vallen in beginsel onder het (gemene) strafrecht. De artikelen 37 (verbod van foltering en andere wrede en ontorende behandeling; te respecteren principes bij wettige vrijheidsberoving) en 40 (aanpak van jeugddelinquentie) van het Kinderrechtenverdrag bepalen specifieke waarborgen die moeten worden nageleefd wanneer een minderjarige wordt verdacht, vervolgd of veroordeeld voor het plegen van strafbare feiten. Hoewel het niet strijdig is met internationale bepalingen dat een minderjarige delinquent die strafrechtelijk bekwaam wordt geacht, onder de toepassing van het gemene strafrecht kan vallen (zie hierna 2.1.2.), wordt op internationaal niveau uitdrukkelijk de optie van een specifiek en comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem naar voren geschoven. Een jeugd(delinquentie)rechtssysteem onderscheidt zich van het gemene strafrecht doordat het in bijzondere regels voorziet voor kinderen en jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd of hiervan worden verdacht. Het bevat specifieke procedurele bepalingen als dat het verwijst naar buitengerechtelijke maatregelen voor kinderen en jongeren (para 3, 31, 33 en 36 GC 10; Beijing Rules; Havana Rules).

ii. Een eigen en comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem

Een comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem bevat naast een preventief luik (zie verder), twee interventiewegen wanneer een kind of jongere verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor het plegen van strafbare feiten, met name een buitengerechtelijke en een gerechtelijke afhandeling. De afhandeling is bij voorkeur gericht op herintegratie en het opnemen van een opbouwende rol in de samenleving door de betrokkene. Een waaier van interventiemogelijkheden, waarbij vrijheidsbeneming -onder welke vorm dan ook- enkel als uiterste maatregel geldt, moet waarborgen dat er met de jeugddelinquent op een wijze aangepast aan het welzijn van het kind of de jongere wordt omgegaan en dat de maatregel in verhouding staat tot de omstandigheden en het gepleegde strafbare feit (zie verder 2.2.). Welke afhandelingsvorm ook wordt gekozen, de kinderrechten moeten steeds ten volle worden geëerbiedigd en gewaarborgd (art. 40.3.b en 40.4 Kinderrechtenverdrag; para 22-24 en 26 GC 10; regel 2.3 en 5.1 Beijing Rules; regel 1-3 Havana Rules). Een jeugd(delinquentie)recht dat onder meer voorziet in een buitengerechtelijke afhandeling (bv. diversie, herstelrecht...) creëert de mogelijkheid om meer gepaste antwoorden te bieden aan kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen. Dit is niet enkel in het belang van het kind. Ook de belangen van de samenleving worden hierbij op korte en lange termijn gediend (para 3 GC 10).

Het jeugd(delinquentie)rechtssysteem houdt rekening met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie en de rehabilitatie van het kind of de jongere en van de aanvaarding door het kind of de jongere van een opbouwende rol in de samenleving (art. 39 en 40.1 Kinderrechtenverdrag; art. 14 BUPO-Verdrag). Tijdens een procedure wordt rekening gehouden met de leeftijd van het kind of de jongere en de wenselijkheid van reclassering (art. 40 Kinderrechtenverdrag; art. 14.4 BUPO-

Verdrag). Een eigen jeugd(delinquentie)rechtssysteem beoogt enerzijds het welzijn van het kind of de jongere die hiermee in aanraking komt, te bevorderen. Anderzijds vormt het proportionaliteitsbeginsel een leidend beginsel. De reactie op het begane feit moet in verhouding staan tot de ernst van de feiten én de persoonlijke context van de pleger (regel 5.1 en 17.1.a Beijing Rules; regel 1 Havana Rules; para 71 GC 10; art. 5 ERJ). De opgelegde interventies ten aanzien van kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen net als de implementatie ervan moeten wettelijk geregeld zijn. Leidraad hierbij is sociale integratie, opvoeding en preventie van recidive (art. 2 ERJ) (zie verder 2.2.1.f).

De ontwikkeling en invoering van dergelijke comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem is gebaseerd op de leidende internationale beginselen, gewaarborgd in de toepasselijke internationale instrumenten, waaronder het Kinderrechtenverdrag, Beijing Rules, Havana Rules en BUPO-Verdrag (para 4 en 5 GC 10). Rekening houdend met het een en ondeelbaar karakter⁴³ van het Kinderrechtenverdrag en de verplichting om het verdrag te effectueren (art. 4 Kinderrechtenverdrag) moeten niet alleen de verplichtingen die specifiek over jeugddelinquentie gaan (art. 37 en 40 Kinderrechtenverdrag) worden uitgevoerd. Ook de vier algemene beginselen die het CRK uit het verdrag heeft gedistilleerd, met name art. 2 (non-discriminatie), art. 3 (belang van het kind)⁴⁴, art. 6 (rechten op leven, overleven en ontwikkeling) en art. 12 (recht om eigen mening kenbaar te maken – zie verder 2.3.2.c) moeten te allen tijde worden gerespecteerd. Dit geldt eveneens voor alle andere kinderrechten, waaronder recht op bescherming van het privéleven (art. 16 Kinderrechtenverdrag – zie verder 2.3.2.l), recht op gezondheid en gezondheidszorg (art. 24 Kinderrechtenverdrag), recht op onderwijs (art. 28 en 29 Kinderrechtenverdrag), recht op vrije tijd, ontspanning en cultuur (art. 31 Kinderrechtenverdrag) en recht op zorg voor herintegratie (art. 39 Kinderrechtenverdrag).

Er kan bovendien geen sprake zijn van een allesomvattend jeugd(delinquentie)rechtssysteem wanneer er niet eveneens in een preventief luik is voorzien. Een kind moet kunnen opgroeien in een omgeving die hem stimuleert, ondersteunt en helpt te ontplooiën. Steunfiguren zijn hierbij in de eerste plaats de ouders. Zij houden rekening met de groeiende en toenemende capaciteiten van het kind. Het is duidelijk niet in het belang van het kind indien het opgroeit in omstandigheden die een risico inhouden dat het betrokken wordt bij criminele activiteiten. Om dit te voorkomen dient de overheid de nodige maatregelen te nemen opdat alle kinderen, zonder enig onderscheid, hun rechten genieten op bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing (art. 19 Kinderrechtenverdrag), de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen (art. 24 Kinderrechtenverdrag), een passende levensstandaard (art. 27 Kinderrechtenverdrag), onderwijs (art. 29 en 30 Kinderrechtenverdrag), bescherming tegen economische en seksuele uitbuiting (art. 32 en 34 Kinderrechtenverdrag) en alle andere diensten die zorg en bescherming aan kinderen en jongeren bieden (para 16 GC 10; regel 1.3 Beijing Rules).

Het CRK heeft België reeds veelvuldig aangespoord tot een meer holistische benadering van de aanpak van en het omgaan met jeugddelinquentie. Zo moet het jeugdrecht in overeenstemming zijn met de internationale kinder- en mensenrechteninstrumenten. Dit betekent dat een comprehensief jeugdrecht onder meer ook een preventiebeleid bevat, wordt de uithandengeving afgeschaft en

⁴³ Met name de onderlinge samenhang van de hierin vervatte rechten: E. VERHELLEN, *Verdrag inzake de rechten van het kind. Achtergronden, motieven, strategieën, hoofdlijnen*, Leuven, Garant, 2000, 95.

⁴⁴ Zie de studie van het Kenniscentrum Kinderrechten over het belang van het kind waarin (inter)nationale knelpunten voor een operationalisering van het belang van het kind worden geïdentificeerd en mogelijke oplossingen worden geformuleerd: H. OP DE BEECK, K. HERBOTS, S. LEMBRECHTS, N. WILLEMS en K. Vlieghe (2014). *Children's best interests between theory and practice, a discussion of commonly encountered tensions and possible solutions based on international best interests practices and policy strategies since 2004*, Kenniscentrum Kinderrechten (eigen uitgave), Gent, 2014, 65p., online raadpleegbaar: <http://www.keki.be/nl/onderzoek-en-beleid/het-belang-van-het-kind>.

moet er meer aandacht komen voor (al dan niet buitengerechtigde) maatregelen die er voor zorgen dat vrijheidsberoving effectief kan worden gehanteerd als een uiterste maatregel voor een zo kort mogelijke duur (punt 11 CO 1995; CO 31 en 32 CO 2002; punt 82 en 83 CO 2010).

Een jeugd(delinquentie)rechtssysteem staat bovendien niet geïsoleerd. Het maakt integraal deel uit van het nationaal ontwikkelingsproces dat ieder land doormaakt. Zo zal een comprehensief kader voor een humanere justitie voor alle kinderen en jongeren moet worden uitgewerkt. Hierin staan zowel de bescherming van de jongere als het behoud van de orde van de maatschappij centraal (regel 1.4 Beijing Rules).

3.1.2. Leeftijdsgrenzen

Het Kinderrechtenverdrag is van toepassing op iedere persoon jonger dan 18 jaar, tenzij het land waartoe de jongere behoort een vroegere meerderjarigheidsgrens hanteert (art. 1 Kinderrechtenverdrag). Tot deze leeftijd geniet iedere jeugdige delinquent zowel de algemene mensen- en kinderrechten als de specifieke kinderrechten inzake jeugddelinquentie.

Vanaf 18 jaar valt de jeugdige delinquent onder het volwassen(straf)recht en zijn onverkort de algemene mensenrechten van toepassing, waaronder de voor delinquentie relevante bepalingen in onder meer het BUPO-Verdrag, het Anti-Folterverdrag, de Detention and Imprisonment Principles en het EVRM.

a. Minimumleeftijd van strafrechtelijke verantwoordelijkheid

De 'minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid' moet volgens het CRK als volgt worden begrepen. Enerzijds betekent dit dat ieder kind dat onder deze leeftijd een strafbaar feit begaat hiervoor niet verantwoordelijk kan worden gesteld en dus niet mag worden vervolgd in een strafrechtelijke procedure. Voor deze kinderen kunnen wel speciale beschermingsmaatregelen worden genomen. Het belang van het kind is hier een leidraad. Anderzijds houdt deze ondergrens in dat als een persoon van of boven deze minimumleeftijd maar jonger dan 18 jaar, een strafbaar feit pleegt, hij hiervoor verantwoordelijk kan worden gesteld en vervolgd kan worden via een strafrechtelijke procedure. Vanaf deze minimumleeftijd kan het (gemene) strafrecht dus van toepassing zijn, op voorwaarde dat deze in volledige overeenstemming is met de principes en waarborgen van de kinderrechten, met name het Kinderrechtenverdrag en GC 10 (para 31 en 37 GC 10). Het CRK verdedigt echter het idee dat ieder land voor deze kinderen en jongeren een eigen jeugd(delinquentie)rechtssysteem, evenzeer in volledige overeenstemming met de kinderrechten, uitwerkt (para 36-38 GC 10).

Over de minimumleeftijd waaronder kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan, is geen internationale consensus. Het Kinderrechtenverdrag beperkt zich ertoe Lidstaten aan te bevelen om wettelijk een minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid vast te leggen (art. 40.3 Kinderrechtenverdrag). Regel 4 van de Beijing Rules stelt evenmin een leeftijd vast, maar bepaalt wel dat de minimumleeftijd niet te laag mag liggen en dat er rekening moet worden gehouden met de emotionele, mentale en intellectuele vaardigheden van de minderjarige. Een te jonge minimumleeftijd of de afwezigheid van het bepalen van een minimumleeftijd houdt het risico in dat 'verantwoordelijk' zijn en houden voor het (nalaten van) handelen betekenisloos wordt.

Het CRK schuift de leeftijd van 12 jaar als richtsnoer en absolute minimum voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid naar voren. Tegelijkertijd stelt het voor om deze minimumleeftijd naar boven te trekken (para 32 GC 10). De Beijing Rules beperken zich tot het oproepen tot een internationale consensus voor het bepalen van een minimumleeftijd op vlak van strafrechtelijke verantwoordelijkheid (commentaar bij regel 4 Beijing Rules). Ook de ERJ gaan niet verder dan het opdragen dat deze leeftijd niet te laag mag liggen en wettelijk bepaald moet zijn (art. 4 ERJ).

Evenmin het EVRM noch haar aanvullende Protocollen bevatten een bepaling die uitdrukkelijk een minimumleeftijd voor het toekennen van strafrechtelijke verantwoordelijkheid vooropstelt. Het EHRM meent bovendien dat hieromtrent onder de lidstaten van de Raad van Europa en in de internationale en Europese instrumenten te weinig consensus heerst om een algemene regel te kunnen afleiden. In *T. v. Verenigd Koninkrijk* (16 december 1999, n° 24724/94) en *V. v. Verenigd Koninkrijk* (16 december 1999, n° 24888/94) (samen beter bekend als de 'Bulger-case') oordeelde het Hof daarom dat het toekennen van strafrechtelijke verantwoordelijkheid aan kinderen van 10 jaar oud op zichzelf geen schending van artikel 3 EVRM (verbod op foltering en op onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing) inhoudt, hoewel de meeste lidstaten van de Raad van Europa een hogere minimumleeftijd vooropstellen.

Wel meent het Hof dat de gemeenrechtelijke strafprocedure in dergelijke gevallen op bepaalde punten aangepast moet worden aan de leeftijd, de maturiteit en de intellectuele en emotionele capaciteiten van het kind in kwestie, op straffe van onverenigbaarheid met het recht op een eerlijk proces (artikel 6.1 EVRM). Deze procedurele vereisten worden verder besproken (zie 2.3.2.d.).

b. Maximumleeftijd voor de toepasselijkheid van een jeugd(delinquentie)recht

De maximumleeftijd voor de toepasselijkheid van een jeugd(delinquentie)rechtssysteem is in beginsel 18 jaar (para 36 GC 10; art. 21.1 ERJ). Dit valt samen met de bovengrens van het persoonlijk toepassingsgebied van het Kinderrechtenverdrag (art. 1 Kinderrechtenverdrag) en met de definitie van wat onder 'jeugd' moet worden verstaan (regel 11.a Havana Rules).

In de Beijing Rules wordt geen specifieke bovengrens op vlak van leeftijd gehanteerd. De leeftijd van 18 wordt naar voren geschoven maar met de onmiddellijke nuancering dat dit ook hoger kan zijn (commentaar bij regel 2.2 Beijing Rules).

Aangezien tot de leeftijd van 18 jaar de kinderrechten, en de hierin vervatte specifieke waarborgen inzake jeugddelinquentie, onverkort van toepassing zijn, wordt een verlaging van de maximumleeftijd voor de toepasselijkheid van het een jeugd(delinquentie)rechtssysteem waarbij 16- of 17-jarigen behandeld worden als volwassen delinquenten, afgewezen. Een verhoging van de maximumleeftijd tot bijvoorbeeld 21 jaar, wordt daarentegen aangemoedigd (para 38 GC 10).

België werd op dit vlak reeds herhaaldelijk door het CRK aangesproken. Het systeem van uithandengeving dat zijn basis kent in artikel 38 Jeugdwet en voorziet dat jongeren tussen 16 en 18 jaar kunnen worden doorverwezen naar het strafrecht voor volwassenen, roept bij het CRK een ernstige bezorgdheid op en past niet in de eis van een holistisch en allesomvattend jeugd(delinquentie)recht, met inbegrip van preventie, dat van toepassing is op alle jongeren tot minstens 18 jaar. België werd dus herhaald opgeroepen de uithandengeving af te schaffen (punt 11 en 15 CO 1995; punt 4, 31 en 32 CO 2002; punt 8, 82 en 83 CO 2010).

c. Non-discriminatie

Het gebruik van twee minimumleeftijden of de vaststelling van de maximumleeftijd voor de toepasselijkheid van het jeugdrechtssysteem lager dan 18 jaar, zoals dit in sommige landen gebeurt, wordt door het CRK afgekeurd omwille van het inherente risico op discriminatie (para, 30, 37-38 GC 10).

3.2. Mogelijke interventies

In dit onderdeel komen, naast een toelichting van de internationale bepalingen over mogelijke interventies, een aantal basisprincipes aan bod die iedere afhandelingsvorm voorafgaat.

3.2.1. Basisprincipes⁴⁵

a. *Verbod van doodstraf*

De doodstraf kan niet worden opgelegd aan een persoon jonger dan 18 jaar (art. 37.a Kinderrechtenverdrag; art. 6, vijfde lid BUPO-Verdrag; regel 17.2 Beijing Rules).

Artikel 1 van het 13^e Aanvullend Protocol bij het EVRM, dat door België geratificeerd werd op 23 juni 2003 en hier sinds 1 oktober 2003 van kracht is, bevat een absoluut verbod op de doodstraf. Artikel 2 van dit Protocol benadrukt dat dit verbod geen afwijking op basis van artikel 15 EVRM toelaat.

b. *Verbod van foltering of andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing*

Geen enkel kind of jongere die strafbare feiten heeft gepleegd of hiervan verdacht wordt, mag worden onderworpen aan foltering of aan andere, wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing. (art. 37.a Kinderrechtenverdrag; art. 2 en 16 Anti-Folterverdrag; art. 3 EVRM; regel 17.3 Beijing Rules; art. 7-8 ERJ).

Foltering is “iedere handeling waardoor opzettelijk hevige pijn of hevig leed, lichamelijk dan wel geestelijk, wordt toegebracht aan een persoon met zulke oogmerken als om van hem of van een derde inlichtingen of een bekentenis te verkrijgen, hem te bestraffen voor een handeling die hij of een derde heeft begaan of waarvan hij of een derde wordt verdacht deze te hebben begaan, of hem of een derde te intimideren of ergens toe te dwingen dan wel om enigerlei reden gebaseerd op discriminatie van welke aard ook, wanneer zulke pijn of zulk leed wordt toegebracht door of op aanstichten van dan wel met de instelling of gedogen van een overheidsfunctionaris of andere persoon die in een officiële hoedanigheid handelt. Foltering omvat niet pijn of leed slechts voortvloeiend uit, inherent aan of samenhangend met wettige straffen” (art. 1 Anti-Folterverdrag).

Geen enkele uitzonderlijke omstandigheid noch het bevel van een hoger geplaatste functionaris of een overheidsinstantie kan worden aangevoerd als een rechtvaardiging voor foltering (art. 2 Anti-Folterverdrag).

Het Kinderrechtenverdrag verplicht de staat maatregelen te nemen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik (art. 19 en 34 Kinderrechtenverdrag). Evenzeer worden alle vormen van uitbuiting verboden (art. 36 Kinderrechtenverdrag). Wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen moeten zo worden geïnterpreteerd dat het verdrag de grootst mogelijke bescherming tegen misbruik bevat. Zo is het ontnemen van de zintuigen of het besef van ruimte en tijd verboden. Het CRK zet de staten aan om maatregelen te nemen om geweld in alle fasen van de keten te voorkomen (para 13 GC 10).

Het EHRM heeft zich in verschillende arresten uitgesproken over de conformiteit van een interventie ten aanzien van een minderjarige met artikel 3 EVRM. Het Hof benadrukt telkens dat artikel 3 EVRM “een van de belangrijkste waarden van een democratische samenleving bevat”. Het verbod dat in dit artikel vervat ligt, is dan ook absoluut: in geen enkel geval kan een schending ervan verantwoord worden. Dit impliceert wel dat steeds een zekere graad van ernst van lijden of van vernedering vereist is vooraleer een behandeling of bestraffing als onmenselijk, respectievelijk als vernederend

⁴⁵ Zie voor een uitvoerige analyse van toepasselijke internationale regelgeving: M. ROM, K. HERBOTS en J. PUT, *De rechtspositie van jongeren in detentie in een (inter)nationaal perspectief*, Onderzoeksrapport in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat, Instituut voor Sociaal Recht-KU Leuven, 2009, 41-47.

beschouwd kan worden. De beoordeling hiervan is relatief, en hangt dus steeds af van de concrete omstandigheden van de zaak.

Zo oordeelde het Hof in *Tyrer v. Verenigd Koninkrijk* (25 april 1978, n°5856/72) dat het bestraffen van een minderjarige door middel van stokslagen op zijn ontbloot achterwerk *in casu* geen onmenselijke behandeling inhield, maar het beschouwde de straf wel als een vorm van geïnstitutionaliseerd geweld en een inbreuk op precies datgene dat artikel 3 EVRM in hoofdzaak beoogt te beschermen, i.e. de waardigheid en fysieke integriteit van de persoon (§33). Door het feit dat de straf bovendien werd uitgevoerd door mensen met wie de veroordeelde niet vertrouwd was en dat een aanzienlijke tijd verstreken was sinds zijn veroordeling, waardoor hij ook de mentale last van het anticiperen van de lijfstraf moest ondergaan, meende Hof dat de straf in kwestie wel degelijk als een vernederende straf in de zin van artikel 3 EVRM beschouwd moest worden. Het Hof achtte het irrelevant dat de lijfstraf in kwestie als alternatief voor een detentie-straf werd opgelegd (§34).

Ook bij interventies die de detentie van minderjarigen impliceren moet rekening gehouden worden met artikel 3 EVRM. Bepaalde detentie-omstandigheden of wijzen van behandeling tijdens de detentie worden door het EHRM immers beschouwd als een onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Deze problematieken komen later op verschillende plaatsen aan bod.

c. Verbod van levenslange vrijheidsstraf zonder mogelijkheid tot vervroegde invrijheidsstelling

Het uitspreken van een levenslange vrijheidsstraf zonder de mogelijkheid tot vervroegde invrijheidsstelling is verboden voor iedere minderjarige delinquent (art. 37.a Kinderrechtenverdrag).

Ook het EHRM heeft recent geoordeeld dat een levenslange vrijheidsstraf zonder mogelijkheid de herziening van de straf aan te vragen strijdig is met artikel 3 EVRM (*Vinter e.a. v. Verenigd Koninkrijk*, 9 juli 2013, n°66069/09, §121). Deze rechtspraak geldt zowel voor meerderjarige als voor minderjarige veroordeelden.

d. Vrijheidsberoving, als ultimum remedium en voor de kortst mogelijke duur

Vrijheidsberoving kan als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur (art. 37.b. Kinderrechtenverdrag; regel 1 en 2 Havana Rules; regel 13.1, 17.1 en 19.1 Beijing Rules; art. 10 ERJ). In de mogelijkheid tot vervroegde invrijheidsstelling moet voorzien zijn (art. 49.2 ERJ).

Van zodra een kind of een jongere van zijn vrijheid wordt beroofd, heeft deze recht op juridische en andere passende bijstand. De vrijheidsberoving moet kunnen worden betwist voor een rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, waarbij de uitspraak over de vrijheidsberoving zo snel mogelijk moet gebeuren (art. 37.d Kinderrechtenverdrag en 40.2.ii Kinderrechtenverdrag – zie verder 2.3.2.f en 2.3.2.g).

Artikel 5 EVRM bevat het principe van de vrijheid van de persoon, en stelt in zeer strikt te interpreteren bewoordingen vast in welke gevallen en onder welke voorwaarden vrijheidsberoving per uitzondering is toegestaan. In verschillende arresten heeft het EHRM de conformiteit van de vrijheidsberoving van minderjarigen met artikel 5 EVRM beoordeeld, en dit zowel in het kader van de voorlopige hechtenis als in dat van de detentie-maatregelen. Zo impliceert de rechtspraak inzake artikel 5.3 EVRM dat de voorlopige hechtenis van minderjarigen steeds een *ultimum remedium* en van de kortst mogelijke duur moet zijn. In de zaak Assenov benadrukte het EHRM dat de druk op de overheid om de zaak snel af te handelen in het geval van een minderjarige in voorhechtenis nog groter is dan bij volwassenen in dezelfde situatie.⁴⁶

⁴⁶ EHRM 28 oktober 1998, *Assenov e.a. v. Bulgarije*, § 157.

Verder zal dieper ingegaan worden over de voorwaarden voor de detentie van minderjarigen (zie 2.2.3.f.).

In zijn Slotbeschouwingen heeft het CRK reeds enkele malen de bezorgdheid geuit dat in België de vrijheidsberoving zowel in de voorlopige als definitieve fase in het proces, niet als uiterste maatregel noch voor een zo kort mogelijke duur wordt gehanteerd. Bovendien heeft het CRK de indruk dat België zelfs opschuift naar een strenger detentiebeleid, aangezien het de detentiefaciliteit in jeugdvoorzieningen steeg. België wordt dringend verzocht dit basisprincipe te respecteren, te waarborgen en het detentiebeleid terug te schroeven (punt 32 CO 2002; CO 82 en 83 CO 2010).

e. Menselijke en wettige behandeling

Ieder kind of jongere die in aanraking komt met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem omdat het verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor het begaan van strafbare feiten (met inbegrip van de vrijheidsberoving) moet worden behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de mensenrechten en de waardigheid inherent aan de menselijke persoon. Er moet oog zijn voor de behoeften van de betrokkene rekening houdend met zijn leeftijd en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind of de jongere en van de aanvaarding door het kind of de jongere van een opbouwende rol in de samenleving (art. 37.c en 40.1 Kinderrechtenverdrag; regel 3, 9 en 12 Havana Rules; art. 1 ERJ). De autoriteiten moeten de fysieke en psychische integriteit van het kind of de jongere beschermen en hun welzijn bevorderen (art. 52.1 ERJ).

Een menselijke en wettige behandeling houdt onder meer in dat:

- de verdenking, de vervolging, de veroordeling en/of de vrijheidsberoving van een jeugdige delinquent niet onwettig noch willekeurig mag verlopen. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en enkel voor die feiten die op het moment van het plegen of nalaten verboden zijn volgens het nationale of internationale recht (art. 37.b en 40.2.a Kinderrechtenverdrag – zie verder 2.3.2a);
- het kind of de jongere die verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor het plegen van strafbare feiten of van zijn vrijheid beroofd wordt, een aantal rechtswaarborgen geniet (zie verder 2.3.2) (art. 40.2 Kinderrechtenverdrag);
- een kind of jongere die van zijn vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen wordt opgesloten (art. 37.c. Kinderrechtenverdrag; art. 10.2.b BUPO-Verdrag; regel 13.4 Beijing Rules) tenzij dit ingaat tegen het belang van het kind of de jongere (art. 37.c Kinderrechtenverdrag).

Ook het EHRM benadrukt dat de detentie van minderjarigen afzonderlijk van volwassenen moet plaatsvinden.⁴⁷ De infrastructuur van het detentiecentrum moet aangepast zijn aan de specifieke noden van kinderen en jongeren. Een gelijkaardige redenering is terug te vinden in enkele arresten tegen de Belgische Staat die de detentie van minderjarige vreemdelingen in een gesloten terugkeercentrum betroffen. In *Mubilanzila Mayeka en Kaniki Mitunga v. België* beschouwde het EHRM de detentie van twee maanden van een vijfjarig kind in een centrum dat in feite gericht is op volwassenen en dat geenszins is aangepast aan de specifieke noden van kinderen en jongeren, en dit zonder de begeleiding van een ouder of voogd, als een onmenselijke behandeling in de zin van artikel 3 EVRM, ondanks het feit dat getracht werd het kind de nodige begeleiding en aandacht te geven. Het Hof stelde uitdrukkelijk dat de extreem kwetsbare positie waarin een dergelijk kind zich bevindt voorrang heeft op andere overwegingen, zoals het feit dat zij een illegale immigrant was.⁴⁸ Het Hof oordeelde in dezelfde zin in *Muskhadzhiyeva e.a. v. België*, waar de kinderen nochtans samen met hun moeder in het centrum verbleven⁴⁹.

⁴⁷ EHRM 6 augustus 2008, *Nart v. Turkije*, §31.

⁴⁸ EHRM 12 januari 2007, *Mubilanzila Mayeka en Kaniki Mitunga v. België*.

⁴⁹ EHRM 29 april 2010, *Muskhadzhiyeva e.a. v. België*, 29 april 2010.

Het ERJ en de Havana Rules hanteren eveneens aparte instellingen als uitgangspunt, maar laten uitzonderlijk toe dat kinderen en jongeren in instellingen voor volwassenen terecht komen, bijvoorbeeld wanneer ze tot dezelfde familie behoren (regel 29 Havana Rules). In dit geval moeten ze apart worden gehuisvest, tenzij dit niet in hun belang zou zijn (art. 59.1 ERJ). Activiteiten worden in beginsel apart van volwassenen georganiseerd, maar uitzonderingen voor gezamenlijke activiteiten zijn mogelijk (art. 59.2 ERJ);

- een kind of jongere die van zijn vrijheid is beroofd het recht op contact heeft met zijn familie via correspondentie en bezoeken. Enkel in uitzonderlijke omstandigheden kan hiervan worden afgeweken (art. 37.c Kinderrechtenverdrag – zie 2.2.3.f.iii).

f. Doelstelling van heropvoeding, re-integratie en proportionaliteit

Het jeugd(delinquentie)rechtssysteem houdt rekening met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie en de rehabilitatie van het kind of de jongere en van de aanvaarding door het kind of de jongere van een opbouwende rol in de samenleving (art. 39 en 40.1 Kinderrechtenverdrag; art. 14 BUPO-Verdrag). Tijdens een procedure wordt rekening gehouden met de leeftijd van het kind of de jongere en de wenselijkheid van reclassering (art. 40 Kinderrechtenverdrag; art. 14.4 BUPO-Verdrag).

Ter bevordering van de rehabilitatie van het kind of de jongere wordt, tijdens alle fases van het proces, werk gemaakt van de nodige ondersteuning, waaronder huisvesting, onderwijs, beroepsopleiding en toeleiding naar de arbeidsmarkt (regel 24.1 Beijing Rules). De opgelegde interventies ten aanzien van kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen net als de implementatie ervan moeten wettelijk geregeld zijn. Leidraad hierbij is sociale integratie, opvoeding en preventie van recidive (art. 2 ERJ)

Vrijheidsberoving is in de eerste plaats gericht op heropvoeding en reclassering (art. 49.1 ERJ). Jeugdige delinquenten in detentie worden gescheiden van volwassenen (zie 2.2.1.e.) en ze worden behandeld aangepast aan hun leeftijd en hun wettelijke status (art. 37.c. Kinderrechtenverdrag; art. 10.2.b BUPO-Verdrag; regel 13.4 Beijing Rules; regel 12 Havana Rules).

Eveneens in artikel 5.1.d EVRM wordt de doelstelling van toezicht op de opvoeding als een van de voorwaarden vooropgesteld opdat de vrijheidsberoving van minderjarigen rechtmatig zou zijn. Het EHRM heeft meermaals benadrukt dat “*opvoeding*” in de ruime zin begrepen moet worden en niet slechts het klassieke ‘schoolse’ aspect behelst; ook andere ouderlijke taken moeten binnen het opvoedkundig regime waargenomen worden.⁵⁰ In *Bouamar v. België* (29 februari 1988, n°9106/80) benadrukte het Hof bovendien dat een voorlopige bewaringsmaatregel als voorbereiding op een opvoedkundig regime, die zelf echter geen opvoedkundig karakter heeft, toch beschouwd kan worden als zijnde “*met het doel toe te zien op zijn opvoeding*” (§50). In dat geval is wel vereist dat de bewaringsmaatregel snel overgaat op het opvoedkundig regime.⁵¹ Het Hof lijkt echter streng in haar beoordeling van deze voorlopige bewaringsmaatregelen. Zo veroordeelde het in *D.G. v. Ierland* de situatie waarin een minderjarige in juni en juli onderworpen werd aan een dergelijke voorlopige voorbereidende bewaringsmaatregel, waarna in augustus een plaatsing in een educatieve instelling plaatsvond die echter al gauw onveilig en ongepast bleek; de jongere werd vervolgens opnieuw opgenomen in de voorlopige instelling en werd pas in februari opnieuw verplaatst. Een dergelijke situatie kan niet beschouwd worden als een toegestane voorlopige bewaringsmaatregel.

Daarnaast, en minstens van gelijke waarde, vormt het proportionaliteitsbeginsel een leidend beginsel. De reactie op het begane feit moet in verhouding staan tot de ernst van de feiten én de

⁵⁰ EHRM 12 oktober 2000, *Koniarska v. Rusland*; EHRM 16 augustus 2002, *D.G. v. Ierland*, §80; EHRM 14 november 2013, *Blokhin v. Rusland*, §110.

⁵¹ Zie ook EHRM 16 augustus 2002, *D.G. v. Ierland*, §82; EHRM 14 november 2013, *Blokhin v. Rusland*, §111.

persoonlijke context van de pleger (regel 5.1 en 17.1.a Beijing Rules; regel 1 Havana Rules; para 71 GC 10; art. 5 ERJ).

3.2.2. Buitengerechtelijke afhandeling

Wanneer dit passend en wenselijk is, moet de reactie op strafbaar gesteld gedrag kunnen worden afgehandeld buiten de gerechtelijk weg om. Ook hier dienen steeds de kinderrechten (mensenrechten) en de rechtswaarborgen volledig te worden geëerbiedigd (art. 40.3.b Kinderrechtenverdrag; regel 11.1-11.2 Beijing Rules, para 27 GC 10). Lidstaten worden opgeroepen om te voorzien in dergelijke buitengerechtelijke maatregelen die integraal deel uitmaken van het jeugd(delinquentie)rechtssysteem (para 26 GC 10).

Een buitengerechtelijke afhandeling zou mogelijk moeten zijn zowel voor lichte strafbare feiten of bij het eerste gepleegde feit (de zgn. 'first-offenders') als ruimer. Dergelijke afhandeling vermijdt het risico van stigmatisatie en is in het belang van de openbare veiligheid. Bovendien kost het de maatschappij minder (para 24 en 25 GC 10). Welke maatregelen een buitengerechtelijke afhandeling inhoudt, wordt niet uitdrukkelijk bepaald. Minstens gaat het om positieve maatregelen waarbij beroep wordt gedaan op een brede waaier van 'hulpbronnen', zoals de familie, vrijwilligers, school en andere instellingen en diensten binnen de samenleving (regel 1.3. Beijing Rules; para 27 GC 10). Bovendien is deze afhandeling voornamelijk gemeenschapsgeïnspireerd, met maatregelen als gemeenschapsdienst, toezicht en begeleiding door sociale werkers, probatie-assistenten, herstelrechtelijke initiatieven⁵² (regel 11.4 Beijing Rules, para 27 GC 10). Voor goede praktijken wordt verwezen naar landen die hiermee reeds -positieve- ervaringen hebben (para 27 GC 10).

Het CRK tekent in para 27 van zijn GC n. 10 de krijtlijnen uit van dergelijke afhandeling, waarbij het de eerbiediging van mensenrechten en rechtswaarborgen zoals bepaald in artikel 40 Kinderrechtenverdrag als referentiekader hanteert.

In dit opzicht is diversie (m.n. buitengerechtelijke maatregelen) enkel mogelijk wanneer:

- de schuld van het kind of de jongere voor het plegen van een strafbare feit vaststaat, hij of zij vrij en vrijwillig de verantwoordelijkheid op zich neemt zonder dat hiervoor intimidatie noch dwang werd gebruikt en dat deze erkenning van schuld niet tegen hem/haar wordt gebruikt in een volgende gerechtelijke procedure;
- het kind of de jongere vrij en vrijwillig schriftelijk toestemt in diversie nadat hij of zij gepaste en specifieke informatie heeft gekregen over de aard, de inhoud en de duur van de maatregel alsook over de gevolgen wanneer de maatregel niet tot een goed einde wordt gebracht. Met het oog op het versterken van de ouderlijke betrokkenheid, kan ook worden vereist dat mede de ouders met de diversie maatregel instemmen (regel 11.3 Beijing Rules; regel 3.4 Tokyo Rules). Wanneer de betrokkene jonger is dan 16 jaar wordt ouderlijke instemming aangeraden;
- de situaties waarin beroep kan worden gedaan op diversie wettelijk geregeld zijn net als de eventuele bevoegdheid van politie, openbaar ministerie of andere besturen om hierin op te treden (11.2 Beijing Rules). Tegen een beslissing van een van deze instanties moet beroep mogelijk zijn en dit in het bijzonder om discriminatie te vermijden (11.3 Beijing Rules);
- het kind of de jongere recht heeft op juridische of andere gepaste bijstand om onder meer raad in te winnen over de gepastheid en de wenselijkheid van de door de hiervoor bevoegde overheid voorgestelde diversie maatregel of om de mogelijkheid van beroep tegen de maatregelen te overwegen;
- de beëindiging van de diversie maatregel in een definitieve afsluiting van de zaak resulteert. Het dossier kan niet beschouwd worden als een straf dossier noch mag diversie worden beschouwd als strafrechtelijke veroordeling. Indien er een registratie van het aanbod plaatsvindt, kan

⁵² Zie ook art. 12 ERJ zonder dat hier wordt uitgesproken of herstelrechtelijke initiatieven kaderen binnen een alternatieve of gerechtelijke afhandeling.

hiertoe enkel toegang verleend worden aan de overheid bevoegd voor het omgaan met jeugddelinquentie en dit binnen een beperkte periode, bv. binnen het jaar.

3.2.3. Gerechtelijke afhandeling

De gerechtelijke afhandeling van (vermeende) strafbare feiten begaan door kinderen en jongeren gebeurt voor een rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of juridisch orgaan (art. 40.2.b.iii Kinderrechtenverdrag; regel 14 Beijing Rules; regel 2, 14, 18.a en 20 Havana Rules; para 80-81 GC 10; art. 3 en 108 ERJ – zie verder 2.3.2.g).

a. Voorstellen van buitengerechtelijke afhandeling

De beslissing om een strafbaar feit voor de rechtbank te brengen, weerhoudt de bevoegde overheid (in de regel het openbaar ministerie) niet om tijdens de loop van de gerechtelijke procedure een buitengerechtelijke afhandeling voor te stellen (zie 2.2.2.). De aard en de duur van deze maatregelen kunnen dwingender van karakter zijn dan wanneer onmiddellijk de weg van buitengerechtelijke afhandeling wordt gekozen. Juridische en andere gepaste bijstand is verplicht. Het kind of de jongere moet ervan op de hoogte zijn dat bij het tot een goed einde brengen van de maatregelen, de strafvordering -volgens het gemene recht resp. jeugd(delinquentie)recht- vervalt.

Ook bij een buitengerechtelijke afhandeling voorgesteld door het openbaar ministerie wanneer reeds een vervolging is opgestart, gelden voor de betrokkene de mensenrechten en de rechtswaARBorgen zoals bepaald in artikel 40 Kinderrechtenverdrag (zie 2.2.2.) (para 68 en 69 GC 10).

Ook tijdens de fase waarbij de zaak wordt beoordeeld door de rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of juridisch orgaan moet het mogelijk zijn om over te gaan tot buitengerechtelijke afhandeling (art. 40.3.b Kinderrechtenverdrag; regel 11.2 Beijing Rules).

b. Beslissen tot niet vervolging of stopzetting

Indien dit geschikt is en aangepast aan het nationaal rechtssysteem, kan de politie, het openbaar ministerie of een andere dienst die criminele feiten opspoort tot een niet vervolging beslissen. Het moet hierbij gaan om zaken die geen vervolging vereisen omwille van de bescherming van de samenleving, verdere criminaliteitspreventie of voor de bevordering van het respect voor het recht en de rechten van de slachtoffers. Dergelijke beslissing tot niet vervolging moet op uitgewerkte criteria gebaseerd zijn. Bij minder ernstige feiten kan het openbaar ministerie, indien hij dit geschikt acht, gepaste ambulante maatregelen opleggen (regel 5 Tokyo Rules).

In tegenstelling tot het volwassenstrafrecht moet in een jeugd(delinquentie)rechtssysteem bovendien de mogelijkheid bestaan om op elk ogenblik de gerechtelijke procedure af te breken. Nieuwe omstandigheden kunnen er eventueel toe leiden dat een definitieve stopzetting van de zaak de beste beslissing is (regel 17.4 Beijing Rules).

c. Sociaal en persoonlijkheidsonderzoek

Vooraleer de rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of juridisch orgaan een definitieve beslissing uitspreekt, vindt er, tenzij bij licht geachte strafbare feiten, steeds een sociaal en persoonlijkheidsonderzoek plaats. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een bevoegde en gemachtigde dienst. De achtergrond, de omstandigheden waarin het kind of de jongere leeft en de omstandigheden waarin de strafbare feiten zijn begaan, worden in voldoende mate onderzocht. Het rapport vormt een objectief en onbevooroordeeld feitenrelaas. Dergelijk onderzoek moet bijdragen tot een oordeelkundige beslissing (regel 16.1 Beijing Rules; regel 6 Tokyo Rules; art. ERJ).

d. Beginselen

Zonder uitspraak te willen doen vanuit welk model jeugd delinquentie moet worden aangepakt, dient een rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of juridisch orgaan een aantal leidende beginselen te eerbiedigen. Het gaat hierbij om beginselen die aansluiten op internationaal aanvaarde beginselen, met name:

- het proportionaliteitsbeginsel: de reactie is steeds in verhouding tot de omstandigheden en de ernst van de feiten, de context en de noden van het betrokken kind of jongere en tot de noden van de samenleving (regel 5.1 en 17.1.a Beijing Rules; regel 1 Havana Rules; para 71 GC 10; art. 5 ERJ);
- het individualiteitsbeginsel: de leeftijd, het fysieke en mentale welzijn, de ontwikkeling, vaardigheden en persoonlijke omstandigheden van het kind of de jongere moeten door de rechter in rekening worden gebracht (regel 17.1.d. Beijing Rules; art. 2.3 Tokyo Rules; art. 5 ERJ)
- vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen enkel na een zorgvuldige overweging en voor de kortst mogelijke duur (regel 17.1.b Beijing Rules; regel 1-2 Havana Rules);
- vrijheidsberoving is slechts mogelijk bij een zwaar misdrijf met geweldpleging tegen een persoon, herhaald gepleegde zware misdrijven of wanneer er geen ander passend antwoord mogelijk is (regel 17.1.c Beijing Rules).

Doodstraf, levenslange opsluiting zonder mogelijkheid tot vervroegde invrijheidsstelling, verplichte arbeid, foltering, lichamelijk straffen en een onmenselijke en onterende behandeling zijn alleszins uitgesloten als maatregelen (art. 6.5 BUPO-Verdrag; art. 37.a Kinderrechtenverdrag; art. 2 en 16 Anti-Folterverdrag; art. 3 EVRM; para 73 - 77 GC 10; regel 17.2-17.3 Beijing Rules; art. 7-8 ERJ – zie 2.2.1.a-b).

Indien een strafmaatregel aan leeftijden gekoppeld is, geldt bij twijfel of onduidelijkheid over de leeftijd van het kind of de jongere, het voordeel van de twijfel voor de betrokkene (para 72 GC 10).

e. Discretionaire bevoegdheid

Rekening houdend met de onderscheiden noden van ieder kind of de jongere die in aanraking komt met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem als de brede waaier van mogelijke interventies (zie verder 2.2.2. en 2.2.3.a, b en f) moet in elke fase van het proces gepaste ruimte zijn voor een discretionaire bevoegdheid bij de autoriteit met wie het kind of de jongere in aanraking komt. Enige controle op deze discretionaire bevoegdheid via verantwoording en vereisten op vlak van kwalificatie en opleiding moet mogelijk zijn (regel 6 Beijing Rules; regel 3.3 Tokyo Rules; art. 6 ERJ).

f. Een ruim pakket van gerechtelijke maatregelen

i. Algemeen

De mogelijkheid tot het opleggen van maatregelen beperkt zich niet tot de definitieve fase van de procedure. Integendeel, gedurende de ganse procesfase is interventie mogelijk.

In de lijn met het principe van minimum interventie worden de maatregelen onverwijld uitgevoerd en duren ze niet langer dan nodig (art. 9 ERJ).

ii. Ruime keuze uit maatregelen die niet vrijheidsberovend van aard zijn

Een jeugd(delinquentie)rechtssysteem moet een ruim aanbod van maatregelen bevatten die niet vrijheidsberovend van aard zijn en die in alle fasen van het proces kunnen worden opgelegd (art. 40.4 Kinderrechtenverdrag; regel 2.3 Tokyo Rules; art. 23.1 ERJ). Deze maatregelen hebben het

behoud van de jongere in zijn omgeving voor ogen. Dit neemt niet weg dat sommige maatregelen vrijheidsbeperkend van aard kunnen zijn (art. 21.4 ERJ). Deze maatregelen worden opgelegd in overeenstemming met het principe van minimum interventie (regel 2.6 Tokyo Rules).

Tijdens de onderzoeks- en vervolgingsfase moet er een waaier aan maatregelen bestaan als alternatief voor een voorlopige hechtenis. Het opzet hierbij is het gebruik van en de toevlucht naar voorlopige hechtenis te verminderen, zodat voorlopige hechtenis effectief een uiterste maatregel wordt. Het gebruik van alternatieve maatregelen mag evenwel niet leiden tot *'net-widening'*, waardoor meer kinderen worden gesanctioneerd die dit anders niet zouden zijn. Mogelijke alternatieven op vrijheidsberoving zijn ondertoezichtstelling, intensieve zorgen of plaatsing in een gezin of een opvoedingsvoorziening (para 80 GC 10; regel 13.2 Beijing Rules; regel 17 Havana Rules; regel 6 Tokyo Rules).

Het maatregelenpakket waaruit kan worden gekozen, is wettelijk bepaald en bevat een verscheidenheid aan regelingen, ruimer dan enkel vrijheidsberoving. Bij de keuze voor een maatregel wordt rekening gehouden met de rehabilitatieve noden van de betrokken minderjarige, de bescherming van de samenleving en de belangen van het slachtoffer. 'Alternatieve' gerechtelijke maatregelen die alleen dan wel gecombineerd kunnen worden opgelegd, zijn onder meer rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, mondelinge waarschuwing, probatie, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, deelname aan groepsoverleg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding, huisarrest en vele andere alternatieven om institutionele plaatsing zoveel als mogelijk te vermijden (art. 37.b en 40.4 Kinderrechtenverdrag; para 80 GC 10; regel 18.1 Beijing Rules; regel 3.1 en 8.2 Tokyo Rules).

Ook tijdens de fase van de uitvoering van de opgelegde beslissing moet de hiertoe bevoegde overheid beschikken over een keuze uit diverse maatregelen om vrijheidsberoving te vermijden, zo snel mogelijk de omschakeling van vrijheidsberovende naar niet-vrijheidsberovende maatregelen te kunnen maken en om de herintegratie van de veroordeelde jeugddelinquent mogelijk te maken. Deze maatregelen kunnen onder meer bestaan uit verlof, deeltijdse invrijheidsstelling en educatief verlof (regel 9 Tokyo Rules).

In een aantal internationale instrumenten wordt verder uitvoerig ingegaan op het wettelijk kader, de voorwaarden voor implementatie, de gevolgen bij niet (volledige) uitvoering, de rol van de vrijwilligers en de maatschappelijke gedragenheid. Relevante regelgeving zijn in het bijzonder regels 3.1-14.6 en 17-19 Tokyo Rules en art. 23-48.5 ERJ.

Een verdere analyse hiervan gaat echter het bestek van de onderzoekopdracht te buiten.

België wordt door het CRK dringend aangespoord tot het uitbouwen van een comprehensief beleid inzake maatregelen die geen vrijheidsberovingen inhouden zodat deze laatste interventie effectief als een uiterste maatregel zou gelden (punt 83 CO 2010).

iii. *Vrijheidsberovende maatregelen*

Het internationaal kinderrechtelijk kader kent een brede draagwijdte toe aan de term 'vrijheidsberoving'. Vrijheidsberoving is 'elke vorm van inhechtenisneming, gevangenneming of plaatsing van een persoon in een openbare of private instelling die hij niet gemachtigd is op eigen initiatief te verlaten, bevolen door een gerechtelijke, administratieve of andere autoriteit' (regel 11.b Havana Rules).

De ERJ kennen een gelijkaardige omschrijving: 'Vrijheidsberoving is elke vorm van plaatsing op grond van een beslissing van een gerechtelijke of administratieve autoriteit in een instelling die hij niet gemachtigd is op eigen initiatief te verlaten' (art. 21.5). Evenwel is de interpretatie daar iets strikter aangezien zij verwijzen naar instellingen onder controle van publieke autoriteiten (art. 21.6 ERJ).

Vrijheidsberoving verwijst aldus o.m. naar uithuisplaatsing, plaatsing in een open of gesloten voorziening, voorlopige hechtenis, detentie.

Het kader, uitgetekend in de internationale kinderrechteninstrumenten (waaronder het Kinderrechtenverdrag, de Havana Rules, regel 13 en 19 Beijing Rules, art. 49-119 ERJ) waarbinnen residentiële zorg en specifiekere vrijheidsberoving van kinderen en jongeren die verdacht, vervolgd of veroordeeld worden voor het plegen van strafbare feiten, mogelijk is, vormt een verdere uitwerking van wat reeds algemeen is gewaarborgd in mensenrechteninstrumenten, zoals het BUPO-Verdrag en het EVRM. Dit kader kwam reeds aan bod onder 2.2.1. Basisprincipes. Het luik over de rechtswaarborgen wordt in een volgend deel behandeld, onder 2.3. Rechtswaarborgen.

Onder deze hoofding volgen enkele relevante aanvullingen.

- Leeftijdsgrenzen specifiek bij vrijheidsberoving

Over de minimumleeftijd waaronder een kind of jongere niet van zijn vrijheid mag worden beroofd, bestaat geen internationale consensus. De Havana Rules beperken zich tot een verplichting om de keuze voor een minimumleeftijd bij wet vast te leggen (regel 11.a).

- De rechtmatigheid van de vrijheidsberoving

Artikel 5.1 EVRM stelt als essentiële voorwaarde voor de vrijheidsberoving dat deze “rechtmatig” is. Dit impliceert dat de vrijheidsberoving gebaseerd is op een geldige rechterlijke beslissing. In *Grabowski v. Polen* lag de basis van de verlengde hechtenis van een jongen in een rechterlijke beslissing die in feite louter de doorverwijzing van de zaak naar de correctionele rechtbank betrof, en dit door een lacune in de relevante wet die immers geen uitdrukkelijke verlenging van het plaatsingsbevel vereiste. Het EHRM beschouwde een dergelijke hechtenis niet als “rechtmatig” in de zin van artikel 5.1 EVRM.⁵³

- Doelstellingen en organisatie van de residentiële zorg⁵⁴

De geboden zorg in voorzieningen waar kinderen en jongeren verblijven, moet in de eerste plaats gericht zijn op heropvoeding en reclassering, waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van de betrokkene (art. 10 en 14 BUPO-Verdrag; art. 40 Kinderrechtenverdrag). Deze behandeling moet er toe bijdragen dat de jeugddelinquent terug een volwaardig lid van de samenleving wordt (para 29 GC 10).

In tal van internationale instrumenten wordt dieper ingegaan op de organisatie van de residentiële zorg (vrijheidsberoving), waaronder administratie, infrastructuur en faciliteiten, omkadering en vrijetijdsbesteding, bezoekrecht en contact, privacy, inspraak- en klachtrecht, orde-, dwang- en tuchtmaatregelen, gezondheid, scheiding tussen verschillende categorieën en groepen... (art. 37.c Kinderrechtenverdrag; art. 10.2.b BUPO-Verdrag; art. 2-3 EVRM; para 85, 88-89 GC 10; regel 13.4, 26-29 Beijing Rules; Havana Rules en de ERJ).

Specifiek voor wat de organisatie van de infrastructuur betreft, stelt het ERJ uitdrukkelijk dat kinderen en jongeren die strafbare feiten begaan (of hiervan verdacht worden) in welzijnsvoorzieningen kunnen worden geplaatst. Deze voorzieningen zijn hoofdzakelijk open

⁵³ EHRM 30 juni 2015, *Grabowski v. Polen*.

⁵⁴ Zie voor een uitvoerige analyse van toepasselijke internationale regelgeving: M. ROM, K. HERBOTS en J. PUT, *De rechtspositie van jongeren in detentie in een (inter)nationaal perspectief*, Onderzoeksrapport in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat, Instituut voor Sociaal Recht-KU Leuven, 2009, 47-103.

instellingen. Alleen in uitzonderlijke situaties en voor een zo kort mogelijke duur, kunnen ze voorzien in een gesloten verblijf (art. 114 ERJ). Ze moeten bovendien erkend en geregistreerd zijn bij de bevoegde publieke overheden en moeten zorg verlenen volgens de vereiste nationale standaarden (art. 115 ERJ).

Geesteszieke kinderen en jongeren die in aanraking komen met jeugdcriminaliteit worden behandeld in voorzieningen gespecialiseerd in geestelijke gezondheidszorg (art. 117 ERJ; regel 53 Havana Rules). Zij moeten daar dezelfde behandeling krijgen en hetzelfde regime ondergaan als andere jongeren in deze voorziening (art. 117 ERJ). De behandeling is louter gegrond op medische redenen en moet in overeenstemming zijn met de beginselen van relevante internationale instrumenten (art. 118 ERJ). Beveiligings- en veiligheidsstandaarden voor deze kinderen en jongeren zijn in de eerste plaats gebaseerd op medische redenen (art. 119 ERJ).

Ook het EHRM heeft zich meermaals uitgesproken over aspecten die de organisatie van vrijheidsberoving raken.

Inzake de vereiste van gezondheid heeft het Hof herhaaldelijk gesteld dat artikel 3 EVRM de lidstaten verplicht zorg te dragen voor het welzijn van gedetineerden, waaronder de verplichting valt de nodige medische zorgen te verlenen. In *Blokhin v. Rusland* meende het Hof dat, hoewel een veroordeelde minderjarige in het jeugddetentiecentrum onder toezicht stond van een pediatr en een psycholoog, het gebrek aan gespecialiseerde medische zorg die beantwoordde aan de zeer specifieke medische noden van de jongere in kwestie, een onmenselijke en vernederende bestraffing in de zin van artikel 3 EVRM inhield (§95). Ook in *Güveç v. Turkije* stelde het EHRM vast dat, hoewel de verzoeker duidelijk ernstige psychologische problemen had, er geen enkele behandeling aangeboden noch toegestaan werd. Het Hof stelde dat hoewel artikel 3 EVRM de overheid niet verplicht iemand vrij te laten op grond van gezondheidsproblemen, dit artikel wel een verplichting bevat het fysiek welzijn van gedetineerden te waarborgen, onder andere door hen de gepaste medische hulp te bieden (§96).

Artikel 2 en artikel 3 EVRM vatten onder meer situaties waarbij personen tijdens een periode van detentie sterven of verwondingen oplopen. Het EHRM heeft meermaals benadrukt dat personen in detentie zich in een bijzonder kwetsbare positie bevinden en de Staat verantwoordelijk is voor hun behandeling tijdens de periode van detentie. Wanneer iemand bij aanvang van de detentie gezond lijkt maar in de loop van de detentieperiode sterft, rust op de overheid de bewijslast om een aannemelijke verklaring omtrent zijn/haar dood te geven. Het Hof hanteert hierbij als bewijsstandaard dat “*beyond reasonable doubt*”, oftewel boven enige redelijke twijfel, moet worden aangetoond dat het overlijden te wijten is aan factoren die losstaan van de detentie van de persoon in kwestie.⁵⁵ Ook het nalaten (tijdig) medische hulp te verlenen, terwijl het overduidelijk is dat de persoon onder toezicht nood heeft aan dergelijke hulp en het later overlijden van de persoon hoogstwaarschijnlijk te wijten was aan het gebrek aan hulp, kan een schending van artikel 2 EVRM impliceren.

Dezelfde redenering wordt gevolgd in de context van artikel 3 EVRM: het EHRM legt bij de overheid de bewijslast om boven elke redelijke twijfel te weerleggen dat het letsel het gevolg is van het gebruik van ongeoorloofd geweld ten aanzien van de gedetineerde. Dit geldt dus zowel voor gevallen waarin de overheid aanvoert dat een letsel buiten de detentie-periode werd opgelopen (zie o.a. *Onay v. Turkije*, 20 december 2007, n° 31553/02), maar ook voor situaties waarin de overheid van oordeel is dat het geweld dat door agenten gebruikt geweld *in casu* geoorloofd en proportioneel was (zie o.a. *Rivas v. Frankrijk*, 1 juli 2004, n° 59584/00). In dat laatste arrest neemt het Hof de minderjarigheid van het slachtoffer in tweevoudig opzicht in rekening: enerzijds bij de beoordeling van de proportionaliteit van het gebruikte geweld, waarbij de minderjarigheid een van de elementen is die de proportionaliteit ontkracht; anderzijds meent het Hof dat het gebruikte geweld, gezien de

⁵⁵ EHRM 13 oktober 2002, *Anguelova v. Bulgarije*, §110-111.

leeftijd van het slachtoffer, bijkomende gevoelens van angst en minderwaardigheid met zich mee heeft gebracht die het fysieke en mentale lijden dat normaal met dergelijk geweld gepaard gaat nog overstijgt.

Artikel 2 en 3 EVRM bevatten echter niet slechts de negatieve verplichting zich te onthouden van handelingen die de dood of verwondingen tot gevolg hebben; ze bevatten daarenboven de positieve verplichting een effectief en grondig onderzoek te voeren naar overlijdens van personen in hechtenis die een gewelddadige oorzaak lijken te hebben, of wanneer redelijkerwijze aannemelijk wordt gemaakt dat men ernstig mishandeld is door de politie. Een effectief onderzoek vereist in elk geval dat het op onafhankelijke wijze gevoerd wordt, en dus niet toevertrouwd wordt aan de agenten aan wie de desbetreffende gebeurtenissen verweten worden.⁵⁶ Daarnaast moet het onderzoek ook gericht zijn op het achterhalen van de waarheid en het identificeren en straffen van de eventuele verantwoordelijke(n).⁵⁷

Het CRK stelt in zijn meest recente Slotbeschouwingen vast dat het recht op regelmatig bezoek en contact voor kinderen en jongeren die verblijven in gesloten instellingen bemoeilijkt wordt door de afstand (punt 82.e CO 2010). Het vraagt bijgevolg met aandrang dat België plaatsingen dichterbij huis zou organiseren en dat deze instellingen beter bereikbaar zouden zijn via het openbaar vervoer (punt 32.e CO 2010). Evenzeer stelt het CRK vragen bij de mogelijkheid tot isolering van jongeren die in Everberg verblijven (punt 82.f CO 2010) en spoort het aan tot afschaffing van deze maatregel (punt 83.f CO 2010).

- Voorlopige hechtenis

Bij een voorlopige hechtenis geldt het vermoeden van onschuld (art. 40.2.i Kinderrechtenverdrag; art. 6.2 EVRM; regel 7.1 Beijing Rules). Voorlopige hechtenis kan bijgevolg niet als straf worden uitgesproken. De voorwaarden die een voorlopige hechtenis verantwoorden, waaronder voorkomen van vluchtgevaar en bescherming van het kind/de jongere tegen zichzelf of derden, moeten wettelijk bepaald zijn. Dit geldt evenzeer voor de duur ervan en de mogelijkheid tot herziening (para 80 GC 10; regel 17 Havana Rules).

Tijdens deze periode van vrijheidsberoving moet het kind of de jongere de toegang hebben tot zorg, bescherming en alle passende individuele bijstand op sociaal, onderwijskundig, beroepsopleidend, psychologisch, medisch en fysiek vlak. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd, het geslacht en de persoonlijkheid (regel 13.5 Beijing Rules). Ook de Havana Rules waarborgen de continuïteit voor in hechtenis genomen jongeren in de zoektocht naar betaald werk, onderwijs en opleiding; evenwel kunnen ze hiertoe niet verplicht worden. Werk, onderwijs of opleiding mogen geen aanleiding geven tot verderzetting van de hechtenis (regel 18.b en c Havana Rules).

Voorlopige hechtenis is een uiterste maatregel (art. 37.b. Kinderrechtenverdrag). Het dient zoveel als mogelijk te worden vermeden. Er moet daarom in alternatieven hiervoor worden voorzien, waaronder ondertoezichtstelling, intensieve zorgen of plaatsing in een gezin of een opvoedingsvoorziening, en van zodra dit mogelijk is, moet hiervan gebruik worden gemaakt (regel 13.2 Beijing Rules; regel 17 Havana Rules; regel 6 Tokyo Rules; art. 10 ERJ).

Ook het EHRM benadrukt dat de voorlopige hechtenis van minderjarigen steeds een *ultimum remedium* moet zijn, die niet langer mag duren dan strikt noodzakelijk.⁵⁸ Artikel 5.3 EVRM bevat het beginsel van de redelijke termijn in het kader van de voorlopige hechtenis. Of de redelijke termijn al

⁵⁶ EHRM 13 september 2002, *Anguelova v. Bulgarije*, §138.

⁵⁷ EHRM 28 oktober 1998, *Assenov e.a. v. Bulgarije*, §101-103; EHRM 13 september 2002, *Anguelova v. Bulgarije*, §139.

⁵⁸ EHRM 6 augustus 2008, *Nart v. Turkije*, §31; EHRM 20 april 2009, *Güveç v. Turkije*, §108-110.

dan niet overschreden is, wordt *in concreto* beoordeeld en hangt af van de omstandigheden van elke zaak. Hoewel het bestaan van een redelijk vermoeden dat de persoon in kwestie een misdrijf gepleegd heeft aanvankelijk een *sine qua non* is voor zijn voorlopige hechtenis, meent het Hof dat deze vaststelling na verloop van enige tijd niet langer volstaat om het voortduren van de voorlopige hechtenis te verantwoorden.⁵⁹ Het Hof vereist dat de beslissingen tot verlenging aangeven dat zij ingegeven zijn vanuit een daadwerkelijk publiek belang, zoals een vlucht- of recidivegevaar of het gevaar dat de verdachte bewijs zou doen verdwijnen.⁶⁰ Het voortduren van een hechtenis op basis van een telkens identieke, stereotiepe motivering is dan ook strijdig met artikel 5(3) EVRM.⁶¹

Bij de beoordeling van de duur van de voorlopige hechtenis houdt het Hof bovendien in grote mate rekening met de minderjarigheid van de verzoeker.⁶² Zo beschouwde het Hof een voorlopige hechtenis van vier maanden, waarbij het voortduren niet gemotiveerd werd vanuit een concreet publiek belang, onverenigbaar met artikel 5(3) EVRM, "*in het bijzonder rekening houdend met het feit dat de verzoeker een minderjarige was op het ogenblik van de voorlopige hechtenis*".⁶³ Ook de voorlopige hechtenis van een minderjarige van achtenveertig dagen werd door het Hof in de desbetreffende omstandigheden als een schending van artikel 5(3) EVRM beschouwd; het Hof verweet de Turkse overheid daarbij "*nooit rekening gehouden te hebben met de leeftijd van de verzoeker bij de beslissing tot detentie*".⁶⁴

Alle beslissingen gerelateerd aan voorlopige hechtenis behoren tot de bevoegdheid van een competente, onafhankelijke en onpartijdige overheid of een rechter, waarbij het kind juridisch of op een andere gepaste wijze bijstand krijgt (art. 40.2.b.iii Kinderrechtenverdrag; art. 5.4 EVRM; para 80-81 GC 10; regel 14.1 Beijing Rules; regel 2, 14, 18.a en 20 Havana Rules; art. 3 en 108 ERJ). Een dergelijke competente, onafhankelijke en onpartijdige instantie moet niet alleen instaan voor de aanvankelijk beslissing, maar bovendien moet ook een verzoek tot herziening mogelijk zijn. Het EHRM heeft herhaaldelijk gesteld dat een dergelijke herzieningsmogelijkheid niet slechts moet bestaan, maar dat ze ook effectief moet zijn. Zo voldoet een herzieningsprocedure die niet werkelijk tegensprekelijk is en die *de facto* erg weinig kans biedt op succes, niet aan de vereisten van artikel 5.4 EVRM.⁶⁵

In zijn tweede Slotbeschouwingen stelde het CRK met voldoening vast dat België de mogelijkheid tot plaatsing van een kind of jongere die verdacht wordt van het plegen van een strafbaar feit in een huis van arrest voor volwassenen voor 15 dagen (toenmalig art. 53 Jeugdbeschermingswet) had afgeschaft (zie punt 11 en 15 CO 1995). Evenwel rijst de bezorgdheid dat door de invoering van de wet van 1 maart 2002 die plaatsing in een gesloten detentiecentrum mogelijk maakt, een gelijkaardig en zelfs een nog strikter regime wordt georganiseerd (punt 31 CO 2002). België wordt opgeroepen om er over te waken dat dergelijke plaatsing gehanteerd wordt als uiterste maatregel, voor een zo kort mogelijke duur, met waarborgen van een eerlijk proces en waarbij de minderjarige gescheiden blijft van volwassen gedetineerden (punt 32 CO 2002).

g. Hiërarchie binnen de aard van interventies

Welke interventies het meest gepast zijn, welke interventies de voorkeur genieten...? Een antwoord hierop wordt niet in internationale instrumenten vastgelegd. Het CRK wijst Lidstaten wel op de mogelijkheid te leren uit goede praktijken van andere lidstaten (art. 73 GC 10).

⁵⁹ EHRM 10 april 2006, *Selçuk v. Turkije*, §31.

⁶⁰ EHRM 6 augustus 2008, *Nart v. Turkije*, §29.

⁶¹ EHRM 10 april 2006, *Selçuk v. Turkije*, §32-33; EHRM 3 augustus 2007, *Koşti e.a. v. Turkije*, §30.

⁶² EHRM 10 april 2006, *Selçuk v. Turkije*, §36; EHRM 3 augustus 2007, *Koşti e.a. v. Turkije*, §30.

⁶³ EHRM 10 april 2006, *Selçuk v. Turkije*, §36.

⁶⁴ EHRM 6 augustus 2008, *Nart v. Turkije*, §33.

⁶⁵ EHRM 3 augustus 2007, *Koşti e.a. v. Turkije*, §22; EHRM 20 april 2009, *Güveç v. Turkije*, §112.

Er is in die zin wel een hiërarchie dat in de eerste plaats interventies moeten worden overwogen die mogelijk maken dat het kind of de jongere thuis kan blijven wonen, de zogenaamde ambulante (of gemeenschaps-) interventies. De familie en in de eerste plaats de ouders vervullen een belangrijke rol in het omgaan met jeugddelinquentie (zie verder – 2.3.3 Positie ouders). De gedeeltelijke of gehele uithuisplaatsing (weghalen van ouderlijk toezicht) van het kind of de jongere is daarom slechts mogelijk indien dit rekening houdend met de ernst van de zaak noodzakelijk is (regel 18.2 Beijing Rules). Binnen de maatregelen die het kind of de jongere in zijn omgeving laat, moet voorrang worden gegeven aan zij die een opvoedende impact hebben of een herstellend antwoord bieden op door het kind of de jongere begane strafbare feiten (art. 23.2 ERJ).

Uithuisplaatsing is steeds een uiterste maatregel die voor de korst mogelijk duur moet worden genomen (art. 37.b. Kinderrechtenverdrag; art. 1 en 2 Havana Rules; regel 19.1 Beijing Rules, art. 10 ERJ).

Bij een uithuisplaatsing moet worden voorzien in de mogelijkheid tot een gedeeltelijke uithuisplaatsing, zoals in opvoedingshuizen, dagcentra, enkele dagen verblijf in een voorziening. Gedeeltelijke uithuisplaatsing wordt als een belangrijke stap naar een succesvolle integratie in de samenleving beschouwd (regel 29.1 Beijing Rules).

3.2.4. Evaluatie

Het geheel van interventies wordt ontwikkeld op basis van onderzoek en wetenschappelijke evaluatie.

Een regelmatige evaluatie van het jeugd(delinquentie)rechtssysteem, waaronder de toepassing, de aard en effectiviteit van de onderscheiden interventies en inzicht in de recente trends, problemen en oorzaken van (jeugd)criminaliteit, is aangeraden. Hierbij moet ook aandacht uitgaan naar discriminatie, herintegratie en recidive. Bij voorkeur voert een onafhankelijke academische instelling deze evaluatie uit. Ook kinderen en jongeren, in het bijzonder zij die in aanraking zijn gekomen met het jeugd(delinquentie)recht, moeten bij de evaluatie worden betrokken. Het is de opdracht van de overheid om de nodige data te verzamelen en te vergelijken (regel 30 Beijing Rules; regel 20-21 Tokyo Rules; para 98-99 GC 10; 135-138 ERJ).

Het gebrek aan voldoende, actuele, nauwkeurige en gecoördineerde dataverzameling in België, in het bijzonder met betrekking tot kwetsbare groepen, blijft een wederkerend punt van bezorgdheid bij het CRK. België wordt telkenmale aangespoord een dataverzamelingsbeleid uit te werken en uit te voeren (punt 8 CO 1995; punt 4, 14 en 15 CO 2002; punt 8, 21-22, 32 en 43 CO 2010).

3.3. *Rechtswaarborgen*

3.3.1. Gespecialiseerde actoren

a. Algemeen

Een allesomvattend jeugd(delinquentie)rechtssysteem vereist gespecialiseerde actoren binnen de politie, de magistratuur (staand en zetelend), de sociale dienst, de publieke en private voorzieningen en de advocatuur en andere personen die juridische of andere gepaste bijstand verzorgen (para 92-94 GC 10; regel 6.3 en 22 Beijing Rules; regels 80-87 Havana Rules; regel 13.2 en 15 Tokyo Rules).

Ook niet gouvernementele organisaties kunnen een belangrijke rol spelen, zowel bij de preventie als bij de aanpak van jeugddelinquentie. De overheid moet hen hierbij betrekken, ruimte geven en (financieel) stimuleren (para 95 GC 10).

Respect voor en uitvoering van de rechtswaarborgen van kinderen en jongeren die in aanraking komen met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem hangen in grote mate af van de bekwaamheid van bovenstaande (gespecialiseerde) actoren. Permanente opleiding, binnenshuis opleidingen, bijscholing, met onder meer aandacht voor de onderscheiden ontwikkelingsstadia van kinderen en adolescenten, de specifieke noden van kwetsbare groepen en meisjes in het bijzonder, methodes, benaderingen en houdingen, kinder- en mensenrechten zijn hierbij cruciaal (regel 1.6 en 22.1 Beijing Rules; regel 85 Havana Rules; regel 15-16 Tokyo Rules; art. 129 ERJ; para 40 GC 10 – zie verder 2.3.1.c).

Personen werkzaam binnen het jeugd(delinquentie)rechtssysteem weerspiegelen de diversiteit onder hun cliënten. Er wordt werk gemaakt van een zo eerlijk mogelijke representativiteit van vrouwen en minderheden (regel 22.2 Beijing Rules; art. 128.3 ERJ).

b. Politie

Politieagenten die regelmatig of exclusief in contact komen met kinderen of jongeren of die zich voornamelijk bezighouden met de preventie van jeugdcriminaliteit, moeten hiervoor begeleid en opgeleid worden. In grootsteden worden bij voorkeur jeugdbrigades binnen het algemene politiekorps opgericht (regel 12.1 Beijing Rules).

c. Personeel werkzaam binnen infrastructures waar kinderen en jongeren verblijven die van hun vrijheid zijn beroofd

Al het personeel dat werkt met jongeren voert een belangrijke openbare dienst uit (art. 18 ERJ). Een allesomvattend beleid formeel worden uitgeschreven met betrekking tot het personeel dat werkzaam is in infrastructures waar kinderen en jongeren verblijven die van vrijheid zijn beroofd, moet formeel worden uitgeschreven (art. 127.1 ERJ).

Specifieke personeelsvereisten worden gesteld op het vlak van:

- aanwerving en selectie (regel 22 Beijing Rules; regel 81-82 en 86 Havana Rules; art. 128 en 134.2 ERJ);
- het belang van en de nood aan (permanente) opleiding, bijscholing, bijstand en ondersteuning (para 89 en 97 GC 10; regel 22.1 Beijing Rules; regel 85 Havana Rules; art. 19.1, 89.3, 90.3, 129.1-129.3 en 192.2 ERJ);
- de samenstelling van de equipe (regel 22.2 Beijing Rules; regel 51 en 81 Havana Rules; art. 130 ERJ);
- de rechten en plichten (para 66 en 89 GC 10; regel 83 en 87 Havana Rules); en
- de werkomstandigheden en de organisatie van het werk op zich (regel 6, 83, 84 en 86 Havana Rules; art. 130-134.1 ERJ).⁶⁶

3.3.2. Positie minderjarige

Ook een kind of jongere die in aanraking komt met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem geniet rechten. In dit onderdeel worden expliciet de rechtswaarborgen die tijdens een procedure gelden, toegelicht. Niettemin zijn rechtswaarborgen onlosmakelijk verbonden met de algemene kinder- en mensenrechten die te allen tijden moeten worden gerespecteerd (zie boven 2.1.1.b.ii).

⁶⁶ Zie voor een uitvoerige analyse van toepasselijke internationale regelgeving: M. ROM, K. HERBOTS en J. PUT, *De rechtspositie van jongeren in detentie in een (inter)nationaal perspectief*, Onderzoeksrapport in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat, Instituut voor Sociaal Recht-KU Leuven, 2009, 91-100.

a. Verbod van retroactief jeugddelinquentierecht

Een kind of een jongere kan niet worden verdacht, vervolgd of veroordeeld voor het een strafbaar feit dat op het moment van de feiten nog niet strafbaar was gesteld (art. 40.2.a Kinderrechtenverdrag). Dit betekent eveneens dat een kind of een jongere niet een zwaardere straf of maatregel kan krijgen opgelegd dan wat was voorzien op het moment van het begaan van het strafbare feit (15 BUPO-Verdrag en in algemene bewoordingen bevestigd in art. 41 Kinderrechtenverdrag). Indien echter na een wetswijziging in een lagere straf of maatregel wordt voorzien dan wat van kracht was op het ogenblik van het plegen van de feiten, is de meest recente regelgeving van toepassing (para 41 GC 10).

b. Vermoeden van onschuld

Een minderjarige, verdacht of vervolgd voor het plegen van een strafbaar feit wordt vermoed onschuldig te zijn tot het tegendeel wordt bewezen (art. 40.2.i Kinderrechtenverdrag; art. 6.2 EVRM; regel 7.1 Beijing Rules). De bewijslast ligt bij het openbaar ministerie.

Zolang de schuld van het kind of de jongere niet is bewezen, moet hiernaar ook worden gehandeld. Het is de plicht van eenieder (publieke overheden en anderen) om zich hiernaar te gedragen, dit te respecteren en niet vooruit te lopen op de uitkomst van de zaak (art. 108-109 ERJ). Omwille van gebrek aan voldoende begrip van de procedureverloop, immaturiteit, angst of andere redenen is het mogelijk dat een kind of een jongere zich verdacht zou kunnen gedragen. De publieke overheden mogen hier echter niet uit afleiden dat het kind schuldig is zolang dit niet 'boven enige redelijke twijfel' is aangetoond (para 42 GC 10).

c. Het recht om de mening kenbaar te maken

Ieder kind of jongere heeft het recht om zijn mening vrijelijk te kunnen geven in iedere hem of haar betreffende gerechtelijke of bestuurlijke procedure. Dit kan rechtstreeks zijn dan wel via tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling. Aan de mening van het kind moet passend gewicht worden gegeven in verhouding tot zijn leeftijd en maturiteit. (art. 12.2. Kinderrechtenverdrag).

Dit spreekrecht is fundamenteel om het recht op een eerlijk proces (art. 6.1 EVRM) te waarborgen. Er wordt niet dus niet enkel met het kind of de jongere gesproken indien dit in diens belang zou zijn. Het moet worden gewaarborgd in alle fasen van het traject dat het kind of de jongere aflegt binnen het jeugd(delinquentie)rechtssysteem, met name vanaf het moment van de aanhouding tot en met de uitvoering van de opgelegde straffen of maatregelen. Ook wanneer er een alternatieve afhandeling plaatsvindt, moet dit spreekrecht worden gegarandeerd. Spreekrecht betekent eveneens dat het kind of de jongere het recht heeft om te zwijgen (regel 7.1 Beijing Rules).

Om het spreekrecht naar behoren te kunnen uitoefenen, moet het kind of de jongere volledig zijn geïnformeerd over zowel de feiten waarvan hij of zij beschuldigd wordt als over het verloop van het proces, de inhoud van de mogelijke straffen of maatregelen en zijn of haar rechten en plichten (art. 33.1 ERJ en zie verder 2.3.2.e).

Een kind of jongere strafrechtelijke verantwoordelijkheid toekennen, impliceert hem of haar bekwaam achten. Hij of zij moet dus effectief kunnen deelnemen (zie verder 2.3.2.d) aan de beslissingen die als het meest gepaste antwoord worden beschouwd op de gepleegde strafbare feiten. Hem of haar als een passief object zien binnen de procedure draagt niet bij tot het opnemen van verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten. Dit neemt niet weg dat de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bij de rechter ligt en blijft liggen (para 43-45 GC 10).

d. *Recht op effectieve deelname aan de procedures*

Een eerlijk proces houdt in dat een kind of een jongere, beschuldigd of vervolgd voor het plegen van strafbare feiten, effectief kan deelnemen aan het proces. Hij of zij moet de aanklacht begrijpen net als de mogelijke gevolgen en straffen of maatregelen. Dit is nodig opdat het kind of de jongere zijn juridische vertegenwoordiger kan sturen, getuigen kan laten oproepen en/of ondervragen (zowel à charge als à décharge), weet wat hem te wachten staat en gepaste beslissingen kan nemen over bewijs, getuigenissen en de op te leggen straffen of maatregelen (art. 40.2.b.iv Kinderrechtenverdrag; regel 7.1. en 14.2 Beijing Rules; para 46 GC 10; art. 13 ERJ). Jeugd(delinquentie)rechtsprocedures dienen te verlopen in een sfeer en omstandigheden die het kind of de jongere toelaten om deel te nemen en te spreken. Rekening houdend met de leeftijd en de maturiteit van de betrokkene kan dit betekenen dat gerechtelijke procedures en praktijken hieraan moeten worden aangepast (regel 14.1 en 14.2 Beijing Rules).

Het is intussen vaststaande rechtspraak dat het recht op een eerlijk proces, vervat in artikel 6.1 EVRM, in het geval van een procedure met betrekking tot een minderjarige impliceert dat het kind in staat moet zijn op “*effectieve wijze te participeren*” aan zijn procedure.⁶⁷ Deze mogelijkheid tot effectieve participatie vereist niet dat het kind elk detail van de procedure begrijpt, maar het moet wel een algemeen begrip hebben van de aard van de procedure en van wat er voor hem of haar op het spel staat.⁶⁸ Concreet meent het Hof dat het onderwerpen van een minderjarige aan een gemeenrechtelijke strafprocedure niet *per se* strijdig is met het recht op een eerlijk proces, voor zover maatregelen genomen worden om deze procedure aan te passen aan de leeftijd, de maturiteit en de intellectuele en emotionele capaciteiten van de minderjarige in kwestie, om gevoelens van intimidatie te beperken en het begrip en de participatie van het kind te bevorderen.⁶⁹ Of aan deze voorwaarden is voldaan is steeds afhankelijk van de concrete omstandigheden eigen aan elke zaak. Zo oordeelde het EHRM in *T. en V. v. Verenigd Koninkrijk* dat een strafprocedure met betrekking tot een elfjarige jongen, waarbij de rechtszaal op voorhand werd getoond, de zittingen werden ingekort om hem niet te vermoeien, een verhoogje werd voorzien waardoor hij alles beter kon waarnemen, de procedure uitvoerig werd uitgelegd en de jongen door goede advocaten werd bijgestaan, toch strijdig was met het recht op een eerlijk proces; door zijn jonge leeftijd, zijn slechte mentale toestand en de aanzienlijke media-aandacht was het immers aannemelijk dat hij dermate geïntimideerd was dat hij niet op voldoende wijze heeft kunnen participeren aan de procedure. Ook in *S.C. v. Verenigd Koninkrijk* stelde het Hof een schending van artikel 6.1 EVRM vast, ondanks het feit dat ook hier aanzienlijke maatregelen genomen waren om de procedure aan te passen aan de leeftijd van de jongere: de gerechtelijke actoren droegen niet hun traditionele kledij en de jongen mocht naast zijn sociaal werker zitten. Bovendien genoot deze zaak weinig media-aandacht en bleek de sfeer in de rechtszaal niet bepaald gespannen. Toch vond het Hof dat, gezien de elfjarige jongen in kwestie voor zijn leeftijd een uitzonderlijk laag intellectueel vermogen had en hij bepaalde essentiële zaken, zoals het feit dat hij een detentie-straf riskeerde, niet leek te begrijpen, de jongen niet in staat leek effectief te participeren aan zijn procedure.

Het EHRM lijkt dus redelijk streng bij de beoordeling of een procedure ten aanzien van een minderjarige zijn recht op een eerlijk proces respecteert. In *S.C. v. Verenigd Koninkrijk* stelde het Hof zelfs uitdrukkelijk dat het essentieel is dat, wanneer men een kind via een strafrechtelijke procedure wil berechten maar de kans bestaat dat het kind omwille van zijn jonge leeftijd en beperkte intellectuele capaciteiten niet effectief zal kunnen participeren, het kind wordt berecht door een gespecialiseerde rechtbank.⁷⁰

⁶⁷ EHRM 16 december 1999, *T. v. Verenigd Koninkrijk*, §83; EHRM 20 april 2009, *Güveç v. Turkije*, §123-124.

⁶⁸ EHRM 10 november 2004, *S.C. v. Verenigd Koninkrijk*, §29.

⁶⁹ EHRM 16 december 1999, *T. v. Verenigd Koninkrijk*, §84-85; EHRM 10 november 2004, *S.C. v. Verenigd Koninkrijk*, §28; EHRM 4 oktober 2010, *Adamkiewicz v. Polen*, §70.

⁷⁰ EHRM 10 november 2004, *S.C. v. Verenigd Koninkrijk*, §35.

Ten slotte is het nog belangrijk op te merken dat het EHRM meent dat de bovenstaande waarborgen voor minderjarigen niet meteen hun relevantie verliezen van zodra de persoon in kwestie achttien jaar wordt. Bepaalde maatregelen die gebaseerd zijn op overwegingen betreffende de maturiteit of intellectuele capaciteiten van de jongere kunnen daarom ook na zijn achttiende verjaardag nog enige, zij het beperkte tijd belangrijk blijven.⁷¹

Het gebrek in België aan de mogelijkheid voor de minderjarige om zelf een procedure op te starten vormt een reden tot bezorgdheid voor het CRK, dat België daarom verzoekt te voorzien in een zelfstandige rechtsingang voor de minderjarige met bijstand van een jeugdadvoocaat (punt 82.c en 83.c CO 2010).

e. Recht op onmiddellijke en persoonlijke kennisgeving over de aanklacht

Aan een minderjarige, verdacht of vervolgd voor het plegen van een strafbaar feit, moet onmiddellijk en rechtstreeks de tegen hem of haar geuite beschuldigingen worden meegedeeld. Indien van toepassing kan deze kennisgeving gebeuren door de ouders of de wettige voogd (art. 40.2.b.ii Kinderrechtenverdrag; art. 6.3.a EVRM; regel 7.1 Beijing Rules). De terminologie 'onmiddellijk en rechtstreeks' betekent 'zo snel mogelijk'. Dit kan zijn van zodra het openbaar ministerie of de rechter gerechtelijke stappen onderneemt dan wel wanneer een alternatieve afhandeling wordt overwogen (para 47 GC 10).

De kennisgeving moet gebeuren in een aangepaste en kindvriendelijke taal. Bij anderstaligen moet in een vertaling worden voorzien. Een schriftelijk document is niet voldoende. Een mondelinge toelichting is vereist. De betrokkene moet de inhoud van de aanklacht evenals de mogelijke gevolgen ervan begrijpen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de publieke instelling waarmee het kind of de jongere in aanraking komt (bv. politie, openbaar ministerie, rechter). Ook al worden de ouders of voogden van de aanklacht op de hoogte gebracht, het is niet hun taak noch hun verantwoordelijkheid om deze te duiden. Bij voorkeur gebeurt de aangepaste duiding door de publieke overheid ook tegenover de ouders of voogden (art. 6.3.a EVRM; para 47-48 GC 10).

f. Recht op juridische of andere passende bijstand

Een minderjarige, verdacht of vervolgd voor het plegen van een strafbaar feit heeft in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging recht op juridische of andere passende bijstand (40.2.b.ii en iii Kinderrechtenverdrag; art. 6.3.c EVRM; regel 7.1 en 15.1 Beijing Rules; regel 18.a Havana Rules; art. 120.1 ERJ). In het geval van vrijheidsberoving wordt uitdrukkelijk het recht op juridische en andere passende bijstand benadrukt (art. 37.d Kinderrechtenverdrag).

Over het al dan niet kosteloos karakter van de juridische bijstand is geen eenduidige internationale consensus. Luidens art. 6.3.c EVRM behelst recht op bijstand zowel het recht op de vrije keuze van advocaat als op de kosteloze toewijzing van een advocaat wanneer men over onvoldoende middelen beschikt. Het CRK benadrukt dat het tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort om de wijze van vertegenwoordiging te organiseren, zolang deze vertegenwoordiging maar gratis is (para 49 GC 10). Ook in de ERJ wordt de verantwoordelijkheid tot het organiseren van een effectieve en vertrouwelijke toegang tot bijstand bij de staat gelegd (art. 120.2). Dit zal slechts gratis zijn voor zover de rechtsbelangen dit vereisen (art. 120.3).

De aanwezigheid van een juridische of andere passende vertegenwoordiger moet mogelijk zijn in alle fasen van de procedure, te beginnen bij de ondervraging door de politie, en dus niet enkel bij de beoordeling (para 52 GC 10).

⁷¹ EHRM 7 oktober 2013, *Martin v. Estland*, §92.

Het EHRM is dezelfde mening toegedaan. In *Salduz v. Turkije* stelde het Hof dat recht op bijstand impliceert dat men reeds vanaf het eerste politieverhoor beschikt over het recht op juridische bijstand.⁷² Het Hof beschouwt de vroege toegang tot juridische bijstand als een essentiële waarborg tegen zelf-incriminatie en tegen mishandeling, in het bijzonder gegeven de zeer kwetsbare positie van een verdachte of beschuldigde in de vroege fases van de procedure. Een uitzondering op dit recht op vroege juridische bijstand kan slechts mits deze duidelijk omschreven is en beperkt in de tijd.⁷³

Het EHRM benadrukt dat gegeven de bijzondere kwetsbaarheid van kinderen, de toegang tot een advocaat van buitengewoon belang is wanneer de persoon in hechtenis minderjarig is.⁷⁴ Voor hen impliceert het recht op bijstand bovendien dat, zelfs wanneer de minderjarige op de hoogte gebracht is van zijn zwijgrecht, een bekentenis tijdens een verhoor waarbij hij noch van een advocaat, noch van enige voogd vergezeld werd niet als geldig bewijs beschouwd mag worden; een minderjarige kan immers niet verondersteld worden zonder enige begeleiding de volledige draagwijdte van zijn zwijgrecht te vatten.⁷⁵ Evenmin kan hij verondersteld worden zelf op de hoogte te zijn van zijn recht op juridische bijstand; de overheid zou er actief voor moeten zorgen dat hij op de hoogte is van zijn recht om in voorkomend geval kosteloze bijstand te verzoeken.⁷⁶

Het EHRM meent verder dat, gezien de kwetsbaarheid van een beschuldigde minderjarige, afstand van een recht vervat in artikel 6 EVRM door of in naam van een minderjarige slechts geaccepteerd kan worden mits dit op uitdrukkelijke en ondubbelzinnige wijze gebeurt, en nadat men zich ervan verzekerd heeft dat de persoon in kwestie volledig op de hoogte is van zijn rechten van verdediging en de gevolgen van zijn handeling volledig kan inschatten.⁷⁷ Een impliciete afstand van het recht op juridische bijstand kan voor een minderjarige dus niet volstaan.

Tot slot is het van belang dat artikel 6.3.c EVRM de nationale autoriteiten volgens het EHRM ook verplicht om, wanneer een juridisch adviseur manifest faalt zijn of haar taak naar behoren uit te voeren, te voorzien in effectieve bijstand en vertegenwoordiging voor de verdachte, beschuldigde of beklagde. De jonge leeftijd van de persoon in kwestie is een element dat in rekening gebracht wordt bij de beoordeling of al dan niet gezorgd moet worden voor adequate bijstand.⁷⁸

Passende bijstand verwijst naar behoorlijk gevormde juridische bijstand, waaronder jeugdadvocaten of parajuridische professionals. Ook niet-juridische bijstand is mogelijk voor zover deze persoon enerzijds voldoende kennis heeft over en vertrouwd is met de onderscheiden juridische aspecten van een jeugd(delinquentie)rechtssysteem, en anderzijds gevormd is in het werken met (vermeende) jeugddelinquenten (para 49 GC 10).

Het kind of de jongere en zijn vertegenwoordiger moeten over voldoende tijd en voorzieningen beschikken om de verdediging te kunnen voorbereiden (art. 14.3.b BUPO-Verdrag; art. 6.3.b EVRM). Dit vereist onder meer dat vertrouwelijke communicatie tussen het kind of de jongere en zijn vertegenwoordiger mogelijk moet zijn en wordt gerespecteerd (art. 16 en 40.2.b.vii Kinderrechtenverdrag; art. 120.2 ERJ).

Het gebrek in België aan of het onvoldoende respecteren van juridische bijstand in alle fasen van de procedure, en in het bijzonder bij een verschijning voor de politie of de onderzoeksrechter, werd door het CRK geproblematiseerd. België werd verzocht dit beginsel in alle fasen van de procedure te organiseren, te respecteren en te waarborgen (punt 82.b en 83.b CO 2010).

⁷² EHRM 27 november 2008, *Salduz v. Turkije*, §22.

⁷³ EHRM 7 oktober 2013, *Martin v. Estland*, §79; EHRM 24 maart 2014, *Blokhin v. Rusland*, §159.

⁷⁴ EHRM 24 maart 2014, *Blokhin v. Rusland*, §160.

⁷⁵ EHRM 11 maart 2009, *Panovits v. Cyprus*, §74-75.

⁷⁶ EHRM 11 maart 2009, *Panovits v. Cyprus*, §71-72; EHRM 4 oktober 2010, *Adamkiewicz v. Polen*, §89.

⁷⁷ EHRM 11 maart 2009, *Panovits v. Cyprus*, §68.

⁷⁸ EHRM 20 april 2009, *Güveç v. Turkije*, §130-131.

g. *Recht op een onafhankelijke en onpartijdige beoordeling zonder enige vertraging en met betrokkenheid van de ouders*

Het strafbaar feit waarvoor een minderjarige verdacht of vervolgd wordt, moet zonder vertraging worden beoordeeld door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke procedure en overeenkomstig de wet. Een rechtskundige of een deskundige raadsman of –vrouw is hierbij steeds aanwezig, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden. Ook de ouders of de wettige voogden zijn op de zitting aanwezig (art. 40.2.b.iii Kinderrechtenverdrag; art. 5.4 EVRM; regel 7.1, 10.1-10.2, 14.1 en 15.2 Beijing Rules; regel 2, 14, 18.a en 20 Havana Rules; para 80-81 GC 10; art. 3, 26 en 108 ERJ– inzake de ouders: zie verder 2.3.3). Tijdens de procedure wordt rekening gehouden met de leeftijd van het kind of de jongere. Hoe meer tijd er ligt tussen het plegen van de feiten en de (definitieve) reactie hierop, hoe waarschijnlijker dat het antwoord zijn verhoopte positieve pedagogische impact verliest en dat het kind of de jongere wordt gestigmatiseerd (para 51 GC 10).

Bij een vrijheidsberoving van de minderjarige wordt bovendien expliciet gewaarborgd dat een betwisting moet kunnen worden voorgelegd aan een rechtbank of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, waarbij de uitspraak over de vrijheidsberoving zo snel mogelijk moet gebeuren (art. 37.d Kinderrechtenverdrag, 40.2.ii Kinderrechtenverdrag; art. 10.2.b BUPO-Verdrag). Bij voorkeur is dit binnen de twee weken (para 84 GC 10).

Waar in het algemeen de beoordeling zonder enige vertraging (*'without delay'*) moet gebeuren, wordt de verplichting bij vrijheidsberoving van een minderjarige strikter geformuleerd, namelijk zo snel mogelijk (*'prompt'*) (para 51 GC 10).

Het recht op een onafhankelijke en onpartijdige beoordeling wordt eveneens door artikel 6.1 EVRM als algemeen grondrecht gewaarborgd. Het EHRM heeft in *Nortier v. Nederland* de redenering van de hand gewezen die ervan uitging dat de behandeling van een zaak in zowel de onderzoeksfase als in de berechtingsfase door eenzelfde rechter strijdig zou zijn met artikel 6(1) EVRM. Het EHRM meent immers dat een dergelijke situatie er in jeugdzaken niet automatisch voor zorgt dat de tegen de rechter in kwestie gerechtvaardigde vermoedens van partijdigheid gekoesterd kunnen worden.⁷⁹ Doorslaggevend is of de vragen die de rechter in de onderzoeksfase moet beantwoorden al dan niet dezelfde zijn als deze die hij in de berechtingsfase moet beantwoorden om zijn beslissing te nemen. Het feit dat de rechter in de onderzoeksfase heeft moeten beoordelen of er *"serieuze aanwijzingen"* tegen de verdachte waren, volstaat niet om nadien een gerechtvaardigd vermoeden van partijdigheid te kunnen koesteren.⁸⁰

Hoewel dit niet verplicht is, raadt het CRK aan dat in termijnen wordt voorzien die mogen verlopen tussen het begaan van de feiten en de uiteindelijke (definitieve) beslissing. Deze termijnbepaling voor een redelijke procedure moet korter zijn dan wat voor volwassenen geldt. Evenwel moet deze kortere termijnbepaling de mensenrechten van kinderen en jongeren en de procedurele waarborgen eerbiedigen.

In het geval van vrijheidsberoving moet het kind of de jongere binnen de 24 uren worden voorgeleid voor een bevoegde instelling die oordeelt over de wettigheid ervan alsook over de eventuele verlenging ervan. Bij voorkeur wordt de verlenging van de vrijheidsberoving tweewekelijks herzien. Maximaal 30 dagen na de vrijheidsberoving moet de minderjarige officieel in beschuldiging worden gesteld en voor de rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit worden geleid. De definitieve beslissing over de inbeschuldigingstelling moet liefst binnen de zes maanden genomen worden (para 83-84 GC 10).

⁷⁹ EHRM 24 mei 1989, *Hauschildt v. Denemarken*, §50; EHRM 24 augustus 1993, *Nortier v. Nederland*, §33.

⁸⁰ EHRM 24 augustus 1993, *Nortier v. Nederland*, §33-35.

h. Vrijheid van/afwezigheid van gedwongen schuldbekentenis

Een kind of jongere, verdacht van het plegen van een strafbaar feit, kan niet worden gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen (art. 40.2.b.iv Kinderrechtenverdrag; art. 14.3.g BUPO-Verdrag). Logischerwijze vloeit hieruit het verbod van foltering en enig andere onmenselijke en ontterende behandeling voort (art. 37.a Kinderrechtenverdrag). Een op deze wijze verkregen bekentenis moet naderhand uit de procedure worden geweerd en geldt niet als bewijs (art. 15 Anti-Folterverdrag). De term 'gedwongen' dient echter ruimer te worden geïnterpreteerd dan enkel fysieke dwang en andere overduidelijke mensenrechtenschendingen.

Bij een ondervraging moet men er zich voor hoeden dat de leeftijd, het ontwikkelingsstadium, de duur van de ondervraging, het gebrek aan begrip, de angst voor het onbekende of een eventuele suggestie van/verwijzing naar mogelijke vrijheidsberoving leidt tot een niet waarheidsgetrouwe bekentenis. De ondervraging dient dus best te gebeuren door hiervoor opgeleide en getrainde ondervragers. Ondervragingsmethoden moeten nauwkeurig worden onderzocht en geëvalueerd opdat een verkregen bekentenis vrijwillig en betrouwbaar is (para 57-58 GC 10).

Tijdens de ondervraging heeft het kind of de jongere recht op juridische of andere passende bijstand. Om de aanwezigheid van de ouder(s) mag worden verzocht (para 58 GC 10).

i. Deelname en bevraging van getuigen

Het kind of de jongere die wordt vervolgd voor het plegen van een strafbaar feit kan getuigen à charge ondervragen of doen ondervragen en kan de deelneming en ondervraging van getuigen à discharge onder gelijke voorwaarden doen geschieden (art. 40.2.b.iv Kinderrechtenverdrag; art. 6.3.d EVRM; regel 7.1 Beijing Rules).

Deze waarborg onderstreept het beginsel van 'wapengelijkheid' ('*equality of arms*').

j. Het recht op beroep

Indien een kind of een jongere schuldig wordt bevonden aan het begaan van een strafbaar feit, moet hij of zij hoger beroep kunnen aantekenen tegen deze beslissing of tegen de opgelegde straffen of maatregelen bij een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie (art.40.2.b.v Kinderrechtenverdrag; art. 14.5 BUPO-Verdrag; regel 7.1 Beijing Rules). Dit recht op hoger beroep mag niet worden beperkt tot de meest zware misdrijven (para 60 GC 10).

k. Kosteloze bijstand van een tolk

Een kind of een jongere die beschuldigd, vervolgd of veroordeeld wordt voor het begaan van een strafbaar feit, en die de gehanteerde taal binnen het jeugd(delinquentie)rechtssysteem niet verstaat of spreekt, heeft recht op kosteloze bijstand van een tolk (art. 40.2.b.vi Kinderrechtenverdrag; art. 6.3.e EVRM).

Deze tolk moet opgeleid zijn in het werken met kinderen en jongeren. Het gebruik en het verstaan van de moedertaal bij kinderen en jongeren kan immers verschillen van bij volwassenen.

De bijstand van een tolk draagt bij tot het recht van het kind of de jongere op een eerlijke proces en effectieve deelname aan de procedure (para 62 GC 10 - zie eerder 2.3.2.d).

Dit recht op bijstand van een tolk geldt evenzeer voor stomme kinderen en jongeren of kinderen en jongeren met een andere beperking (art. 23 Kinderrechtenverdrag; para 63 GC 10).

I. Eerbiediging van het privéleven

Het privéleven van een kind of een jongere die verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor het plegen van een strafbaar feit, moet in alle stadia van het proces worden geëerbiedigd (art. 16 en 40.2.b.vii Kinderrechtenverdrag; art. 8 EVRM; regel 8.1-8.2 Beijing Rules; art. 16 ERJ). Het vermijden van schade ten gevolge van uitvoerige/buitensporige publiciteit of stigmatisatie wordt hierbij beoogd (regel 8.1 Beijing Rules para 64 GC 10).

Dit respect voor het privéleven van het kind of de jongeren heeft minstens betrekking op (i) bekendmaking van informatie die leidt tot identificatie van het kind of de jongere, (ii) het verloop van de zitting, (iii) de professionals werkzaam met kinderen en jongeren die aanraking komen met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem en (iv) het strafregister van een jeugddelinquent (para 64-67 GC 10).

i. Bekendmaking van informatie die leidt tot identificatie

Eerbiediging voor het privéleven van het kind of de jongere die in aanraking komt met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem impliceert het verbod van publicatie van informatie die leidt tot identificatie van de jeugddelinquent (regel 8.2 Beijing Rules). Dit verbod beoogt het voorkomen van stigmatisatie, wil herintegratie in de maatschappij door het volgen van onderwijs, vinden van werk en/of woonplaats bevorderen alsook de bescherming op zich van de betrokken minderjarige.

Een publieke autoriteit moet dus zeer weerhoudend zijn in het vrijgeven van informatie over misdrijven waarbij kinderen en jongeren zijn betrokken en dit beperken tot zeer uitzonderlijke omstandigheden.

Publieke autoriteiten moeten de nodige maatregelen nemen om de identificatie van de betrokken minderjarigen via media te voorkomen. Bij niet eerbiediging van dit recht op bescherming van het privéleven door journalisten moeten deze laatsten disciplinair gesanctioneerd worden en indien nodig, bv. bij herhaling, moeten ze worden gestraft (para 64 GC 10).

ii. Verloop van de zitting

De terechtzitting is openbaar, tenzij dit ingaat tegen de belangen van de minderjarige (vermeende) delinquent (art. 14.1 BUPO-Verdrag). In die zin oordeelt het CRK dat, in het licht van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokken minderjarige, een zitting binnen het jeugd(delinquentie)rechtssysteem achter gesloten deuren moet plaatsvinden. Een openbare terechtzitting is de uitzondering op de regel en zou slechts mogen in gelimiteerde en duidelijke in de wet omschreven situaties en na een schriftelijke beslissing van het bevoegde hof. Tegen deze beslissing moet de betrokkene minderjarige hoger beroep kunnen aantekenen.

De rechterlijke beslissing over de inbeschuldigingstelling wordt uitgesproken in openbare terechtzitting, maar dit gebeurt op zodanige wijze dat de identiteit van de betrokken minderjarige niet kan worden onthuld (para 65-66 GC 10).

Het EHRM volgt echter niet onverkort de internationale tendens in het voordeel van een uitgebreide bescherming van de privacy van minderjarige verweerders. Het ontkent dat het loutere feit dat een gemeenschappelijke strafprocedure openbaar gevoerd wordt, een lijden van de minderjarige veroorzaakt dat voldoende is om te spreken van een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 3 EVRM.⁸¹

⁸¹ EHRM 16 december 1999, *T. v. Verenigd Koninkrijk*, §77; EHRM 16 december 1999, *V. v. Verenigd Koninkrijk*, §79.

iii. Professionals werkzaam met kinderen en jongeren die in aanraking komen met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem

Alle professionals die betrokken zijn bij de uitvoering van de maatregelen uitgesproken door de rechtbank of een andere bevoegde autoriteit gaan in hun externe contacten vertrouwelijk om met alle informatie over het kind of de jongere die tot zijn of haar identificatie zou kunnen leiden. Dossiers over het kind of de jongere zijn vertrouwelijk en enkel toegankelijk voor zij die rechtstreeks betrokken zijn tijdens het proces van beschuldiging, vervolging, veroordeling en uitvoering (regel 21.1 Beijing Rules; art. 3.12 Tokyo Rules; regel 19-20 Havana Rules; art. 34.1-34.2 ERJ; para 66 GC 10). Ter voorkoming van stigmatisatie en veroordelen, mag het jeugddelinquentedossier niet worden gehanteerd indien deze persoon op latere leeftijd bij een strafprocedure voor volwassenen betrokken is (21.2 Beijing Rules).

iv. Strafregister van een jeugddelinquent

De naam van een kind of een jongere die een strafbaar feit beging, zou automatisch moeten verwijderd worden uit het strafregister van zodra deze meerderjarig wordt. Ook bij beperkte ernstige strafbare feiten zou, eventueel onder bepaalde voorwaarden, een verwijdering uit het strafregister op verzoek van het kind of de jongere mogelijk moeten kunnen zijn (para 67 GC 10).

3.3.3. Positie ouders

De ouders of de wettelijke vertegenwoordigers zijn de eerste opvoedingsverantwoordelijken voor het kind of de jongere (art. 5 Kinderrechtenverdrag). Ze moeten op de hoogte worden gebracht van de beschuldigingen aan het adres van hun kind of pupil (art. 40.2.b.ii Kinderrechtenverdrag).

De aanwezigheid van ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers van het kind of de jongere tijdens de procedures is aangewezen (art. 40.2.b.iii Kinderrechtenverdrag) en moet zo maximaal mogelijk worden voorzien. Zij kunnen voorzien in de nodige psychologische en emotionele bijstand. Aanwezigheid impliceert niet de verdediging van het kind of de jongere op zich nemen noch betrokken worden bij de uiteindelijke beoordeling. Op verzoek van het kind of de jongere of diens juridische of ander passende vertegenwoordiger dan wel indien dit in het belang van het kind is (art. 3 Kinderrechtenverdrag) kan de rechter beslissen om de ouderlijke aanwezigheid tijdens de procedure uit te sluiten (regel 15.2 Beijing Rules, para 53-54 GC 10; art. 14 ERJ).

Het belang van en de nood aan ouderlijke aanwezigheid impliceert niet dat ouders strafrechtelijk verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor de daden van hun kind. Straffen van ouders voor wat hun kind gedaan heeft, verhindert meer dan waarschijnlijk om hen aan te spreken als actieve partners in de sociale herintegratie van hun kind (para 55 GC 10).

3.3.4. Positie slachtoffer

Bij de beoordeling voor het opleggen van de meest gepaste niet vrijheidsberovende maatregel moet de rechtbank of een andere bevoegde en onafhankelijke autoriteit onder meer rekening houden met de belangen van het slachtoffer. Bovendien moet het slachtoffer steeds worden geraadpleegd wanneer dit nodig wordt geacht (regel 8.1 Tokyo Rules).

3.4. Afstemming met jeugdhulpverlening

De Minimum regels die door de VN zijn opgesteld voor het beheer van een jeugd(delinquentie)rechtssysteem zouden eveneens van toepassing moeten zijn op jongeren die in

aanraking komen met welzijn en jeugdhulp. Dit past in het streven naar een rechtvaardige, gelijke en humane justitie voor jongeren (regel 3.2 Beijing Rules).

Jeugddelinquenten die samen met andere jongeren in welzijnsvoorzieningen verblijven, worden op dezelfde wijze behandeld als deze andere jongeren (art. 116 ERJ).

3.5. *Capita selecta*

3.5.1. Bestuurlijke interventies

Het CRK uit de bezorgdheid dat het systeem van gemeentelijke administratieve sancties (GAS) buiten het jeugd(delinquentie)rechtssysteem om wordt georganiseerd. Het roept België op om de verenigbaarheid van het systeem van de GAS te toetsen aan de kinderrechten (punt 82.h en 83.h CO 2010).

3.5.2. Bewaren van DNA-materiaal

Het EHRM heeft zich meermaals uitgesproken over de conformiteit van het opslaan van DNA-gegevens van minderjarige verdachten, beschuldigen of veroordeelden met artikel 8 EVRM. Dit artikel verbiedt overheidsinmenging in het privéleven, tenzij zulks in overeenstemming is met de wet en noodzakelijk in een democratische samenleving. Het Hof stelt stevast vast dat het opstellen van een DNA-profiel moet worden beschouwd als een inmenging in het privéleven, maar laat haar beoordeling van de “noodzaak in een democratische samenleving” afhangen van de concrete omstandigheden van de zaak. In *S. en Marper v. Verenigd Koninkrijk* werd gehekeld dat de DNA-gegevens van verdachten zonder beperking in de tijd konden worden bijgehouden, zelfs wanneer de persoon in kwestie later niet veroordeeld werd.⁸² Hoewel het Hof erkende dat een dergelijke maatregel van belang kon zijn voor de preventie en de opsporing van misdrijven, stelde het zich toch ernstige vragen bij de wel zeer uitgebreide regeling van DNA-retentie. Doordat het DNA ongeacht de ernst van het misdrijf of de schuld van de verdachte in een databank werd opgenomen, werd volgens het Hof al te weinig rekening gehouden met het bijzonder stigmatiserend effect dat een dergelijke maatregel heeft. Het Hof erkende bovendien het extra schadelijk effect van dergelijke maatregelen voor minderjarigen, in het bijzonder voor hun ontwikkeling en integratie in de maatschappij. De minderjarigheid van de verzoeker speelde *in casu* dan ook een aanzienlijke rol bij de beoordeling van het proportioneel karakter van de maatregel. Het Hof wees een schending van artikel 8 EVRM dan weer van de hand in *W. v. Nederland*, waar de minderjarige in kwestie wel degelijk veroordeeld was en de DNA-gegevens op een anonieme en gecodeerde manier opgeslagen werden.⁸³

4. BESLUIT

De uitwerking en de invoering van een Vlaams jeugd(delinquentie)rechtssysteem kan niet los worden gezien van de internationale instrumenten en organen waartoe België (en dus ook Vlaanderen) zich heeft verbonden.

Samengevat wordt op internationaal niveau voor de aanpak en het omgaan met jeugddelinquentie uitdrukkelijk de optie naar voren geschoven van een kwaliteitsvol en comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem, afzonderlijk van het gemeen strafrecht. De uitwerking en de invoering van een aan de jeugd aangepast rechtssysteem moet in overeenstemming zijn met kinderen- en mensenrechten.

⁸² EHRM 4 december 2008, *S. en Marper v. Verenigd Koninkrijk*.

⁸³ EHRM 20 januari 2009, *W. v. Nederland*.

Een comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem heeft heropvoeding en herintegratie tot doel. Er wordt rekening gehouden met de leeftijd van de betrokkene. De reactie op het begane feit moet in verhouding staan tot de ernst van de feiten én tot de persoonlijke context van de pleger.

Dit jeugdrechtsysteem strekt zich uit tot alle personen onder een bepaalde maximumleeftijd. Dit is bij voorkeur de meerderjarigheidsgrens, namelijk 18 jaar. Het optrekken van deze maximumleeftijd wordt aangeraden. Dit valt samen met de wetenschappelijke vaststellingen van de verschuivingen in de adolescentie van jongeren (*'emerging adulthood'* – zie ook de rapporten over de contextanalyse en over etiologie). Het hanteren van dubbele leeftijden wordt afgeraden en als discriminerend beschouwd. De minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid is bij voorkeur minstens 12 jaar.

Een comprehensief en integraal jeugd(delinquentie)rechtssysteem bewandelt minstens twee grote interventiewegen. Dit is vooreerst een buitengerechtelijke afhandeling (diversie, herstelrecht...) waarbij voornamelijk in de gemeenschap naar oplossingen wordt gezocht. Deze weg moet steeds worden overwogen en openstaan voor alle minderjarigen en alle mogelijke feiten. Het kan dus niet worden beperkt tot lichtere feiten en/of *'first offenders'*. Daarnaast kent het systeem een gerechtelijke afhandeling. Binnen de gerechtelijke afhandeling valt de waaier aan mogelijke maatregelen uiteen in twee groepen, de niet vrijheidsberovende en de vrijheidsberovende interventies. Er moet voldoende aanbod aan niet vrijheidsberovende maatregelen zijn, zodat vrijheidsberoving effectief het laatste redmiddel is en voor de kortst mogelijke duur kan worden opgelegd. Daarnaast moet er ruimte zijn voor preventie en bestuurlijke interventies.

Het kind of de jongere die in aanraking komt met het jeugd(delinquentie)rechtssysteem, geniet naast de algemene mensen- en kinderrechten die steeds onverkort gelden (waaronder onderwijs, gezondheidszorg...), specifieke proceswaarborgen. Ook de ouders en wettelijke vertegenwoordigers, genieten, als eerste opvoedingsverantwoordelijkheden, een aantal rechten en rechtswaarborgen.

Een comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem wordt gedragen door een verscheidenheid aan gespecialiseerde, bekwame en permanent bijgeschoolde actoren, die de kinder- en mensenrechten niet enkel kennen maar er ook naar handelen. Deze actoren vormen een weerspiegeling van de diversiteit onder hun cliënten (op vlak van gender, etniciteit, geloof...).

Het is belangrijk dat de overheid actuele, voldoende, nauwkeurige en gecoördineerde dataverzameling organiseert. Dit moet onderzoek toelaten over de aard, de omvang en de evolutie van jeugddelinquentie en over de uitvoering, de impact en het effect van de verschillende soorten interventies.

Een jeugd(delinquentie)systeem, ten slotte, is onlosmakelijk verbonden met het nationaal ontwikkelingsproces dat elk land doormaakt, op vlak van jeugdhulpverlening, armoedebestrijding, meer humane justitie enz.

Rekening houdend met bovenstaande internationaal gestelde minimumvereisten werd België door het CRK op enkele vlakken (herhaaldelijk) aangesproken. België wordt aangespoord om werk te maken van een meer holistische benadering voor de aanpak van en het omgaan met jeugddelinquentie. Het jeugd(delinquentie)rechtssysteem moet van toepassing zijn op alle jongeren tot minstens 18 jaar. Zo moet het jeugddelinquentierecht in België en Vlaanderen:

- in overeenstemming zijn met de internationale kinder- en mensenrechteninstrumenten;
- eveneens een preventiebeleid bevatten;
- de uithandengeving afschaffen;
- meer voorzien in een aanbod van buitengerechtelijke en gerechtelijke afhandelingen die een alternatief bieden voor vrijheidsberovende interventies, zodat de vrijheidsberoving zowel in de

- voorlopige als in de definitieve fase van het proces een uiterste maatregel is en dit voor de kortst mogelijke duur;
- het detentiebeleid terugschroeven. De toename van de detentiecapaciteit staat haaks op het basisprincipe van vrijheidsberoving als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur;
 - erover waken dat plaatsing in gesloten detentiecentra effectief als uiterste maatregel wordt gehanteerd voor een zo kort mogelijke duur, met waarborgen van een eerlijk proces en waarbij de minderjarige gescheiden blijft van volwassen gedetineerden;
 - de isolering in Everberg (ruimer: detentiecentra) afschaffen;
 - plaatsingen in instellingen dicht bij huis organiseren die bovendien beter bereikbaar zijn via het openbaar vervoer;
 - juridische en andere passende bijstand voor de minderjarige delinquent in alle fasen van de procedure organiseren, respecteren en waarborgen;
 - voorzien in zelfstandige rechtsingang voor de minderjarige, met bijstand van een jeugdadvocaat;
 - een voldoende, actueel, nauwkeurig en gecoördineerd dataverzamelingsbeleid uitwerken en uitvoeren, en ten slotte;
 - het systeem van gemeentelijke administratieve sancties (GAS) binnen het comprehensief jeugd(delinquentie)rechtssysteem organiseren en de verenigbaarheid van het systeem van de GAS toetsen aan de kinderrechten.

Een nieuw comprehensief en goed uitgebouwd Vlaams (jeugd)delinquentierechtssysteem voldoet minstens aan bovenstaande elementen, wil het in overeenstemming zijn met het internationaal kinderrechtenkader.

BIBLIOGRAFIE

- ALEN, A., BOSLY, H. DE BIE, M., VANDE LANOTTE, J., ANG, F., DELENS-RAVIER, I., DELPLACE, M., HERMAN, C., REYNAERT, D., STAELENS, V., STEEL, E. en VERHEYDE, M. (eds.), *The UN Children's Rights Convention: theory meets practice*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 658 p.
- ALEN, A., VANDE LANOTTE, J., VERHELLEN, E., ANG, F., BERGHMANS, E. en VERHEYDE, M. (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2005-2006 (serie van boekjes met artikelsgewijze analyses van het Kinderrechtenverdrag en de Facultatieve Protocols).
- BEDDIAR, N., "La protection des droits fondamentaux du mineur détenu selon la Cour européenne des droits de l'homme", *JT* 2012, 273-277.
- BLAAK, M., BRUNING, M. EIJGENRAAM, M. KAANDORP, M. EN MEUWESE, S., (eds.), *Handboek internationaal jeugdrecht*, Nijmegen, Ars Aequi, 2012, 1096 p., www.kinderrechten.nl/p/28/873/ms6-44/internationaal-jeugdrecht.
- DETRICK, S., *A commentary on the United Nations Convention on the rights of the child*, Den Haag, Martinus Nijhoff Publishers, 1999, 790 p.
- DORSI, D., "L'engagement du Conseil de l'Europe et de l'Union européenne pour la promotion et la protection des droits de l'enfant", *JDJ* 2007, afl. 267, 10-19.
- FOTTRELL, D. (ed.), *Revisiting children's rights: 10 years of the UN Convention on the Rights of the Child*, Den Haag, Kluwer, 196 p.
- FREEMAN, M. (ed.), *Children's rights*, I + II, Aldershot, Ashgate Publishing, 2004, 380 en 345 p.
- GALLUS, N., "Les relations parentales et la jurisprudence récente de la Cour européenne des droits de l'homme", *Rev.dr.ULB* 2005, afl. 2, 13-68.
- HANSON, K., "Vrijheidsbeneming van minderjarigen" in E. BREMS, S. SOTTIAUX, P. VANDEN HEEDE en W. VANDENHOLE (eds.), *Vrijheden en vrijheidsbeneming. Mensenrechten van gedetineerden*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 277-306.
- HERBOTS, K. en PUT, J., "De grondwettelijke verankering van kinderrechten", *TJK* 2010, 9-19.
- HESPEL, S., PUT, J. en ROM, M., "Navigating the maze. The interrelation of international legal norms, with illustrations from international juvenile justice standards", *HR&ILD* 2012, 329-365.
- HODGKIN, R. en NEWELL, P. (eds.), *Implementation handbook for the Convention on the Rights of the child*, New York, UNICEF, 2007, 787 p.
- KILKELLY, U., *The Child and the European Convention on Human Rights*, Dartmouth, Ashgate, 1999, 353 p.
- KILKELLY, U., "The best of both worlds for children's rights? Interpreting the European Convention on Human Rights in the light of the UN Convention on the Rights of the Child", *Human Rights Quarterly* 2001, 308-326.
- LEMMENS, P., "De rechten van het kind als grondrechten in de Belgische rechtsorde" in W. VANDENHOLE (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 37-55.
- LIEFAARD, T. en DOEK, J. (eds.), *Litigating the Rights of the Child. The UN Convention on the Rights of the Child in Domestic and International Jurisprudence*, Dordrecht, Springer, 2015, 265 p.
- MAES, G., "Jeugd(beschermings)recht in internationaal perspectief: invloeden van het EVRM" in CBR (ed.), *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 297-341.
- MEULDERS-KLEIN, M. (ed.), *La Convention des droits de l'enfant et la Belgique*, Brussel, Story-Scientia, 1992, 189 p.
- MOREAU, T., "Quelques apports de la jurisprudence de la Cour européenne à propos du placement des mineurs en danger" in T. MOREAU (ed.), *Actualités en droit de la jeunesse*, Brussel-Luik, Larcier-CUP, 2005, 251-318.

- NYSSENS, C., “La convention des droits de l’enfant: perspectives et prospectives” in J.-L. RENCHON (ed.), *L’enfant et les relations familiales internationales*, Brussel, Bruylant, 2003, 83-121.
- OP DE BEECK, H., HERBOTS, K., LEMBRECHTS, S., WILLEMS N. en Vlieghe K., *Children’s best interests between theory and practice, a discussion of commonly encountered tensions and possible solutions based on international best interests practices and policy strategies since 2004*, Kenniscentrum Kinderrechten (eigen uitgave), Gent, 2014, 65 p.
- PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 590 p.
- RAAD VAN EUROPA, *European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*, Straatsburg, Raad van Europa, 2009, 213 p.
- REYNAERT, D., ROOSE, R., VANDENHOLE, W. en Vlieghe, K., *Kinderrechten: springplank of struikelblok? Naar een kritische benadering van kinderrechten*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 112 p.
- ROM, M., HERBOTS, K. en PUT, J., *De rechtspositie van jongeren in detentie in een (inter)nationaal perspectief*, Onderzoeksrapport in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat, Instituut voor Sociaal Recht-KU Leuven, 2009, 222 p.
- SENAËVE, P., “Tien jaar Belgische rechtspraak inzake de aanwending van het IVRK” in P. SENAËVE en P. LEMMENS (eds.), *De betekenis van de mensenrechten voor het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 103-170.
- SMETS, S., “De doorwerking van het Kinderrechtenverdrag in de rechtspraak van het EHRM”, *TJK* 2013, 82-90.
- TULKENS, F., “La Convention européenne des droits de l’Homme et les droits des enfants”, *JDJ* 2008, afl. 272, 1-10.
- VAN BUEREN, G., *Child rights in Europe. Convergence and divergence in judicial protection*, Straatsburg, Council of Europe, 2007, 201 p.
- VANDAELE, A. en VERHEYDE, M., “Artikel 22bis van de Grondwet: een grondwettelijke bescherming in de kinderschoenen”, *TJK* 2001, 4-14.
- VANDAELE, A., “De directe werking van en capita selecta uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind” in X, *KinderrechtengIDS*, Mechelen, Kluwer, 2004, losbl., deel 1, 1.1, 29 p.
- VANDENHOLE, W. (ed.), *Kinderrechten als mensenrechten: een multidisciplinaire verkenning*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 67 p.
- VANDENHOLE, W. (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 258 p.
- VANDENHOLE, W., “Twintig jaar kinderrechtenverdrag (1989-2009): een Belgische stand van zaken”, *RW* 2009-10, 386-404.
- VAN DROOGHENBROECK, S., “Pour une mise à jour du droit constitutionnel belge des libertés publiques et des droits de l’homme. Réflexions au départ de l’article 22bis de la Constitution garantissant le droit de l’enfant à l’intégrité morale, physique, psychique et sexuelle”, *APT* 2001, 130-153.
- VAN HOUCKE, F. en PROVOST, V., “Les droits de l’enfant ont 20 ans! Historique et mise en œuvre de la Convention relative aux droits de l’enfant du 20 novembre 1989”, *JDJ* 2009, afl. 289, 4-11.
- VERHELLEN, E., *Verdrag inzake de rechten van het kind*, Leuven, Garant, 2000, 252 p.
- VERHELLEN, E. (ed.), *Monitoring children’s rights*, Den Haag, Martinus Nijhoff Publishers, 1996, 940 p.
- VERHELLEN, E. (ed.), *Understanding children’s rights*, Gent, Children’s Rights Centre, 2001, 695 p.
- VERHEYDE, M., “Kinderen en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens” in X, *KinderrechtengIDS*, Mechelen, Kluwer, 2004, losbl., deel 1, 1.1, 76 p.
- VERHEYDE, M., “Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Selectie van kindgerelateerde rechtspraak 2006”, *TJK* 2007, 101-115.
- VERHEYDE, M., “Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Selectie van kindgerelateerde

rechtspraak 2007”, *TJK* 2008, 70-74.

- VISSER-SCHUURMAN, M., “De Europese Unie en Kinderrechten. De eerste stapjes naar een Europese Kinderrechtenstrategie”, *TJK* 2009, 206-212.
- WEIJERS, I. en IMKAMP, F. (eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2008, 367 p.
- WOUTERS, J. en VAN EECKHOUTTE, D., “Doorwerking van internationaal recht in de Belgische rechtsorde: een overzicht van bronnen en instrumenten” in J. WOUTERS en D. VAN EECKHOUTTE (eds.), *Doorwerking van internationaal recht in de Belgische rechtsorde*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 3-82.
- X, *Juvenile Justice*, Innocenti Digest 3, Florence, Unicef ICDC, 1998, 24 p., www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest3e.pdf.
- X, “Dossier: 18 jaar IVRK (1989-2007)”, *TJK* 2008, 11-64.
- X, *International justice for children*, Straatsburg, Council of Europe, 2008, 154 p.

- Child Rights Information Network: www.crin.org.
- Comité ter Preventie van Foltering en Onmenselijke Behandeling: www.cpt.coe.int.
- Comité voor de Rechten van het Kind: www.ohchr.org/english/bodies/crc/index.htm.
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens: www.echr.coe.int. Specifiek m.b.t. kinderen: www.coe.int/t/transversalprojects/children/caselaw/CaselawChild_en.asp.
- Europese Unie: europa.eu/index_nl.htm.
- Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht: www.hcch.net.
- Kenniscentrum Kinderrechten: www.keki.be.
- Kinderrechtencommissariaat: www.kinderrechten.be/.
- Kinderrechtencoalitie: www.kinderrechtencoalitie.be.
- Raad van Europa: www.coe.int. Specifiek m.b.t. kinderen: www.coe.int/children.

BIJLAGE. Overzicht van relevante internationale en Europese instrumenten voor omgang met jeugddelinquentie

1. Mondiale instrumenten

Afkorting	Regelgeving
	Toepasselijke bepalingen
	Samenvatting
BUPO-Verdrag	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966
Eerste Optioneel Protocol bij het BUPO-Verdrag	Optioneel Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 16 maart 1966
Tweede Optioneel Protocol bij het BUPO-Verdrag	Tweede Optioneel Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 15 december 1989
	Arts. 6, lid 5; 10, lid 2, b) en lid 3; 14, lid 4; 18; 23 en 24, lid 1
	<p>In Deel I reguleert het BUPO-Verdrag de kwestie rond zelfbeschikkingsrecht. Deel II voorziet in algemene beginselen zoals non-discriminatie en gelijkheid; Deel III erkent 21 substantiële burgerlijke en politieke rechten; Deel IV richt het Mensenrechtencomité op; Deel V behandelt de rechten van anderen; en in Deel VI komen een aantal algemene bepalingen aan bod. Het gehele Verdrag is van toepassing op kinderen en volwassenen. Kinderen worden echter ook bijzonder vermeld in artikel 6, lid 5 (verbod van doodstraf), art. 10, lid 2, b) (scheiding tussen jeugdige en volwassenen delinquenten), artikel 10, lid 3 (behandeling van jeugdige gevangenen is gericht op heropvoeding en reclassering), artikel 14, lid 1 en lid 4 (procedurele waarborgen voor jeugddelinquenten), artikel 18 (eerbied voor de ouders, of voogden, die de opvoeding op zich nemen), artikel 23 (gezinsleven als fundament van de samenleving) en artikel 24, lid 1 (recht van kinderen op bescherming zonder enige vorm van discriminatie).</p> <p>Het BUPO-Verdrag heeft een periodieke rapportageprocedure, een interstatelijke klachtenprocedure, en een individuele klachtenprocedure (vastgelegd in het Eerste Aanvullend Protocol). Het Tweede Aanvullend Protocol schaft de doodstraf af.</p>

<p>ECOSOC-Verdrag</p> <p>Optioneel Protocol bij het ECOSOC-Verdrag</p>	<p>Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966</p> <p>Optioneel Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 10 december 2008</p> <p>Art. 10</p> <p>In Deel I reguleert het ECOSOC-Verdrag de kwestie rond zelfbeschikkingsrecht. Deel II voorziet in algemene beginselen zoals non-discriminatie en gelijkheid; Deel III erkent 9 substantiële economische, sociale en culturele rechten; Deel IV richt het Comité op; en in Deel V komen een aantal algemene bepalingen aan bod. Het gehele Verdrag is van toepassing op kinderen en volwassenen. Kinderen worden echter ook bijzonder vermeld onder meer in artikel 10 (bescherming en ondersteuning van het gezin en het kind in het bijzonder zonder enige vorm van discriminatie).</p> <p>Het ECOSOC-Verdrag heeft een periodieke rapportageprocedure en een individuele klachtenprocedure (vastgelegd in het Eerste Aanvullend Protocol, nog niet in werking getreden).</p>
<p>Anti-Foltering-Verdrag</p> <p>Aanvullend Protocol bij het Anti-Foltering-Verdrag</p>	<p>Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing van 10 december 1984</p> <p>Aanvullend Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing van 18 december 2002</p> <p>In Deel I voorziet het Verdrag tegen foltering 16 substantiële bepalingen. Deel II richt het Comité op en Deel III bevat een aantal algemene bepalingen. Het Verdrag is zowel op kinderen als op volwassenen van toepassing, maar kinderen worden niet specifiek vermeld. Het CAT heeft een periodieke rapportageprocedure, een navraagprocedure, een interstatelijke klachtenprocedure en een individuele klachtenprocedure.</p> <p>Het Aanvullend Protocol, dat in juni 2006 in werking trad, creëert het sub-Comité inzake de preventie van foltering (SPT), wiens mandaat het is om plaatsen te bezoeken waar mensen die van hun vrijheid beroofd werden, worden vastgehouden.</p>
<p>VRK</p>	<p>Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989</p>

<p>Derde Facultatief Protocol bij het VRK</p>	<p>Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake een communicatieprocedure van 19 december 2011</p> <p>Arts. 37 en 40</p> <p>Het VRK is het meest comprehensieve instrument rond kinderrechten op internationaal niveau. Vernieuwend is dat het Kinderrechtenverdrag zowel burgerlijke en politieke rechten, als economische, sociale en culturele rechten waarborgt. Door deze verschillende soorten rechten samen te brengen in één instrument, wordt het gelijkwaardige belang en de samenhang van deze rechten benadrukt. Er is wel een differentiatie in de verplichtingen inzake implementatie: ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten zijn de staten die partij zijn enkel verplicht die maatregelen te nemen die de hun ter beschikking staande middelen toelaten (art. 4).</p> <p>Een andere nieuw aspect is de idee van participatie: kinderen hebben, naast titularis te zijn van beschermings- en provisierechten, evenzeer het recht om zelf (actief) bij te dragen aan de vormgeving van hun eigen leefwereld/leefomgeving. Het Comité voor de Rechten van het Kind heeft vier algemene beginselen uit het verdrag gedistilleerd: het verbod van discriminatie (art. 2), het belang van het kind (art. 3), het recht op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6) en het recht van het kind om zijn mening te uiten (art. 12).</p> <p>Voor jeugddelinquentie zijn in het bijzonder de artikelen 37 (verbod van foltering en andere wrede en onterende behandeling ; te respecteren principes bij wettige vrijheidsberoving) en 40 (te respecteren rechten bij de aanpak van jeugddelinquentie) van belang.</p> <p>Het derde Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind stelt een communicatieprocedure in, waardoor kinderen, of hun vertegenwoordigers, klachten inzake vermeende schendingen van kinderrechten voor het Comité voor de Rechten van het Kind kunnen brengen, als zij voor deze schendingen in hun eigen land geen juridisch herstel hebben kunnen bekomen.</p>
<p>Detention or imprisonment Principles</p>	<p>VN-resolutie 43/173 betreffende 'Body of principles for the protection of all persons under any form of detention or imprisonment' van 9 december 1988</p>

	<p>Principle 16, lid 3</p> <p>Deze resolutie bevat 39 principes voor de bescherming van alle personen die zich onder enige vorm van detentie of gevangenschap bevinden. Principe 5 bespreekt, onder andere, de bescherming van de rechten en speciale statussen van kinderen. Principe 16, lid 3 waarborgt het recht op kennisgeving aan de ouder of voogden bij de vrijheidsberoving van een minderjarige. Principe 31 bespreekt de zorg voor kinderen en minderjarige gezinsleden.</p> <p>Deze resolutie is een verdere uitwerking van een aantal rechten die worden gewaarborgd in het BUPO-Verdrag.</p>
Beijing Rules	<p>VN-resolutie 40/33 betreffende 'Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice' van 29 november 1985</p> <p>De Annex bij de Regels van Beijing bevat beginselen en minimum-standaards voor VN lidstaten inzake de administratie van het jeugdrecht. In Deel I worden algemene beginselen behandeld (fundamentele perspectieven, bereik van de regels en gebruikte definities, uitbreiding van de regels, leeftijdsgrens voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid, doelen van het jeugdrecht, omvang van de beoordelingsvrijheid, rechten van jeugddelinquenten, bescherming van de privacy en een uitzonderingsbepaling). Deel 2 weidt uit over onderzoek en vervolging (eerste contact, afwijking, specialisatie binnen de politie en voorhechtenis). Deel III gaat over berechting en dispositie (bevoegde autoriteit, juridisch adviseur, ouders en voogden, sociale onderzoeksrapporten, leidende beginselen, dispositiemaatregelen, het zo weinig mogelijk aanwenden van institutionalisering, het vermijden van onnodige vertraging, aantekeningen, en de nood aan vakbekwaamheid en training). In Deel IV wordt niet-institutionele behandeling uiteengezet (effectieve implementatie van dispositie, voorziening van de nodige assistentie, en mobilisering van vrijwilligers en andere gemeenschapsdiensten). Deel V gaat dan in op behandeling in instellingen (doelen, toepassing van de minimumregels voor de behandeling van gevangenen, frequent en vroegtijdig gebruikmaken van voorwaardelijke vrijlating, en semi-institutionele regelingen). Ten slotte concludeert Deel VI met een aantal bepalingen inzake onderzoek, planning, beleidsformulering en evaluatie</p>
Tokyo Rules	<p>VN-resolutie 45/110 betreffende 'Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures' van 14 december 1990</p>

	<p>Deze minimumstandaarden bevatten een aantal basisbeginselen voor de promotie van maatregelen andere dan hechtenis, alsook minimumstandaards voor personen die aan alternatieve straffen onderworpen zijn. Deel I begint met algemene beginselen (fundamentele doelen, bereik, wettelijke beschermingsmechanismen en een uitzonderingsbepaling). Deel II weidt uit over het vooronderzoek, terwijl Deel III gaat over het proces en de eigenlijke berechting, en Deel IV over de periode daarna. In Deel V wordt de implementatie van maatregelen andere dan hechtenis uiteengezet (toezicht, duur, voorwaarden, behandelingsproces, discipline en breuk van de voorwaarden). Deel VI zegt een aantal woorden over personeel, alvorens Deel VII ingaat op vrijwilligers en gemeenschapdiensten. Tenslotte concludeert Deel VIII met een aantal bepalingen inzake onderzoek, planning, beleidsformulering en evaluatie.</p>
Riyadh Guidelines	<p>VN-resolutie 45/112 betreffende 'Rules for the Prevention of Juvenile Delinquency' van 14 december 1990</p> <hr/> <p>De Annex bij de Richtlijnen van Riyadh bevat beginselen voor de preventie van jeugddelinquentie. In Deel I worden fundamentele beginselen behandeld. Deel II weidt uit over het bereik van de Richtlijnen, terwijl Deel III gaat over algemene preventie. In Deel IV worden socialiseringsprocessen uiteengezet (via het gezin, onderwijs, de gemeenschap en de massamedia). Deel V gaat dan in op sociaal beleid en Deel VI op wetgeving en administratie van het jeugdrecht. Tenslotte concludeert Deel VII met een aantal bepalingen inzake onderzoek, beleidsontwikkeling en coördinatie.</p>
Havana Rules	<p>VN-resolutie 45/113 v betreffende 'Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their liberty' an 14 december 1990</p> <hr/> <p>De Annex bij de Regels van Havana bevat beginselen en minimumstandaarden voor de bescherming van jeugddelinquenten die van hun vrijheid beroofd werden. In Deel I worden algemene beginselen behandeld. Deel II weidt uit over het bereik en de toepassing van de Regels, terwijl Deel III gaat over jeugddelinquenten die onder arrest staan of hun proces afwachten. In Deel IV wordt het beheer van faciliteiten voor jeugddelinquenten uiteengezet (aantekeningen; toelating, inschrijving, beweging en overplaatsing; classificatie en plaatsing; fysieke omgeving en huisvesting; enz.). Ten slotte concludeert Deel V met een aantal bepalingen inzake personeel.</p>

Vienna Guidelines	<p data-bbox="651 204 2016 272">Resolutie 1997/30 van de Economische en Soicale Raad van de VN betreffende de 'Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System' van 21 juli 1997</p> <p data-bbox="651 384 2016 453">De Vienna Guidelines hebben tot doel het Kinderrechtenverdrag en andere VN-standaarden in de context van het jeugdstrafrecht te implementeren, en om staten hierin bijstand te voorzien.</p>
GC 8	<p data-bbox="651 512 2016 624">VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Algemeen Commentaar nr. 8 (2006) van 2 maart 2007– The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28, para. 2; and 37, inter alia)</p> <p data-bbox="651 735 2016 1002">In deze Algemene Commentaar behandelt het Comité het recht van het kind op bescherming tegen lijfstraffen en andere wrede of vernederende vormen van straf. In het licht van het doel van het Comité om geweld tegen kinderen uit te roeien, onderstreept deze tekst het recht van het kind op respect voor zijn of haar menselijke waardigheid, fysieke integriteit en gelijke bescherming voor de wet. Het Commentaar begint met het schetsen van de achtergrond van het probleem en het definiëren van een aantal termen. Het gaat verder met mensenrechtenstandaarden en lijfstraffen voor kinderen. Daarna behandelt het maatregelen en mechanismen (wettelijk, m.b.t. implementatie, onderwijs, toezicht, etc.) om zulke vormen van straf uit te roeien. Een laatste paragraaf behandelt de rapportagecriteria onder het Verdrag.</p>
GC 10	<p data-bbox="651 1061 2016 1134">VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Algemeen Commentaar nr. 10 (2007) van 25 april 2007 – Children's rights in Juvenile Justice</p> <p data-bbox="651 1246 2016 1390">In deze Algemene Commentaar behandelt het Comité de rechten van kinderen die verdacht worden van, beschuldigd worden van of erkend worden als inbreuk te hebben gepleegd op het strafrecht. Het Comité stelt vast dat lidstaten vaak niet volledig voldoen aan hun verplichtingen inzake de rechten van kinderen in conflict met justitie (procedurele rechten, alternatieven voor wettelijke procedures, vrijheidsberoving enkel als een laatste maatregelen wanneer alle andere opties</p>

	<p>uitgesloten zijn, enz.). Daarom heeft deze tekst als doel om tips te geven inzake een aantal leidprincipes en kernelementen van een omvattend beleid voor jeugdrecht. Er worden ook aanbevelingen gegeven met betrekking tot de organisatie van het jeugdrecht; bewustmaking en training; alsook dataverzameling, evaluatie en onderzoek.</p>
GC 12	<p>VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Algemeen Commentaar nr. 12 (2009) van 1 juli 2009 – The right of the child to be heard</p> <p>In het bijzonder §§ 57-61, 65-67 en 97</p> <p>In deze Algemene Commentaar behandelt het Comité de verplichtingen van lidstaten onder artikel 12 van het Verdrag, met een focus op het recht van het kind om gehoord te worden. Aangezien dit één van de fundamentele pijlers van het Verdrag is, moet dit recht volledig begrepen en in de praktijk toegepast worden. Daarom behandelt deze tekst een aantal basisaspecten van dit recht en legt het een link naar de concrete verplichtingen van de Staat. Het begint met artikel 12 te identificeren als een recht dat zowel voor individuele kinderen als voor groepen kinderen geldt. Dit wordt ondersteund door een wettelijke analyse, een link met andere bepalingen uit het Verdrag, een stuk over implementatie in verschillende omgevingen en situaties, waaronder omgaan met jeugddelinquentie (§§ 57-61, 65-67 en 97), basisvoorwaarden voor implementatie, en een aantal conclusies.</p>
GC 13	<p>VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Algemeen Commentaar nr. 13 (2011) van 18 april 2011 - Article 19: The right of the child to freedom from all forms of violence</p> <p>In deze Algemene Commentaar behandelt het Comité het recht van het kind om vrij te zijn van alle vormen van geweld. Het Comité maakt zich zorgen over de omvang en intensiteit van geweld dat op kinderen wordt uitgeoefend. Daarom roept het op om wettelijke, gerechtelijke, administratieve, sociale en educatieve maatregelen massief te versterken en uit te breiden om hier een punt achter te zetten. Eerst en vooral werkt de tekst een aantal algemene bepalingen uit. Daarna maakt het een wettelijke analyse van artikel 19 VRK, interpreteert het dit artikel in het breder kader van het Verdrag, voorziet het in suggesties inzake een nationaal coördinatie-kader inzake geweld tegen kinderen, en behandelt het de middelen voor</p>

	implementatie en de nood aan internationale samenwerking.
GC 14	<p>VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Algemeen Commentaar nr. 14 (2013) van 29 mei 2013 - on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)</p> <p>Deze Algemene Commentaar wenst de toepassing van en het respect voor het belang van het kind door de Lidstaten bij het Verdrag te verzekeren. Het definieert de vereisten voor de nodige overwegingen, vooral in gerechtelijke en administratieve beslissingen, alsook in andere acties die betrekking hebben op het kind als individu, en in alle fasen van de aanneming van wetten, beleidslijnen, strategieën, programma's, plannen, budgetten, wetgevende en budgettaire initiatieven en richtlijnen – i.e. alle implementerende maatregelen die betrekking hebben op kinderen in het algemeen of als specifieke groep. Het Comité verwacht dat deze algemene commentaar de beslissingen van hen die bij kinderen betrokken zijn, waaronder de ouders en zorgverleners, zal begeleiden. Het belang van het kind is een dynamisch concept, dat vele ladingen dekt die continu veranderen. Deze Algemene Commentaar biedt een kader voor het inschatten en bepalen van het belang van het kind. Het tracht niet voor te schrijven wat best is voor een kind in elke situatie op elk moment.</p>
CO 1995	<p>Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium – 22 juni 1995</p> <p>Arts. 11, 15 en 18</p> <p>In dit document legt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind haar Slotbeschouwingen voor inzake de uitdagingen en verwezenlijkingen met betrekking tot de implementatie van het Verdrag in België. De verschillende onderdelen behandelen een aantal positieve factoren, belangrijke werkpunten, en suggesties en aanbevelingen. België dient vooral aandacht te besteden aan coördinatie en dataverzameling, het asielbeleid, non-discriminatie en jeugd(straf)recht.</p>
CO 2002	Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium – 13 juni 2002

	<p data-bbox="651 252 963 284">Arts. 14, 15, 17 (b), 31 en 32</p> <p data-bbox="651 343 2016 614">In dit document legt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind haar Slotbeschouwingen voor inzake de uitdagingen en verwezenlijkingen met betrekking tot de implementatie van het Verdrag in België. De verschillende onderdelen behandelen de genomen follow-up maatregelen en geboekte vooruitgang; alsook de belangrijkste werkpunten en aanbevelingen. België dient vooral een aantal algemene implementatiemaatregelen te nemen; de beginselen van non-discriminatie en het recht van het kind op zinvolle participatie te respecteren; geweld, misbruik, verwaarlozing en mishandeling tegen te gaan; en bijzondere beschermingsmaatregelen te nemen voor niet-begeleide minderjarigen, slachtoffers van seksueel geweld en mensenhandel, en kinderen in jeugd(straf)rechterlijke procedures.</p>
CO 2010	<p data-bbox="651 678 2016 742">Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child : Belgium – 28 juni 2010</p> <p data-bbox="651 805 884 837">Arts. 26, 34, 82 en 83</p> <p data-bbox="651 893 2016 1125">In dit document legt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind haar Slotbeschouwingen voor inzake de uitdagingen en verwezenlijkingen met betrekking tot de implementatie van het Verdrag in België. De verschillende onderdelen behandelen de genomen follow-up maatregelen en geboekte vooruitgang, alsook de belangrijkste werkpunten en aanbevelingen. Het Comité vraagt België om zich op alle voorstellen te concentreren, maar vooral op een verbeterde coördinatie, dataverzameling, discriminatie tegen kinderen die in armoede leven, het recht van het kind om gehoord te worden, lijfstraffen en jeugd(straf)recht.</p>

2. Raad van Europa

EVRM	<p data-bbox="651 1324 1937 1356">Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950</p>
------	--

	<p>Arts. 2, 3, 5, 6 en 8</p> <p>Het belangrijkste mensenrechteninstrument van de Raad van Europa is het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Hierin worden de burgerlijke en politieke rechten vastgelegd die door de lidstaten gewaarborgd dienen te worden. Het EVRM is complementair met het Europees Sociaal Handvest, wat op zijn beurt economische, sociale en culturele rechten beschermt. Hoewel het Verdrag geen expliciete melding van kinderrechten maakt, zijn kinderen inbegrepen in de term “eenieder die ressorteert onder de rechtsmacht” van een lidstaat (art. 1). Het EVRM wordt ten uitvoer gebracht onder het toezicht van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Het Hof is bevoegd uitspraak te doen in individuele en interstatelijke verzoekschriften, alsook adviezen te verschaffen. Iedere Verdragsluitende Partij moet zich houden aan de uitspraken van het Hof en alle nodige maatregelen treffen om deze na te leven. De uitvoering van de vonnissen staat onder toezicht van het Comité van Ministers. De Theseus databank bevat analyses van rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, die relevant is voor kinderrechten.</p> <p>De belangrijkste bepalingen uit het EVRM inzake de omgang met jeugddelinquentie zijn de artikelen 2 (recht op leven), 3 (verbod van foltering en van onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing), 5 (recht op vrijheid), 6 (recht op een eerlijk proces) en 8 (recht op gezinsleven).</p>
ESH (herzien)	<p>Europees Sociaal Handvest (herzien) van 3 mei 1966</p> <p>Art. 17</p> <p>Het Europees Sociaal Handvest (herzien in 1996) garandeert de fundamentele economische, sociale en culturele rechten van personen in hun dagelijks leven. Het brengt alle rechten van het originele Handvest van 1961, het aanvullend protocol van 1988 en een aantal nieuwe rechten en amendementen van de Verdragspartijen samen in een enkel instrument. Kinderen en jongeren worden onder meer in artikel 17 specifiek vermeld met betrekking tot (1) hun recht op bijzondere bescherming tegen fysische en morele risico's waaraan ze worden blootgesteld, en (2) hun recht op passende sociale, juridische en economische bescherming.</p>
Europees Anti-Folterverdrag	<p>Europees Verdrag ter voorkoming van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling van 26 november 1987</p>

	<p>Het Verdrag voorziet in de oprichting van een internationaal comité, bevoegd om alle plaatsen waar mensen door een overheidsinstantie van hun vrijheid benomen werden, te bezoeken. Het comité wordt samengesteld uit onafhankelijke deskundigen. Deze kunnen aanbevelingen formuleren en verbeteringen voorstellen, zodat, waar nodig, de bescherming van de bezochte personen tegen foltering en onmenselijke of vernederende behandeling kan worden versterkt. Deze preventieve, niet-gerechtigde instantie is een belangrijke toevoeging aan het bestaande systeem onder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.</p>
Rec(87)20	<p>Recommendation No. R (87) 20 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on social reactions to juvenile delinquency van 17 september 1987</p> <p>Dit document beveelt de lidstaten van de Raad van Europa aan om hun wetgeving en praktijken te herzien met het oog op de preventie van jeugdcriminaliteit, de ontwikkeling van afleiding en bemiddelingsprocedures, en de verzekering van kindgevoeligheid tijdens procedures en interventies.</p>
Rec(88)6	<p>Recommendation No. R (88) 6 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on social reactions to juvenile delinquency among young people coming from migrant families van 18 april 1988</p> <p>Met het oog op het verhinderen van discriminatie tegen jonge migranten in het jeugdstrafrechtelijk systeem, nodigt deze aanbeveling lidstaten uit om preventieve maatregelen te nemen, specifieke interventies te doen en onderzoek in dit gebied te promoten.</p>
Rec(2000)20	<p>Recommendation Rec(2000)20 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on early psychosocial intervention in the prevention of criminality van 6 oktober 2000</p>

	<p>Het Comité van Ministers van de Raad van Europa beveelt lidstaten aan om nationale strategieën van vroegtijdige psychosociale interventie te bevorderen. Het herhaalt in grote lijnen de Riyadh Richtlijnen inzake de preventie van jeugdcriminaliteit, maar is ook gericht op het vroegtijdig opsporen van risicofactoren. Regeringen moeten zich laten leiden door de tekst en deze ook onder de aandacht van de relevante nationale autoriteiten brengen. De aanbeveling behandelt ook onderwerpen zoals het bepalen van de inhoud van vroegtijdige psychosociale interventieprogramma's en het bevorderen van onderzoek op dit gebied. De rol van ouders en onderwijsondersteunende programma's voor de preventie van criminaliteit wordt benadrukt.</p>
Rec (2003)20	<p>Recommendation Rec(2003)20 of the Committee of Ministers of the Council of Europe concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice van 24 september 2003</p> <p>Deze aanbeveling behandelt de aanpak van jeugddelinquentie. Ze is gebaseerd op aanbeveling uit 1987, die een actualisering moest ondergaan vanwege de toetreding van nieuwe lidstaten en nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen. Enkele belangrijke punten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeugd(straf)rechtssysteem slechts onderdeel van een meer omvattend maatschappelijk antwoord op jeugdcriminaliteit; - repressieve aanpak moet worden vermeden; aandacht moet gericht zijn op opvoeding, scholing en herintegratie; - jongeren moeten minstens op dezelfde procedurele aanpak en waarborgen aanspraak kunnen maken als volwassenen; - vrijheidsberoving dient uitsluitend als laatste middel te worden toegepast en interventies moeten zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de eigen woonomgeving.
European Prison Rules	<p>Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the European Prison Rules van 11 januari 2006</p> <p>Arts. 35 en 36</p> <p>Gevangenisregels weerspiegelen de verbintenis om gevangenen rechtvaardig en eerlijk te behandelen. Ze hebben tot doel de behoeften en wensen van de gevangenisbeheerders, de gevangenen en het personeel te omvatten in een coherente aanpak.</p>

	<p>Beheer en behandeling dienen positief, realistisch en eigentijds te zijn, met recente ontwikkelingen indachtig. Deze aanbeveling vervangt de eerdere versie over Europese gevangenisregels uit 1987 (COE Document Rec (87) 3). Ze gaat onder andere over de accommodatie van gevangenen, kleding en hygiëne, werk en onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid en disciplinaire maatregelen. Ook gaat de aanbeveling over het management en het personeel van een gevangenis. Twee artikelen zijn apart gewijd aan kinderen, namelijk artikel 35 over kinderen in detentie en artikel 36 over kinderen die bij hun gedetineerde ouder(s) verblijven. Artikel 35 lijkt een uitwerking van artikel 11. In artikel 11 staat net als in artikel 35 dat kinderen niet in dezelfde gevangenissen gedetineerd mogen worden als volwassenen. Als dit wel gebeurt dienen daarvoor speciale voorschriften te zijn. Zij moeten in een apart gedeelte van de gevangenis worden geplaatst, gescheiden van volwassenen, tenzij dit niet in het belang van het kind is. Gedetineerde kinderen moeten toegang hebben tot sociale en onderwijsvoorzieningen, religieuze ondersteuning en recreatieprogramma's. Elke minderjarige die verplicht is om onderwijs te volgen moet daartoe toegang hebben. Als een minderjarige vrijgelaten wordt moet hij of zij daarbij voldoende ondersteuning krijgen. In artikel 36 staat dat een minderjarige bij zijn ouder in de gevangenis mag verblijven, indien dit in het belang van het kind is. Het kind mag dan echter niet behandeld worden als een gevangene. Er moeten speciale voorzieningen getroffen worden voor de verzorging en ter bescherming van het welzijn van het kind.</p>
<p>Rec(2006)19</p>	<p>Recommendation Rec(2006)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on policy to support positive parenting van 13 december 2006</p> <p>Deze aanbeveling moet worden gesitueerd in de context van respect voor en implementatie van de rechten van het kind. Lidstaten wordt aangeraden positief ouderschap te stimuleren, op vrijwillige basis en in dialoog met de ouders. Een aantal belangrijke kwesties in verband met positief ouderschap en geweldloze opvoeding worden aangebracht, met een bijzondere nadruk op het recht van ouders om door de Staat te worden ondersteund in het uitvoeren van hun ouderlijke taken.</p>
<p>ERJ</p>	<p>Recommendation Rec(2008)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures</p>

	<p>Deze aanbeveling is gericht op het handhaven van de rechten en veiligheid van jeugddelinquenten die onderworpen zijn aan sancties of maatregelen. Daarnaast streeft zij naar de bevordering van het lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn van kinderen die aan zulke maatregelen of aan enige andere vorm van vrijheidsberoving onderworpen zijn, ongeacht waar ze worden vastgehouden (zij het in een penitentiaire inrichting, een welzijnsinstelling of een instelling voor geestelijke gezondheidszorg).</p>
<p>Rec(2012)12</p>	<p>Recommendation Rec(2012)12 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on children’s rights and social services friendly to children and families van 16 november 2011</p> <hr/> <p>Deze aanbeveling focust op kinderrechten in het plannen, verlenen en evalueren van sociale diensten, die aangepast moeten zijn aan de noden van kinderen en van hun families. Hij is gebaseerd op het principe van het belang van het kind en de rechten van het kind op provisie, participatie en bescherming. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen algemene sociale diensten, gespecialiseerde sociale diensten en intensieve sociale diensten. Sleutelstrategieën voor een kindvriendelijke sociale dienstverlening zijn: informatie en advies, toegankelijkheid van diensten, beschikbaarheid, aangepastheid, interdisciplinaire en dienstensamenwerking, professionele competentie, veiligheid van het kind, vertrouwelijkheid en privacyrechten, klachtenmechanismen en herziening van beslissingen die impact hebben op het kind, en kwaliteitsstandaarden, monitoring en evaluatie.</p>
<p>Rec(2012)2</p>	<p>Recommendation CM/Rec(2012)2 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the participation of children and young people under the age of 18 van 28 maart 2012</p> <hr/> <p>De regeringen van de lidstaten van de Raad van Europa worden aanbevolen om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren hun recht kunnen uitoefenen om gehoord te worden en om te participeren in besluitvorming over alle zaken die hen aangaan, waarbij aan hun mening passend belang geacht wordt in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid. De Annex bevat een aantal beginselen, en maatregelen m.b.t. volgende thema’s: het beschermen van het recht op participatie, het bevorderen van en informeren over participatie, en het creëren van ruimtes voor participatie.</p>

Guidelines Child-friendly justice	<p data-bbox="656 248 1895 284">Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice van 17 november 2010</p> <p data-bbox="656 392 2020 624">In november 2010 heeft de Raad van Europa richtlijnen aangenomen inzake kindvriendelijke justitie. Dit zijn nieuwe regels die de overheid helpen ervoor te zorgen dat kinderen goed worden behandeld door en in het rechtssysteem. De regels gelden voor iedereen onder de 18 jaar die in aanraking komt met justitie. “Kindvriendelijke justitie” betekent dat beslissingen over kinderen genomen moeten worden op een manier die hun rechten respecteert. De richtlijnen zijn gebaseerd op een aantal principes: participatie, belang van het kind, zorg en respect, gelijke behandeling en de rechtsstaat. De richtlijnen zijn van toepassing voor, tijdens en na de procedure.</p> <p data-bbox="656 635 999 663">Concreet zeggen de regels dat:</p> <ul data-bbox="656 675 2020 1382" style="list-style-type: none"> - besluiten moeten worden genomen op een manier die de rechten van het kind respecteert; - men dient altijd rekening te houden met de leeftijd en behoeften van het kind, alsook met zijn of haar privacy; - kinderen moeten weten wat hun rechten zijn en wie hen kan helpen; - kinderen hebben het recht om gehoord te worden bij beslissingen die hen aangaan, en volwassenen moeten de opvattingen van kinderen serieus nemen; - de rechten van kinderen moeten gewaarborgd worden en kinderen moeten gelijk behandeld worden; - kinderen en hun ouders moeten informatie krijgen over het recht van het kind om eerlijk en correct behandeld te worden. Dit moet worden uitgelegd op een manier die begrijpbaar is voor min-18 jarigen; - al wie met kinderen werkt moet een opleiding krijgen over de rechten van kinderen, hoe met kinderen te praten en wat hun behoeften zijn; - speciale regels moeten gelden wanneer kinderen de wet overtreden. Deze regels moeten door de politie worden nageleefd; - kinderen die begrijpen wat hun rechten zijn moeten de mogelijkheid hebben om naar de rechtbank te gaan om deze rechten te laten beschermen. Zij moeten hun eigen advocaat hebben en inspraak hebben in zaken die hen aanbelangen. De beslissingen moeten zo snel mogelijk worden genomen en moeten worden uitgelegd aan kinderen op een manier die ze begrijpen. Voordat ze naar de rechtbank gaan, moeten kinderen weten wat hen te wachten staan. Speciale regels moeten gelden voor kinderen die gekwetst werden; - de overheid moet stappen ondernemen om kindvriendelijke justitie te bevorderen en moet blijven proberen om de situatie van kinderen te verbeteren.

Rec 1071(1988) PACE	<p data-bbox="663 253 1805 280">Recommendation 1071 (1988) PACE on child welfare - Providing institutional care for infants and children</p> <p data-bbox="663 395 2022 624">In deze aanbeveling vraagt PACE het Comité van Ministers om lidstaten te verzoeken om in het kader van Europese samenwerking een permanent orgaan in te stellen om het welzijn van kinderen in een instelling te beoordelen en vooruitgang te controleren. De aanbeveling stimuleert eveneens de invoering van geschikte methoden, strategieën en onderzoeksinitiatieven; de herverdeling van het budget om zo prioriteit te verlenen aan innovatieve vormen van kindzorg en gezinsondersteuning; een regelmatige evaluatie van het beleid; onderwijs; en de uitroeiing van belemmeringen voor het welzijn van kinderen.</p>
Rec 1864(2009) PACE	<p data-bbox="663 684 2002 711">Recommendation 1864 (2009) PACE on promoting the participation by children in decisions affecting them – 13 maart 2009</p> <p data-bbox="663 826 2022 975">In deze aanbeveling nodigt PACE het Comité van Ministers uit er bij lidstaten op aan te dringen hun wetgeving, beleid en praktijk inzake de betrokkenheid van kinderen bij beslissingen onder de loep te nemen, om ervoor te zorgen dat kinderen gehoord en serieus genomen worden. De mening en ervaring van het kind moeten centraal staan in dit onderzoek. In het bijzonder moet aandacht gegeven worden aan de volgende zaken:</p> <ul data-bbox="663 986 2022 1294" style="list-style-type: none"> - de specifieke behoeften van bijzonder kwetsbare groepen, waaronder kinderen met een beperking in residentiële zorginstellingen, mogen niet uit het oog verloren worden; - openbare educatieve programma's moeten opgestart worden voor kinderen, ouders en al diegenen die betrokken zijn bij besluitvorming die kinderen aanbelangt; - alle wetten en praktijken die kinderen als mensen denigreren moeten worden uitgeroeid (inclusief schadelijke wetgeving inzake lijfstraffen); - leeftijdgerelateerde beperkingen inzake stemrecht moeten herzien worden; - een ombudsdienst voor kinderen moet worden opgericht.
Res 1796(2011) PACE	<p data-bbox="663 1355 1693 1382">Resolution 1796(2011) PACE on Young offenders: social measures, education and rehabilitation</p>

	In deze resolutie nodigt de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa de lidstaten uit om een aantal maatregelen te nemen inzake het voorkomen van jeugdcriminaliteit. Jeugddelinquenten moeten worden (her)opgevoed om herval te vermijden.

3. Europese Unie

Handvest EU	Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie van 7 december 2000
	<p>Art. 24</p> <p>Het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie bevat, voor het eerst in de geschiedenis van de Europese Unie, het hele gamma van burgerlijke, politieke, economische en sociale rechten van Europese burgers en alle inwoners van de EU in een enkele tekst. Deze rechten zijn verdeeld in zes hoofdstukken: waardigheid, vrijheden, gelijkheid, solidariteit, burgerschap en rechtvaardigheid. Het Handvest laat ook zien dat de Europese Unie kinderen als zelfstandige burgers met eigen belangen en behoeften erkent. In tegenstelling tot bestaande Verdragen, voorziet het Handvest in een meer coherente verklaring van de fundamentele rechten van kinderen. Het is een opmerkelijk instrument dat kinderen niet enkel ziet als mensen die bescherming nodig hebben, maar ook als onafhankelijke en zelfstandige rechthebbenden. Bovendien suggereert het Handvest dat rekening gehouden moet worden met de belangen van kinderen op alle beleidsterreinen die voor hen relevant zijn. Indien het volledig wordt uitgevoerd, betekent dit een belangrijke stap naar de Europese 'childproofing' van EU-wetgeving en beleid. Artikel 24 is volledig gewijd aan de rechten van het kind, en artikel 32 verbiedt kinderarbeid.</p>
Salduz-richtlijn	Richtlijn 2013/48/EU van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevelen het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming

	<p>Deze Richtlijn bevat onder meer minimumvoorschriften betreffende het recht van de verdachte op toegang tot een advocaat in strafprocedures. De advocaat moet op zijn beurt de fundamentele aspecten van de verdediging onverkort kunnen waarborgen.</p>
Jeugddelinquentie-resolutie	<p>Resolutie van het Europees Parlement P6 TA(2007)0283 van 21 juni 2007 over jeugddelinquentie: de rol van de vrouw, het gezin en de samenleving</p> <p>Deze resolutie behandelt het onderwerp jeugddelinquentie, en focust hierbij op de rol van de vrouw, het gezin en de samenleving. Zowel het beleid op nationaal niveau als de Europese strategie wordt besproken.</p>

RAPPORT 5.

JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING

Auteurs

Eline Coutteel

Katrien Herbots

Sara Lembrechts

Johan Put

Niki Sporen

Anne-Sophie Versweyvelt

Promotor

Prof. dr. Johan Put

Leuven-Gent, september 2015

Dit rapport is een onderdeel van het onderzoeksproject 'Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht', uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	V-1
I. JEUGDRECHTMODELLEN EN DE POSITIE VAN HET BELGISCH JEUDRECHT	V-3
II. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: DUITSLAND	V-9
1. ALGEMENE SCHETS.....	V-9
1.1. Evolutie	V-9
1.2. Actueel geldende wet	V-9
1.3. Specifieke kenmerken en modelkeuze	V-10
2. TOEPASSINGSGEBIED	V-11
2.1. Begrip (jeugd)delinquentie	V-11
2.2. Leeftijdsgrenzen.....	V-11
2.3. Overgang naar strafrecht	V-12
3. MOGELIJKE INTERVENTIES	V-12
3.1. Afhandelingsmogelijkheden politie	V-12
3.2. Afhandelingsmogelijkheden parket / openbaar ministerie	V-12
3.3. Afhandelingsmogelijkheden rechter tijdens onderzoeksfase & berechtingsfase	V-13
3.4. Uitvoering (incl. toezicht en klachten)	V-14
4. RECHTSWAARBORGEN	V-15
4.1. Gespecialiseerde actoren.....	V-15
4.1.1. Jeugdrechtbank.....	V-15
4.1.2. Jugendgerichtshilfe: de doorsnede tussen jeugdhulp en jeugdstrafrecht	V-15
4.1.3. Overige actoren	V-16
4.2. Positie minderjarige.....	V-16
4.3. Positie ouders.....	V-16
4.4. Positie slachtoffer	V-16
5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING	V-17
6. CAPITA SELECTA	V-17
BIBLIOGRAFIE	V-18
III. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: NEDERLAND	V-19
1. ALGEMENE SCHETS.....	V-19
1.1. Evolutie	V-19
1.1.1. De strafrechtelijke kinderwet van 1901 en belangrijke wetswijzigingen	V-19
1.1.2. Wetswijzigingen na september 1995.....	V-19
1.2. Modellenmix	V-20
1.3. Wetgeving.....	V-20
2. TOEPASSINGSGEBIED	V-20
2.1. Begrip jeugddelinquentie.....	V-20
2.2. Leeftijdsgrenzen.....	V-20
2.2.1. Uitzondering 1: 16- en 17-jarigen (art. 77b Sr)	V-20
2.2.2. Uitzondering 2: 18 t.e.m. 22-jarigen.....	V-20
3. JEUGDSANCTIES.....	V-21
3.1. Buitengerechtelijke afhandeling door politie.....	V-21
3.1.1. Politiesepot	V-21
3.1.2. De politietransactie bij overtredingen en bepaalde misdrijven en de politieke strafbeschikking	V-21
3.1.3. De Halt-afdoening	V-21
3.2. Buitengerechtelijke afhandeling door OM.....	V-22
3.2.1. Beslissing tot niet-vervolgning	V-22

3.2.2. Transactie.....	V-22
3.2.3. Strafbeschikking OM.....	V-22
3.3. <i>Gerechtelijke afhandeling: de hoofdstraffen</i>	V-23
3.3.1. De jeugddetentie.....	V-23
3.3.2. De geldboete (art. 77I Sr).....	V-23
3.3.3. De taakstraf.....	V-23
3.4. <i>Gerechtelijke afhandeling: de bijkomende straffen</i>	V-23
3.5. <i>Maatregelen</i>	V-23
3.5.1. De maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ).....	V-24
3.5.2. De gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM).....	V-24
4. RECHTSWAARBORGEN.....	V-25
4.1. <i>Gespecialiseerde actoren</i>	V-25
4.1.1. Raad voor de Kinderbescherming.....	V-25
4.1.2. Jeugdreclassering.....	V-25
4.1.3. Rechter-commissaris/Kinderrechter.....	V-25
4.2. <i>Positie jeugdige</i>	V-25
4.2.1. Rechtsbijstand voor en tijdens verhoor.....	V-25
4.2.2. De voorlopige hechtenis.....	V-26
4.2.3. Dagvaarding/terechtzing.....	V-26
4.2.4. Redelijke termijn (art. 6 EVRM).....	V-26
4.2.5. Behandeling met gesloten deuren.....	V-26
4.3. <i>Positie ouders</i>	V-26
4.4. <i>Positie slachtoffer(s)</i>	V-27
5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING.....	V-27
6. CAPITA SELECTA.....	V-27
6.1. <i>Bestuurlijke interventies</i>	V-27
6.1.1. Avondklok.....	V-27
6.1.2. Samenscholingsverbod.....	V-27
6.1.3. Gebiedsverbod.....	V-28
BIBLIOGRAFIE.....	V-29
IV. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: NOORD-IERLAND.....	V-31
1. ALGEMENE SCHETS.....	V-31
1.1. <i>Evolutie</i>	V-31
1.2. <i>Actueel geldend recht</i>	V-32
1.3. <i>Modelkeuzes en specifieke kenmerken</i>	V-32
2. TOEPASSINGSGBIED.....	V-32
2.1. <i>Begrip jeugddelinquentie</i>	V-32
2.2. <i>Leeftijdsgrenzen</i>	V-33
3. MOGELIJKE INTERVENTIES.....	V-33
3.1. <i>Afhandelingsmogelijkheden van politie en openbaar ministerie</i>	V-33
3.2. <i>Jeugdconferenties</i>	V-34
3.2.1. Algemeen.....	V-34
3.2.2. ‘Diversionary’ jeugdconferenties.....	V-34
3.2.3. ‘Court-ordered’ jeugdconferenties.....	V-35
3.2.4. Toezicht op de uitvoering van een conferentieplan.....	V-35
3.3. <i>Optreden door de jeugdrechtbanken</i>	V-36
3.3.1. Algemeen.....	V-36
3.3.2. Verval of opschorting.....	V-36
3.3.3. Geldstraffen.....	V-36
3.3.4. Gemeenschapsgerichte sancties.....	V-36
3.3.5. Detentie.....	V-37

4. RECHTSWAARBORGEN	V-37
4.1. <i>Gespecialiseerde actoren</i>	V-37
4.1.1. Politie en openbaar ministerie.....	V-37
4.1.2. Magistratuur	V-38
4.1.3. Het Agentschap Jeugdrecht (Youth Justice Agency).....	V-38
4.2. <i>Positie minderjarige</i>	V-38
4.2.1. Waarborgen gedurende de jeugdconferentie	V-38
4.2.2. Waarborgen tijdens een rechterlijke procedure	V-38
4.2.3. Waarborgen tijdens een detentie of hechtenis.....	V-38
4.3. <i>Positie ouders</i>	V-39
4.4. <i>Positie slachtoffer</i>	V-39
5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING	V-39
6. CAPITA SELECTA	V-39
BIBLIOGRAFIE	V-40
V. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: OOSTENRIJK.....	V-41
1. ALGEMENE SCHETS.....	V-41
1.1. <i>Evolutie</i>	V-41
1.2. <i>Huidige regelgeving</i>	V-42
1.3. <i>Specifieke kenmerken en modelkeuzes</i>	V-42
2. TOEPASSINGSGBIED	V-42
3. MOGELIJKE INTERVENTIES	V-43
3.1. <i>Afhandelingsmogelijkheden</i>	V-43
3.2. <i>Jeugdrechtinterventies</i>	V-43
3.2.1. Diversie	V-43
a. <i>Algemene opmerking</i>	V-43
b. <i>Non-interventionisme</i>	V-43
c. <i>Diversie met interventie</i>	V-43
3.2.2. Veroordeling zonder straf.....	V-44
3.2.3. Veroordeling met opschorting van straf.....	V-44
3.2.4. Geldboetes en gevangenisstraffen	V-44
a. <i>Algemeen</i>	V-44
b. <i>Geldboetes</i>	V-44
c. <i>Gevangenisstraf</i>	V-45
d. <i>Uitvoering van gevangenisstraffen</i>	V-45
3.2.5. Niet-punitieve maatregelen.....	V-45
4. RECHTSWAARBORGEN	V-46
4.1. <i>Gespecialiseerde actoren</i>	V-46
4.1.1. Politie	V-46
4.1.2. Magistratuur	V-46
4.1.3. Sociale dienst (voorbereidings- en opvolgingsinstanties)	V-46
4.2. <i>Positie jeugdige</i>	V-46
4.3. <i>Positie ouders</i>	V-47
4.4. <i>Positie slachtoffer</i>	V-47
5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING	V-47
6. BESTUURLIJKE HANDHAVING	V-47
BIBLIOGRAFIE	V-49
VI. JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: SCHOTLAND	V-51
1. ALGEMENE SCHETS.....	V-51
1.1. <i>Evolutie</i>	V-51
1.2. <i>Actueel geldende wet</i>	V-53

1.3. <i>Specifieke kenmerken en modelkeuzes</i>	V-53
2. TOEPASSINGSGBIED	V-54
2.1. <i>Begrip (jeugd)delinquentie</i>	V-54
2.2. <i>Leeftijdsgrenzen</i>	V-54
3. MOGELIJKE INTERVENTIES	V-55
3.1. <i>Alternatieven voor vervolging</i>	V-55
3.2. <i>Het Jeugdelinquentierecht</i>	V-55
3.2.1. <i>Children’s Hearings</i>	V-55
a. <i>Algemeen</i>	V-55
b. <i>Niet aanvaarden of niet begrijpen van de reden tot verwijzing</i>	V-56
c. <i>Interventiemogelijkheden</i>	V-56
3.2.2. <i>Youth Courts</i>	V-57
3.3. <i>Gemeen strafrecht</i>	V-58
3.3.1. <i>Organisatie van de Schotse strafrechtbanken</i>	V-58
3.3.2. <i>Personeel toepassingsgebied</i>	V-59
3.3.3. <i>Interactie met Children’s Hearings</i>	V-59
3.3.4. <i>Sancties</i>	V-59
a. <i>Vrijheidsberovende maatregelen</i>	V-59
b. <i>Gemeenschapsgeïnspireerde beschikkingen (community sentences)</i>	V-60
c. <i>Andere interventies</i>	V-61
3.4. <i>Korte praktijkreflectie</i>	V-61
4. RECHTSWAARBORGEN	V-61
4.1. <i>Gespecialiseerde actoren</i>	V-61
4.1.1. <i>Politie</i>	V-61
4.1.2. <i>Children’s Hearings</i>	V-61
4.1.3. <i>Openbaar Ministerie</i>	V-62
4.1.4. <i>Strafrechtbanken en jeugdrechtbank in het bijzonder</i>	V-62
4.1.5. <i>Sociale Diensten</i>	V-62
4.2. <i>Positie minderjarige</i>	V-62
4.2.1. <i>Waarborgen gedurende de Children’s Hearings</i>	V-62
4.2.2. <i>Waarborgen tijdens een gerechtelijke procedure</i>	V-63
4.3. <i>Positie ouders</i>	V-64
4.4. <i>Positie slachtoffer</i>	V-64
5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING	V-64
6. CAPITA SELECTA	V-65
6.1. <i>Bestuurlijke interventies</i>	V-65
BIBLIOGRAFIE	V-67
ALGEMENE BIBLIOGRAFIE	V-69
BIJLAGE 1. WETGEVING DUITSLAND	V-71
BIJLAGE 2. WETGEVING NEDERLAND.....	V-97
BIJLAGE 3. WETGEVING NOORD-IERLAND	V-115
BIJLAGE 4. WETGEVING OOSTENRIJK.....	V-137
BIJLAGE 5. WETGEVING SCHOTLAND	V-149

INLEIDING

In dit deel komt een vergelijking aan bod met buitenlandse systemen betreffende jeugddelinquentie.

Onderdeel 1 gaat kort in op de diverse jeugdrecht'modellen' die internationaal gesproken bestaan, met hun belangrijkste kenmerken.

Onderdelen 2 tot 6 bespreken een aantal landen uitgebreider. De keuze van de landen is gebaseerd op de volgende parameters:

- (1) enkel West-Europese landen (zoals aangegeven in het onderzoeksbestek), waarbij minstens één 'continentaal' systeem en één 'Angelsaksisch' systeem;
- (2) de landen schrijven zich (min of meer) in verschillende jeugdrecht'modellen' in;
- (3) van het betrokken land moet voldoende informatie beschikbaar zijn in een voor de onderzoekers toegankelijke taal.

Landen die aldus in aanmerking kwamen, zijn: Duitsland, Engeland/Wales, Frankrijk, Ierland, Nederland, Noord-Ierland, Oostenrijk, Schotland, Zwitserland. Wegens de beperkte onderzoekstijd, maar rekening houdend met de eis van voldoende diversiteit, zijn hieruit de volgende landen geselecteerd: Duitsland, Nederland, Noord-Ierland, Oostenrijk en Schotland.

Gezien de beperkt beschikbare tijd, blijven de landenrapporten noodzakelijk beperkt tot een beschrijvend overzicht, met een algemene toelichting over het systeem, de aanduiding van specifieke kenmerken, bijzondere aandacht voor de thema's uit de voor het hele onderzoek gehanteerde matrix en een overzicht van de vindplaatsen van informatie daarover (wetgeving en besprekingen). Er kan in deze fase niet worden ingegaan op – nochtans interessante en relevante – aspecten zoals de evoluties doorheen de tijd en de redenen daarvoor, het onderzoek dat verricht zou zijn over de effecten van bepaalde systeemkeuzes of de wijze waarop het betrokken jeugdrechtsysteem precies functioneert in de praktijk (hieronder begrepen zowel de besluitvormingspraktijk van de bevoegde justitiële diensten als de handelingspraktijk van de organisaties en *professionals* die de interventies uitvoeren). Die beperkingen gelden ook meteen als een soort van waarschuwing voor verkeerd gebruik van dit vergelijkend rapport (zie Nelken 2015): deze teksten kunnen – hopelijk – inspirerend zijn, maar moeten op zich genomen niet als een voldoende argument worden ingeroepen om bepaalde standpunten te verdedigen. Wel vormen ze dan een uitnodiging om zich te verdiepen en ook kennis te nemen van de zopas aangehaalde belangrijke andere aspecten.

I. JEUGDRECHTMODELLEN EN DE POSITIE VAN HET BELGISCHE JEUGDRECHT

Prof. dr. Johan Put, gewoon hoogleraar KU Leuven

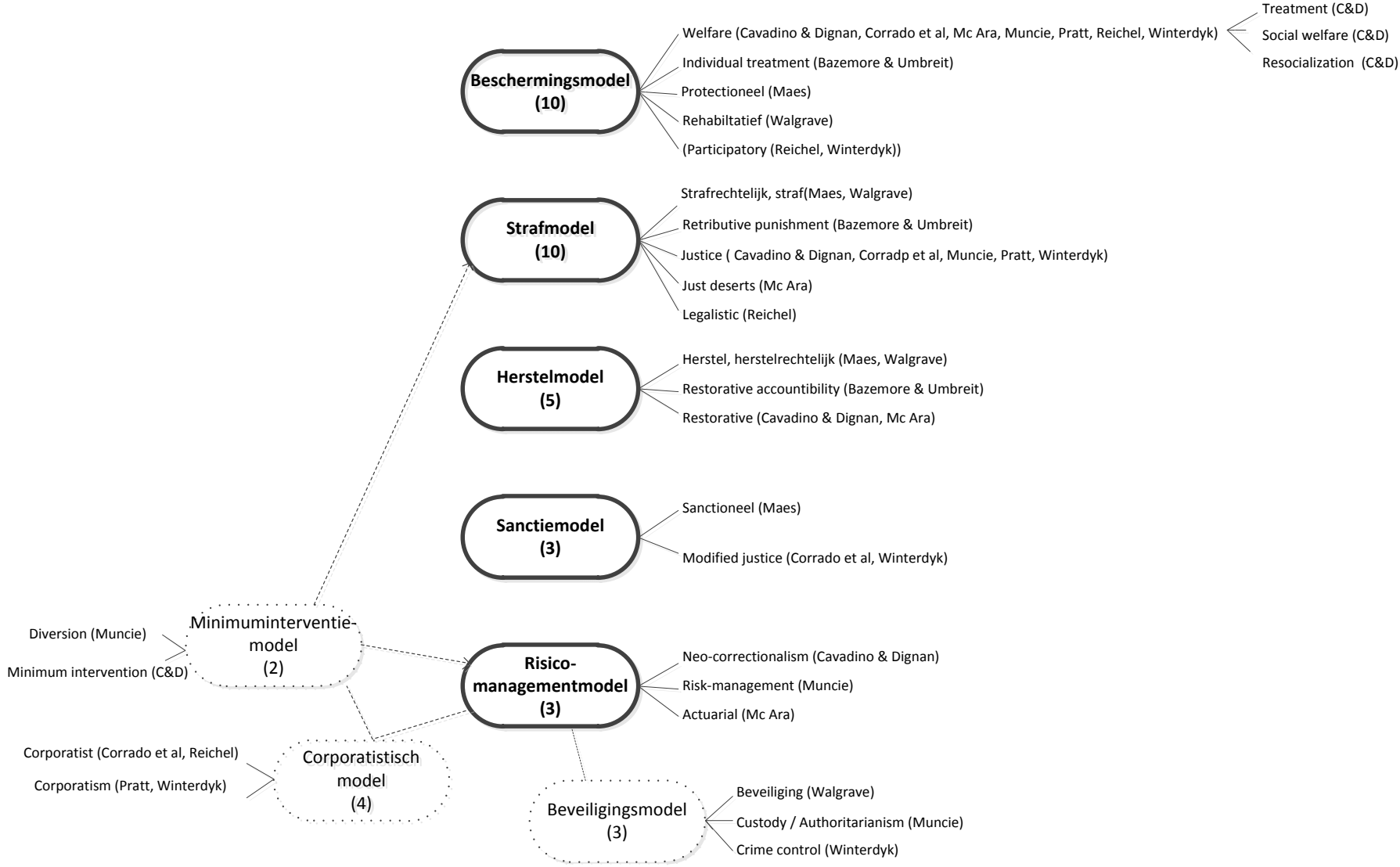
De Jeugdbeschermingswet van 1965 heeft, minstens als theoretische grondslag, geopteerd voor een 'beschermingsmodel'. Met de hervorming van 2006 heeft het beschermingsmodel gedeeltelijk plaats moeten ruimen voor bijkomende doelstellingen van meer herstelrechtelijke, responsabiliserende en maatschappijbeveilgende aard (Put 2015: 46-47 en 221-222). In beide gevallen geldt de nuance dat de vooropgestelde doelstellingen niet noodzakelijk overeenstemmen met de in de tekst veruitwendigde principes, noch met de wijze waarop besluitvormers (rechters, parket en sociale dienst) en uitvoerders (instellingen en organisaties) hun doelstellingen en werkwijze bepalen en realiseren.¹ Met andere woorden: de *stated goals* kunnen verschillen van de *real goals* (Elaerts 1999: 46) en de *goals* kunnen verschillen van de *realisations/results*.

In de internationale literatuur worden verschillende 'jeugdrechtmodellen' onderscheiden (Pratt 1989; Walgrave 2002; Cavadino en Dignan 2006; Muncie en Goldson 2006; Corrado, Gronsdahl en MacAlister 2007-2008; Goedseels 2008; Maes 2009; McAra 2010; Goedseels 2015). De conclusies op basis van deze literatuur moeten genuanceerd en voorzichtig worden geformuleerd. Er blijkt immers geen overeenstemming te bestaan over wat een 'model' precies is, noch over de bedoeling van het werken met modellen, en evenmin over de te hanteren criteria om modellen te onderscheiden of systemen te catalogiseren. Bovendien kunnen modellen theoretisch 'top down' worden geformuleerd, of 'bottom up' vanuit een analyse van de bestaande jeugdrechtssystemen. Wel zijn alle auteurs het eens over het feit dat geen enkel (reëel) jeugdrechtstelsel een perfecte en unieke incorporatie van een (theoretisch) model verwezenlijkt. In werkelijkheid zijn systemen meestal diffuus en variërend in de tijd. Dat neemt niet weg dat een aantal uitgangspunten, principes en uitwerkingvormen van systemen zich vaak wel in belangrijke mate tot een bepaald model bekent. Bovendien kunnen jeugdrechtmodellen handige instrumenten zijn om invloeden, coherenties en inconsistenties in kaart te brengen.

Het recente doctoraatsonderzoek van Eef GOEDSEELS besteedt uitgebreid aandacht aan de jeugdrechtmodellen in de literatuur (Goedseels 2015). Zij geeft een overzicht van bestaande typologieën naar auteur en gehanteerde criteria, bespreekt vervolgens het gebruik en de betekenis van jeugdrechtmodellen, om nadien systematisch de gehanteerde criteria en onderscheiden modellen te analyseren. Dit leidt tot de volgende figuur van vijf (basis)jeugdrechtmodellen.

¹ Niet ten onrechte wordt de afstand tussen de theorie van het beschermingsmodel en de praktijk met een tekort aan rechtswaarborgen aangeduid met de term 'terminologische mystificatie' (van de Kerchove 1976-77).

Figuur 1: Vijf jeugdrechtmodellen (Goedseels 2015: 43)

Op basis van een bespreking van de uitgangspunten, proceskenmerken, institutionele kenmerken en maatschappijkenmerken van of in deze modellen, ontwikkelt GOEDSEELS een eigen typologie, die in onderstaande tabel is samengevat.

Tabel 1: Typologie van jeugdrechtmodellen (Goedseels 2015: 77)

	Beschermingsmodel	Strafmodel	Herstelmodel	Sanctiemodel	Risicomanagementmodel
<u>Daderkenmerken</u>					
Daderbeeld	Met onderliggende problemen	Calculerend, gericht op eigenbelang	In wezen goed en competent	In wezen goed en competent	Behorend tot risicogroep, groot dan wel minder groot gevaar voor samenleving
Verantwoordelijkheid	Nee	Ja	Ja	Verminderde verantwoordelijkheid	Ja
Verantwoordelijkheid opnemen mbt tot de gevolgen	Nee, hoogstens medewerking verlenen aan opgelegde hulp	Nee, straf passief ondergaan	Ja	Ja	Nee, hoogstens medewerking verlenen aan opgelegde interventie
<u>Kenmerken eigen aan de maatregel</u>					
Focus	Dader	Daad	Schade	Daad	Risico's
Algemeen doel	Algemene welzijnsbevordering Voorkomen van criminaliteit	Herstel van een verstoorde morele balans Voorkomen van criminaliteit	Pacificatie of herstel van verstoorde sociale balans Voorkomen van criminaliteit	Herstel van een verstoorde rechtsorde Voorkomen van criminaliteit	Voorkomen van criminaliteit
Doel (middel om algemeen doel te bereiken)	Helpen, behandelen, heropvoeden, helpen	Afkeuren, afschrikken, vergelden, tot inzicht of besef doen komen	Herstel	Norm stellen, tot inzicht of besef doen komen	Inspelen op risicofactoren
Duur	Onbepaald	Bepaald	Onbepaald, flexibel	Bepaald	Onbepaald
Proportionaliteit	In verhouding tot noden van jonge dader	In verhouding tot feiten	In verhouding tot schade	In verhouding tot feiten	In verhouding tot ingeschatte gevaar
<u>Proceskenmerken</u>					
Sleutelactoren	Sociale dienst en andere actoren die informatie aanreiken over de jonge dader	Advocaat	Slachtoffer	Advocaat	Gerechtigde experts die aan risicotaxatie doen
Belang proceswaarborgen	Van ondergeschikt belang	Van groot belang	Van ondergeschikt belang	Van groot belang	Van ondergeschikt belang

In de toets van het huidige Belgische jeugdrechtstelsel komt zij tot de volgende conclusie: “(er) kan – niet geheel onverwacht – besloten worden dat de visie van de wetgever niet consequent in de lijn van één jeugdrechtmodel ligt, maar aansluit bij meerdere jeugdrechtmodellen.” (Goedseels 2015: 127) En: “De wet getuigt geenszins van een consistente visie op de aanpak van jeugddelinquentie.” (Goedseels 2015: 130) Dat kan meteen ook de deur openen voor een weinig coherente rechtspraak. Onderstaande tabel (2) geeft een beeld van de ‘systeemanalyse’, waarbij een + of – betekent dat een bepaald criterium, zoals in het betrokken model gehanteerd al dan niet aanwezig is; in een aantal gevallen is dat evenwel niet duidelijk of minstens niet duidelijk geëxpliciteerd in de wetgeving of beleidsvoorbereiding.

Tabel 2: De visie van de wetgever getoetst aan de jeugdrechtmodellen (Goedseels 2015: 130)

	Besch	Straf	Sanctie	Herstel	Risicomanagement
Perceptie van de jonge dader	+	(+/-) (voor 10% van de jongeren)	(+)	(+)	
Verantwoordelijkheid tav de feiten			+		+/-
Verantwoordelijkheid opnemen	(+)		+	+	
Focus	+	+	+	+	(+/-)
Doelen	+	(+/-)	+	+	+/-
Algemeen doel	+	(+)	(+)	(+)	(+)
Proportionaliteit	+				+/-
Duur	+				+/-
Centrale actor	+	+	+	+/-	
Rechtsbijstand		+	+		
Hoorrecht		+	+		
Vermoeden van onschuld	+				(+)

Nadien volgt een toets van de visie van de jeugdrechters aan dezelfde modellen, hetgeen interessant genoeg een wat ander beeld oplevert. Hierover is de conclusie: “De dagelijkse besluitvormingspraktijk van Belgische jeugdrechters (laat zich) kenmerken door een combinatie van elementen uit drie jeugdrechtmodellen. Er zou in dit kader gesproken kunnen worden van een ‘praktijkmodel’, dat in hoofdzaak elementen bevat van het beschermingsmodel, aangevuld met elementen uit het sanctie- en risicomanagement (of misschien beter: beveiligings)model.” (Goedseels 2015: 362)² In een aantal afwijkende zaken schakelen jeugdrechters echter over naar een

² Twee nuancerings bij deze tabel:

1° de ‘slechte’ score voor het herstelmodel, t.o.v. de systeemoets in de vorige tabel, heeft deels te maken met het feit dat in het praktijkonderzoek het niveau van de jeugdrechters is onderzocht, terwijl een belangrijk deel van de herstelrechtelijke verwijzingen zich op parketniveau voordoen. Toch is ook vastgesteld dat de systeemeis van prioriteit voor herstelrechtelijke afhandeling, over het algemeen, niet sterk aanwezig is bij de jeugdrechters;

in hoofdzaak sanctie- of risicomanagementmodel, met name wanneer de jongere bijna meerderjarig is, er weinig informatie beschikbaar is of de jongere de feiten blijft ontkennen (Goedseels 2015: 363-365). Een dergelijke mix van modellen heeft nefaste gevolgen voor de gewenste duidelijkheid naar de jongere toe en leidt eventueel ook tot onduidelijkheid of tegengestelde verwachtingen ten aanzien van bepaalde partijen (waaronder de (jeugd)advocaat). Het gevolg is ook dat er wordt gesanctioneerd zonder dat de rechtswaarborgen voldoende gewaarborgd zijn.

Tabel 3: De visie van de jeugdrechters getoetst aan de jeugdrechtmodellen (Goedseels 2015: 359)

	Bescherming	Straf	Sanctie	Herstel	Risicomanagement
Perceptie van de dader	+				+
Verantwoordelijkheid			+		
Opnemen van verantwoordelijkheid	+				+
Focus	+	+	+	+/-	+
Doelen	+	+	+	+/-	+/-
Algemeen doel	+				
Duur	+				+
Proportionaliteit	+				+
Centrale actoren	+				
Rechtsbijstand	+/-	+/-	+/-		
Vermoeden van onschuld	+				
Hoorrecht	+/-	+/-	+/-		+

Twee van de hoofdconclusies van het besproken onderzoek maken tegelijk de redenen uit waarom we hier op deze jeugdrechtmodellen zijn ingegaan: (1) er is bij het ontwikkelen van een jeugdrechtsysteem nood aan een coherente, geïntegreerde en geëxpliciteerde visie, en (2) om tot verandering te komen is meer nodig dan enkel een wetswijziging (Goedseels 2015: 390-393).

2° dat de scores voor het 'sanctiemodel' en het 'strafmodel' vrij goed overeen komen, heeft hiermee te maken dat beide modellen (zij het soms in verschillende intensiteit) op een aantal criteria op elkaar gelijken. Uit het praktijkonderzoek blijft wel dat jeugdrechters doorgaans niet de bedoeling hebben jongeren te straffen.

II. JEUGRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: DUITSLAND

Sara Lembrechts, stafmedewerkster KeKi

1. ALGEMENE SCHETS

1.1. Evolutie

Net als in België en Nederland onderging het Duitse strafrecht een hervorming aan het eind van de 19e eeuw. Onder impuls van de *Internationale Kriminalistische Vereinigung* kwamen actieve staatsinterventie in de maatschappelijke verhoudingen en strafrecht als (be)sturingsinstrument van de overheid meer centraal te staan. Eén van de pijlers van deze nieuwe visie betrof de maatschappelijke reactie op overlast en delinquentie van jongeren. Volgens de Duitse hervormingspioniers waren deze jongeren veeleer “door de oorlogservaringen (...) getekend en verwaarloosd”, zodat hun strafbaar gedrag “als gevolg van die ervaringen” zou moeten worden beschouwd, i.e. “eerder als roep om hulp dan als weloverwogen inbreuk op de wet” (Kurtovic & Weijers, 2010:8). In Duitsland leidde dit in 1923 tot het *Jugendgerichtsgesetz* (JGG). Het JGG creëerde een jeugdstrafrecht dat sterk doordrongen was van de opvoedingsgedachte (*Erziehung vor Strafe*) en voorzag in aangepaste maatregelen, rechtbanken en procedureregels voor jongeren tussen 14 en 18 jaar.

Onder het nationaalsocialisme werd het opvoedingsbeginsel geherinterpreteerd als *Erziehung durch Strafe*, dus heropvoeding door straf, waardoor een aantal van de ontwikkelingen ter bescherming van jonge delinquenten moest plaatsmaken voor een repressief beleid. Zo kwam de minimumleeftijd voor strafrechtelijke vervolging van 14 op 12 jaar te liggen en konden jongeren onder bepaalde omstandigheden ook berecht worden onder het volwassenstrafrecht (en aldus zelfs de doodstraf krijgen). De politie had ruime afhandelingsmogelijkheden en de voorwaardelijke vrijlating werd afgeschaft. In die tijd gold jeugd-detentie als “het meest moderne nationaalsocialistische heropvoedingsmiddel” en werd het beschouwd als de essentie van het Duitse jeugdstrafrecht (Kurtovic & Weijers, 2010:2). Pas in 1953 werd het JGG van het nationaalsocialistische gedachtegoed losgekoppeld.

In 1990 volgden drie veranderingen die het opvoedingsbeginsel versterkten: (1) informele afdoening bij kleine overtredingen om stigmatisering te voorkomen; (2) het principieel verkiezen van ambulante boven vrijheidsberovende maatregelen; en (3) de versterking van sociaalconstructieve maatregelen door deze een wettelijke basis te geven in het JGG (Kurtovic & Weijers, 2010:3). Hoewel de *Erziehungsgedanke* (opvoedingsgedachte) altijd als onderliggend model werd gebruikt in het Duitse jeugdstrafrecht, werd deze pas op 13 december 2007 juridisch verankerd in §2.1 JGG.

Bij het ontstaan van de JGG in 1923 en de *Jugendhilfe* in 1924 bestond een engere verwevenheid tussen de systemen van jeugdstrafrecht enerzijds en kinder- en jeugdhulp anderzijds. Omdat beide rechtssystemen zich echter verschillend ontwikkeld hebben, is deze verwevenheid vandaag de dag minder sterk, ook wanneer de doelstellingen van jeugdrecht en jeugdhulp minstens conceptueel met elkaar verbonden blijven: in beide systemen staat de opvoedingsgedachte centraal (Höyneck & Leuschner, 2014:13).

1.2. Actueel geldende wet

In principe vallen jongeren onder de algemene wetten zoals het *Strafgesetzbuch* (strafwetboek; StGB) en de *Strafprozessordnung* (wetboek van strafvordering). Er zijn echter een aantal belangrijke bijzonderheden, vastgelegd in het *Jugendgerichtsgesetz* (JGG), de bijhorende *bundeseinheitlichen*

Richtlinien zum Jugendgerichtsgesetz (federale richtlijnen bij het JGG), alsook de internationale voorschriften met betrekking tot jeugdrecht en *juvenile justice* (zie deelrapport 5). De jeugdhulp wordt geregeld in *Das Achte Buch Sozialgesetzbuch* (SGB VIII). Het geheel van deze federale en internationale wetgeving is van toepassing in alle *Bundesländer*.

Daarnaast hebben de Länder sinds eind 2007 hun eigen wetten over de handhaving van de jeugdstraf en het jeugdgevangeniswezen.³ Een aantal Bundesländer heeft geen gesloten inrichtingen meer. Cijfers uit 2011 (Dünkel, 2011:595) tonen aan dat er in 6 Länder (Baden-Württemberg, Beieren, Brandenburg, Hamburg, Noord-Rijn Westfalen en Rijnland-Pfalz) nog gesloten instellingen zijn met in totaal 260 plaatsen; jongeren uit de 10 andere Länder kunnen in uitzonderlijke gevallen naar gesloten instellingen in één van die 6 Länder gestuurd worden. Er zijn zo'n 6500 jongeren in jeugdgevangenis over heel Duitsland; in 90% van de gevallen gaat het hier om 18-25-jarigen (Dünkel, 2011:611).

1.3. Specifieke kenmerken en modelkeuze

Het opvoedingsprincipe (*Erziehungsprinzip*) is het basisprincipe van het Duitse jeugdstrafrecht. Het *Erziehungsprinzip* heeft als doel de terugval van jonge delinquenten en het maken van nieuwe slachtoffers te verhinderen door tijdens het proces en bij de voltooiing van de straf een aantal opvoedingsaspecten te overwegen. Deze gedachte staat voorop bij het bepalen van de strafmaat. Bovendien moeten jeugdrechters en jeugd-procureurs "*besonders erzieherisch befähigt sein*" (JGG §37), dus een bijzondere pedagogische bekwaamheid hebben. Deze aanpak komt voort uit de overtuiging dat jeugdcriminaliteit zich niet laat verminderen door een zwaardere straf, maar dat het positieve verschil net gemaakt wordt door maatregelen die inzicht geven in het veroorzaakte onrecht, die competenties voor sociaal verantwoordelijk handelen en empathie versterken, en die deelname aan de samenleving verbeteren (AGJ, 2012:30). Opvoeden op zich, i.e. socialisering in het algemeen, is geen doel van het strafrecht (AGJ, 2012:2). Andere basisprincipes in het Duitse jeugdstrafrecht zijn het subsidiariteitsprincipe (kan de zaak informeel afgerond worden, dan gaat hier de voorkeur naar uit), het proportionaliteitsprincipe (de straf moet in verhouding zijn met de omstandigheden) en het eenheidsprincipe (niet het misdrijf, maar de opvoedingsbehoefte vormt het aanknopingspunt voor de maatregel) (JGG §§31-32; §56) (Rössner & Bannenberg, 2002:60).

Verwijzend naar de modellen beschreven door Goedseels (zie onderdeel I) volgt Duitsland dus grotendeels het beschermingsmodel. Deze indeling is echter niet vrij van discussie: in Duitsland wordt de term jeugdstrafrecht gebruikt en wordt gedacht vanuit een *opvoedings*perspectief. Bovendien komt de terminologie van "bescherming" (*Schutz*) nauwelijks voor in het discours over jeugddelinquentie. De eigenschappen die Goedseels aan het beschermingsmodel koppelt, komen echter wel grotendeels overeen met de Duitse jeugdrechtpraktijk.

³ Een overzicht van de landelijke regelgeving is [hier](#) terug te vinden.

2. TOEPASSINGSGEBIED

2.1. Begrip (jeugd)delinquentie

In Duitsland wordt het begrip *Jugendkriminalität* gebruikt om jeugddelinquentie te omschrijven. Welke daden strafbaar zijn en wanneer de feiten verjaard zijn, wordt bepaald door de voorschriften van het volwassenstrafrecht (JGG §4).

2.2. Leeftijdsgrenzen

Het jeugdstrafrecht (*Jugendstrafrecht*) is in principe van toepassing op jongeren en jongvolwassenen die op het moment van het plegen van de strafdaad ouder dan 14 maar nog geen 21 jaar oud zijn.

Categorieën binnen het jeugdstrafrecht worden onderverdeeld naargelang de leeftijd van de dader op het moment van het misdrijf (JGG §1). Er wordt een onderscheid gemaakt tussen kinderen (0>14), jongeren (14>18), jongvolwassenen (18>21) en volwassenen (vanaf 21).

De minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid (*Strafmündigkeitsgrenze*) ligt op 14 jaar. Kinderen van 0 tot 14 jaar zijn *strafunmündig*, het strafrecht is niet op hen van toepassing. Als kinderen jonger dan 14 strafdaad plegen, vallen zij volledig onder de jeugdhulp (*Kinder und Jugendhilfegesetz*; SGB VIII). De verantwoordelijke instantie is het *Jugendamt*, er is geen aanraking met het gerecht.⁴

Jongeren tussen 14 en 18 jaar zijn *strafmündig* wanneer wordt vastgesteld dat de beschuldigde strafrechtelijke verantwoordelijkheid draagt, i.e. wanneer de jongere op het ogenblik van de strafdaad voldoende morele en geestelijk rijpheid heeft om het onrecht van de daad in te schatten en naar dit inzicht te handelen.⁵ Deze inschatting wordt gemaakt door de *Jugendgerichtshilfe* (JGH) (zie verder bij 4.1 Gespecialiseerde actoren) en als een niet-bindende aanbeveling aan het gerecht bezorgd. Wanneer een jongere onvoldoende rijp is en dus niet verantwoordelijk kan worden gesteld voor zijn/haar daden, wordt hij of zij doorverwezen naar de psychiatrie. De rechter kan dan wel nog steeds dezelfde opvoedingsmaatregelen opleggen als de Familierechtbank, zoals omschreven in JGG §34(3) (JGG §3).

Meerderjarigheid (*Volljährigkeit*) wordt bereikt op 18. Jongvolwassenen (*Heranwachsenden*) tussen 18 en 21 (in zeer uitzonderlijke gevallen wordt de maximumgrens opgetrokken naar 27 jaar) worden verondersteld strafrechtelijke verantwoordelijkheid te dragen. Hoewel ze meerderjaardig zijn, kunnen jongvolwassenen alsnog onder het jeugdstrafrecht vallen wanneer er sprake is van een vertraging in de ontwikkeling (*Reifeverzögerung*) en/of wanneer het gaat om statusdelicten die typisch door minderjarigen gepleegd worden (*typische Jugendverfehlung*), zoals graffiti spuiten of zonder rijbewijs een auto besturen (Rössner & Bannenberg, 2002:54 & 57; AGJ, 2012:1). Voor deze leeftijdsgroep wordt geval per geval bekeken of de persoon onder jeugd- of volwassenstrafrecht valt (JGG of StGB) (JGG §§105-106). Voor deze inschatting baseert de *Jugendgerichtshilfe* zich op een algemene beoordeling van de persoonlijkheid van de jongvolwassene, en wordt rekening gehouden met zijn of haar morele en geestelijke ontwikkeling op het moment van de strafdaad (AGJ, 2012:1). Bij twijfel is het jeugdstrafrecht van toepassing.

Hieruit blijkt dat er geen “prototype” van jeugddelinquentie gehanteerd wordt: de aanpak bij het vaststellen van onder welk systeem een jongvolwassene berecht wordt, is persoonsgebonden

⁴ Het burgerlijk recht is van toepassing op kinderen vanaf 7 jaar. Wanneer een kind van 7 of ouder schade heeft veroorzaakt als gevolg van een strafdaad, kan hij/zij hiervoor verantwoordelijk gesteld worden.

⁵ In de Duitse rechtspraak wordt een aantal kenmerken van maturiteit omschreven (bv. de aard van de sociale relaties, impulsiviteit, schoolresultaten, stabiliteit van emotionele reacties enz.) (FRA, 2015:20).

(Dünkel, 2011:589). Cijfers uit 2008 illustreren dat 64% van de jongvolwassenen onder jeugdstrafrecht viel en 36% onder algemeen strafrecht (vooral wanneer het gaat om verkeersovertredingen waarbij een boete zonder hoorzitting wordt gegeven, i.e. *Strafbefehl*) (Dünkel, 2011:593). De *Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe* (AGJ) spreekt van een 50-50 verdeling (AGJ, 2012:1). Tevens maken jongvolwassenen de grootste groep uit in het geheel van zaken waarop het jeugdstrafrecht wordt toegepast (Kurtovic & Weijers, 2010:9).

2.3. Overgang naar strafrecht

In principe is het strafrecht geldig vanaf 18 jaar, behalve in de uitzonderingen die hierboven werden vermeld, of wanneer de dader van 18 jaar of ouder in één keer berecht wordt voor daden die gepleegd werden voor hij of zij meerderjarig werd.⁶ Uithandengeving van een jeugdrechtbank naar een rechtbank voor volwassenen is niet mogelijk (Dünkel, 2011:593).

De feiten die als misdrijf bestraft worden zijn dezelfde onder jeugdstrafrecht en volwassenstrafrecht, maar de manier van bestraffen is anders voor jongeren tussen 14 en 18 jaar (Rössner & Bannenberg, 2002:56-57). Een frappant verschil is bijvoorbeeld dat groepsdruk in het jeugdstrafrecht milder gestraft wordt vanwege de bijzonder sterke werking van *peers* op jongeren in deze fase van hun leven. In het volwassenstrafrecht leidt handelen in groep net tot zwaardere straffen.⁷

3. MOGELIJKE INTERVENTIES

Bij keuze uit twee maatregelen geeft het Duitse jeugdstrafrecht, in lijn met het proportionaliteitsbeginsel en het opvoedingsbeginsel, principieel voorrang aan de minder beperkende interventie. Informele sancties krijgen de voorkeur boven formele sancties en alternatieve maatregelen hebben voorrang op vrijheidsbenemende straffen. De zwaardere straf moet worden gerechtvaardigd ten opzichte van de mildere straf, en niet andersom (AGJ, 2012:2 & 9). De interventies maken deel uit van een holistisch systeem dat alternatieve en gerechtelijke maatregelen combineert.

3.1. Afhandelingsmogelijkheden politie

Het eerste contact met de jongere vindt doorgaans plaats bij de politie, die op haar beurt het *Jugendamt* informeert. In bepaalde steden en gemeenten heeft de politie een *Jugendsachbearbeiter*, een politie-eenheid of jeugdbrigade die gespecialiseerd is in zaken met jongeren en aldus een zekere continuïteit en vertrouwensbasis kan garanderen. De politie heeft geen afhandelingsmogelijkheid. In de Duitse context heeft dit de voordehandliggende historische reden van mogelijk machtsmisbruik door de politie in de tijd van het nationaalsocialisme. De politie is strikt gebonden door het legaliteitsprincipe (elke interventie moet in de wet omschreven staan). Voor strafbare feiten verwijst ze door naar het parket / openbaar ministerie.

3.2. Afhandelingsmogelijkheden parket / openbaar ministerie

Alle strafbare feiten moeten aan het parket / openbaar ministerie (*Jugendstaatsanwalt*) worden doorverwezen (Dünkel 2011:562). De openbare aanklager beslist dan of interventie nodig is. Non-interventionisme of diversie is gebruikelijk bij kleine overtredingen zoals omschreven in StGB §153. De openbare aanklager is verplicht de zaak niet te vervolgen wanneer er al een opvoedingsmaatregel werd opgelegd die de jongere tot een nieuw evenwicht met het slachtoffer brengt en voorlegging

⁶ Zie ook www.jugendstrafrecht.de/Begriff.

⁷ Zie ook www.jugendstrafrecht.de/Begriff.

voor de rechtbank niet nodig is. Daarnaast kan de openbare aanklager de rechter ook verzoeken om voorwaarden op te leggen zonder dat er een strafvoltrekking volgt (JGG §45) (Kurtovic & Weijers, 2010:10). Procedures voor de jeugdrechtbank (§47-54) worden geïnitieerd nadat er door het parket een officiële aanklacht werd neergelegd.

3.3. Afhandelingsmogelijkheden rechter tijdens onderzoeksfase & berechtingsfase

Interventies zijn gebaseerd op het opvoedingsprincipe (*Erziehungsprinzip*). Bijgevolg wordt steeds eerst gekeken of de strafdaad met opvoedingsmaatregelen (*Erziehungsmaßregeln*) kan worden aangepakt. Wanneer deze maatregelen niet toereikend zijn, worden tuchtmaatregelen (*Zuchtmitteln*) ingeroepen. Vrijheidsberoving in de vorm van *Jugendstrafe* kan slechts in laatste instantie worden ingeroepen (JGG §5). De beslissing over de aard van de straf wordt door de jeugdrechter genomen, op basis van de aanbevelingen van de *Jugendgerichtshilfe* (JGH) (zie verder onder 4. Gespecialiseerde actoren).

Binnen *Erziehungsmaßregeln* (JGG §§9-12) wordt een onderscheid gemaakt tussen *Weisungen* en *Hilfe zur Erziehung*. *Weisungen* zijn vrijheidsbeperkende geboden en verboden die de levenswijze regelen, bijvoorbeeld wat betreft de woonplaats van de jongere, werk of het volgen van een training voor sociale vaardigheden. Deze maatregelen gelden doorgaans voor maximum 2 jaar, maar kunnen om opvoedingsredenen naar 3 jaar worden opgetrokken (Rössner & Bannenberg, 2002:61). Na het vervullen van de *Weisung* kan de rechter beslissen af te zien van verdere vervolging (i.e. *Diversion*) (JGG §45 & §47). Bij *Hilfe zur Erziehung* (opvoedingshulp) wordt een “opvoedingskuur” voorgesteld, waarbij de jongere sociale training en ondersteuning krijgt van een begeleider die door het *Jugendamt* wordt aangesteld. In alle gevallen is hiervoor toestemming van de jongere nodig, bij 14-18-jarigen moeten ook de ouders hun toestemming geven. Doorgaans eindigt de ondersteuning op 18 jaar, maar op vraag kan deze ook langer doorgaan. *Heimerziehung* of residentiële zorg wordt enkel opgelegd wanneer andere maatregelen niet toereikend zijn. De opvoedingshulp wordt geregeld in het SGB VIII.

Zuchtmitteln (JGG §§13-16a) worden gebruikt om te sanctioneren en kunnen parallel met opvoedingsmaatregelen ingezet worden. Binnen deze categorie wordt opnieuw een onderscheid gemaakt tussen *Verwarnungen*, *Auflagen* en *Jugendarrest*. Met een *Verwarnung* (waarschuwing), doorgaans aangewend in combinatie met (een) andere maatregel(en), wordt aan de dader duidelijk gemaakt welk onrecht werd aangedaan. *Auflagen* (voorwaarden) leggen de dader een sanctie op waardoor het gedane onrecht duidelijk wordt, en waar mogelijk de schade (ten dele) hersteld kan worden (Rössner & Bannenberg, 2002:63). JGG §15(1) legt vast dat er 4 soorten *Auflagen* zijn: de schade herstellen, verontschuldigen aanbieden bij het slachtoffer, een werkstraf volbrengen (gemiddeld 10-40 uur) en een geldstraf betalen ten gunste van een liefdadigheidsorganisatie. Net als bij *Weisungen* kan na het vervullen van de *Auflage* afgezien worden van verdere vervolging (i.e. *Diversion*) (JGG §45 & §47). De maatregel *Jugendarrest*, ten slotte, wordt vandaag de dag steeds minder gebruikt. Het arrest kan in de vorm van een *Dauerarrest* (1 tot 4 weken), *Freizeitarrrest* (1 of 2 weekends) of *Kurzarrest* (2 tot 4 dagen) worden gevorderd (JGG §16).

Sinds 7 maart 2013 kent het Duitse jeugdstrafrecht ook een *Warnschussarrest*, een vorm van *Jugendarrest* die door de rechter kan worden opgelegd in aanvulling op een voorwaardelijke *Jugendstrafe*, als de rechter tot de conclusie komt dat een voorwaardelijke straf alleen niet genoeg is om de jongere de onrechtvaardigheid van zijn daad te doen inzien (het JGG spreekt in §16a van *Jugendarrest neben Jugendstrafe*).

Jugendstrafe (JGG §§17-18) (vrijheidsberoving), tenslotte, is de zwaarste sanctie binnen het Duitse jeugdstrafrecht. *Jugendstrafe* kan enkel als *last resort* worden ingezet wanneer alle bovenstaande maatregelen niet voldoen. Beschuldigten jonger dan 18 kunnen voor minimum 6 maanden en

maximum 5 jaar opgesloten worden, tenzij het om een misdrijf gaat waarop onder het gewone strafrecht meer dan 10 jaar gevangenisstraf staat; dan wordt de maximumstraf verlengd tot 10 jaar. *Heranwachsenden* kunnen steeds tot 10 jaar opgesloten worden, tenzij het om moord gaat; dan bedraagt de maximumstraf 15 jaar. Bij opsluiting is er altijd een ruimtelijke scheiding tussen volwassenen en jongeren.

Naast en in combinatie met deze maatregelen kan de jeugdrechter, net als in het volwassenstrafrecht, ook een plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis of afkickcentrum voorschrijven, en kan het rijbewijs worden ingetrokken (JGG §7(1)).

3.4. Uitvoering (incl. toezicht en klachten)

De jeugdrechter is verantwoordelijk voor het oordeel en de strafhandhaving (*Vollstreckung*). In gevallen waar de beschuldigde eerder al in aanraking gekomen is met het familiegerecht, kan de jeugdrechter de Familierechtbank opdragen om een passende maatregel te kiezen, zolang het niet gaat om vrijheidsberoving en zolang de beschuldigde de leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt heeft (JGG §53) (Diemer et al., 2011:418). Wanneer er geen reclasseringsambtenaar aanwezig is in het proces, is de *Jugendgerichtshilfe* verantwoordelijk voor het opvolgen van de uitvoering van *Auflagen* en *Weisungen*.

Wat betreft de regels die de uitvoering van plaatsing in open of gesloten instellingen behandelen: deze regels zijn puur administratief van aard. Er zijn geen substantiële waarborgen, waardoor de rechtspositie van de minderjarige niet altijd optimaal gegarandeerd kan worden (Dünkel, 2011: 595).

Beroep is enkel mogelijk tegen een beslissing van de jeugdrechtbank met het oog op het opleggen van een andere opvoedingsmaatregel en moet binnen een week na de uitspraak opgestart worden. Om de procedure niet te vertragen is slechts één beroep mogelijk; revisie van een uitspraak in beroep is niet mogelijk (JGG §55). Jongeren die in het jeugdgevangeniswezen terecht komen, kunnen hiertegen een klacht indienen op federaal niveau (JGG §102) (Dünkel, 2011:596-597).

Opschorting van straf (*Bewährung*) (JGG §21-26a) kan op drie manieren gebeuren: (1) de *Verhängung* van een *Jugendstrafe*, i.e. de uitspraak wordt met maximum 1 jaar opgeschort wanneer er reden is om aan te nemen dat de jongere door de veroordeling op zich al voldoende gewaarschuwd is en de uitspraak al voldoende pedagogische werking heeft; (2) de uitvoering van een *Jugendstrafe* van maximum 2 jaar wordt 2 tot 3 jaar opgeschort, in tussentijd kan de rechter *Auflagen*, *Weisungen* of andere voorwaarden opleggen die, wanneer ze niet vervuld worden, tot uitvoering van de straf leiden; en (3) het resterende gedeelte van een *Jugendstrafe* wordt opgeschort, in de regel nadat minstens 6 maanden reeds werd gediend. Wanneer het gaat om een *Jugendstrafe* van meer dan één jaar, is opschorting pas mogelijk nadat één derde van de straf werd uitgezeten (Scheffler, 2010:25). Tijdens de *Bewährungszeit* wordt door de rechter een *Bewährungshilfe* aangewezen (JGG §24), die als taak heeft de jongere te begeleiden. Wanneer de jongere tijdens de opschortingstijd een volgende strafdaad begaat of grondig verzuimt aan de voorwaarden die opgelegd werden, kan de rechter de straf terug inroepen, wanneer verdere *Weisungen* of *Auflagen* niet voldoende zijn (JGG §25).

4. RECHTSWAARBORGEN

4.1. Gespecialiseerde actoren

4.1.1. Jeugdrechtbank

Jeugddelinquentie wordt behandeld in de jeugdrechtbank (*Jugendgericht*). Deze bestaat uit de jeugdrechter als strafrechter (JGG §34), het *Jugendschöffengericht* (jeugdlekengerecht) (JGG §35) en de grote of kleine *Jugendkammer* (JGG §33). De jeugdrechter kan alleen beslissen in een veroordeling tot *Weisungen*, *Arrest* of *Jugendstrafe* tot maximum 1 jaar. Wanneer een meer ingrijpende straf te verwachten is, wordt het *Jugendschöffengericht* betrokken. Het *Jugendschöffengericht* bestaat uit de jeugdrechter als voorzitter en twee lekenrechters (een man en een vrouw). Het lekengerecht is enkel bij de hoofdzitting betrokken (JGG §33a). Bij zware feiten wordt de *Jugendkammer* ingeschakeld. De grootte van de kamer (2 of 3 rechters en 2 lekenrechters, dan wel 1 rechter en 2 lekenrechters) is afhankelijk van de omstandigheden en de zwaarte van de feiten (JGG §33b). De *Jugendkammer* beslist ook in beroepsprocedures tegen een beslissing van de jeugdrechter of het *Jugendschöffengericht*.

De *Jugendstaatsanwalt* (openbare aanklager) vertegenwoordigt de positie van de staat (JGG §36) (zie punt 3.2). Na de uitspraak van de rechter kan de *Jugendstaatsanwalt* ook beroep of revisie aantekenen (Scheffler, 2010:51-52).

Het *Erziehungsprinzip* wordt in het beroepspraktijk van de jeugdrechter en *Jugendstaatsanwalt* verankerd. Zij moeten "*erzieherisch befähigt und in der Jugenderziehung erfahren sein*" (JGG §37), i.e. vaardig en ervaren zijn met de opvoeding van jonge mensen. Bovendien worden ze geacht kennis te hebben van pedagogie, jeugdpsychologie, criminologie en sociologie (AGJ, 2012:28; Höynck & Leuschner, 2014:127 & 132).

4.1.2. *Jugendgerichtshilfe*: de doorsnede tussen jeugdhulp en jeugdstrafrecht

Daarnaast nemen maatschappelijk werkers van de *Jugendgerichtshilfe* (JGH) deel aan het proces. Zij zijn aanwezig vanuit hun dubbele rol om enerzijds de jongere tijdens het proces te ondersteunen vanuit de jeugdhulp, en anderzijds het gerecht van informatie over de levensomstandigheden van de jongere te voorzien. Hun rol is dan ook zowel in het jeugdstrafrecht (JGG §38) als in het jeugdhulprecht (SGB VIII § 52) verankerd. Op die manier vormt de *Jugendgerichtshilfe* een belangrijke verbinding tussen de jeugdhulp en het jeugdstrafrecht. De JGH wordt steeds zo vroeg mogelijk na de strafdaad ingeschakeld. Uitgangspunt tijdens het hele proces is niet de strafdaad of delinquentie van de jongere, maar de opvoedingsbehoefte. Deze behoefte wordt vastgesteld op basis van gesprekken die de JGH met de jongere voert om een beeld te krijgen van de persoonlijkheid, ontwikkeling en levensomstandigheden van de jongere (AGJ, 2012:8). De JGH brengt deze gefundeerde diagnostiek in het proces binnen en formuleert op basis daarvan een advies of de jongere al dan niet strafrechtelijke verantwoordelijkheid draagt. Ook aanbevelingen voor een passende maatregel of straf worden aan de jeugdrechter overgedragen. Hoewel de uitkomst van deze *Beratungsgespräche* en de neerslag en beoordeling ervan in het *JGH-Bericht* niet bindend is voor het gerecht, wordt de aanbeveling van de JGH doorgaans gevolgd. Op die manier ondersteunt de JGH niet alleen de deelnemende instanties aan het proces in het nemen van een geïnformeerde beslissing, maar is ze ook bewaker van het sociaal-pedagogisch perspectief en het belang van het kind. Verdere verantwoordelijkheden van de JGH zijn het vermijden van onnodige voorhechtenis en het begeleiden van de jongere na een eventuele veroordeling. Wanneer er geen reclasseringsambtenaar aanwezig is in het proces, is de JGH ook verantwoordelijk voor het opvolgen van de uitvoering van *Auflagen* en *Weisungen* (zie boven bij 3. Uitvoering) (AGJ, 2012:7; Dünkel,

2011:565). De JGH heeft het recht maar niet de plicht om aanwezig te zijn tijdens de hoofdhoorzitting (*Hauptverhandlung*).

4.1.3. Overige actoren

Tijdens het proces zijn deskundigen aanwezig om, zeker bij zwaardere feiten, psychologische bijstand aan de betrokkenen te verlenen. Ook experts in bepaalde thema's die belangrijk zijn voor het proces (bv. verkeersdeskundigen) worden waar nodig ingeschakeld. Tijdens het vooronderzoek kunnen de school, de werkgever en/of de ouders betrokken worden wanneer dit niet in strijd is met de opvoedings- en proportionaliteitsbeginselen.

4.2. Positie minderjarige

De minderjarige heeft recht op een eerlijk proces. Hij of zij is niet verplicht tot medewerking.⁸ Procedureregels en rechtswaarborgen voor jongeren zijn voornamelijk gebaseerd op formele juridische rechten (in plaats op informele procedures zoals rondetafels, *family conferencing* etc). Rechtswaarborgen zijn daarom relatief goed ontwikkeld en verschillen nauwelijks van die van volwassenen (Dünkel, 2011:569).

De zaak moet zo snel mogelijk afgehandeld worden (*Beschleunigungsgebot*), er is een verbod op bestraffen met terugwerkende kracht (*Rückwirkungsverbot*), de minderjarige is onschuldig tot het tegendeel bewezen is (*Unschuldvermütung*), hij/zij heeft recht op verdediging (in sommige gevallen, beschreven onder JGG §68, is verdediging een plicht en wordt de verdediger door de jeugdrechter aangesteld), hij/zij krijgt een vertaler of tolk ter beschikking, en hij/zij kan na de beslissing beroep of, in het geval van procedurefouten, revisie aantekenen. Dit recht op beroep en revisie is echter beperkter dan bij volwassenen (zie hierboven punt 3.4). Bovendien wordt de jongere niet geïnformeerd over de redenen van het oordeel wanneer deze informatie nadelig zou kunnen zijn voor de opvoeding (JGG §54). Deze beperkingen worden teruggebracht op het *Erziehungsprinzip* (Dünkel, 2011:568; Kurtovic & Weijers, 2010:10). In het jeugdrecht zijn de hoorzittingen niet publiek (JGG §48) om de privacy van de jongere te beschermen en stigmatisering te voorkomen.⁹ Een jongere heeft bij voorhechtenis onmiddellijk recht op een advocaat (bij volwassenen is dat pas na 3 maanden).

4.3. Positie ouders

Ouders hebben dezelfde aanwezigheids-, verzoeks- en vraagrechten als de jongere (JGG §67). Ze kunnen ook zelfstandig een beroepsprocedure aanspannen. Daarenboven kunnen ze voor de jongere een verdediger aanwijzen. Wanneer de ouders verdacht worden van medeplichtigheid aan de strafdaad, kan de rechter hen deze rechten ontnemen (JGG § 67(4)). In dat geval moet een voogd *ad litem* aangesteld worden, die over de wezenlijke inhoud van het hele proces geïnformeerd moet worden. Bij een belangenconflict tussen ouders en jongeren moeten de belangen van de jongere altijd voorrang krijgen.¹⁰

4.4. Positie slachtoffer

Het Duitse slachtoffer-recht wordt momenteel hervormd.

⁸ Zie <http://www.jugendstrafrecht.de/jugendgerichtshilfe.php>.

⁹ Bij jongvolwassenen is de zitting in principe wel openbaar, tenzij dit niet in zijn of haar belang wordt geacht.

¹⁰ Zie www.jugendstrafrecht.de/erziehungsberechtigte.php.

Schadeclaims waar slachtoffers compensatie eisen voor burgerlijke schade binnen een strafhof, werden in het verleden ook in zaken voor de jeugdrechtbank toegelaten (Dünkel, 2011:568). Slachtoffers hebben geen expliciet recht om gehoord te worden (FRA, 2015:18).

5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING

Doel van de jeugdhulp is de jonge mens te begeleiden in zijn/haar ontwikkeling naar een autonome en sociaalvaardige persoonlijkheid (AGJ, 2012:9). Hoewel jeugdhulp en jeugdrecht onafhankelijk zijn en los van elkaar als twee aparte systemen bestaan, is samenwerking tussen beide een essentieel en wezenlijk kenmerk van het Duitse jeugdstrafrecht (AGJ, 2012:7; Höynck & Leuschner, 2014:12). Er wordt in het Duitse jeugdstrafrecht namelijk sterk uitgegaan van de idee dat om strafdadens tegen te gaan, samenwerking tussen gerecht en jeugdhulp van fundamenteel belang is (Höynck & Leuschner, 2014:13).

De doorsnede tussen jeugdhulp en jeugdrecht wordt hoofdzakelijk gepersonaliseerd in de *Jugendgerichtshilfe* (JGH) (zie hierboven punt 4), in toenemende mate ook *Jugendhilfe im Strafverfahren* genoemd. De jeugdhulp wordt ook ingeschakeld door de politie en wanneer jeugdhulpmaatregelen door de rechter worden opgelegd. De jeugdhulp wordt vertegenwoordigd door een publieke instelling (het *Jugendamt* van de *Allgemeiner Sozialer Dienst ASD*), door een privépersoon (vooral in landelijk Duitsland) of door zgn. *Freie Träger*, zoals een vertegenwoordiger uit een kerkgemeenschap, een zelfhulpgroep of een andere vereniging (Scheffler, 2010:15).

Een concreet voorbeeld van hoe jeugdhulp en justitie in het geheel van het jeugdstrafrecht samenwerken, is te vinden in het *Bundesland* Hessen, waar zgn. *Häuser der Jugendrechts* (Huizen van het Jeugdrecht) werden opgericht om jeugdhulp, gerecht en politie onder één dak te huisvesten.

In de praktijk loopt de samenwerking tussen gerecht en jeugdhulp in de meeste gevallen goed. Dünkel (2011:568) wijst wel op een ondercapaciteit binnen de JGH. Daarenboven werkt het rechtssysteem vaak nog op een traditioneel hiërarchische manier, waardoor het gevaar dreigt dat de jeugdhulp binnen het rechtssysteem gemarginaliseerd wordt (AGJ, 2012:26).

6. CAPITA SELECTA

In het tijdsbestek van dit rapport was het niet mogelijk hierover informatie te verzamelen.

BIBLIOGRAFIE

- ARBEITSGEMEINSCHAFT FÜR KINDER- UND JUGENDHILFE (AGJ) (2012), *Jugenddelinquenz: Zum Umgang mit straffällig gewordenen jungen Menschen in der Kinder- und Jugendhilfe und der Jugendgerichtsbarkeit*, Beitrag der Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe – AGJ zur IAGJ-Konferenz, Juni 2012, www.agj.de.
- DIEMER, H. SCHATZ, H. & SONNEN, B-R. (2011), *Jugendgerichtsgesetz mit Jugendstrafvollzugsgesetzen*, 6. Auflage, München, C.F. Müller.
- DÜNKEL, F. (2011), Country Reports: Germany, in F. DÜNKEL, J. GRZYWA, P. HORSFIELD & I. PRUIN (eds.), *Juvenile Justice Systems in Europe – Current Situation and Reform Developments*, Vol. 2, 2nd revised edition, Mönchengladbach, Forum Verlag Godesberg.
- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (FRA) (2015), *Child-friendly justice. Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- HÖYNCK, T. & LEUSCHNER, F. (2014), *Das Jugendgerichtsbarometer – Ergebnisse einer Bundesweiten Befragung von Jugendrichtern und Jugendstaatsanwälten*, Universität Kassel in Kooperation mit dem Deutschem Jugendinstitut, März 2014, www.dji.de/jugendkriminalitet.
- KURTOVIC, E.M. & WEIJERS, I. (2010), Het Duitse Jeugdstrafrecht, *Tijdschrift voor familie en jeugdrecht* 32(1), 8-13.
- RÖSSNER, D. & BANNENBERG, B. (2002), Deutschland, in H-J. ALBRECHT & M. KILCHING (eds.), *Jugendstrafrecht in Europa*, Freiburg i.Br.: Max-Planck-Institut, 51-80.
- SCHEFFLER, G. (2010), *Wenn Jugendliche straffällig werden... Ein Leitfaden für die Praxis*. Bundesarbeitsgemeinschaft für Straffälligenhilfe e.V., 4. überarbeitete Auflage, www.bag-straffaelligenhilfe.de.

III. JEUGRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: NEDERLAND

Niki Sporen, assistente KU Leuven

Gebruikte afkortingen

OM openbaar ministerie

Sr Wetboek van Strafrecht

Sv Wetboek van Strafvordering

1. ALGEMENE SCHETS

1.1. Evolutie

1.1.1. De strafrechtelijke kindervet van 1901 en belangrijke wetwijzigingen

De revolutionaire kindervet van 1901 zorgde ervoor dat er een afzonderlijk pakket van straffen en maatregelen speciaal voor delinquenten jonger dan 18 jaar tot stand kwam. Het pakket werd zo ingericht dat het de rechter de mogelijkheid bood een sanctie op te leggen die zo goed mogelijk was afgestemd op de minderjarige en kon bijdragen aan zijn (her)opvoeding. Niet alleen het afzonderlijk sanctiepakket (bestaande uit o.a. de teruggave aan de ouders, de berisping, de geldboete, de plaatsing in een tuchtschool en jeugd-tbr en de verbeurdverklaring) was revolutionair, maar ook de introductie van aparte regels voor de berechting van jeugdige verdachten, nl. de behandeling achter gesloten deuren, het recht op bijstand van een advocaat, het onderzoek naar de persoon en de levensomstandigheden en de betrokkenheid van de ouders/voogd bij de berechting.

In 1922 werd de kinderrechter geïntroduceerd, een rechter die gespecialiseerd was in de toepassing van het kindervet(proces)recht. Een wetsherziening in 1965 voerde een benedengrens (van 12 jaar) in voor de toepassing van het jeugdstrafrecht. In 1988 wordt de meerderjarigheidsgrens verjaagd van 21 jaar naar 18 jaar.

1.1.2. Wetwijzigingen na september 1995

Per 1 september 1995 werd een aantal belangrijke wijzigingen aangebracht in het jeugdstrafrecht, die nog steeds de fundamentele vormen van het Nederlandse jeugdstraf(proces)recht.¹¹

Per 1 februari 2001 is de Wet Taakstraffen ingevoerd. Een taakstraf kan onderverdeeld worden in een werkstraf (in de vorm van onbetaalde arbeid of arbeid tot herstel van de schade veroorzaakt door een strafbaar feit) en een leerstraf (in de vorm van een leerproject), zie art. 77h lid 1 en 2 jo. 77m e.v. Sr. De taakstraf is de meest toegepaste hoofdstraf, aangezien de jeugdige niet moet instemmen met de straf.

Op 1 februari 2008 is de Wet gedragsbeïnvloeding jeugdigen in werking getreden. Met deze wet werd een nieuwe jeugdsanctie ingevoerd, nl. de maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige (artt. 77w e.v. Sr). Daarnaast zijn de mogelijkheden verruimd om sancties met elkaar te combineren (zie art. 77g Sr) en is bij wet de mogelijkheid geregeld om bijzondere voorwaarden op te leggen bij een schorsing van de voorlopige hechtenis.

¹¹ Voor een gedetailleerde opsomming zie M. BRUNING, T. LIEFAARD en P. VLAARDINGERBROEK, *Jeugdrecht en jeugdhulp*, Amsterdam, Reed Business, 2014, 543-547.

Tot slot is op 1 april 2014 de Wet adolescentenstrafrecht in werking getreden, die toelaat onder omstandigheden het jeugdstrafrecht in te zetten voor 18-22-jarigen.

1.2. Modellenmix

De jeugdstraffen en jeugdmaatregelen die de Nederlandse wet kent, hoe hard ze soms ook aankomen, worden in eerste plaats geacht een opvoedend en pedagogisch effect te hebben, al heeft de wetgever nooit uitgesloten dat sanctietoepassingen op jongeren ook vergeldend kunnen zijn. Het materiële strafrecht heeft in 1995 een minder civiel- en een meer strafrechtelijk karakter gekregen. Er wordt naar gestreefd zo weinig mogelijk jongeren terecht te laten staan en strafbaar gedrag van jeugdigen zoveel mogelijk buitengerechtelijk af te doen. Zelfs als jeugdzaken wel op een zitting komen en tot een veroordeling leiden, geldt dat de lichtst mogelijke sanctie de voorkeur heeft en dat het opleggen van een vrijheid berovende straf of maatregel het laatste is waaraan moet worden gedacht.

1.3. Wetgeving

Het jeugdsanctierecht (het materiële jeugdstrafrecht) is opgenomen in het Wetboek van Strafrecht (Sr) en het jeugdstrafprocesrecht (het formele jeugdstrafrecht) is opgenomen in het Wetboek van Strafvordering (Sv). De Wet van 27 november 2013 regelt het recent in werking getreden adolescentenstrafrecht.

2. TOEPASSINGSGBIED

2.1. Begrip jeugddelinquentie

Het Nederlandse jeugdstrafrecht is van toepassing op 'strafbare feiten', waardoor er een parallellisme is met het volwassenenstrafrecht wat betreft het materiële toepassingsgebied van beide systemen.

2.2. Leeftijdsgrenzen

Een jeugdige persoon kan niet (jeugd)strafrechtelijk worden veroordeeld voor een delict dat hij heeft gepleegd voor zijn 12de jaar. Als bovengrens van het jeugdsanctierecht wordt de leeftijd van 18 jaar aangehouden. Is die bereikt ten tijde van het plegen van het delict, dan is in beginsel (zie uitzonderingen) toepassing van het jeugdsanctierecht niet meer mogelijk.

2.2.1. Uitzondering 1: 16- en 17-jarigen (art. 77b Sr)

De kinderrechter kan ten aanzien van een 16- of 17- jarige (ten tijde van het plegen van het delict) beslissen dat het jeugdsanctierecht buiten toepassing blijft en dat een sanctie uit het volwassenenstrafrecht wordt opgelegd (behalve levenslange gevangenisstraf). Hij kan dit doen als de ernst van de gepleegde feiten, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan, dit vereisen. Onderzoek heeft aangetoond dat artikel 77b Sr zeer sporadisch wordt gebruikt en dat toepassing vooral plaatsvindt bij zeer ernstige delicten.

2.2.2. Uitzondering 2: 18 t.e.m. 22-jarigen

De rechtbank c.q. de politierechter kan ten aanzien van iemand die ten tijde van het plegen van het delict reeds 18 maar nog niet 23 jaar oud was het jeugdsanctierecht toepassen. Dit kan op grond van of de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd. Door deze

keuzemogelijkheid is een verruiming van de mogelijkheid jeugdsanctierecht toe te passen gecreëerd ten behoeve van 18 t.e.m. 22-jarigen; momenteel wordt hiervan weinig gebruik gemaakt.

3. JEUGDSANCTIES

3.1. Buitengerechtelijke afhandeling door politie

3.1.1. Politiesepot

De lichtste politie-interventie is de enkele waarschuwing of het politiesepot. Vaak wordt het voorval op straat afgedaan, bijvoorbeeld als het gaat om verkeersovertredingen, zoals fietsen of brommen waar het niet mag. Het feit dat de politie geen proces-verbaal opmaakt, betekent niet dat er 'niks' gebeurt. De politie registreert het feit en de jeugdige dader als verdachte en geeft die verdachte een mondelinge waarschuwing. De ouders worden verwittigd en eventuele schade moet worden vergoed. Zo nodig kan de politie de ouders en de minderjarige verwijzen naar een hulpverleningsinstantie of de Raad voor Kinderbescherming informeren ingeval de wenselijkheid van een maatregel van kindbescherming onderzocht zou moeten worden.

3.1.2. De politietransactie bij overtredingen en bepaalde misdrijven en de politieke strafbeschikking

Als een waarschuwing niet volstaat, kan in bepaalde gevallen een geldboete opgelegd worden. Dat is een '**transactie**', oftewel een overeenkomst tot het betalen van een geldbedrag, in ruil waarvoor men niet vervolgd wordt voor het desbetreffende feit. De geldboete kan worden opgelegd aan personen vanaf 12 jaar en mag de door het College van procureurs-generaal vastgestelde maximumbedragen niet overschrijden.

Inmiddels is de Wet OM-afdoening in werking getreden en wordt de politietransactie gefaseerd vervangen door de **Politiële Strafbeschikking** (PSB). De bedoeling van de PSB is dat de druk op de capaciteit van de rechter vermindert. Krachtens art. 257b Sv kunnen bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen opsporingsambtenaren in zaken betreffende *overtredingen* strafbeschikkingen uitvaardigen waarin een geldboete wordt opgelegd. Wat betreft de daders geldt geen leeftijdsgrens.¹²

3.1.3. De Halt-afdoening

De Halt-afdoening is gebaseerd op art. 77^e Sr. In voornoemde artikel wordt gesproken over een 'project' waaraan jongeren kunnen deelnemen om te voorkomen dat het proces-verbaal, dat de politie van de strafbare feiten heeft opgemaakt, naar de officier van justitie wordt gestuurd. Deelname aan een 'project' komt in werkelijkheid neer op het uitvoeren van een taakstraf van maximaal 20 uur. Het voordeel van deelname aan een Halt-project is dat als het naar behoren wordt voltooid, er door de politie een positief afloopbericht naar de officier van justitie wordt gestuurd en dat de zaak daar definitief mee is afgedaan, tenzij het gerechtshof op een klacht van een belanghebbende alsnog vervolging van de vermoedelijke dader beveelt (maar dat laatste komt vrijwel niet voor. Het Besluit aanwijzing Halt-feiten (zie www.halt.nl) bevat een uitputtende opsomming van strafbare feiten die voor een Halt-afdoening in aanmerking komen.

¹² Als het gaat om *misdrijven* met een strafbedreiging van zes jaar of minder die van eenvoudige aard zijn, kunnen daartoe bij algemene maatregel van bestuur aangewezen opsporingsambtenaren eveneens een strafbeschikking uitvaardigen, waarin een geldboete van ten hoogste € 350 wordt opgelegd, maar dat kan alleen ten aanzien van personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt.

3.2. Buitengerechtelijke afhandeling door OM

3.2.1. Beslissing tot niet-vervolging

De officier van justitie kan onvoorwaardelijk afzien van vervolging. Hij kan dit doen omdat er sprake is van een gering feit, dat een zo geringe inbreuk is op de rechtsorde of zo weinig schade heeft veroorzaakt dat strafvervolging voor het strafbare feit onevenredig zwaar zou zijn in verhouding tot wat heeft plaatsgevonden; ook kan worden afgezien van vervolging als de officier meent dat een civielrechtelijke maatregel doelmatiger zal zijn.

3.2.2. Transactie

Krachtens art. 74 Sr – dat ingevolge art. 77a Sr ook van toepassing is op jongeren van 12 tot 18 jaar – heeft de officier van justitie de bevoegdheid misdrijven waarop in de wet maximaal zes jaar gevangenisstraf is gesteld en overtredingen te transigeren. Dit wil zeggen dat de officier van justitie aan de jeugdige verdachte voor de aanvang van de terechtzitting een of meer voorwaarden kan stellen ter voorkoming van strafvervolging. Voldoet de jeugdige verdachte aan de transactievoorwaarde(n), dan vervalt het recht tot strafvordering. De mogelijke transactievoorwaarden in jeugdzaken zijn de volgende:

- het betalen van een bepaalde geldsom aan de staat;
- het afstand doen van in beslag genomen goederen;
- uitlevering van goederen die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring aan de staat;
- het tenietdoen van het wederrechtelijk verkregen voordeel door voldoening van een geldbedrag aan de staat of door overdracht van in beslag genomen voorwerpen;
- gehele of gedeeltelijke vergoeding van de door het strafbare feit veroorzaakte schade
- de taakstraf;
- begeleiding door de jeugdreclassering.

3.2.3. Strafbeschikking OM

Sinds 1 maart 2011 kan de strafbeschikking door het OM ook in jeugdstrafzaken worden opgelegd (art. 257a Sv). De strafbeschikking strekt niet ter voorkoming van vervolging, zoals de transactie; het is namelijk een vorm van vervolging en bestraffing door het OM. De Wet OM-afdoening geeft de officier van justitie immers de bevoegdheid om bij lichtere delicten, waar de schuldvraag duidelijk ligt, in de vorm van een strafbeschikking zelf een straf op te leggen. Krachtens art. 257a Sv en 77f Sr kan de officier van justitie een strafbeschikking uitvaardigen als hij vaststelt dat een overtreding is begaan of een misdrijf waarop naar wettelijke omschrijving niet meer dan zes jaar gevangenisstraf is gesteld. Het uitvaardigen van een strafbeschikking is een daad van vervolging, wat betekent dat jongeren die nog geen 12 jaar waren toen zij het feit begingen niet in aanmerking komen voor een strafbeschikking.

Door de gefaseerde inwerkingtreding van de Wet OM-afdoening moet op termijn de mogelijkheid van de transactie vervallen. In de praktijk ziet men echter dat nog steeds wordt gewerkt met de 'oude' transactie, hoewel art. 77f Sr reeds is gewijzigd en enkel spreekt van de strafbeschikking.

3.3. Gerechtelijke afhandeling: de hoofdstraffen

3.3.1. De jeugddetentie

De jeugddetentie kan slechts worden opgelegd voor 'misdrijven'¹³. De straf is bedoeld als een krachtige correctie voor jeugdigen van wie niet is gebleken dat zij heropvoeding nodig hebben. Het is de zwaarste jeugdstraf. Het pedagogische effect is vooral gelegen in de afschrikwekkende werking en het strafkarakter ervan. De doelstelling van jeugddetentie is niet in de eerste plaats behandeling. Niettemin wordt wel zoveel mogelijk aandacht besteed aan vormende activiteiten zoals opleiding, werk onder leiding van een werkmeester en sport.

Jeugddetentie kan worden opgelegd als vervangende straf voor een niet-betaalde geldboete. Voorts is het mogelijk dat een niet naar behoren uitgevoerde taakstraf op bevel van het OM wordt vervangen door een jeugddetentie (art. 77p Sr). De minimumduur van deze straf is één dag en de maximumduur is afhankelijk van de leeftijd: 12 dan wel 24 maanden, afhankelijk of de betrokkene op het moment van het strafbaar feit nog niet of wel reeds 16 jaar was (art. 77i lid 1 Sr).

3.3.2. De geldboete (art. 77l Sr)

De tweede hoofdstraf is de geldboete. Het OM lijkt het beleid te hanteren slechts een geldboete te eisen als de minderjarige over een eigen inkomen beschikt of geacht wordt geld te kunnen verdienen. Voorts heeft de vergoeding van de geleden schade voor het OM voorrang boven een geldboete. Het minimumbedrag van de geldboete is € 3, het maximum € 4050. De geldboete kan worden opgelegd bij veroordeling wegens een misdrijf of een overtreding. In geval van niet-betaling of niet gehele betaling van de geldboete zal de jeugdige vervangende jeugddetentie moeten ondergaan of mogelijk een taakstraf.

3.3.3. De taakstraf

De taakstraf is een hoofdstraf, en bestaat uit een werkstraf, een leerstraf of een combinatie van beide (art. 77m lid 1 Sr). De werkstraf houdt het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de schade in; de leerstraf bestaat uit de deelname aan een leerproject. De taakstraf kan ook voorwaardelijk worden opgelegd, of in combinatie met één of meer jeugdsancties.

3.4. Gerechtelijke afhandeling: de bijkomende straffen

Twee bijkomende straffen zijn mogelijk in het jeugdstrafrecht (art. 77h, lid 3 Sr): de verbeurdverklaring en de ontzegging van rijbevoegdheid. Hiervoor gelden verder dezelfde regels als in het gewone strafrecht. De ontzegging van rijbevoegdheid kan ook voorwaardelijk worden opgelegd (art. 77x Sr).

3.5. Maatregelen

Artikel 77h Sr somt de maatregelen op:

- plaatsing in een inrichting voor jeugdigen
- gedragsmaatregel
- onttrekking aan het verkeer
- ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel

¹³ In het Nederlandse strafrecht worden strafbare feiten onderverdeeld in misdrijven en overtredingen, waarbij op de eerste categorie doorgaans zwaardere straffen staan dan op de tweede.

- schadevergoeding
- vrijheidsbeperkende maatregel¹⁴.

Aangezien de laatste vier maatregelen sancties zijn die men in het volwassenenstrafrecht ook aantreft, wordt de focus verder gelegd op de maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen en de gedragsbeïnvloedende maatregel.

3.5.1. De maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ)

De plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (art. 77s Sr) is een vrijheidsbenemende maatregel. De oplegging van de PIJ-maatregel is niet afhankelijk van de aanwezigheid van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens van de jeugdige dader. Zowel ten aanzien van volledig toerekeningsvatbare als ten aanzien van geheel of gedeeltelijk ontoerekeningsvatbare jeugdige daders kan de maatregel worden toegepast.

Er gelden drie voorwaarden voor het opleggen van deze maatregel. *De eerste voorwaarde* heeft betrekking tot de ernst van de gepleegde feiten: het moet een misdrijf betreffen waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. De maatregel mag dus niet worden opgelegd in geval van overtredingen. *De tweede voorwaarde* betreft de veiligheid van de maatschappij, meer bepaald de jeugdige dader moet een gevaar zijn voor andere personen of voor goederen. Met 'algemene veiligheid van andere personen' is bedoeld de veiligheid van het lichaam van bredere kringen van personen en van goederen ten aanzien waarvan de willekeurige aantasting als ernstig wordt ervaren. *De derde voorwaarde* stelt dat de oplegging van de maatregel in het belang moet zijn van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige verdachte zelf. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat de maatregel een middel is om de jongere de verzorging en de opvoeding te geven die nodig wordt geacht.

De PIJ-maatregel kan enkel worden opgelegd na advies van twee gedragskundigen, waaronder een psychiater.

De plaatsing in de justitiële jeugdinrichting geldt bij oplegging meteen voor drie jaar. Na twee jaar eindigt de maatregel voorwaardelijk, tenzij hij wordt verlengd. De totale duur van de maatregel kan, inclusief verlengingen, niet meer bedragen dan zeven jaar als tijdens het begaan van het feit bij de verdachte een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond. In de overige gevallen bedraagt de totale duur maximaal vijf jaar (art. 77t lid 2 Sr).

3.5.2. De gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM)

Een GBM (art. 77w Sr) kan slechts worden opgelegd indien de ernst of de veelvuldigheid van de misdrijven daartoe aanleiding geven, en de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige verdachte. De GBM kan enkel worden opgelegd na advies van de raad voor de kindbescherming en een gedragskundige.

Een GBM kan zowel bestaan uit een ambulante programma als uit een programma dat in een instelling of door een door de rechter aan te wijzen organisatie wordt uitgevoerd. Aan het programma kan ook elektronisch toezicht worden verbonden.

¹⁴ Zie art. 38v Sr. Deze maatregelen kunnen bestaan uit een bevel: 1° zich niet op te houden in een bepaald gebied; 2° zich te onthouden van contact met een bepaalde persoon of bepaalde personen; 3° op bepaalde tijdstippen of gedurende een bepaalde periode op een bepaalde locatie aanwezig te zijn; 4° zich op bepaalde tijdstippen te melden bij de daartoe aangewezen opsporingsambtenaar.

De duur van de maatregel bedraagt minimaal zes maanden en maximaal een jaar. Op vordering van het OM kan de termijn eenmaal verlengd worden. De GBM kan samen met een vrijheidsbenemende straf of maatregel worden opgelegd (art. 77g Sr).

4. RECHTSWAARBORGEN

4.1. Gespecialiseerde actoren

4.1.1. Raad voor de Kinderbescherming

De officier van Justitie moet inlichtingen inwinnen bij de Raad voor Kinderbescherming (art. 494 Sv) over de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van de minderjarige verdachte.

4.1.2. Jeugdreclassering

Zoals in het volwassenenstrafrecht, kan de rechter een opdracht geven tot het verlenen van toezicht en begeleiding aan een Bureau Jeugdzorg (afdeling jeugdreclassering). Per 1 september 1995 is het driehoeksoverleg formeel verdwenen, maar het belang van een regelmatig overleg tussen de partners in de strafrechtketen, het OM, de politie, de Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdreclassering blijft belangrijk.

4.1.3. Rechter-commissaris/Kinderrechter

Jeugdigen worden door een rechter-commissaris (die tevens kinderrechter is) in voorlopige hechtenis genomen. Het vooronderzoek gebeurt voor de rechter-commissaris en het persoonlijkheidsonderzoek van de jeugdige zal veelal in het kader van dat onderzoek door de rechter-commissaris plaatsvinden.

De berechting van jeugdige verdachten die op het moment van het plegen van het delict nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en terecht moeten staan ter zake van een strafbaar feit waarover de rechtbank oordeelt, gebeurt voor een kinderrechter. Dat is ook het geval indien het volwassenenstrafrecht wordt toegepast (art. 77b Sr): dergelijke 'overschakeling' gaat dus niet gepaard met een doorverwijzing naar de strafrechter.

4.2. Positie jeugdige

4.2.1. Rechtsbijstand voor en tijdens verhoor

De jeugdige verdachte kan na te zijn opgehouden voor onderzoek (te zijn verhoord in het belang van het onderzoek voor de duur van maximaal zes uur, de nachtelijke uren niet meegerekend) in verzekering worden gesteld (art. 58 lid 1 Sv). De jeugdige heeft op grond van artikel 40 Sv rechtsbijstand voor de duur van de inverzekeringstelling. Deze bijstand wordt verleend door een zogenoemde piketadvocaat. Artikel 57 lid 2 Sv bepaalt dat de jeugdige zich mag laten bijstaan door een raadsman bij het aan de inverzekeringstelling voorafgaande verhoor.

In 2010 zijn regels geformuleerd in de 'Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor' betreffende bijstand door een raadsman of een vertrouwenspersoon *tijdens* het politieverhoor. De Aanwijzing maakt onderscheid tussen categorieën A, B en C, met als doel onderscheid te maken tussen verdenkingen die ernstiger zijn en verdachten die kwetsbaarder zijn.

4.2.2. De voorlopige hechtenis

Als de officier van justitie de voorlopige hechtenis van de jeugdige verdachte nodig acht, zal hij een vordering tot bewaring indienen bij de rechter-commissaris, die tevens kinderrechter is. De rechter-commissaris beoordeelt deze vordering aan de hand van de artikelen 67 en 67a Sv. Toewijzing van de vordering gebeurt gebruikelijk voor een periode van 14 dagen. Als de officier van justitie na 14 dagen van oordeel is dat de bewaring moet worden voortgezet, zal hij een vordering gevangenhouding indienen bij een rechtbank. Als de jeugdige verdachte niet wordt gehoord, kan het bevel tot gevangenhouding de termijn van 30 dagen niet te boven gaan. De kinderrechter bepaalt verder waar de voorlopige hechtenis zal worden ondergaan. Artikel 493 lid 3 Sv verlangt dat dit in een daartoe geschikte plaats is. Voorlopige hechtenis van jeugdigen in een huis van bewaring is ongewenst, maar aldus niet uitgesloten.

4.2.3. Dagvaarding/terechtzing

De jeugdige verdachte die voor de kinderrechter moet verschijnen, dient de dagvaarding ten minste drie dagen voor de zittingsdag te ontvangen (art. 499 lid 2 Sv). Een dagvaarding wordt niet alleen aan de jeugdige verdachte betekend, maar ook ter kennis gebracht van zijn ouders of voogd en van zijn raadsman.

4.2.4. Redelijke termijn (art. 6 EVRM)

Art. 6 EVRM verlangt dat een berechting binnen een redelijke termijn plaatsvindt. Art. 40 lid 2 sub biii IVRK spreekt zelfs van 'to have the matter determined without delay'. De Hoge Raad hanteert wat betreft jeugdzaken kortere verjaringstermijnen dan voor commune strafzaken. Bij toepassing van het jeugdstrafrecht wordt een termijn van 16 maanden in acht genomen (in tegenstelling tot een termijn van twee jaar in het volwassenenstrafrecht). Schending van de redelijke termijn moet leiden tot passende strafvermindering, maar niet tot niet-ontvankelijkheid van het OM.

4.2.5. Behandeling met gesloten deuren

Een belangrijke uitzondering op het algemene strafprocesrecht is de regel dat de behandeling van een jeugdstrafzaak niet in het openbaar plaatsvindt (art. 495b Sv). De voorzitter van de rechtbank kan wel bijzondere toegang verlenen. Regelmatig verschijnen slachtoffers (of nabestaanden van slachtoffers) die een vordering tot schadevergoeding hebben ingediend. Zij zullen in beginsel moeten worden toegelaten, tenzij de voorzitter wegens bijzondere redenen anders beslist. Een openbare behandeling kan voorts worden gelast als het belang van de openbaarheid zwaarder moet wegen dan het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, diens medeverdachte en diens ouders of voogd (art. 495b lid 2 Sv).

4.3. Positie ouders

Zoals reeds tot uiting gekomen is, worden de ouders of voogd van de jeugdige verdachte bij de verschillende fasen van het strafprocesrecht betrokken. Zo moet een dagvaarding niet alleen aan de jeugdige verdachte betekend worden, maar ook ter kennis gebracht worden van zijn ouders of voogd. Wat de behandeling ter zitting betreft, geldt voor hen een verschijningsplicht. Wanneer zij niet aan deze plicht voldoen, kan de kinderrechter de medebrenging gelasten (art. 496 Sv). De kinderrechter moet tevens de ouders/voogd in de gelegenheid stellen tegen de afgelegde verklaringen in te brengen wat ter verdediging van hun kind kan dienen.

4.4. Positie slachtoffer(s)

Het slachtoffer (of diens nabestaanden) mag ter zitting verschijnen om zijn spreekrecht uit te oefenen en/of zich te voegen met een vordering tot vergoeding van de geleden schade. Een minderjarig slachtoffer van 12 jaar of ouder heeft zelfstandig spreekrecht; hetzelfde geldt voor minderjarige slachtoffers jonger dan 12 die tot een redelijke waardering van hun belang in staat kunnen worden geacht. Indien het slachtoffer nog geen 12 is, kunnen zijn wettelijk vertegenwoordigers dit recht namens hem uitoefenen. Het spreekrecht is beperkt tot delicten waarop een vrijheidsstraf van acht jaar of meer is gesteld, dan wel een van de in artikel 51e lid 1 Sv opgesomde delicten, waaronder een aantal zeden- en geweldsdelicten.

5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING

In Nederland lijkt men (vnl. sinds 2008) het jeugdstrafrecht gescheiden te willen houden van het jeugdbeschermingsrecht, en is een afstemming als dusdanig niet merkbaar. Onrechtstreeks is er wel een mogelijke beïnvloeding: de politie kan verwijzen naar de hulpverlening (zie 3.1.1) en de officier van justitie kan afzien van vervolging indien hij meent dat een civielrechtelijke maatregel doelmatiger is (zie 3.2.1).

6. CAPITA SELECTA

6.1. Bestuurlijke interventies

Op 1 september 2010 is de wet 'maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast' (mbveo) in werking getreden. De wet regelt enkele wijzigingen in de Gemeentewet, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht.

De burgemeester en de officier van justitie krijgen daarmee (nieuwe) bevoegdheden tot het treffen van maatregelen om voetbalvandalisme en ernstige overlast door groepen en individuen te bestrijden. De wet mbveo is een aanvulling op de al bestaande instrumenten waarover burgemeesters en officieren van justitie beschikken om overlast te bestrijden.¹⁵

6.1.1. Avondklok

De invoering van een avondklok maakt het mogelijk dat kinderen die 's avonds op straat rondhangen, door de politie worden thuisgebracht. Een avondklok is een tijdelijke maatregel om overlast door hangjongeren op een bepaalde plek tegen te gaan. De burgemeester kan met een dergelijke ordemaatregel bedingen dat in de nachtelijke uren op een bepaalde locatie niemand meer aanwezig mag zijn.

6.1.2. Samenscholingsverbod

Het samenscholingsverbod is een maatregel om de openbare orde in het aangewezen gebied te waarborgen, de criminaliteit terug te dringen en bewoners hun gevoel van veiligheid terug te geven. Burgemeester, politie en OM kunnen tot deze verstrekkende maatregel besluiten indien de ernst van de situatie dat naar hun mening rechtvaardigt. Het samenscholingsverbod richt zich specifiek op de

¹⁵ Voor meer informatie omtrent bestuurlijke interventies: http://www.wegwijzerjeugdneveiligheid.nl/fileadmin/w/wegwijzerjeugdneveiligheid_nl/oudesite/doc/jeugdgr_oeopen/instrumentarium-aanpak-van-jeugdgroepen.pdf.

jongeren die in het gebied overlast veroorzaken (als schelden, roekeloos rijden met scooters of auto's, vernieling, hinderen en intimideren van voorbijgangers) of zich schuldig maken aan criminaliteit (als auto-inbraken, woninginbraken of straatroof).

6.1.3. Gebiedsverbod

Met de wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige Overlast (MBVEO) krijgen zowel de burgemeester als de officier van justitie extra bevoegdheden om preventief in te grijpen bij voetbalvandalisme en ernstige overlast. Burgemeesters kunnen een gebiedsverbod en/of een meldingsplicht opleggen. Voor 'twaalfminners' kan de burgemeester aan de ouders of opvoedingsverantwoordelijken opdragen ervoor te zorgen dat hun kind zich niet onbegeleid op bepaalde plaatsen of tussen 20u en 6u op publiek toegankelijke plaatsen bevindt.

BIBLIOGRAFIE

- BAGGA S., "Adolescentenstrafrecht: wat houdt het adolescentenstrafrecht in?", *Maatwerk* 2014, 36-37.
- BARTELS J.A.C., *Jeugdstrafrecht*, Deventer, Kluwer, 2011, 223 p.
- BRUNING, M., LIEFAARD, T. en VLAARDINGERBROEK P., *Jeugdrecht en jeugdhulp*, Amsterdam, Reed Business, 2014, 973 p.
- DE JONGE, G. en VAN DER LINDEN A.P., *Handboek Jeugd & Strafrecht. Een leer- en praktijkboek over het (internationale) jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2013, 477 p.
- DÜNKEL, F., GRZYWA J., HORSFIELD P. en PRUIN I. (eds.), *Juvenile Justice Systems in Europe*, Mönchengladbach, 2011, 1076 p.
- NA, P., *Jeugdigen en de OM-afdoening*, Tilburg, Celsus juridische uitgeverij, 2011, 120 p.
- VAN DORP, M., "Zijn we te soft?", *Jeugd en Co* 2012, 26-27.
- VAN DORP, M. en STARREMANS S., "Adolescentenstrafrecht in strijd met kinderrechten", *Jeugd en Co* 2013, 4.
- WEIJERS, I. en IMKAMP F. (eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2008, 367 p.

IV. JEUGRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: NOORD-IERLAND

Eline Coutteel, wetenschappelijk medewerkster KU Leuven

Gebruikte afkortingen

CJO Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order van 1998

JA Justice (Northern Ireland) Act van 2002

YCR Youth Conference Rules van 2003

1. ALGEMENE SCHETS

1.1. Evolutie

Het Noord-Ierse rechtssysteem werd van oudsher vorm gegeven door de vooruitstrevende Brehon law (dit ongeveer vanaf de 7^e eeuw AD). Gebaseerd op gewoonterecht en afgedwongen door een soort van arbiters, stond zij bekend om haar herstelrechtelijke ankerpunten en bemiddelde oplossingen. Zo werden misdrijven bij voorkeur rechtgezet door diverse vormen van schadevergoeding. Met de Anglo-Normandische invasie kwam de Brehon law voor een eerste maal onder vuur te liggen. In 1603 moest zij uiteindelijk de duimen neerleggen en werd het Engelse Common Law systeem van kracht verklaard in Noord-Ierland.

Vóór de tweede helft van de 19^e eeuw bestond er in Noord-Ierland weinig of geen onderscheid tussen de behandeling van een delinquente jongere ten opzichte van een volwassene. Minderjarigen boven de 7 jaar werden geacht strafrechtelijk aansprakelijk te zijn en waren bijgevolg onderworpen aan het gemeen strafrecht. Eind 19^e eeuw ontstond er evenwel een grotere bezorgdheid voor het welzijn van minderjarigen en werden de *Reformatory* en *Industrial Schools* opgericht. In de *Reformatory Schools* werden minderjarigen tot 16 jaar ondergebracht die schuldig waren bevonden aan een misdrijf. In de *Industrial Schools* kwamen minderjarigen tot 14 jaar terecht die in nood verkeerden of van wie verwacht kon worden dat zij een groter risico vormden om strafrechtelijke feiten te plegen, wanneer ze in de eigen omgeving gehouden werden. Met de Juvenile Court Act van 1899 en de Children Act van 1908 werd de eerste jeugdrechtbank opgericht in Groot-Brittannië en Ierland. Deze rechtbank werd bevoegd voor burgerrechtelijke en strafrechtelijke procedures inzake hulprecht en sanctierecht voor “kinderen” (jonger dan 14 jaar) en “jongeren” (tussen 14 en 16 jaar). Hoewel de aansprakelijkheid van de minderjarige niet werd uitgewist door dit wetgevend initiatief, reikte het een instrument aan om het strafrecht op een aangepaste wijze toe te passen op jonge delinquenten. In 1950 zorgde de Children and Young Persons Act voor een duidelijke verschuiving van bestraffing naar een beleid waar “behandeling” en welzijn van de minderjarige centraal kwamen te staan. Tevens werden de *Reformatory* en *Industrial Schools* eengemaakt en omgedoopt tot *Training Schools*. Toch bleek deze veeleer re-integratiegerichte koerswijziging eerder dode letter. Hoewel er algemeen erkend werd dat jongeren in nood voor jeugdhulp enigszins verschillend benaderd moesten worden dan jonge delinquenten, duurt het tot 1995 vooraleer er een strikte opdeling komt tussen enerzijds het jeugdhulprecht en anderzijds het jeugdsanctierecht.

De meest recente en revolutionaire omslag in het jeugdrecht dateert van begin jaren 2000. Zij is het resultaat van de onderzoeken van verschillende werkgroepen (1994-1998) die zich focusten op de terugkeer naar, en de geschiktheid van, herstelrechtelijke praktijken. De vraag naar dergelijk onderzoek moet worden geplaatst tegen een achtergrond van groeiend wantrouwen ten opzichte van de autoriteiten en daarmee gepaard gaande opkomst van vrijwillige hulp op gemeenschapsniveau. Tevens speelden ook mee: de wapenstilstand van het Ierse republikeinse leger (IRA) en de vaststelling dat het op geweld en retributie gebaseerde recht geen afdoend antwoord bood aan de bestaande problematiek van (jeugd)delinquentie. In 2002 worden de diverse inspanningen wettelijk verankerd in de Justice (Northern Ireland) Act. Hiermee wordt een herstelrechtelijk jeugdrechtssysteem geïntroduceerd waarbij de belangen van de verschillende

betrokken partijen meer in rekening worden gebracht. Dit wordt gerealiseerd door te voorzien in jeugdconferenties (*restorative youth conferencing*). In 2003 volgen de Youth Conference Rules (Northern Ireland) waarin de procedurele regels voor jeugdconferenties worden vastgelegd.

1.2. Actueel geldend recht

Het huidige wettelijk kader voor jeugddelinquentie wordt gevormd door de Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order van 1998 (hierna: CJO), die wordt aangevuld door de Justice (Northern Ireland) Act van 2002 (hierna: JA) en de Youth Conference Rules van 2003 (hierna: YCR). Vooral deze laatste twee wetgevende documenten spelen een grote rol in het actuele jeugddelinquentielandschap. Dit formeel jeugdrechtsysteem kent een enorme maatschappelijke bijval van vrijwilligersorganisaties en actoren op het gemeenschapsniveau. Deze organisaties zetten dan ook in op preventie van delinquentie door ondersteuning te bieden aan minderjarigen en hun families binnen de gemeenschap.

1.3. Modelkeuzes en specifieke kenmerken

Het Noord-Ierse jeugdrecht liet het sanctionerend model plaats ruimen voor een herstelrechtelijk en meer inclusief systeem. Daarvoor werd inspiratie gehaald uit het Nieuw-Zeelandse model van de *Family Group Conferencing of Youth Conferencing*.

Het huidige jeugdrecht is erop gericht om de belangen en noden van alle betrokken partijen op een zo evenwichtig mogelijke wijze in rekening te brengen (art. 53 JA). In principe zijn er drie spelers betrokken. Vooreerst moet er gestreefd worden naar een billijke en afdoende oplossing voor het slachtoffer. Daarnaast moet de gemeenschap beschermd worden door recidive bij jeugddelinquenten zoveel mogelijk te voorkomen. Tot slot moet de dader in de mogelijkheid verkeren en gestimuleerd worden om de draagwijdte van zijn daden te overzien en vervolgens zijn verantwoordelijkheden op te nemen. Dit vertaalt zich in het grote belang dat gehecht wordt aan de buitengerechtelijke afhandeling van jeugddelinquentie, voornamelijk via twee vormen van jeugdconferenties (*infra*).

Het is duidelijk dat het Noord-Ierse systeem een grote voorkeur laat uitgaan naar herstelrechtelijke en preventieve maatregelen in vergelijking met strafrechtelijke interventies. De bedoeling is om bij te dragen aan het welzijn van de (delinquente) minderjarige door in te zetten op de verdere stimulatie van zijn persoonlijke, sociale en opvoedkundige ontwikkelingen. Toch is het niet uitgesloten dat er vrijheidsberovende maatregelen worden opgelegd. Zij gelden evenwel als laatste redmiddel en houden bovendien een detentie in een gespecialiseerd centrum in (*infra*).

2. TOEPASSINGSGEBIED

2.1. Begrip jeugddelinquentie

Voor de definiëring van delinquent gedrag wordt het misdrijfbegrip van het gemene strafrecht gehanteerd, zij het wel dat *jeugddelinquentie* enkel die misdrijven omvat die gepleegd worden door personen van een bepaalde leeftijdscategorie.¹⁶

¹⁶ In Schedule 1 bij de CJO worden de begrippen “seksueel misdrijf” en “geweldpleging” verder verduidelijkt. Hierbij wordt evenwel verwezen naar wetten die behoren tot het (gemeen) strafrecht.

2.2. Leeftijdsgrenzen

De minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid bedraagt 10 jaar in Noord-Ierland (art. 3 CJO). Opvoedingsproblemen en problematische feiten bij kinderen onder de leeftijd van 10 jaar kunnen dus enkel buiten het strafrecht worden aangepakt. Dit gebeurt dan veeleer op basis van familiale, sociale of opvoedkundige maatregelen. Deze lage minimumleeftijd is echter niet vrij van discussie in het licht van internationale bepalingen en in vergelijking met andere rechtsstelsels.

Delinquente jongeren tussen de leeftijd van 10 tot en met 17 jaar¹⁷ worden beschouwd als *juvenile* of *young offenders* die onder het jeugdrecht vallen. Vanaf de leeftijd van 18 jaar betreden de jongvolwassenen het gemeen strafrecht en geldt dit onverkort (art. 2 CJO). Toch worden 17- tot 21-jarigen enigszins anders behandeld op het vlak van detentie (*custodial sentences*). Zij worden veelal naar het *Young Offenders Centre* gestuurd in plaats van de traditionele gevangenissen. Daarbij kunnen de jongvolwassenen veroordeeld worden tot een straf die, in principe, de vier jaar niet te boven mag gaan. Wanneer zij de leeftijd van 21 jaar bereiken, is een overplaatsing naar een "volwassen"-gevangenis mogelijk.

De overgang van een jongere tussen de leeftijd van 10 en 18 jaar naar het strafrecht is zeer uitzonderlijk en beperkt zich tot de situatie van moord. Wanneer een jeugdige delinquent wordt veroordeeld samen met een volwassen persoon, kan het zijn dat de minderjarige verschijnt voor een Magistrate Court (rechtbank die zich buigt over zaken voor volwassenen). Voor de eigenlijke uitspraak van de straf zal evenwel een verwijzing naar de gespecialiseerde jeugdrechtbank plaatsvinden (art. 29 en 32 CJO).

3. MOGELIJKE INTERVENTIES

3.1. Afhandelingsmogelijkheden van politie en openbaar ministerie

De politie is vaak de eerste die in aanraking komt met een minderjarige delinquent en krijgt daarom de functie toebedeeld van belangrijkste *gate keeper* binnen het jeugddelinquentiesysteem. Zij beschikt daarbij over een zekere appreciatiemarge om op te treden tegen minderjarigen en bepaalt zodoende in vele gevallen de uitkomst. Deze discretiebevoegdheid wordt verantwoord door het feit dat zij toekomt aan bijzonder opgeleide agenten, die deel uitmaken van de gespecialiseerde afdeling van het Youth Diversion Scheme.

Er staan verschillende opties open voor een politieagent die in aanraking komt met een minderjarige delinquent. Daartoe behoort eveneens de mogelijkheid om af te zien van verdere actie wanneer er bijvoorbeeld onvoldoende bewijs is dat er een misdrijf werd gepleegd of wanneer het vergrijp zo futiel is dat een vervolging disproportioneel zou zijn. Wanneer de agent van mening is dat een ingrijpen wel noodzakelijk is, bereidt hij een rapport voor waarin hij aangeeft welk optreden volgens hem het meest aangewezen is en maakt vervolgens zijn aanbevelingen over aan het openbaar ministerie (*Public Prosecution Service – PPS*). Het openbaar ministerie neemt de uiteindelijke beslissing, maar baseert zich veelal op het politieel rapport. Een uitzondering op deze doorverwijzing vormen de kleine vergrijpen waarbij de desbetreffende minderjarige schuld bekent. Zij kunnen volledig door de politie worden afgehandeld in de vorm van bemiddelingen tussen slachtoffer en dader.

In een doorverwijzingsrapport aan het openbaar ministerie kunnen drie verschillende acties worden geformuleerd. Twee daarvan vormen als het ware alternatieve afhandelingswijzen. Ten eerste kan de politie een geïnformeerde waarschuwing (*informed warning*) geven. Zij is informeel van aard en wordt meestal uitgesproken in aanwezigheid van de minderjarige en diens ouders of voogd. Hoewel er geen gewag gemaakt wordt van dergelijke waarschuwing op het strafblad van de minderjarige, wordt hiervan wel een afschrift bijgehouden gedurende 1 jaar. Ten tweede kan de politie een

¹⁷ Voor 2005 was dit tot en met 16 jaar.

herstelgerichte waarschuwing (*restorative caution*) richten tot de minderjarige. Om dergelijke waarschuwing te geven, moet er voldoende bewijs zijn voor een vervolging en moeten de minderjarige en diens ouders (of voogd) instemmen met de waarschuwing. Zij wordt gedurende 2,5 jaar op het strafblad van de minderjarige delinquent genoteerd en mag, bij nieuwe strafbare feiten, te berde worden gebracht voor een rechtbank. De bedoeling van deze waarschuwing is in feite om de dader te wijzen op zijn fouten, maar op zodanige wijze dat herintegratie in de gemeenschap gestimuleerd wordt. Tot slot kan de politie de zaak doorverwijzen naar het openbaar ministerie voor verdere vervolging. Dit gebeurt veelal bij ernstigere feiten of wanneer de minderjarige in het verleden reeds in aanraking is gekomen met het (jeugd)delinquentierecht.

Wanneer de zaak is doorverwezen naar het openbaar ministerie bepaalt zij of de jeugddelinquent vervolgd moet worden, of de zaak geseponneerd moet worden, dan wel of er voor een alternatieve afhandelingswijze wordt gekozen. De geïnformeerde waarschuwing en de herstelgerichte waarschuwing zijn alternatieve afhandelingswijzen die door de politie worden uitgevoerd. Er bestaat nog een derde optie, met name de 'alternatieve' jeugdconferentie (*diversionary youth conference*). De beslissing om een jeugdconferentie op touw te zetten komt alleen toe aan het openbaar ministerie (of de rechtbank).

3.2. Jeugdconferenties

3.2.1. Algemeen

Het Noord-Ierse jeugdrechtsysteem legt sterk de nadruk op alternatieve afhandelingswijzen. Zo wordt er steeds meer weggegaan van de formele procedures voor de rechtbank en komen minderjarige delinquenten veeleer op een herstelrechtelijk "zijkpad" terecht. Daarbij wordt er gepoogd om responsabilisering in hoofde van de minderjarige dader te bewerkstelligen, zonder daarbij te vervallen in het stigmatiseren van de jongere als crimineel. Een belangrijke evolutie in dit verband is de introductie van jeugdconferenties. De minderjarige kan op twee verschillende manieren instromen in een procedure van jeugdconferentie. Enerzijds door een verwijzing van het openbaar ministerie ('*diversionary*' jeugdconferentie) en anderzijds door een verwijzing van de rechtbank ('*court-ordered*' jeugdconferentie) naar de Dienst voor Jeugdconferenties (*Youth Conferencing Service*). Daar zal een jeugdconferentie-coördinator alles in het werk stellen om de vergadering voor te bereiden door de betrokken partijen te informeren en te betrekken.

Een jeugdconferentie bestaat uit één of meer vergaderingen waarbij de jonge delinquent, zijn familieleden, een jeugdconferentie-coördinator, een politieagent en, in de meeste gevallen, het slachtoffer of diens vertegenwoordiger(s) samenzitten (art. 3A CJO). Het eigenlijke doel is om de dader de kans te geven om tot inkeer te komen en een zekere vorm van herstel aan te reiken aan het slachtoffer. Na de jeugdconferentie(s) wordt een conferentieplan (*conference plan*) opgesteld, dat beschouwd kan worden als een soort van onderhandelde overeenkomst waarmee de minderjarige moet instemmen. Het plan kan bijvoorbeeld bepalen dat de jonge dader zijn verontschuldiging aanbiedt, schadevergoeding betaalt, gemeenschapsdienst uitvoert of deelneemt aan bepaalde (afkick)programma's (art. 3C CJO).

3.2.2. 'Diversionary' jeugdconferenties

Het openbaar ministerie heeft, tot op zekere hoogte, de bevoegdheid om te beoordelen wat de beste aanpak is om te reageren op delinquent gedrag van een minderjarige (*supra*: seponering, alternatieve afhandelingswijzen of vervolging). Wanneer het gaat om een ernstiger vergrijp of een herhaaldelijk contact met justitie en een geïnformeerde of een herstelgerichte waarschuwing zijn onvoldoende, kan het openbaar ministerie ervoor kiezen om de jongere door te verwijzen voor een jeugdconferentie (art. 10A CJO).

Vooraleer dergelijke doorverwijzing kan gebeuren, moeten twee cumulatieve voorwaarden vervuld zijn. Ten eerste moet de minderjarige instemmen met het proces van jeugdconferentie. Ten tweede

moet hij schuld erkennen. Na de vergadering(en) komen de betrokken partijen in principe tot een onderhandeld conferentieplan. Dit plan wordt overgemaakt aan het openbaar ministerie dat het kan accepteren of verwerpen. Wanneer het plan wordt aanvaard, zal het op het strafblad van de minderjarige worden vermeld, evenwel niet als veroordeling.

Wanneer één van de voorwaarden niet voldaan is, stelt de jeugdconferentie-coördinator een rapport op voor het openbaar ministerie. Dat buigt zich vervolgens over de vraag of de jongere toch opnieuw een kans geboden moet worden om een alternatieve afhandelingswijze te bekomen, dan wel of de zaak doorverwezen moet worden naar de rechtbank.

3.2.3. 'Court-ordered' jeugdconferenties

Het is mogelijk dat de zaak van de minderjarige delinquent ter kennis wordt gebracht van de jeugdrechter. Uniek aan het jeugdrechtsysteem in Noord-Ierland is dat de rechter verplicht is om de zaak door te verwijzen voor jeugdconferentie. Enkel in zeer uitzonderlijke en ernstige gevallen wordt afgeweken van dit principe. Dit is wanneer de minderjarige een misdrijf pleegde waarvoor een verplichte of levenslange straf is bepaald of wanneer deze zich schuldig maakt aan een wetsovertreding die onder het toepassingsgebied van de Terrorism Act van 2000 ressorteert (art. 33A CJO). De ruime discretiebevoegdheid die speelt in hoofde van de politie en het openbaar ministerie verdwijnt dus zo goed als volledig wanneer de zaak voor de rechtbank wordt gebracht. Het verplichtend karakter van de doorverwijzingen naar jeugdconferenties door jeugdrechters onderstreept evenwel de centrale rol ervan in het jeugdrechtsysteem. Hier wijkt het Noord-Ierse jeugdrecht af van het Nieuw-Zeelandse herstelrechtelijk model, waar de keuze om al dan niet door te verwijzen tot de discretiebevoegdheid van de rechtbanken behoort. Het is gebleken dat dergelijke facultatieve doorverwijzing vaak ertoe leidt dat het systeem van alternatieve afhandelingswijzen eerder naar de achtergrond verschuift.

Wanneer de zaak is doorverwezen naar de Dienst voor jeugdconferentie, moet de rechtbank wachten op een schriftelijk rapport met aanbevelingen van de coördinator vooraleer zij een volgende stap kan ondernemen. Wanneer de rechtbank het conferentieplan aanvaardt (*youth conference order*) en het misdrijf is van die aard dat het een veroordeling verantwoordt, wordt dit genoteerd op het strafblad van de minderjarige.

3.2.4. Toezicht op de uitvoering van een conferentieplan

Een gespecialiseerde jeugdconferentiefunctionaris wordt aangewezen om toe te zien op de naleving van het conferentieplan. Bij een eerste vaststelling van niet-naleving moet onmiddellijk een bespreking worden belegd met de betrokken minderjarige om de redenen voor dit nalaten te achterhalen. Er wordt toegewerkt naar een onderhandelde oplossing waarbij eventueel externe factoren – die de naleving van het conferentieplan bemoeilijken – kunnen zorgen voor een tijdelijke schorsing van het plan. Waar er niet tot een oplossing kan worden gekomen, moet de functionaris dit vaststellen in een rapport en overmaken aan het openbaar ministerie of de rechtbank.

Bij een herhaaldelijke niet-naleving van de voorwaarden van een conferentieplan kunnen verschillende acties worden ondernomen. In de eerste plaats probeert men de redenen voor niet-naleving aan te pakken door verdere conferentie. Wanneer dit onvoldoende blijkt, hangt de volgende stap af van de manier waarop het initiatief bij de Dienst voor jeugdconferentie werd gebracht. Wanneer het gaat om een *diversionary* jeugdconferentieplan, kan het openbaar ministerie in sommige gevallen besluiten tot een wijziging daarvan. In andere gevallen wordt de zaak doorverwezen naar de jeugdrechtbank. Zij kan op haar beurt oordelen dat een jeugdconferentie aangewezen is, ditmaal in de vorm van een *court-ordered* variant. Wanneer het daarentegen gaat om een herhaaldelijke niet-naleving van een *court-ordered* jeugdconferentieplan, komt het aan de rechtbank toe een sanctie op te leggen. Zij kan de vorm aannemen van een intrekking van het plan, een wijziging daarvan of een verlenging van de duurtijd van het plan. Bij een intrekking van het conferentieplan wordt de jeugdige delinquent berecht alsof hij schuldig is bevonden aan het hem ten

laste gelegde feit. Bij een wijziging moet opnieuw het akkoord van de jongere worden verkregen en moeten de andere betrokken partijen ingelicht worden.

3.3. Optreden door de jeugdrechtbanken

3.3.1. Algemeen

Jongeren tot de leeftijd van 18 jaar verschijnen voor een jeugdrechtbank, tenzij ze samen met een volwassene berecht worden. In dit laatste geval zal het proces zich in de eerste fase afspelen voor de (gewone) rechtbanken, maar zal er – in geval van schuld – voor de uiteindelijke bestraffing een doorverwijzing plaatsvinden naar de jeugdrechtbank.

Hoewel er in het leeuwendeel van de gevallen een verplichte doorverwijzing naar jeugdconferenties moet geschieden, zijn er situaties denkbaar waarbij de jeugdrechtbank opnieuw een grotere discretionaire bevoegdheid krijgt toebedeeld. Dit kan zijn wanneer de minderjarige niet instemt met een conferentie, wanneer hij/zij wordt geweigerd voor conferentie door de jeugdconferentie-coördinator, wanneer het conferentieplan wordt afgekeurd door de rechtbank of wanneer de minderjarige een ernstig misdrijf heeft gepleegd zoals bedoeld in art. 33A (2) CJO. Wanneer de minderjarige geen schuld wil bekennen in verband met de hem ten laste gelegde feiten, komt het aan de jeugdrechtbank toe om zijn (on)schuld vast te stellen. Acht zij de minderjarige schuldig aan het vergrijp, dan zal wel eerst een poging ondernomen worden om een jeugdconferentie op te starten. Hetzelfde geldt wanneer het conferentieplan wordt ingetrokken wegens (herhaaldelijke) niet-naleving daarvan.

De jeugdrechtbank beschikt in deze (beperkte) gevallen over een ruime waaier aan opties om op te komen tegen het delinquent gedrag. Deze vrijheid is niet onbeperkt, zo mag de herstelrechtelijke basisgedachte niet worden miskend bij het bepalen van de sanctionering.

3.3.2. Verval of opschorting

Het is mogelijk dat de jeugdrechtbank de minderjarige vrijspreekt. Dergelijke vrijspraak kan voorwaardelijk, dan wel absoluut van aard zijn. Bij een absolute vrijspraak wordt de jonge delinquent schuldig bevonden aan het misdrijf, maar wordt verdere actie niet opportuun geacht. Een voorwaardelijke vrijspraak komt erop neer dat de minderjarige schuldig wordt geacht aan het misdrijf, maar dat geen verdere sancties worden opgelegd voor zoverre de minderjarige uit de problemen blijft gedurende een vastgelegde termijn (tussen 6 maanden en 2 jaar).

3.3.3. Geldstraffen

De omvang van een geldstraf is afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige delinquent. Zo ligt de maximumgrens lager voor minderjarigen onder 14 jaar (art. 34 CJO). Bovendien moeten geldstraffen voor minderjarige delinquenten onder de 16 jaar en in sommige andere gevallen, worden voldaan door diens ouders of voogd (art. 35 CJO).

Onder de noemer 'geldstraffen' worden verschillende maatregelen ondergebracht. Zo kan de minderjarige worden veroordeeld tot het betalen van een boete, het verzekeren van een borg of een pand (arts. 34-36 CJO), maar eveneens tot het vergoeden van de schade of het voorzien in een andere compensatie (arts. 36A-36D CJO).

3.3.4. Gemeenschapsgerichte sancties

De rechtbank kan besluiten om een gemeenschapsgerichte sanctie (*community penalty*) op te leggen aan de jeugdige delinquent. Zij kan bestaan uit het verrichten van gemeenschapsdienst, wat neerkomt op het kosteloos verrichten van werk binnen de gemeenschap in de ruime zin (art. 36E CJO). Deze sanctie kan enkel worden opgelegd aan minderjarigen vanaf 16 jaar en de duur ervan kan

variëren tussen 40 uur en 240 uur. Een tweede vorm is de probatie (*probation*) die ervoor zorgt dat de minderjarige (vanaf 16 jaar) onder toezicht van een *probation officer* komt te staan gedurende een periode. Het komt voor dat de rechtbank bepaalt dat de minderjarige op gezette tijdstippen moet samenkomen met deze supervisor en/of dat er moet worden deelgenomen aan programma's teneinde het problematisch gedrag aan te pakken. De probatie kan worden uitgesproken in combinatie met de verplichting om gemeenschapsdienst te verrichten. Verder kan de rechtbank de minderjarige opleggen om in een specifiek centrum bepaalde activiteiten op te nemen (bv. sport) (arts. 37-38 CJO). Veelal zal het gaan om evenementen gedurende het weekend. De veroordeling tot vergoeding ten voordele van de gemeenschap, wordt eveneens tot de gemeenschapsgerichte sancties gerekend. Tot slot kan de rechtbank de minderjarige instrueren om zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van de gemeenschap te nemen door zich enerzijds een aantal uren te engageren in praktische activiteiten en door anderzijds een bepaalde tijd bezig te zijn rond het concept van goed burgerschap (*community responsibility order*).

3.3.5. Detentie

Hoewel een grote voorkeur gaat naar herstelrechtelijke en preventieve maatregelen, is ook in het Noord-Iers recht vrijheidsberovende sanctie op te leggen aan een minderjarige delinquent. Jongeren tussen 10 en 16 jaar kunnen terecht komen in het *juvenile justice centre* 'Woodlands' (art. 38 CJO). De duurtijd van dergelijke maatregel ligt tussen 6 maanden en 2 jaar, waarvan de ene helft van de straf moet worden uitgezeten in het jeugdcentrum zelf en de andere helft van de straf wordt uitgevoerd onder supervisie in de gemeenschap zelf. Wanneer de minderjarige delinquent ouder is dan 16 jaar zal de detentie worden uitgezeten in het *young offenders centre* 'Hydebank Wood'.¹⁸ Deze instelling herbergt jongvolwassenen tussen de leeftijd van 17 tot en met 20 jaar.

Naast deze rechterlijk uitgesproken detentiestraf kan een jonge delinquent eveneens terecht komen in één van bovenstaande detentiecentra naar aanleiding van zijn proces. Dit is enkel het geval wanneer een tijdelijke opsluiting noodzakelijk is om te verzekeren dat de jongere aanwezig zal zijn op de volgende hoorzitting of wanneer er een ernstig risico is dat de minderjarige opnieuw een misdrijf zal plegen in de aanloop daarvan. In dergelijk geval moet een vrijlating op borgtocht mogelijk zijn tenzij een opsluiting noodzakelijk is ter bescherming van de openbare orde of wanneer extreem gewelddadige of seksuele misdrijven werden gepleegd, dan wel wanneer de minderjarige een feit pleegde waarvoor een volwassene tot een gevangenisstraf van minstens 14 jaar veroordeeld kan worden (art. 12 CJO).

4. RECHTSWAARBORGEN

4.1. Gespecialiseerde actoren

4.1.1. Politie en openbaar ministerie

De politie wordt als eerste en belangrijkste *gate keeper* voor delinquente minderjarigen naar voren geschoven. Binnen het politiekorps is daarom het *Youth Diversion Scheme* opgericht. Dit is een gespecialiseerde afdeling die verantwoordelijk is voor het ontwikkelen van een kader waarbinnen herstelrechtelijke maatregelen gestimuleerd worden bij contact met kinderen of jongeren.

Ook binnen het openbaar ministerie zijn bepaalde personen aangeduid die een specifieke opleiding volgden of ervaring hebben met minderjarige delinquenten. Alleen zij kunnen zich buigen over beslissingen tot vervolging, seponering of het opleggen van herstelrechtelijke maatregelen.

¹⁸ Vrouwelijke delinquenten worden opgevangen in het Ash House, dat een aparte blok vormt binnen Hydebank Wood Young Offenders Centre and Prison.

4.1.2. Magistratuur

Jongeren verschijnen niet voor de traditionele (volwassenen)rechtbank, maar wel voor de jeugdrechtbank. Deze rechtbank wordt samengesteld door een panel van drie magistraten, bestaande uit één professionele rechter en twee lekenrechters, waarbij minstens één van de leken een vrouw moet zijn (Schedule 2 bij Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968). Elk van de drie leden beschikt bovendien over de nodige bekwaamheid en kennis inzake het jeugdrecht. Er worden geen juryleden ingeroepen bij een berechting van een minderjarige delinquent en elke beslissing moet worden genomen met meerderheid van stemmen.

4.1.3. Het Agentschap Jeugdrecht (Youth Justice Agency)

Het Agentschap Jeugdrecht is – zoals de naam doet vermoeden – specifiek opgericht om op te treden wanneer een minderjarige betrokken is. Het Agentschap Jeugdrecht heeft als belangrijkste doelen: de jeugdcriminaliteit verminderen en een coherent en betrouwbaar jeugdrechtsysteem uitwerken. Binnen het Agentschap is de Dienst voor Jeugdconferenties werkzaam die instaat voor de organisatie van jeugdconferenties. Alle medewerkers van dit agentschap hebben een specifieke training genoten in het vergemakkelijken en organiseren van conferenties en de meesten hebben bovendien ervaring of een opleiding in sociaal werk, in een gemeenschapsdienst of als probatie-ambtenaar (*supra* 3.2.).

4.2. Positie minderjarige

4.2.1. Waarborgen gedurende de jeugdconferentie

Binnen het proces van jeugdconferenties geldt er een duidelijk tijdschema teneinde een behandeling binnen een redelijke termijn te verwezenlijken. Zo moet de jeugdconferentie-coördinator alles in het werk stellen om de minderjarige binnen vijf werkdagen, na de doorverwijzing door het openbaar ministerie of de rechtbank, te bezoeken. Daarbij gaat de coördinator na of de minderjarige openstaat voor, en bereid is om, mee te werken aan een jeugdconferentie (art.3(1) YCR). In principe belegt de coördinator vervolgens twee vergaderingen met de minderjarige om hem voor te bereiden op de jeugdconferentie.

4.2.2. Waarborgen tijdens een rechterlijke procedure

Wat betreft de rechterlijke procedures moet worden opgemerkt dat het proces niet open is voor het publiek (*a contrario* art. 27 CJO). Journalisten mogen wel ter terechtzitting aanwezig zijn. Zij mogen echter niets publiceren waaruit de identiteit van de jongere zou kunnen blijken, zonder voorafgaande toestemming van de rechtbank (art. 22 Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order 1998). In de meeste gevallen wordt de minderjarige bovendien vergezeld zijn door een ouder en vertegenwoordigd door een advocaat. Een minderjarige kan namelijk aanspraak maken op rechtsbijstand (*legal aid*), net als een volwassene, maar met dien verstande dat bepaalde financiële voorwaarden niet gelden voor de minderjarige delinquent.

4.2.3. Waarborgen tijdens een detentie of hechtenis

Wanneer een minderjarige delinquent in hechtenis wordt gehouden, moet alles in het werk worden gesteld om te vermijden dat hij in aanraking komt met andere personen die veroordeeld worden voor een misdrijf (art. 16 CJO). Uitzonderingen vormen een mededader, zijn ouders of voogd, andere familieleden of een ander kind.

Zowel wat betreft de voorlopige hechtenis, als wat betreft de eigenlijke detentie moet opnieuw worden opgemerkt dat er een strikte afscheiding van de traditionele gevangenis bestaat. Minderjarige delinquenten komen dus niet terecht in eenzelfde inrichting als meerderjarige

delinquenten. Afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige delinquent komt hij terecht ofwel in een *juvenile justice centre*, ofwel in een *young offenders centre* (art. 13 CJO) (*supra*).

4.3. Positie ouders

De ouders van de minderjarige delinquent worden betrokken bij verschillende stappen in het proces. Wanneer een minderjarige door de politie wordt aangehouden, moet de ouder (of een ander persoon die instaat voor het welzijn van de minderjarige) worden ingelicht over het feit van de arrestatie, de reden daartoe en de plaats waar de minderjarige wordt aangehouden (art. 10 CJO).

In vele gevallen wordt eerst een poging ondernomen om een jeugdconferentie te organiseren. Deze kan slechts plaatsvinden wanneer (onder andere) de ouders aanwezig zijn. Derhalve moet de jeugdconferentie-coördinator hen binnen een redelijke termijn verwittigen van een op handen zijnde jeugdconferentie (art. 3 YCR).

Wanneer een jeugdconferentie niet mogelijk blijkt, start een procedure voor de jeugdrechtbank. Hoewel dergelijk proces niet openbaar is, worden ouders toegestaan om aanwezig te zijn tijdens de behandeling van de zaak (art. 27 CJO). In sommige gevallen is het zelfs mogelijk dat de rechtbank de aanwezigheid van de ouders verplicht maakt (art. 15 en 17 CJO).

Afhankelijk van de uitspraak van de jeugdrechtbank, moet de ouder een afschrift van de beslissing worden bezorgd. Zo is dat het geval voor een *reparation order*, een gemeenschapsgerichte sanctie en de doorverwijzing naar een *court-ordered* jeugdconferentie (arts. 36D, 36E en 36K CJO).

4.4. Positie slachtoffer

Het Noord-Ierse jeugddelinquentierecht poogt een kader te scheppen om tot een onderhandelde herstelrechtelijke oplossing te komen. Daarbij is het essentieel dat de belangen en noden van het slachtoffer mee in rekening worden gebracht. Hoewel het slachtoffer zich in principe niet kan verzetten tegen het opstarten van een jeugdconferentie, wordt hij wel ingelicht over de datum en plaats daarvan. Bovendien kan het slachtoffer deelnemen aan de jeugdconferentie die uiteindelijk moet resulteren in een billijke compensatie voor de geleden schade (art. 3A (6)(a) en art. 3C CJO; art. 3 YCR).

5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING

Sinds 1995 is een duidelijke scheiding voorzien tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds jeugddelinquentie. Toch wordt ook in het jeugddelinquentierecht zo veel mogelijk ingezet op ondersteunende en herstelrechtelijke maatregelen.

6. CAPITA SELECTA

In het kader van het tijdsbestek van dit rapport was het niet mogelijk hierover informatie te verzamelen.

BIBLIOGRAFIE

- MCANALLEN, M., "De ontwikkeling van herstelrechtelijke praktijken in Noord-Ierland, *Tijdschrift voor Herstelrecht* (NL), 2010, 38-45.
- MCVIE, S., "Alternative models of youth justice: lessons from Scotland and Northern Ireland", *Journal of Children's Services* 2011, 106-114.
- MOORE, L., "Barred from change. The incarceration of children and young people", *Current issues in Criminal Justice*, 2008, 79-94.
- MUNCIE, J. "Illusions of difference. Comparative Youth Justice in the Devolved United Kingdom", *The British Journal of Criminology* 2011, 40-57.
- O'MAHONY, D., "Northern Ireland", in F. DÜNKEL & A. HORSFIELD (eds.), *Research and Selection of the Most Effective Juvenile Restorative Justice Practices in Europe: Snapshots from 28 EU Member States*, International Juvenile Justice Observatory, Brussels, 2015, 125-129.
- O'MAHONY, D., "Northern Ireland", in F. DÜNKEL, J. GRZYWA, P. HORSFIELD & J. PRUIN (eds.), *Juvenile Justice Systems in Europe. Volume 2*, Mönchengladbach, Forum Verlag Godesberg, 2011, 957-989.
- O'MAHONY, D. en CAMPBELL, C., "Mainstreaming Restorative Justice for Young Offenders through Youth Conferencing: The Experience of Northern Ireland", in J-T. JOSINE en H-D. Scott, *International Handbook of Juvenile Justice. Part I*, Springer New York, New York, 2008, 93-115.
- O'MAHONY, D., "Restorative justice and youth justice in England and Wales: one step forward, two steps back", *Nottingham Law Journal* 2006, 86-106 (in het bijzonder: 98-101).
- X, *A Review of the Youth Justice System in Northern Ireland*, 2011, 192p, <http://www.dojni.gov.uk/index/publications/publication-categories/pubs-criminal-justice/review-of-youth-justice---large-print-version-of-report.pdf> (laatst geconsulteerd 8 september 2015).

V. JEUGRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: OOSTENRIJK

Anne-Sophie Versweyvelt, assistente KU Leuven

Gebruikte afkortingen

JGG Jugendgerichtsgesetz

VStG Verwaltungsstrafgesetz

1. ALGEMENE SCHETS

1.1. Evolutie

Vóór de invoering van het *Jugendgerichtsgesetz* (hierna: JGG) van 1928 bestond er in Oostenrijk geen afzonderlijk strafrecht voor minderjarigen. Minderjarige delinquenten die de leeftijd van 10 jaar hadden bereikt, vielen onder het gemeen strafrecht, zij het dat minderjarigen tussen 10 en 14 jaar enkel voor zware misdrijven konden worden vervolgd en opgesloten konden worden in penitentiaire inrichtingen gescheiden van volwassenen.

Met de JGG van 1928 werd voor het eerst een afzonderlijk wettelijk kader gecreëerd inzake jeugddelinquentie. Het achterliggend idee was dat jonge delinquenten dienden te worden verbeterd en opgevoed; klassieke bestraffing zoals opsluiting of het opleggen van boetes dienden enkel als laatste redmiddel.

In 1961 vond een hervorming van de JGG plaats, waarbij een progressief systeem van sancties werd ingevoerd, gaande van een buitenvervolginstelling tot het opleggen van een geldboete of gevangenisstraf. Indien een gevangenisstraf werd opgelegd, kon de rechtbank zich enkel over de minimum- en maximumduur van de straf uitspreken, doch de effectieve duurtijd van de straf werd bepaald door de uitvoeringsinstanties, rekening houdend met het opvoedingsproces van de jongere. In tegenstelling tot het huidige systeem, waar zowel het openbaar ministerie als de rechtbank onder bepaalde voorwaarden sancties kunnen opleggen, diende elke zaak (behoudens een buitenvervolginstelling) door de rechtbank te worden behandeld en diende elke opgelegde maatregel te worden opgenomen in het strafregister.

Vanuit de idee dat de mogelijke interventiegronden ten aanzien van delinquent gedrag van jongeren beperkt en soms onnodig streng waren en het groeiend bewustzijn van de nadelige gevolgen van een openbaar proces, werd in de jaren 1980 een aantal pilootprojecten inzake alternatieve afhandelingswijzen opgezet, waarbij in het bijzonder aandacht werd besteed aan bemiddeling tussen dader en slachtoffer (*Tatausgleich*). Deze pilootprojecten vormden mede de basis voor de hervorming van de JGG.

De belangrijkste hervorming van de JGG vond plaats in 1988, met als voornaamste doelstelling de decriminalisering en de herintegratie van jeugdige delinquenten. Belangrijke wijzigingen zijn de verhoging van de leeftijd van volledig strafrechtelijke meerderjarigheid van 18 naar 19 jaar en de toekenning van een vorm van strafrechtelijke immunititeit aan minderjarigen van 14 en 15 jaar oud die een misdrijf hebben gepleegd. Verder werden nieuwe reacties ingevoerd, zoals non-interventionisme, diversie etc. en worden er geen minimumstraffen of -boetes meer vermeld. Daarnaast werd een verregaande samenwerking tussen de rechtbanken en jeugdhulpverleningsinstellingen gerealiseerd, waarbij de rechters (zowel in criminele zaken als in jeugdhulpverleningszaken) en de jeugdhulpverleningsinstellingen in hetzelfde gebouw werden ondergebracht (zgn. *Jugendgerichtshof Wien*) om also een optimale informatie-uitwisseling te garanderen. De jeugdrechter die uitspraak diende te doen in een criminele zaak, kon ook uitspraak doen over eventuele jeugdhulpverleningsmaatregelen.

Sinds 1988 heeft de JGG wijzigingen ondergaan, waarbij de wetgeving eerder in de richting van een strafmodel evolueerde. Twee belangrijke verwezenlijkingen van de JGG van 1988 zijn ongedaan

gemaakt, met name (1) is een verlaging van de strafrechtelijke meerderjarigheid van 19 naar 18 jaar¹⁹ doorgevoerd en (2) werd de jeugdrechtbank van Wenen (*Jugendgerichtshof Wien*) gesloten. Het voorheen bestaande netwerk en de informatie-uitwisseling tussen de rechtbank en jeugdhulpverleningsinstellingen (i.h.b. *Jugendwohlfahrtsträger*) wordt daardoor in grote mate beperkt. In 2007 werden de wettelijke bepalingen m.b.t. jeugdhulp geschrapt uit de JGG en werd een strikte scheiding tussen jeugddelinquentie en jeugdhulp geïntroduceerd.

1.2. Huidige regelgeving

De wettelijke bepalingen inzake jeugddelinquentie zijn in hoofdzaak neergelegd in het *Jugendgerichtsgesetz* van 1988. De JGG bevat zowel het materiële als het formele recht met betrekking tot jeugddelinquentie. Evenwel blijft het strafwetboek (*Strafgesetzbuch*) en het wetboek van strafvordering (*Strafprozeßordnung*) van toepassing indien de JGG geen expliciete bepaling voorziet. In geval van conflict tussen het gemeen recht en de JGG, is de JGG van toepassing.

1.3. Specifieke kenmerken en modelkeuzes

In het Oostenrijkse jeugdrecht is een evolutie waarneembaar waarbij het oorspronkelijke beschermingsmodel en de daaraan ten grondslag liggende idee van opvoeding en educatie werd verlaten en de wetgever, in het bijzonder door de invoering van een strikte scheiding tussen jeugddelinquentie en jeugdhulp, eerder geopteerd heeft voor een strafmodel. Er wordt meer nadruk gelegd op het misdrijf zelf en de sanctionering van delinquent gedrag dan op de heropvoeding van de jongere, maar de specifieke noden van jeugdige delinquenten worden steeds in overweging genomen. In de JGG wordt veel aandacht besteed aan specifieke preventie (*Spezialprävention*). Bij de bepaling van de gepaste straf dient in het bijzonder aandacht te worden besteed aan de persoonlijkheid van de dader en diens levensomstandigheden. De bevordering van de kansen van de jeugdige dader en de mogelijkheid tot re-integratie in de samenleving staan daarbij centraal. De regelgeving is gericht op de begeleiding en ondersteuning van de jongere. In het Oostenrijks jeugdrechtstelsel wordt een stapsgewijze benadering gehanteerd, gaande van geen strafrechtelijke aansprakelijkheid voor kinderen jonger dan 14 jaar, naar een aangepast systeem van strafrechtelijke aansprakelijkheid voor jongeren tussen 14 en 18 jaar.

2. TOEPASSINGSGBIED

Jeugddelinquentie (*Jugendstraftat*) wordt in de JGG omschreven als een strafbaar feit dat wordt gepleegd door een jongere, d.i. een persoon tussen 14 en 18 jaar (§ 1, 2-3 JGG). Of er sprake is van een strafbaar feit, wordt bepaald volgens de regels van het strafwetboek (*Strafgesetzbuch*).

De leeftijd van strafrechtelijke aansprakelijkheid ligt in Oostenrijk op 14 jaar. Minderjarigen die de leeftijd van veertien nog niet hebben bereikt (*Unmündiger*), kunnen niet strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld, waardoor enkel maatregelen op grond van het *Bundes Kinder- und Jugendhilfegesetz* kunnen opgelegd worden.

Jongeren die tussen 14 en 18 jaar zijn op het ogenblik van de feiten, kunnen in beginsel strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Op deze regel bestaan evenwel twee uitzonderingen, met name (1) indien de jongere nog niet in staat is om het ongerechtvaardigd karakter van de handeling in te zien (§ 4, 1 JGG) en (2) indien de jongere vóór de leeftijd van 16 jaar een overtreding begaat waarbij hem geen zware schuld treft en er geen bijzondere redenen zijn die de toepassing van het jeugdrecht vereisen opdat verder strafbaar gedrag zou worden voorkomen (§ 4, 2 JGG).

De meeste procedurele waarborgen die gelden voor minderjarige delinquenten, zijn ook van toepassing op jongvolwassenen (*Junge Erwachsene*), d.i. jongeren tussen 18 en 21 jaar. Deze

¹⁹ Zie ook § 21 Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB).

maatregelen zijn gericht op de versterking van de rechtsbescherming en de ondersteuning van de dader tijdens de gerechtelijke procedure. Sommige bepalingen m.b.t. de opsluiting van jeugdige delinquenten zijn van toepassing tot de leeftijd van 27 jaar. Jongeren tussen 18 en 21 jaar kunnen hun straf uitzitten in een jeugdgevangenis of -afdeling, indien dit geen negatieve effecten teweegbrengt voor de minderjarige delinquenten. Onder dezelfde voorwaarden kunnen zij tot 24 jaar in deze jeugdgevangenis of -afdeling blijven. Indien de opgelegde straf voortduurt na het bereiken van de leeftijd van 24 jaar, komt de jongere in beginsel in het volwassenensysteem terecht, tenzij de resterende termijn van de straf maximum één jaar bedraagt of tenzij de overdracht naar het volwassenensysteem een substantieel nadeel berokkent aan de jongere. De absolute maximumleeftijd is 27 jaar.

3. MOGELIJKE INTERVENTIES

3.1. Afhandelingsmogelijkheden

Naar Oostenrijks recht beschikt de politie niet over de mogelijkheid om schikkingen te treffen of beslissingen te nemen met betrekking tot de vervolging van de zaak. De beoordeling van de opportuniteit van vervolging en de keuze van de straf komt toe aan de rechtbank resp. het openbaar ministerie (*Staatsanwaltschaft*). Indien er voldoende bewijs is verzameld, dient het openbaar ministerie te oordelen of de minderjarige voor de rechtbank dient te verschijnen of dat een alternatieve afhandeling aangewezen is. Diversiemaatregelen kunnen zowel door het openbaar ministerie als door de rechtbank worden opgelegd.

3.2. Jeugdrechtinterventies

3.2.1. Diversie

a. Algemene opmerking

Onder diversie dient elke vorm van overheidsoptreden t.a.v. crimineel gedrag te worden begrepen, waarbij wordt afgezien van een formele strafrechtelijke procedure of formele sanctionering. Zowel het openbaar ministerie als de rechtbank kan opteren voor diversie. Opdat zou kunnen overgegaan worden tot diversie, moet evenwel vaststaan dat het misdrijf daadwerkelijk door de dader werd gepleegd.

b. Non-interventionisme

Indien de maximumstraf die op het misdrijf staat een geldboete of een gevangenisstraf van ten hoogste 5 jaar is, kan zowel het openbaar ministerie als de rechter de zaak buiten vervolging stellen (*Absehen von der Verfolgung*) in zoverre het misdrijf niet heeft geleid tot de dood van een persoon en het opleggen van een maatregel onnodig lijkt om recidive te voorkomen (§ 6, 1 JGG). Non-interventionisme is in het bijzonder aangewezen in geval van kleine overtredingen gepleegd door niet-problematische jongeren. Bij de beoordeling van de opportuniteit van de beslissing om geen vervolging in te stellen, dient evenwel rekening te worden gehouden met het afschrikwekkend effect van het opleggen van een straf en met het vertrouwen van de samenleving in het recht.

c. Diversie met interventie

Indien het niet mogelijk is om de aanklacht te seponeren en een veroordeling niet noodzakelijk is om recidive te voorkomen, kunnen diversiemaatregelen worden opgelegd (*Rücktritt von der*

Verfolgung).²⁰ De verdachte dient in te stemmen met diversie. In tegenstelling tot non-interventionisme kan een diversiemaatregel worden opgelegd indien op het misdrijf een gevangenisstraf van meer dan 5 jaar staat, op voorwaarde dat verzachtende omstandigheden aanwezig zijn. Het mag evenwel niet gaan om zware schuld, evenmin mag het misdrijf hebben geleid tot de dood van een persoon die geen lid is van de familie (§ 7, 2 JGG). Mogelijke diversiemaatregelen zijn (1) bemiddeling tussen dader en slachtoffer (*Tatausgleich*), (2) gemeenschapsdienst, (3) proeftijd met ondertoezichtstelling van een reclasseringsambtenaar en het nakomen van welbepaalde verplichtingen en (4) betaling van een geldsom. De opgelegde maatregel wordt voor een periode van vijf jaar opgenomen in de interne registratie van justitie, maar wordt niet vermeld in het strafregister van de betrokkene.

3.2.2. Veroordeling zonder straf

De rechtbank kan een veroordeling zonder straf uitspreken indien deze in beginsel slechts een minimale straf zou opleggen, maar van oordeel is dat een loutere waarschuwing volstaat om recidive te voorkomen en geen overwegingen van algemene preventie een effectieve straf noodzaken (§ 12 JGG). De beoordeling van de opportuniteit van deze beslissing behoort tot de discretionaire bevoegdheid van de rechtbank. Veroordelingen zonder straf worden na drie jaar uit het strafregister verwijderd.

3.2.3. Veroordeling met opschorting van straf

De rechtbank kan de straf opschorten voor een periode van 1 tot 3 jaar (§ 13 JGG). De straf kan worden opgelegd indien de veroordeelde een nieuw strafbaar feit begaat binnen de probatieperiode en er specifieke preventieredenen dergelijke maatregel noodzaken, of indien de dader een bevel van de rechter kwaadwillig negeert of de contacten met de reclasseringsambtenaar stopzet. De veroordeling met opschorting van straf wordt vermeld in het strafregister; na drie jaar wordt deze veroordeling uit het strafregister verwijderd.

3.2.4. Geldboetes en gevangenisstraffen

a. Algemeen

De rechtbank kan een geldboete of een gevangenisstraf opleggen. Dit is evenwel een *ultimum remedium*. In beginsel zijn de straffen zoals vermeld in het algemeen strafwetboek (*Strafgesetzbuch*) van toepassing op minderjarige delinquenten, zij het dat er op bepaalde punten wordt afgeweken van het gemeen recht (§ 5 en § 6 JGG). De mogelijkheid bestaat om een geheel of gedeeltelijk voorwaardelijke straf uit te spreken. Bij de keuze van de straf dient rekening te worden gehouden met de individuele noden van de dader en dient de meest geschikte straf te worden opgelegd, rekening houdend met het individueel ontradend effect dat van een specifieke straf uitgaat. Een geldboete of gevangenisstraf mag niet op grond van algemene preventieve redenen of omwille van het algemeen afschrikkend effect worden opgelegd (*Generalprävention*), maar enkel indien dit in de concrete zaak de meest effectieve straf blijkt te zijn (*Spezialprävention*).

b. Geldboetes

Geldboetes worden berekend op basis van het dagelijkse netto-inkomen van de dader. De eerste stap bestaat uit het vaststellen van het dagtarief, hetgeen wordt vastgesteld in verhouding tot de overtreding en de mate van verantwoordelijkheid van de dader. De tweede stap bestaat uit het

²⁰ Hierbij dient opgemerkt dat in § 7 JGG enkel wordt vermeld dat het openbaar ministerie diversiemaatregelen kan opleggen, doch ook de rechtbank kan dergelijke maatregelen bevelen.

bepalen van het bedrag van de dagprijs. Aangezien minderjarigen in beginsel geen eigen inkomen hebben, wordt het bedrag berekend op basis van hun zakgeld, waarbij eventueel wordt rekening gehouden met het gezinsinkomen dat wordt besteed aan de minderjarige en het potentiële inkomen van de minderjarige.

c. *Gevangenisstraf*

In het Oostenrijkse recht bestaat de mogelijkheid om een gevangenisstraf op te leggen aan een jeugdige delinquent. Om de maximumgevangenisstraf voor jeugddelinquenten te bepalen, wordt de maximumstraf uit het volwassenenstrafrecht gehalveerd. Er bestaan geen minimumstraffen. De kortste gevangenisstraf is 1 dag. Op deze regel bestaan twee uitzonderingen, met name (1) levenslange opsluiting of opsluiting van 10 tot 20 jaar wordt vervangen (a) door een gevangenisstraf van 1 tot 15 jaar indien de jeugddelinquent ouder is dan 16 jaar op het ogenblik dat hij/zij het misdrijf pleegde en (b) door een gevangenisstraf van 1 tot 10 jaar indien de jeugddelinquent het misdrijf heeft gepleegd vóór de leeftijd van 16 jaar; (2) opsluiting van 10 tot 20 jaar wordt vervangen door opsluiting van 1 tot 10 jaar.

Het verblijf in een politiecel en de tijd die in de gevangenis werd doorgebracht in afwachting van het proces worden in mindering gebracht van de totale duurtijd van de straf. Krachtens § 52 JGG is het mogelijk om de tenuitvoerlegging van de straf op te schorten, indien dit noodzakelijk is voor de voltooiing van de beroepsopleiding van de veroordeelde. Deze mogelijkheid bestaat enkel ingeval de nog uit te voeren gevangenisstraf ten hoogste 1 jaar bedraagt (§ 6, (1), 2, a) *Strafvollzugsgesetz*). De opschorting zelf kan 1 jaar overschrijden. De straf kan tevens worden opgeschort omwille van o.a. familiale omstandigheden, medische redenen etc.

d. *Uitvoering van gevangenisstraffen*

De uitvoering van de gevangenisstraf is in beginsel onderworpen aan de regels van het volwassenenstrafrecht, zoals vastgelegd in het *Strafvollzugsgesetz*. De JGG bevat evenwel afwijkende bepalingen, die hoofdzakelijk betrekking hebben op de specifieke noden van minderjarigen, zoals onderwijs en beroepsopleiding (teneinde aan de leerplicht te voldoen), aangepaste voeding in functie van hun lichamelijke ontwikkeling, voldoende beweging en buitenlucht etc. Jeugdige delinquenten zitten hun straf uit in speciale jeugdgevangenissen of -afdelingen, afgezonderd van volwassen gevangenen. Personeelsleden van de jeugdgevangenissen moeten een bijzondere pedagogische bekwaamheid hebben en over kennis van psychologie en psychiatrie beschikken.

3.2.5. Niet-punitieve maatregelen

Indien de rechter van oordeel is dat de dader een gevaar vormt voor de maatschappij, kunnen overeenkomstig het gemeen strafrecht preventieve maatregelen worden opgelegd. Preventieve maatregelen kunnen zowel afzonderlijk als in combinatie met een straf worden opgelegd. Hoewel deze maatregelen in de praktijk zeer weinig worden toegepast, kan de rechter een plaatsing van geesteszieke of drugverslaafde delinquenten in een instelling bevelen.

4. RECHTSWAARBORGEN

4.1. Gespecialiseerde actoren

4.1.1. Politie

In jeugdrechtzaken speelt de politie hoofdzakelijk een rol met betrekking tot preventie, de ondervraging van verdachten en getuigen en de uitvoering van vonnissen of arresten. De politie heeft niet de bevoegdheid om beslissingen te treffen met betrekking tot strafrechtelijke interventies.

4.1.2. Magistratuur

Jeugdrechtzaken worden behandeld door het *Bezirksgericht* of het *Landesgericht*, afhankelijk van de kwalificatie van het misdrijf en de strafmaat die overeenkomstig de bepalingen van de JGG hierop staan. Het *Bezirksgericht* is bevoegd voor misdrijven waarvan de straf een geldboete of een gevangenisstraf van ten hoogste 1 jaar bedraagt. Het *Landesgericht* neemt kennis van misdrijven waarvan de straf 1 jaar gevangenisstraf overschrijdt. Of de zaak wordt behandeld door een alleenzettelend rechter, dan wel door een rechtscollège samengesteld uit beroeps- en lekenrechters of een jury is afhankelijk van de kwalificatie van het misdrijf en de strafmaat die hierop staat (§ 27 JGG). De zaak wordt behandeld door een alleenzettelend rechter indien de maximumstraf ten hoogste 5 jaar opsluiting bedraagt. Bedraagt de maximumstraf een opsluiting tussen 5 en 10 jaar, dan wordt de zaak behandeld door een 'lekenrechtbank' (*Schöffengericht*), bestaande uit twee beroepsrechters en twee lekenrechters. Indien de maximumstraf 10 jaar opsluiting overschrijdt, wordt de zaak behandeld door een 'juryrechtbank' (*Geschworenengericht*), bestaande uit drie beroepsrechters en acht juryleden.

Rechters en openbare aanklagers in jeugdrechtzaken moeten over de vereiste pedagogische bekwaamheid beschikken en moeten bijzondere kennis hebben op het vlak van psychologie en maatschappelijk werk (§ 30 JGG). Indien de rechtbank uit lekenrechters of juryleden bestaat, moet minstens de helft gespecialiseerd zijn in de omgang met jongeren. Indien een rechtbank is samengesteld uit twee beroepsrechters en twee lekenrechters, moet minstens één van deze lekenrechters een leerkracht, opvoeder of jeugdzorgwerker zijn. Dezelfde vereisten gelden voor minstens vier juryleden. Daarenboven moeten minstens één lekenrechter of twee juryleden van hetzelfde geslacht zijn als de beschuldigde (§ 28 JGG).

4.1.3. Sociale dienst (voorbereidings- en opvolgingsinstanties)

De *Jugendgerichtshilfe* biedt ondersteuning aan de rechtbank (§ 47-50 JGG). Haar verslagen bevatten in het bijzonder informatie over de sociale achtergrond van de jongere, diens levensomstandigheden, gezondheid etc. Eventueel kan aanvullend de visie van medische of psychologische experts worden gevraagd. Het is aan de rechter om te beslissen welk onderzoek noodzakelijk is in de voorliggende zaak. De aangevoerde informatie wordt door de rechter in het bijzonder aangewend om tot een beoordeling van de meest gepaste straf te kunnen komen.

In geval van recidive heeft de reclasseringsambtenaar (*Bewährungshelfer*) het recht om aanwezig te zijn en te worden gehoord tijdens de terechtzitting (§ 40 JGG). De reclasseringsambtenaar kan op deze manier essentiële informatie aanbrengen met betrekking tot de jongere, maar heeft ook het recht om te zwijgen ter bescherming van de jongere.

4.2. Positie jeugdige

De JGG voorziet in bijkomende procedurele waarborgen voor de jeugdige delinquent. Gedurende het gehele proces hebben minderjarigen en jongvolwassenen de mogelijkheid om zich te laten bijstaan door een vertrouwenspersoon, en dit zowel tijdens de onderzoeks- als berechtingsfase (§ 37 JGG).

Daarnaast voorziet de JGG in extra waarborgen door de toekenning van een advocaat tijdens het verhoor en de procedure voor de rechtbank (§ 37 JGG). Deze regels gelden zowel voor minderjarigen als voor jongvolwassenen. Indien de jongere niet wordt bijgestaan door een advocaat, wordt ambtshalve een advocaat toegewezen. De bijstand van een advocaat is verplicht gedurende de hele procedure voor het *Landesgericht*. Tijdens de procedure voor het *Bezirksgericht* is dit enkel verplicht indien de bijstand noodzakelijk is voor de bescherming van de rechten van de jongere. De staat draagt de kosten van de toegewezen advocaat indien de verdachte niet in staat is deze kosten zelf te dragen.

Het proces is in beginsel openbaar, maar de rechter kan ambtshalve of op verzoek van één van de partijen de zitting achter gesloten deuren laten plaatsvinden (§ 42 JGG). Om de re-integratie te bevorderen en stigmatisering te voorkomen, wordt de identiteit van de minderjarige die wordt beschuldigd van een misdrijf of is veroordeeld bijzonder beschermd (§ 7a *Mediengesetz*) en is de vrijgave van informatie met betrekking tot de jeugdrechtszaak aan beperkingen onderworpen (§ 33 JGG).

4.3. Positie ouders

Overeenkomstig § 38 JGG hebben de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige dader dezelfde rechten als de minderjarige. Deze regel is niet van toepassing op jongvolwassenen. Zo hebben zij het recht te worden gehoord of aanwezig te zijn tijdens het onderzoek en beschikken zij over het recht op inzage van het dossier, tenzij de wettelijke vertegenwoordiger wordt verdacht van deelname aan het misdrijf. Daarnaast hebben de wettelijke vertegenwoordigers het recht om zich te verzetten tegen de akte van beschuldiging en kunnen zij alle rechtsmiddelen aanwenden.

4.4. Positie slachtoffer

De rechten van slachtoffers worden in beginsel bepaald door het gemeen recht, zijnde de *Strafprozeßordnung*. Door de hervorming van de *Strafprozeßordnung* in 2008 werd de positie van slachtoffers erg verbeterd, maar in geval van jeugddelinquentie voorziet de JGG in een aantal beperkingen van deze rechten. Zo zijn vorderingen ingesteld door het slachtoffer (*Privatanklagen*) onontvankelijk. Misdrijven waarvoor een formele klacht van het slachtoffer vereist is opdat vervolging mogelijk zou zijn (zgn. klachtmisdrijven), kunnen enkel door het openbaar ministerie worden vervolgd op verzoek van het slachtoffer, indien dit omwille van opvoedkundige redenen wenselijk is of indien het slachtoffer een gerechtvaardigd belang heeft dat verder reikt dan een loutere vergelding.

5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING

Het Oostenrijkse recht voorziet in een strikte scheiding tussen jeugddelinquentie en jeugdhulpverlening. Minderjarige delinquenten die de leeftijd van 14 jaar nog niet hebben bereikt, vallen onder het toepassingsgebied van het *Bundes Kinder- und Jugendhilfegesetz*, waardoor slechts maatregelen kunnen opgelegd worden in plaats van strafsancities.

6. BESTUURLIJKE HANDHAVING

Het Oostenrijkse recht voorziet tevens in administratieve sancties, die onder de bevoegdheid van de administratieve overheid vallen. De concrete inbreuken die aanleiding geven tot administratieve sancties, zijn verspreid over diverse regelgeving (bv. *Straßenverkehrsordnung*), waarop niet verder wordt ingegaan. De (voor minderjarigen) belangrijkste regelgeving met betrekking tot

administratieve strafsancties is vervat in het *Verwaltungsstrafgesetz* (hierna: VStG). De regelgeving geldt in beginsel zowel voor volwassenen als minderjarigen, zij het dat een aantal bijzondere bepalingen van toepassing is op minderjarigen.

Minderjarigen die de leeftijd van 14 jaar nog niet hebben bereikt, zijn niet strafbaar (§ 4, 1 VStG). Administratieve sancties kunnen worden opgelegd aan jongeren tussen 14 en 18 jaar, in zoverre zij over de nodige bekwaamheid beschikken om het ongerechtvaardigde karakter van de daad in te zien (§ 4, 2 VStG). Als administratieve sanctie kan zowel een gevangenisstraf als een geldboete worden opgelegd. Een gevangenisstraf kan evenwel enkel worden opgelegd aan jongeren die de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt, indien dit omwille van bijzondere redenen noodzakelijk is (§ 54, 1 en § 58, 2 VStG). De duurtijd van de gevangenisstraf mag twee weken niet overschrijden. Indien een geldboete wordt opgelegd, moet steeds een vervangende gevangenisstraf worden bepaald. Wordt de geldboete opgelegd aan een jongere tussen 14 en 16 jaar, dan kan de vervangende gevangenisstraf slechts worden uitgevoerd vanaf het ogenblik dat deze jongere de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt. Een jongere die gearresteerd is op verdenking van een administratieve overtreding, kan op zijn verzoek zijn wettelijke vertegenwoordiger, vertegenwoordiger van de jeugdhulp of reclasseringsambtenaar raadplegen voor het verhoor, indien dit geen onnodige verlenging van de detentie met zich meebrengt (§ 59, 2 VStG). De wettelijke vertegenwoordiger heeft het recht om de jongere bij te staan en de nodige rechtsmiddelen in te stellen (§ 60 VStG). Er kan ambtshalve een raadsman worden toegewezen aan de jongere, indien de wettelijke vertegenwoordiger wordt verdacht van deelname aan het strafbare feit of wanneer bijstand noodzakelijk is omwille van de beperkte mentale bekwaamheid van de jongere en de wettelijke vertegenwoordiger om een bepaalde reden geen bijstand verleent (§ 61 VStG).

BIBLIOGRAFIE

- BRUCKMÜLLER, K. en SCHUMANN, S., “Of Justice and Juveniles in Austria” in J. WINTERDYK, (ed.), *Juvenile Justice. International Perspectives, Models, and Trends*, Boca Raton, CRC Press – Taylor & Francis Group, 2015, 25-54.
- BRUCKMÜLLER, K., “Austria: A Protection Model” in J. JUNGER-TAS en S. DECKER (eds.), *International Handbook of Juvenile Justice*, Dordrecht, Springer, 2006, 263-294.
- BRUCKMÜLLER, K., PILGRAM, A. en STUMMVOLL G., “Austria” in F. DÜNKEL, J. GRZYWA, PH. HORSFIELD en I. PRUIN (eds.), *Juvenile Justice Systems in Europe*, I, Mönchengladbach, Forum Verlag Godesberg, 2011, 41-98.
- DÜNKEL, F., “Juvenile Justice Systems in Europe – Reform developments between justice, welfare and “new punitiveness”, *Kriminologijos Studijos* 2014, afl. 1, 31-76.
- DÜNKEL, F., “Heranwachsende im Jugendstrafrecht – Erfahrungen in Deutschland und aktuelle Entwicklungen im europäischen Vergleich” in R. MOOS, R. MACCACEK, R. MIKLAU, O. MÜLLER en H. SCHROLL (eds.), *Festschrift für Udo Jesionek zum 65. Geburtstag.*, Wien, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2002, 51-66.
- HOFINGER, V. en PELIKAN, C., “Victim-offender mediation with juveniles in Austria” in A. MESTITZ en S. GHETTI (eds.), *Victim-offender mediation with youth offenders in Europe: an overview and comparison of 15 countries*, Dordrecht, Springer, 2005, 157-179.
- HÖPFEL, F. en KERT, R., “Country analysis – Austria” in O. JANSEN (ed.), *Administrative sanctions in the European Union*, Cambridge, Intersentia, 35-91.
- JESIONEK, U., “Die Entwicklung des Jugendstrafrechts in Österreich”, *Info* 2002, 7-35.

VI. JEUGRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING: SCHOTLAND

Katrien Herbots, stafmedewerker KeKi en vrijwillig wetenschappelijk medewerkster KU Leuven

Gebruikte afkortingen

ASB(S)Act	Antisocial Behaviour etc. (Schotland) Act 2004
ASBO	Antisocial Behaviour Order
C(S)Act	Children (Scotland) Act van 1995
CP(S)Act	Criminal Procedure (Scotland) Act 1995
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
LA	local authority
RSL	registered social landlords

1. ALGEMENE SCHETS

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland bestaat hoofdzakelijk uit vier deelstaten. Engeland, Wales en Schotland liggen op het eiland Groot-Brittannië; Noord-Ierland ligt op het eiland Ierland.

Waar Schotland steeds een eigen rechts- en onderwijssysteem heeft gehad, verschillend van dat van Engeland en Wales, behield de nationale regering van het Verenigd Koninkrijk controle over het strafrechtelijk beleid en andere domeinen met betrekking tot het publiek en sociaal beleid in Schotland. Met de 'Devolution' in 1999 kwam hierin verandering. Schotland kreeg zijn eigen Parlement (*Scottish Parliament*) dat sindsdien de wetgevende bevoegdheid heeft om voor een overgroot deel een eigen burgerrechtelijk en strafrechtelijk rechtssysteem, met inbegrip van regelgeving, uit te werken.

Justitie, bevoegd voor het beheer van burgerlijke en strafrechtelijk regelgeving, de werking van de hoven en rechtbanken, het voorzien in rechtsbijstand, het onderhouden van de banden met de juridische beroepen en het waken over de overeenstemming van het Schotse recht met internationaal recht en andere wettelijke systemen, waaronder de andere deelstaten van het Verenigd Koninkrijk, valt onder de verantwoordelijkheid van het Departement Justitie van de Schotse regering (*Scottish Government Justice Department*)²¹ onder leiding van de Secretaris voor Justitie (*Justice Secretary*).

Aldus heeft Schotland als deelstaat de bevoegdheid om eigen systemen te ontwikkelen op het vlak van strafrecht, onderwijs en sociaal werk. Het Schotse strafrecht en jeugd(delinquentie)rechtssysteem is bijgevolg te onderscheiden van dat van Engeland, Wales en Noord-Ierland.

1.1. Evolutie

Met de aanneming in 1937 van de Children and Young Persons (Scotland) Act werden gespecialiseerde jeugdrechtbanken (*Juvenile Courts*) in het leven geroepen voor de aanpak van jeugddelinquentie. Deze rechtbanken waren bevoegd om zich uit te spreken over kinderen tussen de 8 en 15 jaar die strafbare feiten hadden gepleegd.

De werking van de jeugdrechtbanken en de impact hiervan op kinderen en jongeren riep heel wat vragen op. Dit leidde in 1961 in opdracht van de Staatssecretaris voor Schotland (*Secretary of State for Scotland*) tot de oprichting van het Kilbrandon Comité, genoemd naar zijn voorzitter Lord

²¹ De Schotse regering veranderde in 2007 van naam, met name van *Scottish Executive* naar *Scottish Government* (Burman et al., 2011:1152).

Kilbrandon, raadsheer bij de *High Court (High Court Judge)*. Dit Comité kreeg de opdracht om zowel de Schotse regelgeving inzake kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen, als inzake kinderen en jongeren die hulp en bescherming behoeven, na te gaan, in het bijzonder op het vlak van de inrichting, de bevoegdheid en de procedures voor de bevoegde rechtbanken.

In 1964 kwam het Kilbrandon Comité naar buiten met zijn rapport. Het Comité stelde vast dat beide groepen van kinderen en jongeren in feite gelijkaardige onderliggende problemen kenden en gelijkaardige noden vertoonden. Specifieke maatregelen met betrekking tot opvoeding en opleiding zijn bijgevolg gewenst en nodig. Kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen kunnen, nog volgens het Comité, niet louter als een dader worden benaderd. Eerder gaat het hier om een groep wiens opvoeding ontoereikend is geweest. De verantwoordelijkheid voor het plegen van strafbare feiten kan niet louter worden toegerekend aan het kind of de jongere zelf, maar moet mede verdeeld worden over diens familie, de gemeenschap en de overheid. Men kan immers ook een tekortkoming worden verweten. Als antwoord hierop formuleerde het Comité vijf aanbevelingen, omschreven als radicaal en verreikend voor de omgang met kinderen en jongeren in Schotland. Het stelde volgende basisprincipes voorop:

- een onderscheid tussen beslissing over de feiten en beslissing over belangen van het kind;
- de inrichting van lekenpanels (*lay panels*) waarin geen advocaten mogen zetelen;
- de erkenning van de noden van het kind;
- de nadruk op de rol van de familie;
- de aanname van een preventieve en opvoedende (educatieve) benadering.

Dit leidde in 1968 tot de Social Work (Scotland) Act. De jeugdrechtbanken werden afgeschaft en vervangen door *Children's Hearings*. Dit lekenpanel is bevoegd voor alle personen onder de 16 jaar, en in aantal gevallen bij uitbreiding tot 18 jaar, zowel voor jongeren met een hulpvraag als voor jongeren die strafbare feiten plegen. In 1971 gingen de *Children's Hearings* van start (zie verder onder punt 3 en 4).

De Schotse regering kondigde in 1999 haar intentie aan om het jeugdrecht te wijzigen. Daartoe riep ze de *Advisory Group on Youth Crime* in het leven, met als opdracht de omvang en de effectiviteit te evalueren van de mogelijke opties waarover het *Children's Hearings*-systeem en de strafrechtbanken die bevoegd zijn voor persisterende jeugddelinquenten beschikken. Het rapport wees op een dringende nood aan antwoorden voor jeugddelinquenten tussen de 14 en 18 jaar oud. Aanbevelingen voor een strategische multi 'agency' benadering werden geformuleerd, waarbij een balans werd gezocht tussen de noden van een 16-17-jarige die strafbare feiten heeft gepleegd en de publieke bezorgdheid over de aanpak van crimineel gedrag, in het bijzonder voor een kleine groep van persisterende daders die op dat moment verantwoordelijk was voor een kwart van het aantal gepleegde feiten. Hoewel de aanbevelingen uit het rapport breed werden gedragen en aanvaard, zijn ze nooit ten volle gerealiseerd.

Sindsdien kent Schotland wel heel wat (regeringsgeïnitieerde) initiatieven die zich enerzijds richten op de (effectiviteit van de) aanpak van jeugddelinquentie, in het bijzonder met betrekking tot de persisterende jeugddelinquenten, en anderzijds een welzijns- en gemeenschapsgerichte en integrale benadering van jeugddelinquentie en jeugdhulpverlening. Zo ontwikkelde de *Improving the Effectiveness of the Youth Justice System Group* binnen de Schotse regering in 2002 de *National Standards for Scotland's Youth Justice Service*. Met de aanname van de *Scotland's Action to reduce Youth Crime (2002)* werd het 'What works' paradigma geïntroduceerd in diensten, programma's en interventies voor persisterende jeugddelinquenten die verschijnen voor de *Children's Hearings* of de strafrechtbanken. Ook werd een 10-punten actieplan opgesteld voor de aanpak van persisterende jeugddelinquenten. Dit plan richt zich zowel op de aanpak van het strafbaar feit zelf als op de onderliggende oorzaken. In 2003 werd het project *Fast Track Children's Hearings* in een aantal lokale gemeenschappen ingevoerd. Het opzet was persisterende jeugddelinquentie bij kinderen onder de 16 jaar te doen dalen door onder meer sneller te reageren, een meer comprehensieve evaluatie en

effectieve toegang te garanderen tot aangepaste (hulp)programma's. Kort na de evaluatie van dit pilootproject (Hill et al., 2005) werden de *Fast-Track Hearings*, ondanks positieve resultaten, geschrapt. De Children Act 2004, in opvolging van het groenboek *Every Child Matters*, heeft aandacht voor de bescherming van kinderen en jongeren tegen geweld. Ook het *Reducing Reoffending Programme* (2008) wenst criminaliteit en recidivisme te doen dalen, de openbare veiligheid te verhogen en de detentiepopulatie in Schotland te verminderen. In het bijzonder bij jeugddelinquentie gaat de voornaamste aandacht uit naar crimineel gedrag van 16- en 17-jarigen. De '*Whole System Approach*', tenslotte, wil ervoor zorgen dat formele interventies, met name verplichte ondertoezichtstelling door de *Children's Hearings*, vervolging, beveiligde zorg (*secure care*) of detentie, enkel worden toegepast voor jeugddelinquenten jonger dan 18 jaar die dit echt nodig hebben. Deze exclusiviteit wil men onder meer bereiken door de ontwikkeling van gepaste methodes, vroeginterventie, een integrale benadering bij persisterende jeugddelinquenten, een veelzijdige screening om gepaste antwoorden te identificeren gaande van diversie tot vervolging of van diversie tot residentiële zorg, toenemend gebruik van herstelrecht, meer opleggen van gemeenschapsgeïnspireerde beschikkingen...²²

1.2. Actueel geldende wet

Het hoofdstuk in de Social Work (Scotland) Act 1968 dat de grondslag legde voor de *Children's Hearings* werd in 1995 vervangen door de Children (Scotland) Act (hierna: C(S)Act). Het vernieuwde regelgevend kader werd onder meer in overeenstemming gebracht met de kinderrechten, neergelegd in het Kinderrechtenverdrag van 20 november 1989. Het principe van een op welzijn geïnspireerde aanpak van jeugddelinquentie (en jeugdhulpverlening), waarbij maatregelen niet als een straf mogen worden beschouwd, blijft behouden.

Wanneer gekozen wordt voor een strafprocedure, in de regel vanaf 16 jaar, regelt de Criminal Procedure (Scotland) Act 1995 (hierna: CP(S)Act) de procedure en de mogelijke maatregelen. Onder meer de Criminal Justice and Licensing (Scotland) Act 2010 heeft belangrijke wijzigingen aangebracht aan de Act van 1995 door de invoering van meer gemeenschapsgeïnspireerde interventies.

Er moet rekening mee worden gehouden dat het Schotse rechtssysteem voornamelijk door *common law* wordt gevormd en dus niet alles wettelijk staat neergeschreven (zie verder 2.1).

1.3. Specifieke kenmerken en modelkeuzes

In beginsel is het Schotse jeugddelinquentierechtssysteem gebaseerd op een holistische nodenbenadering. De aanpak van jeugddelinquentie is welzijnsgericht (*Welfare based system*), wat benadrukt wordt door de afschaffing van de jeugdrechtbanken en de inrichting van *Children's Hearings*, met name lekenpanels. Leidraad bij de *Children's Hearings* is dat kinderen en jongeren die feiten plegen en kinderen en jongeren die hulp behoeven, in feite dezelfde achtergrond en gelijkaardige welzijnsnoden hebben. Uitgangspunten zijn minimuminterventie en vermijden van stigmatisering en criminalisering. Eerder uitzonderlijk, en voornamelijk bij persisterende jeugddelinquenten, werd doorverwezen naar de strafrechtbanken.

Voornamelijk sinds de 21ste eeuw is echter een zekere wijziging merkbaar (zie 1.1). Naast de – blijvend primaire – welzijnsgerichte benadering gaat er ook uitdrukkelijk aandacht uit naar de veiligheid van de samenleving. Er is een verstrenging en verharding van de aanpak van (in het bijzonder persisterende) jeugddelinquenten merkbaar. Het welzijnsgericht systeem blijkt voornamelijk te zijn 'gereserveerd' voor lichtere feiten en voor kinderen onder de leeftijd van 16 jaar. Jeugddelinquenten van 16 en 17 jaar oud worden praktisch routinematig voor strafrechtbanken voor

²² Zie hierover uitgebreid in Burman et al., 2011, 1151-1156 & Muncie, 2001:49-50.

volwassenen voorgeleid. Tegen deze groep van jongeren worden door de strafrechtbanken blijkbaar ook disproportioneel vaker residentiële maatregelen uitgesproken. Het wordt als paradoxaal aangeduid dat een land dat als een pionier wordt beschouwd op het vlak van een onderscheiden en op welzijn gebaseerd rechtssysteem, ook zeer punitief blijkt te zijn (Muncie, 2011:48).

2. TOEPASSINGSGEBIED

2.1. Begrip (jeugd)delinquentie

Schotland heeft geen strafwetboek. Welke daden of onthoudingen als strafbaar worden beschouwd, wordt uit verscheidene bronnen afgeleid, met name *common law* (ook wel *case law* genoemd, zijnde vaststaande juridische regels die afgeleid zijn uit precedentes en rechtspraak), toonaangevende werken van 18de en 19de-eeuwse rechtsgeleerden en wetgeving (wetten uitgevaardigd door het Parlement van het Verenigd Koninkrijk, internationale regelgeving, waaronder van het Europees Parlement en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens). Het merendeel van de misdrijven in Schotland zijn dus *common law*-misdrijven, eerder uitzonderlijk betreft het een overtreding van de wet (*statutory offences* – zoals misdrijven omschreven in de Sexual Offences (Scotland) Act 2009). Schotland kent geen specifieke definitie voor jeugddelinquentie.

2.2. Leeftijdsgrenzen

De minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid ligt in Schotland op 8 jaar (Sectie 41 van de CP(S)Act). Na kritiek van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind, kinderrechtenactoren en rechtsgeleerden op deze lage leeftijd, is sinds 2011 de minimumleeftijd voor strafrechtelijke vervolging opgetrokken tot 12 jaar (sectie 41A CP(S)Act). De minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid blijft echter behouden op 8 jaar. Kinderen tussen 8 en 12 jaar die strafbare feiten plegen, kunnen echter niet worden vervolgd voor de strafrechtbank.

De instantie die in beginsel bevoegd is voor de aanpak van jeugddelinquentie is de *Children's Hearing* (zie verder 3.2.1). De *Hearing* is bevoegd totdat de jongere 18 jaar wordt (sectie 73.3 C(S)Act). Vanaf de leeftijd van 16 jaar kan een jeugddelinquent echter worden doorverwezen naar het gemeen strafrecht. Onder deze leeftijd is doorverwijzing slechts mogelijk op initiatief van de *Lord Advocate* (zie verder 3.3.1 en 4.1.3 - sectie 42(1) van de CP(S)Act).

Kortom, een kind jonger dan 8 jaar dat strafbare feiten pleegt, is niet strafrechtelijk verantwoordelijk en kan hiervoor niet strafrechtelijk worden vervolgd. Het kan worden doorverwezen naar de *Children's Hearings* voor een interventie, maar niet op grond van het begaan van een strafbaar feit. Kinderen tussen de 8 en 12 jaar die een strafbaar feit hebben gepleegd, zijn op grond daarvan vervolgbaar en vallen onder de bevoegdheid van de *Children's Hearings*. Zij kunnen niet worden doorverwezen naar de strafrechtbank.

Kinderen tussen 12 jaar en 16 jaar die een strafbaar feit begaan, kunnen strafrechtelijk worden vervolgd. In beginsel worden ze doorverwezen naar de *Children's Hearings*. Enkel op beslissing van de *Lord Advocate* kan een strafrechtelijke procedure worden opgestart.

Jongeren tussen 16 en 18 jaar oud die een strafbaar feit begaan, kunnen strafrechtelijk worden vervolgd. In beginsel is ook hier de *Children's Hearings* bevoegd. De praktijk toont evenwel aan dat tegen deze groep jongeren voornamelijk een strafrechtelijke procedure wordt opgestart. Vanaf de leeftijd van 16 jaar kan een jongere dus behandeld worden als een volwassen delinquent. In bepaalde omstandigheden is interactie met de *Hearing* mogelijk (zie verder 3.3.3).

In overeenstemming met de procedurele bepalingen verstaat het Schotse systeem onder 'kinderen' alle personen jonger dan 16 jaar of personen tussen 16 en 18 jaar die onder toezicht van de *Hearing* staan (*suspension requirement*). Jongeren ('*young offenders*') zijn personen tussen 16 en 21 jaar oud. En 'volwassenen' zijn personen vanaf 21 jaar.

3. MOGELIJKE INTERVENTIES

Schotland kent drie interventiewegen bij jeugddelinquentie, met name de informele afhandeling, het jeugddelinquentierecht en het gemeen strafrecht.

3.1. Alternatieven voor vervolging

Zoals eerder geduid (1.1 en 1.3) hanteert Schotland een beleid dat gericht is op preventie en vroegtijdige minimum interventie, die bij voorkeur vrijwillig is maar met dwang indien nodig en als uiterste maatregel. In dit opzicht kent Schotland een waaier van alternatieven voor vervolging, waaronder diversie naar diensten voor sociaal werk, bemiddeling en herstelrechtelijke praktijken.

Diversie richt zich tot bepaalde groepen van personen die verdacht worden van het plegen van strafbare feiten, met inbegrip van kinderen en jongeren. Het gaat om feiten waarvan gemeend wordt dat een formele strafrechtelijke interventie niet nodig is (o.a. wanneer de openbare veiligheid niet in het gedrang komt). Via diversie wenst men de onderliggende problemen die (mogelijks) aanleiding hebben gegeven tot het stellen van strafbaar gedrag aan te pakken om zo een criminele carrière te vermijden of de vicieuze cirkel van feiten plegen en straffen te doorbreken.

Het Openbaar Ministerie (*Procurator Fiscal*) beslist of een persoon al dan niet naar diversie wordt doorverwezen.

Bemiddeling is geen wijdverspreide praktijk in Schotland. Diensten die herstelrechtelijke praktijken organiseren voor jeugddelinquenten groeien daarentegen. Herstelrechtelijke activiteiten worden in Schotland in hoofdorde uitgevoerd door diensten die ressorteren onder *Safeguarding Communities-Reducing Offending*, maar ook lokale overheden en vrijwilligersorganisaties bieden herstelrechtelijke initiatieven aan. Voornamelijk het herstelgericht groepsoverleg kent sinds 2000 een grote toepassing voor kinderen en jongeren die feiten plegen (Burman et al., 2011:1166-1167).

3.2. Het jeugddelinquentierecht

3.2.1. *Children's Hearings*

a. Algemeen

Essentieel, maar ook uniek aan het Schotse systeem bij het omgaan met jeugddelinquentie, is de gerichtheid op welzijn waarbij de aanpak verloopt via de *Children's Hearings*. Ingericht in 1971 zijn *Children's Hearings* in Schotland de primaire organen die zich uitspreken over jeugddelinquentie én jeugdhulpverlening (Hoofdstuk 2 en 3 C(S)Act, en in het bijzonder sectie 52.2.i C(S)Act waar het plegen van een misdrijf als vorderingsgrond wordt vermeld).

De *Children's Hearings* zijn ingericht op lokaal niveau. Het zijn lekenpanels samengesteld uit drie personen, waarvan een het voorzitterschap op zich neemt (sectie 39 C(S)Act).

De politie is de voornaamste verwijzer, maar ook sociale werkers, het onderwijs of iedere burger kan een zaak aanmelden (sectie 53.1-2 C(S)Act).

Professionelen werken als *Reporters* bij de *Hearings* (sectie 40 C(S)Act). Zij beslissen of een aangemelde zaak voor het lekenpanel wordt gebracht en geven aan welke verplichte maatregel volgens hen het meest geschikt zou kunnen zijn (sectie 65 en 65 C(S)Act).

In samenspraak met alle betrokken partijen, dus ook het kind en zijn familie, wordt tot een beslissing gekomen, met name niet ingrijpen of wel ingrijpen, en in voorkomend geval de gepaste maatregel. De voornaamste leidraad hierbij is het welzijn van het kind (Sectie 16.1 C(S)Act). De twee andere overkoepelende beginselen voor de *Hearing* zijn de spreekmogelijkheid voor het kind en minimuminterventie (sectie 6, 16.2-3 en 73.1 C(S)Act – zie verder 4.2.1)

b. Niet aanvaarden of niet begrijpen van de reden tot verwijzing

Wanneer de jeugddelinquent de reden tot verwijzing niet aanvaardt of begrijpt, kan de *Hearing* de zaak afwijzen dan wel voor de *Sheriff Court* brengen. Aangezien de *Hearing* geen rechtbank is maar eerder een administratieve procedure, kan zij niet beslissen over de schuldvraag. Vandaar dat de schuldvraag binnen 28 dagen moet worden beslecht voor de *Sheriff Court*. Net als bij volwassenen moet ook bij een jeugddelinquent zijn schuld boven elke grond van twijfel (*proof beyond reasonable doubt*) bewezen worden. Bij vaststelling van schuld wordt de zaak terug verwezen naar de *Reporter* die de *Hearing* vat (sectie 65.7, 65.9 en 68 C(S)Act).

c. Interventiemogelijkheden

i. Stopzetting van de verwijzing

Wanneer de *Hearing* van mening is dat, rekening houdend met het welzijn van het kind, diens mening over de situatie en het principe van minimuminterventie, een verplichte maatregel niet nodig is, wordt de zaak afgesloten (sectie 69.1.b en 69.12 C(S)Act).

ii. Voorlopige maatregelen

De *Hearing* kan een aantal maatregelen opleggen vooraleer zij zich definitief uitspreekt over de zaak.

- Place of safety en secure accommodation

Zo kan de *Hearing* een *warrant* uitvaardigen waarbij de het kind of de jongere geplaatst wordt in een *place of safety* (sectie 66 en 69 C(S)Act). Luidens sectie 93.1 C(S)Act moet hieronder worden verstaan:

- een residentiële of andere voorziening, ingericht door de lokale overheid;
- een gemeenschapshuis, zoals bedoeld in sectie 53 Children Act 1989;
- een politiebureau;
- een ziekenhuis, een heelkundige of een ander geschikte plaats waarvan de verantwoordelijke akkoord gaat met het tijdelijk verblijf van het kind of de jongere.

Deze voorlopige plaatsing is slechts mogelijk wanneer (a) er voldoende grond is om aan te nemen dat het kind of de jongere niet aanwezig zal op de (volgende) zitting van de *Hearing* of dat hij/zij de voorwaarden niet heeft nageleefd bij een plaatsing in een verpleeginrichting, een ziekenhuis of andere instelling (sectie 69.3 C(S)Act- zie hierna) én (b) het noodzakelijk is om het welzijn van het kind of te jongere te waarborgen (sectie 66.2 en 69.8 C(S)Act).

Aan de plaatsing kunnen voorwaarden verbonden zijn, zoals (medische) behandeling en contacten met de 'buitenwereld' (sectie 66.4 en sectie 69.9 C(S)Act).

Om redenen van vluchtgevaar of voor de persoonlijke veiligheid kan het hoofd van de residentiële voorziening, mits instemming van de diensthoofd van de sociale dienst van de bevoegde lokale overheid (*chief social work officer of the relevant local authority*), de betrokkene in 'beveiligd verblijf' (*secure accommodation*) plaatsen (sectie 66.6 en 70.10 C(S)Act).

De plaatsing is slechts mogelijk voor maximaal 22 dagen, met mogelijkheid tot verlenging. De maximale periode van plaatsing is 66 dagen (Sectie 66.3, 66.5, 66.8 en 69.8 C(S)Act). Na afloop van deze maximale periode is verlenging slechts mogelijk op beslissing van de *Sheriff* na een vatting door de *Principal Reporter* (sectie 67 C(S)Act).

- Verder onderzoek in verpleeginrichting, ziekenhuis of andere instelling

Wanneer de *Hearing* van mening is dat verder onderzoek nodig is om tot een beslissing te komen, kan zij het kind, verdacht van het plegen van een misdrijf, doorverwijzen naar een verpleeginrichting, ziekenhuis of andere instelling voor maximum 22 dagen waarbij de instelling belast wordt met het opstellen van een rapport (sectie 69.3 C(S)Act). Bij een niet-naleving van de oplegde voorwaarden door het kind of de jongere kan de *Hearing* dan wel op vraag van de *Principal Reporter* ten aanzien van de betrokkene een *warrant* uitvaardigen met de bedoeling de betrokkene te vinden en (terug) te leiden naar de verpleeginrichting, ziekenhuis of andere instelling opdat het nodige onderzoek verder doorgang kan vinden. Deze *warrant* blijft maximaal 22 dagen geldig dan wel tot de volgende zitting van de *Hearing* (sectie 69.3-6 C(S)Act).

iii. Definitieve beslissing: *supervision requirement*

Als de *Hearing* oordeelt dat een gevolggeving nodig is, legt zij een maatregel (*supervision requirement*) op (sectie 70 C(S)Act). De doelstelling van deze maatregel is bescherming, begeleiding, behandeling van of controle over het kind (sectie 52.3 C(S)Act).

De maatregel kan ambulante of residentieel zijn. Een waaier van mogelijk formules, zoals verblijf bij de ouders, bij familie of bij een voorziening, al dan niet door de lokale overheid georganiseerd is, zelfs tot in Engeland en Wales toe, is mogelijk (sectie 70.3-4 en 71.2 C(S)Act).

Aan de maatregel kunnen bijkomende voorwaarden worden gekoppeld zoals het volgen van onderwijs of een opleidingsprogramma, van drugs- of andere verslavingsprogramma's, het opleggen van contactverbod of beperkte contacten en contacten met een sociaal werker (sectie 70.3.b en 70.5 C(S)Act).

De uitvoering van de beslissing ligt in handen van de lokale overheid (sectie 71.1 C(S)Act).

Een maatregel kan niet langer dan een jaar duren (sectie 73.2 C(S)Act). Binnen deze periode is herziening, verlenging en/of wijziging mogelijk (sectie 73 C(S)Act).

3.2.2. *Youth Courts*

Doordat de praktijk uitwees dat het merendeel van de jongeren tussen 16 en 18 jaar niet langer voor de *Hearings* werden geleid na het plegen van strafbare feiten, maar systematisch werden berecht volgens het gemeenrechtelijk strafrecht (zie verder 3.3), werd in 2003 via een pilootproject een *Sheriff Youth Court* opgericht. Hiermee wou men de overgang tussen het jeugdrecht en het volwassenstrafrecht verzachten en het publiek vertrouwen in het Schots jeugdrechtssysteem verhogen.

Na een evaluatie van het pilootproject in 2004 werd een tweede *Sheriff Youth Court* opgericht.

De doelstellingen van de *Youth Courts*, gelegen in Airdrie en Hamilton (McIvor et al., 2006), waren:

- de frequentie en ernst van recidivisme bij 16 en 17-jarigen verminderen;

- sociale inclusie, burgerschap of persoonlijke verantwoordelijkheid bevorderen;
- snelrecht installeren;
- de veiligheid van de samenleving verhogen, met onder meer aandacht voor de slachtoffers;
- toetsing van de werking van de *Youth Courts* aan de bestaande regelgeving en nagaan waar regelgevende en praktische verbeteringen mogelijk zijn.

De *Youth Court* was enerzijds bevoegd voor persisterende jeugddelinquenten tussen 16 en 18 jaar oud. Als persisterend werd beschouwd minstens drie los van elkaar staande beschuldigingen van het plegen van strafbare feiten in de afgelopen zes maanden.

Anderzijds konden contextuele factoren ook een verwijzing naar de *Youth Court* verantwoorden. Het ging hierbij om een risico-indicatie waarbij de politie of de *Procurator Fiscal* van mening was dat de verdachte de neiging heeft om in de toekomst zwaardere feiten te plegen en dus een dreiging vormt voor de openbare veiligheid.

De *Youth Courts* konden *fast track* maatregelen opleggen als ze beschikten over een pakket aan gemeenschapsgebaseerde ondersteuningsprogramma's (*community disposal*; zie 3.3.4.ii.b).

De *Youth Courts* hebben tot nu toe geen wettelijke basis gekregen.

3.3. Gemeen strafrecht

Hoewel jeugddelinquentie in Schotland in beginsel voor de *Children's Hearings* worden gebracht, kan onder bepaalde voorwaarden jeugddelinquentie volgens de gemeenrechtelijke strafprocedure worden aangepakt.

3.3.1. Organisatie van de Schotse strafrechtbanken

Er zijn drie vormen van strafrechtbanken in Schotland (CP(S)Act).

De *High Court of Justiciary* (de *Supreme Court*) behandelt de zwaarste misdrijven, waaronder moord, gewapende overval en verkrachting. Het hof wordt voorgezeten door een rechter en aangevuld met een jury van 15 personen. Zaken hier worden gevorderd door *Advocates* of *Solicitor-Advocates* (*Advocate Deputes*) aangewezen door de *Lord Advocate*. Het hof kan de maximumstraf van levenslange opsluiting (behalve voor personen jongeren dan 21 jaar – zie verder 3.3.4.a), net als geldboetes met een onbegrensd bedrag, uitspreken.

De *Sheriff Courts*, waar de *Youth Courts* (zie eerder 3.2.) deel van uitmaken, behandelen minder zware misdrijven. Twee vormen van procedures zijn mogelijk. Ten eerste is er de *solemn procedure* waarbij de *Sheriff* wordt bijgestaan door een jury van 15 personen. Hier worden zwaardere zaken behandeld waarbij kan wordt beslist tot vrijheidsberoving van meer dan drie maanden of tot een geldboete van meer dan £ 5000. Daarnaast bestaat er de *summary procedure* met een alleenzettelende *Sheriff*. Hij behandelt minder zware misdrijven waarbij straffen tot maximum drie maanden kunnen worden uitgesproken.

De *District Court* behandelt de minst zwaar geachte misdrijven (die niet voor de *summary procedure* worden gebracht). Het beheer is in handen van de lokale overheid. Het hof kan een gevangenisstraf tot 60 dagen of een geldboete tot £ 2500 uitspreken.

Aangezien Schotland geen Strafwetboek heeft, zijn de mogelijke straffen voor (reacties op) misdrijven vaak niet wettelijk vastgelegd. Het hof heeft de beslissingsmacht om naar discretie een straf te bepalen, waarbij de aard van het hof (*High*, *Sheriff Solemn*, *Sheriff Summary* en *District*) waarvoor het misdrijf is ingeleid een beslissende rol speelt.

Een aantal elementen is wel wettelijk vastgelegd, zoals het maximumbedrag van geldboetes en de minimumstraffen voor een aantal zware misdrijven die voor de *High Court* worden gebracht (*Crime and Punishment (Scotland) Act 1997*).

3.3.2. Personeel toepassingsgebied

Jongeren vanaf 16 jaar kunnen voor de strafrechtbank verschijnen (*a contrario* sectie 42(1) CP(S)Act). Voor kinderen onder de 16 jaar ligt het vorderingsrecht uitsluitend in handen van de *Lord Advocate*. Bovendien moet het gaan om (redelijk) zware misdrijven waarvoor de *High Court* of de *Sheriff Court* bevoegd is (sectie 42(1) van de CP(S)Act).

De praktijk wijst uit dat een voorleiding voor de strafrechtbank bij jongeren vanaf 16 jaar de regel vormt; een verwijzing van een jeugddelinquent onder deze leeftijd is eerder uitzonderlijk.

3.3.3. Interactie met *Children's Hearings*

De procedure voor de strafrechtbank verloopt niets steeds volledig afgescheiden van de *Hearings*. Interactie tussen beide systemen is onder bepaalde voorwaarden mogelijk (sectie 49 CP(S)Act).

Zo zal bij de vaststelling van de schuld bij een kind dat nog onder toezicht staat van de *Hearing* (*supervision requirement*) de *High Court* of de *Sheriff Court* advies inwinnen bij de *Hearing* (sectie 49.3 CP(S)Act).

Bovendien kan bij ieder 'kind' (in principe dus < 16 – zie 2.2) waarvan de schuld vaststaat, advies worden ingewonnen bij de *Hearing* dan wel de zaak worden doorverwezen naar de *Hearing* voor een maatregel aldaar (sectie 49.1 CP(S)Act).

Daarnaast kan de rechtbank over iedere 'jongere' die nog niet de leeftijd van 17 jaar en 6 maanden heeft bereikt, advies inwinnen bij de *Hearing* dan wel de zaak doorverwijzen naar de *Hearing* voor een maatregel aldaar (sectie 49.6-7 CP(S)Act).

3.3.4. Sancties

Jeugddelinquenten die worden vervolgd voor een strafrechtbank, kunnen formele sancties opgelegd krijgen, in hoofdorde te verdelen in vrijheidsberovende straffen, gemeenschapsg geïnspireerde beschikkingen (*community sentences*) en een reeks andere interventies.

a. *Vrijheidsberovende maatregelen*

Het Schotse systeem kent uiteenlopende graden van vrijheidsberoving die in onderscheiden fasen van het proces kunnen worden opgelegd, waaronder *residential accomodation*, *place of safety*, *secure accomodation* en *detention*.

Plaatsing (*detention*) kan aan een minderjarige vanaf de leeftijd van 16 jaar worden opgelegd (sectie 207.2 CP(S)Act). Gevangenneming (*imprisonment*) is slechts mogelijk vanaf de leeftijd van 21 jaar (sectie 207.1 CP(S)Act).

Dit betekent bijvoorbeeld dat een jongere jonger dan 18 jaar die schuldig aan moord wordt bevonden, nooit tot levenslange gevangenneming (*imprisonment for life*) kan worden veroordeeld. Wel kan hij geplaatst worden zonder tijdslimiet (*to be detained without limit of time*). De locatie en de voorwaarden worden bepaald door de *Secretary of State* (sectie 205.2 CP(S)Act). Indien de persoon tussen 18 en 21 jaar is, kan hij worden veroordeeld tot opsluiting (*detention*) in een *young offenders institution*. Dit kan levenslang zijn (*to be detained for life*) (sectie 205.3 CP(S)Act).

Het huidige overheidsbeleid benadrukt vrijheidsberoving als uiterste maatregel. Alle andere mogelijkheden moeten eerst worden overlopen. Indien vrijheidsberoving onvermijdelijk is, is *detention* de uiterste maatregel.

i. Kind (onder *supervision requirement*)

Wanneer de schuld van het kind aan het begaan van een strafbaar feit bewezen is, kan de *Sheriff Summary Court* beslissen het kind te plaatsen in een residentiële voorziening zoals georganiseerd door de C(S)Act (sectie 44.1 CP(S)Act – zie eerder 3.2.1.iii.b). Indien dit kind nog onder een *supervision requirement* van de *Hearing* staat, wordt de uitvoering van deze laatste maatregel worden opgeschort voor de periode die het in de residentiële voorziening zit (sectie 44.4 en 44.7 CP(S)Act).

Een kind dat nog onder *supervision requirement* van de *Hearing* (dus zowel jonger als ouder dan 16 jaar) staat, kan op beslissing van de rechtbank worden opgesloten in een door de lokale overheid georganiseerde instelling. Het kan gaan om plaatsing (*place of safety*) dan wel beveiligde opvang (*secure accommodation*) (Sectie 51.1.a-aa CP(S)Act - zie eerder 3.2.1.c.ii).

Bij kinderen die voor de rechtbank verschijnen en verdacht of veroordeeld worden voor het plegen van strafbare feiten, moet de rechtbank steeds zijn welzijn voor ogen houden. De rechtbank moet de gepaste acties ondernemen opdat het kind niet in aanraking komt met ongewenste invloeden (sectie 50.6 CP(S)Act).

ii. Jongere

Vanaf de leeftijd van 16 jaar kan een jeugddelinquent worden geplaatst in een centrum voor hechtenis (*demand centre*), een gevangenis of een instituut voor jeugddelinquenten (*young offender institutions*) (sectie 51.1.b CP(S)Act).

Er zijn vijf *young offender institutions*, geografisch verspreid over Schotland. De meeste van deze *institutions* maken deel uit van een gevangenis voor volwassenen.

b. Gemeenschapsgeïnspireerde beschikkingen (*community sentences*)

Zowel voor jeugddelinquenten als voor volwassen delinquenten worden de laatste jaren als alternatief voor vrijheidsberovende maatregelen naar oplossingen in de gemeenschap gezocht.

i. *Community payback orders*

Sectie 14 van de Criminal Justice and Licensing (Scotland) Act 2010 voert met sectie 227A – 227ZN de *community payback orders* in de CP(S)Act in.

Wanneer een (jeugd)delinquent veroordeeld wordt voor een misdrijf dat met een vrijheidsberoving bestraft kan worden, kan de rechtbank als alternatief hiervoor een of meerdere *community payback order(s)* uitspreken.

Het gaat hierbij onder meer om *supervision requirement*, onbetaald werk (vanaf de leeftijd van 16 jaar), behandeling voor drugs, alcohol of geestelijke gezondheid, probatie, gemeenschapsdienst...

ii. Overige gemeenschapsgerichte beschikkingen

Andere veroordelingen die de rechter onder meer kan uitspreken zijn:

- *non harrasment orders* (sectie 234A CP(S)Act);
- *anti-social behaviour orders* (sectie 234A-K CP(S)Act – ingevoerd door Anti-Social Behaviour (Scotland) Act 2004 – zie verder 6.1);
- *restricted liberty orders*, met inbegrip van elektronisch toezicht (sectie 245A-J CP(S)Act).

c. Andere interventies

Los van vrijheidsberovende straffen en gemeenschapsgerichte sancties beschikken de rechtbanken nog over andere interventiemogelijkheden, waaronder:

- het opleggen van geldboetes (sectie 211-223 CP(S)Act);
- de waarschuwing (*admonition*) en de onvoorwaardelijke absolutie (*absolute discharge*) (sectie 246 CP(S)Act);
- de zaak verwijzen naar de *Children's Hearings* voor een afhandeling aldaar (sectie 49 CP(S)Act);
- ...

3.4. Korte praktijkreflectie

De praktijk toont aan dat het merendeel van de jeugddelinquenten jonger dan 16 jaar ofwel op informele (buitengerechtelijke) wijze worden aangesproken, ofwel instromen in de welzijnsgeoriënteerde *Children's Hearings*. Minderjarige jeugddelinquenten van 16 en 17 jaar worden eerder voorgeleid voor de gewone strafrechtbanken, tenzij ze onder voortgezet verplichte ondertoezichtsstelling staan van de *Children's Hearings* of dat andere uitzonderlijke omstandigheden maken dat de jongere niet voor het hof wordt voorgeleid.

4. RECHTSWAARBORGEN

4.1. Gespecialiseerde actoren

4.1.1. Politie

Na vaststelling van de strafbare feiten, stuurt de politie de verdachte (kind of jongere) door naar de *Children's Hearings* voor verdere opvolging.

Uit de praktijk blijkt dat de politie de neiging heeft om jongeren tussen 16 en 18 jaar die verdacht worden van het plegen van strafbare feiten, systematisch door te verwijzen naar de *Procurator Fiscal*, waardoor in feite de gemeenrechtelijke strafprocedure wordt opgestart.

4.1.2. *Children's Hearings*

Sinds 1971 zijn in Schotland de *Children's Hearings* operationeel en hebben ze de meeste bevoegdheden van de rechtbanken overgenomen om zaken over kinderen en jongeren onder de 16 jaar, en in sommige gevallen onder de 18 jaar, te behandelen. Ze zijn bevoegd voor kinderen en jongeren met hulpvraag en/of die strafbare feiten plegen.

De *Hearing* is samengesteld uit drie personen, waarvan een het voorzitterschap op zich neemt. Een *Hearing* mag nooit worden gevormd door personen allemaal van hetzelfde geslacht. De drie leden zijn opgeleide vrijwilligers uit de lokale gemeenschap (sectie 39 C(S)Act).

De '*Reporters*' bij de *Hearings* zijn professionelen, met een sociaal werk of juridische achtergrond (sectie 40 C(S)Act).

Hoewel de *Children's Hearings* een administratieve instelling vormen, zijn de beslissingen die ze uitbrengen formeel van aard. Ook de procedure die zich voor de *Hearing* afspeelt, is formeel en wordt gekenmerkt door rechtswaarborgen (zie verder 4.2 en 4.3).

4.1.3. Openbaar Ministerie

Er bestaat geen algemeen vorderingsrecht in Schotland. De *Lord Advocate* is het hoofd van het openbaar ministerie (*Crown Office and Procurator Fiscal Service*). Hij is verantwoordelijk voor de vervolging van de zware misdrijven. Minder zware en lokale misdrijven worden vervolgd door de *Procurator Fiscal*.

Aldus maakt de politie voor het merendeel van de misdrijven in Schotland alle verzamelde informatie over aan de lokale *Procurator Fiscal*. Hij beslist of er vervolgd wordt en zo ja, voor welke rechtbank de zaak wordt ingeleid.

Het Openbaar Ministerie speelt dus een belangrijke rol als de zogenaamde poortwachter (*gate-keeper*) in de toeleiding naar de gerechtelijke procedure.

4.1.4. Strafrechtbanken en jeugdrechtbank in het bijzonder

Jeugddelinquenten (of verdacht van het plegen van misdrijf) verschijnen niet voor een jeugdrechtbank, maar worden voorgeleid voor gewone strafrechtbanken. Afhankelijk van de aard en de zwaarte van het misdrijf verschijnt de jongere voor de *High Court*, de *Sheriff Court (solemn of summary procedure)* of de *District Court*. Een kind kan enkel voor de *High Court* of de *Sheriff Court* worden voorgeleid. *Youth Courts* zijn niet wettelijk geregeld in Schotland, met uitzondering van twee die in het kader van een project worden ingericht.

Jeugddelinquenten worden behandeld als volwassen delinquenten en genieten dezelfde rechten. Een voorbehoud wordt wel gemaakt op het vlak van straffen en de band met *Children's Hearings* blijft behouden (zie eerder 3.3.3 en verder 4.2.2).

4.1.5. Sociale Diensten

De lokale overheden moeten voorzien in diensten toegevoegd aan de rechtbanken. Deze diensten vervullen onder meer maatschappelijke onderzoeksopdrachten (*social enquiry reports*). De rapporten schetsen de sociale achtergrond van delinquenten en bevatten omstandige informatie over persoonlijke en sociale factoren van de betrokkenen. Eveneens bevatten ze een risico-analyse op vlak van recidive en schade (onder meer sectie 203 en 210C CP(S)Act).

De rapporten moeten de rechter bijstaan in zijn beslissingen.

In een aantal gevallen is deze onderzoeksopdracht verplicht, bijvoorbeeld van zodra een kind voor de rechtbank wordt voorgeleid (sectie 42.8 CP(S)Act).

4.2. Positie minderjarige

4.2.1. Waarborgen gedurende de *Children's Hearings*

Met respect voor het Kinderrechtenverdrag geniet een minderjarige die voor de *Hearing* verschijnt (formele) rechtswaarborgen.²³ Zo wordt de werking van de *Hearing* geleid door drie basisbeginselen. Het welzijn van het kind is primordiaal en de voornaamste overweging bij iedere handeling en/of beslissing (sectie 16.1 C(S)Act). Daarnaast heeft de minderjarige steeds de mogelijkheid om zijn mening kenbaar te maken, onder meer wanneer het opleggen van een *supervision requirement* wordt overwogen en voor herziening is gevat, of bij de aanvraag (van verlenging) van de *warrant*. Zijn mening moet steeds door de *Hearing* in overweging worden genomen. Vanaf de leeftijd van 12 jaar wordt een minderjarige steeds geacht over voldoende maturiteit te beschikken (bv. sectie 6 en 16.2 C(S)Act). Ten slotte is interventie steeds een uiterste maatregel waarbij moet worden gekozen voor degene die het minst ingrijpend is in het leven van de minderjarige en voor een zo kort mogelijke tijd

²³ Zie voor een korte analyse: Scottish Executive, 2003:13-15.

geldt (sectie 16.3 en 73.1 C(S)Act). Ook voor de lokale overheden die belast zijn met toezicht op een minderjarige is het welzijn van de betrokkene de voornaamste leidraad, net als diens mening en die van zijn ouders (17 C(S)Act).

Het privéleven van een minderjarige moet worden gerespecteerd. De *Hearing* vindt daarom plaats achter gesloten deuren. Een lid van de Raad van rechtbanken (*Council on Tribunals*) en een *bona fide* journalist kunnen toelating krijgen om (de gehele of een deel van) de zittingen bij te wonen (sectie 43 C(S)Act). Het is bovendien strafbaar om informatie te verspreiden waaruit de identificatie van de betrokken minderjarige, zijn adres of school kan worden afgeleid. In een aantal gevallen kan van dit verbod worden afgeweken (sectie 44 C(S)Act).

Een minderjarige heeft het recht om aanwezig te zijn op de zittingen; vaak wordt dit ook als een verplichting ingevuld. De betrokkene kan zich laten bijstaan door een voor hem of haar relevante persoon, tenzij dit door de *Hearing* wordt afgewezen; ook diens aanwezigheid is in een aantal situaties verplicht (sectie 45 en 46 C(S)Act).

Een minderjarige heeft het recht om zich tijdens de *Hearing* te laten bijstaan (sectie 41 en 42.2.i C(S)Act).

Op de zitting van een *Hearing* moet de voorzitter de grond van verwijzing aan de betrokken minderjarige en zijn ouders uitleggen en nagaan of de reden tot verwijzing door de betrokken geheel of gedeeltelijk wordt aanvaard. Bij het niet aanvaarden of begrijpen van de grond tot verwijzing kan de zaak voor verdere uitspraak worden doorverwezen naar de *Sheriff* (zie eerder 3.2.1.ii) (sectie 65.4-7 C(S)Act).

Bij een plaatsing moet contact met de buitenwereld, in de eerste plaats met de ouders, mogelijk blijven; eventueel kan dit contact ingeperkt worden (zie onder meer voor plaatsing in een *place of safety* en *secure accomodation* sectie 66.4 en sectie 69.9 C(S)Act).

Tegen een beslissing van de *Hearing* staat beroep bij de *Sheriff* open. Tegen de *Sheriff's* beslissing is beroep mogelijk bij de *Sheriff Principal* of de *Court of Session* (Sectie 51 C(S)Act). Een beslissing is ook steeds voor herziening of wijziging vatbaar (sectie 73 C(S)Act).

Ook de in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM) neergelegde rechten kennen doorwerking voor de *Hearings* (net als voor de strafrechtbanken – zie verder 4.2.2.), na aannahme door Schotland van de Scotland Act 1998 en de Human Rights Act 1998. Meer in het bijzonder kan de minderjarige zich beroepen op de volgende rechten wanneer hij of zij voor een *Hearing* verschijnt: verbod van foltering (art. 3), recht op vrijheid en veiligheid (art. 5), recht op eerlijk proces (art. 6), geen straf zonder wet (art. 7), recht op eerbieding van het privé en familie leven (art. 8), verbod van discriminatie (art. 14) en het recht op onderwijs (art. 2 Eerste Protocol bij het EVRM).²⁴

4.2.2. Waarborgen tijdens een gerechtelijke procedure

Wanneer een jeugddelinquent voor de rechtbank verschijnt, verloopt de procedure gelijkaardig als bij een volwassene die verdacht en vervolgd wordt voor het plegen van een strafbaar feit. Hij geniet dan ook dezelfde (mensen)rechten die voornamelijk zijn vastgelegd in de Criminal Procedure (Scotland) Act 1995.

Zo heeft ook de minderjarige recht op bijstand van een advocaat (*solicitor*) en dit reeds vanaf het moment van zijn aanhouding (zie bv. sectie 15A en 17 CP(S)ACT). Wanneer de jongere voor de *High Court* moet verschijnen, heeft hij, net als een volwassene, recht op een *Defense Counsel*. Een jeugddelinquent ouder dan 12 jaar wordt in het algemeen bekwaam geacht om zelf, en zonder

²⁴ Zie voor een korte analyse: Scottish Executive, 2003:15-18.

ouderlijke betrokkenheid, een juridische bijstand te kiezen die hem tijdens de gerechtelijke procedure verdedigt.

Rechtshulp is mogelijk om bij te dragen in de kosten van de gerechtelijke procedure en het juridisch advies. Ook voor het inwinnen van advies bij een advocaat is bijstand beschikbaar.

Rekening houdend met zijn leeftijd, geniet een minderjarige, of soms bij uitbreiding een persoon jonger dan 21 jaar, bijkomende rechten.

Volgende bepalingen zijn een voorbeeld van deze bijkomende rechtswaarborgen. Een kind in hechtenis of bij transport naar de rechtbank wordt gescheiden van volwassenen (indien deze laatste geen familie is (sectie 42.9 CP(S)Act). Indien de jeugddelinquent een meisje is, zal deze steeds onder toezicht van een vrouw staan (sectie 42.10 CP(S)Act). Levenslange gevangenneming (*imprisonment for life*) kan nooit worden uitgesproken tegen een min-21 jarige (205.2 CP(S)Act). Bij plaatsing van kinderen of jongeren gelden bijkomende regels (bv. sectie 207-208 CP(S)Act).

4.3. Positie ouders

In lijn met de welzijnsgerichte visie van de *Children's Hearings* op de aanpak van jeugddelinquentie worden ouders maximaal betrokken. Ouders genieten het eerste opvoedingsrecht, zijn – zolang dit niet ingaat tegen het belang van hun kind – de wettelijke vertegenwoordigers en hebben het recht om persoonlijk contact te onderhouden met hun kind wanneer dit niet (langer) thuis verblijft (onder meer sectie en 2 C(S)Act). Bijgevolg is samenwerking met de ouders erg belangrijk bij het zoeken naar een nieuw evenwicht voor jonge delinquenten. Daaraan zijn bepaalde rechtswaarborgen gekoppeld. Bij zittingen waar hun kind verschijnt omwille van het plegen van strafbare feiten genieten ouders een aantal gelijkaardige rechten als hun kind, waaronder (vereiste) aanwezigheid, toelichting over de grond van verwijzing, recht om mening te uiten waarmee rekening moet worden gehouden, het recht om een vertegenwoordiger mee te brengen (bv. een vriend, ander familielid of adviseur), behoud van contact bij (voorlopige) plaatsing (tenzij dit niet in belang van hun kind zou zijn), beroepsmogelijkheid tegen beslissingen en mogelijkheid tot aanvraag van herziening of wijziging van de *supervision requirement* (zie onder meer sectie 45, 46, 51, 66.4, 65.4-7, 69.9 en 73 C(S)Act).

Zo wordt waar mogelijk geprobeerd de zitting op zaterdagen te laten plaatsvinden, zodat beide ouders tijdens de *Hearing* aanwezig kunnen zijn (Burman et al., n.d.:2).

Ook wanneer hun kind voor de gewone strafrechtbank moet verschijnen, worden aan de ouders rechten toegekend. Zo dienen de ouders bij de aanhouding van hun kind onmiddellijk te worden verwittigd (sectie 42.3 CP(S)Act) en is de aanwezigheid van de ouders op de zitting vereist (sectie 42.5 CP(S)Act).

4.4. Positie slachtoffer

Slachtoffers die ouder zijn dan 14 jaar hebben, net als kinderen die een getuigenis afleggen in een strafrechtelijk proces, het recht om door de rechtbank gehoord te worden (FRA, 2015:16). Kinderen onder de 14 jaar kunnen enkel een *victim statement* afleggen via hun opvoeders (zie ook sectie 50 C(S)Act).

5. AFSTEMMING MET JEUGDHULPVERLENING

Het Schotse systeem verbindt jeugddelinquentie en jeugdhulpverlening uitdrukkelijk aan elkaar door het voeren van een welzijnsgericht beleid. Het uitgangspunt is dat beide groepen van kinderen en jongeren gelijkaardige onderliggende problemen kennen en gelijkaardige noden vertonen. Dit vraagt om specifieke maatregelen met betrekking tot opvoeding en opleiding. Kinderen en jongeren die strafbare feiten plegen moeten holistisch worden benaderd. De aanpak mag niet louter gericht zijn

op de daden, maar moet ruimer worden opengetrokken door noden en daden aan elkaar te linken. Delinquentie wordt beschouwd als 'symptomatisch' voor een breed spectrum van kwetsbaarheden. Het plegen van feiten wordt niet (louter) als een structureel gegeven beschouwd. Het wordt eerder gezien als het gevolg van de context waarin het kind of de jongere leeft en opgroeit (vrienden, familie, anderen) en zijn levenservaringen. De doelstellingen bij de aanpak van jeugddelinquentie zijn minimuminterventie en vermijden van stigmatisering en criminalisering. Dit wordt in Schotland ook als de Kilbrandon-filosofie aangeduid, genoemd naar de voorzitter van het in 1961 opgerichte Comité dat zich boog over het omgaan met jeugddelinquentie en de krijtlijnen uittekende voor het huidige Schotse Systeem (zie eerder 1.1).

Deze onderlinge verwevenheid tussen jeugddelinquentie en jeugdhulp en de keuze voor een welzijnsgerichte benadering als antwoord hierop, vindt zijn uitdrukking in de oprichting en de werking van de *Children's Hearings* (zie eerder 1.1, 3.2.1 en 4.1.2).

Ook wanneer een kind of een jongere voor de strafrechtbank verschijnt, wordt de band met een welzijnsgerichte benadering niet volledig doorgeknipt. Een strafrechtbank kan onder bepaalde voorwaarden immers de zaak verwijzen naar de *Children's Hearing* voor advies of verdere afhandeling (zie eerder 3.3.3).

Het laatste decennium wijst onderzoek en praktijk echter uit dat deze holistische benadering onder druk komt te staan, waarbij een beweging naar een meer eenzijdige repressieve benadering wordt vastgesteld. Dit vertaalt zich niet enkel in een quasi systematische doorverwijzing van 16 en 17-jarigen naar het gemeen strafrecht, de invoering van het *what works-* en *evidence based* beginsel, maar ook binnen de aanpak binnen en de werking van de *Children's Hearings* zelf.²⁵

6. CAPITA SELECTA

6.1. Bestuurlijke interventies

In Schotland zijn bestuurlijke interventies mogelijk in het geval van de zogenaamde *Antisocial Behaviour Orders* of ASBO's. Het zijn *civil orders* die als disciplinaire maatregelen worden opgelegd aan personen die zich op een antisociale manier gedragen en daardoor angst, intimidatie of onrust (dreigen te) veroorzaken bij personen die geen lid zijn van het eigen *household*.

Oorspronkelijk waren ASBO's onder de Crime and Disorder Act van 1998 enkel van toepassing op personen van 16 jaar en ouder. Sinds de introductie van de Antisocial Behaviour etc. (Schotland) Act 2004 (hierna: ASB(S)Act) op 31 oktober 2004, is het toepassingsgebied echter verlaagd naar personen vanaf 12 jaar (sectie 4 ASB(S)Act en sectie 234AA CP(S)Act).²⁶

ASBO's zijn via 234AA-234K ook uitdrukkelijk in de CP(S)Act ingevoerd als een interventiemogelijkheid voor de strafrechtbanken. Ook voor de *Children's Hearings* is *anti-social behaviour* een grond om bijeen geroepen te worden (sectie 52.2.m C(S)Act, ingelast door sectie 12.3 ASB(S)Act) – zie hierna).

Net als in Engeland en Wales combineren ASBO's in Schotland elementen van het straf- en het burgerlijk recht. ASBO's horen thuis in een maatschappij-ontwikkeling waarbij een benadering gericht op het kind of de jongere deels wordt verlaten voor meer aandacht voor bezorgheden die in

²⁵ Zie hierover onder meer: McAra & McVie, 2010:211-230; Muncie, 2011:40-57.

²⁶ Anders dan in Engeland en Wales, waar jongeren meer dan 30% van het totaal aantal ASBO's uitmaakten, was het percentage aan ASBO-uitspraken voor jongeren in Schotland echter heel beperkt (tussen 2004 en 2006 kwamen 96 jongeren in aanmerking voor een ASBO, maar uiteindelijk werden er slechts vier effectief gegeven) (Scottish Government Social Research, 2007:42).

wijken en buurtgemeenschappen leven en voor slachtoffers van misdrijven en 'onbeleefdheden' (*incivilities*). Evenwel verschilt de Schotse invulling van ASBO's bij kinderen en jongeren van dit van Engeland en Wales. Immers, hoewel de *Children's Hearing's* geen ASBO's kunnen uitspreken, worden ze wél in de procedure betrokken.

Local authorities (LA) of *registered social landlords* (RSL) kunnen feiten die in aanmerking komen voor een ASBO aanmelden bij de *Sheriff Court* (sectie 18 ASB(S)Act), dat vervolgens in zijn civiele capaciteit de zaak opneemt (sectie 4.1 ASB(S)Act). LA en RSL moeten kunnen aantonen dat andere opties in overweging genomen werden om het ongewenst gedrag van de jongere aan te pakken, vooraleer de *Sheriff* eventueel overgaat tot sancties.

Om te bepalen of een ASBO effectief nodig is, organiseert de *Sheriff* een *multi-agency panel* van verschillende experts en wordt de discussie ingebracht binnen de *Children's Hearings* (sectie 12.1 ASB(S)Act). Het betrekken van de *Hearings* moet een eerdere holistische en welzijnsgerichte benadering van de minderjarige waarborgen en bewaken. Evenwel, de *Children's Hearings* zijn zelf niet bevoegd om een ASBO op te leggen. Wel moeten zij de verklaring van de *Sheriff* van een voorstel tot ASBO bekrachtigen, vooraleer dit ten uitvoering gebracht kan worden. Uiteindelijk is het dus de *Sheriff Court* en niet de *Children's Hearing* die bepaalt of er al dan niet een verbod of gebod nodig is (sectie 4.6 -7 ASB(S)Act).

Een ASBO is een formele interventie. Waar de *Reporter* bij de *Hearings* wel de mogelijkheid heeft om diversie of alternatieve maatregelen voor te stellen, heeft hij of zij die wettelijke macht niet binnen het ASBO-systeem, wat de waaier aan mogelijke interventies danig beperkt (Macdonald & Telford, 2007:611-612). Overtuigd dat de *Hearings* de beste plaats blijven om antisociaal of offensief gedrag van jongeren onder de 16 jaar aan te spreken, wordt het ASBO-systeem dan ook eerder gezien als een laatste redmiddel voor het beperkt aantal persistente jongeren voor wie de (in)formele maatregelen binnen de *Children's Hearing* niet mochten baten (Macdonald & Telford, 2007:612; Scottish Executive, 2004; Scottish Government Social Research, 2007).

Het niet naleven van een ASBO zonder redelijk excuus wordt beschouwd als een strafbaar feit (sectie 9.1 ASB(S)Act), onafhankelijk van de leeftijd van de dader. De persoon wordt vervolgens doorverwezen naar de *Procurator Fiscal* en de *Children's Reporter*, die samen bepalen wat in de gegeven omstandigheden de meest geschikte reactie op de inbreuk is. Anders dan bij personen van 16 jaar en ouder, kan een schending van een ASBO door 12-15 jarigen niet leiden tot vrijheidsbeneming. Eerder worden gemeenschapsgeïnspireerde maatregelen als sanctie opgelegd.

BIBLIOGRAFIE

- BURMAN, M., JOHNSTONE, J., FRASER, A. en MCNEILL, F., 'Scotland' in F. DÜNKEL, J. GRYZWA, PH. HORSFIELD en I. PRUIN, *Juvenile Justice Systems in Europe*, deel 3, Möngengladbach, Forum Verlag Godesberg, 2011, 1152.
- BURMAN, M., BRADSHAW, P., HUTTON, N., MCNEILL, F. en MUNRO, M., *Trends and developments in Youth Justice in Scotland*, Draft, raadpleegbaar via www.esc-eurocrim.org/files/juvenile_justice_Scotland.doc.
- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (FRA), *Child-friendly justice. Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States*, Luxembourg, Publication Office of the European Union, 2015, 133p.
- HILL, M., WALKER, M., MOODIE, K., WALLACE, B., BANNISTER, J., KHAN, F., MCVIVOR, G. en KENDRICK, A., *Fast Track Hearings Pilot. Final Report of the Evaluation of the Pilot*, Scottish Executive, 2005, 31p.
- MACDONALD, S. en TELFORD, M., "The use of ASBOs against young people in England and Wales: Lessons from Scotland", *Legal Studies* 2007, vol. 27, afl. 4, 604-629.
- MCARA, L. en MCVIE, S., "Youth Crime and Justice: Key Messages from the Edinburgh Study of Youth Transitions and Crime", *Criminology and Criminal Justice* 2010, afl. 10, 211-230.
- MCGHEE, J., ALICE, L. en WATERHOUSE, M., "Massachusetts and Scotland: From Juvenile Justice to Child Welfare?", *Child Welfare: journal of the Child Welfare League of America* 2012, vol. 91, afl. 5, 169-191.
- MCVIVOR, G., BARNSDALE, L., MACRAE, R., BROWN, A., ELEY, S., MALLOCH, M., MURRAY, C., PIACENTINI, L. en WALTERS, R., *Evaluation of the Airdrie and Hamilton Youth Court Pilots*, Edinburgh, Scottish Executive, 2006, 104p.
- MUNCIE, J., "Illusions of difference. Comparative Youth Justice in the Devolved United Kingdom", *Brit.J.Criminol.* 2011, afl. 51, 40-57.
- SCOTTISH EXECUTIVE, *The Children's Hearings System in Scotland 2003. Training Resource Manual*, 2de editie, Edinburgh, Scottish Executive, 2003, 283p., raadpleegbaar via <http://www.gov.scot/Publications/2003/12/18611/29853>.
- SCOTTISH EXECUTIVE, *Guidance on Antisocial Behaviour Orders*, Edingburgh, 2004, 36p., raadpleegbaar via <http://www.gov.scot/Resource/Doc/26350/0025277.pdf>.
- SCOTTISH GOVERNMENT SOCIAL RESEARCH, *Crime & Justice: Use of Antisocial Behaviour Orders in Schotland*, Edinburgh, 2007, 127p., raadpleegbaar via <http://www.gov.scot/Resource/Doc/198276/0053019.pdf>.

ALGEMENE BIBLIOGRAFIE

- ALBRECHT, H.-J. en KILCHLING, M., *Jugendstrafrecht in Europa*, Freiburg, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2002, 535 p.
- BAILLEAU, F. en CARTUYVELS, Y. (eds.), *La justice pénale des mineurs en Europe. Entre modèle Welfare et inflexions néo-libérales*, Parijs, L'Harmattan, 2007, 330 p.
- BAILLEAU, F. en CARTUYVELS, Y. (eds.), *The criminalisation of youth. Juvenile Justice in Europe, Turkey and Canada*, Brussel, VUBpress, 2010, 289 p.
- BANKS, C., *Youth, Crime and Justice*, Londen, Routledge, 2013, 328 p.
- BROWN, S. (2005). *Understanding youth and crime. Listening to youth?*, Maidenhead, Open University Press, 2005, 253 p.
- CAVADINO, M. en DIGNAN, J., "Comparative youth justice" in M. CAVADINO en J. DIGNAN (eds.), *Penal systems: a comparative approach*, Londen, Sage Publications, 2006, 199-214.
- CHAPMAN, T., GELLIN, M., AERTSEN, I. en ANDERSON, M., *Protecting Rights, Restoring Respect and Strengthening Relationships: A European Model for Restorative Justice with Children and Young People* in A. VANHOVE en G. MELOTTI, *European Research on Restorative Juvenile Justice*, vol. II, Brussel, IJJO, 2015, 108 p.
- CORRADO, R.M., GRONSDAHL, K. en MACALISTER, D., "The Youth Criminal Justice Act: Can the Supreme Court of Canada Balance the Competing and Conflicting Models of Youth justice?" *Crim. L.Q* (14), 2007-2008, 14-66.
- DÜNKEL, F., GRZYWA, J., HORSFIELD, PH. en PRUIN, I., *Juvenile Justice Systems in Europe*, 3 delen, Mönchengladbach, Forum Verlag Godesberg, 2011, 1535 p.
- DÜNKEL, F., HORSFIELD, PH. en PĂROȘANU, A. (eds.), *Research and Selection of the Most Effective Juvenile Restorative Justice Practices in Europe: Snapshots from 28 EU Member States* in A. VANHOVE en G. MELOTTI, *European Research on Restorative Juvenile Justice*, vol. I, Brussel, IJJO, 2015, 251 p.
- ELIAERTS, C., "Jeugddelinquentie en jeugdbeschermingsrecht: een moeilijke relatie" in X., *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1999, 47 p.
- FAVIER, Y. en FERRAND, F. (eds.), *La justice des mineurs en Europe*, Bern, Stämpfli, 2011, 171 p.
- FELD, B. en BISHOP, D. (eds.), *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*, New York, Oxford University Press, 2012, 934 p.
- GILBERT, N., PARTON, N. en SKIVENES, M. (eds.), *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*, Oxford, Oxford University Press, 2011, 273 p.
- GIOSTRA, G. en PATANÈ, V. (eds.), *European Juvenile Justice Systems*, Milaan, Giuffrè Editore, 2007, 446 p.
- GOEDSEELS, E., "Jeugddelinquentie: Wallonië helpt, Vlaanderen straft?", *Alert* december 2008, 29-38.
- GOEDSEELS, E., *Jeugdrechtmodellen in theorie en praktijk. Een empirisch onderzoek naar het discours en de praktijk van Belgische jeugdrechters*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid KU Leuven (doctoraatsproefschrift), 2015, 419 p.
- GOLDSON, B. en MUNCIE, J. (eds.), *Youth Crime and Justice*, Londen, Sage, 2015, 280 p.
- JUNGER-TAS, J. en DECKER, S. (eds.), *International Handbook of Juvenile Justice*, Dordrecht, Springer, 2006, 549 p.
- JUNGER-TAS, J. en DÜNKEL, F. (eds.), *Reforming Juvenile Justice*, Dordrecht, Springer, 2009, 259 p.
- KRATCOSKI, P., *Juvenile Justice Administration*, Boca Raton, CRC Press – Taylor & Francis Group, 2012, 500 p.
- MAES, C., "Impression. Loi s'êteignant" in W. BRUGGEMAN *et al.* (eds.), *Van pionier naar onmisbaar*.

Over 30 jaar Panopticon, Antwerpen, Maklu, 2009, 510-523.

- MCARA, L., “Models of youth justice” in D. SMITH (ed.), *A New Response to Youth Crime*, Cullompton - Devon, Willan Publishing, 2010, 287-317.
- MUNCIE, J. en GOLDSON, B. (eds.), *Comparative Youth Justice: Critical Issues*, Londen, Sage, 2006, 224 p.
- MUNCIE, J., *Youth and Crime*, Londen, Sage, 2014, 496 p.
- NELKEN, D., “Foil comparisons or foiled comparisons? Learning from Italian juvenile justice”, *European Journal of Criminology* (12)5, 2015, 519-534.
- PRATT, J., “Corporatism: the third model of juvenile justice”, *British Journal of Criminology* (29)3, 1989, 236-254.
- RAP, S. en WEIJERS, I., *The Effective Youth Court. Juvenile Justice Procedures in Europe*, Den Haag, Eleven International Publishing, 2014, 240 p.
- ROBERTS, A.R. (ed.), *Juvenile Justice Sourcebook. Past, Present, and Future*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 628 p.
- SMITH, D.J. (ed.), *A New Response to Youth Crime*, Devon, Willan publishing, 2010, 424 p.
- TAYLOR, W., EARLE, R. en HESTER, R. (eds.), *Youth Justice Handbook. Theory, policy and practice*, Devon, Willan Publishing, 2010, 266 p.
- TONRY, M., “Is cross-national and comparative research on the criminal justice system useful?”, *European Journal of Criminology* 2015 (12) 4, 504-516.
- TONRY, M. en MOORE, M.H. (eds.), *Youth violence, Crime and Justice vol. 24*, Chicago, The University of Chicago Press, 1998, 464 p.
- TONRY, M. en DOOB, A.N. (eds.), *Youth Crime and Youth Justice. Comparative and Cross-National Perspectives, Crime and Justice vol. 31*, Chicago, The University of Chicago Press, 2004, 633 p.
- VAN DE KERCHOVE, M., “Des mesures répressives aux mesures de sûreté et de protection. Réflexions sur le pouvoir mystificateur de langage”, *RDPC* 1976-77, 245-279.
- WALGRAVE, L., “Constructie van een theoretisch model” in P. GORIS en L. WALGRAVE (eds.), *Van kattenkwaad en erger. Actuele thema's uit de jeugdcriminologie*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2002, 174-190.
- WEIJERS, I. en IMKAMP, F. (eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2008, 367 p.
- WINTERDYK, J. (ed.), *Juvenile Justice. International Perspectives, Models, and Trends*, Boca Raton, CRC Press – Taylor & Francis Group, 2015, 403 p.

BIJLAGE 1. WETGEVING DUITSLAND

JUGENDGERICHTSGESETZ (JGG)

Erster Teil

Anwendungsbereich

§ 1 Persönlicher und sachlicher Anwendungsbereich

(1) Dieses Gesetz gilt, wenn ein Jugendlicher oder ein Heranwachsender eine Verfehlung begeht, die nach den allgemeinen Vorschriften mit Strafe bedroht ist.

(2) Jugendlicher ist, wer zur Zeit der Tat vierzehn, aber noch nicht achtzehn, Heranwachsender, wer zur Zeit der Tat achtzehn, aber noch nicht einundzwanzig Jahre alt ist.

§ 2 Ziel des Jugendstrafrechts; Anwendung des allgemeinen Strafrechts

(1) Die Anwendung des Jugendstrafrechts soll vor allem erneuten Straftaten eines Jugendlichen oder Heranwachsenden entgegenwirken. Um dieses Ziel zu erreichen, sind die Rechtsfolgen und unter Beachtung des elterlichen Erziehungsrechts auch das Verfahren vorrangig am Erziehungsgedanken auszurichten.

(2) Die allgemeinen Vorschriften gelten nur, soweit in diesem Gesetz nichts anderes bestimmt ist.

Zweiter Teil

Jugendliche

Erstes Hauptstück

Verfehlungen Jugendlicher und ihre Folgen

Erster Abschnitt

Allgemeine Vorschriften

§ 3 Verantwortlichkeit

Ein Jugendlicher ist strafrechtlich verantwortlich, wenn er zur Zeit der Tat nach seiner sittlichen und geistigen Entwicklung reif genug ist, das Unrecht der Tat einzusehen und nach dieser Einsicht zu handeln. Zur Erziehung eines Jugendlichen, der mangels Reife strafrechtlich nicht verantwortlich ist, kann der Richter dieselben Maßnahmen anordnen wie das Familiengericht.

§ 4 Rechtliche Einordnung der Taten Jugendlicher

Ob die rechtswidrige Tat eines Jugendlichen als Verbrechen oder Vergehen anzusehen ist und wann sie verjährt, richtet sich nach den Vorschriften des allgemeinen Strafrechts.

§ 5 Die Folgen der Jugendstraftat

(1) Aus Anlaß der Straftat eines Jugendlichen können Erziehungsmaßregeln angeordnet werden.

(2) Die Straftat eines Jugendlichen wird mit Zuchtmitteln oder mit Jugendstrafe geahndet, wenn Erziehungsmaßregeln nicht ausreichen.

(3) Von Zuchtmitteln und Jugendstrafe wird abgesehen, wenn die Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus oder einer Entziehungsanstalt die Ahndung durch den Richter entbehrlich macht.

§ 6 Nebenfolgen

(1) Auf Unfähigkeit, öffentliche Ämter zu bekleiden, Rechte aus öffentlichen Wahlen zu erlangen oder in öffentlichen Angelegenheiten zu wählen oder zu stimmen, darf nicht erkannt werden. Die Bekanntgabe der Verurteilung darf nicht angeordnet werden.

(2) Der Verlust der Fähigkeit, öffentliche Ämter zu bekleiden und Rechte aus öffentlichen Wahlen zu erlangen (§ 45 Abs. 1 des Strafgesetzbuches), tritt nicht ein.

§ 7 Maßregeln der Besserung und Sicherung

(1) Als Maßregeln der Besserung und Sicherung im Sinne des allgemeinen Strafrechts können die Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus oder einer Entziehungsanstalt, die Führungsaufsicht oder die Entziehung der Fahrerlaubnis angeordnet werden (§ 61 Nr. 1, 2, 4 und 5 des Strafgesetzbuches).

(2) Das Gericht kann im Urteil die Anordnung der Sicherungsverwahrung vorbehalten, wenn

1. der Jugendliche zu einer Jugendstrafe von mindestens sieben Jahren verurteilt wird wegen oder auch wegen eines Verbrechens

a) gegen das Leben, die körperliche Unversehrtheit oder die sexuelle Selbstbestimmung oder

b) nach § 251 des Strafgesetzbuches, auch in Verbindung mit § 252 oder § 255 des Strafgesetzbuches, durch welches das Opfer seelisch oder körperlich schwer geschädigt oder einer solchen Gefahr ausgesetzt worden ist, und

2. die Gesamtwürdigung des Jugendlichen und seiner Tat oder seiner Taten ergibt, dass er mit hoher Wahrscheinlichkeit erneut Straftaten der in Nummer 1 bezeichneten Art begehen wird.

Das Gericht ordnet die Sicherungsverwahrung an, wenn die Gesamtwürdigung des Verurteilten, seiner Tat oder seiner Taten und ergänzend seiner Entwicklung bis zum Zeitpunkt der Entscheidung ergibt, dass von ihm Straftaten der in Satz 1 Nummer 1 bezeichneten Art zu erwarten sind; § 66a Absatz 3 Satz 1 des Strafgesetzbuches gilt entsprechend. Für die Prüfung, ob die Unterbringung in der Sicherungsverwahrung am Ende des Vollzugs der Jugendstrafe auszusetzen ist, und für den Eintritt der Führungsaufsicht gilt § 67c Absatz 1 des Strafgesetzbuches entsprechend.

(3) Wird neben der Jugendstrafe die Anordnung der Sicherungsverwahrung vorbehalten und hat der Verurteilte das siebenundzwanzigste Lebensjahr noch nicht vollendet, so ordnet das Gericht an, dass bereits die Jugendstrafe in einer sozialtherapeutischen Einrichtung zu vollziehen ist, es sei denn, dass die Resozialisierung des Verurteilten dadurch nicht besser gefördert werden kann. Diese Anordnung kann auch nachträglich erfolgen. Solange der Vollzug in einer sozialtherapeutischen Einrichtung noch nicht angeordnet oder der Gefangene noch nicht in eine sozialtherapeutische Einrichtung verlegt worden ist, ist darüber jeweils nach sechs Monaten neu zu entscheiden. Für die nachträgliche Anordnung nach Satz 2 ist die Strafvollstreckungskammer zuständig, wenn der Betroffene das vierundzwanzigste Lebensjahr vollendet hat, sonst die für die Entscheidung über Vollzugsmaßnahmen nach § 92 Absatz 2 zuständige Jugendkammer. Im Übrigen gelten zum Vollzug der Jugendstrafe § 66c Absatz 2 und § 67a Absatz 2 bis 4 des Strafgesetzbuches entsprechend.

(4) Ist die wegen einer Tat der in Absatz 2 bezeichneten Art angeordnete Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus nach § 67d Abs. 6 des Strafgesetzbuches für erledigt erklärt worden, weil der die Schuldfähigkeit ausschließende oder vermindernde Zustand, auf dem die Unterbringung beruhte, im Zeitpunkt der Erledigungsentscheidung nicht bestanden hat, so kann das Gericht nachträglich die Unterbringung in der Sicherungsverwahrung anordnen, wenn

1. die Unterbringung des Betroffenen nach § 63 des Strafgesetzbuches wegen mehrerer solcher Taten angeordnet wurde oder wenn der Betroffene wegen einer oder mehrerer solcher Taten, die er vor der zur Unterbringung nach § 63 des Strafgesetzbuches führenden Tat begangen hat, schon einmal zu einer Jugendstrafe von mindestens drei Jahren verurteilt oder in einem psychiatrischen Krankenhaus untergebracht worden war und

2. die Gesamtwürdigung des Betroffenen, seiner Taten und ergänzend seiner Entwicklung bis zum Zeitpunkt der Entscheidung ergibt, dass er mit hoher Wahrscheinlichkeit erneut Straftaten der in Absatz 2 bezeichneten Art begehen wird.

(5) Die regelmäßige Frist zur Prüfung, ob die weitere Vollstreckung der Unterbringung in der Sicherungsverwahrung zur Bewährung auszusetzen oder für erledigt zu erklären ist (§ 67e des Strafgesetzbuches), beträgt in den Fällen der Absätze 2 und 4 sechs Monate, wenn die untergebrachte Person bei Beginn des Fristlaufs das vierundzwanzigste Lebensjahr noch nicht vollendet hat.

§ 8 Verbindung von Maßnahmen und Jugendstrafe

(1) Erziehungsmaßnahmen und Zuchtmittel, ebenso mehrere Erziehungsmaßnahmen oder mehrere Zuchtmittel können nebeneinander angeordnet werden. Mit der Anordnung von Hilfe zur Erziehung nach § 12 Nr. 2 darf Jugendarrest nicht verbunden werden.

(2) Neben Jugendstrafe können nur Weisungen und Auflagen erteilt und die Erziehungsbeistandschaft angeordnet werden. Unter den Voraussetzungen des § 16a kann neben der Verhängung einer Jugendstrafe oder der Aussetzung ihrer Verhängung auch Jugendarrest angeordnet werden. Steht der Jugendliche unter Bewährungsaufsicht, so ruht eine gleichzeitig bestehende Erziehungsbeistandschaft bis zum Ablauf der Bewährungszeit.

(3) Neben Erziehungsmaßnahmen, Zuchtmitteln und Jugendstrafe kann auf die nach diesem Gesetz zulässigen Nebenstrafen und Nebenfolgen erkannt werden.

Zweiter Abschnitt

Erziehungsmaßnahmen

§ 9 Arten

Erziehungsmaßnahmen sind

1. die Erteilung von Weisungen,
2. die Anordnung, Hilfe zur Erziehung im Sinne des § 12 in Anspruch zu nehmen.

§ 10 Weisungen

(1) Weisungen sind Gebote und Verbote, welche die Lebensführung des Jugendlichen regeln und dadurch seine Erziehung fördern und sichern sollen. Dabei dürfen an die Lebensführung des Jugendlichen keine unzumutbaren Anforderungen gestellt werden. Der Richter kann dem Jugendlichen insbesondere auferlegen,

1. Weisungen zu befolgen, die sich auf den Aufenthaltsort beziehen,
2. bei einer Familie oder in einem Heim zu wohnen,

- 3.eine Ausbildungs- oder Arbeitsstelle anzunehmen,
- 4.Arbeitsleistungen zu erbringen,
- 5.sich der Betreuung und Aufsicht einer bestimmten Person (Betreuungshelfer) zu unterstellen,
- 6.an einem sozialen Trainingskurs teilzunehmen,
- 7.sich zu bemühen, einen Ausgleich mit dem Verletzten zu erreichen (Täter-Opfer-Ausgleich),
- 8.den Verkehr mit bestimmten Personen oder den Besuch von Gast- oder Vergnügungsstätten zu unterlassen oder
- 9.an einem Verkehrsunterricht teilzunehmen.

(2) Der Richter kann dem Jugendlichen auch mit Zustimmung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters auferlegen, sich einer heilerzieherischen Behandlung durch einen Sachverständigen oder einer Entziehungskur zu unterziehen. Hat der Jugendliche das sechzehnte Lebensjahr vollendet, so soll dies nur mit seinem Einverständnis geschehen.

§ 11 Laufzeit und nachträgliche Änderung von Weisungen;

Folgen der Zuwiderhandlung

(1) Der Richter bestimmt die Laufzeit der Weisungen. Die Laufzeit darf zwei Jahre nicht überschreiten; sie soll bei einer Weisung nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 5 nicht mehr als ein Jahr, bei einer Weisung nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 6 nicht mehr als sechs Monate betragen.

(2) Der Richter kann Weisungen ändern, von ihnen befreien oder ihre Laufzeit vor Ablauf bis auf drei Jahre verlängern, wenn dies aus Gründen der Erziehung geboten ist.

(3) Kommt der Jugendliche Weisungen schuldhaft nicht nach, so kann Jugendarrest verhängt werden, wenn eine Belehrung über die Folgen schuldhafter Zuwiderhandlung erfolgt war. Hiernach verhängter Jugendarrest darf bei einer Verurteilung insgesamt die Dauer von vier Wochen nicht überschreiten. Der Richter sieht von der Vollstreckung des Jugendarrestes ab, wenn der Jugendliche nach Verhängung des Arrestes der Weisung nachkommt.

§ 12 Hilfe zur Erziehung

Der Richter kann dem Jugendlichen nach Anhörung des Jugendamts auch auferlegen, unter den im Achten Buch Sozialgesetzbuch genannten Voraussetzungen Hilfe zur Erziehung

- 1.in Form der Erziehungsbeistandschaft im Sinne des § 30 des Achten Buches Sozialgesetzbuch oder
 - 2.in einer Einrichtung über Tag und Nacht oder in einer sonstigen betreuten Wohnform im Sinne des § 34 des Achten Buches Sozialgesetzbuch
- in Anspruch zu nehmen.

Dritter Abschnitt

Zuchtmittel

§ 13 Arten und Anwendung

(1) Der Richter ahndet die Straftat mit Zuchtmitteln, wenn Jugendstrafe nicht geboten ist, dem Jugendlichen aber eindringlich zum Bewußtsein gebracht werden muß, daß er für das von ihm begangene Unrecht einzustehen hat.

(2) Zuchtmittel sind

- 1.die Verwarnung,
- 2.die Erteilung von Auflagen,
- 3.der Jugendarrest.

(3) Zuchtmittel haben nicht die Rechtswirkungen einer Strafe.

§ 14 Verwarnung

Durch die Verwarnung soll dem Jugendlichen das Unrecht der Tat eindringlich vorgehalten werden.

§ 15 Auflagen

(1) Der Richter kann dem Jugendlichen auferlegen,

- 1.nach Kräften den durch die Tat verursachten Schaden wiedergutzumachen,
- 2.sich persönlich bei dem Verletzten zu entschuldigen,
- 3.Arbeitsleistungen zu erbringen oder
- 4.einen Geldbetrag zugunsten einer gemeinnützigen Einrichtung zu zahlen.

Dabei dürfen an den Jugendlichen keine unzumutbaren Anforderungen gestellt werden.

(2) Der Richter soll die Zahlung eines Geldbetrages nur anordnen, wenn

- 1.der Jugendliche eine leichte Verfehlung begangen hat und anzunehmen ist, daß er den Geldbetrag aus Mitteln zahlt, über die er selbständig verfügen darf, oder
- 2.dem Jugendlichen der Gewinn, den er aus der Tat erlangt, oder das Entgelt, das er für sie erhalten hat, entzogen werden soll.

(3) Der Richter kann nachträglich Auflagen ändern oder von ihrer Erfüllung ganz oder zum Teil befreien, wenn dies aus Gründen der Erziehung geboten ist. Bei schuldhafter Nichterfüllung von Auflagen gilt § 11 Abs. 3 entsprechend. Ist Jugendarrest vollstreckt worden, so kann der Richter die Auflagen ganz oder zum Teil für erledigt erklären.

§ 16 Jugendarrest

(1) Der Jugendarrest ist Freizeitarrest, Kurzarrest oder Dauerarrest.

(2) Der Freizeitarrest wird für die wöchentliche Freizeit des Jugendlichen verhängt und auf eine oder zwei Freizeiten bemessen.

(3) Der Kurzarrest wird statt des Freizeitarrestes verhängt, wenn der zusammenhängende Vollzug aus Gründen der Erziehung zweckmäßig erscheint und weder die Ausbildung noch die Arbeit des Jugendlichen beeinträchtigt werden. Dabei stehen zwei Tage Kurzarrest einer Freizeit gleich.

(4) Der Dauerarrest beträgt mindestens eine Woche und höchstens vier Wochen. Er wird nach vollen Tagen oder Wochen bemessen.

§ 16a Jugendarrest neben Jugendstrafe

(1) Wird die Verhängung oder die Vollstreckung der Jugendstrafe zur Bewährung ausgesetzt, so kann abweichend von § 13 Absatz 1 daneben Jugendarrest verhängt werden, wenn

1. dies unter Berücksichtigung der Belehrung über die Bedeutung der Aussetzung zur Bewährung und unter Berücksichtigung der Möglichkeit von Weisungen und Auflagen geboten ist, um dem Jugendlichen seine Verantwortlichkeit für das begangene Unrecht und die Folgen weiterer Straftaten zu verdeutlichen,

2. dies geboten ist, um den Jugendlichen zunächst für eine begrenzte Zeit aus einem Lebensumfeld mit schädlichen Einflüssen herauszunehmen und durch die Behandlung im Vollzug des Jugendarrests auf die Bewährungszeit vorzubereiten, oder

3. dies geboten ist, um im Vollzug des Jugendarrests eine nachdrücklichere erzieherische Einwirkung auf den Jugendlichen zu erreichen oder um dadurch bessere Erfolgsaussichten für eine erzieherische Einwirkung in der Bewährungszeit zu schaffen.

(2) Jugendarrest nach Absatz 1 Nummer 1 ist in der Regel nicht geboten, wenn der Jugendliche bereits früher Jugendarrest als Dauerarrest verbüßt oder sich nicht nur kurzfristig im Vollzug von Untersuchungshaft befunden hat.

Vierter Abschnitt

Die Jugendstrafe

§ 17 Form und Voraussetzungen

(1) Die Jugendstrafe ist Freiheitsentzug in einer für ihren Vollzug vorgesehenen Einrichtung.

(2) Der Richter verhängt Jugendstrafe, wenn wegen der schädlichen Neigungen des Jugendlichen, die in der Tat hervorgetreten sind, Erziehungsmaßregeln oder Zuchtmittel zur Erziehung nicht ausreichen oder wenn wegen der Schwere der Schuld Strafe erforderlich ist.

§ 18 Dauer der Jugendstrafe

(1) Das Mindestmaß der Jugendstrafe beträgt sechs Monate, das Höchstmaß fünf Jahre. Handelt es sich bei der Tat um ein Verbrechen, für das nach dem allgemeinen Strafrecht eine Höchststrafe von mehr als zehn Jahren Freiheitsstrafe angedroht ist, so ist das Höchstmaß zehn Jahre. Die Strafrahmen des allgemeinen Strafrechts gelten nicht.

(2) Die Jugendstrafe ist so zu bemessen, daß die erforderliche erzieherische Einwirkung möglich ist.

§ 19

-

Fünfter Abschnitt

Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung

§ 20

(weggefallen)

§ 21 Strafaussetzung

(1) Bei der Verurteilung zu einer Jugendstrafe von nicht mehr als einem Jahr setzt das Gericht die Vollstreckung der Strafe zur Bewährung aus, wenn zu erwarten ist, daß der Jugendliche sich schon die Verurteilung zur Warnung dienen lassen und auch ohne die Einwirkung des Strafvollzugs unter der erzieherischen Einwirkung in der Bewährungszeit künftig einen rechtschaffenen Lebenswandel führen wird. Dabei sind namentlich die Persönlichkeit des Jugendlichen, sein Vorleben, die Umstände seiner Tat, sein Verhalten nach der Tat, seine Lebensverhältnisse und die Wirkungen zu berücksichtigen, die von der Aussetzung für ihn zu erwarten sind. Das Gericht setzt die Vollstreckung der Strafe auch dann zur Bewährung aus, wenn die in Satz 1 genannte Erwartung erst dadurch begründet wird, dass neben der Jugendstrafe ein Jugendarrest nach § 16a verhängt wird.

(2) Das Gericht setzt unter den Voraussetzungen des Absatzes 1 auch die Vollstreckung einer höheren Jugendstrafe, die zwei Jahre nicht übersteigt, zur Bewährung aus, wenn nicht die Vollstreckung im Hinblick auf die Entwicklung des Jugendlichen geboten ist.

(3) Die Strafaussetzung kann nicht auf einen Teil der Jugendstrafe beschränkt werden. Sie wird durch eine Anrechnung von Untersuchungshaft oder einer anderen Freiheitsentziehung nicht ausgeschlossen.

§ 22 Bewährungszeit

(1) Der Richter bestimmt die Dauer der Bewährungszeit. Sie darf drei Jahre nicht überschreiten und zwei Jahre nicht unterschreiten.

(2) Die Bewährungszeit beginnt mit der Rechtskraft der Entscheidung über die Aussetzung der Jugendstrafe. Sie kann nachträglich bis auf ein Jahr verkürzt oder vor ihrem Ablauf bis auf vier Jahre verlängert werden. In den Fällen des § 21 Abs. 2 darf die Bewährungszeit jedoch nur bis auf zwei Jahre verkürzt werden.

§ 23 Weisungen und Auflagen

(1) Der Richter soll für die Dauer der Bewährungszeit die Lebensführung des Jugendlichen durch Weisungen erzieherisch beeinflussen. Er kann dem Jugendlichen auch Auflagen erteilen. Diese Anordnungen kann er auch nachträglich treffen, ändern oder aufheben. Die §§ 10, 11 Abs. 3 und § 15 Abs. 1, 2, 3 Satz 2 gelten entsprechend.

(2) Macht der Jugendliche Zusagen für seine künftige Lebensführung oder er bietet er sich zu angemessenen Leistungen, die der Genugtuung für das begangene Unrecht dienen, so sieht der Richter in der Regel von entsprechenden Weisungen oder Auflagen vorläufig ab, wenn die Erfüllung der Zusagen oder des Anerbietens zu erwarten ist.

§ 24 Bewährungshilfe

(1) Der Richter unterstellt den Jugendlichen in der Bewährungszeit für höchstens zwei Jahre der Aufsicht und Leitung eines hauptamtlichen Bewährungshelfers. Er kann ihn auch einem ehrenamtlichen Bewährungshelfer unterstellen, wenn dies aus Gründen der Erziehung zweckmäßig erscheint. § 22 Abs. 2 Satz 1 gilt entsprechend.

(2) Der Richter kann eine nach Absatz 1 getroffene Entscheidung vor Ablauf der Unterstellungszeit ändern oder aufheben; er kann auch die Unterstellung des Jugendlichen in der Bewährungszeit erneut anordnen. Dabei kann das in Absatz 1 Satz 1 bestimmte Höchstmaß überschritten werden.

(3) Der Bewährungshelfer steht dem Jugendlichen helfend und betreuend zur Seite. Er überwacht im Einvernehmen mit dem Richter die Erfüllung der Weisungen, Auflagen, Zusagen und Anerbieten. Der Bewährungshelfer soll die Erziehung des Jugendlichen fördern und möglichst mit dem Erziehungsberechtigten und dem gesetzlichen Vertreter vertrauensvoll zusammenwirken. Er hat bei der Ausübung seines Amtes das Recht auf Zutritt zu dem Jugendlichen. Er kann von dem Erziehungsberechtigten, dem gesetzlichen Vertreter, der Schule, dem Auszubildenden Auskunft über die Lebensführung des Jugendlichen verlangen.

§ 25 Bestellung und Pflichten des Bewährungshelfers

Der Bewährungshelfer wird vom Richter bestellt. Der Richter kann ihm für seine Tätigkeit nach § 24 Abs. 3 Anweisungen erteilen. Der Bewährungshelfer berichtet über die Lebensführung des Jugendlichen in Zeitabständen, die der Richter bestimmt. Gröbliche oder beharrliche Verstöße gegen Weisungen, Auflagen, Zusagen oder Anerbieten teilt er dem Richter mit.

§ 26 Widerruf der Strafaussetzung

(1) Das Gericht widerruft die Aussetzung der Jugendstrafe, wenn der Jugendliche

1. in der Bewährungszeit eine Straftat begeht und dadurch zeigt, daß die Erwartung, die der Strafaussetzung zugrunde lag, sich nicht erfüllt hat,

2. gegen Weisungen gröblich oder beharrlich verstößt oder sich der Aufsicht und Leitung des Bewährungshelfers beharrlich entzieht und dadurch Anlaß zu der Besorgnis gibt, daß er erneut Straftaten begehen wird, oder

3. gegen Auflagen gröblich oder beharrlich verstößt.

Satz 1 Nr. 1 gilt entsprechend, wenn die Tat in der Zeit zwischen der Entscheidung über die Strafaussetzung und deren Rechtskraft begangen worden ist. Wurde die Jugendstrafe nachträglich durch Beschluss ausgesetzt, ist auch § 57 Absatz 5 Satz 2 des Strafgesetzbuches entsprechend anzuwenden.

(2) Das Gericht sieht jedoch von dem Widerruf ab, wenn es ausreicht,

1. weitere Weisungen oder Auflagen zu erteilen,

2. die Bewährungs- oder Unterstellungszeit bis zu einem Höchstmaß von vier Jahren zu verlängern oder

3. den Jugendlichen vor Ablauf der Bewährungszeit erneut einem Bewährungshelfer zu unterstellen.

(3) Leistungen, die der Jugendliche zur Erfüllung von Weisungen, Auflagen, Zusagen oder Anerbieten (§ 23) erbracht hat, werden nicht erstattet. Das Gericht kann jedoch, wenn es die Strafaussetzung widerruft, Leistungen, die der Jugendliche zur Erfüllung von Auflagen oder entsprechenden Anerbieten erbracht hat, auf

die Jugendstrafe anrechnen. Jugendarrest, der nach § 16a verhängt wurde, wird in dem Umfang, in dem er verbüßt wurde, auf die Jugendstrafe angerechnet.

§ 26a Erlaß der Jugendstrafe

Widerruft der Richter die Strafaussetzung nicht, so erläßt er die Jugendstrafe nach Ablauf der Bewährungszeit. § 26 Abs. 3 Satz 1 ist anzuwenden.

Sechster Abschnitt

Aussetzung der Verhängung der Jugendstrafe

§ 27 Voraussetzungen

Kann nach Erschöpfung der Ermittlungsmöglichkeiten nicht mit Sicherheit beurteilt werden, ob in der Straftat eines Jugendlichen schädliche Neigungen von einem Umfang hervorgetreten sind, daß eine Jugendstrafe erforderlich ist, so kann der Richter die Schuld des Jugendlichen feststellen, die Entscheidung über die Verhängung der Jugendstrafe aber für eine von ihm zu bestimmende Bewährungszeit aussetzen.

§ 28 Bewährungszeit

(1) Die Bewährungszeit darf zwei Jahre nicht überschreiten und ein Jahr nicht unterschreiten.

(2) Die Bewährungszeit beginnt mit der Rechtskraft des Urteils, in dem die Schuld des Jugendlichen festgestellt wird. Sie kann nachträglich bis auf ein Jahr verkürzt oder vor ihrem Ablauf bis auf zwei Jahre verlängert werden.

§ 29 Bewährungshilfe

Der Jugendliche wird für die Dauer oder einen Teil der Bewährungszeit der Aufsicht und Leitung eines Bewährungshelfers unterstellt. Die §§ 23, 24 Abs. 1 Satz 1 und 2, Abs. 2 und 3 und die §§ 25, 28 Abs. 2 Satz 1 sind entsprechend anzuwenden.

§ 30 Verhängung der Jugendstrafe;

Tilgung des Schuldspruchs

(1) Stellt sich vor allem durch schlechte Führung des Jugendlichen während der Bewährungszeit heraus, daß die in dem Schuldspruch mißbilligte Tat auf schädliche Neigungen von einem Umfang zurückzuführen ist, daß eine Jugendstrafe erforderlich ist, so erkennt das Gericht auf die Strafe, die es im Zeitpunkt des Schuldspruchs bei sicherer Beurteilung der schädlichen Neigungen des Jugendlichen ausgesprochen hätte. § 26 Absatz 3 Satz 3 gilt entsprechend.

(2) Liegen die Voraussetzungen des Absatzes 1 Satz 1 nach Ablauf der Bewährungszeit nicht vor, so wird der Schuldspruch getilgt.

Siebenter Abschnitt

Mehrere Straftaten

§ 31 Mehrere Straftaten eines Jugendlichen

(1) Auch wenn ein Jugendlicher mehrere Straftaten begangen hat, setzt das Gericht nur einheitlich Erziehungsmaßregeln, Zuchtmittel oder eine Jugendstrafe fest. Soweit es dieses Gesetz zuläßt (§ 8), können ungleichartige Erziehungsmaßregeln und Zuchtmittel nebeneinander angeordnet oder Maßnahmen mit der Strafe verbunden werden. Die gesetzlichen Höchstgrenzen des Jugendarrestes und der Jugendstrafe dürfen nicht überschritten werden.

(2) Ist gegen den Jugendlichen wegen eines Teils der Straftaten bereits rechtskräftig die Schuld festgestellt oder eine Erziehungsmaßregel, ein Zuchtmittel oder eine Jugendstrafe festgesetzt worden, aber noch nicht vollständig ausgeführt, verbüßt oder sonst erledigt, so wird unter Einbeziehung des Urteils in gleicher Weise nur einheitlich auf Maßnahmen oder Jugendstrafe erkannt. Die Anrechnung bereits verbüßten Jugendarrestes steht im Ermessen des Gerichts, wenn es auf Jugendstrafe erkennt. § 26 Absatz 3 Satz 3 und § 30 Absatz 1 Satz 2 bleiben unberührt.

(3) Ist es aus erzieherischen Gründen zweckmäßig, so kann das Gericht davon absehen, schon abgeurteilte Straftaten in die neue Entscheidung einzubeziehen. Dabei kann es Erziehungsmaßregeln und Zuchtmittel für erledigt erklären, wenn es auf Jugendstrafe erkennt.

§ 32 Mehrere Straftaten in verschiedenen Alters- und Reifestufen

Für mehrere Straftaten, die gleichzeitig abgeurteilt werden und auf die teils Jugendstrafrecht und teils allgemeines Strafrecht anzuwenden wäre, gilt einheitlich das Jugendstrafrecht, wenn das Schwergewicht bei den Straftaten liegt, die nach Jugendstrafrecht zu beurteilen wären. Ist dies nicht der Fall, so ist einheitlich das allgemeine Strafrecht anzuwenden.

Zweites Hauptstück

Jugendgerichtsverfassung und Jugendstrafverfahren

Erster Abschnitt

Jugendgerichtsverfassung

§ 33 Jugendgerichte

(1) Über Verfehlungen Jugendlicher entscheiden die Jugendgerichte.

(2) Jugendgerichte sind der Strafrichter als Jugendrichter, das Schöffengericht (Jugendschöffengericht) und die Strafkammer (Jugendkammer).

(3) Die Landesregierungen werden ermächtigt, durch Rechtsverordnung zu regeln, daß ein Richter bei einem Amtsgericht zum Jugendrichter für den Bezirk mehrerer Amtsgerichte (Bezirksjugendrichter) bestellt und daß bei einem Amtsgericht ein gemeinsames Jugendschöffengericht für den Bezirk mehrerer Amtsgerichte eingerichtet wird. Die Landesregierungen können die Ermächtigung durch Rechtsverordnung auf die Landesjustizverwaltungen übertragen.

§ 33a Besetzung des Jugendschöffengerichts

(1) Das Jugendschöffengericht besteht aus dem Jugendrichter als Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen. Als Jugendschöffen sollen zu jeder Hauptverhandlung ein Mann und eine Frau herangezogen werden.

(2) Bei Entscheidungen außerhalb der Hauptverhandlung wirken die Jugendschöffen nicht mit.

§ 33b Besetzung der Jugendkammer

(1) Die Jugendkammer ist mit drei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen (große Jugendkammer), in Verfahren über Berufungen gegen Urteile des Jugendrichters mit dem Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen (kleine Jugendkammer) besetzt.

(2) Bei der Eröffnung des Hauptverfahrens beschließt die große Jugendkammer über ihre Besetzung in der Hauptverhandlung. Ist das Hauptverfahren bereits eröffnet, beschließt sie hierüber bei der Anberaumung des Termins zur Hauptverhandlung. Sie beschließt eine Besetzung mit drei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen, wenn

1. die Sache nach den allgemeinen Vorschriften einschließlich der Regelung des § 74e des Gerichtsverfassungsgesetzes zur Zuständigkeit des Schwurgerichts gehört,
2. ihre Zuständigkeit nach § 41 Absatz 1 Nummer 5 begründet ist oder
3. nach dem Umfang oder der Schwierigkeit der Sache die Mitwirkung eines dritten Richters notwendig erscheint.

Im Übrigen beschließt die große Jugendkammer eine Besetzung mit zwei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen.

(3) Die Mitwirkung eines dritten Richters ist nach Absatz 2 Satz 3 Nummer 3 in der Regel notwendig, wenn

1. die Jugendkammer die Sache nach § 41 Absatz 1 Nummer 2 übernommen hat,
2. die Hauptverhandlung voraussichtlich länger als zehn Tage dauern wird oder
3. die Sache eine der in § 74c Absatz 1 Satz 1 des Gerichtsverfassungsgesetzes genannten Straftaten zum Gegenstand hat.

(4) In Verfahren über die Berufung gegen ein Urteil des Jugendschöffengerichts gilt Absatz 2 entsprechend. Die große Jugendkammer beschließt ihre Besetzung mit drei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen auch dann, wenn mit dem angefochtenen Urteil auf eine Jugendstrafe von mehr als vier Jahren erkannt wurde.

(5) Hat die große Jugendkammer eine Besetzung mit zwei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen beschlossen und ergeben sich vor Beginn der Hauptverhandlung neue Umstände, die nach Maßgabe der Absätze 2 bis 4 eine Besetzung mit drei Richtern einschließlich des Vorsitzenden und zwei Jugendschöffen erforderlich machen, beschließt sie eine solche Besetzung.

(6) Ist eine Sache vom Revisionsgericht zurückverwiesen oder die Hauptverhandlung ausgesetzt worden, kann die jeweils zuständige Jugendkammer erneut nach Maßgabe der Absätze 2 bis 4 über ihre Besetzung beschließen.

(7) § 33a Abs. 1 Satz 2, Abs. 2 gilt entsprechend.

§ 34 Aufgaben des Jugendrichters

(1) Dem Jugendrichter obliegen alle Aufgaben, die ein Richter beim Amtsgericht im Strafverfahren hat.

(2) Dem Jugendrichter sollen für die Jugendlichen die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben übertragen werden. Aus besonderen Gründen, namentlich wenn der Jugendrichter für den Bezirk mehrerer Amtsgerichte bestellt ist, kann hiervon abgewichen werden.

(3) Familiengerichtliche Erziehungsaufgaben sind

1. die Unterstützung der Eltern, des Vormundes und des Pflegers durch geeignete Maßnahmen (§ 1631 Abs. 3, §§ 1800, 1915 des Bürgerlichen Gesetzbuches),
2. die Maßnahmen zur Abwendung einer Gefährdung des Jugendlichen (§§ 1666, 1666a, 1837 Abs. 4, § 1915 des Bürgerlichen Gesetzbuches).
3. (weggefallen)

§ 35 Jugendschöffen

(1) Die Schöffen der Jugendgerichte (Jugendschöffen) werden auf Vorschlag des Jugendhilfeausschusses für die Dauer von fünf Geschäftsjahren von dem in § 40 des Gerichtsverfassungsgesetzes vorgesehenen Ausschuß gewählt. Dieser soll eine gleiche Anzahl von Männern und Frauen wählen.

(2) Der Jugendhilfeausschuß soll ebensoviele Männer wie Frauen und muss mindestens die doppelte Anzahl von Personen vorschlagen, die als Jugendschöffen und -hilfsschöffen benötigt werden. Die Vorgeschlagenen sollen erzieherisch befähigt und in der Jugendziehung erfahren sein.

(3) Die Vorschlagsliste des Jugendhilfeausschusses gilt als Vorschlagsliste im Sinne des § 36 des Gerichtsverfassungsgesetzes. Für die Aufnahme in die Liste ist die Zustimmung von zwei Dritteln der anwesenden stimmberechtigten Mitglieder, mindestens jedoch der Hälfte aller stimmberechtigten Mitglieder des Jugendhilfeausschusses erforderlich. Die Vorschlagsliste ist im Jugendamt eine Woche lang zu jedermanns Einsicht aufzulegen. Der Zeitpunkt der Auflegung ist vorher öffentlich bekanntzumachen.

(4) Bei der Entscheidung über Einsprüche gegen die Vorschlagsliste des Jugendhilfeausschusses und bei der Wahl der Jugendschöffen und -hilfsschöffen führt der Jugendrichter den Vorsitz in dem Schöffenwahlausschuß.

(5) Die Jugendschöffen werden in besondere für Männer und Frauen getrennt zu führende Schöffenlisten aufgenommen.

(6) Die Wahl der Jugendschöffen erfolgt gleichzeitig mit der Wahl der Schöffen für die Schöffengerichte und die Strafkammern.

§ 36 Jugendstaatsanwalt

(1) Für Verfahren, die zur Zuständigkeit der Jugendgerichte gehören, werden Jugendstaatsanwälte bestellt. Richter auf Probe und Beamte auf Probe sollen im ersten Jahr nach ihrer Ernennung nicht zum Jugendstaatsanwalt bestellt werden.

(2) Jugendstaatsanwaltliche Aufgaben dürfen Amtsanwälten nur übertragen werden, wenn diese die besonderen Anforderungen erfüllen, die für die Wahrnehmung jugendstaatsanwaltlicher Aufgaben an Staatsanwälte gestellt werden. Referendaren kann im Einzelfall die Wahrnehmung jugendstaatsanwaltlicher Aufgaben unter Aufsicht eines Jugendstaatsanwalts übertragen werden. Die Sitzungsververtretung in Verfahren vor den Jugendgerichten dürfen Referendare nur unter Aufsicht und im Beisein eines Jugendstaatsanwalts wahrnehmen.

§ 37 Auswahl der Jugendrichter und Jugendstaatsanwälte

Die Richter bei den Jugendgerichten und die Jugendstaatsanwälte sollen erzieherisch befähigt und in der Jugendziehung erfahren sein.

§ 38 Jugendgerichtshilfe

(1) Die Jugendgerichtshilfe wird von den Jugendämtern im Zusammenwirken mit den Vereinigungen für Jugendhilfe ausgeübt.

(2) Die Vertreter der Jugendgerichtshilfe bringen die erzieherischen, sozialen und fürsorgerischen Gesichtspunkte im Verfahren vor den Jugendgerichten zur Geltung. Sie unterstützen zu diesem Zweck die beteiligten Behörden durch Erforschung der Persönlichkeit, der Entwicklung und der Umwelt des Beschuldigten und äußern sich zu den Maßnahmen, die zu ergreifen sind. In Haftsachen berichten sie beschleunigt über das Ergebnis ihrer Nachforschungen. In die Hauptverhandlung soll der Vertreter der Jugendgerichtshilfe entsandt werden, der die Nachforschungen angestellt hat. Soweit nicht ein Bewährungshelfer dazu berufen ist, wachen sie darüber, daß der Jugendliche Weisungen und Auflagen nachkommt. Erhebliche Zuwiderhandlungen teilen sie dem Richter mit. Im Fall der Unterstellung nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 5 üben sie die Betreuung und Aufsicht aus, wenn der Richter nicht eine andere Person damit betraut. Während der Bewährungszeit arbeiten sie eng mit dem Bewährungshelfer zusammen. Während des Vollzugs bleiben sie mit dem Jugendlichen in Verbindung und nehmen sich seiner Wiedereingliederung in die Gemeinschaft an.

(3) Im gesamten Verfahren gegen einen Jugendlichen ist die Jugendgerichtshilfe heranzuziehen. Dies soll so früh wie möglich geschehen. Vor der Erteilung von Weisungen (§ 10) sind die Vertreter der Jugendgerichtshilfe stets zu hören; kommt eine Betreuungsweisung in Betracht, sollen sie sich auch dazu äußern, wer als Betreuungshelfer bestellt werden soll.

Zweiter Abschnitt

Zuständigkeit

§ 39 Sachliche Zuständigkeit des Jugendrichters

(1) Der Jugendrichter ist zuständig für Verfehlungen Jugendlicher, wenn nur Erziehungsmaßregeln, Zuchtmittel, nach diesem Gesetz zulässige Nebenstrafen und Nebenfolgen oder die Entziehung der Fahrerlaubnis zu erwarten sind und der Staatsanwalt Anklage beim Strafrichter erhebt. Der Jugendrichter ist nicht zuständig in Sachen, die nach § 103 gegen Jugendliche und Erwachsene verbunden sind, wenn für die Erwachsenen nach allgemeinen Vorschriften der Richter beim Amtsgericht nicht zuständig wäre. § 209 Abs. 2 der Strafprozeßordnung gilt entsprechend.

(2) Der Jugendrichter darf auf Jugendstrafe von mehr als einem Jahr nicht erkennen; die Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus darf er nicht anordnen.

§ 40 Sachliche Zuständigkeit des Jugendschöffengerichts

(1) Das Jugendschöffengericht ist zuständig für alle Verfehlungen, die nicht zur Zuständigkeit eines anderen Jugendgerichts gehören. § 209 der Strafprozeßordnung gilt entsprechend.

(2) Das Jugendschöffengericht kann bis zur Eröffnung des Hauptverfahrens von Amts wegen die Entscheidung der Jugendkammer darüber herbeiführen, ob sie eine Sache wegen ihres besonderen Umfangs übernehmen will.

(3) Vor Erlaß des Übernahmebeschlusses fordert der Vorsitzende der Jugendkammer den Angeschuldigten auf, sich innerhalb einer zu bestimmenden Frist zu erklären, ob er die Vornahme einzelner Beweiserhebungen vor der Hauptverhandlung beantragen will.

(4) Der Beschluß, durch den die Jugendkammer die Sache übernimmt oder die Übernahme ablehnt, ist nicht anfechtbar. Der Übernahmebeschluß ist mit dem Eröffnungsbeschluß zu verbinden.

§ 41 Sachliche Zuständigkeit der Jugendkammer

(1) Die Jugendkammer ist als erkennendes Gericht des ersten Rechtszuges zuständig in Sachen,

1. die nach den allgemeinen Vorschriften einschließlich der Regelung des § 74e des Gerichtsverfassungsgesetzes zur Zuständigkeit des Schwurgerichts gehören,

2. die sie nach Vorlage durch das Jugendschöffengericht wegen ihres besonderen Umfangs übernimmt (§ 40 Abs. 2),

3. die nach § 103 gegen Jugendliche und Erwachsene verbunden sind, wenn für die Erwachsenen nach allgemeinen Vorschriften eine große Strafkammer zuständig wäre,

4. bei denen die Staatsanwaltschaft wegen der besonderen Schutzbedürftigkeit von Verletzten der Straftat, die als Zeugen in Betracht kommen, Anklage bei der Jugendkammer erhebt und

5. bei denen dem Beschuldigten eine Tat der in § 7 Abs. 2 bezeichneten Art vorgeworfen wird und eine höhere Strafe als fünf Jahre Jugendstrafe oder die Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus zu erwarten ist.

(2) Die Jugendkammer ist außerdem zuständig für die Verhandlung und Entscheidung über das Rechtsmittel der Berufung gegen die Urteile des Jugendrichters und des Jugendschöffengerichts. Sie trifft auch die in § 73 Abs. 1 des Gerichtsverfassungsgesetzes bezeichneten Entscheidungen.

§ 42 Örtliche Zuständigkeit

(1) Neben dem Richter, der nach dem allgemeinen Verfahrensrecht oder nach besonderen Vorschriften zuständig ist, sind zuständig

1. der Richter, dem die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben für den Beschuldigten obliegen,

2. der Richter, in dessen Bezirk sich der auf freiem Fuß befindliche Beschuldigte zur Zeit der Erhebung der Anklage aufhält,

3. solange der Beschuldigte eine Jugendstrafe noch nicht vollständig verbüßt hat, der Richter, dem die Aufgaben des Vollstreckungsleiters obliegen.

(2) Der Staatsanwalt soll die Anklage nach Möglichkeit vor dem Richter erheben, dem die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben obliegen, solange aber der Beschuldigte eine Jugendstrafe noch nicht vollständig verbüßt hat, vor dem Richter, dem die Aufgaben des Vollstreckungsleiters obliegen.

(3) Wechselt der Angeklagte seinen Aufenthalt, so kann der Richter das Verfahren mit Zustimmung des Staatsanwalts an den Richter abgeben, in dessen Bezirk sich der Angeklagte aufhält. Hat der Richter, an den das Verfahren abgegeben worden ist, gegen die Übernahme Bedenken, so entscheidet das gemeinschaftliche obere Gericht.

Dritter Abschnitt

Jugendstrafverfahren

Erster Unterabschnitt

Das Vorverfahren

§ 43 Umfang der Ermittlungen

(1) Nach Einleitung des Verfahrens sollen so bald wie möglich die Lebens- und Familienverhältnisse, der Werdegang, das bisherige Verhalten des Beschuldigten und alle übrigen Umstände ermittelt werden, die zur Beurteilung seiner seelischen, geistigen und charakterlichen Eigenart dienen können. Der Erziehungsberechtigte und der gesetzliche Vertreter, die Schule und der Auszubildende sollen, soweit möglich, gehört werden. Die Anhörung der Schule oder des Auszubildenden unterbleibt, wenn der Jugendliche davon unerwünschte Nachteile, namentlich den Verlust seines Ausbildungs- oder Arbeitsplatzes, zu besorgen hätte. § 38 Abs. 3 ist zu beachten.

(2) Soweit erforderlich, ist eine Untersuchung des Beschuldigten, namentlich zur Feststellung seines Entwicklungsstandes oder anderer für das Verfahren wesentlicher Eigenschaften, herbeizuführen. Nach Möglichkeit soll ein zur Untersuchung von Jugendlichen befähigter Sachverständiger mit der Durchführung der Anordnung beauftragt werden.

§ 44 Vernehmung des Beschuldigten

Ist Jugendstrafe zu erwarten, so soll der Staatsanwalt oder der Vorsitzende des Jugendgerichts den Beschuldigten vernehmen, ehe die Anklage erhoben wird.

§ 45 Absehen von der Verfolgung

(1) Der Staatsanwalt kann ohne Zustimmung des Richters von der Verfolgung absehen, wenn die Voraussetzungen des § 153 der Strafprozeßordnung vorliegen.

(2) Der Staatsanwalt sieht von der Verfolgung ab, wenn eine erzieherische Maßnahme bereits durchgeführt oder eingeleitet ist und er weder eine Beteiligung des Richters nach Absatz 3 noch die Erhebung der Anklage für erforderlich hält. Einer erzieherischen Maßnahme steht das Bemühen des Jugendlichen gleich, einen Ausgleich mit dem Verletzten zu erreichen.

(3) Der Staatsanwalt regt die Erteilung einer Ermahnung, von Weisungen nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 4, 7 und 9 oder von Auflagen durch den Jugendrichter an, wenn der Beschuldigte geständig ist und der Staatsanwalt die Anordnung einer solchen richterlichen Maßnahme für erforderlich, die Erhebung der Anklage aber nicht für geboten hält. Entspricht der Jugendrichter der Anregung, so sieht der Staatsanwalt von der Verfolgung ab, bei Erteilung von Weisungen oder Auflagen jedoch nur, nachdem der Jugendliche ihnen nachgekommen ist. § 11 Abs. 3 und § 15 Abs. 3 Satz 2 sind nicht anzuwenden. § 47 Abs. 3 findet entsprechende Anwendung.

§ 46 Wesentliches Ergebnis der Ermittlungen

Der Staatsanwalt soll das wesentliche Ergebnis der Ermittlungen in der Anklageschrift (§ 200 Abs. 2 der Strafprozeßordnung) so darstellen, daß die Kenntnisnahme durch den Beschuldigten möglichst keine Nachteile für seine Erziehung verursacht.

Zweiter Unterabschnitt

Das Hauptverfahren

§ 47 Einstellung des Verfahrens durch den Richter

(1) Ist die Anklage eingereicht, so kann der Richter das Verfahren einstellen, wenn

1. die Voraussetzungen des § 153 der Strafprozeßordnung vorliegen,
2. eine erzieherische Maßnahme im Sinne des § 45 Abs. 2, die eine Entscheidung durch Urteil entbehrlich macht, bereits durchgeführt oder eingeleitet ist,
3. der Richter eine Entscheidung durch Urteil für entbehrlich hält und gegen den geständigen Jugendlichen eine in § 45 Abs. 3 Satz 1 bezeichnete Maßnahme anordnet oder
4. der Angeklagte mangels Reife strafrechtlich nicht verantwortlich ist.

In den Fällen von Satz 1 Nr. 2 und 3 kann der Richter mit Zustimmung des Staatsanwalts das Verfahren vorläufig einstellen und dem Jugendlichen eine Frist von höchstens sechs Monaten setzen, binnen der er den Auflagen, Weisungen oder erzieherischen Maßnahmen nachzukommen hat. Die Entscheidung ergeht durch Beschluß. Der Beschluß ist nicht anfechtbar. Kommt der Jugendliche den Auflagen, Weisungen oder erzieherischen Maßnahmen nach, so stellt der Richter das Verfahren ein. § 11 Abs. 3 und § 15 Abs. 3 Satz 2 sind nicht anzuwenden.

(2) Die Einstellung bedarf der Zustimmung des Staatsanwalts, soweit er nicht bereits der vorläufigen Einstellung zugestimmt hat. Der Einstellungsbeschluß kann auch in der Hauptverhandlung ergehen. Er wird mit Gründen versehen und ist nicht anfechtbar. Die Gründe werden dem Angeklagten nicht mitgeteilt, soweit davon Nachteile für die Erziehung zu befürchten sind.

(3) Wegen derselben Tat kann nur auf Grund neuer Tatsachen oder Beweismittel von neuem Anklage erhoben werden.

§ 47a Vorrang der Jugendgerichte

Ein Jugendgericht darf sich nach Eröffnung des Hauptverfahrens nicht für unzuständig erklären, weil die Sache vor ein für allgemeine Strafsachen zuständiges Gericht gleicher oder niedrigerer Ordnung gehöre. § 103 Abs. 2 Satz 2, 3 bleibt unberührt.

§ 48 Nichtöffentlichkeit

(1) Die Verhandlung vor dem erkennenden Gericht einschließlich der Verkündung der Entscheidungen ist nicht öffentlich.

(2) Neben den am Verfahren Beteiligten ist dem Verletzten, seinem Erziehungsberechtigten und seinem gesetzlichen Vertreter und, falls der Angeklagte der Aufsicht und Leitung eines Bewährungshelfers oder der Betreuung und Aufsicht eines Betreuungshelfers untersteht oder für ihn ein Erziehungsbeistand bestellt ist, dem Helfer und dem Erziehungsbeistand die Anwesenheit gestattet. Das gleiche gilt in den Fällen, in denen

dem Jugendlichen Hilfe zur Erziehung in einem Heim oder einer vergleichbaren Einrichtung gewährt wird, für den Leiter der Einrichtung. Andere Personen kann der Vorsitzende aus besonderen Gründen, namentlich zu Ausbildungszwecken, zulassen.

(3) Sind in dem Verfahren auch Heranwachsende oder Erwachsene angeklagt, so ist die Verhandlung öffentlich. Die Öffentlichkeit kann ausgeschlossen werden, wenn dies im Interesse der Erziehung jugendlicher Angeklagter geboten ist.

§ 49

(weggefallen)

§ 50 Anwesenheit in der Hauptverhandlung

(1) Die Hauptverhandlung kann nur dann ohne den Angeklagten stattfinden, wenn dies im allgemeinen Verfahren zulässig wäre, besondere Gründe dafür vorliegen und der Staatsanwalt zustimmt.

(2) Der Vorsitzende soll auch die Ladung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters anordnen. Die Vorschriften über die Ladung, die Folgen des Ausbleibens und die Entschädigung von Zeugen gelten entsprechend.

(3) Dem Vertreter der Jugendgerichtshilfe sind Ort und Zeit der Hauptverhandlung mitzuteilen. Er erhält auf Verlangen das Wort.

(4) Nimmt ein bestellter Bewährungshelfer an der Hauptverhandlung teil, so soll er zu der Entwicklung des Jugendlichen in der Bewährungszeit gehört werden. Satz 1 gilt für einen bestellten Betreuungshelfer und den Leiter eines sozialen Trainingskurses, an dem der Jugendliche teilnimmt, entsprechend.

§ 51 Zeitweilige Ausschließung von Beteiligten

(1) Der Vorsitzende soll den Angeklagten für die Dauer solcher Erörterungen von der Verhandlung ausschließen, aus denen Nachteile für die Erziehung entstehen können. Er hat ihn von dem, was in seiner Abwesenheit verhandelt worden ist, zu unterrichten, soweit es für seine Verteidigung erforderlich ist.

(2) Der Vorsitzende kann auch Erziehungsberechtigte und gesetzliche Vertreter des Angeklagten von der Verhandlung ausschließen, soweit

1. erhebliche erzieherische Nachteile drohen, weil zu befürchten ist, dass durch die Erörterung der persönlichen Verhältnisse des Angeklagten in ihrer Gegenwart eine erforderliche künftige Zusammenarbeit zwischen den genannten Personen und der Jugendgerichtshilfe bei der Umsetzung zu erwartender jugendgerichtlicher Sanktionen in erheblichem Maße erschwert wird,

2. sie verdächtig sind, an der Verfehlung des Angeklagten beteiligt zu sein, oder soweit sie wegen einer Beteiligung verurteilt sind,

3. eine Gefährdung des Lebens, des Leibes oder der Freiheit des Angeklagten, eines Zeugen oder einer anderen Person oder eine sonstige erhebliche Beeinträchtigung des Wohls des Angeklagten zu besorgen ist,

4. zu befürchten ist, dass durch ihre Anwesenheit die Ermittlung der Wahrheit beeinträchtigt wird, oder

5. Umstände aus dem persönlichen Lebensbereich eines Verfahrensbeteiligten, Zeugen oder durch eine rechtswidrige Tat Verletzten zur Sprache kommen, deren Erörterung in ihrer Anwesenheit schutzwürdige Interessen verletzen würde, es sei denn, das Interesse der Erziehungsberechtigten und gesetzlichen Vertreter an der Erörterung dieser Umstände in ihrer Gegenwart überwiegt.

Der Vorsitzende kann in den Fällen des Satzes 1 Nr. 3 bis 5 auch Erziehungsberechtigte und gesetzliche Vertreter des Verletzten von der Verhandlung ausschließen, im Fall der Nummer 3 auch dann, wenn eine sonstige erhebliche Beeinträchtigung des Wohls des Verletzten zu besorgen ist. Erziehungsberechtigte und gesetzliche Vertreter sind auszuschließen, wenn die Voraussetzungen des Satzes 1 Nr. 5 vorliegen und der Ausschluss von der Person, deren Lebensbereich betroffen ist, beantragt wird. Satz 1 Nr. 5 gilt nicht, soweit die Personen, deren Lebensbereiche betroffen sind, in der Hauptverhandlung dem Ausschluss widersprechen.

(3) § 177 des Gerichtsverfassungsgesetzes gilt entsprechend.

(4) In den Fällen des Absatzes 2 ist vor einem Ausschluss auf ein einvernehmliches Verlassen des Sitzungssaales hinzuwirken. Der Vorsitzende hat die Erziehungsberechtigten und gesetzlichen Vertreter des Angeklagten, sobald diese wieder anwesend sind, in geeigneter Weise von dem wesentlichen Inhalt dessen zu unterrichten, was während ihrer Abwesenheit ausgesagt oder sonst verhandelt worden ist.

(5) Der Ausschluss von Erziehungsberechtigten und gesetzlichen Vertretern nach den Absätzen 2 und 3 ist auch zulässig, wenn sie zum Beistand (§ 69) bestellt sind.

§ 52 Berücksichtigung von Untersuchungshaft bei Jugendarrest

Wird auf Jugendarrest erkannt und ist dessen Zweck durch Untersuchungshaft oder eine andere wegen der Tat erlittene Freiheitsentziehung ganz oder teilweise erreicht, so kann der Richter im Urteil aussprechen, daß oder wieweit der Jugendarrest nicht vollstreckt wird.

§ 52a Anrechnung von Untersuchungshaft bei Jugendstrafe

(1) Hat der Angeklagte aus Anlaß einer Tat, die Gegenstand des Verfahrens ist oder gewesen ist, Untersuchungshaft oder eine andere Freiheitsentziehung erlitten, so wird sie auf die Jugendstrafe angerechnet. Der Richter kann jedoch anordnen, daß die Anrechnung ganz oder zum Teil unterbleibt, wenn sie im Hinblick auf das Verhalten des Angeklagten nach der Tat oder aus erzieherischen Gründen nicht gerechtfertigt ist. Erzieherische Gründe liegen namentlich vor, wenn bei Anrechnung der Freiheitsentziehung die noch erforderliche erzieherische Einwirkung auf den Angeklagten nicht gewährleistet ist.

(2) (weggefallen)

§ 53 Überweisung an das Familiengericht

Der Richter kann dem Familiengericht im Urteil die Auswahl und Anordnung von Erziehungsmaßnahmen überlassen, wenn er nicht auf Jugendstrafe erkennt. Das Familiengericht muß dann eine Erziehungsmaßregel anordnen, soweit sich nicht die Umstände, die für das Urteil maßgebend waren, verändert haben.

§ 54 Urteilsgründe

(1) Wird der Angeklagte schuldig gesprochen, so wird in den Urteilsgründen auch ausgeführt, welche Umstände für seine Bestrafung, für die angeordneten Maßnahmen, für die Überlassung ihrer Auswahl und Anordnung an das Familiengericht oder für das Absehen von Zuchtmitteln und Strafe bestimmend waren. Dabei soll namentlich die seelische, geistige und körperliche Eigenart des Angeklagten berücksichtigt werden.

(2) Die Urteilsgründe werden dem Angeklagten nicht mitgeteilt, soweit davon Nachteile für die Erziehung zu befürchten sind.

Dritter Unterabschnitt

Rechtsmittelverfahren

§ 55 Anfechtung von Entscheidungen

(1) Eine Entscheidung, in der lediglich Erziehungsmaßnahmen oder Zuchtmittel angeordnet oder die Auswahl und Anordnung von Erziehungsmaßnahmen dem Familiengericht überlassen sind, kann nicht wegen des Umfangs der Maßnahmen und nicht deshalb angefochten werden, weil andere oder weitere Erziehungsmaßnahmen oder Zuchtmittel hätten angeordnet werden sollen oder weil die Auswahl und Anordnung der Erziehungsmaßnahmen dem Familiengericht überlassen worden sind. Diese Vorschrift gilt nicht, wenn der Richter angeordnet hat, Hilfe zur Erziehung nach § 12 Nr. 2 in Anspruch zu nehmen.

(2) Wer eine zulässige Berufung eingelegt hat, kann gegen das Berufungsurteil nicht mehr Revision einlegen. Hat der Angeklagte, der Erziehungsberechtigte oder der gesetzliche Vertreter eine zulässige Berufung eingelegt, so steht gegen das Berufungsurteil keinem von ihnen das Rechtsmittel der Revision zu.

(3) Der Erziehungsberechtigte oder der gesetzliche Vertreter kann das von ihm eingelegte Rechtsmittel nur mit Zustimmung des Angeklagten zurücknehmen.

(4) Soweit ein Beteiligter nach Absatz 1 Satz 1 an der Anfechtung einer Entscheidung gehindert ist oder nach Absatz 2 kein Rechtsmittel gegen die Berufungsentscheidung einlegen kann, gilt § 356a der Strafprozessordnung entsprechend.

§ 56 Teilvollstreckung einer Einheitsstrafe

(1) Ist ein Angeklagter wegen mehrerer Straftaten zu einer Einheitsstrafe verurteilt worden, so kann das Rechtsmittelgericht vor der Hauptverhandlung das Urteil für einen Teil der Strafe als vollstreckbar erklären, wenn die Schuldfeststellungen bei einer Straftat oder bei mehreren Straftaten nicht beanstandet worden sind. Die Anordnung ist nur zulässig, wenn sie dem wohlverstandenen Interesse des Angeklagten entspricht. Der Teil der Strafe darf nicht über die Strafe hinausgehen, die einer Verurteilung wegen der Straftaten entspricht, bei denen die Schuldfeststellungen nicht beanstandet worden sind.

(2) Gegen den Beschluß ist sofortige Beschwerde zulässig.

Vierter Unterabschnitt

Verfahren bei Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung

§ 57 Entscheidung über die Aussetzung

(1) Die Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung wird im Urteil oder, solange der Strafvollzug noch nicht begonnen hat, nachträglich durch Beschluß angeordnet. Ist die Entscheidung über die Aussetzung nicht im Urteil vorbehalten worden, so ist für den nachträglichen Beschluß das Gericht zuständig, das in der Sache im ersten Rechtszug erkannt hat; die Staatsanwaltschaft und der Jugendliche sind zu hören.

(2) Hat das Gericht die Entscheidung über die Aussetzung nicht einem nachträglichen Beschluß vorbehalten oder die Aussetzung im Urteil oder in einem nachträglichen Beschluß abgelehnt, so ist ihre nachträgliche Anordnung nur zulässig, wenn seit Erlaß des Urteils oder des Beschlusses Umstände hervorgetreten sind, die allein oder in Verbindung mit den bereits bekannten Umständen eine Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung rechtfertigen.

(3) Kommen Weisungen oder Auflagen (§ 23) in Betracht, so ist der Jugendliche in geeigneten Fällen zu befragen, ob er Zusagen für seine künftige Lebensführung macht oder sich zu Leistungen erbieht, die der

Genugtuung für das begangene Unrecht dienen. Kommt die Weisung in Betracht, sich einer heilerzieherischen Behandlung oder einer Entziehungskur zu unterziehen, so ist der Jugendliche, der das sechzehnte Lebensjahr vollendet hat, zu befragen, ob er hierzu seine Einwilligung gibt.

(4) § 260 Abs. 4 Satz 4 und § 267 Abs. 3 Satz 4 der Strafprozeßordnung gelten entsprechend.

§ 58 Weitere Entscheidungen

(1) Entscheidungen, die infolge der Aussetzung erforderlich werden (§§ 22, 23, 24, 26, 26a), trifft der Richter durch Beschluß. Der Staatsanwalt, der Jugendliche und der Bewährungshelfer sind zu hören. Wenn eine Entscheidung nach § 26 oder die Verhängung von Jugendarrest in Betracht kommt, ist dem Jugendlichen Gelegenheit zur mündlichen Äußerung vor dem Richter zu geben. Der Beschluß ist zu begründen.

(2) Der Richter leitet auch die Vollstreckung der vorläufigen Maßnahmen nach § 453c der Strafprozeßordnung.

(3) Zuständig ist der Richter, der die Aussetzung angeordnet hat. Er kann die Entscheidungen ganz oder teilweise dem Jugendrichter übertragen, in dessen Bezirk sich der Jugendliche aufhält. § 42 Abs. 3 Satz 2 gilt entsprechend.

§ 59 Anfechtung

(1) Gegen eine Entscheidung, durch welche die Aussetzung der Jugendstrafe angeordnet oder abgelehnt wird, ist, wenn sie für sich allein oder nur gemeinsam mit der Entscheidung über die Anordnung eines Jugendarrests nach § 16a angefochten wird, sofortige Beschwerde zulässig. Das gleiche gilt, wenn ein Urteil nur deshalb angefochten wird, weil die Strafe nicht ausgesetzt worden ist.

(2) Gegen eine Entscheidung über die Dauer der Bewährungszeit (§ 22), die Dauer der Unterstellungszeit (§ 24), die erneute Anordnung der Unterstellung in der Bewährungszeit (§ 24 Abs. 2) und über Weisungen oder Auflagen (§ 23) ist Beschwerde zulässig. Sie kann nur darauf gestützt werden, daß die Bewährungs- oder die Unterstellungszeit nachträglich verlängert, die Unterstellung erneut angeordnet worden oder daß eine getroffene Anordnung gesetzwidrig ist.

(3) Gegen den Widerruf der Aussetzung der Jugendstrafe (§ 26 Abs. 1) ist sofortige Beschwerde zulässig.

(4) Der Beschluß über den Straferlaß (§ 26a) ist nicht anfechtbar.

(5) Wird gegen ein Urteil eine zulässige Revision und gegen eine Entscheidung, die sich auf eine in dem Urteil angeordnete Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung bezieht, Beschwerde eingelegt, so ist das Revisionsgericht auch zur Entscheidung über die Beschwerde zuständig.

§ 60 Bewährungsplan

(1) Der Vorsitzende stellt die erteilten Weisungen und Auflagen in einem Bewährungsplan zusammen. Er händigt ihn dem Jugendlichen aus und belehrt ihn zugleich über die Bedeutung der Aussetzung, die Bewährungs- und Unterstellungszeit, die Weisungen und Auflagen sowie über die Möglichkeit des Widerrufs der Aussetzung. Zugleich ist ihm aufzugeben, jeden Wechsel seines Aufenthalts, Ausbildungs- oder Arbeitsplatzes während der Bewährungszeit anzuzeigen. Auch bei nachträglichen Änderungen des Bewährungsplans ist der Jugendliche über den wesentlichen Inhalt zu belehren.

(2) Der Name des Bewährungshelfers wird in den Bewährungsplan eingetragen.

(3) Der Jugendliche soll durch seine Unterschrift bestätigen, daß er den Bewährungsplan gelesen hat, und versprechen, daß er den Weisungen und Auflagen nachkommen will. Auch der Erziehungsberechtigte und der gesetzliche Vertreter sollen den Bewährungsplan unterzeichnen.

§ 61 Vorbehalt der nachträglichen Entscheidung über die Aussetzung

(1) Das Gericht kann im Urteil die Entscheidung über die Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung ausdrücklich einem nachträglichen Beschluß vorbehalten, wenn

1. nach Erschöpfung der Ermittlungsmöglichkeiten die getroffenen Feststellungen noch nicht die in § 21 Absatz 1 Satz 1 vorausgesetzte Erwartung begründen können und

2. auf Grund von Ansätzen in der Lebensführung des Jugendlichen oder sonstiger bestimmter Umstände die Aussicht besteht, dass eine solche Erwartung in absehbarer Zeit (§ 61a Absatz 1) begründet sein wird.

(2) Ein entsprechender Vorbehalt kann auch ausgesprochen werden, wenn

1. in der Hauptverhandlung Umstände der in Absatz 1 Nummer 2 genannten Art hervorgetreten sind, die allein oder in Verbindung mit weiteren Umständen die in § 21 Absatz 1 Satz 1 vorausgesetzte Erwartung begründen könnten,

2. die Feststellungen, die sich auf die nach Nummer 1 bedeutsamen Umstände beziehen, aber weitere Ermittlungen verlangen und

3. die Unterbrechung oder Aussetzung der Hauptverhandlung zu erzieherisch nachteiligen oder unverhältnismäßigen Verzögerungen führen würde.

(3) Wird im Urteil der Vorbehalt ausgesprochen, gilt § 16a entsprechend. Der Vorbehalt ist in die Urteilsformel aufzunehmen. Die Urteilsgründe müssen die dafür bestimmenden Umstände anführen. Bei der Verkündung

des Urteils ist der Jugendliche über die Bedeutung des Vorbehalts und seines Verhaltens in der Zeit bis zu der nachträglichen Entscheidung zu belehren.

§ 61a Frist und Zuständigkeit für die vorbehaltene Entscheidung

(1) Die vorbehaltene Entscheidung ergeht spätestens sechs Monate nach Eintritt der Rechtskraft des Urteils. Das Gericht kann mit dem Vorbehalt eine kürzere Höchstfrist festsetzen. Aus besonderen Gründen und mit dem Einverständnis des Verurteilten kann die Frist nach Satz 1 oder 2 durch Beschluss auf höchstens neun Monate seit Eintritt der Rechtskraft des Urteils verlängert werden.

(2) Zuständig für die vorbehaltene Entscheidung ist das Gericht, in dessen Urteil die zugrunde liegenden tatsächlichen Feststellungen letztmalig geprüft werden konnten.

§ 61b Weitere Entscheidungen bei Vorbehalt der Entscheidung über die Aussetzung

(1) Das Gericht kann dem Jugendlichen für die Zeit zwischen Eintritt der Rechtskraft des Urteils und dem Ablauf der nach § 61a Absatz 1 maßgeblichen Frist Weisungen und Auflagen erteilen; die §§ 10, 15 Absatz 1 und 2, § 23 Absatz 1 Satz 1 bis 3, Absatz 2 gelten entsprechend. Das Gericht soll den Jugendlichen für diese Zeit der Aufsicht und Betreuung eines Bewährungshelfers unterstellen; darauf soll nur verzichtet werden, wenn ausreichende Betreuung und Überwachung durch die Jugendgerichtshilfe gewährleistet sind. Im Übrigen sind die §§ 24 und 25 entsprechend anzuwenden. Bewährungshilfe und Jugendgerichtshilfe arbeiten eng zusammen. Dabei dürfen sie wechselseitig auch personenbezogene Daten über den Verurteilten übermitteln, soweit dies für eine sachgemäße Erfüllung der Betreuungs- und Überwachungsaufgaben der jeweils anderen Stelle erforderlich ist. Für die Entscheidungen nach diesem Absatz gelten § 58 Absatz 1 Satz 1, 2 und 4, Absatz 3 Satz 1 und § 59 Absatz 2 und 5 entsprechend. Die Vorschriften des § 60 sind sinngemäß anzuwenden.

(2) Ergeben sich vor Ablauf der nach § 61a Absatz 1 maßgeblichen Frist hinreichende Gründe für die Annahme, dass eine Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung abgelehnt wird, so gelten § 453c der Strafprozessordnung und § 58 Absatz 2 und 3 Satz 1 entsprechend.

(3) Wird die Jugendstrafe zur Bewährung ausgesetzt, so wird die Zeit vom Eintritt der Rechtskraft des Urteils, in dem die Aussetzung einer nachträglichen Entscheidung vorbehalten wurde, bis zum Eintritt der Rechtskraft der Entscheidung über die Aussetzung auf die nach § 22 bestimmte Bewährungszeit angerechnet.

(4) Wird die Aussetzung abgelehnt, so kann das Gericht Leistungen, die der Jugendliche zur Erfüllung von Weisungen, Auflagen, Zusagen oder Anerbieten erbracht hat, auf die Jugendstrafe anrechnen. Das Gericht hat die Leistungen anzurechnen, wenn die Rechtsfolgen der Tat andernfalls das Maß der Schuld übersteigen würden. Im Hinblick auf Jugendarrest, der nach § 16a verhängt wurde (§ 61 Absatz 3 Satz 1), gilt § 26 Absatz 3 Satz 3 entsprechend.

Fünfter Unterabschnitt

Verfahren bei Aussetzung der Verhängung der Jugendstrafe

§ 62 Entscheidungen

(1) Entscheidungen nach den §§ 27 und 30 ergehen auf Grund einer Hauptverhandlung durch Urteil. Für die Entscheidung über die Aussetzung der Verhängung der Jugendstrafe gilt § 267 Abs. 3 Satz 4 der Strafprozessordnung sinngemäß.

(2) Mit Zustimmung des Staatsanwalts kann die Tilgung des Schuldspruchs nach Ablauf der Bewährungszeit auch ohne Hauptverhandlung durch Beschluß angeordnet werden.

(3) Ergibt eine während der Bewährungszeit durchgeführte Hauptverhandlung nicht, daß eine Jugendstrafe erforderlich ist (§ 30 Abs. 1), so ergeht der Beschluß, daß die Entscheidung über die Verhängung der Strafe ausgesetzt bleibt.

(4) Für die übrigen Entscheidungen, die infolge einer Aussetzung der Verhängung der Jugendstrafe erforderlich werden, gilt § 58 Abs. 1 Satz 1, 2 und 4 und Abs. 3 Satz 1 sinngemäß.

§ 63 Anfechtung

(1) Ein Beschluß, durch den der Schuldspruch nach Ablauf der Bewährungszeit getilgt wird (§ 62 Abs. 2) oder die Entscheidung über die Verhängung der Jugendstrafe ausgesetzt bleibt (§ 62 Abs. 3), ist nicht anfechtbar.

(2) Im übrigen gilt § 59 Abs. 2 und 5 sinngemäß.

§ 64 Bewährungsplan

§ 60 gilt sinngemäß. Der Jugendliche ist über die Bedeutung der Aussetzung, die Bewährungs- und Unterstellungszeit, die Weisungen und Auflagen sowie darüber zu belehren, daß er die Festsetzung einer Jugendstrafe zu erwarten habe, wenn er sich während der Bewährungszeit schlecht führe.

Sechster Unterabschnitt

Ergänzende Entscheidungen

§ 65 Nachträgliche Entscheidungen über Weisungen und Auflagen

(1) Nachträgliche Entscheidungen, die sich auf Weisungen (§ 11 Abs. 2, 3) oder Auflagen (§ 15 Abs. 3) beziehen, trifft der Richter des ersten Rechtszuges nach Anhören des Staatsanwalts und des Jugendlichen durch

Beschluß. Soweit erforderlich, sind der Vertreter der Jugendgerichtshilfe, der nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 5 bestellte Betreuungshelfer und der nach § 10 Abs. 1 Satz 3 Nr. 6 tätige Leiter eines sozialen Trainingskurses zu hören. Wenn die Verhängung von Jugendarrest in Betracht kommt, ist dem Jugendlichen Gelegenheit zur mündlichen Äußerung vor dem Richter zu geben. Der Richter kann das Verfahren an den Jugendrichter abgeben, in dessen Bezirk sich der Jugendliche aufhält, wenn dieser seinen Aufenthalt gewechselt hat. § 42 Abs. 3 Satz 2 gilt entsprechend.

(2) Hat der Richter die Änderung von Weisungen abgelehnt, so ist der Beschluß nicht anfechtbar. Hat er Jugendarrest verhängt, so ist gegen den Beschluß sofortige Beschwerde zulässig. Diese hat aufschiebende Wirkung.

§ 66 Ergänzung rechtskräftiger Entscheidungen bei mehrfacher Verurteilung

(1) Ist die einheitliche Festsetzung von Maßnahmen oder Jugendstrafe (§ 31) unterblieben und sind die durch die rechtskräftigen Entscheidungen erkannten Erziehungsmaßregeln, Zuchtmittel und Strafen noch nicht vollständig ausgeführt, verbüßt oder sonst erledigt, so trifft der Richter eine solche Entscheidung nachträglich. Dies gilt nicht, soweit der Richter nach § 31 Abs. 3 von der Einbeziehung rechtskräftig abgeurteilter Straftaten abgesehen hatte.

(2) Die Entscheidung ergeht auf Grund einer Hauptverhandlung durch Urteil, wenn der Staatsanwalt es beantragt oder der Vorsitzende es für angemessen hält. Wird keine Hauptverhandlung durchgeführt, so entscheidet der Richter durch Beschluß. Für die Zuständigkeit und das Beschlußverfahren gilt dasselbe wie für die nachträgliche Bildung einer Gesamtstrafe nach den allgemeinen Vorschriften. Ist eine Jugendstrafe teilweise verbüßt, so ist der Richter zuständig, dem die Aufgaben des Vollstreckungsleiters obliegen.

Siebenter Unterabschnitt

Gemeinsame Verfahrensvorschriften

§ 67 Stellung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters

(1) Soweit der Beschuldigte ein Recht darauf hat, gehört zu werden, Fragen und Anträge zu stellen oder bei Untersuchungshandlungen anwesend zu sein, steht dieses Recht auch dem Erziehungsberechtigten und dem gesetzlichen Vertreter zu.

(2) Ist eine Mitteilung an den Beschuldigten vorgeschrieben, so soll die entsprechende Mitteilung an den Erziehungsberechtigten und den gesetzlichen Vertreter gerichtet werden.

(3) Die Rechte des gesetzlichen Vertreters zur Wahl eines Verteidigers und zur Einlegung von Rechtsbehelfen stehen auch dem Erziehungsberechtigten zu.

(4) Der Richter kann diese Rechte dem Erziehungsberechtigten und dem gesetzlichen Vertreter entziehen, soweit sie verdächtig sind, an der Verfehlung des Beschuldigten beteiligt zu sein, oder soweit sie wegen einer Beteiligung verurteilt sind. Liegen die Voraussetzungen des Satzes 1 bei dem Erziehungsberechtigten oder dem gesetzlichen Vertreter vor, so kann der Richter die Entziehung gegen beide aussprechen, wenn ein Mißbrauch der Rechte zu befürchten ist. Stehen dem Erziehungsberechtigten und dem gesetzlichen Vertreter ihre Rechte nicht mehr zu, so bestellt das Familiengericht einen Pfleger zur Wahrnehmung der Interessen des Beschuldigten im anhängigen Strafverfahren. Die Hauptverhandlung wird bis zur Bestellung des Pflegers ausgesetzt.

(5) Sind mehrere erziehungsberechtigt, so kann jeder von ihnen die in diesem Gesetz bestimmten Rechte des Erziehungsberechtigten ausüben. In der Hauptverhandlung oder in einer sonstigen Verhandlung vor dem Richter wird der abwesende Erziehungsberechtigte als durch den anwesenden vertreten angesehen. Sind Mitteilungen oder Ladungen vorgeschrieben, so genügt es, wenn sie an einen Erziehungsberechtigten gerichtet werden.

§ 68 Notwendige Verteidigung

Der Vorsitzende bestellt dem Beschuldigten einen Verteidiger, wenn

1. einem Erwachsenen ein Verteidiger zu bestellen wäre,
2. dem Erziehungsberechtigten und dem gesetzlichen Vertreter ihre Rechte nach diesem Gesetz entzogen sind,
3. der Erziehungsberechtigte und der gesetzliche Vertreter nach § 51 Abs. 2 von der Verhandlung ausgeschlossen worden sind und die Beeinträchtigung in der Wahrnehmung ihrer Rechte durch eine nachträgliche Unterrichtung (§ 51 Abs. 4 Satz 2) nicht hinreichend ausgeglichen werden kann,
4. zur Vorbereitung eines Gutachtens über den Entwicklungsstand des Beschuldigten (§ 73) seine Unterbringung in einer Anstalt in Frage kommt oder
5. gegen ihn Untersuchungshaft oder einstweilige Unterbringung gemäß § 126a der Strafprozeßordnung vollstreckt wird, solange er das achtzehnte Lebensjahr nicht vollendet hat; der Verteidiger wird unverzüglich bestellt.

§ 69 Beistand

(1) Der Vorsitzende kann dem Beschuldigten in jeder Lage des Verfahrens einen Beistand bestellen, wenn kein Fall der notwendigen Verteidigung vorliegt.

(2) Der Erziehungsberechtigte und der gesetzliche Vertreter dürfen nicht zum Beistand bestellt werden, wenn hierdurch ein Nachteil für die Erziehung zu erwarten wäre.

(3) Dem Beistand kann Akteneinsicht gewährt werden. Im übrigen hat er in der Hauptverhandlung die Rechte eines Verteidigers. Zu einer Vertretung des Angeklagten ist er nicht befugt.

§ 70 Mitteilungen

Die Jugendgerichtshilfe, in geeigneten Fällen auch das Familiengericht und die Schule werden von der Einleitung und dem Ausgang des Verfahrens unterrichtet. Sie benachrichtigen den Staatsanwalt, wenn ihnen bekannt wird, daß gegen den Beschuldigten noch ein anderes Strafverfahren anhängig ist. Das Familiengericht teilt dem Staatsanwalt ferner familiengerichtliche Maßnahmen sowie ihre Änderung und Aufhebung mit, soweit nicht für das Familiengericht erkennbar ist, daß schutzwürdige Interessen des Beschuldigten oder des sonst von der Mitteilung Betroffenen an dem Ausschluß der Übermittlung überwiegen.

§ 70a Belehrungen

(1) Vorgeschriebene Belehrungen des Jugendlichen müssen in einer Weise erfolgen, die seinem Entwicklungs- und Bildungsstand entspricht. Sie sind auch an seine anwesenden Erziehungsberechtigten und gesetzlichen Vertreter zu richten und müssen dabei in einer Weise erfolgen, die es diesen ermöglicht, ihrer Verantwortung im Hinblick auf den Gegenstand der Belehrung gerecht zu werden. Sind Erziehungsberechtigte und gesetzliche Vertreter bei der Belehrung des Jugendlichen über die Bedeutung vom Gericht angeordneter Rechtsfolgen nicht anwesend, muss ihnen die Belehrung darüber schriftlich erteilt werden.

(2) Sind bei einer Belehrung über die Bedeutung der Aussetzung einer Jugendstrafe zur Bewährung oder über die Bedeutung des Vorbehalts einer diesbezüglichen nachträglichen Entscheidung auch jugendliche oder heranwachsende Mitangeklagte anwesend, die nur zu Erziehungsmaßnahmen oder Zuchtmitteln verurteilt werden, soll die Belehrung auch ihnen ein Verständnis von der Bedeutung der Entscheidung vermitteln.

§ 71 Vorläufige Anordnungen über die Erziehung

(1) Bis zur Rechtskraft des Urteils kann der Richter vorläufige Anordnungen über die Erziehung des Jugendlichen treffen oder die Gewährung von Leistungen nach dem Achten Buch Sozialgesetzbuch anregen.

(2) Der Richter kann die einstweilige Unterbringung in einem geeigneten Heim der Jugendhilfe anordnen, wenn dies auch im Hinblick auf die zu erwartenden Maßnahmen geboten ist, um den Jugendlichen vor einer weiteren Gefährdung seiner Entwicklung, insbesondere vor der Begehung neuer Straftaten, zu bewahren. Für die einstweilige Unterbringung gelten die §§ 114 bis 115a, 117 bis 118b, 120, 125 und 126 der Strafprozeßordnung sinngemäß. Die Ausführung der einstweiligen Unterbringung richtet sich nach den für das Heim der Jugendhilfe geltenden Regelungen.

§ 72 Untersuchungshaft

(1) Untersuchungshaft darf nur verhängt und vollstreckt werden, wenn ihr Zweck nicht durch eine vorläufige Anordnung über die Erziehung oder durch andere Maßnahmen erreicht werden kann. Bei der Prüfung der Verhältnismäßigkeit (§ 112 Abs. 1 Satz 2 der Strafprozeßordnung) sind auch die besonderen Belastungen des Vollzuges für Jugendliche zu berücksichtigen. Wird Untersuchungshaft verhängt, so sind im Haftbefehl die Gründe anzuführen, aus denen sich ergibt, daß andere Maßnahmen, insbesondere die einstweilige Unterbringung in einem Heim der Jugendhilfe, nicht ausreichen und die Untersuchungshaft nicht unverhältnismäßig ist.

(2) Solange der Jugendliche das sechzehnte Lebensjahr noch nicht vollendet hat, ist die Verhängung von Untersuchungshaft wegen Fluchtgefahr nur zulässig, wenn er

1. sich dem Verfahren bereits entzogen hatte oder Anstalten zur Flucht getroffen hat oder

2. im Geltungsbereich dieses Gesetzes keinen festen Wohnsitz oder Aufenthalt hat.

(3) Über die Vollstreckung eines Haftbefehls und über die Maßnahmen zur Abwendung seiner Vollstreckung entscheidet der Richter, der den Haftbefehl erlassen hat, in dringenden Fällen der Jugendrichter, in dessen Bezirk die Untersuchungshaft vollzogen werden mußte.

(4) Unter denselben Voraussetzungen, unter denen ein Haftbefehl erlassen werden kann, kann auch die einstweilige Unterbringung in einem Heim der Jugendhilfe (§ 71 Abs. 2) angeordnet werden. In diesem Falle kann der Richter den Unterbringungsbeehl nachträglich durch einen Haftbefehl ersetzen, wenn sich dies als notwendig erweist.

(5) Befindet sich ein Jugendlicher in Untersuchungshaft, so ist das Verfahren mit besonderer Beschleunigung durchzuführen.

(6) Die richterlichen Entscheidungen, welche die Untersuchungshaft betreffen, kann der zuständige Richter aus wichtigen Gründen sämtlich oder zum Teil einem anderen Jugendrichter übertragen.

§ 72a Heranziehung der Jugendgerichtshilfe in Haftsachen

Die Jugendgerichtshilfe ist unverzüglich von der Vollstreckung eines Haftbefehls zu unterrichten; ihr soll bereits der Erlaß eines Haftbefehls mitgeteilt werden. Von der vorläufigen Festnahme eines Jugendlichen ist die Jugendgerichtshilfe zu unterrichten, wenn nach dem Stand der Ermittlungen zu erwarten ist, daß der Jugendliche gemäß § 128 der Strafprozeßordnung dem Richter vorgeführt wird.

§ 72b Verkehr mit Vertretern der Jugendgerichtshilfe, dem Betreuungshelfer und dem Erziehungsbeistand

Befindet sich ein Jugendlicher in Untersuchungshaft, so ist auch den Vertretern der Jugendgerichtshilfe der Verkehr mit dem Beschuldigten in demselben Umfang wie einem Verteidiger gestattet. Entsprechendes gilt, wenn der Beschuldigte der Betreuung und Aufsicht eines Betreuungshelfers untersteht oder für ihn ein Erziehungsbeistand bestellt ist, für den Helfer oder den Erziehungsbeistand.

§ 73 Unterbringung zur Beobachtung

(1) Zur Vorbereitung eines Gutachtens über den Entwicklungsstand des Beschuldigten kann der Richter nach Anhören eines Sachverständigen und des Verteidigers anordnen, daß der Beschuldigte in eine zur Untersuchung Jugendlicher geeignete Anstalt gebracht und dort beobachtet wird. Im vorbereitenden Verfahren entscheidet der Richter, der für die Eröffnung des Hauptverfahrens zuständig wäre.

(2) Gegen den Beschluß ist sofortige Beschwerde zulässig. Sie hat aufschiebende Wirkung.

(3) Die Verwahrung in der Anstalt darf die Dauer von sechs Wochen nicht überschreiten.

§ 74 Kosten und Auslagen

Im Verfahren gegen einen Jugendlichen kann davon abgesehen werden, dem Angeklagten Kosten und Auslagen aufzuerlegen.

Achter Unterabschnitt

Vereinfachtes Jugendverfahren

§ 75

(weggefallen)

§ 76 Voraussetzungen des vereinfachten Jugendverfahrens

Der Staatsanwalt kann bei dem Jugendrichter schriftlich oder mündlich beantragen, im vereinfachten Jugendverfahren zu entscheiden, wenn zu erwarten ist, daß der Jugendrichter ausschließlich Weisungen erteilen, die Erziehungsbeistandschaft anordnen, Zuchtmittel verhängen, auf ein Fahrverbot erkennen, die Fahrerlaubnis entziehen und eine Sperre von nicht mehr als zwei Jahren festsetzen oder den Verfall oder die Einziehung aussprechen wird. Der Antrag des Staatsanwalts steht der Anklage gleich.

§ 77 Ablehnung des Antrags

(1) Der Jugendrichter lehnt die Entscheidung im vereinfachten Verfahren ab, wenn sich die Sache hierzu nicht eignet, namentlich wenn die Anordnung von Hilfe zur Erziehung im Sinne des § 12 Nr. 2 oder die Verhängung von Jugendstrafe wahrscheinlich oder eine umfangreiche Beweisaufnahme erforderlich ist. Der Beschluß kann bis zur Verkündung des Urteils ergehen. Er ist nicht anfechtbar.

(2) Lehnt der Jugendrichter die Entscheidung im vereinfachten Verfahren ab, so reicht der Staatsanwalt eine Anklageschrift ein.

§ 78 Verfahren und Entscheidung

(1) Der Jugendrichter entscheidet im vereinfachten Jugendverfahren auf Grund einer mündlichen Verhandlung durch Urteil. Er darf auf Hilfe zur Erziehung im Sinne des § 12 Nr. 2, Jugendstrafe oder Unterbringung in einer Entziehungsanstalt nicht erkennen.

(2) Der Staatsanwalt ist nicht verpflichtet, an der Verhandlung teilzunehmen. Nimmt er nicht teil, so bedarf es seiner Zustimmung zu einer Einstellung des Verfahrens in der Verhandlung oder zur Durchführung der Verhandlung in Abwesenheit des Angeklagten nicht.

(3) Zur Vereinfachung, Beschleunigung und jugendgemäßen Gestaltung des Verfahrens darf von Verfahrensvorschriften abgewichen werden, soweit dadurch die Erforschung der Wahrheit nicht beeinträchtigt wird. Die Vorschriften über die Anwesenheit des Angeklagten (§ 50), die Stellung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters (§ 67) und die Mitteilung von Entscheidungen (§ 70) müssen beachtet werden. Bleibt der Beschuldigte der mündlichen Verhandlung fern und ist sein Fernbleiben nicht genügend entschuldigt, so kann die Vorführung angeordnet werden, wenn dies mit der Ladung angedroht worden ist.

Neunter Unterabschnitt

Ausschluß von Vorschriften des allgemeinen Verfahrensrechts

§ 79 Strafbefehl und beschleunigtes Verfahren

(1) Gegen einen Jugendlichen darf kein Strafbefehl erlassen werden.

(2) Das beschleunigte Verfahren des allgemeinen Verfahrensrechts ist unzulässig.

§ 80 Privatklage und Nebenklage

(1) Gegen einen Jugendlichen kann Privatklage nicht erhoben werden. Eine Verfehlung, die nach den allgemeinen Vorschriften durch Privatklage verfolgt werden kann, verfolgt der Staatsanwalt auch dann, wenn

Gründe der Erziehung oder ein berechtigtes Interesse des Verletzten, das dem Erziehungszweck nicht entgegensteht, es erfordern.

(2) Gegen einen jugendlichen Privatkläger ist Widerklage zulässig. Auf Jugendstrafe darf nicht erkannt werden.

(3) Der erhobenen öffentlichen Klage kann sich als Nebenkläger nur anschließen, wer durch ein Verbrechen gegen das Leben, die körperliche Unversehrtheit oder die sexuelle Selbstbestimmung oder nach § 239 Abs. 3, § 239a oder § 239b des Strafgesetzbuchs, durch welches das Opfer seelisch oder körperlich schwer geschädigt oder einer solchen Gefahr ausgesetzt worden ist, oder durch ein Verbrechen nach § 251 des Strafgesetzbuchs, auch in Verbindung mit § 252 oder § 255 des Strafgesetzbuchs, verletzt worden ist. Im Übrigen gelten § 395 Absatz 2 Nummer 1, Absatz 4 und 5 und §§ 396 bis 402 der Strafprozessordnung entsprechend.

§ 81 Entschädigung des Verletzten

Die Vorschriften der Strafprozessordnung über die Entschädigung des Verletzten (§§ 403 bis 406c der Strafprozessordnung) werden im Verfahren gegen einen Jugendlichen nicht angewendet.

Zehnter Unterabschnitt

Anordnung der Sicherungsverwahrung

§ 81a Verfahren und Entscheidung

Für das Verfahren und die Entscheidung über die Anordnung der Unterbringung in der Sicherungsverwahrung gelten § 275a der Strafprozessordnung und die §§ 74f und 120a des Gerichtsverfassungsgesetzes sinngemäß.

Drittes Hauptstück

Vollstreckung und Vollzug

Erster Abschnitt

Vollstreckung

Erster Unterabschnitt

Verfassung der Vollstreckung und Zuständigkeit

§ 82 Vollstreckungsleiter

(1) Vollstreckungsleiter ist der Jugendrichter. Er nimmt auch die Aufgaben wahr, welche die Strafprozessordnung der Strafvollstreckungskammer zuweist.

(2) Soweit der Richter Hilfe zur Erziehung im Sinne des § 12 angeordnet hat, richtet sich die weitere Zuständigkeit nach den Vorschriften des Achten Buches Sozialgesetzbuch.

(3) In den Fällen des § 7 Abs. 2 und 4 richten sich die Vollstreckung der Unterbringung und die Zuständigkeit hierfür nach den Vorschriften der Strafprozessordnung, wenn der Betroffene das einundzwanzigste Lebensjahr vollendet hat.

§ 83 Entscheidungen im Vollstreckungsverfahren

(1) Die Entscheidungen des Vollstreckungsleiters nach den §§ 86 bis 89a und 89b Abs. 2 sowie nach den §§ 462a und 463 der Strafprozessordnung sind jugendrichterliche Entscheidungen.

(2) Für die bei der Vollstreckung notwendig werdenden gerichtlichen Entscheidungen gegen eine vom Vollstreckungsleiter getroffene Anordnung ist die Jugendkammer in den Fällen zuständig, in denen

1. der Vollstreckungsleiter selbst oder unter seinem Vorsitz das Jugendschöffengericht im ersten Rechtszug erkannt hat,

2. der Vollstreckungsleiter in Wahrnehmung der Aufgaben der Strafvollstreckungskammer über seine eigene Anordnung zu entscheiden hätte.

(3) Die Entscheidungen nach den Absätzen 1 und 2 können, soweit nichts anderes bestimmt ist, mit sofortiger Beschwerde angefochten werden. Die §§ 67 bis 69 gelten sinngemäß.

§ 84 Örtliche Zuständigkeit

(1) Der Jugendrichter leitet die Vollstreckung in allen Verfahren ein, in denen er selbst oder unter seinem Vorsitz das Jugendschöffengericht im ersten Rechtszuge erkannt hat.

(2) Soweit, abgesehen von den Fällen des Absatzes 1, die Entscheidung eines anderen Richters zu vollstrecken ist, steht die Einleitung der Vollstreckung dem Jugendrichter des Amtsgerichts zu, dem die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben obliegen. Ist in diesen Fällen der Verurteilte volljährig, steht die Einleitung der Vollstreckung dem Jugendrichter des Amtsgerichts zu, dem die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben bei noch fehlender Volljährigkeit obliegen.

(3) In den Fällen der Absätze 1 und 2 führt der Jugendrichter die Vollstreckung durch, soweit § 85 nichts anderes bestimmt.

§ 85 Abgabe und Übergang der Vollstreckung

(1) Ist Jugendarrest zu vollstrecken, so gibt der zunächst zuständige Jugendrichter die Vollstreckung an den Jugendrichter ab, der nach § 90 Abs. 2 Satz 2 als Vollzugsleiter zuständig ist.

(2) Ist Jugendstrafe zu vollstrecken, so geht nach der Aufnahme des Verurteilten in die Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe die Vollstreckung auf den Jugendrichter des Amtsgerichts über, in dessen Bezirk die

Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe liegt. Die Landesregierungen werden ermächtigt, durch Rechtsverordnung zu bestimmen, daß die Vollstreckung auf den Jugendrichter eines anderen Amtsgerichts übergeht, wenn dies aus verkehrsmäßigen Gründen günstiger erscheint. Die Landesregierungen können die Ermächtigung durch Rechtsverordnung auf die Landesjustizverwaltungen übertragen.

(3) Unterhält ein Land eine Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe auf dem Gebiet eines anderen Landes, so können die beteiligten Länder vereinbaren, daß der Jugendrichter eines Amtsgerichts des Landes, das die Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe unterhält, zuständig sein soll. Wird eine solche Vereinbarung getroffen, so geht die Vollstreckung auf den Jugendrichter des Amtsgerichts über, in dessen Bezirk die für die Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe zuständige Aufsichtsbehörde ihren Sitz hat. Die Regierung des Landes, das die Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe unterhält, wird ermächtigt, durch Rechtsverordnung zu bestimmen, daß der Jugendrichter eines anderen Amtsgerichts zuständig wird, wenn dies aus verkehrsmäßigen Gründen günstiger erscheint. Die Landesregierung kann die Ermächtigung durch Rechtsverordnung auf die Landesjustizverwaltung übertragen.

(4) Absatz 2 gilt entsprechend bei der Vollstreckung einer Maßregel der Besserung und Sicherung nach § 61 Nr. 1 oder 2 des Strafgesetzbuches.

(5) Aus wichtigen Gründen kann der Vollstreckungsleiter die Vollstreckung widerruflich an einen sonst nicht oder nicht mehr zuständigen Jugendrichter abgeben.

(6) Hat der Verurteilte das vierundzwanzigste Lebensjahr vollendet, so kann der nach den Absätzen 2 bis 4 zuständige Vollstreckungsleiter die Vollstreckung einer nach den Vorschriften des Strafvollzugs für Erwachsene vollzogenen Jugendstrafe oder einer Maßregel der Besserung und Sicherung an die nach den allgemeinen Vorschriften zuständige Vollstreckungsbehörde abgeben, wenn der Straf- oder Maßregelvollzug voraussichtlich noch länger dauern wird und die besonderen Grundgedanken des Jugendstrafrechts unter Berücksichtigung der Persönlichkeit des Verurteilten für die weiteren Entscheidungen nicht mehr maßgebend sind; die Abgabe ist bindend. Mit der Abgabe sind die Vorschriften der Strafprozeßordnung und des Gerichtsverfassungsgesetzes über die Strafvollstreckung anzuwenden.

(7) Für die Zuständigkeit der Staatsanwaltschaft im Vollstreckungsverfahren gilt § 451 Abs. 3 der Strafprozeßordnung entsprechend.

Zweiter Unterabschnitt

Jugendarrest

§ 86 Umwandlung des Freizeitarrestes

Der Vollstreckungsleiter kann Freizeitarrest in Kurzarrest umwandeln, wenn die Voraussetzungen des § 16 Abs. 3 nachträglich eingetreten sind.

§ 87 Vollstreckung des Jugendarrestes

(1) Die Vollstreckung des Jugendarrestes wird nicht zur Bewährung ausgesetzt.

(2) Für die Anrechnung von Untersuchungshaft auf Jugendarrest gilt § 450 der Strafprozeßordnung sinngemäß.

(3) Der Vollstreckungsleiter sieht von der Vollstreckung des Jugendarrestes ganz oder, ist Jugendarrest teilweise verbüßt, von der Vollstreckung des Restes ab, wenn seit Erlaß des Urteils Umstände hervorgetreten sind, die allein oder in Verbindung mit den bereits bekannten Umständen ein Absehen von der Vollstreckung aus Gründen der Erziehung rechtfertigen. Sind seit Eintritt der Rechtskraft sechs Monate verstrichen, sieht er von der Vollstreckung ganz ab, wenn dies aus Gründen der Erziehung geboten ist. Von der Vollstreckung des Jugendarrestes kann er ganz absehen, wenn zu erwarten ist, daß der Jugendarrest neben einer Strafe, die gegen den Verurteilten wegen einer anderen Tat verhängt worden ist oder die er wegen einer anderen Tat zu erwarten hat, seinen erzieherischen Zweck nicht mehr erfüllen wird. Vor der Entscheidung hört der Vollstreckungsleiter nach Möglichkeit das erkennende Gericht, die Staatsanwaltschaft und die Vertretung der Jugendgerichtshilfe.

(4) Die Vollstreckung des Jugendarrestes ist unzulässig, wenn seit Eintritt der Rechtskraft ein Jahr verstrichen ist. Im Falle des § 16a darf nach Ablauf von drei Monaten seit Eintritt der Rechtskraft der Vollzug nicht mehr begonnen werden. Jugendarrest, der nach § 16a verhängt wurde und noch nicht verbüßt ist, wird nicht mehr vollstreckt, wenn das Gericht

1. die Aussetzung der Jugendstrafe widerruft (§ 26 Absatz 1),

2. auf eine Jugendstrafe erkennt, deren Verhängung zur Bewährung ausgesetzt worden war (§ 30 Absatz 1 Satz 1), oder

3. die Aussetzung der Jugendstrafe in einem nachträglichen Beschluss ablehnt (§ 61a Absatz 1).

Dritter Unterabschnitt

Jugendstrafe

§ 88 Aussetzung des Restes der Jugendstrafe

(1) Der Vollstreckungsleiter kann die Vollstreckung des Restes der Jugendstrafe zur Bewährung aussetzen, wenn der Verurteilte einen Teil der Strafe verbüßt hat und dies im Hinblick auf die Entwicklung des Jugendlichen, auch unter Berücksichtigung des Sicherheitsinteresses der Allgemeinheit, verantwortet werden kann.

(2) Vor Verbüßung von sechs Monaten darf die Aussetzung der Vollstreckung des Restes nur aus besonders wichtigen Gründen angeordnet werden. Sie ist bei einer Jugendstrafe von mehr als einem Jahr nur zulässig, wenn der Verurteilte mindestens ein Drittel der Strafe verbüßt hat.

(3) Der Vollstreckungsleiter soll in den Fällen der Absätze 1 und 2 seine Entscheidung so frühzeitig treffen, daß die erforderlichen Maßnahmen zur Vorbereitung des Verurteilten auf sein Leben nach der Entlassung durchgeführt werden können. Er kann seine Entscheidung bis zur Entlassung des Verurteilten wieder aufheben, wenn die Aussetzung aufgrund neu eingetretener oder bekanntgewordener Tatsachen im Hinblick auf die Entwicklung des Jugendlichen, auch unter Berücksichtigung des Sicherheitsinteresses der Allgemeinheit, nicht mehr verantwortet werden kann.

(4) Der Vollstreckungsleiter entscheidet nach Anhören des Staatsanwalts und des Vollzugsleiters. Dem Verurteilten ist Gelegenheit zur mündlichen Äußerung zu geben.

(5) Der Vollstreckungsleiter kann Fristen von höchstens sechs Monaten festsetzen, vor deren Ablauf ein Antrag des Verurteilten, den Strafrest zur Bewährung auszusetzen, unzulässig ist.

(6) Ordnet der Vollstreckungsleiter die Aussetzung der Vollstreckung des Restes der Jugendstrafe an, so gelten § 22 Abs. 1, 2 Satz 1 und 2 sowie die §§ 23 bis 26a sinngemäß. An die Stelle des erkennenden Richters tritt der Vollstreckungsleiter. Auf das Verfahren und die Anfechtung von Entscheidungen sind die §§ 58, 59 Abs. 2 bis 4 und § 60 entsprechend anzuwenden. Die Beschwerde der Staatsanwaltschaft gegen den Beschluß, der die Aussetzung des Strafrestes anordnet, hat aufschiebende Wirkung.

§ 89 Jugendstrafe bei Vorbehalt der Entscheidung über die Aussetzung

Hat das Gericht die Entscheidung über die Aussetzung der Jugendstrafe einem nachträglichen Beschluss vorbehalten, darf die Jugendstrafe vor Ablauf der nach § 61a Absatz 1 maßgeblichen Frist nicht vollstreckt werden. Dies gilt nicht, wenn die Aussetzung zuvor in einem auf Grund des Vorbehalts ergangenen Beschluss abgelehnt wurde.

§ 89a Unterbrechung und Vollstreckung der Jugendstrafe neben Freiheitsstrafe

(1) Ist gegen den zu Jugendstrafe Verurteilten auch Freiheitsstrafe zu vollstrecken, so wird die Jugendstrafe in der Regel zuerst vollstreckt. Der Vollstreckungsleiter unterbricht die Vollstreckung der Jugendstrafe, wenn die Hälfte, mindestens jedoch sechs Monate, der Jugendstrafe verbüßt sind. Er kann die Vollstreckung zu einem früheren Zeitpunkt unterbrechen, wenn die Aussetzung des Strafrestes in Betracht kommt. Ein Strafrest, der auf Grund des Widerrufs seiner Aussetzung vollstreckt wird, kann unterbrochen werden, wenn die Hälfte, mindestens jedoch sechs Monate, des Strafrestes verbüßt sind und eine erneute Aussetzung in Betracht kommt. § 454b Abs. 3 der Strafprozeßordnung gilt entsprechend.

(2) Ist gegen einen Verurteilten außer lebenslanger Freiheitsstrafe auch Jugendstrafe zu vollstrecken, so wird, wenn die letzte Verurteilung eine Straftat betrifft, die der Verurteilte vor der früheren Verurteilung begangen hat, nur die lebenslange Freiheitsstrafe vollstreckt; als Verurteilung gilt das Urteil in dem Verfahren, in dem die zugrundeliegenden tatsächlichen Feststellungen letztmals geprüft werden konnten. Wird die Vollstreckung des Restes der lebenslangen Freiheitsstrafe durch das Gericht zur Bewährung ausgesetzt, so erklärt das Gericht die Vollstreckung der Jugendstrafe für erledigt.

(3) In den Fällen des Absatzes 1 gilt § 85 Abs. 6 entsprechend mit der Maßgabe, daß der Vollstreckungsleiter die Vollstreckung der Jugendstrafe abgeben kann, wenn der Verurteilte das einundzwanzigste Lebensjahr vollendet hat.

§ 89b Ausnahme vom Jugendstrafvollzug

(1) An einem Verurteilten, der das 18. Lebensjahr vollendet hat und sich nicht für den Jugendstrafvollzug eignet, kann die Jugendstrafe statt nach den Vorschriften für den Jugendstrafvollzug nach den Vorschriften des Strafvollzuges für Erwachsene vollzogen werden. Hat der Verurteilte das 24. Lebensjahr vollendet, so soll Jugendstrafe nach den Vorschriften des Strafvollzuges für Erwachsene vollzogen werden.

(2) Über die Ausnahme vom Jugendstrafvollzug entscheidet der Vollstreckungsleiter.

Vierter Unterabschnitt

Untersuchungshaft

§ 89c Vollstreckung der Untersuchungshaft

Solange zur Tatzeit Jugendliche das 21. Lebensjahr noch nicht vollendet haben, wird die Untersuchungshaft nach den Vorschriften für den Vollzug der Untersuchungshaft an jungen Gefangenen und nach Möglichkeit in den für junge Gefangene vorgesehenen Einrichtungen vollzogen. Ist die betroffene Person bei Vollstreckung des Haftbefehls 21, aber noch nicht 24 Jahre alt, kann die Untersuchungshaft nach diesen Vorschriften und in

diesen Einrichtungen vollzogen werden. Die Entscheidung trifft das Gericht. Die für die Aufnahme vorgesehene Einrichtung ist vor der Entscheidung zu hören.

Zweiter Abschnitt

Vollzug

§ 90 Jugendarrest

(1) Der Vollzug des Jugendarrestes soll das Ehrgefühl des Jugendlichen wecken und ihm eindringlich zum Bewußtsein bringen, daß er für das von ihm begangene Unrecht einzustehen hat. Der Vollzug des Jugendarrestes soll erzieherisch gestaltet werden. Er soll dem Jugendlichen helfen, die Schwierigkeiten zu bewältigen, die zur Begehung der Straftat beigetragen haben.

(2) Der Jugendarrest wird in Jugendarrestanstalten oder Freizeitarresträumen der Landesjustizverwaltung vollzogen. Vollzugsleiter ist der Jugendrichter am Ort des Vollzugs.

§ 91 (weggefallen)

-

§ 92 Rechtsbehelfe im Vollzug

(1) Gegen eine Maßnahme zur Regelung einzelner Angelegenheiten auf dem Gebiet des Jugendarrestes, der Jugendstrafe und der Maßregeln der Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus oder in einer Entziehungsanstalt (§ 61 Nr. 1 und 2 des Strafgesetzbuches) oder in der Sicherungsverwahrung kann gerichtliche Entscheidung beantragt werden. Für die Überprüfung von Vollzugsmaßnahmen gelten die §§ 109 und 111 bis 120 Abs. 1 des Strafvollzugsgesetzes sowie § 67 Abs. 1 bis 3 und 5 entsprechend; das Landesrecht kann vorsehen, dass der Antrag erst nach einem Verfahren zur gütlichen Streitbeilegung gestellt werden kann.

(2) Über den Antrag entscheidet die Jugendkammer, in deren Bezirk die beteiligte Vollzugsbehörde ihren Sitz hat. Die Jugendkammer ist auch für Entscheidungen nach § 119a des Strafvollzugsgesetzes zuständig. Unterhält ein Land eine Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe auf dem Gebiet eines anderen Landes, können die beteiligten Länder vereinbaren, dass die Jugendkammer bei dem Landgericht zuständig ist, in dessen Bezirk die für die Einrichtung zuständige Aufsichtsbehörde ihren Sitz hat.

(3) Die Jugendkammer entscheidet durch Beschluss. Sie bestimmt nach Ermessen, ob eine mündliche Verhandlung durchgeführt wird. Auf Antrag des Jugendlichen ist dieser vor einer Entscheidung persönlich anzuhören. Hierüber ist der Jugendliche zu belehren. Wird eine mündliche Verhandlung nicht durchgeführt, findet die Anhörung in der Regel in der Vollzugeinrichtung statt.

(4) Die Jugendkammer ist außer in den Fällen des Absatzes 2 Satz 2 mit einem Richter besetzt. Ein Richter auf Probe darf dies nur sein, wenn ihm bereits über einen Zeitraum von einem Jahr Rechtsprechungsaufgaben in Strafverfahren übertragen worden sind. Weist die Sache besondere Schwierigkeiten rechtlicher Art auf oder kommt ihr grundsätzliche Bedeutung zu, legt der Richter die Sache der Jugendkammer zur Entscheidung über eine Übernahme vor. Liegt eine der Voraussetzungen für eine Übernahme vor, übernimmt die Jugendkammer den Antrag. Sie entscheidet hierüber durch Beschluss. Eine Rückübertragung ist ausgeschlossen.

(5) Für die Kosten des Verfahrens gilt § 121 des Strafvollzugsgesetzes mit der Maßgabe, dass entsprechend § 74 davon abgesehen werden kann, dem Jugendlichen Kosten und Auslagen aufzuerlegen.

(6) Wird eine Jugendstrafe gemäß § 89b Abs. 1 nach den Vorschriften des Strafvollzugs für Erwachsene vollzogen oder hat der Jugendliche im Vollzug einer freiheitsentziehenden Maßregel das vierundzwanzigste Lebensjahr vollendet, sind die Absätze 1 bis 5 nicht anzuwenden. Für die Überprüfung von Vollzugsmaßnahmen gelten die Vorschriften der §§ 109 bis 121 des Strafvollzugsgesetzes.

§ 93 (weggefallen)

-

§ 93a Unterbringung in einer Entziehungsanstalt

(1) Die Maßregel nach § 61 Nr. 2 des Strafgesetzbuches wird in einer Einrichtung vollzogen, in der die für die Behandlung suchtkranker Jugendlicher erforderlichen besonderen therapeutischen Mittel und sozialen Hilfen zur Verfügung stehen.

(2) Um das angestrebte Behandlungsziel zu erreichen, kann der Vollzug aufgelockert und weitgehend in freien Formen durchgeführt werden.

Viertes Hauptstück

Beseitigung des Strafmakels

§§ 94 bis 96 (weggefallen)

§ 97 Beseitigung des Strafmakels durch Richterspruch

(1) Hat der Jugendrichter die Überzeugung erlangt, daß sich ein zu Jugendstrafe verurteilter Jugendlicher durch einwandfreie Führung als rechtschaffener Mensch erwiesen hat, so erklärt er von Amts wegen oder auf Antrag des Verurteilten, des Erziehungsberechtigten oder des gesetzlichen Vertreters den Strafmakel als beseitigt. Dies kann auch auf Antrag des Staatsanwalts oder, wenn der Verurteilte im Zeitpunkt der Antragstellung noch

minderjährig ist, auf Antrag des Vertreters der Jugendgerichtshilfe geschehen. Die Erklärung ist unzulässig, wenn es sich um eine Verurteilung nach den §§ 174 bis 180 oder 182 des Strafgesetzbuches handelt.

(2) Die Anordnung kann erst zwei Jahre nach Verbüßung oder Erlaß der Strafe ergehen, es sei denn, daß der Verurteilte sich der Beseitigung des Strafmakels besonders würdig gezeigt hat. Während des Vollzugs oder während einer Bewährungszeit ist die Anordnung unzulässig.

§ 98 Verfahren

(1) Zuständig ist der Jugendrichter des Amtsgerichts, dem die familiengerichtlichen Erziehungsaufgaben für den Verurteilten obliegen. Ist der Verurteilte volljährig, so ist der Jugendrichter zuständig, in dessen Bezirk der Verurteilte seinen Wohnsitz hat.

(2) Der Jugendrichter beauftragt mit den Ermittlungen über die Führung des Verurteilten und dessen Bewährung vorzugsweise die Stelle, die den Verurteilten nach der Verbüßung der Strafe betreut hat. Er kann eigene Ermittlungen anstellen. Er hört den Verurteilten und, wenn dieser minderjährig ist, den Erziehungsberechtigten und den gesetzlichen Vertreter, ferner die Schule und die zuständige Verwaltungsbehörde.

(3) Nach Abschluß der Ermittlungen ist der Staatsanwalt zu hören.

§ 99 Entscheidung

(1) Der Jugendrichter entscheidet durch Beschluß.

(2) Hält er die Voraussetzungen für eine Beseitigung des Strafmakels noch nicht für gegeben, so kann er die Entscheidung um höchstens zwei Jahre aufschieben.

(3) Gegen den Beschluß ist sofortige Beschwerde zulässig.

§ 100 Beseitigung des Strafmakels nach Erlaß einer Strafe oder eines Strafrestes

Wird die Strafe oder ein Strafrest bei Verurteilung zu nicht mehr als zwei Jahren Jugendstrafe nach Aussetzung zur Bewährung erlassen, so erklärt der Richter zugleich den Strafmakel als beseitigt. Dies gilt nicht, wenn es sich um eine Verurteilung nach den §§ 174 bis 180 oder 182 des Strafgesetzbuches handelt.

§ 101 Widerruf

Wird der Verurteilte, dessen Strafmakel als beseitigt erklärt worden ist, vor der Tilgung des Vermerks wegen eines Verbrechens oder vorsätzlichen Vergehens erneut zu Freiheitsstrafe verurteilt, so widerruft der Richter in dem Urteil oder nachträglich durch Beschluß die Beseitigung des Strafmakels. In besonderen Fällen kann er von dem Widerruf absehen.

Fünftes Hauptstück

Jugendliche vor Gerichten, die für allgemeine Strafsachen zuständig sind

§ 102 Zuständigkeit

Die Zuständigkeit des Bundesgerichtshofes und des Oberlandesgerichts werden durch die Vorschriften dieses Gesetzes nicht berührt. In den zur Zuständigkeit von Oberlandesgerichten im ersten Rechtszug gehörenden Strafsachen (§ 120 Abs. 1 und 2 des Gerichtsverfassungsgesetzes) entscheidet der Bundesgerichtshof auch über Beschwerden gegen Entscheidungen dieser Oberlandesgerichte, durch welche die Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung angeordnet oder abgelehnt wird (§ 59 Abs. 1).

§ 103 Verbindung mehrerer Strafsachen

(1) Strafsachen gegen Jugendliche und Erwachsene können nach den Vorschriften des allgemeinen Verfahrensrechts verbunden werden, wenn es zur Erforschung der Wahrheit oder aus anderen wichtigen Gründen geboten ist.

(2) Zuständig ist das Jugendgericht. Dies gilt nicht, wenn die Strafsache gegen Erwachsene nach den allgemeinen Vorschriften einschließlich der Regelung des § 74e des Gerichtsverfassungsgesetzes zur Zuständigkeit der Wirtschaftsstrafkammer oder der Strafkammer nach § 74a des Gerichtsverfassungsgesetzes gehört; in einem solchen Fall sind diese Strafkammern auch für die Strafsache gegen den Jugendlichen zuständig. Für die Prüfung der Zuständigkeit der Wirtschaftsstrafkammer und der Strafkammer nach § 74a des Gerichtsverfassungsgesetzes gelten im Falle des Satzes 2 die §§ 6a, 225a Abs. 4, § 270 Abs. 1 Satz 2 der Strafprozeßordnung entsprechend; § 209a der Strafprozeßordnung ist mit der Maßgabe anzuwenden, daß diese Strafkammern auch gegenüber der Jugendkammer einem Gericht höherer Ordnung gleichstehen.

(3) Beschließt der Richter die Trennung der verbundenen Sachen, so erfolgt zugleich Abgabe der abgetrennten Sache an den Richter, der ohne die Verbindung zuständig gewesen wäre.

§ 104 Verfahren gegen Jugendliche

(1) In Verfahren gegen Jugendliche vor den für allgemeine Strafsachen zuständigen Gerichten gelten die Vorschriften dieses Gesetzes über

1. Verfehlungen Jugendlicher und ihre Folgen (§§ 3 bis 32),

2. die Heranziehung und die Rechtsstellung der Jugendgerichtshilfe (§§ 38, 50 Abs. 3),

3. den Umfang der Ermittlungen im Vorverfahren (§ 43),

4. das Absehen von der Verfolgung und die Einstellung des Verfahrens durch den Richter (§§ 45, 47),
 5. die Untersuchungshaft (§§ 52, 52a, 72),
 6. die Urteilsgründe (§ 54),
 7. das Rechtsmittelverfahren (§§ 55, 56),
 8. das Verfahren bei Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung und der Verhängung der Jugendstrafe (§§ 57 bis 64),
 9. die Beteiligung und die Rechtsstellung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters (§§ 67, 50 Abs. 2),
 10. die notwendige Verteidigung (§ 68),
 11. Mitteilungen (§ 70),
 12. die Unterbringung zur Beobachtung (§ 73),
 13. Kosten und Auslagen (§ 74),
 14. den Ausschluß von Vorschriften des allgemeinen Verfahrensrechts (§§ 79 bis 81) und
 15. Verfahren und Entscheidung bei Anordnung der Sicherungsverwahrung (§ 81a).
- (2) Die Anwendung weiterer Verfahrensvorschriften dieses Gesetzes steht im Ermessen des Richters.
- (3) Soweit es aus Gründen der Staatssicherheit geboten ist, kann der Richter anordnen, daß die Heranziehung der Jugendgerichtshilfe und die Beteiligung des Erziehungsberechtigten und des gesetzlichen Vertreters unterbleiben.
- (4) Hält der Richter Erziehungsmaßregeln für erforderlich, so hat er deren Auswahl und Anordnung dem Familiengericht zu überlassen. § 53 Satz 2 gilt entsprechend.
- (5) Dem Jugendrichter, in dessen Bezirk sich der Jugendliche aufhält, sind folgende Entscheidungen zu übertragen:
1. Entscheidungen, die nach einer Aussetzung der Jugendstrafe zur Bewährung erforderlich werden;
 2. Entscheidungen, die nach einer Aussetzung der Verhängung der Jugendstrafe erforderlich werden, mit Ausnahme der Entscheidungen über die Festsetzung der Strafe und die Tilgung des Schuldspruchs (§ 30);
 3. Entscheidungen, die nach dem Vorbehalt einer nachträglichen Entscheidung über die Aussetzung der Jugendstrafe erforderlich werden, mit Ausnahme der vorbehaltenen Entscheidung selbst (§ 61a).

Dritter Teil

Heranwachsende

Erster Abschnitt

Anwendung des sachlichen Strafrechts

§ 105 Anwendung des Jugendstrafrechts auf Heranwachsende

- (1) Begeht ein Heranwachsender eine Verfehlung, die nach den allgemeinen Vorschriften mit Strafe bedroht ist, so wendet der Richter die für einen Jugendlichen geltenden Vorschriften der §§ 4 bis 8, 9 Nr. 1, §§ 10, 11 und 13 bis 32 entsprechend an, wenn
1. die Gesamtwürdigung der Persönlichkeit des Täters bei Berücksichtigung auch der Umweltbedingungen ergibt, daß er zur Zeit der Tat nach seiner sittlichen und geistigen Entwicklung noch einem Jugendlichen gleichstand, oder
 2. es sich nach der Art, den Umständen oder den Beweggründen der Tat um eine Jugendverfehlung handelt.
- (2) § 31 Abs. 2 Satz 1, Abs. 3 ist auch dann anzuwenden, wenn der Heranwachsende wegen eines Teils der Straftaten bereits rechtskräftig nach allgemeinem Strafrecht verurteilt worden ist.
- (3) Das Höchstmaß der Jugendstrafe für Heranwachsende beträgt zehn Jahre. Handelt es sich bei der Tat um Mord und reicht das Höchstmaß nach Satz 1 wegen der besonderen Schwere der Schuld nicht aus, so ist das Höchstmaß 15 Jahre.

§ 106 Milderung des allgemeinen Strafrechts für Heranwachsende; Sicherungsverwahrung

- (1) Ist wegen der Straftat eines Heranwachsenden das allgemeine Strafrecht anzuwenden, so kann das Gericht an Stelle von lebenslanger Freiheitsstrafe auf eine Freiheitsstrafe von zehn bis zu fünfzehn Jahren erkennen.
- (2) Das Gericht kann anordnen, daß der Verlust der Fähigkeit, öffentliche Ämter zu bekleiden und Rechte aus öffentlichen Wahlen zu erlangen (§ 45 Abs. 1 des Strafgesetzbuches), nicht eintritt.
- (3) Sicherungsverwahrung darf neben der Strafe nicht angeordnet werden. Das Gericht kann im Urteil die Anordnung der Sicherungsverwahrung vorbehalten, wenn
1. der Heranwachsende zu einer Freiheitsstrafe von mindestens fünf Jahren verurteilt wird wegen eines oder mehrerer Verbrechen
 - a) gegen das Leben, die körperliche Unversehrtheit oder die sexuelle Selbstbestimmung oder
 - b) nach § 251 des Strafgesetzbuches, auch in Verbindung mit § 252 oder § 255 des Strafgesetzbuches, durch welche das Opfer seelisch oder körperlich schwer geschädigt oder einer solchen Gefahr ausgesetzt worden ist, und

2. auf Grund der Gesamtwürdigung des Heranwachsenden und seiner Tat oder seiner Taten mit hinreichender Sicherheit feststellbar oder zumindest wahrscheinlich ist, dass bei ihm ein Hang zu Straftaten der in Nummer 1 bezeichneten Art vorliegt und er infolgedessen zum Zeitpunkt der Verurteilung für die Allgemeinheit gefährlich ist.

(4) Unter den übrigen Voraussetzungen des Absatzes 3 Satz 2 kann das Gericht einen solchen Vorbehalt auch aussprechen, wenn

1. die Verurteilung wegen eines oder mehrerer Vergehen nach § 176 des Strafgesetzbuches erfolgt,
2. die übrigen Voraussetzungen des § 66 Absatz 3 des Strafgesetzbuches erfüllt sind, soweit dieser nicht auf § 66 Absatz 1 Satz 1 Nummer 4 des Strafgesetzbuches verweist, und
3. es sich auch bei den maßgeblichen früheren und künftig zu erwartenden Taten um solche der in Nummer 1 oder Absatz 3 Satz 2 Nummer 1 genannten Art handelt, durch welche das Opfer seelisch oder körperlich schwer geschädigt oder einer solchen Gefahr ausgesetzt worden ist oder würde.

(5) Wird neben der Strafe die Anordnung der Sicherungsverwahrung vorbehalten und hat der Verurteilte das siebenundzwanzigste Lebensjahr noch nicht vollendet, so ordnet das Gericht an, dass bereits die Strafe in einer sozialtherapeutischen Einrichtung zu vollziehen ist, es sei denn, dass die Resozialisierung des Täters dadurch nicht besser gefördert werden kann. Diese Anordnung kann auch nachträglich erfolgen. Solange der Vollzug in einer sozialtherapeutischen Einrichtung noch nicht angeordnet oder der Gefangene noch nicht in eine sozialtherapeutische Einrichtung verlegt worden ist, ist darüber jeweils nach sechs Monaten neu zu entscheiden. Für die nachträgliche Anordnung nach Satz 2 ist die Strafvollstreckungskammer zuständig. § 66c Absatz 2 und § 67a Absatz 2 bis 4 des Strafgesetzbuches bleiben unberührt.

(6) Das Gericht ordnet die Sicherungsverwahrung an, wenn die Gesamtwürdigung des Verurteilten, seiner Tat oder seiner Taten und ergänzend seiner Entwicklung bis zum Zeitpunkt der Entscheidung ergibt, dass von ihm Straftaten der in Absatz 3 Satz 2 Nummer 1 oder Absatz 4 bezeichneten Art zu erwarten sind; § 66a Absatz 3 Satz 1 des Strafgesetzbuches gilt entsprechend.

(7) Ist die wegen einer Tat der in Absatz 3 Satz 2 Nr. 1 bezeichneten Art angeordnete Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus nach § 67d Abs. 6 des Strafgesetzbuches für erledigt erklärt worden, weil der die Schuldfähigkeit ausschließende oder vermindernde Zustand, auf dem die Unterbringung beruhte, im Zeitpunkt der Erledigungsentscheidung nicht bestanden hat, so kann das Gericht die Unterbringung in der Sicherungsverwahrung nachträglich anordnen, wenn

1. die Unterbringung des Betroffenen nach § 63 des Strafgesetzbuches wegen mehrerer solcher Taten angeordnet wurde oder wenn der Betroffene wegen einer oder mehrerer solcher Taten, die er vor der zur Unterbringung nach § 63 des Strafgesetzbuches führenden Tat begangen hat, schon einmal zu einer Freiheitsstrafe von mindestens drei Jahren verurteilt oder in einem psychiatrischen Krankenhaus untergebracht worden war und
2. die Gesamtwürdigung des Betroffenen, seiner Taten und ergänzend seiner Entwicklung bis zum Zeitpunkt der Entscheidung ergibt, dass er mit hoher Wahrscheinlichkeit erneut Straftaten der in Absatz 3 Satz 2 Nr. 1 bezeichneten Art begehen wird.

(7) (weggefallen)

Zweiter Abschnitt

Gerichtsverfassung und Verfahren

§ 107 Gerichtsverfassung

Von den Vorschriften über die Jugendgerichtsverfassung gelten die §§ 33 bis 34 Abs. 1 und §§ 35 bis 38 für Heranwachsende entsprechend.

§ 108 Zuständigkeit

(1) Die Vorschriften über die Zuständigkeit der Jugendgerichte (§§ 39 bis 42) gelten auch bei Verfehlungen Heranwachsender.

(2) Der Jugendrichter ist für Verfehlungen Heranwachsender auch zuständig, wenn die Anwendung des allgemeinen Strafrechts zu erwarten ist und nach § 25 des Gerichtsverfassungsgesetzes der Strafrichter zu entscheiden hätte.

(3) Ist wegen der rechtswidrigen Tat eines Heranwachsenden das allgemeine Strafrecht anzuwenden, so gilt § 24 Abs. 2 des Gerichtsverfassungsgesetzes. Ist im Einzelfall eine höhere Strafe als vier Jahre Freiheitsstrafe oder die Unterbringung des Beschuldigten in einem psychiatrischen Krankenhaus, allein oder neben einer Strafe, oder in der Sicherungsverwahrung (§ 106 Absatz 3, 4, 7) zu erwarten, so ist die Jugendkammer zuständig. Der Beschluss einer verminderten Besetzung in der Hauptverhandlung (§ 33b) ist nicht zulässig, wenn die Anordnung der Unterbringung in der Sicherungsverwahrung, deren Vorbehalt oder die Anordnung der Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus zu erwarten ist.

§ 109 Verfahren

(1) Von den Vorschriften über das Jugendstrafverfahren (§§ 43 bis 81a) sind im Verfahren gegen einen Heranwachsenden die §§ 43, 47a, 50 Abs. 3 und 4, § 68 Nr. 1 und 4, § 70a Absatz 1 Satz 1, Absatz 2 sowie die §§ 72a bis 73 und § 81a entsprechend anzuwenden. Die Jugendgerichtshilfe und in geeigneten Fällen auch die Schule werden von der Einleitung und dem Ausgang des Verfahrens unterrichtet. Sie benachrichtigen den Staatsanwalt, wenn ihnen bekannt wird, daß gegen den Beschuldigten noch ein anderes Strafverfahren anhängig ist. Die Öffentlichkeit kann ausgeschlossen werden, wenn dies im Interesse des Heranwachsenden geboten ist.

(2) Wendet der Richter Jugendstrafrecht an (§ 105), so gelten auch die §§ 45, 47 Abs. 1 Satz 1 Nr. 1, 2 und 3, Abs. 2, 3, §§ 52, 52a, 54 Abs. 1, §§ 55 bis 66, 74 und 79 Abs. 1 entsprechend. § 66 ist auch dann anzuwenden, wenn die einheitliche Festsetzung von Maßnahmen oder Jugendstrafe nach § 105 Abs. 2 unterblieben ist. § 55 Abs. 1 und 2 ist nicht anzuwenden, wenn die Entscheidung im beschleunigten Verfahren des allgemeinen Verfahrensrechts ergangen ist. § 74 ist im Rahmen einer Entscheidung über die Auslagen des Verletzten nach § 472a der Strafprozessordnung nicht anzuwenden.

(3) In einem Verfahren gegen einen Heranwachsenden findet § 407 Abs. 2 Satz 2 der Strafprozessordnung keine Anwendung.

Dritter Abschnitt

Vollstreckung, Vollzug und Beseitigung des Strafmakels

§ 110 Vollstreckung und Vollzug

(1) Von den Vorschriften über die Vollstreckung und den Vollzug bei Jugendlichen gelten § 82 Abs. 1, §§ 83 bis 93a für Heranwachsende entsprechend, soweit der Richter Jugendstrafrecht angewendet (§ 105) und nach diesem Gesetz zulässige Maßnahmen oder Jugendstrafe verhängt hat.

(2) Für die Vollstreckung von Untersuchungshaft an zur Tatzeit Heranwachsenden gilt § 89c entsprechend.

§ 111 Beseitigung des Strafmakels

Die Vorschriften über die Beseitigung des Strafmakels (§§ 97 bis 101) gelten für Heranwachsende entsprechend, soweit der Richter Jugendstrafe verhängt hat.

Vierter Abschnitt

Heranwachsende vor Gerichten, die für allgemeine Strafsachen zuständig sind

§ 112 Entsprechende Anwendung

Die §§ 102, 103, 104 Abs. 1 bis 3 und 5 gelten für Verfahren gegen Heranwachsende entsprechend. Die in § 104 Abs. 1 genannten Vorschriften sind nur insoweit anzuwenden, als sie nach dem für die Heranwachsenden geltenden Recht nicht ausgeschlossen sind. Hält der Richter die Erteilung von Weisungen für erforderlich, so überläßt er die Auswahl und Anordnung dem Jugendrichter, in dessen Bezirk sich der Heranwachsende aufhält.

Vierter Teil

Sondervorschriften für Soldaten der Bundeswehr

§ 112a Anwendung des Jugendstrafrechts

Das Jugendstrafrecht (§§ 3 bis 32, 105) gilt für die Dauer des Wehrdienstverhältnisses eines Jugendlichen oder Heranwachsenden mit folgenden Abweichungen:

1. Hilfe zur Erziehung im Sinne des § 12 darf nicht angeordnet werden.

2. (weggefallen)

3. Bei der Erteilung von Weisungen und Auflagen soll der Richter die Besonderheiten des Wehrdienstes berücksichtigen. Weisungen und Auflagen, die bereits erteilt sind, soll er diesen Besonderheiten anpassen.

4. Als ehrenamtlicher Bewährungshelfer kann ein Soldat bestellt werden. Er untersteht bei seiner Tätigkeit (§ 25 Satz 2) nicht den Anweisungen des Richters.

5. Von der Überwachung durch einen Bewährungshelfer, der nicht Soldat ist, sind Angelegenheiten ausgeschlossen, für welche die militärischen Vorgesetzten des Jugendlichen oder Heranwachsenden zu sorgen haben. Maßnahmen des Disziplinarvorgesetzten haben den Vorrang.

§ 112b (weggefallen)

§ 112c Vollstreckung

(1) Der Vollstreckungsleiter sieht davon ab, Jugendarrest, der wegen einer vor Beginn des Wehrdienstverhältnisses begangenen Tat verhängt ist, gegenüber Soldaten der Bundeswehr zu vollstrecken, wenn die Besonderheiten des Wehrdienstes es erfordern und ihnen nicht durch einen Aufschub der Vollstreckung Rechnung getragen werden kann.

(2) Die Entscheidung des Vollstreckungsleiters nach Absatz 1 ist eine jugendrichterliche Entscheidung im Sinne des § 83.

Fußnote

Vierter Teil (§§ 112c bis 112e): Gilt nicht in Berlin gem. § 123 Satz 1

§ 112d Anhörung des Disziplinarvorgesetzten

Bevor der Richter oder der Vollstreckungsleiter einem Soldaten der Bundeswehr Weisungen oder Auflagen erteilt, von der Vollstreckung des Jugendarrestes nach § 112c Absatz 1 absieht oder einen Soldaten als Bewährungshelfer bestellt, soll er den nächsten Disziplinarvorgesetzten des Jugendlichen oder Heranwachsenden hören.

Fußnote

Vierter Teil (§§ 112c bis 112e): Gilt nicht in Berlin gem. § 123 Satz 1

§ 112e Verfahren vor Gerichten, die für allgemeine Strafsachen zuständig sind

In Verfahren gegen Jugendliche oder Heranwachsende vor den für allgemeine Strafsachen zuständigen Gerichten (§ 104) sind die §§ 112a und 112d anzuwenden.

Fußnote

Vierter Teil (§§ 112c bis 112e): Gilt nicht in Berlin gem. § 123 Satz 1

Fünfter Teil

Schluß- und Übergangsvorschriften

§ 113 Bewährungshelfer

Für den Bezirk eines jeden Jugendrichters ist mindestens ein hauptamtlicher Bewährungshelfer anzustellen. Die Anstellung kann für mehrere Bezirke erfolgen oder ganz unterbleiben, wenn wegen des geringen Anfalls von Strafsachen unverhältnismäßig hohe Aufwendungen entstehen würden. Das Nähere über die Tätigkeit des Bewährungshelfers ist durch Landesgesetz zu regeln.

§ 114 Vollzug von Freiheitsstrafe in der Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe

In der Einrichtung für den Vollzug der Jugendstrafe dürfen an Verurteilten, die das vierundzwanzigste Lebensjahr noch nicht vollendet haben und sich für den Jugendstrafvollzug eignen, auch Freiheitsstrafen vollzogen werden, die nach allgemeinem Strafrecht verhängt worden sind.

§ 115 (weggefallen)

§ 116 Zeitlicher Geltungsbereich

Das Gesetz wird auch auf Verfehlungen angewendet, die vor seinem Inkrafttreten begangen worden sind.

§§ 117 bis 120 (weggefallen)

§ 121 Übergangsvorschrift

(1) Für am 1. Januar 2008 bereits anhängige Verfahren auf gerichtliche Entscheidung über die Rechtmäßigkeit von Maßnahmen im Vollzug der Jugendstrafe, des Jugendarrestes und der Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus oder einer Entziehungsanstalt sind die Vorschriften des Dritten Abschnitts des Einführungsgesetzes zum Gerichtsverfassungsgesetz in ihrer bisherigen Fassung weiter anzuwenden.

(2) Für Verfahren, die vor dem 1. Januar 2012 bei der Jugendkammer anhängig geworden sind, ist § 33b Absatz 2 in der bis zum 31. Dezember 2011 geltenden Fassung anzuwenden.

(3) Hat die Staatsanwaltschaft in Verfahren, in denen über die im Urteil vorbehaltene oder die nachträgliche Anordnung der Sicherungsverwahrung zu entscheiden ist, die Akten dem Vorsitzenden des zuständigen Gerichts vor dem 1. Januar 2012 übergeben, ist § 74f des Gerichtsverfassungsgesetzes in der bis zum 31. Dezember 2011 geltenden Fassung entsprechend anzuwenden.

§§ 122 bis 124 (weggefallen)

§ 125 Inkrafttreten

Dieses Gesetz tritt am 1. Oktober 1953 in Kraft.

BIJLAGE 2. WETGEVING NEDERLAND

Wetboek van Strafrecht

TITEL VIII A. BIJZONDERE BEPALINGEN VOOR JEUGDIGEN EN JONGVOLWASSENEN

Artikel 77a

Ten aanzien van degene die ten tijde van het begaan van een strafbaar feit de leeftijd van twaalf jaren doch nog niet die van achttien jaren heeft bereikt, zijn de artikelen 9, 10, 12 tot en met 31, 35 tot en met 38u, 43a tot en met 44 en 57 tot en met 62 niet van toepassing. In de plaats daarvan treden de bijzondere bepalingen vervat in de artikelen 77d tot en met 77hh.

Artikel 77b

1. Ten aanzien van degene die ten tijde van het begaan van een strafbaar feit de leeftijd van zestien jaren doch nog niet die van achttien jaren heeft bereikt, kan de rechter de artikelen 77g tot en met 77gg buiten toepassing laten en recht doen overeenkomstig de bepalingen in de voorgaande titels vervat, indien hij daartoe grond vindt in de ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan.
2. Bij toepassing van het eerste lid kan levenslange gevangenisstraf niet worden opgelegd.

Artikel 77c

1. Ten aanzien van de jongvolwassene die ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van achttien jaren doch nog niet die van drieëntwintig jaren heeft bereikt, kan de rechter, indien hij daartoe grond vindt in de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan, recht doen overeenkomstig de artikelen 77g tot en met 77hh.
2. Artikel 77e blijft buiten toepassing.

Artikel 77d

1. De verjaringstermijn van het recht tot strafvordering, genoemd in artikel 70, wordt ten aanzien van misdrijven tot de helft van de daar bedoelde duur ingekort.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op misdrijven omschreven in de artikelen 240b, eerste lid, 247 tot en met 250 en 273f, gepleegd door een persoon die ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.
3. Het recht tot strafvordering voor misdrijven waarop gevangenisstraf van twaalf jaren of meer is gesteld, en de misdrijven omschreven in de artikelen 240b, tweede lid, 243, 245 en 246 voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, verjaart in twintig jaren.

Artikel 77e

1. De opsporingsambtenaar die daartoe door de officier van justitie is aangewezen, kan na verkregen toestemming door de officier van justitie aan de verdachte voorstellen dat deze deelneemt aan een project. De deelneming strekt tot voorkoming van toezending van het opgemaakte proces-verbaal aan de officier van justitie. Bij algemene maatregel van bestuur worden de strafbare feiten aangewezen die op deze wijze kunnen worden afgedaan.
2. Bij een voorstel als bedoeld in het eerste lid, deelt de opsporingsambtenaar de verdachte mede dat hij niet verplicht is aan het project deel te nemen en licht hem in over de mogelijke gevolgen van niet-deelneming. Het voorstel, de mededeling en de inlichtingen over de mogelijke gevolgen worden daarbij de verdachte tevens schriftelijk ter hand gesteld.
3. De officier van justitie geeft algemene aanwijzingen omtrent de wijze van afdoening ingevolge het eerste lid. Deze aanwijzingen betreffen in ieder geval:
 - a. de projecten en de categorieën van strafbare feiten die, gelet op de aard van deze projecten, in aanmerking komen voor deze wijze van afdoening;
 - b. de duur van de deelneming, afhankelijk van de aard van het strafbare feit en het project en
 - c. de wijze waarop de toestemming van de officier van justitie kan worden verkregen.
4. De duur van de deelneming is ten hoogste twintig uren.
5. Indien de opsporingsambtenaar, bedoeld in het eerste lid, van oordeel is dat de verdachte naar

behoren aan een project heeft deelgenomen, stelt hij de officier van justitie en de verdachte hiervan schriftelijk in kennis. Daarmee vervalt het recht tot strafvordering, behalve indien een bevel wordt gegeven als bedoeld in artikel 12i van het Wetboek van Strafvordering. In dat geval houdt de rechter, indien hij een straf oplegt, rekening met de voltooide deelneming.

Artikel 77f

1. In een strafbeschikking kan de officier van justitie tevens de aanwijzing geven dat:
 - a. de jeugdige zich zal richten naar de aanwijzingen van een gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet voor een daarbij te bepalen termijn van ten hoogste zes maanden;
 - b. indien de jeugdige ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van zestien jaren reeds heeft bereikt, kan de officier van justitie in plaats daarvan de aanwijzing geven dat de jeugdige zich zal richten naar de aanwijzingen van een reclasseringsinstelling als bedoeld in artikel 14d, tweede lid.
2. In afwijking van artikel 257a, tweede lid, onderdeel a, van het Wetboek van Strafvordering kan de officier van justitie in een strafbeschikking een taakstraf opleggen voor ten hoogste zestig uren. Indien de taakstraf bestaat uit een werkstraf wordt deze verricht binnen een termijn van vier maanden. Indien de taakstraf bestaat uit een leerstraf wordt deze verricht binnen een termijn van zes maanden. Artikel 77m, negende lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Bij het begeleiden bij de naleving van de aanwijzingen, bedoeld in het eerste lid, en de uitvoering van de taakstraf, bedoeld in het tweede lid, wordt de identiteit van de verdachte vastgesteld op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. Daartoe stelt de officier van justitie als voorwaarde dat de verdachte medewerking verleent aan het nemen van een of meer vingerafdrukken of een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aanbiedt.

Artikel 77g

1. In plaats van de op een feit gestelde straffen worden de straffen en maatregelen opgelegd, in deze Titel voorzien.
2. Een hoofdstraf kan zowel afzonderlijk als tezamen met andere hoofdstraffen of met bijkomende straffen worden opgelegd.
3. Een maatregel kan zowel afzonderlijk als tezamen met hoofdstraffen, met bijkomende straffen en met andere maatregelen worden opgelegd.

Artikel 77h

1. De hoofdstraffen zijn:
 - a. in geval van misdrijf: jeugddetentie, taakstraf of geldboete;
 - b. in geval van overtreding: taakstraf of geldboete.
2. Een taakstraf bestaat uit:
 - a. een werkstraf, zijnde het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, of
 - b. een leerstraf, zijnde het volgen van een leerproject, of
 - c. een combinatie van werkstraf en leerstraf.
3. De bijkomende straffen zijn:
 - a. verbeurdverklaring;
 - b. ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen.
4. De maatregelen zijn:
 - a. plaatsing in een inrichting voor jeugdigen;
 - b. maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige;
 - c. onttrekking aan het verkeer;
 - d. ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel;
 - e. schadevergoeding;
 - f. vrijheidsbeperkende maatregel.

Artikel 77i

1. De duur van de jeugddetentie is:
 - a. voor degene die ten tijde van het begaan van het misdrijf de leeftijd van zestien jaren nog niet had bereikt: ten minste een dag en ten hoogste twaalf maanden, en
 - b. overigens ten hoogste vierentwintig maanden.
2. De duur van de jeugddetentie wordt in de rechterlijke uitspraak aangewezen in dagen, weken of

maanden.

3. De artikelen 26 en 27 zijn bij veroordeling tot jeugddetentie van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77j

1. In bijzondere gevallen kan Onze Minister van Justitie bepalen dat de tenuitvoerlegging van de jeugddetentie gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden wordt onderbroken.
2. Onze Minister van Justitie kan nadere regels stellen aangaande het onderbreken van de tenuitvoerlegging, bedoeld in het eerste lid. Deze betreffen in elk geval de criteria waaraan de betrokkene moet voldoen om voor strafonderbreking in aanmerking te komen, de bevoegdheid tot en de wijze van verlening alsmede de voorwaarden die hieraan kunnen worden verbonden.
3. Ten aanzien van de beslissingen omtrent de onderbreking van de tenuitvoerlegging als bedoeld in het eerste lid is Hoofdstuk XV van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen van toepassing.
4. De rechter die de straf heeft opgelegd kan te allen tijde de jeugdige aan wie een jeugddetentie is opgelegd, voorwaardelijk in vrijheid stellen.
5. In geval van een voorwaardelijke invrijheidstelling wordt een proeftijd bepaald van ten hoogste twee jaren. De duur van de proeftijd en de gestelde voorwaarden worden de veroordeelde in persoon betekend. De artikelen 77y, derde lid, 77z, 77aa en 77cc tot en met 77ee zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77k

De straf van jeugddetentie kan door de rechter op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de veroordeelde geheel of gedeeltelijk worden vervangen door een van de straffen genoemd in artikel 9, eerste lid, indien de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf geheel of gedeeltelijk zou moeten plaatsvinden nadat de veroordeelde de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt en deze naar het oordeel van de rechter niet meer voor een zodanige straf in aanmerking komt.

Artikel 77l

1. Het bedrag van de geldboete is ten minste het bedrag, genoemd in artikel 23, tweede lid, en ten hoogste het maximum van een geldboete van de tweede categorie. Artikel 24a is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de rechter of de officier van justitie bij elke geldboete kan bepalen dat het bedrag in gedeelten kan worden voldaan. De rechter of de officier van justitie stelt daarbij de hoogte van elk van die gedeelten vast.
2. De rechter kan bij de uitspraak waarbij geldboete wordt opgelegd, bevelen dat voor het geval volledige betaling noch volledig verhaal van het verschuldigde bedrag volgt, vervangende jeugddetentie zal worden toegepast.
3. Indien geen of geen volledige betaling van het bedrag van de geldboete heeft plaatsgevonden en geen of geen volledig verhaal mogelijk is, kan de rechter die de straf heeft opgelegd het nog te betalen bedrag op vordering van het openbaar ministerie vervangen door jeugddetentie of op verzoek van de veroordeelde vervangen door een taakstraf. Indien de rechter gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid van het tweede lid, kan hij de duur van de eerder opgelegde vervangende jeugddetentie ook wijzigen, tenzij deze reeds is aangevangen.
4. De taakstraf, bedoeld in het derde lid, wordt opgelegd in evenredigheid met het nog verschuldigde bedrag. De artikelen 77m tot en met 77q en 77ff, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing. De straf kan slechts worden opgelegd zolang de veroordeelde de leeftijd van achttien jaren niet heeft bereikt.
5. Indien de veroordeelde bij aanvang van de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, kan deze worden ten uitvoer gelegd als vervangende hechtenis, indien het vonnis of de beslissing op grond van het derde lid dit bepaalt.
6. De duur van de vervangende jeugddetentie of vervangende hechtenis is ten minste één dag en ten hoogste drie maanden. Voor elke volle € 15 van de nog te betalen geldboete wordt niet meer dan één dag opgelegd. Door betaling van het nog te betalen bedrag vervalt de vervangende jeugddetentie of de vervangende hechtenis. Artikel 24c, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
7. Artikel 27, derde en vierde lid, is bij veroordeling tot een geldboete van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77m

1. Het vonnis of de strafbeschikking vermeldt of de taakstraf bestaat uit een werkstraf, een leerstraf of een combinatie van beide, alsmede het aantal uren dat de straf zal duren. Het vonnis of de strafbeschikking kan de aard en inhoud van de te verrichten werkzaamheden of het te volgen leerproject vermelden.
2. De duur van de door de rechter opgelegde onbetaalde arbeid of van de arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, is ten hoogste tweehonderd uren.

3. De termijn waarbinnen de arbeid moet zijn verricht bedraagt ten hoogste zes maanden indien niet meer dan honderd uren is opgelegd en overigens ten hoogste een jaar. Het openbaar ministerie kan evenwel bij toepassing van artikel 77o, derde lid, de duur verlengen.
4. De duur van een leerproject is ten hoogste tweehonderd uren.
5. De termijn waarbinnen een leerproject plaatsvindt bedraagt ten hoogste zes maanden indien niet meer dan honderd uren is opgelegd en overigens ten hoogste een jaar. Het openbaar ministerie kan bij toepassing van artikel 77o, derde lid, de duur verlengen.
6. Indien meer dan één taakstraf wordt opgelegd, bedraagt het totaal aantal uren niet meer dan tweehonderdenveertig.
7. Artikel 27, eerste en vierde lid, is bij veroordeling tot een taakstraf door de rechter van overeenkomstige toepassing.
8. Het openbaar ministerie kan de termijn, genoemd in het derde en vijfde lid, ambtshalve of op verzoek van de veroordeelde, eenmaal met een zelfde periode verlengen. Het openbaar ministerie zendt hiervan zo spoedig mogelijk een kennisgeving aan de veroordeelde.
9. De termijnen, genoemd in het derde en vijfde lid, worden verlengd met de tijd dat de veroordeelde uit anderen hoofde rechtens zijn vrijheid is ontnomen alsmede met de tijd dat hij ongeoorloofd afwezig is.

Artikel 77ma

1. Een taakstraf wordt niet opgelegd in geval van veroordeling voor:
 - a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld en dat een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer ten gevolge heeft gehad;
 - b. een van de misdrijven omschreven in de artikelen 240b, 248a, 248b, 248c en 250.
2. Van het eerste lid kan worden afgeweken indien naast de taakstraf, jeugddetentie, de maatregel betreffende het gedrag of de maatregel plaatsing in een inrichting voor jeugdigen wordt opgelegd.

Artikel 77n

1. In het vonnis waarbij taakstraf wordt opgelegd, beveelt de rechter voor het geval dat de veroordeelde de taakstraf niet naar behoren verricht, dat vervangende jeugddetentie zal worden toegepast.
2. De duur van de vervangende jeugddetentie wordt in gehele dagen, weken of maanden vastgesteld.
3. De vervangende jeugddetentie belooft ten minste één dag en ten hoogste vier maanden. Voor elke twee uren van de taakstraf wordt niet meer dan één dag opgelegd.
4. Wanneer een gedeelte van de te verrichten taakstraf is voldaan, vermindert de duur van de vervangende jeugddetentie naar evenredigheid. Heeft deze vermindering tot gevolg dat voor een gedeelte van een dag vervangende jeugddetentie zou moeten worden ondergaan, dan vindt afronding naar boven plaats tot het naaste aantal gehele dagen.

Artikel 77o

1. De raad voor de kindbescherming heeft tot taak de voorbereiding en de ondersteuning van de tenuitvoerlegging van taakstraffen. Over de wijze waarop de veroordeelde de taakstraf uitvoert, kan het openbaar ministerie inlichtingen inwinnen bij de raad voor de kindbescherming. Het openbaar ministerie kan diens medewerking inroepen en hem de nodige opdrachten geven. De raad voor de kindbescherming is bevoegd aanwijzingen te geven wanneer het de tenuitvoerlegging van een taakstraf door die instelling betreft.
2. Bij de tenuitvoerlegging van de taakstraf wordt de identiteit van de veroordeelde vastgesteld op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering.
3. Het openbaar ministerie kan na overleg met de raad voor de kindbescherming en de veroordeelde, de opgelegde straf, behoudens voor wat betreft het aantal opgelegde uren, wijzigen indien het van oordeel is dat de veroordeelde de taakstraf niet geheel overeenkomstig het vonnis of de strafbeschikking kan of heeft kunnen volbrengen. Hij benadert daarbij zo veel mogelijk de opgelegde taakstraf. Het openbaar ministerie geeft hiervan kennis aan de veroordeelde en de raad voor de kindbescherming.
4. Het openbaar ministerie doet deze kennisgeving zo spoedig mogelijk aan de veroordeelde betekenen. De kennisgeving behelst het aantal uren dat naar het oordeel van het openbaar ministerie reeds naar behoren is volbracht, alsmede de straf zoals deze voor het overige nader is vastgesteld.
5. Tegen de kennisgeving, bedoeld in het derde lid, kan de veroordeelde binnen veertien dagen na de betekening een bezwaarschrift indienen bij de rechter die de straf oplegde. De rechter kan de beslissing van het openbaar ministerie wijzigen. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77p

1. Indien de tot een taakstraf veroordeelde niet aanvangt met de taakstraf, geen medewerking verleent

aan het vaststellen van zijn identiteit of het openbaar ministerie van oordeel is dat de veroordeelde de opgelegde taakstraf niet naar behoren verricht of heeft verricht, wordt vervangende jeugddetentie of hechtenis toegepast, tenzij dit wegens uitzonderlijke omstandigheden die zich na het opleggen van de taakstraf hebben voorgedaan, zou leiden tot een onbillijkheid van zwaarwegende aard. Het openbaar ministerie geeft hiervan kennis aan de veroordeelde en de raad voor de kindbescherming.

2. Het openbaar ministerie doet deze kennisgeving zo spoedig mogelijk aan de veroordeelde betekenen. De kennisgeving behelst het aantal uren taakstraf dat naar het oordeel van het openbaar ministerie is verricht, alsmede het aantal dagen vervangende jeugddetentie.

3. Tegen de kennisgeving, bedoeld in het tweede lid, kan de veroordeelde binnen veertien dagen na de betekening daarvan een bezwaarschrift indienen bij de rechter die de straf oplegde. De rechter kan de beslissing van het openbaar ministerie wijzigen.

4. Indien de veroordeelde bij aanvang van de tenuitvoerlegging de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, kan de vervangende jeugddetentie worden ten uitvoer gelegd als vervangende hechtenis, indien het vonnis dit bepaalt.

Artikel 77q

1. Het openbaar ministerie kan slechts een beslissing nemen of een bevel geven krachtens artikel 77o, tweede lid, onderscheidenlijk artikel 77p, eerste lid, binnen drie maanden na afloop van de termijn waarbinnen de arbeid moet zijn verricht of waarbinnen het leerproject moet zijn gevolgd krachtens artikel 77m.

2. Indien naar het oordeel van het openbaar ministerie de opgelegde taakstraf naar behoren is uitgevoerd, stelt het zo spoedig mogelijk de veroordeelde hiervan in kennis.

Artikel 77r

Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen is slechts mogelijk in de gevallen genoemd in de artikelen 179, 179a en 180 van de Wegenverkeerswet 1994 en in artikel 30, zesde lid, van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (*Stb.* 1963, 228). Die artikelen zijn dan van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77s

1. Aan de verdachte bij wie ten tijde van het begaan van het misdrijf een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond, kan de maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen worden opgelegd, indien

a. het feit waarvoor de maatregel wordt opgelegd, een misdrijf is waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld dan wel behoort tot een der misdrijven omschreven in de artikelen 132, 285, eerste lid, 285b en 395 van het Wetboek van Strafrecht, 175, tweede lid, onderdeel b, of derde lid in verbinding met het eerste lid, onderdeel b, van de Wegenverkeerswet 1994, en 11, tweede lid, van de Opiumwet, en

b. de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen het opleggen van die maatregel eist, en

c. de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de verdachte.

2. De rechter legt de maatregel slechts op, nadat hij zich een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies heeft doen overleggen van ten minste twee gedragsdeskundigen van verschillende disciplines. Van deze gedragsdeskundigen dient er één een psychiater te zijn. Het advies wordt door de deskundigen gezamenlijk dan wel door ieder van hen afzonderlijk uitgebracht. Indien dit advies eerder dan een jaar voor de aanvang van de terechtzitting is gedagtekend kan de rechter hier slechts gebruik van maken met instemming van het openbaar ministerie en de verdachte.

3. Bij toepassing van het eerste lid, kan de rechter afzien van het opleggen van straf, ook indien hij van oordeel is dat het feit wel aan de verdachte kan worden toegerekend.

4. Bij het opleggen van de maatregel neemt de rechter de ernst van het begane feit of de veelvuldigheid van voorafgegangene veroordelingen wegens misdrijf in aanmerking.

5. Het tweede lid blijft buiten toepassing indien de betrokkene weigert medewerking te verlenen aan het onderzoek dat ten behoeve van het advies moet worden verricht. Voor zover mogelijk maken de gedragsdeskundigen gezamenlijk dan wel ieder van hen afzonderlijk over de reden van weigering rapport op. De rechter doet zich zoveel mogelijk een ander advies of rapport, dat hem over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de oplegging van de maatregel kan voorlichten en aan de totstandkoming waarvan de betrokkene wel bereid is om medewerking te verlenen, overleggen.

6. Indien de maatregel is opgelegd draagt Onze Minister de tenuitvoerlegging op aan een inrichting als

bedoeld in artikel 1, onder b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, of doet hij de veroordeelde elders opnemen.

7. De maatregel geldt voor de tijd van drie jaar. Na twee jaar eindigt de maatregel voorwaardelijk, tenzij de maatregel wordt verlengd op de wijze als bedoeld in artikel 77t. De termijn gaat in nadat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden. De maatregel vervalt bij het onherroepelijk worden van een rechterlijke uitspraak waarbij aan de betrokkene wederom de maatregel of de maatregel, bedoeld in artikel 37a wordt opgelegd.

8. De termijn van de maatregel loopt niet:

- a. gedurende de tijd dat aan de veroordeelde uit anderen hoofde rechtens zijn vrijheid is ontnomen en gedurende de tijd dat hij uit zodanige vrijheidsontneming ongeoorloofd afwezig is;
- b. wanneer de veroordeelde langer dan een week ongeoorloofd afwezig is uit de plaats die voor de tenuitvoerlegging van de maatregel is aangewezen;
- c. wanneer de maatregel voorwaardelijk is geëindigd als bedoeld in het zevende lid en artikel 77t, tweede lid.

9. Onverminderd het bepaalde in het zevende lid, kan Onze Minister de maatregel te allen tijde, na advies te hebben ingewonnen van de raad voor de kinderbescherming, voorwaardelijk of onvoorwaardelijk beëindigen.

Artikel 77t

1. De rechter die in eerste aanleg heeft kennis genomen van het misdrijf ter zake waarvan de maatregel is opgelegd, kan op vordering van het openbaar ministerie de termijn, bedoeld in artikel 77s, zevende lid, eerste volzin, telkens met ten hoogste twee jaren verlengen. Niet eerder dan twee maanden en niet later dan een maand voor het tijdstip waarop de maatregel voorwaardelijk eindigt, kan het openbaar ministerie een vordering indienen tot verlenging van de maatregel. De artikelen 509oa en 509q van het Wetboek van Strafvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

2. Verlenging van de termijn van de maatregel is slechts mogelijk voor zover de maatregel daardoor de duur van zeven jaar niet te boven gaat. In de gevallen waarin de maatregel is verlengd, eindigt de maatregel voorwaardelijk een jaar voordat de maximale duur van de maatregel wordt bereikt. De rechter geeft in de beslissing tot verlenging van de maatregel aan wanneer de maatregel, behoudens verdere verlenging, onvoorwaardelijk eindigt. Artikel 77s, achtste lid, is van overeenkomstige toepassing. Op de beslissing tot verlenging van de maatregel waarbij de maximale duur van de maatregel zal worden bereikt, is artikel 77s, tweede en vijfde lid, van overeenkomstige toepassing.

3. De verlenging is slechts mogelijk, indien de maatregel is opgelegd ter zake van een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meer personen. Artikel 77s, eerste lid, onder b en c, is van overeenkomstige toepassing.

4. Een vordering tot verlenging van de maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen wordt bij de rechtbank behandeld door de meervoudige kamer.

5. Bij de vordering worden overgelegd:

- a. een recent opgemaakt, met redenen omkleed en ondertekend advies afkomstig van het hoofd van de inrichting, en
- b. een afschrift van de aantekeningen omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de veroordeelde.

6. De maatregel kan zonder advies, bedoeld in het vijfde lid onder a, worden verlengd indien dit door gebrek aan medewerking van de veroordeelde niet kan worden uitgebracht.

Artikel 77ta

1. Indien de maatregel voorwaardelijk eindigt als bedoeld in artikel 77s, zevende lid, en artikel 77t, tweede lid, geschiedt dit onder de algemene voorwaarde dat:

- a. de veroordeelde zich ten tijde van de voorwaardelijke beëindiging niet schuldig maakt aan een strafbaar feit;
- b. de veroordeelde ten behoeve van het vaststellen van zijn identiteit medewerking verleent aan het nemen van een of meer vingerafdrukken of een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aanbiedt en medewerking verleent aan het toezicht door de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet dan wel van een reclasseringsinstelling als bedoeld in artikel 14d, tweede lid.

2. Met het toezicht op de naleving van de voorwaarden is het openbaar ministerie belast. Over de wijze waarop de veroordeelde aan de voorwaarden voldoet, wordt het openbaar ministerie door de gecertificeerde instelling, de reclasseringsinstelling of reclasseringsambtenaar als bedoeld in het eerste

lid, onderdeel b, ingelicht.

3. Een jaar nadat de maatregel voorwaardelijk is geëindigd als bedoeld in artikel 77s, zevende lid, en artikel 77t, tweede lid, eindigt de maatregel van rechtswege onvoorwaardelijk, tenzij de voorwaardelijke beëindiging wordt verlengd op de wijze als bedoeld in artikel 77tb. In de gevallen waarin de voorwaardelijke beëindiging is verlengd, eindigt de maatregel onvoorwaardelijk nadat de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging is bereikt.

Artikel 77tb

1. De voorwaardelijke beëindiging kan door de rechter die in eerste aanleg kennis heeft genomen van het misdrijf ter zake waarvan de maatregel is opgelegd, ambtshalve, of op vordering van het openbaar ministerie worden verlengd. De rechter bepaalt de duur van de verlenging.

2. De totale duur van de voorwaardelijke beëindiging van de maatregel bedraagt ten hoogste twee jaar. De termijn van de voorwaardelijke beëindiging loopt niet wanneer de veroordeelde zich langer dan een week onttrekt aan het toezicht.

3. Tijdens de voorwaardelijke beëindiging van de maatregel kan de in het eerste lid bedoelde rechter ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de veroordeelde of diens raadsman:

a. bijzondere voorwaarden stellen die het gedrag van de veroordeelde betreffen;

b. aan een andere instelling dan die welke daarmee tevoren was belast, de begeleiding van de veroordeelde opdragen;

c. indien de veroordeelde zich niet heeft gedragen naar de aanwijzingen bedoeld in artikel 77ta, eerste lid, onderdeel b, bevelen dat de veroordeelde tijdens de voorwaardelijke beëindiging wordt teruggeplaatst in een inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, dan wel, indien de veroordeelde inmiddels de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, in een penitentiaire inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Penitentiaire beginselenwet dan wel een inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden.

4. De rechter bepaalt de duur van een terugplaatsing als bedoeld in het derde lid, onderdeel c. Deze duur kan de duur van de voorwaardelijke beëindiging niet overschrijden en bedraagt ten hoogste een jaar. Bij herhaalde terugplaatsing kan de totale duur van de terugplaatsingen de maximale duur van een jaar niet overstijgen. Een terugplaatsing kan maximaal twee keer worden toegepast.

5. Indien de rechter bijzondere voorwaarden stelt, als bedoeld in het derde lid, onderdeel a, is artikel 77z van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de rechter de werking van de bijzondere voorwaarden kan beperken tot een in de beslissing te bepalen tijdsduur binnen de termijn waarmee de voorwaardelijke beëindiging wordt verlengd.

6. Indien ten aanzien van de veroordeelde een rechterlijke machtiging op grond van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen is gegeven, eindigt de maatregel onvoorwaardelijk.

7. Artikel 77cca, eerste lid, derde tot en met zesde lid en achtste lid, is van overeenkomstige toepassing. Indien het openbaar ministerie de aanhouding noodzakelijk blijft vinden, dient het onverwijld een vordering tot voorlopige tenuitvoerlegging in bij de rechter-commissaris en een vordering als bedoeld in het derde lid bij de rechter.

Artikel 77tc

1. De maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen die is verlengd tot de in artikel 77t, tweede lid, bedoelde duur van zeven jaren, kan door de rechter ambtshalve of op vordering van het openbaar ministerie worden omgezet in de maatregel, bedoeld in artikel 37a, indien de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen de omzetting in die maatregel eist.

2. De beslissing tot omzetting geldt als een last als bedoeld in artikel 37a. De rechter geeft daarbij het bevel, bedoeld in artikel 37b. De artikelen 37, tweede en derde lid, en 37a zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Met de omzetting eindigt de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen onvoorwaardelijk.

4. De beslissing, bedoeld in het eerste lid, wordt genomen:

a. voordat de maatregel voorwaardelijk eindigt op de wijze, bedoeld in artikel 77t, tweede lid;

b. tijdens de voorwaardelijke beëindiging, bedoeld in 77tb, eerste en tweede lid.

5. Bij de beslissing betreft de rechter:

a. een recent opgemaakt, met redenen omkleed en ondertekend advies afkomstig van het hoofd van de inrichting, en

- b. een afschrift van de aantekeningen omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de veroordeelde.

Artikel 77u

Een beslissing op grond van de artikelen 77t, 77tb, 77wc, zesde lid, en 77wd wordt bij beschikking genomen, nadat de veroordeelde en indien deze minderjarig is, ook degenen die het gezag over hem uitoefenen, zijn gehoord of behoorlijk opgeroepen. De artikelen 14h, eerste lid, eerste en derde volzin, en tweede tot en met vijfde lid, 14i, tweede tot en met zesde lid, en 14j van dit wetboek alsmede artikel 495b van het Wetboek van Strafvordering zijn van overeenkomstige toepassing, onverminderd de artikelen 502 en 503 van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 77v

1. Indien jeugddetentie of plaatsing in een inrichting voor jeugdigen wordt opgelegd, kan de rechter in zijn uitspraak een advies opnemen over de plaats waar en de wijze waarop deze straf of maatregel zal moeten worden ten uitvoer gelegd. De rechter kan bij een beslissing als bedoeld in artikel 77t zodanig advies opnemen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing indien met gebruikmaking van artikel 77x, de straf of maatregel geheel niet wordt ten uitvoer gelegd. Indien ingevolge artikel 77dd de straf of maatregel alsnog geheel of gedeeltelijk ten uitvoer wordt gelegd, kan de rechter een advies opnemen in de last tot tenuitvoerlegging.
3. Het openbaar ministerie stelt Onze Minister van Justitie in kennis van rechterlijke uitspraken, zodra deze voor tenuitvoerlegging vatbaar zijn geworden. Het voegt daarbij, in voorkomende gevallen, het advies van de rechter omtrent de plaatsing.
4. Onze Minister kan het advies van de raad voor de kindbescherming inwinnen omtrent de plaats van de tenuitvoerlegging.

Artikel 77w

1. De maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige kan slechts worden opgelegd, indien:
 - a. de ernst van het begane misdrijf of de veelvuldigheid van de begane misdrijven of voorafgegane veroordelingen wegens misdrijf hiertoe aanleiding geven, en
 - b. de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de verdachte.
2. De rechter legt de maatregel slechts op, nadat hij zich een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies heeft doen overleggen van de raad voor de kindbescherming, dat wordt ondersteund door ten minste een gedragsdeskundige. Indien dit advies eerder dan een jaar voor de aanvang van de terechtzitting is gedagtekend kan de rechter hier slechts gebruik van maken met instemming van het openbaar ministerie en de verdachte. Indien de maatregel met toepassing van artikel 77c wordt opgelegd aan een jongvolwassene die ten tijde van het misdrijf of de misdrijven die voor het opleggen van de maatregel aanleiding geeft of geven, de leeftijd van achttien jaren maar nog niet de leeftijd van drieëntwintig jaren heeft bereikt, kan een advies van de raad voor de kindbescherming achterwege blijven en wordt met een advies van een gedragsdeskundige volstaan.
3. De rechter geeft in zijn uitspraak aan waar de maatregel uit bestaat. De maatregel kan inhouden dat de veroordeelde aan een programma deelneemt in een door de rechter aan te wijzen instelling of dat de veroordeelde een ambulante programma zal volgen onder begeleiding van een door de rechter aan te wijzen organisatie. Bij de tenuitvoerlegging van de maatregel verleent de veroordeelde medewerking aan het nemen van een of meer vingerafdrukken of biedt hij een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage.
4. De rechter kan, ter ondersteuning van het programma, bedoeld in het derde lid, bevelen dat de veroordeelde gedurende de nacht in een inrichting als bedoeld in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen verblijft.
5. Aan het programma kan elektronisch toezicht worden verbonden.
6. De rechter kan bij zijn uitspraak, ambtshalve of op vordering van het openbaar ministerie, bevelen dat het programma dadelijk uitvoerbaar is, indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde opnieuw een strafbaar feit zal plegen of zich belastend zal gedragen en de dadelijke uitvoerbaarheid in het belang van de jeugdige is.
7. Het bevel, bedoeld in het zesde lid, kan door de rechter die kennisneemt van het hoger beroep, ambtshalve, op verzoek van de veroordeelde of op vordering van het openbaar ministerie, worden opgeheven.
8. De instellingen of organisaties, bedoeld in het derde lid, stellen voor de uitvoering van het programma een plan vast dat is afgestemd op de problematiek van de veroordeelde. Bij of krachtens algemene

maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld omtrent de eisen waaraan het plan, alsmede waaraan de programma's en de instellingen of organisaties, bedoeld in het derde lid, moeten voldoen. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voorts regels worden gesteld omtrent de werkwijze van de instellingen of organisaties, bedoeld in het derde lid.

9. De maatregel wordt opgelegd voor de tijd van ten minste zes maanden en ten hoogste een jaar. De termijn gaat in nadat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden.

10. De gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet heeft tot taak de voorbereiding en de ondersteuning van de tenuitvoerlegging van de maatregel. Bij de tenuitvoerlegging van de maatregel stelt de gecertificeerde instelling de identiteit van de veroordeelde vast op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. Over de wijze waarop de veroordeelde de maatregel uitvoert, kan het openbaar ministerie inlichtingen inwinnen bij de gecertificeerde instelling. Indien de jeugdige ten tijde van de tenuitvoerlegging van de maatregel de leeftijd van zestien jaren bereikt of heeft bereikt, kan de rechter bepalen dat de ondersteuning van de tenuitvoerlegging van de maatregel geschiedt door een reclasseringsinstelling als bedoeld in artikel 14d, tweede lid.

11. De termijn van de maatregel loopt niet gedurende de tijd dat aan de veroordeelde uit anderen hoofde rechtens zijn vrijheid is ontnomen en gedurende de tijd dat hij uit zodanige vrijheidsontneming ongeoorloofd afwezig is.

12. De maatregel eindigt van rechtswege bij het onherroepelijk worden van een rechterlijke uitspraak waarbij de verdachte opnieuw de maatregel of de maatregel plaatsing in een inrichting voor jeugdigen wordt opgelegd.

Artikel 77wa

1. De rechter kan bepalen dat het in artikel 77w, derde lid, bedoelde programma geheel of ten dele komt te bestaan uit een vorm van jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.

2. Indien de rechter toepassing heeft gegeven aan het bepaalde in het eerste lid, doet de raad daarvan onverwijld mededeling aan de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.

Artikel 77wb

1. Indien het gedrag van de veroordeelde daartoe aanleiding geeft of wijziging van de maatregel in het belang is van de ontwikkeling van de veroordeelde, kan de rechter, op vordering van het openbaar ministerie, beslissen dat de maatregel een andere invulling krijgt.

2. De rechter beslist slechts tot een andere invulling van de maatregel, nadat hij zich een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies heeft doen overleggen van de raad voor de kinderbescherming.

3. Artikel 77w, tweede lid, eerste volzin, derde tot en met negende lid, is van overeenkomstige toepassing op de beslissing tot wijziging van de maatregel, met dien verstande dat in het in artikel 77w, tweede lid, derde volzin, bedoelde geval, voor de andere invulling van de maatregel advies wordt gevraagd van een gedragsdeskundige of van de reclasseringsinstelling die met de uitvoering van de maatregel is belast.

Artikel 77wc

1. In het vonnis waarbij de maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige wordt opgelegd, beveelt de rechter voor het geval dat de veroordeelde niet naar behoren aan de tenuitvoerlegging van de maatregel heeft meegewerkt, dat vervangende jeugddetentie zal worden toegepast.

2. De duur van de vervangende jeugddetentie wordt in gehele dagen, weken of maanden vastgesteld. Voor elke maand waarvoor de maatregel is opgelegd belooft de vervangende jeugddetentie maximaal een maand.

3. Wanneer een gedeelte van de maatregel ten uitvoer is gelegd, vermindert de duur van de vervangende jeugddetentie naar evenredigheid.

4. Artikel 77p is van overeenkomstige toepassing.

5. Artikel 77cca is van overeenkomstige toepassing.

6. Onverminderd het bepaalde in het vierde lid kan de rechter op vordering van de officier van justitie de tijdelijke opneming in een justitiële jeugdinrichting bevelen in het geval de jeugdige niet naar behoren aan de tenuitvoerlegging van de maatregel meewerkt.

7. De tenuitvoerlegging van de tijdelijke opneming schorst de termijn van de maatregel. De maximale aaneengesloten duur van de tijdelijke opneming in de jeugdinrichting bedraagt vier weken. De tijdelijke opneming kan ten hoogste tweemaal tijdens de looptijd van de maatregel worden bevolen, ook in het geval waarin de maatregel is verlengd.

Artikel 77wd

1. Indien het gedrag van de veroordeelde daartoe aanleiding geeft en verlenging in het belang is van de ontwikkeling van de veroordeelde, kan de rechter de termijn van de maatregel, op vordering van het openbaar ministerie, eenmaal verlengen voor ten hoogste dezelfde tijd als waarvoor de maatregel was opgelegd. Niet eerder dan twee maanden en niet later dan een maand voor het tijdstip waarop de maatregel door tijdsverloop zal eindigen, kan het openbaar ministerie een vordering indienen tot verlenging van de maatregel.
2. Een vordering als bedoeld in het eerste lid, die later dan een maand voor het tijdstip waarop de maatregel door tijdsverloop zal eindigen, doch binnen een redelijke termijn is ingediend, is niettemin ontvankelijk, indien er bijzondere omstandigheden zijn waardoor de verdere ontwikkeling van de jeugdige de verlenging van de maatregel eist.
3. Bij de vordering worden overgelegd:
 - a. een recent opgemaakt, met redenen omkleed advies, afkomstig van de raad voor de kindbescherming;
 - b. een afschrift van de aantekeningen omtrent het gedrag van de veroordeelde, afkomstig van de instelling of organisatie die belast is met de uitvoering van de maatregel.
4. In de beslissing omtrent de verlenging geeft de rechter aan waaruit de verlenging van de maatregel bestaat. De verlenging kan inhouden dat het programma waaraan de veroordeelde deelneemt wordt verlengd. De verlenging kan ook inhouden dat de veroordeelde deelneemt aan een door de rechter aan te wijzen programma in een daarbij aan te wijzen inrichting of dat de veroordeelde een door de rechter aan te wijzen ambulante programma zal volgen onder begeleiding van een in de beslissing aangewezen organisatie.
5. De artikelen 77wa, 77wb en 77wc zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77we

1. In het vonnis waarbij de vrijheidsbepalende maatregel wordt opgelegd, beveelt de rechter dat vervangende jeugddetentie zal worden toegepast voor het geval niet aan de maatregel wordt voldaan.
2. De artikelen 38v, 38w, tweede tot en met het vierde lid, en 77p, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77wf

1. Indien er ernstige redenen bestaan voor het vermoeden dat de veroordeelde de maatregel niet naleeft of heeft nageleefd, kan zijn aanhouding worden bevolen door het openbaar ministerie. Indien het bevel van het openbaar ministerie niet kan worden afgewacht, kan de hulpofficier de aanhouding van de veroordeelde bevelen. De hulpofficier geeft van de aanhouding onverwijld schriftelijk of mondeling kennis aan het openbaar ministerie.
2. Het openbaar ministerie dient na aanhouding onverwijld een vordering tot tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie in bij de rechter-commissaris. De artikelen 38x, derde tot en met zesde lid, 38j en 77p zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Tegen de beslissing van de rechter-commissaris staat voor de veroordeelde en het openbaar ministerie binnen veertien dagen hoger beroep open bij de rechter die de maatregel oplegde. Bij het instellen van hoger beroep zendt het openbaar ministerie de daarop betrekking hebbende stukken aan het gerecht toe. De rechter bepaalt daarop onverwijld een dag voor het onderzoek van de zaak, tenzij hij vaststelt dat de veroordeelde in zijn hoger beroep niet ontvankelijk is. Het openbaar ministerie doet de veroordeelde tot bijwoning van de zitting oproepen onder betekening van de vordering. De artikelen 14i, tweede tot en met het zesde lid, 14j en 77ee, tweede lid, van dit wetboek en artikel 495b van het Wetboek van Strafvordering, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77x

1. In geval van een veroordeling tot jeugddetentie, vervangende jeugddetentie daaronder niet begrepen, tot taakstraf, tot geldboete of tot ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen, kan de rechter bepalen dat deze geheel of gedeeltelijk niet ten uitvoer zal worden gelegd.
2. In geval van een veroordeling tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen kan de rechter bepalen dat deze niet ten uitvoer zal worden gelegd. Artikel 509jbis van het Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77y

1. De rechter die bepaalt dat een door hem opgelegde straf of maatregel niet zal worden ten uitvoer gelegd, stelt daarbij een proeftijd vast van ten hoogste twee jaren.
2. De proeftijd gaat in:

- a. indien een kennisgeving als bedoeld in artikel 366a, eerste en tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is uitgereikt of toegezonden, op de vijftiende dag nadat de einduitspraak is gedaan, tenzij door de tijdige aanwending van een rechtsmiddel het vonnis of arrest niet onherroepelijk is geworden;
 - b. indien een kennisgeving als bedoeld in artikel 366a, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering moet worden betekend, op de vijftiende dag na die betekening, tenzij door de tijdige aanwending van een rechtsmiddel het vonnis of arrest niet onherroepelijk is geworden.
3. De proeftijd loopt niet gedurende de tijd dat de veroordeelde rechtens zijn vrijheid is ontnomen of de veroordeelde uit zodanige vrijheidsontneming ongeoorloofd afwezig is.

Artikel 77z

1. Toepassing van artikel 77x geschiedt onder de algemene voorwaarde dat:
- a. de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbaar feit, en
 - b. de veroordeelde, voor zover aan de toepassing van artikel 77x bijzondere voorwaarden als bedoeld in het tweede lid zijn gesteld:
 - 1°. ten behoeve van het vaststellen van zijn identiteit medewerking verleent aan het nemen van een of meer vingerafdrukken of een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aanbiedt; en
 - 2°. medewerking verleent aan het reclasseringstoezicht, bedoeld in artikel 77aa, eerste tot en met het vierde lid, de medewerking aan huisbezoeken daaronder begrepen.
2. Bij toepassing van artikel 77x kunnen voorts de volgende bijzondere voorwaarden worden gesteld, waaraan de veroordeelde gedurende de proeftijd, of een bij de veroordeling te bepalen gedeelte daarvan, dan wel binnen een door de rechter te bepalen termijn, ten hoogste gelijk aan de proeftijd, heeft te voldoen:
- 1°. gehele of gedeeltelijke vergoeding van de door het strafbare feit veroorzaakte schade;
 - 2°. geheel of gedeeltelijk herstel van de door het strafbare feit veroorzaakte schade;
 - 3°. storting van een door de rechter vast te stellen waarborgsom, ten hoogste gelijk aan het verschil tussen het maximum van de geldboete die voor het feit kan worden opgelegd en de opgelegde boete;
 - 4°. storting van een door de rechter vast te stellen geldbedrag in het schadefonds geweldsmisdrijven of ten gunste van een instelling die zich ten doel stelt belangen van slachtoffers van strafbare feiten te behartigen. Het bedrag kan niet hoger zijn dan de geldboete die ten hoogste voor het strafbare feit kan worden opgelegd;
 - 5°. een verbod contact te leggen of te laten leggen met bepaalde personen of instellingen;
 - 6°. een verbod zich op of in de directe omgeving van een bepaalde locatie te bevinden;
 - 7°. een verplichting op bepaalde tijdstippen of gedurende een bepaalde periode op een bepaalde locatie aanwezig te zijn;
 - 8°. een verplichting zich op bepaalde tijdstippen te melden bij een bepaalde instantie;
 - 9°. een verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol en de verplichting ten behoeve van de naleving van dit verbod mee te werken aan bloedonderzoek of urineonderzoek;
 - 10°. opneming van de veroordeelde in een zorginstelling;
 - 11°. een verplichting zich onder behandeling te stellen van een deskundige of zorginstelling;
 - 12°. het verblijven in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang;
 - 13°. het deelnemen aan een gedragsinterventie;
 - 14°. het volgen van onderwijs, gedurende een bepaalde termijn, ten hoogste gelijk aan de proeftijd;
 - 15°. andere voorwaarden, het gedrag van de veroordeelde betreffende.
3. Aan een bijzondere voorwaarde kan elektronisch toezicht worden verbonden.
4. De voorwaarden in het tweede lid, onderdelen 10°, 11° of 15° en de gedragsinterventie, bedoeld in het tweede lid, onderdeel 13°, kunnen geheel of ten dele bestaan uit van jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.

Artikel 77za

1. De rechter kan bij zijn uitspraak, ambtshalve of op vordering van het openbaar ministerie, bevelen dat de op grond van artikel 77z gestelde voorwaarden, en het op grond van artikel 77aa uit te oefenen toezicht, dadelijk uitvoerbaar zijn, indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen.

2. Het bevel, bedoeld in het eerste lid, kan door de rechter die kennisneemt van het hoger beroep, ambtshalve, op verzoek van de veroordeelde of op vordering van het openbaar ministerie, worden opgeheven.

Artikel 77aa

1. Met het toezicht op de naleving van de voorwaarden is het openbaar ministerie belast.
2. De rechter kan aan een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, of, in bijzondere gevallen en na overleg met een dergelijke rechtspersoon, aan een particulier persoon, opdracht geven toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden. Daarbij stelt de gecertificeerde instelling de identiteit van de veroordeelde vast op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering.
3. Indien de veroordeelde onder toezicht is gesteld ingevolge artikel 255 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, kan de rechter de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, die met dit toezicht is belast, opdracht geven op de naleving van de voorwaarden toe te zien en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden.
4. Indien de jeugdige de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, kan de rechter een in artikel 14d, tweede lid, bedoelde reclasseringsinstelling opdracht geven toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden.
5. Bij algemene maatregel van bestuur, op de voordracht van Onze Ministers van Veiligheid en Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, kunnen regels worden gesteld omtrent de aard en de omvang van het toezicht en de begeleiding, bedoeld in het tweede en derde lid.

Artikel 77bb

Artikel 366a van het Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing op de mededeling van de veroordeling, waarbij artikel 77x en 77z zijn toegepast.

Artikel 77cc

1. De rechter die de voorwaarde heeft gesteld, kan na ontvangst van een vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van veroordeelde, de proeftijd verkorten of deze eenmaal verlengen. De verlenging geschiedt met ten hoogste één jaar.
2. Evenzo kan de in het eerste lid bedoelde rechter gedurende de proeftijd of gedurende de tijd dat deze is geschorst, in de gestelde bijzondere voorwaarden of in de termijn waartoe deze voorwaarden in haar werking binnen de proeftijd zijn beperkt, wijziging brengen, deze voorwaarden opheffen, alsnog bijzondere voorwaarden stellen en een opdracht als bedoeld in artikel 77aa, tweede lid, geven, wijzigen of opheffen.
3. De rechter die voorwaarden heeft gesteld in het verband van een voorwaardelijk opgelegde maatregel plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, kan op vordering van het openbaar ministerie, indien een gestelde voorwaarde niet wordt nageleefd of anderszins het belang van de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen zulks eist, alsnog de tenuitvoerlegging van de maatregel bevelen.

Artikel 77cca

1. In geval van veroordeling tot jeugddetentie of de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen waarvan de rechter heeft bepaald dat deze geheel of gedeeltelijk niet ten uitvoer zal worden gelegd, kan het openbaar ministerie de aanhouding van de veroordeelde bevelen, indien er ernstige redenen bestaan voor het vermoeden dat enige gestelde voorwaarde niet wordt nageleefd. Indien het bevel van het openbaar ministerie niet kan worden afgewacht, kan de hulpofficier de aanhouding van de veroordeelde bevelen. De hulpofficier geeft van de aanhouding onverwijld schriftelijk of mondeling kennis aan het openbaar ministerie.
2. Het openbaar ministerie dient, indien het de aanhouding noodzakelijk blijft vinden, onverwijld een vordering tot voorlopige tenuitvoerlegging in bij de rechter-commissaris en een vordering als bedoeld in artikel 77dd, eerste lid, in bij de rechter.
3. De rechter-commissaris beslist binnen driemaal vierentwintig uur na aanhouding. Hangende de beslissing van de rechter-commissaris wordt de veroordeelde niet in vrijheid gesteld.
4. De veroordeelde wordt door de rechter-commissaris gehoord. Artikel 77ee, tweede lid, en de artikelen 40 en 191 van het Wetboek van Strafvordering zijn van overeenkomstige toepassing. De raadsman is bevoegd bij het onderzoek tegenwoordig te zijn en van de daarop betrekking hebbende stukken kennis te nemen.
5. Indien de rechter-commissaris de vordering van het openbaar ministerie toewijst, beveelt hij de

voorlopige tenuitvoerlegging van de niet ten uitvoer gelegde jeugddetentie of de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen. Indien hij de vordering afwijst, beveelt hij de invrijheidstelling van de veroordeelde.

6. Het openbaar ministerie stelt de veroordeelde onverwijld schriftelijk in kennis van de beslissing van de rechter-commissaris.

7. De termijn van de voorlopige tenuitvoerlegging eindigt van rechtswege met ingang van het tijdstip waarop de duur van de vrijheidsbeneming gelijk wordt aan de duur van de ten uitvoer te leggen jeugddetentie of de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen.

8. Het bevel tot voorlopige tenuitvoerlegging kan door de rechter die bevoegd is te oordelen over de vordering tot tenuitvoerlegging ambtshalve, op verzoek van de veroordeelde of op vordering van het openbaar ministerie, worden opgeheven.

Artikel 77dd

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 77cc kan de rechter, indien enige gestelde voorwaarde niet wordt nageleefd en hij daartoe termen vindt, na ontvangst van de vordering van het openbaar ministerie:

- a. gelasten dat de niet ten uitvoer gelegde straf of maatregel, alsnog zal worden ten uitvoer gelegd;
- b. al of niet onder instandhouding of wijziging van de voorwaarden gelasten dat een gedeelte van de niet ten uitvoer gelegde straf of maatregel, alsnog zal worden ten uitvoer gelegd.

2. Artikel 14g, tweede, derde en vijfde lid is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat indien bij overeenkomstige toepassing van artikel 14g, derde lid, onder a, het daar bedoelde strafbare feit wordt vervolgd voor de politierechter, deze tevens bevoegd is tot toepassing van het eerste lid voor zover de ten uitvoer te leggen straf een geldboete, een taakstraf, een jeugddetentie van niet meer dan twaalf maanden of een gedragsmaatregel betreft.

3. Indien de veroordeelde bij aanvang van de tenuitvoerlegging de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, kan de jeugddetentie waarvan de rechter op grond van het eerste lid de tenuitvoerlegging heeft gelast, worden ten uitvoer gelegd als gevangenisstraf indien de veroordeelde naar het oordeel van de rechter niet meer voor jeugddetentie in aanmerking komt.

4. Bij toepassing van het eerste of tweede lid, beveelt de rechter dat de vrijheidsbeneming ondergaan uit hoofde van artikel 77cca geheel in mindering zal worden gebracht bij de tenuitvoerlegging van de straf. Indien hij dit bevel geeft terzake van een taakstraf of de maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige, bepaalt hij in zijn uitspraak volgens welke maatstaf de aftrek zal geschieden.

5. In de gevallen waarin de vordering tot tenuitvoerlegging wordt afgewezen of het openbaar ministerie in zijn vordering niet ontvankelijk wordt verklaard, kan het gerecht in feitelijke aanleg dat als laatste over de vordering heeft geoordeeld op verzoek van de veroordeelde hem een vergoeding ten laste van de staat toekennen voor de schade die hij heeft geleden ten gevolge van vrijheidsbeneming ondergaan uit hoofde van artikel 77cca. De artikelen 89, eerste lid, tweede volzin, tweede lid, en zesde lid, 90 en 93 van het Wetboek van Strafvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77ee

1. Indien in het kader van de tenuitvoerlegging van een sanctie enige beslissing wordt genomen met gebruikmaking van de artikelen 77k, 77l, derde lid, 77o, vierde lid, 77p, derde lid, 77cc of 77dd, eerste lid, zijn de artikelen 14h, eerste lid, eerste en derde volzin, en tweede tot en met vijfde lid, 14i, tweede tot en met zesde lid, en 14j van dit wetboek alsmede artikel 495b van het Wetboek van Strafvordering van overeenkomstige toepassing.

2. Indien de veroordeelde op het tijdstip dat de procedure op zijn verzoek of op vordering van het openbaar ministerie is ingesteld, de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, zijn daarenboven de artikelen 496 tot en met 498, 504 en 505 van het Wetboek van Strafvordering van overeenkomstige toepassing. Heeft hij de leeftijd van zestien jaren nog niet bereikt, dan is tevens artikel 503 van toepassing.

3. Indien toepassing wordt gegeven aan artikel 77x, tweede lid, en artikel 509jbis van het Wetboek van Strafvordering, is artikel 495b van het Wetboek van Strafvordering van overeenkomstige toepassing. Indien de veroordeelde op het tijdstip dat de procedure is ingesteld de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, zijn eveneens de artikelen 496 tot en met 498, 504 en 505 van het Wetboek van Strafvordering van overeenkomstige toepassing. Heeft de veroordeelde de leeftijd van zestien jaren nog niet bereikt, dan is tevens artikel 503 van het Wetboek van Strafvordering van toepassing.

Artikel 77ff

1. De kosten van jeugddetentie en van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen komen ten laste van de staat.

2. Bij of krachtens de wet worden regels gesteld ten aanzien van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen als bedoeld in artikel 77h en de rechtspositie van jeugdigen.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld voor de verstrekking van rijkswege van een bijdrage in de bekostiging van de voorbereiding en uitvoering van
 - a. projecten als bedoeld in de artikelen 77e en 77f, eerste lid, onder b,
 - b. taakstraffen als bedoeld in artikel 77h, tweede lid, en
 - c. maatregelen betreffende het gedrag van de jeugdige als bedoeld in artikel 77h, vierde lid, onderdeel b.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de inhoud van de taakstraf, de tenuitvoerlegging van de taakstraf en de rechten en plichten van de tot een taakstraf veroordeelde. Daarbij kan van het aantal uren dat een leerproject kan duren, genoemd in artikel 77m, vierde lid, worden afgeweken indien de aard van het leerproject daartoe aanleiding geeft.
5. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel waarvan de rechter heeft gelast dat deze geheel of gedeeltelijk niet ten uitvoer wordt gelegd.

Artikel 77gg

1. De straffen en maatregelen als bedoeld in deze Titel, zijn voor poging, voorbereiding, deelneming en medeplichtigheid dezelfde als die voor het voltooide misdrijf.
2. Bij samenloop worden meer feiten die als op zichzelf staande handelingen moeten worden beschouwd, voor de toepassing van straffen en maatregelen als één feit aangemerkt. Artikel 63 is met betrekking tot straffen van toepassing.

Artikel 77hh

1. De raad voor de kindbescherming heeft tot taak toezicht te houden op de uitvoering van reclasseringswerkzaamheden als bedoeld in artikel 77f, eerste lid, artikel 77j, vierde en vijfde lid, artikel 77s, negende lid, 77w, derde en tiende lid, artikel 77aa, tweede en vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, en artikel 493 van het Wetboek van Strafvordering, en is in dat kader bevoegd de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet dan wel, indien het minderjarigen betreft, een reclasseringsinstelling als bedoeld in artikel 14d, tweede lid aanwijzingen te geven.
2. In door Onze Minister van Justitie aan te wijzen gevallen kan de raad voor de kindbescherming de gecertificeerde instelling inschakelen voor vrijwillige begeleiding van een jeugdige.

Wetboek van Strafvordering

TITEL II. STRAFVORDERING IN ZAKEN BETREFFENDE JEUGDIGE PERSONEN

Eerste afdeling. Algemene bepalingen

Artikel 486

Niemand kan strafrechtelijk worden vervolgd wegens een feit, begaan voordat hij de leeftijd van twaalf jaren heeft bereikt.

Artikel 487

1. In gevallen waarin uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat iemand beneden de leeftijd van twaalf jaren een strafbaar feit heeft begaan, zijn uitsluitend de artikelen 52 tot en met 55b, 56, 61, eerste en derde lid, 95 tot en met 102, 118, 119, 552a en 552d tot en met 552g van toepassing. De artikelen 116 tot en met 117a zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Het afleggen van een verklaring als bedoeld in artikel 116, tweede lid, en het doen van beklag als bedoeld in artikel 552a geschiedt voor de minderjarige, bedoeld in het eerste lid, door zijn wettelijke vertegenwoordiger in burgerlijke zaken.

Tweede afdeling. Strafvordering in zaken betreffende personen die de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt

Artikel 488

1. De bepalingen van dit wetboek zijn van toepassing voor zover deze afdeling geen afwijkende

bepalingen bevat.

2. De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op personen die ten tijde van het begaan van het feit de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt, voor zover deze Titel geen afwijkende bepalingen bevat.

3. De bepalingen van deze afdeling die betrekking hebben op de ouders of voogd, zijn alleen van toepassing, zolang de verdachte minderjarig is.

Artikel 488a

Artikel 94a is van overeenkomstige toepassing op personen die ten tijde van het begaan van het feit de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat inbeslagneming tot bewaring van het recht tot verhaal ten aanzien van jeugdigen mogelijk is in geval van verdenking van onderscheidenlijk verdenking van of veroordeling wegens een misdrijf waarvoor een geldboete van de vierde categorie kan worden opgelegd.

Artikel 489

1. Aan de verdachte die geen raadsman heeft, wordt ambtshalve een raadsman toegevoegd wanneer
 - a. de officier van justitie in een strafbeschikking een taakstraf als bedoeld in artikel 77f, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht wil opleggen en deze meer dan twintig uren zal belopen;
 - b. de officier van justitie een strafbeschikking wil uitvaardigen en het bedrag dat daarmee is gemoeid het bedrag van € 115 overschrijdt of
 - c. tegen hem een vervolging, anders dan door een strafbeschikking, is aangevangen wegens een feit waarvan in eerste aanleg de rechtbank, niet zijnde de kantonrechter, kennis neemt.
2. Aan de veroordeelde die geen raadsman heeft, wordt ambtshalve een raadsman toegevoegd, indien de veroordeelde, gelet op de aard van een krachtens de artikelen 77u of 77ee, eerste lid, in verband met artikel 14i, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht, af te nemen verhoor, diens bijstand behoeft.
3. De toevoeging geschiedt door of op last van de voorzitter van de rechtbank, onderscheidenlijk, wanneer hoger beroep is ingesteld tegen het eindvonnis in eerste aanleg, door de voorzitter van het gerechtshof.
4. Het openbaar ministerie geeft aan de voorzitter van de rechtbank, dan wel van het gerechtshof, onverwijld schriftelijk kennis van de verplichting tot toevoeging ingevolge het eerste of van een verhoor als bedoeld in het tweede lid.
5. De artikelen 42, eerste en tweede lid, 43, eerste lid, en 44 blijven buiten toepassing.

Artikel 490

Indien de verdachte rechtens zijn vrijheid is ontnomen en niet is geplaatst in een justitiële jeugdinrichting, is ten aanzien van zijn ouders of voogd artikel 50 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 491

1. In afwijking van artikel 59, vijfde lid, wordt de raad voor de kindbescherming onverwijld van het bevel tot inverzekeringstelling in kennis gesteld.
2. Indien naar aanleiding van de in het vorige lid bedoelde kennisgeving wordt gerapporteerd, slaat de officier van justitie daarop acht alvorens een vordering tot bewaring te doen.

Artikel 492

De kinderrechter treedt inzake de toepassing van de voorlopige hechtenis op als rechter-commissaris.

Artikel 493

1. Indien de rechter de voorlopige hechtenis van de verdachte beveelt, gaat hij na of de tenuitvoerlegging van dit bevel, hetzij onmiddellijk, hetzij na een bepaald tijdsverloop, kan worden geschorst. De rechter kan daarbij een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet of, indien de verdachte inmiddels de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, een reclasseringsinstelling als bedoeld in artikel 14d, tweede lid, opdracht geven toezicht te houden op de naleving van voorwaarden en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden.
2. In het bevel tot voorlopige hechtenis en tot schorsing daarvan worden zodanige bepalingen opgenomen als voor de juiste uitvoering daarvan nodig worden geoordeeld.
3. Tot het ondergaan van inverzekeringstelling of voorlopige hechtenis kan elke daartoe geschikte plaats worden aangewezen. Bij het bevel tot voorlopige hechtenis kan worden bepaald dat de verdachte gedurende de nacht in een inrichting als bedoeld in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, dan wel op een andere plaats als bedoeld in de eerste volzin verblijft, en gedurende de dag in de gelegenheid wordt gesteld de inrichting of die plaats te verlaten.
4. Een bevel tot gevangenhouding of gevangenneming kan een termijn van dertig dagen niet te boven gaan indien de rechtbank de verdachte niet heeft gehoord.
5. In de gevallen waarin verlop kan worden verleend op grond van het bepaalde bij of krachtens de

Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, blijft het in het eerste en tweede lid inzake schorsing bepaalde buiten toepassing.

6. Schorsing van de voorlopige hechtenis vindt steeds plaats onder de algemene voorwaarden, genoemd in artikel 80. De rechter kan, na advies te hebben ingewonnen van de raad voor de kindbescherming, ook bijzondere voorwaarden aan de schorsing verbinden. De rechter verbindt slechts bijzondere voorwaarden aan de schorsing voor zover de jeugdige daarmee instemt. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke bijzondere voorwaarden aan de schorsing kunnen worden verbonden en aan welke eisen de instemming van de jeugdige moet voldoen.

Artikel 494

1. De officier van justitie wint bij de raad voor de kindbescherming inlichtingen in omtrent de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van de verdachte, tenzij hij
 - a. aanstonds onvoorwaardelijk van vervolging afziet of
 - b. de zaak voor de kantonrechter vervolgt.
2. Indien de verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt of ingevolge artikel 196 in een inrichting is opgenomen, geeft de officier van justitie onverwijld bericht aan de raad.
3. De raad kan de officier van justitie ook uit eigen beweging adviseren.
4. De rechter-commissaris kan eveneens bij de raad de inlichtingen, bedoeld in het eerste lid, inwinnen.

Artikel 495

1. De zaak wordt bij de rechtbank in eerste aanleg voor de kinderrechter vervolgd.
2. Niettemin geschiedt de behandeling van de zaak door de meervoudige kamer, indien naar het aanvankelijk oordeel van de officier van justitie
 - a. in de zaak een plaatsing in een inrichting voor jeugdigen dan wel een zwaardere hoofdstraf dan vrijheidsstraf van zes maanden dient te worden opgelegd;
 - b. wegens de ingewikkeldheid van de zaak behandeling door de meervoudige kamer de voorkeur verdient;
 - c. de zaak, indien deze tevens één of meer verdachten betreft die de leeftijd van achttien jaren hebben bereikt, niet voor splitsing vatbaar is.
3. In zaken welke voor een meervoudige kamer der rechtbank worden vervolgd neemt de kinderrechter aan het onderzoek der terechtzitting deel.
4. De kinderrechter is bevoegd kennis te nemen van een strafbaar feit of strafbare feiten die zijn begaan nadat de verdachte de leeftijd van 18 jaren heeft bereikt indien de vervolging van dat feit of deze feiten gelijktijdig plaatsvindt met de vervolging van verdachte ter zake van een strafbaar feit bedoeld in artikel 488, tweede lid. Het tweede en derde lid is van overeenkomstige toepassing.
5. Bij toepassing van het vierde lid kan de rechter recht doen volgens de artikelen 77g tot en met 77gg van het Wetboek van Strafrecht indien hij daartoe grond vindt in de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan.
6. Het bepaalde in het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing wanneer het afzonderlijke strafbare feiten betreft die op grond van artikel 263 of artikel 287 gevoegd zijn behandeld.

Artikel 495a

1. De verdachte is verplicht in persoon te verschijnen. Bij de dagvaarding wordt hem kennis gegeven dat, indien hij niet aan deze verplichting voldoet, het gerecht zijn medebrenging kan gelasten.
2. Indien de van misdrijf verdachte in gebreke blijft op de terechtzitting te verschijnen, stelt het gerecht, tenzij aanstonds van nietigheid van de dagvaarding, niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie of onbevoegdheid van het gerecht blijkt, het onderzoek tot een bepaalde dag uit en beveelt het tevens de medebrenging van de verdachte. Het gerecht kan echter indien van de verdachte geen woon- of verblijfplaats bekend is of op grond van bijzondere omstandigheden het geven van een bevel tot medebrenging achterwege laten.
3. Tegen de verdachte die in gebreke blijft op de terechtzitting te verschijnen, wordt tenzij het gerecht de medebrenging tegen een nader tijdstip gelast, verstek verleend. Het onderzoek wordt daarna voortgezet.
4. Het eerste, tweede en derde lid zijn niet van toepassing indien ten tijde van de terechtzitting de verdachte inmiddels de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt.

Artikel 495b

1. De zaak wordt achter gesloten deuren behandeld. De voorzitter van de rechtbank kan tot bijwoning van de besloten terechtzitting bijzondere toegang verlenen. Aan het slachtoffer of de nabestaanden van het slachtoffer wordt toegang verleend, tenzij de voorzitter wegens bijzondere redenen anders beslist.

2. De voorzitter van de rechtbank gelast een openbare behandeling van de zaak indien naar zijn oordeel het belang van de openbaarheid van de zitting zwaarder moet wegen dan het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, diens medeverdachte, ouders of voogd.

Artikel 496

1. De ouders of de voogd zijn verplicht tot bijwoning van de terechtzitting. Zij worden daartoe opgeroepen. Bij de oproeping wordt hun kennisgegeven, dat, indien zij niet aan deze verplichting voldoen, het gerecht hun medebrenging kan gelasten.

2. Indien ouders of voogd op de terechtzitting zijn verschenen, worden zij, nadat de verdachte, een medeverdachte, een getuige of een deskundige zijn verklaring heeft afgelegd, in de gelegenheid gesteld daartegen in te brengen wat tot verdediging kan dienen. In het in artikel 51g, vierde lid, bedoelde geval kunnen de ouders of de voogd vragen stellen aan een getuige of deskundige, maar alleen betreffende de vordering tot schadevergoeding; zij worden in de gelegenheid gesteld verweer te voeren tegen die vordering.

3. Niettemin kan het gerecht ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de verdachte of diens raadsman bevelen, dat een verhoor van de verdachte, van een getuige of van een deskundige buiten tegenwoordigheid van ouders of voogd geschiedt, tenzij de zaak in het openbaar wordt behandeld. Het gerecht deelt in dat geval de zakelijke inhoud van een en ander aan de ouders of voogd mee, voor zover niet gewichtige redenen zich daartegen verzetten.

Artikel 496a

1. Indien de ouders of voogd van een van misdrijf verdachte minderjarige in gebreke blijven op de terechtzitting te verschijnen beveelt het gerecht de aanhouding van de zaak tegen een bepaalde dag en beveelt het tevens hun oproeping. Het gerecht stelt voorafgaand aan zijn beslissing de verdachte, de officier van justitie en het slachtoffer dat ter terechtzitting aanwezig is, in de gelegenheid zich uit te laten over de wenselijkheid van aanhouding.

2. Het gerecht kan bij het bevel tot oproeping een bevel tot medebrenging verlenen, indien het de aanwezigheid van een of beide ouders dan wel de voogd bij de behandeling van de zaak op de terechtzitting noodzakelijk acht. Het gerecht kan dit bevel ook geven in het geval van de behandeling van de zaak van een van overtreding verdachte minderjarige.

3. Het gerecht kan slechts bevelen dat het onderzoek niet wordt aangehouden, en dat een bevel tot medebrenging niet wordt verleend indien:

- a. het aanstonds een van de uitspraken bedoeld in artikel 349, eerste lid, doet,
- b. de ouders of voogd geen bekende woon- of verblijfplaats in Nederland hebben, of
- c. de aanwezigheid van een of beide ouders niet in het belang van de minderjarige wordt geacht.

Artikel 497

1. Het gerecht kan ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de verdachte of diens raadsman bepalen, dat vragen betreffende de persoonlijkheid of de levensomstandigheden van de verdachte buiten diens tegenwoordigheid zullen worden gesteld en behandeld en dat het openbaar ministerie of de raadsman buiten tegenwoordigheid van de verdachte daarover het woord zal voeren.

2. Het tweede lid van artikel 300 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 498

Indien het gerecht het noodzakelijk oordeelt dat alsnog een onderzoek naar de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van de minderjarige verdachte wordt ingesteld, kan het nadere inlichtingen bij de raad voor de kindbescherming inwinnen.

Artikel 499

1. Op het rechtsgeding voor de kinderrechter zijn de Vijfde Titel en de Zesde Titel van het Tweede Boek van overeenkomstige toepassing, voor zover in deze Titel niet anders wordt bepaald en met dien verstande, dat de kinderrechter tevens de bevoegdheden bezit, die aan de voorzitter van een meervoudige kamer toekomen.

2. De artikelen 370 en 376 tot en met 381 zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de kinderrechter de zaak tevens naar de meervoudige kamer verwijst, indien naar zijn oordeel de toepassing van artikel 77s van het Wetboek van Strafrecht in overweging behoort te worden genomen.

Artikel 500

1. Op het rechtsgeding voor de kantonrechter zijn de artikelen 495b, 496, eerste lid, tweede volzin, vijfde en zesde lid, 497 en 498 van overeenkomstige toepassing.

2. Indien de zaak door oproeping aanhangig is gemaakt, wordt in de oproeping van de ouders of de

voogd het ten laste gelegde feit opgenomen. In het geval, bedoeld in de aanhef van artikel 390, is dat artikel van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de wijze van oproeping van ouders of voogd, en zo nodig van intrekking van deze oproeping.

Artikel 501

In geval van hoger beroep bij het gerechtshof of bij de rechtbank zijn de artikelen 495a tot en met 498 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 502

1. Tegen een beslissing als bedoeld in de artikelen 77t en 77tc van het Wetboek van Strafrecht kunnen zowel het openbaar ministerie als de veroordeelde in hoger beroep komen bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. De artikelen 509q en 509v tot en met 509x zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Tegen een beslissing als bedoeld in artikel 77tb en 77wd van het Wetboek van Strafrecht kunnen zowel het openbaar ministerie als de veroordeelde binnen veertien dagen na dagtekening van de beslissing in hoger beroep komen bij het gerechtshof in het ressort van het gerecht waar de beslissing is genomen.
3. Op het hoger beroep bedoeld in het tweede lid, zijn de artikelen 509v, derde lid, 509w en 509x van overeenkomstige toepassing.

Artikel 503

1. Indien de verdachte die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, een raadsman heeft, komen alle bevoegdheden, hem in dit wetboek of in het Wetboek van Strafrecht toegekend, eveneens toe aan zijn raadsman.
2. Tegen het instellen, intrekken of afstand doen door de raadsman van enig rechtsmiddel kan, in het geval van het eerste lid, de verdachte of diens wettelijke vertegenwoordiger binnen drie dagen nadat de termijn voor het instellen daarvan is verstreken, een bezwaarschrift indienen bij de voorzitter van het gerecht in feitelijke aanleg, voor hetwelk de zaak wordt vervolgd of het laatst is vervolgd. De voorzitter beslist ten spoedigste. De verdachte, diens wettelijke vertegenwoordiger alsmede de raadsman worden gehoord, althans, op de wijze door de voorzitter te bepalen, opgeroepen. Indien het bezwaarschrift gegrond wordt bevonden, loopt de termijn voor het instellen of intrekken van het rechtsmiddel alsnog gedurende drie dagen.

Artikel 504

1. Voor zover niet anders is bepaald, worden alle dagvaardingen, oproepingen, kennisgevingen, aanzeggingen of andere schriftelijke mededelingen aan de minderjarige verdachte tevens ter kennis gebracht van zijn ouders of voogd, alsmede van zijn raadsman.
2. Het eerste lid geldt niet ten aanzien van de raadsman in zaken die worden behandeld door de kantonrechter.

Artikel 505

Alle dagvaardingen, oproepingen, kennisgevingen, aanzeggingen of andere mededelingen aan ouders of voogd vinden enkel plaats indien deze een bekende verblijfplaats binnen Nederland hebben. Aan samenwonende ouders wordt slechts één stuk uitgereikt.

BIJLAGE 3. WETGEVING NOORD-IERLAND

Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order 1998

PART I INTRODUCTORY

Title and commencement

1.—(1) This Order may be cited as the Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order 1998.

(2) This Order shall come into operation on such day or days as the Secretary of State may by order appoint.

Interpretation

2.—(1) The [1954 c. 33 (N.I.)] Interpretation Act (Northern Ireland) 1954 shall apply to Article 1 and the following provisions of this Order as it applies to a Measure of the Northern Ireland Assembly.

(2) In this Order —

“adult” means a person who has attained the age of 17;

“appropriate authority” means, in relation to a child, the authority within whose area the child is ordinarily resident or, if that is not known, the authority within whose area the child is, and “authority” and “area” have the same meaning as in the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995;

“arrestable offence” has the same meaning as in the [1989 NI 12.] Police and Criminal Evidence (Northern Ireland) Order 1989 and “serious arrestable offence” has the meaning assigned to it by Article 87 of that Order;

“attendance centre” has the meaning given by Article 50(1);

“attendance centre order” means an order under Article 37(1);

“child” means a person who is under the age of 17;

“community order”, “community sentence” and “custodial sentence” have the same meanings as in Article 2(2) of the [1996 NI 24.] Criminal Justice (Northern Ireland) Order 1996;

“custody officer” has the meaning assigned to it by Article 6(4);

“doctor” means a fully registered medical practitioner;

“guardian” includes any person (including an authority) who has for the time being the care of a child;

“health” means physical or mental health;

“juvenile justice centre” has the meaning given by Article 51(1);

“juvenile justice centre order” means an order under Article 39(1);

“managers”, in relation to a juvenile justice centre, means the persons for the time being having the management or control of it;

“notice” means notice in writing;

“parental responsibility” has the meaning assigned to it by Article 6 of the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995;

“relative”, in relation to a child, means a grandparent, brother, sister, uncle or aunt (whether of the full blood or half blood or by affinity), or step-parent;

“sexual offence” has the meaning assigned to it by Schedule 1;

“statutory provision” has the meaning assigned to it by section 1(f) of the [1954 c. 33 (N.I.)] Interpretation Act (Northern Ireland) 1954;

“violent offence” has the meaning assigned to it by Schedule 1.

(3) References in this Order to findings of guilt and findings that an offence has been committed shall be construed as including references to pleas of guilty and admissions that an offence has been committed.

PART II GENERAL

Age of responsibility

3. It shall be conclusively presumed that no child under the age of 10 can be guilty of an offence.

Child’s welfare

4. In any proceedings for an offence, the court shall have regard to—

(a) the welfare of any child brought before it; and

(b) the general principle that any delay in dealing with a child is likely to prejudice his welfare.

Words not to be used in relation to children dealt with summarily

5.—(1) The words “conviction” and “sentence” shall not be used in relation to children dealt with summarily.

(2) Any reference in any statutory provision (whenever passed or made) to a person convicted, a conviction or a sentence shall in the case of a child be construed as including a reference to a child found guilty of an offence, a finding of guilt or an order made upon such finding, as the case may be.

PART III ARREST AND DETENTION

Child arrested in pursuance of warrant to be released

6.—(1) A child arrested in pursuance of a warrant shall be released if the child or his parent or guardian (with or without sureties) enters into a recognizance for such amount as the custody officer considers will secure the attendance of the child at the hearing of the charge.

(2) A recognizance entered into in pursuance of paragraph (1) may be—

- (a) taken before the officer;
- (b) conditioned for the attendance of the parent or guardian at the hearing in addition to the child;
- (c) enforced in the same manner as a recognizance to appear before a court may be enforced under Article 138 of the [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981.

(3) Paragraph (1) shall not apply if the custody officer considers that—

- (a) the child was arrested for a serious arrestable offence; or
- (b) for the protection of the public the child should not be released.

(4) In this Order "custody officer" means a member of the Royal Ulster Constabulary performing the functions of custody officer (within the meaning of the [1989 NI 12.] Police and Criminal Evidence (Northern Ireland) Order 1989) at the police station to which the child is brought.

Child apparently under 14 arrested without warrant for offence other than homicide to be released

7.—(1) This Article applies where a child apparently under the age of 14 is arrested without warrant for an offence other than homicide.

(2) If the child cannot forthwith be brought before a magistrates' court, the custody officer shall inquire into the case.

(3) Subject to paragraph (5), the child shall be released if the child or his parent or guardian (with or without sureties) enters into a recognizance for such amount as the custody officer considers will secure the attendance of the child at the hearing of the charge.

(4) A recognizance entered into in pursuance of paragraph (3) may be—

- (a) taken before the officer;
- (b) conditioned for the attendance of the parent or guardian at the hearing in addition to the child;
- (c) enforced in the same manner as a recognizance to appear before a court may be enforced under Article 138 of the Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981.

(5) Paragraph (3) shall not apply if the custody officer considers that—

- (a) the child was arrested for a serious arrestable offence; or
- (b) for the protection of the public the child should not be released.

Child not released under Article 7

8.—(1) Where a child apparently under the age of 14—

- (a) is arrested without warrant for an offence other than homicide; and
- (b) is not released under Article 7,

the child shall be brought before a magistrates' court as soon as is practicable and in any case within a period of 36 hours from the time of his arrest.

(2) Paragraph (1) shall not apply if a member of the Royal Ulster Constabulary of a rank not below that of superintendent certifies to a magistrates' court within the period of 36 hours from the time of the child's arrest that by reason of illness or accident the child cannot be brought before the court.

(3) The custody officer shall ensure that the child is moved to a juvenile justice centre until the child can be brought before a magistrates' court.

(4) Paragraph (3) shall not apply if the custody officer certifies—

- (a) that it is impracticable to move the child to a juvenile justice centre; or
- (b) that by reason of his character or his state of health it is inadvisable to do so.

(5) A certificate made under paragraph (4) in respect of a child shall be produced to the court before which he is first brought.

(6) Where under this Article—

- (a) a child is brought before a magistrates' court; or
- (b) a certificate made under paragraph (2) in respect of a child is produced in a magistrates' court, the court may remand him.

Separation of child in police detention from adults charged with offences

9.—(1) Arrangements shall be made for preventing a child while he is detained in a police station from associating with a person who is charged with any offence other than an offence with which the child is jointly charged.

(2) Paragraph (1) shall not apply where the person is—

- (a) a parent or guardian of the child;
- (b) a relative of the child; or
- (c) a child.

(3) Arrangements shall be made for ensuring that so far as practicable while a child who is a girl is detained in a police station she shall be under the care of a woman.

Duty to inform person responsible for welfare of child in police detention

10.—(1) Where a child is in police detention, such steps as are practicable shall be taken to ascertain the identity of a person responsible for his welfare and inform him—

- (a) that the child has been arrested;
- (b) why he has been arrested; and
- (c) where he is being detained.

(2) Where information falls to be given under paragraph (1), it shall be given as soon as it is practicable to do so.

(3) For the purposes of this Article the persons who may be responsible for the welfare of a child are—

- (a) his parent or guardian; or
- (b) any other person who has for the time being assumed responsibility for his welfare.

(4) If it appears that at the time of the child's arrest a supervision order under Part V of the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995 or a probation order is in force in respect of him, his supervisor or probation officer shall also be informed as described in paragraph (1) as soon as it is reasonably practicable to do so.

(5) The reference to a parent or guardian in paragraph (3)(a) is, in the case of a child being looked after by an authority (within the meaning of Article 25 of the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995), a reference to that authority and the parent or guardian of the child.

(6) The provisions of this Article are in addition to those of Article 57 of the [1989 NI 12.] Police and Criminal Evidence (Northern Ireland) Order 1989 (right to have someone informed when arrested).

(7) In paragraph (1) the reference to a child who is in police detention includes a reference to a child who has been detained under the terrorism provisions; and the references to arrest include references to such detention.

(8) In paragraph (7) "the terrorism provisions" has the meaning assigned to it by Article 2(2) of the Police and Criminal Evidence (Northern Ireland) Order 1989.

PART IV CRIMINAL PROCEEDINGS

Notice of charges against child

11.—(1) Where a child is to be brought before a court in respect of an offence alleged to have been committed by him, the complainant shall as soon as reasonably practicable notify the date and the time when, and the nature of the charge on which, the child is to be brought before the court—

- (a) to a probation officer assigned to the petty sessions district in which the court will sit; and
- (b) to the appropriate authority.

(2) Where the probation officer receives a notification under paragraph (1), he may require the appropriate authority to make such investigations and make available to him such information as appears to him to be likely to assist the court.

Release on bail

12.—(1) Where a court remands or commits for trial a child charged with an offence, it shall release him on bail unless—

- (a) the court considers that to protect the public it is necessary to remand him in custody; and
- (b) paragraph (2) or (3) applies.

(2) This paragraph applies where the offence charged—

- (a) is a violent or sexual offence; or
- (b) is one where in the case of an adult similarly charged he would be liable on conviction on indictment to imprisonment for 14 years or more.

(3) This paragraph applies—

- (a) where the offence charged is an arrestable offence; and

(b) the child either—

(i) was on bail on any date on which he is alleged to have committed the offence; or

(ii) has been found guilty of an arrestable offence within the period of two years ending on the date on which he is charged with the offence mentioned in sub-paragraph (a).

(4) This Article is subject to section 3 of the [1996 c. 22.] Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1996.

Remand in custody

13.—(1) Where the court decides not to release a child as mentioned in Article 12(1), it shall give reasons for doing so in open court and shall make an order committing the child—

(a) to a juvenile justice centre; or

(b) if he is aged 15 or over and the court considers that he is likely to injure himself or other persons, to a young offenders centre,

for the period for which he is remanded or until he is brought back before the court.

(2) Where a court remands a child for a further period such that the total period for which he is remanded in custody will exceed three months, the court shall give reasons for doing so in open court.

Power to enforce attendance of child

14.—(1) Without prejudice to any other powers conferred by or under any statutory provision (including this Order), any justice of the peace may require by summons any parent or guardian of a child in relation to whom any proceedings are pending to produce the child before a court of summary jurisdiction.

(2) Any person who fails without reasonable excuse to comply with a summons under paragraph (1) shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 2 on the standard scale.

(3) Where failure to comply with a summons under paragraph (1) is repeated or continued after conviction, that person shall be guilty of an offence and shall be liable to a further fine not exceeding one-fifth of level 2 on the standard scale for every day subsequent to the day on which he is first convicted of an offence under this Article during which the failure is so repeated or continued.

Attendance of parent or guardian

15. Where a child is brought before a court in any proceedings against him or for any other reason—

(a) his parent or guardian may be required to attend the court before which the case is heard or determined during all the stages of the proceedings; and

(b) his parent or guardian shall be so required at any stage where the court thinks it desirable, unless the court is satisfied that it would be unreasonable to require his attendance.

Separation of child from adults charged with offences

16.—(1) Arrangements shall be made for preventing a child while he is waiting before or after attendance in any criminal court or while being taken to or from any criminal court, from associating with a person who is charged with any offence other than an offence with which the child is jointly charged.

(2) Paragraph (1) shall not apply where the person is—

(a) a parent or guardian of the child;

(b) a relative of the child; or

(c) a child.

(3) Arrangements shall be made for ensuring that so far as practicable while a child who is a girl is waiting before or after attendance in any criminal court or while she is being taken to or from any criminal court, she shall be under the care of a woman.

Summary trial of indictable offences

17.—(1) Where a child is charged with any indictable offence other than homicide and—

(a) a court of summary jurisdiction before which he is so charged thinks it expedient to deal with the case summarily;

(b) the parent or guardian of a child under the age of 14 or in any other case, the child so charged, is informed by the court of his right to have the case tried by a jury and consents to the case being dealt with summarily; and

(c) the prosecution consents,

the court may deal summarily with the offence.

(2) The court may on a finding of guilt—

(a) make any order which might have been made if the case had been tried on indictment; or

(b) impose a fine of such amount as the court may, subject to Article 34, think fit.

(3) Where the court is satisfied that it is expedient to deal with the case summarily, it shall cause the charge to be read—

(a) in the case of a child under the age of 14, to the parent or guardian (unless paragraph (5) applies); or

(b) in the case of any other child, to the child, and shall then address to him a question to the following effect: "Do you wish the case to be tried by a jury or do you consent to the case being dealt with summarily?"

(4) The court shall explain in ordinary language to the person to whom the question is addressed the meaning of the case being dealt with summarily and the explanation shall include a statement as to the Crown Court at which the case may be tried.

(5) Where the parent or guardian of a child under the age of 14 is not present when the child is charged with an indictable offence before a court of summary jurisdiction, the court may—

(a) if it thinks it just to do so, remand the child for the purpose of causing notice to be served on the parent or guardian, with a view, so far as is practicable, of securing his attendance at the hearing of the charge; or

(b) if it thinks it expedient to do so, deal with the case summarily without the consent of the parent or guardian.

(6) Every finding of guilt or dismissal under this Article—

(a) of a child under the age of 14 shall contain a statement as to the consent or otherwise of his parent or guardian;

(b) of any other child shall contain a statement of his consent, to his being tried summarily.

(7) The provisions of Article 19(1)(b), paragraphs (1), (2), (3) and (5) of Article 46 of, and paragraph 4 of Schedule 5 to, the [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 and so much of the procedure for dealing summarily with an indictable offence under Article 45 of that Order as magistrates' courts rules make applicable, shall apply in relation to offences authorised to be dealt with or dealt with under this Article in like manner as they apply to offences authorised to be dealt with or dealt with under Article 45 of that Order.

(8) Any reference in this Article to a court of summary jurisdiction shall include a reference to a resident magistrate sitting out of petty sessions under Article 18(2) of the Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981.

Exclusion of child from court during the trial of other persons

18.—(1) A court shall not permit—

(a) a child under the age of 14 (other than a baby); and

(b) a child who has attained that age in any proceedings in relation to any conduct of an indecent or immoral nature, where the court so directs,

to be present in court during the trial of any other person charged with an offence, or during any preliminary proceedings, except during such time as his presence is required as a witness or otherwise for the purposes of justice.

(2) Any child under the age of 14 present in court when under this Article he is not permitted to be so, and any child who has attained that age and who is so present while any such direction is in force, shall be ordered to be removed from the court.

Form of oath for use in youth court and by children in other courts

19.—(1) Subject to paragraphs (2) and (3), in relation to any oath administered to and taken by any person before a youth court or administered to and taken by any child before any other court, section 1 of the [1978 c. 19.] Oaths Act 1978 shall have effect as if the words "I promise before Almighty God" were set out in it instead of the words "I swear by Almighty God that".

(2) Where, in any oath otherwise duly administered and taken, either of the forms mentioned in this Article is used instead of the other, the oath shall nevertheless be deemed to have been duly administered and taken.

(3) This Article shall not apply in proceedings to which Article 169 of the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995 applies (civil proceedings).

Evidence given unsworn by child

20.—(1) Evidence given by a child in criminal proceedings shall be given unsworn.

(2) A deposition of a child's unsworn evidence may be taken for the purposes of criminal proceedings as if that evidence had been given on oath.

(3) A child's evidence shall be received unless it appears to the court that the child is incapable of giving intelligible testimony.

(4) If any child whose evidence is received unsworn in any proceedings for an offence intentionally gives false evidence in such circumstances that he would, if the evidence had been given on oath, have been guilty of perjury, he shall be guilty of an offence.

(5) A child guilty of an offence under paragraph (4) shall be liable on summary conviction to be dealt with as if he had been summarily convicted of an indictable offence punishable in the case of an adult with imprisonment.

(6) In this Article “child” means a person under the age of 14.

Power to clear court while child is giving evidence in certain cases

21.—(1) Where, in any criminal proceedings the court considers that the evidence of a child is likely to involve matter of an indecent or immoral nature, the court shall direct that during the taking of the evidence of that child all persons, not being members or officers of the court or parties to the case, their counsel or solicitors, or persons otherwise directly concerned in the case, be excluded from the court.

(2) Paragraph (1) is without prejudice to any power of the court to hear proceedings in private or to exclude a witness until his evidence is required.

Restrictions on reporting proceedings

22.—(1) Where a child is concerned in any criminal proceedings (other than proceedings to which paragraph (2) applies) the court may direct that—

(a) no report shall be published which reveals the name, address or school of the child or includes any particulars likely to lead to the identification of the child; and

(b) no picture shall be published as being or including a picture of the child, except in so far (if at all) as may be permitted by the direction of the court.

(2) Where a child is concerned in any proceedings in a youth court or on appeal from a youth court (including proceedings by way of case stated)—

(a) no report shall be published which reveals the name, address or school of the child or includes any particulars likely to lead to the identification of the child; and

(b) no picture shall be published as being or including a picture of any child so concerned, except where the court or the Secretary of State, if satisfied that it is in the interests of justice to do so, makes an order dispensing with these prohibitions to such extent as may be specified in the order.

(3) If a court is satisfied that it is in the public interest to do so, it may, in relation to a child who has been found guilty of an offence, make an order dispensing with the prohibitions in paragraph (2) to such extent as may be specified in the order, in relation to—

(a) the prosecution of the offender for the offence or a finding of guilt;

(b) the manner in which he, or his parent or guardian, should be dealt with in respect of the offence;

(c) the enforcement, amendment, variation, revocation or discharge of any order made in respect of the offence;

(d) where an attendance centre order is made in respect of the offence, the enforcement of any rules made under Article 50(3); or

(e) where a juvenile justice centre order is made in respect of the offence, the enforcement of any requirements imposed under Article 40(2).

(4) A court shall not exercise its power under paragraph (3) without—

(a) affording the parties to the proceedings an opportunity to make representations; and

(b) taking into account any representations which are duly made.

(5) If a report or picture is published in contravention of a direction under paragraph (1) or of paragraph (2), the following persons—

(a) in the case of publication of a written report or a picture as part of a newspaper, any proprietor, editor or publisher of the newspaper;

(b) in the case of the inclusion of a report or picture in a programme service, any body corporate which provides the service and any person having functions in relation to the programme corresponding to those of an editor of a newspaper,

shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 5 on the standard scale.

(6) For the purposes of this Article a child is “concerned” in any proceedings whether as being the person by or against or in respect of whom the proceedings are taken or as being a witness in the proceedings.

(7) In this Article—

“picture” means a picture in a newspaper and a picture included in a programme service;

“programme service” has the same meaning as in the [1990 c. 42.] Broadcasting Act 1990;

“publish” includes—

(a)

include in a programme service;

(b)

cause to be published;

“report” means a report in a newspaper and a report included in a programme service.

Evidence of child in committal proceedings for violent or sexual offence

23.—(1) In any proceedings before a magistrates' court conducting a preliminary investigation into a violent or sexual offence—

(a) a child shall not be called as a witness for the prosecution; but

(b) any statement made by or taken from a child shall be admissible in evidence of any matter of which his oral testimony would be admissible,

except in a case where the application of this paragraph is excluded under paragraph (3).

(2) In this Article—

(a) “child”, in relation to a violent offence, means a child under the age of 14; and

(b) any reference to a violent or sexual offence includes a reference to an offence which consists of attempting or conspiring to commit, or of aiding, abetting, counselling, procuring or inciting the commission of, a violent or sexual offence.

(3) Paragraph (1) does not apply—

(a) where the prosecution requires the attendance of a child for the purpose of establishing the identity of any person; or

(b) where the court is satisfied that it has not been possible to obtain from the child a statement that may be given in evidence under this Article; or

(c) where the investigation into the offence takes place after the court has discontinued to try it summarily and the child has given evidence in the summary trial.

(4) Where in the course of a preliminary investigation into a violent or sexual offence, a resident magistrate decides under Article 45 of the [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 to deal with the offence summarily, a statement admitted in pursuance of this Article shall not be deemed to be evidence of the matters to which it relates.

(5) Nothing in Article 33 of the Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 shall apply to a statement to which this Article applies.

Power to proceed with case in absence of child in certain proceedings

24. Where in any proceedings in relation to any of the offences mentioned in Schedule 1 to the [1968 c. 34 (N.I.)] Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968, the court is satisfied that the attendance before the court of any child in respect of whom the offence is alleged to have been committed is not essential to the just hearing of the case, the case may be proceeded with and determined in the absence of the child.

Extension of power to take deposition of child

25.—(1) Where a justice of the peace is satisfied by the evidence of a doctor that the attendance before a court of any child in respect of whom any of the offences mentioned in Schedule 1 to the Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968 is alleged to have been committed would involve serious danger to his health, the justice may take in writing the deposition of the child on oath, and shall sign the deposition and add to it a statement of—

(a) his reason for taking it;

(b) the date when and place where it was taken; and

(c) the names of the persons, if any, present at the taking of the deposition.

(2) The justice taking any such deposition shall send it with his statement—

(a) if the deposition relates to an offence for which any accused person is already committed for trial, to the proper officer of the court for trial at which the accused person has been committed; and

(b) in any other case, to the clerk of the court before which proceedings are pending in respect of the offence.

Admission of deposition of child in evidence in certain proceedings

26.—(1) Where, in any proceedings in respect of any of the offences mentioned in Schedule 1 to the [1968 c. 34 (N.I.)] Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968, the court is satisfied by the evidence of a doctor that the attendance before the court of any child in respect of whom the offence is alleged to have been committed would involve serious danger to his health, any deposition of the child taken under the [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 or under Article 25, shall be admissible in evidence either for or against the accused person without further proof if it purports to be signed by the justice by or before whom it purports to have been taken.

(2) Any such deposition shall not be admissible in evidence either for or against the accused person unless it is proved that reasonable notice of the intention to take the deposition has been served upon the person (whether prosecution or accused) against whom it is proposed to be given in evidence and that he or his counsel or solicitor had, or might have had if he had chosen to be present, an opportunity of cross-examining the child making the deposition.

PART V YOUTH COURTS

Youth courts

27.—(1) A juvenile court (that is to say, a court of summary jurisdiction constituted in accordance with Schedule 2 to the [1968 c. 34 (N.I.)] Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968) sitting for the purpose of hearing any charge against a child or for the purpose of exercising any other jurisdiction conferred on youth courts by or under this Order or any other statutory provision, may be known as a youth court.

(2) Youth courts shall sit as often as may be necessary for the purpose of exercising any jurisdiction conferred on them.

(3) Directions given by the Lord Chancellor under Article 11(3) of the [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 shall make such provision as is necessary to ensure, so far as is reasonably practicable, that, where a youth court is held on the same day and in the same place as a court of summary jurisdiction which is not a youth court, the times at which the courts are held shall be so arranged that children who are to be brought before the youth court will not be present in the precincts of the court at the same time as adult defendants.

(4) No person shall be present at any sitting of a youth court except—

- (a) members and officers of the court;
- (b) parties to the case before the court, their solicitors and counsel, and witnesses and other persons directly concerned in that case;
- (c) the parents or guardians of the child;
- (d) representatives of newspapers or news agencies;
- (e) such other persons as the court may authorise to be present.

Assignment of certain matters to youth courts

28.—(1) Subject to paragraphs (2) and (3), no charge against a child and no application the hearing of which is by magistrates' courts rules assigned to youth courts, shall be heard by a magistrates' court which is not a youth court.

(2) A charge shall be heard by a magistrates' court other than a youth court where the charge is made jointly against a child and an adult and where the court does not exercise the power conferred by Article 29.

(3) A charge may be heard by a magistrates' court other than a youth court—

- (a) where a child is charged with an offence arising out of circumstances which are the same as or connected with those giving rise to an offence with which an adult is charged at the same time;
- (b) where a child is charged with an offence, and an adult is charged at the same time with aiding, abetting, causing, counselling, procuring, allowing or permitting that offence;
- (c) where an adult is charged with an offence, and a child is charged at the same time with aiding, abetting, causing, counselling, procuring, allowing or permitting that offence;
- (d) where, in the course of any proceedings before any magistrates' court other than a youth court, it appears that the person to whom the proceedings relate is a child and the court thinks fit to proceed with the hearing and determination of those proceedings.

(4) No requirement contained in any statutory provision (including a provision of this Order), that a charge shall be brought before a youth court shall be construed as restricting the powers of any justice to entertain an application for bail or for a remand, and to hear such evidence as may be necessary for that purpose.

Power of magistrates' court to remit a child for trial to a youth court

29.—(1) This Article shall have effect where—

- (a) a child appears or is brought before a magistrates' court other than a youth court on a complaint jointly charging him and one or more other persons with an offence; and
 - (b) that other person, or any of those other persons, is an adult,
- and in this Article "the adult defendant" means such one or more of the accused as is an adult.

(2) If—

(a) the court hears the complaint or (as the case may be) deals summarily with the charge in the case of both or all of the accused, and the adult defendant or each of the adult defendants pleads guilty; or

(b) the court—

(i) in the case of the adult defendant or each of the adult defendants, conducts a preliminary investigation or preliminary inquiry and either commits him for trial or discharges him; and

(ii) in the case of the child, hears the complaint or (as the case may be) deals summarily with the charge, then, if in either situation the child pleads not guilty, the court may, before any evidence is called in his case, remit him for trial to a youth court acting for the same place as the remitting court or for the place where he resides.

(3) A child remitted to a youth court under paragraph (2) shall be brought before and tried by a youth court accordingly.

(4) Where a child is so remitted to a youth court—

(a) he shall have no right of appeal against the order of remission; and

(b) the remitting court may give such directions as appear to be necessary with respect to his custody or for his release on bail until he can be brought before the youth court.

(5) This Article shall apply in relation to a corporation as if it were an adult.

Powers of youth courts in relation to persons who are not or who cease to be children

30.—(1) A youth court sitting for the purpose of hearing a charge against a person who is believed to be a child may, if it thinks fit to do so, proceed with the hearing and determination of the charge, notwithstanding that it is discovered that the person in question is not a child.

(2) Where any proceedings in respect of a child are commenced before a youth court and he attains the age of 17 before the conclusion of the proceedings, the court may continue to deal with the case and make any order which it could have made if he had not attained that age; and for the purposes of this paragraph proceedings taken in consequence of any default shall be deemed to be part of the original proceedings.

(3) The attainment of the age of 17 by a person in respect of whom a community order or an order for conditional discharge has been made, shall not deprive a youth court of jurisdiction either to enforce his attendance and deal with him in respect of any failure to comply with the requirements of the community order or the commission of a further offence, or to amend or discharge the community order.

(4) In this Article—

“default” means failure to pay, or want of sufficient distress to satisfy, any fine or other sum of money, or failure to do or abstain from doing any thing required to be done or left undone;

“the original proceedings” means the proceedings in which the fine was imposed or other sum awarded or the thing was ordered to be done or left undone.

Remand for purpose of obtaining information

31.—(1) Where a youth court has remanded a child for information to be obtained with respect to him, any court of summary jurisdiction or resident magistrate acting for the same petty sessions district may in the absence of the child extend the period for which he is remanded.

(2) A child remanded under paragraph (1) shall be brought before a court of summary jurisdiction or a resident magistrate sitting out of petty sessions at least once every two weeks.

(3) When the required information has been obtained, any youth court acting for the same petty sessions district as the youth court which remanded the child or any other petty sessions district of the same county court division may deal with him finally.

PART VI SENTENCING AND OTHER POWERS

Preliminary

Remission by other courts of offenders to youth courts

32.—(1) Any court by or before which a child is found guilty of an offence other than homicide,—

(a) if it is a magistrates' court other than a youth court shall; and

(b) if it is a court other than a magistrates' court may,

remit the case to a youth court acting for the place where the child was committed for trial, or, if he was not committed for trial, to a youth court acting either for the same place as the remitting court or for the place where the child resides.

(2) Where any case is remitted under paragraph (1), the child shall be brought before a youth court accordingly, and that court may deal with him in any way in which it might have dealt with him if he had been tried and found guilty by that court.

(3) Where any case is remitted under paragraph (1)—

(a) the child shall have the same right of appeal against any order of the court to which the case is remitted as if he had been found guilty by that court, but shall have no right of appeal against the order of remission; and

(b) any appeal against the finding of guilt shall, if the finding was made by a youth court or other court of summary jurisdiction, be made to the county court having jurisdiction to hear an appeal under sub-paragraph

(a).

(4) A court by which an order remitting a case to a youth court is made under paragraph (1)—

(a) may give such directions as appear to be necessary with respect to the custody of the child or for his release on bail until he can be brought before the youth court; and

(b) shall cause to be transmitted to the clerk of the youth court a certificate stating—

(i) the nature of the offence;

- (ii) that the child has been found guilty of the offence; and
- (iii) that the case has been remitted for the purpose of being dealt with under this Article.

Power to notify appropriate authority if child's welfare requires it

33. Where a child is charged with an offence and a court—

- (a) finds him not guilty; or
 - (b) finds him guilty but does not pass a custodial sentence or a community sentence,
- the court may, if the court considers that his welfare requires it, notify the appropriate authority of such matters as the court thinks fit.

Fines and recognizances

Fines

34. Notwithstanding anything contained in any statutory provision (including a provision of this Order), it shall not be lawful for a court of summary jurisdiction to impose a fine exceeding—

- (a) in the case of a child under the age of 14, level 1 on the standard scale; or
- (b) in the case of any other child, level 3 on the standard scale.

Parent or guardian to pay fine, etc., instead of child

35.—(1) Where a child is found guilty of any offence for the commission of which a fine may be imposed or costs, damages or payment of compensation may be awarded, if the court is of the opinion that the case would be best met by the imposition of a fine or by an award of costs, damages or compensation, whether with or without any other punishment, the court—

- (a) shall if the child is under the age of 16, and
- (b) may in any other case,

order that the fine, costs, damages or compensation be paid by the parent or guardian of the child instead of by the child, unless the court is satisfied that there is good reason for not so doing.

(2) Any sums ordered under this Article to be paid by a parent or guardian may be recovered from him by distress, or he may be imprisoned in default of payment, in like manner as if the order had been made on the conviction of the parent or guardian of the offence with which the child was charged.

(3) A parent or guardian may appeal against an order under this Article or Article 36—

- (a) if made by a magistrates' court, to the county court; and
- (b) if made by the Crown Court, to the Court of Appeal in accordance with section 9 of the [1980 c. 47.] Criminal Appeal (Northern Ireland) Act 1980.

(4) In this Article "compensation" means any compensation for loss under Article 14 of the [1994 NI 15.] Criminal Justice (Northern Ireland) Order 1994.

Parent or guardian to enter into recognizance

36.—(1) In the case of a child found guilty of any offence, the court, either in addition to or in lieu of any other order which the court has power to make, may order his parent or guardian to enter into a recognizance as security for his good behaviour.

(2) Where the court makes an attendance centre order in respect of any child, it may order his parent or guardian to enter into a recognizance as security for his compliance with that order.

(3) An order under this Article may be made against a parent or guardian who, having been required to attend, has failed to do so, but, except in the circumstances mentioned, no such order shall be made without giving the parent or guardian an opportunity of being heard.

(4) The [1981 NI 26.] Magistrates' Courts (Northern Ireland) Order 1981 shall apply in relation to recognizances under paragraph (1) or (2) as it applies in relation to recognizances to be of good behaviour, and where such a recognizance is ordered to be estreated, the court, instead of ordering the person bound thereby to pay the sum in which he is bound or part of that sum, may remit payment of it.

Attendance centre orders

Attendance centre orders

37.—(1) Where any court has power, or would but for section 1 of the [1968 c. 29 (N.I.).] Treatment of Offenders Act (Northern Ireland) 1968 or Article 47 have power, to impose imprisonment on a child or to deal with a child under Schedule 2 to the [1996 NI 24.] Criminal Justice (Northern Ireland) Order 1996 for failure to comply with any of the requirements of a community order, the court (subject to Articles 32(1) and 45(1)) may, if the clerk of the court has been notified by the Secretary of State that an attendance centre is available for the reception of children from that court, order the child to attend at such a centre, to be specified in the order, for such number of hours as may be so specified.

(2) The aggregate number of hours for which a child may be required to attend at an attendance centre by virtue of an attendance centre order—

(a) shall not be less than 12 except where he is under the age of 14 and the court is of the opinion, having regard to his age or any other circumstances, that 12 hours would be excessive; and
(b) shall not exceed 12 except where the court is of the opinion, having regard to all the circumstances, that 12 hours would be inadequate, and in that case shall not exceed 24 hours.

(3) A court shall not make an attendance centre order unless it is satisfied that the attendance centre to be specified in the order is reasonably accessible to the child concerned, having regard to his age, the means of access available to him and any other circumstances.

(4) The times at which a child is required to attend at an attendance centre under this Article shall be such as to avoid interference, so far as practicable, with his school hours or working hours.

(5) The first time at which a child is required to attend shall be specified in the order (being a time at which the centre is available for the attendance of the child in accordance with the notification of the Secretary of State) and the subsequent times shall be fixed by the officer in charge of the centre, having regard to the child's circumstances.

(6) A child shall not be required under this Article to attend at an attendance centre on more than one occasion on any day, or for more than three hours on any occasion.

(7) A court may make an attendance centre order in respect of a child before a previous attendance centre order in respect of him has ceased to have effect, and may determine the number of hours to be specified in the order without regard—

- (a) to the number specified in the previous order; or
- (b) to the fact that that order is still in effect.

(8) Where a court makes an attendance centre order, the clerk of the court shall serve a copy of the order on—

- (a) the officer in charge of the attendance centre specified in the order; and
- (b) the child; and
- (c) his parent or guardian.

(9) Where a child has been ordered to attend at an attendance centre in default of the payment of any sum of money, then—

- (a) on payment of the whole sum to any person authorised to receive it, the order shall cease to have effect;
- (b) on the payment of a part of the sum to any such person, the total number of hours for which the child is required to attend at the centre shall be reduced proportionately, that is to say by such number of complete hours as bears to the total number the proportion most nearly approximating to, without exceeding, the proportion which the part paid bears to the whole sum.

Discharge, revocation or variation of attendance centre orders

38.—(1) A court of summary jurisdiction may, on an application made by complaint by the child or by the officer in charge of the attendance centre specified in an attendance centre order—

- (a) discharge the order; or
 - (b) vary the day or hour specified in the order for the child's first attendance at the centre;
- and where the application is made by the officer in charge of the attendance centre, the court may deal with it without summoning the child.

(2) Where an attendance centre order has been made and it appears upon a complaint made to a justice of the peace that the child—

- (a) has failed to attend in accordance with the order; or
 - (b) while attending at the centre has committed a breach of the rules made under Article 50(3) which cannot be adequately dealt with under those rules;
- the justice may—

- (i) issue a summons directed to that child requiring him to appear before a youth court for the petty sessions district in which that child resides or in which the attendance centre specified in the order is situated; or
- (ii) if the complaint is in writing and on oath, issue a warrant for that child's arrest requiring him to be brought before such a court.

(3) If it appears to the satisfaction of the court before which the child appears or is brought under paragraph (2) that—

- (a) he has failed without reasonable excuse to attend as mentioned in paragraph (2)(a); or
- (b) he has committed such a breach of rules as is mentioned in paragraph (2)(b),

that court may revoke the order and deal with him in any manner in which he could have been dealt with by the court which made the order, if the order had not been made.

(4) Where a child in respect of whom an attendance centre order is in effect is convicted by a court of an offence, the court may—

(a) revoke the order; and

(b) in passing sentence for the offence take into account the number of hours which, but for the revocation, the child would have had to attend at an attendance centre to comply with the order.

(5) The discharge, variation or revocation under this Article of an attendance centre order shall be by order of the court, and where a court makes an order under this Article the clerk of the court shall serve a copy of the order on—

(a) the officer in charge of the attendance centre specified in the attendance centre order which is discharged, varied or revoked; and

(b) the child; and

(c) his parent or guardian.

Juvenile justice centre orders

Juvenile justice centre orders

39.—(1) Where a child is found guilty by or before any court of an offence punishable in the case of an adult with imprisonment (other than an offence to which Article 45(1) applies), the court (subject to Article 32(1)) shall have power to make a juvenile justice centre order, that is to say, an order that the child shall be sent to a juvenile justice centre and be subject to a period of detention in a juvenile justice centre followed by a period of supervision.

(2) A juvenile justice centre order shall be for a period of six months unless the court specifies in the order a longer period not exceeding two years.

(3) A court shall not make a juvenile justice centre order unless, after taking into account any matters which it is required to take into account by Article 37 of the [1996 NI 24.] Criminal Justice (Northern Ireland) Order 1996 (previous convictions, etc.), it has formed the opinion under Articles 19 and 20 of that Order that a custodial sentence would be justified for the offence.

(4) Where a court makes a juvenile justice centre order for a period longer than six months, it shall state in open court its reasons for doing so.

(5) Subject to paragraph (6), the period of detention which the child is liable to serve under a juvenile justice centre order shall be one half of the period of the order.

(6) The length of the period of detention shall be treated as reduced by any period which is a relevant period within the meaning of section 26(2) and (2A) of the [1968 c. 29 (N.I.).] Treatment of Offenders Act (Northern Ireland) 1968 (reduction of sentence).

(7) Any reference in any statutory provision to the length of the period of a juvenile justice centre order shall, unless the context otherwise requires, be construed as a reference to the length of the period imposed by or under paragraph (2) and not the length of the period as reduced by paragraph (6).

Supervision under a juvenile justice centre order

40.—(1) During the period of supervision under a juvenile justice centre order, the offender shall be under the supervision of a probation officer or such other person as the Secretary of State may designate.

(2) Before the commencement of the period of supervision—

(a) the managers of the juvenile justice centre where he is detained shall give him a notice specifying—

(i) the period of supervision; and

(ii) the person under whose supervision he will be;

(b) the person under whose supervision he will be shall give him a notice specifying any requirements with which he must comply.

(3) During the period of supervision the person under whose supervision the offender is or another person designated by the Secretary of State may give the offender a notice specifying any alteration to the matters mentioned in paragraph (2)(a)(ii) or (b).

(4) The Secretary of State may make rules regulating the supervision of an offender subject to a juvenile justice centre order.

(5) Rules under paragraph (4) shall be subject to annulment in pursuance of a resolution of either House of Parliament in like manner as a statutory instrument and section 5 of the [1946 c. 36.] Statutory Instruments Act 1946 shall apply accordingly.

(6) The Secretary of State may pay the expenses incurred by any person designated under paragraph (1) arising from the supervision of an offender under this Article.

Breach of supervision requirements

41.—(1) Where a juvenile justice centre order has been made and it appears upon a complaint made to a justice of the peace that the offender has failed to comply with any requirements under Article 40(2) or (3), the justice may—

(a) issue a summons directed to the offender requiring him to appear before a youth court specified in the summons; or

(b) if the complaint is in writing and on oath, issue a warrant for the offender's arrest requiring him to be brought before a youth court specified in the warrant.

(2) If it is proved to the satisfaction of the court before which the offender appears or is brought under this Article that he has failed without reasonable excuse to comply with requirements under Article 40(2) or (3), the court may deal with him in respect of the failure in any of the following ways, namely—

(a) it may impose on him a fine not exceeding—

(i) £200 if he is under the age of 14; or

(ii) £1,000 in any other case;

(b) it may order him to be detained for a period not exceeding 30 days—

(i) in a juvenile justice centre; or

(ii) in a young offenders centre if he has attained the age of 17 or was detained in a young offenders centre before the period of supervision began.

(3) Any period of supervision shall not be reduced by any period during which the offender is detained under paragraph (2).

Taking of children to juvenile justice centre

42.—(1) The court which makes a juvenile justice centre order shall cause it to be delivered to the constable or other person responsible for taking the child to the centre, and the person who takes him to the centre shall deliver the order to the person for the time being in charge of the centre.

(2) The court by which a juvenile justice centre order is made shall cause a record, containing such information in the possession of the court with respect to the child as is in the opinion of the court likely to be of assistance to the managers of the centre, to be sent to the managers or to the person for the time being in charge of the centre.

(3) Where a child has been ordered to be sent to a juvenile justice centre, any person who harbours or conceals him after the time has come for him to go to the centre shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale or to imprisonment for a term not exceeding six months, or to both.

(4) Where a constable or other person authorised to take a child to a juvenile justice centre is, when the time has come for him to go to the centre, unable to find him or unable to obtain possession of him, a justice of the peace, if satisfied by complaint on oath that there is a reasonable ground for believing that some person named in the complaint can produce the child, may issue a summons requiring the person so named to attend at a court of summary jurisdiction on such day as may be specified in the summons and produce the child.

(5) If the person required by the summons to produce the child fails without reasonable excuse to do so, he shall, in addition to any other liability to which he may be subject under the provisions of this Order, be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 2 on the standard scale.

Effect of juvenile justice centre order where care order is in force

43.—(1) Where a juvenile centre order is made with respect to a child who is subject to a care order under the [1995 NI 2.] Children (Northern Ireland) Order 1995, the care order shall be of no effect while he is detained in a juvenile justice centre.

(2) Where a child has ceased to be in the care of an authority by virtue of paragraph (1), the authority shall, where practicable, while the child is detained in a juvenile justice centre, cause him to be visited and befriended, and may, in exceptional circumstances, give him assistance in kind or in cash.

(3) Paragraphs (7) to (9) of Article 18 of the Children (Northern Ireland) Order 1995 shall apply to assistance under this Article as they apply to assistance under that Article.

Effect of subsequent conviction where juvenile justice centre order is in effect

44.—(1) Where a person in respect of whom a juvenile justice centre order is in effect is convicted by or before a court of an offence, the court shall—

(a) revoke the order; and

(b) in passing sentence for the offence take into account the period for which, but for the revocation, the order would have continued in effect.

(2) Where in such a case the court decides to make a juvenile justice centre order, Article 39 shall have effect as if—

(a) in paragraph (2) for the words from “a period of six months” to “two years” there were substituted the words “such period not exceeding two years as the court specifies in the order”;

(b) in paragraph (5) for the words “one half of the period of the order” there were substituted “such part of the period of the order as the court specifies in the order”.

Grave crimes

Punishment of certain grave crimes

45.—(1) A person convicted of an offence who appears to the court to have been under the age of 18 at the time the offence was committed shall not be sentenced to imprisonment for life nor shall a sentence of death be passed on him but the court shall instead (notwithstanding any other statutory provisions) sentence him to be detained during the pleasure of the Secretary of State in such place and under such conditions as the Secretary of State may direct.

(2) Where—

(a) a child is convicted on indictment of any offence punishable in the case of an adult with imprisonment for 14 years or more, not being an offence the sentence for which is fixed by law; and

(b) the court is of the opinion that none of the other methods in which the case may be dealt with is suitable, the court may sentence the child to be detained for such period as may be specified in the sentence; and where such a sentence has been passed the child shall, during that period, notwithstanding any other provisions of this Order, be liable to be detained in such place and under such conditions as the Secretary of State may direct.

(3) A person detained pursuant to the directions of the Secretary of State under this Article shall, while so detained, be deemed to be in legal custody.

(4) The Secretary of State may by order direct that a person in respect of whom the Secretary of State is authorised to give directions under paragraph (2) shall be transferred and detained in a juvenile justice centre specified in the order.

(5) An order under paragraph (4) shall be an authority for the detention in that centre or in such other centre as the Secretary of State may determine of the person to whom it relates until such date as may be specified in the order.

(6) The date to be specified under paragraph (5) shall not be later than—

(a) the date on which the person will, in the opinion of the Secretary of State, attain the age of 18; or

(b) the date on which his detention under paragraph (2) would have expired.

(7) Nothing in paragraphs (4) to (6) shall prejudice the power of the Secretary of State to give directions under paragraph (2).

Discharge on licence

46.—(1) Any person detained pursuant to the directions of the Secretary of State under Article 45 may, at any time, be discharged by the Secretary of State on licence.

(2) Such a licence may be in such form and may contain such conditions as the Secretary of State may direct, and may at any time be revoked or varied by the Secretary of State.

(3) Where such a licence is revoked the person to whom the licence related may be arrested without warrant by any constable and taken to such place as the Secretary of State may direct.

Miscellaneous

Limitation on punishment for contempt of court or default of payment of fine, etc.

47.—(1) A child shall not be ordered to be detained in custody—

(a) for contempt of court; or

(b) in default of payment of a fine, costs, damages or compensation.

(2) Paragraph (1) shall not apply in the case of a child who has attained the age of 16 if the court certifies that his behaviour is such that no other method of dealing with him is appropriate.

Power of courts on committal of offender

48.—(1) Where a child would, if he were an adult, be liable to be committed to prison for any default, the court shall, in addition to any other powers exercisable by virtue of any other statutory provision (including a provision of this Order), have power to commit him to custody in a young offenders centre if he has attained the age of 16 and the court considers that no other method of dealing with him is suitable.

(2) The term for which a child may be committed to custody in a young offenders centre under this Article shall not exceed the maximum term for which he could (or could if he were an adult) have been committed to prison and shall not on any occasion exceed one month.

(3) This Article applies in relation to the fixing of a custodial sentence to be served in the event of default of payment of a fine or other sum of money as it applies in relation to committal to prison in default of such payment.

(4) Where a court commits a child to custody in a young offenders centre under this Article and at the time the warrant issued by the court for that committal falls to be executed the child is detained in any other place pursuant to the directions of the Secretary of State under Article 45, that committal shall have effect as if it were a committal to that other place in which he is detained.

(5) In this Article “default” means failure to pay, or want of sufficient distress to satisfy, any fine or other sum of money, or failure to do or abstain from doing anything required to be done or left undone.

Duty of parent or guardian to notify change of address

49.—(1) The parent or guardian of a child who is subject to an attendance centre order shall keep the officer in charge of the centre informed of the parent or guardian’s address.

(2) The parent or guardian of a child who is subject to a juvenile justice centre order shall keep the managers of the centre informed of the parent or guardian’s address.

(3) Where a child is transferred from one juvenile justice centre to another, the managers of the centre from which he is transferred shall, where possible, inform his parent or guardian of the transfer; and until his parent or guardian has been so informed, the parent’s or guardian’s duty under paragraph (2) shall be deemed to be duly discharged if he keeps the managers of the first-mentioned centre informed of his address.

(4) A parent or guardian of a child who, knowing that that child is subject to an attendance centre order or a juvenile justice centre order, contravenes paragraph (1) or (2) shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 2 on the standard scale.

(5) In any proceedings under paragraph (4) it shall be a defence for a parent to prove that he was residing at the same address as the other parent and had reasonable cause to believe that the other parent had kept the officer in charge of the attendance centre or the managers of the juvenile justice centre informed of the address of both.

PART VII ATTENDANCE CENTRES AND JUVENILE JUSTICE CENTRES

Attendance centres

Attendance centres

50.—(1) The Secretary of State may provide attendance centres, that is to say, places where offenders in respect of whom attendance centre orders have been made shall be required to attend.

(2) The Secretary of State may make arrangements with other bodies or persons for the provision of attendance centres.

(3) The Secretary of State may make rules for the regulation and management of attendance centres and for the classification, treatment, employment, discipline and control of offenders required to attend attendance centres.

Juvenile justice centres

Juvenile justice centres

51.—(1) The Secretary of State may provide juvenile justice centres, that is to say, places in which offenders in respect of whom juvenile justice centre orders have been made may be detained and given training and education and prepared for their release.

(2) The Secretary of State may make arrangements with other bodies or persons for the provision of juvenile justice centres.

(3) Schedule 2 (which makes further provision relating to juvenile justice centres) shall have effect.

Supervising powers of Secretary of State

52.—(1) The Secretary of State may make rules for the management and discipline of juvenile justice centres.

(2) If it appears to the Secretary of State that the provision made in any juvenile justice centre with regard to any matter relating to—

(a) the education, training, treatment or welfare of children detained by the managers of the centre;

(b) the premises or equipment of the centre; or

(c) the number, qualifications or grades of the staff employed in the centre,

is inadequate or unsuitable, the Secretary of State may give to the managers such directions as he thinks necessary for securing that proper provision is made.

(3) No substantial addition to, or diminution or alteration of, the buildings or grounds of a juvenile justice centre shall be made without the approval of the Secretary of State.

Parental responsibility for children in juvenile justice centres

53. While a person detained by the managers of a juvenile justice centre is under the age of 18, they shall—

(a) have parental responsibility for him; and

(b) if they are satisfied that it is necessary to do so in order to safeguard or promote his welfare, have the power to determine the extent to which a parent of his may meet his parental responsibility for him.

Escapes from juvenile justice centres

54.—(1) Any child who has been ordered to be sent to a juvenile justice centre and—

(a) escapes from a centre in which he is detained, or from any hospital or institution in which he is receiving medical treatment; or

(b) being absent from a centre on temporary leave of absence or under supervision, runs away from the person in whose charge he is, or fails to return to a centre upon the expiration of his leave; or

(c) being absent from a centre under supervision, fails to return to the centre upon being recalled, may be arrested without warrant by a constable or any person authorised by the managers of a juvenile justice centre and, if he is under the age of 18, be taken to any juvenile justice centre or in any case be returned to the hospital or institution from which he escaped or to the person in whose charge he was.

(2) A person arrested under paragraph (1) may at any time be brought with the authority of the Secretary of State before a court of summary jurisdiction having jurisdiction where that person is found or where the juvenile justice centre, hospital or institution mentioned in sub-paragraph (a), (b) or (c) of that paragraph is situated.

(3) Where a person is brought before a court under paragraph (2), the court—

(a) may, if he is a child, order the period for which he is to be detained under the order referred to in paragraph (1) to be increased by a further period not exceeding 30 days;

(b) may, if he is not a child but is under the age of 18,—

(i) order the period for which he is to be detained under the order referred to in paragraph (1) to be increased by a further period not exceeding 30 days; or

(ii) revoke the order referred to in paragraph (1) and deal with him in any manner in which the court could deal with him if he had just been convicted by the court of the offence;

(c) shall, in any other case, revoke the order referred to in paragraph (1) and deal with him in any manner in which the court could deal with him if he had just been convicted by the court of the offence.

(4) In fixing the sentence under paragraph (3)(b)(ii) or (c) the court shall take into account the period for which the order referred to in paragraph (1) would, but for its revocation, have continued in effect.

(5) If any person—

(a) knowingly assists a child who escapes, runs away or fails to return as mentioned in paragraph (1)(a), (b) and (c) or knowingly induces any child to so escape, run away or fail to return; or

(b) without lawful authority takes a child away from any such centre, hospital, institution or person as is mentioned in paragraph (1)(a) and (b); or

(c) knowingly harbours or conceals a child who escapes, runs away or fails to return as mentioned in paragraph (1)(a), (b) and (c), or prevents him from returning;

he shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale, or to imprisonment for a term not exceeding six months, or to both.

Inspection

Power to inspect attendance centres and juvenile justice centres

55.—(1) A person authorised by the Secretary of State may at any reasonable time enter any attendance centre or juvenile justice centre to—

(a) inspect the centre; and

(b) make such examination into the state and management of the centre and the welfare and treatment of children there as he thinks fit.

(2) An authorised person exercising his powers under this Article shall, if so required, produce some duly authenticated document showing his authority to do so.

(3) A person who intentionally obstructs another in the execution of his powers under this Article shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.

PART VIII MISCELLANEOUS AND GENERAL

Juvenile Justice Board

56.—(1) The name of the body corporate established under section 1 of the [1956 c. 4 (N.I.)] Malone and Whiteabbey Training Schools Act (Northern Ireland) 1956 is hereby changed to the Juvenile Justice Board.

(2) In section 2 of that Act (functions of Board)—

(a) in subsection (2), for the words “all the functions of managers of training schools under the Act of 1968”, and

(b) in subsection (3), for the words “all the functions of managers of a training school under the Act of 1968”, there shall in each case be substituted the words “the functions of managers of a juvenile justice centre under the Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order 1998”.

(3) In section 14 of that Act (expenses of members of Board), after the words “any member” there shall be inserted the words “such remuneration and such”.

(4) In paragraph 1(2) of the First Schedule to that Act (appointment of members), for the words from “twelve members” to “women” there shall be substituted the words “not more than twelve members”.

(5) The Secretary of State may by order provide for the functions of the Juvenile Justice Board to include power, subject to the approval of the Secretary of State,—

(a) to make and give effect to schemes for children who are subject to attendance centre orders or juvenile justice centre orders and schemes for the prevention of crime by children;

(b) to enter into arrangements with voluntary organisations or any other persons (including government departments and public bodies) whereby those organisations or persons undertake, on such terms (including terms as to payment by the Board to those organisations or persons) as may be specified in the arrangements, to give effect to such schemes as are mentioned in sub-paragraph (a);

(c) to provide voluntary organisations or any other persons with facilities for the purposes of such schemes as are mentioned in sub-paragraph (a) on such terms (including payment to the Board by those organisations or persons) as the Board may think fit.

(6) The Secretary of State may by order—

(a) transfer such functions, assets and liabilities of the Juvenile Justice Board as are specified in the order to any body or person so specified (including the Secretary of State);

(b) make provision for, or in connection with, the winding up and dissolution of the Board (including provision for the transfer of the functions, assets and liabilities of the Board to any such body or person);

(c) establish a body for the purpose of transferring functions, assets and liabilities to it by order under this Article and provide for the payment of such remuneration or allowances of such amounts as the Secretary of State may determine, to members of that body by the Secretary of State.

(7) An order under this Article may contain such incidental, consequential, transitional or supplementary provisions (including the amendment or repeal of the [1956 c. 4 (N.I.)] Malone and Whiteabbey Training Schools Act (Northern Ireland) 1956 or any other statutory provision including a provision of this Order) as appear to the Secretary of State to be necessary or expedient for giving full effect to the provisions of any order under this Article.

(8) An order under this Article shall be subject to annulment in pursuance of a resolution of either House of Parliament in like manner as a statutory instrument and section 5 of the [1946 c. 36.] Statutory Instruments Act 1946 shall apply accordingly.

Grants for juvenile justice centres, attendance centres and the Juvenile Justice Board

57.—(1) The Secretary of State may pay grants to any person towards expenditure incurred or to be incurred in relation to attendance centres and juvenile justice centres.

(2) The Secretary of State may pay grants to the Juvenile Justice Board in respect of expenditure incurred or to be incurred in the discharge of functions conferred on the Board by order under Article 56.

(3) Grants payable under this Article shall be paid at such times and in such manner and subject to such conditions as the Secretary of State may determine.

(4) Any sum which falls to be paid to the Secretary of State by virtue of any conditions attached to a grant may be recovered by the Secretary of State as a debt due to him.

Inquiries and investigations

58. The Secretary of State may cause an inquiry to be held or an investigation to be made in any case where it appears to him advisable to do so in connection with any matter arising under this Order.

Acquisition and disposal of land

59.—(1) For the purposes of this Order the Secretary of State may acquire land by agreement or compulsorily.

(2) Where the Secretary of State in exercise of the power conferred by paragraph (1) desires to acquire any land otherwise than by agreement, the Secretary of State may make an order (“a vesting order”) vesting the land in the Secretary of State.

(3) Schedule 6 to the [1972 c. 9 (N.I.)] Local Government Act (Northern Ireland) 1972 shall apply for the purposes of the acquisition of land by means of a vesting order made under this Article in the same manner as it applies to the acquisition of land by means of a vesting order under that Act subject to the modifications set out in Schedule 3.

(4) Any land held by the Secretary of State for the purposes of this Order may, if in his opinion it is no longer required for those purposes, be disposed of by the Secretary of State or be appropriated by him for other purposes.

(5) Where the Secretary of State proposes to dispose of any land and is of the opinion that it is necessary, in order to facilitate that disposal, to acquire land adjoining that land, then, notwithstanding that the acquisition of that adjoining land is not required for the purposes of this Order, the Secretary of State may acquire by agreement that adjoining land.

Power to enter on lands

60. Section 98 of the [1972 c. 9 (N.I.)] Local Government Act (Northern Ireland) 1972 shall apply for the purposes of this Order as if any reference to a council were a reference to the Secretary of State.

Proof of documents

61.—(1) A document purporting to be a copy of an order made by a court under any of the provisions of this Order shall, if it purports to be certified as a true copy by the clerk of the court, be evidence of the order.

(2) An order or other document may be authenticated on behalf of the managers of a juvenile justice centre by the signature of one of the managers or their secretary, or of the person for the time being in charge.

Presumption and determination of age

62.—(1) This Article applies where in any proceedings against a child or any other person for an offence, a person is brought before a court otherwise than for the purpose of giving evidence and it appears to the court that he is a child.

(2) The court shall make due inquiry as to the age of that person, and for that purpose shall take such evidence as may be forthcoming at the hearing of the case.

(3) An order or judgment of the court shall not be invalidated by any subsequent proof that the age of that person has not been correctly stated to the court, and the age presumed or declared by the court to be the age of the person so brought before it shall, for the purposes of this Order, be deemed to be the true age of that person.

Appeals

63.—(1) Where a person appeals against an order made under this Order by a court of summary jurisdiction without convicting him, the county court shall have the like powers on the appeal as if it had been against both conviction and sentence.

(2) An appeal by a child in respect of whom an order has been made under this Order by a court of summary jurisdiction, whether the appeal is against the order or against the finding upon which the order was made, may be brought by him or by his parent or guardian on his behalf.

Transitional provisions and savings

64.—(1) The Secretary of State may by order make such transitional provisions or savings as appear to the Secretary of State to be necessary or expedient.

(2) Without prejudice to paragraph (1), Schedule 4 shall have effect.

Amendments and repeals

65.—(1) The statutory provisions specified in Schedule 5 shall have effect subject to the amendments specified in that Schedule.

(2) The statutory provisions set out in Schedule 6 are hereby repealed to the extent specified in the third column of that Schedule.

SCHEDULES

(...)

Article 51(3).

SCHEDULE 2 JUVENILE JUSTICE CENTRES

1.—(1) A juvenile justice centre order or any other order under which a person is to be detained in a juvenile justice centre shall be authority for his detention in any juvenile justice centre and the juvenile justice centre in which that person is to be detained at any time shall be determined by the Secretary of State.

(2) Sub-paragraph (1) applies to an order under Article 13 but sub-paragraph (3) does not apply to a person detained under an order under that Article.

(3) The Secretary of State may at any time order a person detained by the managers of a juvenile justice centre to be discharged.

(4) Where a person detained in a juvenile justice centre is transferred to another centre, he shall be taken to his new centre by and at the expense of the managers of the first-mentioned centre.

2. A minister of the religious persuasion to which a person in a juvenile justice centre belongs may visit him at the centre for the purpose of affording him religious assistance and instruction.

3. If it appears to the managers of a juvenile justice centre—

(a) that a person who has been ordered to be sent to their centre requires medical attention before he can properly be received into the centre; or

(b) that a person detained in the centre requires such attention, they may make arrangements for him to be received into and detained in any hospital or other institution where he can receive the necessary attention; and that person, while so detained, shall for the purposes of this Order be deemed to be detained in the juvenile justice centre.

4. At any time during the period of a person's detention in a juvenile justice centre the managers of the centre may grant leave to him to be absent from it in the charge of such person and for such period as they think fit, but during such period he shall, for the purposes of this Order, be deemed to be detained by the managers of the centre, and the managers may at any time require him to return to the centre.

5.—(1) If in the case of a person detained in a juvenile justice centre who has attained the age of 16 the Secretary of State is satisfied by the same reports as are required for the purposes of Article 53 of the [1986 NI 4.] Mental Health (Northern Ireland) Order 1986 that that person is suffering from mental disorder of a nature or degree which warrants his reception into guardianship under that Order, the Secretary of State may, if he is of the opinion having regard to the public interest and to all the circumstances that it is expedient to do so, by warrant direct that that person be placed under the guardianship of a Board or HSS trust or such other person approved by a Board or HSS trust as may be specified in the direction.

(2) A direction shall not be given under this paragraph placing a person under the guardianship of a Board or HSS trust or other person unless the Secretary of State is satisfied as to the willingness of that Board, trust or person to receive that person into guardianship.

(3) A direction under this paragraph with respect to any person shall have the same effect as a guardianship order made in his case.

(4) Expressions used in this paragraph and in the Mental Health (Northern Ireland) Order 1986 have the same meanings in this paragraph as in that Order.

6.—(1) If a person detained in a juvenile justice centre has attained the age of 15 and the managers of the centre consider that he is likely to injure himself or other persons, the managers may bring him before a court of summary jurisdiction.

(2) A court may order a person brought before it under this paragraph to be transferred to a young offenders centre for the unexpired part of the period for which he is liable to be detained in a juvenile justice centre.

(3) In relation to a person who is transferred to a young offenders centre under this paragraph—

(a) an order under which he was detained in the juvenile justice centre shall continue to have effect (subject to the order made under this paragraph);

(b) Article 54 (escapes) shall have effect as if references to a juvenile justice centre were references to a young offenders centre and references to the order referred to in paragraph (1) were references to the order under which he was detained in a juvenile justice centre as it has effect by virtue of this paragraph;

(c) the references in Articles 40(2)(a), 49 and 54(1) to the managers of the juvenile justice centre shall be construed as references to the governor of the young offenders centre.

(4) The Secretary of State may at any time order a person who is transferred to a young offenders centre under this paragraph to be discharged.

7. Every person who—

(a) is authorised by the managers of a juvenile justice centre to take charge of a person detained by them, or to apprehend such a person and bring him back to the centre; or

(b) is authorised by the Secretary of State or, being a probation officer, is authorised by a court, to take to a juvenile justice centre a person ordered to be detained there;

shall, for the purposes of this duty, have all the powers, protection and privileges of a constable.

(...)

The Youth Conference Rules (Northern Ireland) 2003

Citation and commencement

1. These Rules may be cited as the Youth Conference Rules (Northern Ireland) 2003 and shall come into operation on 18th December 2003.

Interpretation

2. In these Rules –

“co-ordinator” means a youth conference co-ordinator;

“live link” means a live television or telecommunication link or other arrangement whereby a participant is able to see and/or hear the youth conference and to be seen and/or heard by the other participants;

“the Order” means the Criminal Justice (Children) (Northern Ireland) Order 1998;

“participant” means any of the persons set out in Article 3A(2), (6) or (8) of the Order who participate in or attend any meeting constituting, or forming part of, a youth conference.

Convening youth conferences

3.—(1) Where a reference has been made under Article 10A or 33A of the Order the co-ordinator shall –

(a) make all reasonable efforts to visit the child within 5 working days of receipt of the reference (in the case of a diversionary youth conference) and within 5 working days of the reference (in the case of a court-ordered youth conference) and establish whether the child is able and willing to participate in a youth conference and, if so, consult with him in relation to –

(i) the date on which, and the time and place at which, the youth conference is to be held,

(ii) the persons whom the child considers should participate in or attend the youth conference;

(b) inform the child of the procedure to be adopted at the youth conference;

(c) fix the date on which and the time and place at which the youth conference is to be held;

(d) take all reasonable steps to ensure that notice of the date on which and the time and place at which the youth conference is to be held is given, orally and in writing, a reasonable time before the youth conference is to be held to –

(i) the persons set out in Article 3A(2) and (6) of the Order, and

(ii) any other persons whom he allows to participate in or attend the youth conference under Article 3A(8) of the Order,

always provided that no notice is required to be given to any person whose whereabouts cannot, after reasonable enquiries, be ascertained; and

(e) contact the victim of the offence in order to explain the procedure of a youth conference to him and to establish whether he wishes to participate in the youth conference.

(2) Failure to give notice to any person in accordance with paragraph (1)(d) shall not affect the validity of the youth conference unless it is shown that the failure is likely to have materially affected the outcome of the youth conference.

Relevant information, advice and reports

4. The co-ordinator may obtain such information, advice and reports in relation to the child as he may deem necessary for the purposes of the youth conference.

Criminal record

5. Prior to the commencement of a youth conference the co-ordinator shall consider a statement of the child’s criminal record including any cautions administered by a constable.

Youth conference procedure

6.—(1) Subject to these Rules the co-ordinator shall conduct a youth conference in such manner as appears to him to be appropriate.

(2) A youth conference may from time to time be adjourned to a time and place determined by the co-ordinator.

(3) The co-ordinator may allow a participant to participate in or attend any meeting constituting, or forming part of, a youth conference, by means of a live link, always provided that the child shall not participate in any such meeting by such means unless he is accompanied by the participants set out in Article 3A(2)(a), (c) and (d) of the Order.

(4) The co-ordinator may allow any meeting constituting, or forming part of, a youth conference to be conducted by means of a live link.

(5) Prior to commencement of the youth conference the co-ordinator shall explain the procedure to be adopted at the youth conference to the participants.

Time limits for diversionary youth conferences

7.—(1) A report under Article 10B(1)(b) or 10C of the Order shall be made to the Director within 30 working days of receipt of a reference under Article 10A of the Order by the co-ordinator.

(2) The co-ordinator shall notify the Director immediately it becomes apparent to the co-ordinator that the time limit set out in paragraph (1) cannot reasonably be complied with.

(3) The Director may extend the time limit set out in paragraph (1) and may do so whether or not the time so appointed has expired.

(4) Failure to comply with the time limit set out in paragraphs (1) and (3) shall not affect the validity of the youth conference.

Power to exclude certain participants

8. The co-ordinator may require any person otherwise entitled to participate in a youth conference by virtue of Article 3A(6) of the Order who is, in his opinion –

- (a) seeking to exert an unacceptable influence over the youth conference;
- (b) liable to pose a threat to the safety and wellbeing of any of the other participants; or
- (c) behaving in a violent, threatening or disruptive manner;

to leave and may permit him to return, if at all, only on such conditions as the co-ordinator may direct.

Termination of a youth conference

9. An application under Article 33D(2) of the Order for the youth conference to be terminated shall include a statement of the reasons for such application.

Youth conference plans

10.—(1) A person required to monitor compliance with a youth conference plan shall monitor the child's compliance with the requirements specified in the plan during the period specified therein.

(2) A report under Article 10D(6) of the Order shall be made to the Director within 10 days of the ending of the period specified in the youth conference plan.

BIJLAGE 4. WETGEVING OOSTENRIJK

Jugendgerichtsgesetz 1988

Bundesgesetz vom 20. Oktober 1988 über die Rechtspflege bei Jugendstraftaten (Jugendgerichtsgesetz 1988 - JGG), StF: BGBl. Nr. 599/1988 (NR: GP XVII RV 486 AB 738 S. 76. BR: AB 3573 S. 507.)

ERSTER ABSCHNITT

Begriffsbestimmungen

§ 1. Im Sinne dieses Bundesgesetzes ist

1. Unmündiger: wer das vierzehnte Lebensjahr noch nicht vollendet hat;
2. Jugendlicher: wer das vierzehnte, aber noch nicht das achtzehnte Lebensjahr vollendet hat;
3. Jugendstraftat: eine mit gerichtlicher Strafe bedrohte Handlung, die von einem Jugendlichen begangen wird;
4. Jugendstrafsache: ein Strafverfahren wegen einer Jugendstraftat.

DRITTER ABSCHNITT

Jugendstrafrecht

Straflosigkeit von Unmündigen und Jugendlichen

§ 4. (1) Unmündige, die eine mit Strafe bedrohte Handlung begehen, sind nicht strafbar.

(2) Ein Jugendlicher, der eine mit Strafe bedrohte Handlung begeht, ist nicht strafbar, wenn

1. er aus bestimmten Gründen noch nicht reif genug ist, das Unrecht der Tat einzusehen oder nach dieser Einsicht zu handeln, oder
2. er vor Vollendung des sechzehnten Lebensjahres ein Vergehen begeht, ihn kein schweres Verschulden trifft und nicht aus besonderen Gründen die Anwendung des Jugendstrafrechts geboten ist, um den Jugendlichen von strafbaren Handlungen abzuhalten.

Besonderheiten der Ahndung von Jugendstraftaten

§ 5. Für die Ahndung von Jugendstraftaten gelten die allgemeinen Strafgesetze, soweit im folgenden nichts anderes bestimmt ist:

1. Die Anwendung des Jugendstrafrechts hat vor allem den Zweck, den Täter von strafbaren Handlungen abzuhalten.
2. An die Stelle der Androhung einer lebenslangen Freiheitsstrafe und der Androhung einer Freiheitsstrafe von zehn bis zu zwanzig Jahren oder lebenslanger Freiheitsstrafe tritt,
 - a) wenn ein Jugendlicher die Tat nach Vollendung des sechzehnten Lebensjahres begangen hat, die Androhung einer Freiheitsstrafe von einem bis zu fünfzehn Jahren,
 - b) sonst die Androhung einer Freiheitsstrafe von einem bis zu zehn Jahren.
3. An die Stelle der Androhung einer Freiheitsstrafe von zehn bis zu zwanzig Jahren tritt die Androhung einer Freiheitsstrafe von sechs Monaten bis zu zehn Jahren.
4. Das Höchstmaß aller sonst angedrohten zeitlichen Freiheitsstrafen wird auf die Hälfte herabgesetzt; ein Mindestmaß entfällt.
5. Das nach Tagessätzen bestimmte Höchstmaß von Geldstrafen wird auf die Hälfte herabgesetzt.
6. Geldstrafen, deren Bemessung sich nach der Höhe eines Wertes, Nutzens oder Schadens richtet, einschließlich Verfallsersatz- und Wertersatzstrafen, sind nur zu verhängen, soweit sie das Fortkommen des Beschuldigten nicht gefährden.
7. Für die Einteilung der strafbaren Handlungen nach § 17 StGB und die Anwendung des § 191 StPO ist nicht von den durch die Z 4 geänderten Strafdrohungen auszugehen.
8. Die §§ 37 Abs. 2 und 41 Abs. 2 StGB gelten nicht für Jugendstraftaten.
9. Die §§ 43 und 43a StGB können auch angewendet werden, wenn auf eine Freiheitsstrafe von mehr als zwei bzw. drei Jahren erkannt wird oder zu erkennen wäre.
10. In gesetzlichen Bestimmungen vorgesehene Rechtsfolgen treten nicht ein.

Absehen von der Verfolgung

§ 6. (1) Von der Verfolgung einer Jugendstraftat, die nur mit Geldstrafe oder mit einer Freiheitsstrafe bedroht ist, deren Höchstmaß fünf Jahre nicht übersteigt, hat die Staatsanwaltschaft abzusehen und das Ermittlungsverfahren einzustellen, wenn ein Vorgehen gemäß den §§ 190 bis 192 StPO nicht in Betracht kommt

und weitere Maßnahmen, insbesondere solche nach dem 11. Hauptstück der StPO in Verbindung mit § 7, nicht geboten erscheinen, um den Beschuldigten von der Begehung strafbarer Handlungen abzuhalten. Ein solches Vorgehen ist jedenfalls ausgeschlossen, wenn die Tat den Tod eines Menschen zur Folge gehabt hat.

(2) Auf Antrag der Staatsanwaltschaft hat das PflEGschaftsgericht den Beschuldigten über das Unrecht von Taten wie der verfolgten und deren mögliche Folgen förmlich zu belehren und danach zu verständigen, dass von der Verfolgung abgesehen worden ist. Unterbleibt ein solcher Antrag, so hat die Staatsanwaltschaft den Beschuldigten unter sinngemäßer Anwendung des § 194 StPO zu verständigen, dass von der Verfolgung abgesehen worden ist.

(3) Unter denselben Voraussetzungen hat das Gericht nach Erhebung der Anklage bis zum Schluss der Hauptverhandlung ein Verfahren wegen einer von Amts wegen zu verfolgenden strafbaren Handlung mit Beschluss einzustellen. Die Bestimmungen über die Einstellung des Ermittlungsverfahrens auf Antrag des Beschuldigten (§ 108 StPO) bleiben davon unberührt.

Rücktritt von der Verfolgung (Diversio)

§ 7. (1) Die Staatsanwaltschaft hat nach dem 11. Hauptstück der StPO vorzugehen und von der Verfolgung einer Jugendstraftat zurückzutreten, wenn auf Grund hinreichend geklärten Sachverhalts feststeht, dass eine Einstellung des Verfahrens nach den §§ 190 bis 192 StPO nicht in Betracht kommt, eine Bestrafung jedoch im Hinblick auf

1. die Zahlung eines Geldbetrages (§ 200 StPO) oder
2. die Erbringung gemeinnütziger Leistungen (§ 201 StPO) oder
3. die Bestimmung einer Probezeit, in Verbindung mit Bewährungshilfe und der Erfüllung von Pflichten (§ 203 StPO), oder
4. einen Tausgleich (§ 204 StPO)

nicht geboten erscheint, um den Beschuldigten von der Begehung strafbarer Handlungen abzuhalten.

(2) Ein Vorgehen gemäß Abs. 1 ist jedoch nur zulässig, wenn

1. die Schuld des Beschuldigten nicht als schwer (§ 32 StGB) anzusehen wäre, und
2. die Tat nicht den Tod eines Menschen zur Folge gehabt hat, es sei denn, dass ein Angehöriger des Beschuldigten fahrlässig getötet worden ist und eine Bestrafung im Hinblick auf die durch den Tod des Angehörigen beim Beschuldigten verursachte schwere psychische Belastung nicht geboten erscheint.

Besonderheiten der Anwendung der Diversio auf Jugendstraftaten

§ 8. (1) Die Zahlung eines Geldbetrages (§ 200 StPO) soll nur vorgeschlagen werden, wenn anzunehmen ist, dass der Geldbetrag aus Mitteln gezahlt wird, über die der Beschuldigte selbständig verfügen darf und ohne Beeinträchtigung seines Fortkommens verfügen kann.

(2) Gemeinnützige Leistungen (§ 202 Abs. 1 StPO) dürfen täglich nicht mehr als sechs Stunden, wöchentlich nicht mehr als 20 Stunden und insgesamt nicht mehr als 120 Stunden in Anspruch nehmen.

(3) Das Zustandekommen eines Tausgleichs setzt die Zustimmung des Opfers nicht voraus (§ 204 Abs. 2 StPO).

(4) Bei der Schadensgutmachung und einem sonstigen Tatfolgenausgleich (§§ 200 Abs. 3, 201 Abs. 3, 202 Abs. 2 und 204 Abs. 1 StPO) ist in angemessener Weise auf die Leistungsfähigkeit des Jugendlichen und darauf zu achten, dass sein Fortkommen nicht unbillig erschwert wird.

Schuldpruch ohne Strafe

§ 12. (1) Wäre wegen einer Jugendstraftat nur eine geringe Strafe zu verhängen, so hat das Gericht von einem Strafausspruch abzusehen, wenn anzunehmen ist, daß der Schuldpruch allein genügen werde, um den Rechtsbrecher von weiteren strafbaren Handlungen abzuhalten.

(2) Das Absehen vom Ausspruch einer Strafe ist im Urteil zu begründen und vertritt den Ausspruch über die Strafe (§ 260 Abs. 1 Z 3 StPO).

Schuldpruch unter Vorbehalt der Strafe

§ 13. (1) Der Ausspruch der wegen einer Jugendstraftat zu verhängenden Strafe ist für eine Probezeit von einem bis zu drei Jahren vorzubehalten, wenn anzunehmen ist, daß der Schuldpruch und die Androhung des Strafausspruchs allein oder in Verbindung mit anderen Maßnahmen genügen werden, um den Rechtsbrecher von weiteren strafbaren Handlungen abzuhalten. Die Probezeit beginnt mit Eintritt der Rechtskraft des Urteils.

(2) Die Entscheidung, daß der Ausspruch der Strafe vorbehalten und eine Probezeit bestimmt wird, ist in das Urteil aufzunehmen und zu begründen. Sie vertritt den Ausspruch über die Strafe (§ 260 Abs. 1 Z 3 StPO).

(3) Das Gericht hat den Verurteilten über den Sinn des Schuldpruchs unter Vorbehalt der Strafe zu belehren und ihm, sobald die Entscheidung darüber rechtskräftig geworden ist, eine Urkunde zuzustellen, die in einfachen Worten den wesentlichen Inhalt der Entscheidung, die ihm auferlegten Verpflichtungen und die Gründe angibt, derentwegen eine Strafe nachträglich ausgesprochen werden kann.

Berücksichtigung besonderer Gründe

§ 14. Bei der Anwendung der §§ 6, 12 und 13 ist auch zu berücksichtigen, ob aus besonderen Gründen die Durchführung des Strafverfahrens oder der Ausspruch einer Strafe unerlässlich erscheint, um der Begehung strafbarer Handlungen durch andere entgegenzuwirken.

Nachträglicher Strafausspruch

§ 15. (1) Wird der Rechtsbrecher wegen einer vor Ablauf der Probezeit begangenen strafbaren Handlung neuerlich verurteilt, so ist die Strafe auszusprechen, wenn dies in Anbetracht der Verurteilung zusätzlich zu dieser geboten erscheint, um den Rechtsbrecher von weiteren strafbaren Handlungen abzuhalten. Die Strafe kann auch ausgesprochen werden, wenn der Rechtsbrecher während der Probezeit eine Weisung des Gerichtes trotz förmlicher Mahnung aus bösem Willen nicht befolgt oder sich beharrlich dem Einfluß des Bewährungshelfers entzieht.

(2) Wird im Falle des Abs. 1 keine Strafe ausgesprochen, so hat das Gericht zu prüfen, ob bereits verfügte Maßnahmen beizubehalten oder andere Maßnahmen zu treffen sind.

(3) Ein nachträglicher Strafausspruch muß spätestens innerhalb von sechs Monaten nach Ablauf der Probezeit oder nach Beendigung eines bei deren Ablauf gegen den Rechtsbrecher anhängigen Strafverfahrens erfolgen. Daß von der Verhängung einer Strafe endgültig abgesehen wird, hat das Gericht mit Beschluß auszusprechen.

§ 16. (1) Der nachträgliche Ausspruch der Strafe bedarf eines Antrages der Staatsanwaltschaft. Über diesen Antrag entscheidet in den Fällen einer neuerlichen Verurteilung das in diesem Verfahren erkennende Gericht (§ 494a StPO), sonst das Gericht, das in erster Instanz erkannt hat, nach mündlicher Verhandlung durch Urteil. Die Verhandlung und das Urteil haben sich insoweit auf die Frage der Strafe und die Gründe für ihren nachträglichen Ausspruch oder dessen Unterbleiben zu beschränken.

(2) Gegen die Abweisung des Antrages, die Strafe nachträglich auszusprechen, stehen der Staatsanwaltschaft dieselben Rechtsmittel zu wie gegen den Ausspruch der Strafe.

Bedingte Entlassung aus einer Freiheitsstrafe

§ 17. Für die bedingte Entlassung aus einer wegen einer Jugendstraftat verhängten Freiheitsstrafe gilt § 46 Abs. 1 bis 5 StGB mit der Maßgabe, daß die mindestens zu verbüßende Strafzeit jeweils einen Monat beträgt und daß außer Betracht bleibt, ob es der Vollstreckung der Strafe bedarf, um der Begehung strafbarer Handlungen durch andere entgegenzuwirken.

Vorzeitige Beendigung der Probezeit

§ 18. Das Gericht kann die Probezeit nach einem Schuldspruch unter Vorbehalt der Strafe, nach einer bedingten Strafnachsicht oder einer bedingten Entlassung aus einer wegen einer Jugendstraftat verhängten Freiheitsstrafe nach Ablauf von mindestens einem Jahr vorzeitig beenden und das Absehen vom Strafausspruch, die bedingte Strafnachsicht oder die bedingte Entlassung für endgültig erklären, wenn neue Tatsachen bekräftigen, daß der Verurteilte keine weiteren strafbaren Handlungen begehen werde. Vor der Beschlußfassung ist der Bewährungshelfer zu hören.

VIERTER ABSCHNITT

Sachliche Zuständigkeit

§ 27. (1) In Jugendstrafsachen und in Strafsachen wegen Straftaten, die vor Vollendung des einundzwanzigsten Lebensjahres begangen worden sind, obliegt dem Landesgericht als Geschworenengericht die Hauptverhandlung und Urteilsfällung

1. wegen der im § 31 Abs. 2 Z 2 bis 12 StPO angeführten strafbaren Handlungen und
2. in den in § 5 Z 2 sowie in § 36 zweiter Satz StGB angeführten Fällen.

(2) Für die Abgrenzung der Zuständigkeit zwischen dem Landesgericht als Einzelrichter und dem Landesgericht als Schöffengericht sowie zwischen Bezirksgericht und Landesgericht bleibt die Herabsetzung der Strafdrohungen nach § 5 Z 4 außer Betracht.

Besetzung der Geschworenenbank und des Schöffengerichtes in Jugendstrafsachen

§ 28. (1) Jedem Geschworenengericht müssen vier im Lehrberuf, als Erzieher oder in der öffentlichen oder privaten Jugendwohlfahrt oder Jugendbetreuung tätige oder tätig gewesene Personen als Geschworene angehören. Jedem Schöffengericht muß eine solche Person angehören.

(2) Dem Geschworenengericht müssen mindestens zwei Geschworene, dem Schöffengericht muß mindestens ein Schöffe des Geschlechtes des Angeklagten angehören.

Örtliche Zuständigkeit

§ 29. Für Jugendstrafsachen ist die Staatsanwaltschaft (§ 25 StPO) oder das Gericht (§ 36 StPO) örtlich zuständig, in dessen Sprengel der Beschuldigte zur Zeit des Beginns des Strafverfahrens (§ 1 Abs. 2 StPO) seinen gewöhnlichen Aufenthalt hat oder hatte.

Besondere Eignung für Jugendstrafsachen

§ 30. Die mit Jugendstrafsachen zu betrauenden Richter und Staatsanwälte müssen über das erforderliche pädagogische Verständnis verfügen und sollen besondere Kenntnisse auf den Gebieten der Psychologie und Sozialarbeit aufweisen.

FÜNFTER ABSCHNITT

Verfahrensbestimmungen für Jugendstrafsachen

Anwendung der allgemeinen Bestimmungen

§ 31. Soweit sich aus den Bestimmungen dieses Bundesgesetzes nichts anderes ergibt, gelten für Jugendstrafsachen die allgemeinen Vorschriften für das Strafverfahren.

Besondere Verfahrensbestimmungen

§ 32. (1) Die Bestimmungen über das Abwesenheitsverfahren sind bei jugendlichen Angeklagten bei sonstiger Nichtigkeit nicht anzuwenden. Ist der Angeklagte zur Hauptverhandlung nicht erschienen, so ist diese zu vertagen und gegebenenfalls die Vorführung des Angeklagten anzuordnen. Ist der Angeklagte jedoch flüchtig oder unbekanntes Aufenthaltsort, so ist gemäß § 197 Abs. 1 StPO vorzugehen.

(2) Ein Protokollsvermerk (§§ 271 Abs. 1a, 271a Abs. 3 StPO) ist im Falle eines Schuldspruchs unter Vorbehalt der Strafe nicht zulässig.

(3) Die Kriminalpolizei hat der Staatsanwaltschaft auch zu berichten (§ 100 StPO), wenn ein Unmündiger im Verdacht steht, eine strafbare Handlung begangen zu haben.

(4) Die Bestimmungen über das Mandatsverfahren (§ 491 StPO) sind bei jugendlichen Angeklagten nicht anzuwenden.

Verständigungen

§ 33. (1) Die Staatsanwaltschaft hat den Jugendwohlfahrtsträger und das Pflugschaftsgericht von der Einleitung eines Strafverfahrens gegen einen Jugendlichen zu verständigen.

(2) Von der Beendigung des Strafverfahrens gegen einen Jugendlichen oder einen Unmündigen hat den Jugendwohlfahrtsträger und das Pflugschaftsgericht im Fall der Einstellung oder des Rücktritts von der Verfolgung (§§ 194 und 208 Abs. 4 StPO) die Staatsanwaltschaft, in den übrigen Fällen das Gericht zu verständigen.

(3) Erfahren der Jugendwohlfahrtsträger oder das Pflugschaftsgericht, dass gegen den Beschuldigten bei verschiedenen Staatsanwaltschaften oder Gerichten Strafverfahren anhängig sind, so haben sie die beteiligten Behörden davon zu verständigen.

(4) Wird ein Schüler einer öffentlichen oder mit Öffentlichkeitsrecht ausgestatteten Schule zu einer mehr als sechsmonatigen Freiheitsstrafe verurteilt oder wird seine Unterbringung in einer mit Freiheitsentziehung verbundenen vorbeugenden Maßnahme angeordnet, so ist davon die zuständige Schulbehörde erster Instanz zu verständigen.

(5) Weitere in der Strafprozeßordnung 1975 oder in anderen Bundesgesetzen vorgesehene Verständigungen sind nur unter folgenden Voraussetzungen vorzunehmen:

1. soweit sie Zwecken der Strafrechtspflege dienen,
2. daß das Verfahren eingestellt oder der Beschuldigte freigesprochen worden ist, gegenüber einer Stelle, die vom Strafverfahren Kenntnis erlangt hat, oder
3. daß der Beschuldigte verurteilt worden ist und entweder
 - a) die Verurteilung nicht der beschränkten Auskunft aus dem Strafregister unterliegt oder
 - b) der Verurteilte Angehöriger eines Wachkörpers des Bundes oder Vertragsbediensteter des Bundes ist, der zur Aufnahme in einen solchen Wachkörper ausgebildet wird.

(6) Die §§ 407, 503 Abs. 1 und 4 StPO, die §§ 3 bis 5 des Strafregistergesetzes 1968, § 24 des Suchtmittelgesetzes (SMG) und Art. IV des Verkehrsrecht-Anpassungsgesetzes 1971 bleiben unberührt.

Verbindung von Jugendstrafsachen mit Strafsachen gegen Erwachsene

§ 34. (1) Beziehen sich eine Jugendstrafsache und eine Strafsache gegen einen Erwachsenen auf die Beteiligung an derselben Straftat, sind die Ermittlungsverfahren von der für die Jugendstrafsache zuständigen Staatsanwaltschaft und die Hauptverfahren von dem für die Jugendstrafsache zuständigen Gericht gemeinsam zu führen.

(2) Wenn aber

1. beide Strafsachen nicht ausschließlich oder überwiegend die Beteiligung an derselben Straftat betreffen oder
 2. die Strafsache gegen den Erwachsenen vor ein Gericht höherer Ordnung gehört,
- kann die Strafsache gegen den Erwachsenen abge sondert geführt werden.

Festnahme und Untersuchungshaft bei jugendlichen Beschuldigten

§ 35. (1) Wenn und sobald der Zweck der Festnahme (§§ 170 bis 172 StPO) oder der Untersuchungshaft (§ 173 StPO) durch familienrechtliche Verfügungen, allenfalls in Verbindung mit einem gelinderen Mittel (§§ 172 Abs. 2 und 173 Abs. 5 StPO), erreicht werden kann oder bereits erreicht ist, ist der Jugendliche freizulassen. Überdies darf die Untersuchungshaft nur dann verhängt werden, wenn die mit ihr verbundenen Nachteile für die Persönlichkeitsentwicklung und für das Fortkommen des Jugendlichen nicht außer Verhältnis zur Bedeutung der Tat und zu der zu erwartenden Strafe stehen.

(2) Die Ermittlung der für die Entscheidung über die Untersuchungshaft maßgeblichen Umstände kann insbesondere auch durch Organe der Jugendgerichtshilfe erfolgen; diese sind den Haftverhandlungen nach Möglichkeit beizuziehen.

(3) Ein jugendlicher Beschuldigter ist jedenfalls zu enthaften, wenn er sich schon drei Monate, handelt es sich jedoch um ein Verbrechen, das in die Zuständigkeit des Landesgerichts als Schöffengericht oder Geschworenengericht fällt, schon ein Jahr in Untersuchungshaft befindet, ohne daß die Hauptverhandlung begonnen hat. Im zuletzt genannten Fall darf die Untersuchungshaft über sechs Monate hinaus nur dann aufrechterhalten oder fortgesetzt werden, wenn dies wegen besonderer Schwierigkeiten oder besonderen Umfangs der Untersuchung im Hinblick auf das Gewicht des Haftgrundes unvermeidbar ist.

(4) Von der Festnahme eines Jugendlichen, der nicht sogleich wieder freigelassen werden kann, sind ohne unnötigen Aufschub jedenfalls ein Erziehungsberechtigter oder ein mit dem Jugendlichen in Hausgemeinschaft lebender Angehöriger sowie ein für den Jugendlichen allenfalls bereits bestellter Bewährungshelfer und der Jugendwohlfahrtsträger zu verständigen, es sei denn, daß der Jugendliche dem aus einem triftigen Grund widerspricht.

§ 36. (1) Muß die Haft verhängt werden, so ist sie womöglich in einer besonderen Abteilung der Justizanstalt zu vollziehen. Für die Festnahme gelten, soweit im folgenden nichts anderes bestimmt ist, die allgemeinen Vorschriften.

(2) Eine Änderung des Haftortes (§ 183 Abs. 3 StPO) ist nur insofern zulässig, als die Zuständigkeit einer Sonderanstalt für Jugendliche angeordnet wird.

(3) Jugendliche Häftlinge sind, soweit nicht wegen ihres körperlichen, geistigen oder seelischen Zustandes eine Ausnahme geboten ist, von erwachsenen Häftlingen abzusondern und jedenfalls von solchen Gefangenen zu trennen, von denen ein schädlicher Einfluß zu befürchten ist. Von der Verwahrung in Einzelhaft ist abzusehen, wenn davon ein Nachteil für den Verhafteten zu besorgen wäre und er ohne Gefahr für seine Mitgefangenen mit anderen gemeinsam verwahrt werden kann.

(4) Jugendliche Häftlinge sind zu beschäftigten und, soweit es möglich und tunlich ist, zu unterrichten.

Beziehung einer Person des Vertrauens

§ 37. (1) Der Vernehmung eines Jugendlichen (§§ 164 und 165 StPO) ist, soweit er nicht durch einen Verteidiger vertreten ist, auf Verlangen des Jugendlichen eine Person seines Vertrauens beizuziehen. Über dieses Recht ist der Jugendliche in der Rechtsbelehrung (§ 50 StPO) und in der Ladung (§ 153 Abs. 2 StPO), spätestens jedoch vor Beginn der Vernehmung (§ 164 Abs. 1 und 2 StPO) zu informieren. Erforderlichenfalls ist die Vernehmung bis zum Eintreffen des Verteidigers oder der Vertrauensperson aufzuschieben, so lange das mit dem Zweck der Vernehmung vereinbar ist, es sei denn, dass damit eine unangemessene Verlängerung einer Anhaltung verbunden wäre. § 164 Abs. 2 dritter Satz StPO gilt nicht.

(2) Als Vertrauensperson des Jugendlichen kommen sein gesetzlicher Vertreter, ein Erziehungsberechtigter, ein Angehöriger, ein Lehrer, ein Erzieher oder ein Vertreter des Jugendwohlfahrtsträgers, der Jugendgerichtshilfe oder der Bewährungshilfe in Betracht.

(3) § 160 Abs. 2 dritter und vierter Satz StPO gilt sinngemäß.

Mitwirkung des gesetzlichen Vertreters

§ 38. (1) Soweit der Beschuldigte das Recht hat, gehört zu werden oder bei Ermittlungen oder Beweisaufnahmen anwesend zu sein, steht dieses Recht auch dem gesetzlichen Vertreter eines jugendlichen Beschuldigten zu. Gleiches gilt für das Recht auf Akteneinsicht, es sei denn, dass der gesetzliche Vertreter verdächtig ist, sich an der Straftat beteiligt zu haben.

(2) Mitteilungen nach den §§ 200 Abs. 4, 201 Abs. 4 und 203 Abs. 3 StPO und nach § 35 des Suchtmittelgesetzes sowie der vorläufige Rücktritt von der Verfolgung und die vorläufige Einstellung des Strafverfahrens nach den §§ 201 Abs. 1, 203 Abs. 1 StPO sowie §§ 35 und 37 des Suchtmittelgesetzes, die Anklageschrift, der Strafantrag und gerichtliche Entscheidungen, mit denen der Jugendliche einer strafbaren Handlung schuldig gesprochen, die Strafe bestimmt, die Haft verhängt, fortgesetzt oder aufgehoben oder eine bedingte Strafnachsicht oder bedingte Entlassung widerrufen wird, sind auch dem gesetzlichen Vertreter bekanntzumachen, wenn dessen Aufenthalt bekannt und im Inland gelegen ist. Unter diesen Voraussetzungen

ist der gesetzliche Vertreter gegebenenfalls von der Anordnung einer mündlichen Verhandlung mit dem Beifügen zu benachrichtigen, dass seine Teilnahme empfohlen werde.

(3) Der gesetzliche Vertreter ist berechtigt, für den Jugendlichen auch gegen dessen Willen Einspruch gegen die Anklageschrift zu erheben und alle Rechtsmittel zu ergreifen, die das Gesetz dem Jugendlichen gewährt. Die Frist zur Erhebung von Rechtsmitteln läuft für den gesetzlichen Vertreter von dem Tag, an dem die Frist für den Jugendlichen beginnt. Ist dem gesetzlichen Vertreter die Entscheidung bekanntzumachen, so läuft sie von dem Tag, an dem sie ihm eröffnet wird, es sei denn, daß die Entscheidung in einer mündlichen Verhandlung ergangen ist, an welcher der gesetzliche Vertreter trotz ordnungsgemäßer Benachrichtigung nicht teilgenommen hat.

(4) Ist dem Gericht bekannt, daß Pflege und Erziehung des jugendlichen Beschuldigten jemand anderem als dem gesetzlichen Vertreter zukommen, so stehen die in den Abs. 1 bis 3 angeführten Rechte auch diesem zu.

(5) Die Rechte des gesetzlichen Vertreters mit Ausnahme des Rechtes, auf die Ergreifung von Rechtsmitteln gegen ein Urteil zu verzichten, stehen dem Verteidiger zu,

1. wenn ein gesetzlicher Vertreter der Beteiligung an der strafbaren Handlung des Jugendlichen verdächtig oder überwiesen ist oder wenn kein gesetzlicher Vertreter dem Jugendlichen im Strafverfahren beistehen kann;
2. zu den in § 49 Z 10 StPO genannten Beweisaufnahmen und Verhandlungen, wenn trotz ordnungsgemäßer Benachrichtigung kein gesetzlicher Vertreter erschienen ist.

(6) Sind beide Elternteile gesetzliche Vertreter, ist aber trotz ordnungsgemäßer Benachrichtigung nur einer von ihnen zu einer im § 49 Z 10 StPO genannte Beweisaufnahme und Verhandlung erschienen, so ist anzunehmen, daß der Nichterschienene in Zukunft auf Zustellungen und Verständigungen verzichtet, es sei denn, daß sich aus seinem Verhalten offenbar etwas anderes ergibt. Anträge und Rechtsmittel kann der nach den vorstehenden Bestimmungen nicht mehr zu verständigende Elternteil nur innerhalb der Frist einbringen, die dem verständigten Elternteil offensteht.

Notwendige Verteidigung

§ 39. Einem jugendlichen Beschuldigten muß, wenn für seine Verteidigung nicht anderweitig gesorgt ist, von Amts wegen ein Verteidiger, wenn aber die Verpflichtung zur Zahlung der Verteidigungskosten sein Fortkommen erschweren würde oder die Voraussetzungen des § 61 Abs. 2 StPO vorliegen, nach dieser Gesetzesstelle ein Verteidiger beigegeben werden:

1. im Verfahren vor den Landesgerichten für das gesamte Verfahren;
2. im bezirksgerichtlichen Verfahren, wenn dies im Interesse der Rechtspflege, vor allem zur Wahrung der Rechte des Jugendlichen, notwendig oder zweckmäßig ist, jedenfalls aber dann, wenn kein gesetzlicher Vertreter dem Jugendlichen im Strafverfahren beistehen kann oder trotz ordnungsgemäßer Ladung kein gesetzlicher Vertreter zu den in § 49 Z 10 StPO genannten Beweisaufnahmen und Verhandlungen erschienen ist.

Mitwirkung des Bewährungshelfers

§ 40. Ist dem Beschuldigten bereits ein Bewährungshelfer bestellt, so hat dieser das Recht, an den in § 49 Z 10 StPO genannten Beweisaufnahmen und Verhandlungen teilzunehmen und dort gehört zu werden.

Verhandlung in vorübergehender Abwesenheit des Jugendlichen

§ 41. (1) Das Gericht kann anordnen, daß ein jugendlicher Beschuldigter während einzelner Erörterungen in der Hauptverhandlung, von denen ein nachteiliger Einfluß auf ihn zu befürchten ist, den Verhandlungsaal zu verlassen hat.

(2) Haben sich während der Abwesenheit des Beschuldigten neue Verdachtsgründe gegen ihn ergeben, so ist er darüber nach seiner Rückkehr, jedenfalls aber vor Schluß des Beweisverfahrens, bei sonstiger Nichtigkeit zu vernehmen. Die übrigen in seiner Abwesenheit gepflogenen Erörterungen sind ihm nur mitzuteilen, soweit es zur Wahrung seiner Interessen im Strafverfahren erforderlich ist.

Öffentlichkeit der Hauptverhandlung

§ 42. (1) Die Öffentlichkeit der Hauptverhandlung ist von Amts wegen oder auf Antrag auch auszuschließen, wenn das im Interesse des Jugendlichen geboten ist.

(2) Neben den im § 230 StPO genannten Personen können im Falle eines Ausschlusses der Öffentlichkeit auch der gesetzliche Vertreter des Jugendlichen, die Erziehungsberechtigten, ein dem Jugendlichen bestellter Bewährungshelfer sowie Vertreter des Jugendwohlfahrtsträgers, der Jugendgerichtshilfe und der Bewährungshilfe der Hauptverhandlung beiwohnen.

Besondere Jugenderhebungen

§ 43. (1) Die Lebens- und Familienverhältnisse des Beschuldigten, seine Entwicklung und alle anderen Umstände, die zur Beurteilung seiner körperlichen, geistigen und seelischen Eigenart dienen können, sind zu

erforschen. Solche Erhebungen haben zu unterbleiben, soweit unter Berücksichtigung der Art der Tat ein näheres Eingehen auf die Person des Beschuldigten entbehrlich erscheint. In Zweifelsfällen ist die Untersuchung des Beschuldigten durch einen Arzt, Psychologen oder Psychotherapeuten anzuordnen.

(2) Von der Verlesung der Schriftstücke über diese Erhebungen in der Hauptverhandlung ist im Interesse des Beschuldigten ganz oder teilweise abzusehen, soweit dieser, sein gesetzlicher Vertreter, die Staatsanwaltschaft und der Verteidiger auf die Verlesung verzichten. In diesem Umfang dürfen die Schriftstücke bei der Urteilsfällung berücksichtigt werden. Im übrigen ist die Verlesung, soweit davon ein nachteiliger Einfluß auf den jugendlichen Beschuldigten zu befürchten ist, in seiner Abwesenheit vorzunehmen (§ 41).

Unzulässigkeit einer Privat- oder Subsidiaranklage

§ 44. (1) Privatanklagen wegen Jugendstraftaten sind unzulässig. Straftaten, die sonst nur auf Verlangen des Opfers verfolgt werden können, hat mit dessen Ermächtigung die Staatsanwaltschaft zu verfolgen, jedoch nur, wenn dies aus pädagogischen Gründen oder um berechtigter, über das Vergeltungsbedürfnis hinausgehender Interessen des Opfers willen geboten ist.

(2) Die Rechte gemäß §§ 72, 195 und 282 Abs. 2 StPO stehen Privatbeteiligten in Verfahren gegen jugendliche Beschuldigte nicht zu.

Kosten des Strafverfahrens

§ 45. (1) Das Gericht hat die vom Verurteilten zu ersetzenden Kosten des Strafverfahrens ganz oder teilweise auch dann für uneinbringlich zu erklären, wenn die Verpflichtung zum Kostenersatz das Fortkommen des Verurteilten erschweren würde.

(2) Von einem Pauschalkostenbeitrag gemäß § 388 StPO ist abzusehen, wenn die Zahlung dieses Beitrags das Fortkommen des Jugendlichen erschweren würde.

§ 46. (1) Ist einem Rechtsbrecher die Weisung erteilt worden, sich einer Entwöhnungsbehandlung, einer psychotherapeutischen oder einer medizinischen Behandlung zu unterziehen (§ 51 Abs. 3 StGB) und hat weder er selbst noch ein anderer für ihn Anspruch auf entsprechende Leistungen aus einer gesetzlichen Krankenversicherung oder einer Krankenfürsorgeeinrichtung eines öffentlichrechtlichen Dienstgebers, so hat die Kosten der Behandlung der Bund zu übernehmen, jedoch nur bis zu dem Ausmaß, in dem die Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter für die Kosten aufkäme, wenn der Rechtsbrecher in der Krankenversicherung öffentlich Bediensteter versichert wäre; einen Behandlungsbeitrag (§ 63 Abs. 4 des Beamten-Kranken- und Unfallversicherungsgesetzes, BGBl. Nr. 200/1967) hat er nicht zu erbringen. Der Bund hat die Kosten der Behandlung auch dann zu übernehmen, wenn sich ein Beschuldigter ausdrücklich bereit erklärt hat, während der Probezeit bestimmte Pflichten zu erfüllen, die als Weisungen (§ 51 StGB) erteilt werden könnten (§ 203 Abs. 2 StPO). Die Entscheidung über die Übernahme der Kosten steht dem Gericht zu, das die Weisung erteilt hat, oder das für die Erteilung der Weisung zuständig wäre.

(2) Der Bundesminister für Justiz kann mit gemeinnützigen therapeutischen Einrichtungen oder Vereinigungen über die Höhe der nach Abs. 1 vom Bund zu übernehmenden Kosten Verträge nach bürgerlichem Recht abschließen. Die Vereinbarung von Pauschalbeträgen ist zulässig. Der Bundesminister für Justiz kann die Grundsätze der Pauschalierung mit Verordnung festlegen. Dabei ist insbesondere das Betreuungsangebot der Einrichtung oder Vereinigung zu berücksichtigen.

Verfahrensbestimmungen für Strafsachen junger Erwachsener

§ 46a. (1) Das Strafverfahren wegen einer vor Vollendung des 21. Lebensjahres begangenen Tat obliegt dem die Gerichtsbarkeit in Jugendstrafsachen ausübenden Gericht. § 28 ist anzuwenden.

(2) Die §§ 31, 32, 35 Abs. 1 zweiter Satz, 36, 37, 40, 42, 43 Abs. 1, 45, 46, 48 Z 1 und 4 sowie 49 gelten in allen Fällen, in denen die Tat vor Vollendung des einundzwanzigsten Lebensjahres begangen wurde beziehungsweise der Beschuldigte im Zeitpunkt der Verfahrenshandlung das einundzwanzigste Lebensjahr noch nicht vollendet hat, entsprechend.

SECHSTER ABSCHNITT

Jugendgerichtshilfe

Wesen der Jugendgerichtshilfe

§ 47. (1) Die Jugendgerichtshilfe unterstützt nach Maßgabe dieses Abschnittes die Gerichte und Staatsanwaltschaften bei Erfüllung der ihnen durch dieses Bundesgesetz übertragenen Aufgaben.

(2) Die in der Jugendgerichtshilfe tätigen Personen erstatten dem Gericht oder der Staatsanwaltschaft mündlich oder schriftlich Bericht. Im Strafverfahren sind sie, wenn sie mündlich berichten, über ihre Wahrnehmungen als Zeugen zu vernehmen.

Aufgaben der Jugendgerichtshilfe

§ 48. Die Gerichte und Staatsanwaltschaften können die Organe der Jugendgerichtshilfe insbesondere damit betrauen,

1. alle Umstände zu erheben, die für die Beurteilung der Person und der Lebensverhältnisse eines Unmündigen oder Jugendlichen maßgebend sind;
2. an einem Tausch oder an der Vermittlung und Durchführung von gemeinnützigen Leistungen, Schulungen und Kursen mitzuwirken;
3. über die Beseitigung bestehender Schäden oder Gefahren für die Erziehung oder Gesundheit eines Unmündigen oder Jugendlichen Vorschläge an das Pflugschaftsgericht oder den Jugendwohlfahrtsträger zu erstatten und bei Gefahr im Verzug unmittelbar erforderliche Maßnahmen zu treffen;
4. die für die Entscheidung über die Freilassung des Beschuldigten gemäß § 35 Abs. 1 maßgeblichen Umstände zu ermitteln;
5. in bezirksgerichtlichen Jugendstrafsachen dem Beschuldigten durch Übernahme der Verteidigung Beistand zu leisten.

Organe der Jugendgerichtshilfe

§ 49. (1) Für das Bundesland Wien besteht die Wiener Jugendgerichtshilfe. Bei Bedarf können weitere besondere Dienststellen der Justiz für Jugendgerichtshilfe eingerichtet werden. Alle Dienststellen der Justiz für Jugendgerichtshilfe können neben den Aufgaben nach dem § 48 auch mit der Betreuung von Untersuchungshäftlingen und Strafgefangenen betraut werden.

(2) Sonst haben die in Jugendstrafsachen tätigen Landesgerichte mit den Behörden, Vereinen und sonstigen Stellen, die sich in ihrem Sprengel der Jugendwohlfahrt widmen, das Einvernehmen zu pflegen und eine Liste der zur Jugendgerichtshilfe geeigneten und bereiten Stellen anzulegen. Die in dieser Liste verzeichneten Stellen bilden die Jugendgerichtshilfe. Die Liste ist auch den Ämtern der Landesregierungen und den Landesschulbehörden mitzuteilen.

Stellung der Jugendgerichtshilfe

§ 50. (1) Soweit es möglich und erforderlich ist, sind der Jugendgerichtshilfe im Gerichtsgebäude die nötigen Räumlichkeiten unentgeltlich zur Verfügung zu stellen.

(2) Den in der Jugendgerichtshilfe tätigen Personen hat das Gericht auf Verlangen einen Ausweis auszustellen. Kriminalpolizei, Staatsanwaltschaft und Gerichte haben diesen Personen die erforderlichen Auskünfte zu erteilen und, wenn keine wichtigen Bedenken dagegen bestehen, Einsicht in die Akten zu gewähren.

(3) Bei Wahrnehmung ihrer Aufgaben stehen die in der Jugendgerichtshilfe tätigen Personen den Beamten im Sinne des § 74 Abs. 1 Z 4 StGB gleich. Sie sind, außer wenn sie eine amtliche Mitteilung zu machen haben, jedermann gegenüber zur Verschwiegenheit über die in Ausübung ihrer Tätigkeit gemachten, im Interesse eines Beteiligten geheimzuhaltenden Wahrnehmungen verpflichtet. Die Verletzung dieser Pflicht ist als verbotene Veröffentlichung nach § 301 StGB zu ahnden.

SIEBENTER ABSCHNITT

Bestimmungen über den Jugendstrafvollzug

Anwendung der allgemeinen Bestimmungen

§ 51. Soweit sich aus den Bestimmungen dieses Bundesgesetzes nichts anderes ergibt, gelten für den Vollzug von Freiheitsstrafen an Jugendlichen die allgemeinen Vorschriften für den Strafvollzug.

Aufschub des Strafvollzuges, um den Abschluß einer Berufsausbildung zu ermöglichen

§ 52. Einem Jugendlichen oder einem Erwachsenen vor Vollendung des einundzwanzigsten Lebensjahres ist unter den Voraussetzungen des § 6 des Strafvollzugsgesetzes ein Aufschub des Vollzuges der Freiheitsstrafe zur Förderung des späteren Fortkommens (§ 6 Abs. 1 Z 2 lit. a des Strafvollzugsgesetzes) auch für die Dauer von mehr als einem Jahr zu gestatten, wenn dies notwendig ist, um dem Verurteilten den Abschluss seiner Berufsausbildung zu ermöglichen.

Aufgaben des Jugendstrafvollzuges

§ 53. Im Jugendstrafvollzug sollen die Gefangenen zu einem den Gesetzen und den Erfordernissen des Gemeinschaftslebens entsprechenden Verhalten erzogen werden. Wenn es die Dauer der Strafe zuläßt, sollen sie in einem ihren Kenntnissen, Fähigkeiten und tunlichst auch ihrer bisherigen Tätigkeit und ihren Neigungen entsprechenden Beruf ausgebildet werden.

Besondere Eignung für den Jugendstrafvollzug

§ 54. Die mit der Behandlung von jugendlichen Gefangenen betrauten Personen sollen über pädagogisches Verständnis verfügen und über die wichtigsten für ihre Tätigkeit in Betracht kommenden Erkenntnisse der Pädagogik, Psychologie und Psychiatrie unterrichtet sein.

Anstalten für den Jugendstrafvollzug

§ 55. (1) Freiheitsstrafen an Jugendlichen sind in den dafür bestimmten Sonderanstalten, in anderen Anstalten zum Vollzug von Freiheitsstrafen womöglich in besonderen Abteilungen, zu vollziehen.

(2) Jugendliche Strafgefangene sind von erwachsenen Strafgefangenen, die nicht dem Jugendstrafvollzug unterstellt sind, zu trennen. Von der Trennung kann jedoch abgesehen werden, soweit den Umständen nach weder eine schädliche Beeinflussung noch eine sonstige Benachteiligung der jugendlichen Strafgefangenen zu besorgen ist.

(3) Dem Vollzug an jugendlichen Strafgefangenen in dafür bestimmten Sonderanstalten oder besonderen Abteilungen anderer Anstalten zum Vollzug von Freiheitsstrafen dürfen, soweit davon weder eine schädliche Beeinflussung noch eine sonstige Benachteiligung der jugendlichen Strafgefangenen zu besorgen ist,

1. erwachsene Strafgefangene unter zweiundzwanzig Jahren unterstellt werden und
2. Strafgefangene, die im Jugendstrafvollzug anzuhalten sind, bis zur Vollendung des vierundzwanzigsten Lebensjahres unterstellt bleiben. Ist im Zeitpunkt der Vollendung des vierundzwanzigsten Lebensjahres voraussichtlich nur noch ein Strafrest von nicht mehr als einem Jahr zu vollstrecken oder wäre die Überstellung in eine für den Vollzug von Freiheitsstrafen an Erwachsenen bestimmte Anstalt den Umständen nach mit besonderen Nachteilen für den Strafgefangenen verbunden, so kann der Strafgefangene auch noch zur Vollstreckung des Strafrestes dem Jugendstrafvollzug unterstellt bleiben. In keinem Fall darf ein Strafgefangener, der das siebenundzwanzigste Lebensjahr vollendet hat, dem Jugendstrafvollzug unterstellt bleiben.

(4) Die Entscheidung darüber, ob erwachsene Strafgefangene dem Jugendstrafvollzug unterstellt werden sollen, steht dem zur Anordnung des Strafvollzuges zuständigen Gericht zu, das von Amts wegen oder auf Antrag des Verurteilten, eines seiner Angehörigen oder des Leiters der Anstalt zum Vollzug von Freiheitsstrafen, in der der Verurteilte angehalten wird, zu entscheiden hat. Der Leiter dieser Anstalt ist, wenn der Antrag nicht von ihm gestellt wurde, zu hören.

(5) Die Entscheidung darüber, ob ein erwachsener Strafgefangener dem Jugendstrafvollzug unterstellt bleiben soll, steht dem Anstaltsleiter zu, wenn der Strafgefangene die Freiheitsstrafe voraussichtlich noch vor Vollendung des zweiundzwanzigsten Lebensjahres verbüßt haben wird, sonst dem Bundesministerium für Justiz.

(6) Alle für jugendliche Strafgefangene geltenden Bestimmungen sind auf die dem Jugendstrafvollzug unterstellten älteren Strafgefangenen anzuwenden. Diese sind jedoch auf ihr Ansuchen durch den Anstaltsleiter vom Schulunterricht zu befreien.

Zuständigkeit

§ 56. (1) Freiheitsstrafen, deren Strafzeit sechs Monate übersteigt, sind in Sonderanstalten zu vollziehen, es sei denn, daß die Aufgaben des Jugendstrafvollzuges in einer anderen Anstalt besser wahrgenommen werden können. Hat jedoch der Verurteilte im Zeitpunkt des Strafantrittes das achtzehnte Lebensjahr vollendet, so kann die Freiheitsstrafe auch in einer allgemeinen Strafvollzugsanstalt oder in einem gerichtlichen Gefangenenhaus vollzogen werden. Die Bestimmung der Anstalt, in der die Strafe zu vollziehen ist, obliegt dem Bundesministerium für Justiz (§§ 10, 134 des Strafvollzugsgesetzes). Im übrigen richtet sich die Zuständigkeit für den Vollzug von Freiheitsstrafen, die wegen einer Jugendstraftat ausgesprochen werden, nach den allgemeinen Vorschriften.

(2) Soweit Sonderanstalten oder besondere Abteilungen für jugendliche Strafgefangene weiblichen Geschlechtes nicht bestehen, sind Freiheitsstrafen an solchen Jugendlichen in den allgemeinen Strafvollzugsanstalten und gerichtlichen Gefangenenhäusern zu vollziehen.

(3) Der Entlassungsvollzug an Jugendlichen und an erwachsenen Strafgefangenen, die dem Jugendstrafvollzug unterstellt sind, kann auch in gerichtlichen Gefangenenhäusern erfolgen (§ 10 Abs. 1 Z 2 des Strafvollzugsgesetzes).

Vollzug mit Freiheitsentziehung verbundener vorbeugender Maßnahmen

§ 57. Der Vollzug mit Freiheitsentziehung verbundener vorbeugender Maßnahmen an Jugendlichen hat in den nach den §§ 158 und 159 des Strafvollzugsgesetzes für den Vollzug dieser Maßnahmen an Erwachsenen bestimmten Anstalten oder in den für den Strafvollzug an Jugendlichen bestimmten Anstalten oder Abteilungen zu erfolgen. Die Bestimmung der Anstalt obliegt dem Bundesministerium für Justiz (§ 161 des Strafvollzugsgesetzes). § 55 Abs. 2 bis 6 gilt dem Sinne nach hinsichtlich der Trennung der im Vollzug einer

vorbeugenden Maßnahme untergebrachten Jugendlichen von Erwachsenen und von jugendlichen Strafgefangenen.

Behandlung jugendlicher Strafgefangener

§ 58. (1) Bei Ausführungen und Überstellungen ist darauf Bedacht zu nehmen, daß der Strafgefangene möglichst nicht vor der Öffentlichkeit bloßgestellt wird. Wenn nicht im einzelnen Fall Bedenken bestehen, sind Ausführungen und Überstellungen von Beamten in Zivilkleidung durchzuführen. Weibliche Gefangene sind nach Möglichkeit von Beamtinnen zu begleiten.

(2) Jugendliche Strafgefangene sind ihrer körperlichen Entwicklung entsprechend reichlicher zu verpflegen.

(3) Jugendliche Strafgefangene, die nicht im Freien arbeiten, haben täglich, andere jugendliche Strafgefangene an arbeitsfreien Tagen das Recht, sich unter Rücksichtnahme auf ihren Gesundheitszustand zwei Stunden im Freien aufzuhalten, wobei diese Zeit womöglich zur körperlichen Entwicklung durch Leibesübungen, Sport und Spiel zu verwenden ist. Ist eine Bewegung im Freien auf Grund der Witterung ohne Gefahr für die Gesundheit nicht möglich, so ist an ihrer Stelle die Bewegung in den zur Sportausübung geeigneten Räumlichkeiten innerhalb der Anstalt zu ermöglichen.

(4) Jugendliche Strafgefangene sind nur mit Arbeiten zu beschäftigen, die auch erzieherisch nützlich sind. Sie sind insbesondere auch zu Arbeiten im Freien heranzuziehen. Zu Arbeiten außerhalb der Anstalt dürfen jugendliche Strafgefangene nur verwendet werden, wenn sie dabei der Öffentlichkeit nicht in einer Weise ausgesetzt sind, die geeignet ist, ihr Ehrgefühl abzustumpfen. Die tägliche Arbeitszeit ist durch mindestens zwei längere Erholungspausen zu unterbrechen.

(5) In den Sonderanstalten haben die Strafgefangenen regelmäßigen Unterricht zu erhalten. In anderen Anstalten zum Vollzug von Freiheitsstrafen ist im Jugendstrafvollzug Unterricht zu erteilen, soweit das möglich und tunlich ist. Der Unterricht hat die Beseitigung von Mängeln der Pflichtschulbildung der Strafgefangenen anzustreben und darüber hinaus ihre Allgemeinbildung zu fördern. Die Erfolge des Unterrichtes sind in geeigneter Weise festzustellen. Die Zeit des Unterrichtes ist in die Arbeitszeit einzurechnen.

(6) § 91 StVG ist auf jugendliche Strafgefangene mit der Maßgabe anzuwenden, dass sie einmal im Vierteljahr eine Sendung von Nahrungs- und Genussmitteln im Gewicht von drei Kilogramm oder mehrere solche Sendungen erhalten dürfen, die dieses Gesamtgewicht nicht übersteigen. Die Sendungen dürfen keine Gegenstände enthalten, von denen eine Gefahr für die Gesundheit des jugendlichen Strafgefangenen oder sonst für die Sicherheit und Ordnung in der Anstalt zu befürchten wäre. Diese Sendungen dürfen auch in Abwesenheit des jugendlichen Strafgefangenen geöffnet und geprüft werden. Der zulässige Inhalt solcher Sendungen ist in der Hausordnung (§ 25 StVG) festzulegen. Der Anstaltsleiter kann den betroffenen jugendlichen Strafgefangenen vom Empfang dieser Sendungen im Fall des Missbrauchs ausschließen. In diesem Fall ist § 91 Abs. 2 zweiter Satz StVG sinngemäß anzuwenden.

(7) Jugendliche Strafgefangene dürfen wenigstens jede Woche einen Besuch in der Dauer von einer Stunde empfangen. Einem jugendlichen Strafgefangenen ist, soweit die zum Zeitpunkt des Strafantrittes zu verbüßende Strafzeit vier Wochen übersteigt, bei Bedarf zum Zweck des Besuchempfangs Gelegenheit zum Aufenthalt in einer seinem Wohnsitz nahe gelegenen, zur Anhaltung jugendlicher Strafgefangener geeigneten Justizanstalt in angemessener Dauer zu gewähren, wenn eine Transportmöglichkeit und ein Haftplatz in der gewünschten Vollzugseinrichtung zur Verfügung steht; ein derartiger Besuchempfang ist bei Strafzeiten bis sechs Monate mindestens einmal, bei längeren Strafzeiten mindestens halbjährlich zu gewähren. Von der besonderen Anstaltseignung kann im Hinblick auf das Alter und den Reifezustand des jugendlichen Strafgefangenen abgesehen werden. § 98 Abs. 2 zweiter bis vierter Satz StVG sind im Falle eines Einzeltransportes sinngemäß anzuwenden.

(8) Jedem in Einzelhaft angehaltenen jugendlichen Strafgefangenen ist täglich mindestens zweimal Gelegenheit zu einem Gespräch zu geben.

(9) Die Ordnungsstrafe des Hausarrestes darf nur für die Dauer von höchstens zwei Wochen verhängt werden.

(10) Für die Behandlung Jugendlicher, an denen eine mit Freiheitsentziehung verbundene vorbeugende Maßnahme vollzogen wird, gelten die Abs. 1 bis 9 dem Sinne nach.

Abweichen vom regelmäßigen Jugendstrafvollzug

§ 59. Erfordert die Eigenart eines jugendlichen Strafgefangenen ein Abweichen vom regelmäßigen Strafvollzug, so hat der Anstaltsleiter die notwendigen Abweichungen von den Vorschriften des Strafvollzugsgesetzes und dieses Abschnittes anzuordnen. Dabei dürfen jedoch die dem Strafgefangenen eingeräumten Rechte nicht beeinträchtigt werden.

Kosten des Strafvollzuges

§ 60. Jugendliche und erwachsene Strafgefangene, die dem Jugendstrafvollzug unterstellt sind, sind zur Leistung eines Beitrages zu den Kosten des Strafvollzuges nach § 32 Abs. 2 zweiter Fall StVG nicht verpflichtet.
(...)

Verwaltungsstrafgesetz 1991

Verwaltungsstrafgesetz 1991 – VStG, StF: BGBl. Nr. 52/1991 (WV) idF BGBl. I Nr. 194/1999 (DFB)

I. TEIL: ALLGEMEINE BESTIMMUNGEN DES VERWALTUNGSSTRAFRECHTS

Allgemeine Voraussetzungen der Strafbarkeit

§ 1. (1) Als Verwaltungsübertretung kann eine Tat (Handlung oder Unterlassung) nur bestraft werden, wenn sie vor ihrer Begehung mit Strafe bedroht war.

(2) Die Strafe richtet sich nach dem zur Zeit der Tat geltenden Recht, es sei denn, dass das zur Zeit der Entscheidung geltende Recht in seiner Gesamtauswirkung für den Täter günstiger wäre.

§ 2. (1) Sofern die Verwaltungsvorschriften nicht anderes bestimmen, sind nur die im Inland begangenen Verwaltungsübertretungen strafbar.

(2) Eine Übertretung ist im Inland begangen, wenn der Täter im Inland gehandelt hat oder hätte handeln sollen oder wenn der zum Tatbestand gehörende Erfolg im Inland eingetreten ist.

(3) Niemand darf wegen einer Verwaltungsübertretung an einen anderen Staat ausgeliefert werden, und eine von einer ausländischen Behörde wegen einer Verwaltungsübertretung verhängte Strafe darf im Inland nicht vollstreckt werden, es sei denn, dass in Staatsverträgen ausdrücklich anderes bestimmt ist.

Zurechnungsfähigkeit

§ 3. (1) Nicht strafbar ist, wer zur Zeit der Tat wegen Bewußtseinsstörung, wegen krankhafter Störung der Geistestätigkeit oder wegen Geistesschwäche unfähig war, das Unerlaubte der Tat einzusehen oder dieser Einsicht gemäß zu handeln.

(2) War die Fähigkeit zur Zeit der Tat aus einem dieser Gründe in hohem Grad vermindert, so ist das als mildernder Umstand bei der Bemessung der Strafe zu berücksichtigen. Das gilt aber nicht für Bewußtseinsstörungen, die auf selbst verschuldeter Trunkenheit beruhen.

§ 4. (1) Nicht strafbar ist, wer zur Zeit der Tat das 14. Lebensjahr noch nicht zurückgelegt hat.

(2) War der Täter zur Zeit der Tat zwar 14, aber noch nicht 18 Jahre alt (Jugendlicher), so wird sie ihm nicht zugerechnet, wenn er aus besonderen Gründen noch nicht reif genug war, das Unerlaubte der Tat einzusehen oder dieser Einsicht gemäß zu handeln.

Schuld

§ 5. (1) Wenn eine Verwaltungsvorschrift über das Verschulden nicht anderes bestimmt, genügt zur Strafbarkeit fahrlässiges Verhalten. Fahrlässigkeit ist bei Zuwiderhandeln gegen ein Verbot oder bei Nichtbefolgung eines Gebotes dann ohne weiteres anzunehmen, wenn zum Tatbestand einer Verwaltungsübertretung der Eintritt eines Schadens oder einer Gefahr nicht gehört und der Täter nicht glaubhaft macht, daß ihn an der Verletzung der Verwaltungsvorschrift kein Verschulden trifft.

(2) Unkenntnis der Verwaltungsvorschrift, der der Täter zuwidergehandelt hat, entschuldigt nur dann, wenn sie erwiesenermaßen unverschuldet ist und der Täter das Unerlaubte seines Verhaltens ohne Kenntnis der Verwaltungsvorschrift nicht einsehen konnte.

§ 6. Eine Tat ist nicht strafbar, wenn sie durch Notstand entschuldigt oder, obgleich sie dem Tatbestand einer Verwaltungsübertretung entspricht, vom Gesetz geboten oder erlaubt ist.

(...)

Außerordentliche Milderung der Strafe

§ 20. Überwiegen die Milderungsgründe die Erschwerungsgründe beträchtlich oder ist der
(...)

III. TEIL: STRAFVOLLSTRECKUNG

Vollzug von Freiheitsstrafen an Jugendlichen

§ 53e. (1) Jugendliche Häftlinge sind von Erwachsenen zu trennen.

(2) Auf den Strafvollzug an Jugendlichen in gerichtlichen Gefangenenhäusern oder Strafvollzugsanstalten sind die Bestimmungen des Jugendgerichtsgesetzes 1988, BGBl. Nr. 599, über den Jugendstrafvollzug sinngemäß anzuwenden.

Unzulässigkeit des Vollzuges von Freiheitsstrafen

§ 54. (1) An psychisch kranken oder körperlich schwer kranken Personen und an Jugendlichen unter 16 Jahren darf eine Freiheitsstrafe nicht vollzogen werden.

(2) Der Vollzug der Freiheitsstrafe an einer Bestraften, die schwanger ist oder entbunden hat, ist bis zum Ablauf der achten Woche nach der Entbindung und darüber hinaus so lange auszusetzen, als sich das Kind in ihrer Pflege befindet, höchstens aber bis zum Ablauf eines Jahres nach der Entbindung. Die Freiheitsstrafe kann jedoch vollzogen werden, wenn es die Bestrafte verlangt.

(3) Auf Verlangen des Standeskörpers ist der Vollzug einer Freiheitsstrafe an Soldaten, die Präsenz- oder Ausbildungsdienst leisten, und im Fall eines Einsatzes des Bundesheeres (§ 2 Abs. 1 des Wehrgesetzes 2001, BGBl. I Nr. 146) oder der unmittelbaren Vorbereitung eines solchen Einsatzes auch an anderen Soldaten auszusetzen. Auf Verlangen der Zivildienstserviceagentur ist auch der Vollzug einer Freiheitsstrafe an Personen, die Zivildienst leisten, auszusetzen.

(...)

IV. TEIL: STRAFTILGUNG, BESONDERE VERFAHRENSVORSCHRIFTEN, VERFAHRENSKOSTEN

Sonderbestimmungen für Jugendliche

§ 58. (1) Die Behörden sollen sich im Strafverfahren gegen Jugendliche nach Möglichkeit der Mithilfe der öffentlichen Unterrichts(Erziehungs)anstalten und Jugendämter sowie von Personen und Körperschaften bedienen, die in der Jugendfürsorge tätig sind und sich den Behörden zur Verfügung stellen. Die Mithilfe kann insbesondere in der Erhebung der persönlichen Verhältnisse des Jugendlichen, in der Fürsorge für seine Person und in dem Beistand bestehen, dessen er im Verfahren bedarf.

(2) Über Jugendliche, die zur Tatzeit das 16. Lebensjahr noch nicht vollendet haben, darf eine Freiheitsstrafe nicht verhängt werden. Über andere Jugendliche darf eine Freiheitsstrafe bis zu zwei Wochen verhängt werden, wenn dies aus besonderen Gründen geboten ist; der Vollzug einer Ersatzfreiheitsstrafe, die gleichfalls zwei Wochen nicht übersteigen darf, wird dadurch nicht berührt.

§ 59. (1) Die Behörde hat, wenn sie es im Interesse eines jugendlichen Beschuldigten für notwendig oder zweckmäßig hält, seinen bekannten gesetzlichen Vertreter von der Einleitung des Strafverfahrens und dem Straferkenntnis zu benachrichtigen.

(2) Der Befragung durch Organe des öffentlichen Sicherheitsdienstes oder der Vernehmung durch die Behörde eines wegen des Verdachtes einer Verwaltungsübertretung festgenommenen Jugendlichen ist auf sein Verlangen ein gesetzlicher Vertreter, ein Erziehungsberechtigter oder ein Vertreter des Jugendwohlfahrtsträgers, der Jugendgerichtshilfe oder der Bewährungshilfe beizuziehen, sofern damit keine unangemessene Verlängerung der Anhaltung verbunden wäre.

(3) Ein jugendlicher Beschuldigter kann zu mündlichen Verhandlungen zwei an der Sache nicht beteiligte Personen seines Vertrauens beiziehen.

(4) Jugendliche sind über ihr Recht gemäß Abs. 2 nach der Festnahme, über ihr Recht gemäß Abs. 3 in der Ladung zu belehren.

§ 60. Der gesetzliche Vertreter eines jugendlichen Beschuldigten hat das Recht, auch gegen den Willen des Beschuldigten zu dessen Gunsten Beweisanträge zu stellen und innerhalb der dem Beschuldigten offenstehenden Frist Rechtsmittel einzulegen, Anträge auf Wiedereinsetzung in den vorigen Stand oder auf Wiederaufnahme des Verfahrens zu stellen.

§ 61. Einem jugendlichen Beschuldigten kann von Amts wegen ein Verteidiger bestellt werden, wenn sein gesetzlicher Vertreter an der strafbaren Handlung beteiligt ist oder wenn es wegen der geringeren geistigen Entwicklung des Beschuldigten notwendig oder zweckmäßig ist und die Verteidigung durch den gesetzlichen Vertreter aus irgendeinem Grund nicht Platz greifen kann. Als Verteidiger kann ein Beamter der Behörde oder eine andere geeignete Person bestellt werden.

§ 62. Erlangt die Behörde von Umständen Kenntnis, die eine pflegschaftsbehördliche Maßnahme erfordern, so hat sie dem Pflegschaftsgericht davon Mitteilung zu machen.

(...)

BIJLAGE 5. WETGEVING SCHOTLAND

Children (Scotland) Act 1995

1995 CHAPTER 36

An Act to reform the law of Scotland relating to children, to the adoption of children and to young persons who as children have been looked after by a local authority; to make new provision as respects the relationship between parent and child and guardian and child in the law of Scotland; to make provision as respects residential establishments for children and certain other residential establishments; and for connected purposes. [19th July 1995]

Be it enacted by the Queen's most Excellent Majesty, by and with the advice and consent of the Lords Spiritual and Temporal, and Commons, in this present Parliament assembled, and by the authority of the same, as follows:—

PART I

PARENTS, CHILDREN AND GUARDIANS

Parental responsibilities and parental rights

1 Parental responsibilities.

(1) Subject to section 3(1)(b) and (3) of this Act, a parent has in relation to his child the responsibility—

- (a) to safeguard and promote the child's health, development and welfare;
 - (b) to provide, in a manner appropriate to the stage of development of the child— (i) direction; (ii) guidance, to the child;
 - (c) if the child is not living with the parent, to maintain personal relations and direct contact with the child on a regular basis; and
 - (d) to act as the child's legal representative,
- but only in so far as compliance with this section is practicable and in the interests of the child.

(2) "Child" means for the purposes of—

- (a) paragraphs (a), (b)(i), (c) and (d) of subsection (1) above, a person under the age of sixteen years;
- (b) paragraph (b)(ii) of that subsection, a person under the age of eighteen years.

(3) The responsibilities mentioned in paragraphs (a) to (d) of subsection (1) above are in this Act referred to as "parental responsibilities"; and the child, or any person acting on his behalf, shall have title to sue, or to defend, in any proceedings as respects those responsibilities.

(4) The parental responsibilities supersede any analogous duties imposed on a parent at common law; but this section is without prejudice to any other duty so imposed on him or to any duty imposed on him by, under or by virtue of any other provision of this Act or of any other enactment.

2 Parental rights.

(1) Subject to section 3(1)(b) and (3) of this Act, a parent, in order to enable him to fulfil his parental responsibilities in relation to his child, has the right—

- (a) to have the child living with him or otherwise to regulate the child's residence;
- (b) to control, direct or guide, in a manner appropriate to the stage of development of the child, the child's upbringing;
- (c) if the child is not living with him, to maintain personal relations and direct contact with the child on a regular basis; and
- (d) to act as the child's legal representative.

(2) Subject to subsection (3) below, where two or more persons have a parental right as respects a child, each of them may exercise that right without the consent of the other or, as the case may be, of any of the others, unless any decree or deed conferring the right, or regulating its exercise, otherwise provides.

(3) Without prejudice to any court order, no person shall be entitled to remove a child habitually resident in Scotland from, or to retain any such child outwith, the United Kingdom without the consent of a person described in subsection (6) below.

(4) The rights mentioned in paragraphs (a) to (d) of subsection (1) above are in this Act referred to as "parental rights"; and a parent, or any person acting on his behalf, shall have title to sue, or to defend, in any proceedings as respects those rights.

(5) The parental rights supersede any analogous rights enjoyed by a parent at common law; but this section is without prejudice to any other right so enjoyed by him or to any right enjoyed by him by, under or by virtue of any other provision of this Act or of any other enactment.

(6) The description of a person referred to in subsection (3) above is a person (whether or not a parent of the child) who for the time being has and is exercising in relation to him a right mentioned in paragraph (a) or (c) of subsection (1) above; except that, where both the child's parents are persons so described, the consent required for his removal or retention shall be that of them both.

(7) In this section, "child" means a person under the age of sixteen years.

3 Provisions relating both to parental responsibilities and to parental rights.

(1) Notwithstanding section 1(1) of the ^{M1} Law Reform (Parent and Child) (Scotland) Act 1986 (provision for disregarding whether a person's parents are not, or have not been, married to one another in establishing the legal relationship between him and any other person)—

(a) a child's mother has parental responsibilities and parental rights in relation to him whether or not she is or has been married to his father; and

(b) without prejudice to any arrangements which may be made under subsection (5) below and subject to any agreement which may be made under section 4 of this Act, his father has such responsibilities and rights in relation to him only if married to the mother at the time of the child's conception or subsequently.

(2) For the purposes of subsection (1)(b) above, the father shall be regarded as having been married to the mother at any time when he was a party to a purported marriage with her which was—

(a) voidable; or

(b) void but believed by them (whether by error of fact or of law) in good faith at that time to be valid.

(3) Subsection (1) above is without prejudice to any order made under section 11 of this Act or section 3(1) of the said Act of 1986 (provision analogous to the said section 11 but repealed by this Act) or to any other order, disposal or resolution affecting parental responsibilities or parental rights; and nothing in subsection (1) above or in this Part of this Act shall affect any other—

(a) enactment (including any other provision of this Act or of that Act); or

(b) rule of law,

by, under or by virtue of which a person may have imposed on him (or be relieved of)

parental responsibilities or may be granted (or be deprived of) parental rights.

(4) The fact that a person has parental responsibilities or parental rights in relation to a child shall not entitle that person to act in any way which would be incompatible with any court order relating to the child or the child's property, or with any supervision requirement made under section 70 of this Act.

(5) Without prejudice to section 4(1) of this Act, a person who has parental responsibilities or parental rights in relation to a child shall not abdicate those responsibilities or rights to anyone else but may arrange for some or all of them to be fulfilled or exercised on his behalf; and without prejudice to that generality any such arrangement may be made with a person who already has parental responsibilities or parental rights in relation to the child concerned.

(6) The making of an arrangement under subsection (5) above shall not affect any liability arising from a failure to fulfil parental responsibilities; and where any arrangements so made are such that the child is a foster child for the purposes of the ^{M2} Foster Children (Scotland) Act 1984, those arrangements are subject to the provisions of that Act.

4 Acquisition of parental rights and responsibilities by natural father.

(1) Where a child's mother has not been deprived of some or all of the parental responsibilities and parental rights in relation to him and, by virtue of subsection (1) (b) of section 3 of this Act, his father has no parental responsibilities or parental rights in relation to him, the father and mother, whatever age they may be, may by agreement provide that, as from the appropriate date, the father shall have the parental responsibilities and parental rights which (in the absence of any order under section 11 of this Act affecting those responsibilities and rights) he would have if married to the mother.

(2) No agreement under subsection (1) above shall have effect unless—

(a) in a form prescribed by the Secretary of State; and

(b) registered in the Books of Council and Session while the mother still has the parental responsibilities and parental rights which she had when the agreement was made.

(3) The date on which such registration as is mentioned in subsection (2)(b) above takes place shall be the "appropriate date" for the purposes of subsection (1) above.

(4) An agreement which has effect by virtue of subsection (2) above shall, subject only to section 11(11) of this Act, be irrevocable.

5 Care or control of child by person without parental responsibilities or parental rights.

(1) Subject to subsection (2) below, it shall be the responsibility of a person who has attained the age of sixteen years and who has care or control of a child under that age, but in relation to him either has no parental responsibilities or parental rights or does not have the parental responsibility mentioned in section 1(1)(a) of this Act, to do what is reasonable in all the circumstances to safeguard the child's health, development and welfare; and in fulfilling his responsibility under this section the person may in particular, even though he does not have the parental right mentioned in section 2(1) (d) of this Act, give consent to any surgical, medical or dental treatment or procedure where—

(a) the child is not able to give such consent on his own behalf; and
(b) it is not within the knowledge of the person that a parent of the child would refuse to give the consent in question.

(2) Nothing in this section shall apply to a person in so far as he has care or control of a child in a school ("school" having the meaning given by section 135(1) of the ^{M3} Education (Scotland) Act 1980).

6 Views of children.

(1) A person shall, in reaching any major decision which involves—

(a) his fulfilling a parental responsibility or the responsibility mentioned in section 5(1) of this Act; or
(b) his exercising a parental right or giving consent by virtue of that section, have regard so far as practicable to the views (if he wishes to express them) of the

child concerned, taking account of the child's age and maturity, and to those of any other person who has parental responsibilities or parental rights in relation to the child (and wishes to express those views); and without prejudice to the generality of this subsection a child twelve years of age or more shall be presumed to be of sufficient age and maturity to form a view.

(2) A transaction entered into in good faith by a third party and a person acting as legal representative of a child shall not be challengeable on the ground only that the child, or a person with parental responsibilities or parental rights in relation to the child, was not consulted or that due regard was not given to his views before the transaction was entered into.

Guardianship

7 Appointment of guardians.

(1) A child's parent may appoint a person to be guardian of the child in the event of the parent's death; but—

(a) such appointment shall be of no effect unless—

(i) in writing and signed by the parent; and

(ii) the parent, at the time of death, was entitled to act as legal representative of the child (or would have been so entitled if he had survived until after the birth of the child); and

(b) any parental responsibilities or parental rights (or the right to appoint a further guardian under this section) which a surviving parent has in relation to the child shall subsist with those which, by, under or by virtue of this Part of this Act, the appointee so has.

(2) A guardian of a child may appoint a person to take his place as guardian in the event of the guardian's death; but such appointment shall be of no effect unless in writing and signed by the person making it.

(3) An appointment as guardian shall not take effect until accepted, either expressly or impliedly by acts which are not consistent with any other intention.

(4) If two or more persons are appointed as guardians, any one or more of them shall, unless the appointment expressly provides otherwise, be entitled to accept office even if both or all of them do not accept office.

(5) Subject to any order under section 11 or 86 of this Act, a person appointed as a child's guardian under this section shall have, in respect of the child, the responsibilities imposed, and the rights conferred, on a parent by sections 1 and 2 of this Act respectively; and sections 1 and 2 of this Act shall apply in relation to a guardian as they apply in relation to a parent.

(6) Without prejudice to the generality of subsection (1) of section 6 of this Act, a decision as to the appointment of a guardian under subsection (1) or (2) above shall be regarded for the purposes of that section (or of that section as applied by subsection (5) above) as a major decision which involves exercising a parental right.

8 Revocation and other termination of appointment.

(1) An appointment made under section 7(1) or (2) of this Act revokes an earlier such appointment (including one made in an unrevoked will or codicil) made by the same person in respect of the same child, unless it is clear

(whether as a result of an express provision in the later appointment or by any necessary implication) that the purpose of the later appointment is to appoint an additional guardian.

(2) Subject to subsections (3) and (4) below, the revocation of an appointment made under section 7(1) or (2) of this Act (including one made in an unrevoked will or codicil) shall not take effect unless the revocation is in writing and is signed by the person making the revocation.

(3) An appointment under section 7(1) or (2) of this Act (other than one made in a will or codicil) is revoked if, with the intention of revoking the appointment, the person who made it—

- (a) destroys the document by which it was made; or
- (b) has some other person destroy that document in his presence.

(4) For the avoidance of doubt, an appointment made under section 7(1) or (2) of this Act in a will or codicil is revoked if the will or codicil is revoked.

(5) Once an appointment of a guardian has taken effect under section 7 of this Act, then, unless the terms of the appointment provide for earlier termination, it shall terminate only by virtue of—

- (a) the child concerned attaining the age of eighteen years;
- (b) the death of the child or the guardian; or
- (c) the termination of the appointment by a court order under section 11 of this Act.

Administration of child's property

9 Safeguarding of child's property.

(1) Subject to section 13 of this Act, this section applies where—

- (a) property is owned by or due to a child;
- (b) the property is held by a person other than a parent or guardian of the child; and
- (c) but for this section, the property would be required to be transferred to a parent having parental responsibilities in relation to the child or to a guardian for administration by that parent or guardian on behalf of the child.

(2) Subject to subsection (4) below, where this section applies and the person holding the property is an executor or trustee, then—

- (a) if the value of the property exceeds £20,000, he shall; or
- (b) if that value is not less than £5,000 and does not exceed £20,000, he may, apply to the Accountant of Court for a direction as to the administration of the property.

(3) Subject to subsection (4) below, where this section applies and the person holding the property is a person other than an executor or trustee, then, if the value of the property is not less than £5,000, that person may apply to the Accountant of Court for a direction as to the administration of the property.

(4) Where the parent or guardian mentioned in subsection (1)(c) above has been appointed a trustee under a trust deed to administer the property concerned, subsections (2) and (3) above shall not apply, and the person holding the property shall transfer it to the parent or guardian.

(5) On receipt of an application under subsection (2) or (3) above, the Accountant of Court may do one, or (in so far as the context admits) more than one, of the following—

- (a) apply to the court for the appointment of a judicial factor (whether or not the parent or guardian mentioned in subsection (1)(c) above) to administer all or part of the property concerned and in the event of the court making such an appointment shall direct that the property, or as the case may be part, concerned be transferred to the factor;
- (b) direct that all or part of the property concerned be transferred to himself;
- (c) direct that all or, in a case where the parent or guardian so mentioned has not been appointed by virtue of paragraph (a) above, part of the property concerned be transferred to the parent or guardian, to be administered on behalf of the child.

(6) A direction under subsection (5)(c) above may include such conditions as the Accountant of Court considers appropriate, including in particular a condition—

- (a) that in relation to the property concerned no capital expenditure shall be incurred without his approval; or
- (b) that there shall be exhibited annually to him the securities and bank books which represent the capital of the estate.

(7) A person who has applied under subsection (2) or (3) above for a direction shall not thereafter transfer the property concerned except in accordance with a direction under subsection (5) above.

(8) The Secretary of State may from time to time prescribe a variation in any sum referred to in subsections (2) and (3) above.

(9) In this section “child” means a person under the age of sixteen years who is habitually resident in Scotland.

10 Obligations and rights of person administering child’s property.

(1) A person acting as a child’s legal representative in relation to the administration of the child’s property—

- (a) shall be required to act as a reasonable and prudent person would act on his own behalf; and
 - (b) subject to any order made under section 11 of this Act, shall be entitled to do anything which the child, if of full age and capacity, could do in relation to that property;
- and subject to subsection (2) below, on ceasing to act as legal representative, shall be liable to account to the child for his intrusions with the child’s property.

(2) No liability shall be incurred by virtue of subsection (1) above in respect of funds which have been used in the proper discharge of the person’s responsibility to safeguard and promote the child’s health, development and welfare.

Court Orders

11 Court orders relating to parental responsibilities etc.

(1) In the relevant circumstances in proceedings in the Court of Session or sheriff court, whether those proceedings are or are not independent of any other action, an order may be made under this subsection in relation to—

- (a) parental responsibilities;
- (b) parental rights;
- (c) guardianship; or
- (d) subject to section 14(1) and (2) of this Act, the administration of a child’s property.

[^{F1}(1A) It shall not be competent for the court to make an order under subsection (1) above where—

- (a) the court is exercising jurisdiction in the proceedings by virtue of Article 2 of Council Regulation (EC) No. 1347/2000 of 29th May 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility for children of both spouses; and
- (b) the making of such an order would contravene Article 7 of that Regulation.]

(2) The court may make such order under subsection (1) above as it thinks fit; and without prejudice to the generality of that subsection may in particular so make any of the following orders—

- (a) an order depriving a person of some or all of his parental responsibilities or parental rights in relation to a child;
- (b) an order—
 - (i) imposing upon a person (provided he is at least sixteen years of age or is a parent of the child) such responsibilities; and
 - (ii) giving that person such rights;
- (c) an order regulating the arrangements as to—
 - (i) with whom; or
 - (ii) if with different persons alternately or periodically, with whom during what periods,a child under the age of sixteen years is to live (any such order being known as a “residence order”);
- (d) an order regulating the arrangements for maintaining personal relations and direct contact between a child under that age and a person with whom the child is not, or will not be, living (any such order being known as a “contact order”);
- (e) an order regulating any specific question which has arisen, or may arise, in connection with any of the matters mentioned in paragraphs (a) to (d) of subsection (1) of this section (any such order being known as a “specific issue order”);
- (f) an interdict prohibiting the taking of any step of a kind specified in the interdict in the fulfillment of parental responsibilities or the exercise of parental rights relating to a child or in the administration of a child’s property;
- (g) an order appointing a judicial factor to manage a child’s property or remitting the matter to the Accountant of Court to report on suitable arrangements for the future management of the property; or
- (h) an order appointing or removing a person as guardian of the child.

(3) The relevant circumstances mentioned in subsection (1) above are—

- (a) that application for an order under that subsection is made by a person who—
 - (i) not having, and never having had, parental responsibilities or parental rights in relation to the child, claims an interest;

(ii) has parental responsibilities or parental rights in relation to the child; (iii) has had, but for a reason other than is mentioned in subsection (4) below no longer has, parental responsibilities or parental rights in relation to the child; or

(b) that although no such application has been made, the court (even if it declines to make any other order) considers it should make such an order.

(4) The reasons referred to in subsection (3)(a)(iii) above are that the parental responsibilities or parental rights have been—

(a) extinguished on the making of an adoption order;

(b) transferred to an adoption agency on the making of an order declaring the child free for adoption;

(c) extinguished by virtue of subsection (9) of section 30 of the ^{M4} Human Fertilisation and Embryology Act 1990 (provision for enactments about adoption to have effect with modifications) on the making of a parental order under subsection (1) of that section; or

(d) transferred to a local authority by a parental responsibilities order.

(5) In subsection (3)(a) above “person” includes (without prejudice to the generality of that subsection) the child concerned; but it does not include a local authority.

(6) In subsection (4) above—

“adoption agency” and “adoption order” have the same meanings as they are given, in section 18 of the ^{M5}

Adoption (Scotland) Act 1978, by section 65(1) of that Act; and

“parental responsibilities order” has the meaning given by section 86(1) of this Act.

(7) Subject to subsection (8) below, in considering whether or not to make an order under subsection (1) above and what order to make, the court—

(a) shall regard the welfare of the child concerned as its paramount consideration and shall not make any such order unless it considers that it would be better for the child that the order be made than that none should be made at all; and

(b) taking account of the child’s age and maturity, shall so far as practicable—

(i) give him an opportunity to indicate whether he wishes to express his views;

(ii) if he does so wish, give him an opportunity to express them; and

(iii) have regard to such views as he may express.

(8) The court shall, notwithstanding subsection (7) above, endeavour to ensure that any order which it makes, or any determination by it not to make an order, does not adversely affect the position of a person who has, in good faith and for value, acquired any property of the child concerned, or any right or interest in such property.

(9) Nothing in paragraph (b) of subsection (7) above requires a child to be legally represented, if he does not wish to be, in proceedings in the course of which the court implements that paragraph.

(10) Without prejudice to the generality of paragraph (b) of subsection (7) above, a child twelve years of age or more shall be presumed to be of sufficient age and maturity to form a view for the purposes both of that paragraph and of subsection (9) above.

(11) An order under subsection (1) above shall have the effect of depriving a person of a parental responsibility or parental right only in so far as the order expressly so provides and only to the extent necessary to give effect to the order; but in making any such order as is mentioned in paragraph (a) or (b) of subsection (2) above the court may revoke any agreement which, in relation to the child concerned, has effect by virtue of section 4(2) of this Act.

(12) Where the court makes a residence order which requires that a child live with a person who, immediately before the order is made does not have in relation to the child all the parental responsibilities mentioned in paragraphs (a), (b) and (d) of section 1(1), and the parental rights mentioned in paragraphs (b) and (d) of section 2(1), of this Act (those which he does not so have being in this subsection referred to as the “relevant responsibilities and rights”) that person shall, subject to the provisions of the order or of any other order made under subsection (1) above, have the relevant responsibilities and rights while the residence order remains in force.

(13) Any reference in this section to an order includes a reference to an interim order or to an order varying or discharging an order.

12 Restrictions on decrees for divorce, separation or annulment affecting children.

(1) In any action for divorce, judicial separation or declarator of nullity of marriage, the court shall, where this section applies, consider (in the light of such information as is before the court as to the arrangements which have been, or are proposed to be, made for the upbringing of each child by virtue of which it applies) whether to exercise with respect to him the powers conferred by section 11 or 54 of this Act.

- (2) Where, in any case to which this section applies, the court is of the opinion that—
- (a) the circumstances of the case require, or are likely to require, it to exercise any power under section 11 or 54 of this Act with respect to the child concerned;
 - (b) it is not in a position to exercise that power without giving further consideration to the case; and
 - (c) there are exceptional circumstances which make it desirable in the interests of that child that it should not grant decree in the action until it is in a position to exercise such a power,
- it shall postpone its decision on the granting of decree in the action until it is in such a position.
- (3) This section applies where a child of the family has not reached the age of sixteen years at the date when the question first arises as to whether the court should give such consideration as is mentioned in subsection (1) above.
- (4) In this section “child of the family”, in relation to the parties to a marriage, means—
- (a) a child of both of them; or
 - (b) any other child, not being a child who is placed with them as foster parents by a local authority or voluntary organisation, who has been treated by both of them as a child of their family.

13 Awards of damages to children.

- (1) Where in any court proceedings a sum of money becomes payable to, or for the benefit of, a child under the age of sixteen years, the court may make such order relating to the payment and management of the sum for the benefit of the child as it thinks fit.
- (2) Without prejudice to the generality of subsection (1) above, the court may in an order under this section—
- (a) appoint a judicial factor to invest, apply or otherwise deal with the money for the benefit of the child concerned;
 - (b) order the money to be paid—
 - (i) to the sheriff clerk or the Accountant of Court; or
 - (ii) to a parent or guardian of that child,to be invested, applied or otherwise dealt with, under the directions of the court, for the benefit of that child; or
 - (c) order the money to be paid directly to that child.
- (3) Where payment is made to a person in accordance with an order under this section, a receipt given by him shall be a sufficient discharge of the obligation to make the payment.

Jurisdiction and choice of law

14 Jurisdiction and choice of law in relation to certain matters.

- (1) The Court of Session shall have jurisdiction to entertain an application for an order relating to the administration of a child’s property if the child is habitually resident in, or the property is situated in, Scotland.
- (2) A sheriff shall have jurisdiction to entertain such an application if the child is habitually resident in, or the property is situated in, the sheriffdom.
- (3) Subject to subsection (4) below, any question arising under this Part of this Act— (a) concerning—
- (i) parental responsibilities or parental rights; or
 - (ii) the responsibilities or rights of a guardian,
- in relation to a child shall, in so far as it is not also a question such as is mentioned in paragraph (b) below, be determined by the law of the place of the child’s habitual residence at the time when the question arises;
- (b) concerning the immediate protection of a child shall be determined by the law of the place where the child is when the question arises; and
- (c) as to whether a person is validly appointed or constituted guardian of a child shall be determined by the law of the place of the child’s habitual residence on the date when the appointment was made (the date of death of the testator being taken to be the date of appointment where an appointment was made by will), or the event constituting the guardianship occurred.
- (4) Nothing in any provision of law in accordance with which, under subsection (3) above, a question which arises in relation to an application for, or the making of, an order under subsection (1) of section 11 of this Act falls to be determined, shall affect the application of subsection (7) of that section.

Interpretation

15 Interpretation of Part I.

- (1) In this Part of this Act—
- “child” means, where the expression is not otherwise defined, a person under the age of eighteen years;

“contact order” has the meaning given by section 11(2)(d) of this Act; “parent”, in relation to any person, means, subject to Part IV of the

^{M6} Adoption (Scotland) Act 1978 and sections 27 to 30 of the ^{M7} Human Fertilisation and Embryology Act 1990 and any regulations made under subsection (9) of the said section 30, someone, of whatever age, who is that person’s genetic father or mother; “parental responsibilities” has the meaning given by section 1(3) of this Act;

“parental rights” has the meaning given by section 2(4) of this Act; “residence order” has the meaning given by section 11(2)(c) of this Act; “specific issue order” has the meaning given by section 11(2)(e) of this Act; and

“transaction” has the meaning given by section 9 of the ^{M8} Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991 (except that, for the purposes of subsection (5) (b) below, paragraph (d) of the definition in question shall be disregarded).

(2) No provision in this Part of this Act shall affect any legal proceedings commenced, or any application made to a court, before that provision comes into effect; except that where, before section 11 of this Act comes into force, there has been final decree in a cause in which, as respects a child, an order for custody or access, or an order which is analogous to any such order as is mentioned in subsection (2) of that section, has been made, any application on or after the date on which the section does come into force for variation or recall of the order shall proceed as if the order had been made under that section.

(3) In subsection (2) above, the reference to final decree is to a decree or interlocutor which, taken by itself or along with previous interlocutors, disposes of the whole subject matter of the cause.

(4) Any reference in this Part of this Act to a person—

- (a) having parental rights or responsibilities;
- (b) acting as a legal representative; or
- (c) being appointed a guardian, is to a natural person only.

(5) Any reference in this Part of this Act to a person acting as the legal representative of a child is a reference to that person, in the interests of the child—

- (a) administering any property belonging to the child; and
- (b) acting in, or giving consent to, any transaction where the child is incapable of so acting or consenting on his own behalf.

(6) Where a child has legal capacity to sue, or to defend, in any civil proceedings, he may nevertheless consent to be represented in those proceedings by any person who, had the child lacked that capacity, would have had the responsibility to act as his legal representative.

PART II

PROMOTION OF CHILDREN’S WELFARE BY LOCAL AUTHORITIES AND BY CHILDREN’S HEARINGS ETC.

CHAPTER 1

SUPPORT FOR CHILDREN AND THEIR FAMILIES

Introductory

16 Welfare of child and consideration of his views.

(1) Where under or by virtue of this Part of this Act, a children’s hearing decide, or a court determines, any matter with respect to a child the welfare of that child throughout his childhood shall be their or its paramount consideration.

(2) In the circumstances mentioned in subsection (4) below, a children’s hearing or as the case may be the sheriff, taking account of the age and maturity of the child concerned, shall so far as practicable—

- (a) give him an opportunity to indicate whether he wishes to express his views;
- (b) if he does so wish, give him an opportunity to express them; and
- (c) have regard to such views as he may express;

and without prejudice to the generality of this subsection a child twelve years of age or more shall be presumed to be of sufficient age and maturity to form a view.

(3) In the circumstances mentioned in subsection (4)(a)(i) or (ii) or (b) of this section, no requirement or order so mentioned shall be made with respect to the child concerned unless the children’s hearing consider, or as the

case may be the sheriff considers, that it would be better for the child that the requirement or order be made than that none should be made at all.

(4) The circumstances to which subsection (2) above refers are that— (a) the children’s hearing—

(i) are considering whether to make, or are reviewing, a supervision requirement;

(ii) are considering whether to grant a warrant under subsection (1) of section 66, or subsection (4) or (7) of section 69, of this Act or to provide under subsection (5) of the said section 66 for the continuation of a warrant;

(iii) are engaged in providing advice under section 60(10) of this Act; or

(iv) are drawing up a report under section 73(13) of this Act; (b) the sheriff is considering—

(i) whether to make, vary or discharge a parental responsibilities order, a child assessment order or an exclusion order;

(ii) whether to vary or discharge a child protection order; (iia) whether to grant a warrant under section 66 of this Act; or

(iii) on appeal, whether to make such substitution as is mentioned in section 51(5)(c)(iii) of this Act; or

(c) the sheriff is otherwise disposing of an appeal against a decision of a children’s hearing.

(5) If, for the purpose of protecting members of the public from serious harm (whether or not physical harm)—

(a) a children’s hearing consider it necessary to make a decision under or by virtue of this Part of this Act which (but for this paragraph) would not be consistent with their affording paramountcy to the consideration mentioned in subsection (1) above, they may make that decision; or

(b) a court considers it necessary to make a determination under or by virtue of Chapters 1 to 3 of this Part of this Act which (but for this paragraph) would not be consistent with its affording such paramountcy, it may make that determination.

17 Duty of local authority to child looked after by them.

(1) Where a child is looked after by a local authority they shall, in such manner as the Secretary of State may prescribe—

(a) safeguard and promote his welfare (which shall, in the exercise of their duty to him be their paramount concern);

(b) make such use of services available for children cared for by their own parents as appear to the authority reasonable in his case; and

(c) take such steps to promote, on a regular basis, personal relations and direct contact between the child and any person with parental responsibilities in relation to him as appear to them to be, having regard to their duty to him under paragraph (a) above, both practicable and appropriate.

(2) The duty under paragraph (a) of subsection (1) above includes, without prejudice to that paragraph’s generality, the duty of providing advice and assistance with a view to preparing the child for when he is no longer looked after by a local authority.

(3) Before making any decision with respect to a child whom they are looking after, or proposing to look after, a local authority shall, so far as is reasonably practicable, ascertain the views of—

(a) the child;

(b) his parents;

(c) any person who is not a parent of his but who has parental rights in relation to him; and

(d) any other person whose views the authority consider to be relevant, regarding the matter to be decided.

(4) In making any such decision a local authority shall have regard so far as practicable—

(a) to the views (if he wishes to express them) of the child concerned, taking account of his age and maturity;

(b) to such views of any person mentioned in subsection (3)(b) to (d) above as they have been able to ascertain; and

(c) to the child’s religious persuasion, racial origin and cultural and linguistic background.

(5) If, for the purpose of protecting members of the public from serious harm (whether or not physical harm) a local authority consider it necessary to exercise, in a manner which (but for this paragraph) would not be consistent with their duties under this section, their powers with respect to a child whom they are looking after, they may do so.

(6) Any reference in this Chapter of this Part to a child who is “looked after” by a local authority, is to a child—

(a) for whom they are providing accommodation under section 25 of this Act;

(b) who is subject to a supervision requirement and in respect of whom they are the relevant local authority;

(c) who is subject to an order made, or authorisation or warrant granted, by virtue of Chapter 2, 3 or 4 of this Part of this Act, being an order, authorisation or warrant in accordance with which they have responsibilities as respects the child; or

(d) who is subject to an order in accordance with which, by virtue of regulations made under section 33(1) of this Act, they have such responsibilities.

(7) Regulations made by the Secretary of State under subsection (1) above may, without prejudice to the generality of that subsection, include—

(a) provision as to the circumstances in which the child may be cared for by the child's own parents; and

(b) procedures which shall be followed in the event of the child's death.

18 Duty of persons with parental responsibilities to notify change of address to local authority looking after child.

(1) Where a child is being looked after by a local authority, each natural person who has parental responsibilities in relation to the child shall, without unreasonable delay, inform that authority whenever the person changes his address.

(2) A person who knowingly fails to comply with the requirement imposed by subsection (1) above shall be liable on summary conviction to a fine of level 1 on the standard scale; but in any proceedings under this section it shall be a defence that—

(a) the change was to the same address as that to which another person who at that time had parental responsibilities in relation to the child was changing; and

(b) the accused had reasonable cause to believe that the other person had informed the authority of the change of address of them both.

Provision of services

19 Local authority plans for services for children.

(1) Within such period after the coming into force of this section as the Secretary of State may direct, each local authority shall prepare and publish a plan for the provision of relevant services for or in respect of children in their area.

(2) References to "relevant services" in this section are to services provided by a local authority under or by virtue of—

(a) this Part of this Act; or

(b) any of the enactments mentioned in section 5(1B)(a) to (o) of the ^{M9} Social Work (Scotland) Act 1968 (enactments in respect of which Secretary of State may issue directions to local authorities as to the exercise of their functions).

(3) A local authority shall from time to time review the plan prepared by them under subsection (1) above (as modified, or last substituted, under this subsection) and may, having regard to that review, prepare and publish—

(a) modifications (or as the case may be further modifications) to the plan reviewed; or

(b) a plan in substitution for that plan.

(4) The Secretary of State may, subject to subsection (5) below, issue directions as to the carrying out by a local authority of their functions under subsection (3) above.

(5) In preparing any plan, or carrying out any review, under this section a local authority shall consult—

(a) every Health Board and National Health Service trust providing services under the ^{M10} National Health Service (Scotland) Act 1978 in the area of the authority;

(b) such voluntary organisations as appear to the authority—

(i) to represent the interests of persons who use or are likely to use relevant services in that area; or

(ii) to provide services in that area which, were they to be provided by the authority, might be categorised as relevant services;

(c) the Principal Reporter appointed under section 127 of the ^{M11} Local Government etc. (Scotland) Act 1994;

(d) the chairman of the children's panel for that area;

(e) such housing associations, voluntary housing agencies and other bodies as appear to the authority to provide housing in that area; and

(f) such other persons as the Secretary of State may direct.

20 Publication of information about services for children.

(1) A local authority shall, within such period after the coming into force of this section as the Secretary of State may direct, and thereafter from time to time, prepare and publish information—

(a) about relevant services which are provided by them for or in respect of children (including, without prejudice to that generality, services for or in respect of disabled children or children otherwise affected by disability) in their area or by any other local authority for those children; and

(b) where they consider it appropriate, about services which are provided by voluntary organisations and by other persons for those children, being services which the authority have power to provide and which, were they to do so, they would provide as relevant services.

(2) In subsection (1) above, “relevant services” has the same meaning as in section 19 of this Act.

21 Co-operation between authorities.

(1) Where it appears to a local authority that an appropriate person could, by doing certain things, help in the exercise of any of their functions under this Part of this Act, they may, specifying what those things are, request the help of that person.

(2) For the purposes of subsection (1) above, persons who are appropriate are—

(a) any other local authority;

(b) a health board constituted under section 2 of the ^{M12} National Health Service (Scotland) Act 1978;

(c) a national health service trust established under section 12A of that Act; and

(d) any person authorised by the Secretary of State for the purposes of this section; and an appropriate person receiving such a request shall comply with it provided that it is compatible with their own statutory or other duties and obligations and (in the case of a person not a natural person) does not unduly prejudice the discharge of any of their functions.

22 Promotion of welfare of children in need.

(1) A local authority shall—

(a) safeguard and promote the welfare of children in their area who are in need;

and

(b) so far as is consistent with that duty, promote the upbringing of such children by their families, by providing a range and level of services appropriate to the children’s needs.

(2) In providing services under subsection (1) above, a local authority shall have regard so far as practicable to each child’s religious persuasion, racial origin and cultural and linguistic background.

(3) Without prejudice to the generality of subsection (1) above—

(a) a service may be provided under that subsection—

(i) for a particular child;

(ii) if provided with a view to safeguarding or promoting his welfare, for his family; or

(iii) if provided with such a view, for any other member of his family; and

(b) the services mentioned in that subsection may include giving assistance in kind or, in exceptional circumstances, in cash.

(4) Assistance such as is mentioned in subsection (3)(b) above may be given unconditionally or subject to conditions as to the repayment, in whole or in part, of it or of its value; but before giving it, or imposing such conditions, the local authority shall have regard to the means of the child concerned and of his parents and no condition shall require repayment by a person at any time when in receipt of—

(a) income support or [^{F2} working families’ tax credit] payable under the ^{M13} Social Security Contributions and Benefits Act 1992; or

(b) an income-based jobseeker’s allowance payable under the ^{M14} Jobseekers Act 1995.

23 Children affected by disability.

(1) Without prejudice to the generality of subsection (1) of section 22 of this Act, services provided by a local authority under that subsection shall be designed—

(a) to minimise the effect on any—

(i) disabled child who is within the authority’s area, of his disability; and (ii) child who is within that area and is affected adversely by the disability of any other person in his family, of that other person’s disability; and

(b) to give those children the opportunity to lead lives which are as normal as possible.

(2) For the purposes of this Chapter of this Part a person is disabled if he is chronically sick or disabled or suffers from mental disorder (within the meaning of the ^{M15} Mental Health (Scotland) Act 1984).

(3) Where requested to do so by a child's parent or guardian a local authority shall, for the purpose of facilitating the discharge of such duties as the authority may have under section 22(1) of this Act (whether or not by virtue of subsection (1) above) as respects the child, carry out an assessment of the child, or of any other person in the child's family, to determine the needs of the child in so far as attributable to his disability or to that of the other person.

(4) In determining the needs of a child under subsection (3) above, the local authority shall take account—

(a) where it appears to them that a person ("the carer") provides a substantial amount of care on a regular basis for the child, or for another person in the child's family who is being assessed under that subsection, of such care as is being so provided; and

(b) in so far as it is reasonable and practicable to do so, of—

(i) the views of the parent or guardian of the child, and the child; and

(ii) the views of the carer,

provided that the parent, guardian, child or carer in question has a wish, or as the case may be, a capacity, to express a view.

24 Assessment of ability of carers to provide care for disabled children.

(1) Subject to subsection (2) below, a person ("the carer") who provides, or intends to provide, a substantial amount of care on a regular basis for a disabled child may, whether or not the carer is a child, request a local authority to make an assessment ("the carer's assessment") of the carer's ability to provide or to continue to provide such care for the child.

(1A) The local authority to whom the request is made shall—

(a) comply with the request where it appears to them that the child, or another person in the child's family, is a person for whom they must or may provide services under section 22(1) of this Act; and

(b) if they then or subsequently make an assessment under section 23(3) of this Act to determine the needs of the child, have regard to the results of the carer's assessment—

(i) in the assessment of the child; and

(ii) in making a decision as to the discharge by them of any duty they may have as respects the child under section 2(1) of the Chronically Sick and Disabled Persons Act 1970 (c.44) or under section 22(1) of this Act.

(2) No request may be made under subsection (1) above by a person who provides or will provide the care in question—

(a) under or by virtue of a contract of employment or other contract; or

(b) as a volunteer for a voluntary organisation.

(3) Where an assessment of a carer's ability to continue to provide, or as the case may be to provide, care for a child is carried out under subsection (1) above, there shall, as respects the child, be no requirement under

section 8 of the ^{M16} Disabled Persons (Services, Consultation and Representation) Act 1986 (carer's ability to continue to provide care to be considered in any decision as respects provision of certain services for disabled persons) to have regard to that ability.

(4) In this section "person" means a natural person.

24A Duty of local authority to provide information to carer of disabled child

Where it appears to a local authority both that—

(a) a child is a disabled child for whom they must or may provide services under section 22(1) of this Act; and

(b) a person ("the carer") provides, or intends to provide, a substantial amount of care on a regular basis for the child,

the local authority shall notify the carer that he may be entitled under section 24(1) of this Act to request an assessment of his ability to provide, or to continue to provide, care for the child.

25 Provision of accommodation for children, etc.

(1) A local authority shall provide accommodation for any child who, residing or having been found within their area, appears to them to require such provision because—

(a) no-one has parental responsibility for him;

(b) he is lost or abandoned; or

(c) the person who has been caring for him is prevented, whether or not permanently and for whatever reason, from providing him with suitable accommodation or care.

(2) Without prejudice to subsection (1) above, a local authority may provide accommodation for any child within their area if they consider that to do so would safeguard or promote his welfare.

(3) A local authority may provide accommodation for any person within their area who is at least eighteen years of age but not yet twenty-one, if they consider that to do so would safeguard or promote his welfare.

(4) A local authority providing accommodation under subsection (1) above for a child who is ordinarily resident in the area of another local authority shall notify the other authority, in writing, that such provision is being made; and the other authority may at any time take over the provision of accommodation for the child.

(5) Before providing a child with accommodation under this section, a local authority shall have regard, so far as practicable, to his views (if he wishes to express them), taking account of his age and maturity; and without prejudice to the generality of this subsection a child twelve years of age or more shall be presumed to be of sufficient age and maturity to form a view.

(6) Subject to subsection (7) below—

(a) a local authority shall not provide accommodation under this section for a child if any person who—

(i) has parental responsibilities in relation to him and the parental rights mentioned in section 2(1)(a) and (b) of this Act; and

(ii) is willing and able either to provide, or to arrange to have provided, accommodation for him, objects; and

(b) any such person may at any time remove the child from accommodation which has been provided by the local authority under this section.

(7) Paragraph (a) of subsection (6) above does not apply—

(a) as respects any child who, being at least sixteen years of age, agrees to be provided with accommodation under this section; or

(b) where a residence order has been made in favour of one or more persons and that person has, or as the case may be those persons have, agreed that the child should be looked after in accommodation provided by, or on behalf of, the local authority;

and paragraph (b) of that subsection does not apply where accommodation has been provided for a continuous period of at least six months (whether by a single local authority or, by virtue of subsection (4) above, by more than one local authority), unless the person removing the child has given the local authority for the time being making such provision at least fourteen days' notice in writing of his intention to remove the child.

(8) In this Part of this Act, accommodation means, except where the context otherwise requires, accommodation provided for a continuous period of more than twenty-four hours.

26 Manner of provision of accommodation to child looked after by local authority.

(1) A local authority may provide accommodation for a child looked after by them by— (a) placing him with—

(i) a family (other than such family as is mentioned in paragraph (a) or

(b) of the definition of that expression in section 93(1) of this Act);

(ii) a relative of his; or

(iii) any other suitable person,

on such terms as to payment, by the authority or otherwise, as the authority may determine;

(b) maintaining him in a residential establishment; or

(c) making such other arrangements as appear to them to be appropriate, including (without prejudice to the generality of this paragraph) making use of such services as are referred to in section 17(1)(b) of this Act.

(2) A local authority may arrange for a child whom they are looking after—

(a) to be placed, under subsection (1)(a) above, with a person in England and Wales or in Northern Ireland; or

(b) to be maintained in any accommodation in which—

(i) a local authority in England and Wales could maintain him by virtue of section 23(2)(b) to (e) of the

^{M17}

Children Act 1989; or

(ii) an authority within the meaning of the ^{M18} Children (Northern Ireland) Order 1995 could maintain him by virtue of Article 27(2)(b) to (e) of that Order.

27 Day care for pre-school and other children.

(1) Each local authority shall provide such day care for children in need within their area who—

(a) are aged five or under; and

(b) have not yet commenced attendance at a school,

as is appropriate; and they may provide such day care for children within their area who satisfy the conditions mentioned in paragraphs (a) and (b) but are not in need.

(2) A local authority may provide facilities (including training, advice, guidance and counselling) for those—

(a) caring for children in day care; or

(b) who at any time accompany such children while they are in day care.

(3) Each local authority shall provide for children in need within their area who are in attendance at a school such care—

- (a) outside school hours; or
- (b) during school holidays,

as is appropriate; and they may provide such care for children within their area who are in such attendance but are not in need.

(4) In this section—

“day care” means any form of care provided for children during the day, whether or not it is provided on a regular basis; and

“school” has the meaning given by section 135(1) of the ^{M19} Education (Scotland) Act 1980.

28 Removal of power to arrange for emigration of children.

Section 23 of the ^{M20} Social Work (Scotland) Act 1968 (which provides a power for local authorities and voluntary associations, with the consent of the Secretary of State, to make arrangements for the emigration of children in their care) shall cease to have effect.

Advice and assistance for young persons formerly looked after by local authorities

29 After-care.

(1) A local authority shall, unless they are satisfied that his welfare does not require it, advise, guide and assist any person in their area over school age but not yet nineteen years of age who, at the time when he ceased to be of school age or at any subsequent time was, but who is no longer, looked after by a local authority.

(2) If a person within the area of a local authority is at least nineteen, but is less than twenty-one, years of age and is otherwise a person such as is described in subsection (1) above, he may by application to the authority request that they provide him with advice, guidance and assistance; and they may, unless they are satisfied that his welfare does not require it, grant that application.

(3) Assistance given under subsection (1) or (2) above may include assistance in kind or in cash.

(4) Where a person—

(a) over school age ceases to be looked after by a local authority; or

(b) described in subsection (1) above is being provided with advice, guidance or assistance by a local authority, they shall, if he proposes to reside in the area of another local authority, inform that other local authority accordingly provided that he consents to their doing so.

30 Financial assistance towards expenses of education or training and removal of power to guarantee indentures etc.

(1) Without prejudice to section 12 of the ^{M21} Social Work (Scotland) Act 1968 (general social welfare services of local authorities), a local authority may make—

(a) grants to any relevant person in their area to enable him to meet expenses connected with his receiving education or training; and

(b) contributions to the accommodation and maintenance of any such person in any place near where he may be—

(i) employed, or seeking employment; or

(ii) receiving education or training.

(2) Subject to subsection (3) below, a person is a relevant person for the purposes of subsection (1) above if—

(a) he is over school age but not yet twenty-one years of age; and

(b) at the time when he ceased to be of school age or at any subsequent time he was, but he is no longer, looked after by a local authority.

(3) A local authority making grants under paragraph (a), or contributions under paragraph (b)(ii), of subsection (1) above to a person may continue to make them, though he has in the meantime attained the age of twenty-one years, until he completes the course of education or training in question; but if, after he has attained that age, the course is interrupted by any circumstances they may only so continue if he resumes the course as soon as is practicable.

(4) Section 25 of the Social Work (Scotland) Act 1968 (which empowers a local authority to undertake obligations by way of guarantee under any indentures or other deed of apprenticeship or articles of clerkship entered into by a person in their care or under supplemental deeds or articles) shall cease to have effect.

Miscellaneous and General

31 Review of case of child looked after by local authority.

(1) Without prejudice to their duty under section 17(1)(a) of this Act, it shall be the duty of a local authority who are looking after a child to review his case at such intervals as may be prescribed by the Secretary of State.

(2) The Secretary of State may prescribe—

- (a) different intervals in respect of the first such review and in respect of subsequent reviews;
- (b) the manner in which cases are to be reviewed under this section;
- (c) the considerations to which the local authority are to have regard in reviewing cases under this section.

32 Removal of child from residential establishment.

A local authority, notwithstanding any agreement made in connection with the placing of a child in a residential establishment under this Chapter, or Chapter 4, of this Part of this Act by them—

- (a) may, at any time; and
- (b) shall, if requested to do so by the person responsible for the establishment, remove a child so placed.

33 Effect of orders etc. made in different parts of the United Kingdom.

(1) The Secretary of State may make regulations providing for a prescribed order which is made by a court in England and Wales or in Northern Ireland, if that order appears to him to correspond generally to an order of a kind which may be made under this Part of this Act or to a supervision requirement, to have effect in prescribed circumstances and for prescribed purposes of the law of Scotland as if it were an order of that kind or, as the case may be, as if it were a supervision requirement.

(2) The Secretary of State may make regulations providing—

(a) for a prescribed order made under this Part of this Act by a court in Scotland;

or

(b) for a supervision requirement,

if that order or requirement appears to him to correspond generally to an order of a kind which may be made under any provision of law in force in England and Wales or in Northern Ireland, to have effect in prescribed circumstances and for prescribed purposes of the law of England and Wales, or as the case may be of Northern Ireland, as if it were an order of that kind.

(3) Regulations under subsection (1) or (2)(a) above may provide for the order given effect for prescribed purposes to cease to have effect for those purposes, or for the purposes of the law of the place where the order was made, if prescribed conditions are satisfied.

(4) Where a child who is subject to a supervision requirement is lawfully taken to live in England and Wales or in Northern Ireland, the requirement shall cease to have effect if prescribed conditions are satisfied.

(5) Regulations under this section may modify any provision of—

(a) the ^{M22} Social Work (Scotland) Act 1968 or this Act in any application which the Acts may respectively have, by virtue of the regulations, in relation to an order made otherwise than in Scotland;

(b) the ^{M23} Children Act 1989 or the ^{M24} Children and Young Persons Act 1969 ^{F6} [or sections 63 to 67 of and Schedules 6 and 7 to the Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000] in any application which those Acts may respectively have, by virtue of the regulations, in relation to an order prescribed under subsection (2)(a) above or to a supervision requirement; or

(c) the ^{M25} Children (Northern Ireland) Order 1995 or the ^{M26} Children and Young Persons Act (Northern Ireland) 1968 in any application which they may respectively have, by virtue of the regulations, in relation to an order so prescribed or to a supervision requirement.

35 Welfare of children in accommodation provided for purposes of school attendance.

After section 125 of the ^{M27} Education (Scotland) Act 1980 there shall be inserted—

“ Children and young persons in accommodation

125A Welfare of children and young persons in accommodation provided for purposes of school attendance.

Where, for the purposes of his being in attendance at a school, a child or young person is provided with residential accommodation, in a place in or outwith that school, by—

- (a) an education authority, the board of management of a self-governing school or the managers of a grant-aided or independent school; or
- (b) by any other person in pursuance of arrangements made by any such authority, board of management or managers,

the authority, board of management or managers in question shall have the duty to safeguard and promote the welfare of the child or young person while he is so accommodated; and the powers of inspection exercisable by virtue of section 66(1) of this Act shall include the power to inspect the place to determine whether his welfare is adequately safeguarded and promoted there.”.

36 Welfare of certain children in hospitals and nursing homes etc.

(1) Where a child is provided with residential accommodation by a person mentioned in subsection (3) below and it appears to the person that the child either—

(a) has had no parental contact for a continuous period of three months or more; or (b) is likely to have no parental contact for a period which, taken with any immediately preceding period in which the child has had no such contact, will constitute a continuous period of three months or more, the person shall (whether or not the child has been, or will be, so accommodated throughout the continuous period) so notify the local authority in whose area the accommodation is provided.

(2) A local authority receiving notification under subsection (1) above shall—

(a) take such steps as are reasonably practicable to enable them to determine whether the child’s welfare is adequately safeguarded and promoted while he is so accommodated; and

(b) consider the extent to which (if at all) they should exercise any of their functions under this Act with respect to the child.

(3) The persons are—

(a) any health board constituted under section 2 of the ^{M28} National Health Service (Scotland) Act 1978;

(b) any national health service trust established under section 12A of that Act;

(c) any person carrying on—

(i) a private hospital registered under Part IV of the ^{M29} Mental Health ^{F8} (Scotland) Act 1984;

(ii) and

(d) any person providing a care home service (as defined by section 2(3) of the Regulation of Care (Scotland) Act 2001 (asp 8)).

(4) For the purposes of subsection (1) above, a child has parental contact only when in the presence of a person having parental responsibilities in relation to him.

(5) A person duly authorised by a local authority may in the area of that authority, at all reasonable times, enter for the purposes of subsection (2) above or of determining whether there has been compliance with subsection (1) above any such place as is mentioned in sub-paragraph (i) or (ii) of subsection (3)(c) above and may for those purposes inspect any records or registers relating to that place; and subsections (2A) to (2D) and

(4) of section 6 of the ^{M30} Social Work (Scotland) Act 1968 (exercise of powers of entry and inspection) shall apply in respect of a person so authorised as they apply in respect of a person duly authorised under subsection (1) of that section.

38 Short-term refuges for children at risk of harm.

(1) Where a child appears—

(a) to a local authority to be at risk of harm, they may at the child’s request—

(i) provide him with refuge in a residential establishment both controlled or managed by them and designated by them for the purposes of this paragraph; or

(ii) arrange for a person whose household is approved by virtue of section 5(3)(b) of the ^{M31} Social Work (Scotland) Act 1968 (provision for securing that persons are not placed in any household unless the household has prescribed approval) and is designated by them for the purposes of this paragraph, to provide him with refuge in that household, for a period which does not exceed the relevant period;

(b) to a person who ^{F11} [provides a care home service (as defined by section 2(3) of the Regulation of Care (Scotland) Act 2001 (asp 8))], or to any person for the time being employed in the management of ^{F12} [the accommodation in question], to be at risk of harm, the person to whom the child so appears may at the child’s request provide him with refuge, for a period which does not exceed the relevant period, in the ^{F13} [accommodation] but shall do so only if and to the extent that the local authority within whose area the ^{F13} [accommodation] is situated have given their approval to the use of the ^{F13} [accommodation] (or a part of the ^{F13} [accommodation]) for the purposes of this paragraph.

(2) The Secretary of State may by regulations make provision as to—

- (a) designation, for the purposes of paragraph (a) of subsection (1) above, of establishments and households;
 - (b) application for, the giving of and the withdrawal of, approval under paragraph (b) of subsection (1) above;
 - (c) requirements (if any) which must be complied with while any such approval remains in force;
 - (d) the performance by a person mentioned in the said paragraph (b) of anything to be done by him under that paragraph;
 - (e) the performance by a local authority of their functions under this section; and
 - (f) the giving, to such persons or classes of person as may be specified in the regulations, of notice as to the whereabouts of a child provided with refuge under this section, and regulations made under this subsection may include such incidental and supplementary provisions as he thinks fit.
- (3) While a child is being provided with refuge under, and in accordance with regulations made under, this section, none of the enactments mentioned in subsection (4) below shall apply in relation to him unless the commencement of the period of refuge has followed within two days of the termination of a prior period of refuge so provided to him by any person.
- (4) The enactments are—
- (a) section 89 of this Act and, so far as it applies in relation to anything done in Scotland, section 83 of this Act; and
 - (b) section 32(3) of the ^{M32} Children and Young Persons Act 1969 (compelling, persuading, inciting or assisting any person to be absent from detention etc.), so far as it applies in relation to anything done in Scotland.
- (5) References in this section to the relevant period shall be construed as references either to a period which does not exceed seven days or, in such exceptional circumstances as the Secretary of State may prescribe, to a period which does not exceed fourteen days.
- (6) A child who is provided with refuge for a period by virtue of such arrangements as are mentioned in subsection (1)(a) above shall not be regarded as a foster child for the purposes of the ^{M33} Foster Children (Scotland) Act 1984 by reason only of such provision.

CHAPTER 2

CHILDREN'S HEARINGS

Constitution of children's hearings

39 Formation of children's panel and children's hearings.

- (1) For every local government area there shall be a children's panel for the purposes of this Act, and any other enactment conferring powers on a children's hearing (or on such a panel).
- (2) Schedule 1 to this Act shall have effect with respect to the recruitment, appointment, training and expenses of members of a children's panel and the establishment of Children's Panel Advisory Committees and joint advisory committees.
- (3) Sittings of members of the children's panel (to be known as "children's hearings") shall be constituted from the panel in accordance with subsection (5) below.
- (4) A children's hearing shall be constituted for the performance of the functions given to such a hearing by or by virtue of—
 - (a) this Act; or
 - (b) any other enactment conferring powers on a children's hearing.
- (5) A children's hearing shall consist of three members, one of whom shall act as chairman; and shall not consist solely of male, or solely of female, members.

Qualifications, employment and duties of reporters

40 Qualification and employment of reporters.

- (1) The qualifications of a reporter shall be such as the Secretary of State may prescribe.
- (2) A reporter shall not, without the consent of the Scottish Children's Reporter Administration, be employed by a local authority.
- (3) The Secretary of State may make regulations in relation to the functions of any reporter under this Act and the ^{M34} Criminal Procedure (Scotland) Act 1975.

- F14
- (4) The Secretary of State may—
- (a) by regulations empower a reporter, whether or not he is an advocate or solicitor, to conduct before a sheriff any proceedings which under this Chapter or Chapter 3 of this Part of this Act are heard by the sheriff;
 - (b) prescribe such requirements as they think fit as to qualifications, training or experience necessary for a reporter to be so empowered.
- (5) In this section, “reporter” means—
- (a) the Principal Reporter; or
 - (b) any officer of the Scottish Children’s Reporter Administration to whom there is delegated, under section 131(1) of the ^{M35} Local Government etc. (Scotland) Act 1994, any of the functions which the Principal Reporter has under this or any other enactment.

Safeguards for children

41 Safeguarding child’s interests in proceedings.

- (1) Subject to subsection (2) below, in any proceedings under this Chapter or Chapter 3 of this Part of this Act either at a children’s hearing or before the sheriff, the hearing or, as the case may be, the sheriff—
- (a) shall consider if it is necessary to appoint a person to safeguard the interests of the child in the proceedings; and
 - (b) if they, or he, so consider, shall make such an appointment, on such terms and conditions as appear appropriate.
- (2) Subsection (1) above shall not apply in relation to proceedings under section 57 of this Act.
- (3) Where a children’s hearing make an appointment under subsection (1)(b) above, they shall state the reasons for their decision to make that appointment.
- (4) The expenses of a person appointed under subsection (1) above shall—
- (a) in so far as reasonably incurred by him in safeguarding the interests of the child in the proceedings, and
 - (b) except in so far as otherwise defrayed in terms of regulations made under section 101 of this Act, be borne by the local authority—
- (i) for whose area the children’s panel from which the relevant children’s hearing has been constituted is formed;
 - (ii) where there is no relevant children’s hearing, within whose area the child resides.
- (5) For the purposes of subsection (4) above, “relevant children’s hearing” means, in the case of proceedings—
- (a) at before a children’s hearing, that hearing;
 - (b) under section 68 of this Act, the children’s hearing who have directed the application;
 - (c) on an appeal under section 51 of this Act, the children’s hearing whose decision is being appealed against.

Conduct of proceedings at and in connection with children’s hearing

42 Power of Secretary of State to make rules governing procedure at children’s hearing etc.

- (1) Subject to the following provisions of this Act, the Secretary of State may make rules for constituting and arranging children’s hearings and other meetings of members of the children’s panel and for regulating their procedure.
- (2) Without prejudice to the generality of subsection (1) above, rules under that subsection may make provision with respect to—
- (a) the conduct of, and matters which shall or may be determined by, a business meeting arranged under section 64 of this Act;
 - (b) notification of the time and place of a children’s hearing to the child and any relevant person in relation to the child and to such other persons as may be prescribed;
 - (c) how the grounds for referring the case to a children’s hearing under section 65(1) of this Act are to be stated, and the right of the child and any such relevant person to dispute those grounds;
 - (d) the making available by the Principal Reporter, subject to such conditions as may be specified in the rules, of reports or information received by him to—
- (i) members of the children’s hearing; (ii) the child concerned;
 - (iii) any relevant person; and
 - (iv) any other person or class of persons so specified;
- (e) the procedure in relation to the disposal of matters arising under section 41(1) of this Act;

- (f) the functions of any person appointed by a children's hearing under section 41(1) of this Act and any right of that person to information relating to the proceedings in question;
- (g) the recording in writing of any statement given under section 41(3) of this Act;
- (h) the right to appeal to the sheriff under section 51(1)(a) of this Act against a decision of the children's hearing and notification to such persons as may be prescribed of the proceedings before him;
- (i) the right of the child and of any such relevant person to be represented at a children's hearing;
- (j) the entitlement of the child, of any such relevant person and of any person who acts as the representative of the child or of any such relevant person to the refund of such expenses, incurred by the child or as the case may be the person or representative, as may be prescribed in connection with a children's hearing and with any proceedings arising from the hearing;
- (k) persons whose presence shall be permitted at a children's hearing.

43 Privacy of proceedings at and right to attend children's hearing.

(1) Subject to subsection (3) below, a children's hearing shall be conducted in private, and, subject to any rules made under section 42 of this Act, no person other than a person whose presence is necessary for the proper consideration of the case which is being heard, or whose presence is permitted by the chairman, shall be present.

(2) The chairman shall take all reasonable steps to ensure that the number of persons present at a children's hearing at any one time is kept to a minimum.

(3) The following persons have the right to attend a children's hearing—

(a) a member of the Council on Tribunals, or of the Scottish Committee of that Council, in his capacity as such; and

(b) subject to subsection (4) below, *abona fide* representative of a newspaper or news agency.

(4) A children's hearing may exclude a person described in subsection (3)(b) above from any part or parts of the hearing where, and for so long as, they are satisfied that—

(a) it is necessary to do so, in the interests of the child, in order to obtain the child's views in relation to the case before the hearing; or

(b) the presence of that person is causing, or is likely to cause, significant distress to the child.

(5) Where a children's hearing have exercised the power conferred by subsection (4) above to exclude a person, the chairman may, after that exclusion has ended, explain to the person the substance of what has taken place in his absence.

44 Prohibition of publication of proceedings at children's hearing.

(1) No person shall publish any matter in respect of proceedings at a children's hearing, or before a sheriff on an application under section 57, section 60(7), section 65(7) or (9), section 76(1) or section 85(1) of this Act, or on any appeal under this Part of this Act, which is intended to, or is likely to, identify—

(a) any child concerned in the proceedings or appeal; or

(b) an address or school as being that of any such child.

(2) Any person who contravenes subsection (1) above shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 4 on the standard scale in respect of each such contravention.

(3) It shall be a defence in proceedings for an offence under this section for the accused to prove that he did not know, and had no reason to suspect, that the published matter was intended, or was likely, to identify the child or, as the case may be, the address or school.

(4) In this section "to publish" includes, without prejudice to the generality of that expression,—

(a) to publish matter in a programme service, as defined by section 201 of the ^{M36} Broadcasting Act 1990 (definition of programme service); and

(b) to cause matter to be published.

(5) The requirements of subsection (1) above may, in the interests of justice, be dispensed with by—

(a) the sheriff in any proceedings before him;

(b) the Court of Session in any appeal under section 51(11) of this Act; or

(c) the Secretary of State in relation to any proceedings at a children's hearing, to such extent as the sheriff, the Court or the Secretary of State as the case may be considers appropriate.

45 Attendance of child and relevant person at children's hearing.

(1) Where a child has been notified in accordance with rules made under subsection (1) of section 42 of this Act by virtue of subsection (2)(b) of that section that his case has been referred to a children's hearing, he shall—

(a) have the right to attend at all stages of the hearing; and

(b) subject to subsection (2) below, be under an obligation to attend those stages in accordance with the notice.

(2) Without prejudice to subsection (1)(a) above and section 65(4) of this Act, where a children's hearing are satisfied—

(a) in a case concerned with an offence mentioned in [^{F15} Schedule 1 of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995], that the attendance of the child is not necessary for the just hearing of that case; or

(b) in any case, that it would be detrimental to the interests of the child for him to be present at the hearing of his case, they may release the child from the obligation imposed by subsection (1)(b) above.

(3) Subject to subsection (2) above, the Principal Reporter shall be responsible for securing the attendance of the child at the hearing of his case by a children's hearing (and at any subsequent hearing to which the case is continued under section 69(1)(a) of this Act).

(4) On the application of the Principal Reporter, a children's hearing, if satisfied on cause shown that it is necessary for them to do so, may issue, for the purposes of subsection (3) above, a warrant under this subsection to find the child, to keep him in a place of safety and to bring him before a children's hearing.

(5) Where a child has failed to attend a children's hearing in accordance with such notice as is mentioned in subsection (1) above, they may, either on the application of the Principal Reporter or of their own motion, issue a warrant under this subsection, which shall have the same effect as a warrant under subsection (4) above.

(6) A child who has been taken to a place of safety under a warrant granted under this section shall not be kept there after whichever is the earlier of—

(a) the expiry of seven days beginning on the day he was first so taken there; or

(b) the day on which a children's hearing first sit to consider his case in accordance with subsection (7) below.

(7) Where a child has been found in pursuance of a warrant under this section and he cannot immediately be brought before a children's hearing, the Principal Reporter shall, wherever practicable, arrange a children's hearing to sit on the first working day after the child was so found.

(8) Subject to section 46 of this Act, a person who is a relevant person as respects a child shall, where a children's hearing are considering the case of the child—

(a) have the right to attend at all stages of the hearing; and

(b) be obliged to attend at all stages of the hearing unless the hearing are satisfied that it would be unreasonable to require his attendance or that his attendance is unnecessary for the proper consideration of the case.

(9) Any person who fails to attend a hearing which, under subsection (8)(b) above, he is obliged to attend shall be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.

46 Power to exclude relevant person from children's hearing.

(1) Where a children's hearing are considering the case of a child in respect of whom a person is a relevant person, they may exclude that person, or that person and any representative of his, or any such representative, from any part or parts of the hearing for so long as is necessary in the interests of the child, where they are satisfied that— (a) they must do so in order to obtain the views of the child in relation to the case before the hearing; or

(b) the presence of the person or persons in question is causing, or is likely to cause, significant distress to the child.

(2) Where a children's hearing exercise the power conferred by subsection (1) above, the chairman of the hearing shall, after that exclusion has ended, explain to any person who was so excluded the substance of what has taken place in his absence.

47 Presumption and determination of age.

(1) Where a children's hearing has been arranged in respect of any person, the hearing—

(a) shall, at the commencement of the proceedings, make inquiry as to his age and shall proceed with the hearing only if he declares that he is a child or they so determine; and

(b) may, at any time before the conclusion of the proceedings, accept a declaration by the child, or make a fresh determination, as to his age.

(2) The age declared to, or determined by, a children's hearing to be the age of a person brought before them shall, for the purposes of this Part of this Act, be deemed to be the true age of that person.

(3) No decision reached, order continued, warrant granted or requirement imposed by a children's hearing shall be invalidated by any subsequent proof that the age of a person brought before them had not been correctly declared to the hearing or determined by them.

Transfer etc. of cases

48 Transfer of case to another children's hearing.

(1) Where a children's hearing are satisfied, in relation to a case which they are hearing, that it could be better considered by a children's hearing constituted from a children's panel for a different local government area, they may at any time during the course of the hearing request the Principal Reporter to arrange for such other children's hearing to dispose of the case.

(2) Where a case has been transferred in pursuance of subsection (1) above, the grounds of referral accepted or established for the case shall not require to be further accepted or established for the purposes of the children's hearing to which the case has been transferred.

50 Treatment of child's case on remission by court.

(1) Where a court has, under [^{F17} section 49 of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995], remitted a case to a children's hearing for disposal, a certificate signed by the clerk of the court stating that the child or person concerned has pled guilty to, or has been found guilty of, the offence to which the remit relates shall be conclusive evidence for the purposes of the remit that the offence has been committed by the child or person.

(2) Where a court has under [^{F18} subsection (7) of the said section 49] remitted a case to a children's hearing for disposal, the provisions of this Act shall apply to the person concerned as if he were a child.

Appeals

51 Appeal against decision of children's hearing or sheriff.

(1) Subject to subsection (15) below, a child or a relevant person (or relevant persons) or both (or all)—
(a) may, within a period of three weeks beginning with the date of any decision of a children's hearing, appeal to the sheriff against that decision; and

(b) where such an appeal is made, shall be heard by the sheriff.

(2) The Principal Reporter shall, in respect of any appeal under subsection (1) above, ensure that all reports and statements available to the hearing, along with the reports of their proceedings and the reasons for the decision, are lodged with the sheriff clerk.

(3) The sheriff may, on appeal under subsection (1) above, hear evidence from, or on behalf of, the parties in relation to the decision; and, without prejudice to that generality the sheriff may—

(a) examine the Principal Reporter;

(b) examine the authors or compilers of any reports or statements; and

(c) call for any further report which he considers may assist him in deciding the appeal.

(4) Where the sheriff decides that an appeal under this section has failed, he shall confirm the decision of the children's hearing.

(5) Where the sheriff is satisfied that the decision of the children's hearing is not justified in all the circumstances of the case he shall allow the appeal, and—

(a) where the appeal is against a warrant to find and keep or, as the case may be, to keep a child in a place of safety, he shall recall the warrant;

(b) where the child is subject to a supervision requirement containing a condition imposed under section 70(9) of this Act, he shall direct that the condition shall cease to have effect; and

(c) in any case, he may, as he thinks fit—

(i) remit the case with reasons for his decision to the children's hearing for reconsideration of their decision; or

(ii) discharge the child from any further hearing or other proceedings in relation to the grounds for the referral of the case; or

(iii) substitute for the disposal by the children's hearing any requirement which could be imposed by them under section 70 of this Act.

(6) Where a sheriff imposes a requirement under subsection (5)(c)(iii) above, that requirement shall for the purposes of this Act, except of this section, be treated as a disposal by the children's hearing.

(7) Where the sheriff is satisfied that an appeal under subsection (1) above against the decision of a children's hearing arranged under section 73(8) of this Act is frivolous, he may order that no subsequent appeal against a decision to continue (whether with or without any variation) the supervision requirement in question shall lie until the expiration of twelve months beginning with the date of the order.

(8) An appeal under subsection (1) above in respect of the issue of a warrant by a children's hearing shall be disposed of within three days of the lodging of the appeal; and failing such disposal the warrant shall cease to have effect at the end of that period.

(9) Where a child or a relevant person appeals under subsection (1) above against a decision of a children's hearing in relation to a supervision requirement, the child or the relevant person may make application to a children's hearing for the suspension of the requirement appealed against.

(10) It shall be the duty of the Principal Reporter forthwith to arrange a children's hearing to consider the application under subsection (9) above, and that hearing may grant or refuse the application.

(11) Subject to subsections (13) and (15) below, an appeal shall lie by way of stated case either on a point of law or in respect of any irregularity in the conduct of the case—

(a) to the sheriff principal from any decision of the sheriff— (i) on an appeal under subsection (1) of this section; (ii) on an application made under section 65(7) or (9) of this Act; or

(iii) on an application made under section 85(1) of this Act; and

(b) to the Court of Session from any decision of the sheriff such as is mentioned in sub-paragraphs (i) to (iii) of paragraph (a) above and, with leave of the sheriff principal, from any decision of the sheriff principal on an appeal under that paragraph; and the decision of the Court of Session in the matter shall be final.

(12) An appeal under subsection (11) above may be made at the instance of—

(a) the child or any relevant person, either alone or together; or

(b) the Principal Reporter on behalf of the children's hearing.

(13) An application to the sheriff, or as the case may be the sheriff principal, to state a case for the purposes of an appeal under subsection (11)(a) or (b) above shall be made within a period of twenty-eight days beginning with the date of the decision appealed against.

(14) On deciding an appeal under subsection (11) above the sheriff principal or as the case may be the Court of Session shall remit the case to the sheriff for disposal in accordance with such directions as the court may give.

(15) No appeal shall lie under this section in respect of—

(a) a decision of the sheriff on an application under section 57 of this Act; or

(b) a decision of a children's hearing continuing a child protection order under section 59(4) of this Act.

CHAPTER 3

PROTECTION AND SUPERVISION OF CHILDREN

Children requiring compulsory measures of supervision

52 Children requiring compulsory measures of supervision.

(1) The question of whether compulsory measures of supervision are necessary in respect of a child arises if at least one of the conditions mentioned in subsection (2) below is satisfied with respect to him.

(2) The conditions referred to in subsection (1) above are that the child—

(a) is beyond the control of any relevant person;

(b) is falling into bad associations or is exposed to moral danger;

(c) is likely—

(i) to suffer unnecessarily; or

(ii) be impaired seriously in his health or development, due to a lack of parental care;

(d) is a child in respect of whom any of the offences mentioned in [F19 Schedule 1 of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995] (offences against children to which special provisions apply) has been committed;

(e) is, or is likely to become, a member of the same household as a child in respect of whom any of the offences referred to in paragraph (d) above has been committed;

(f) is, or is likely to become, a member of the same household as a person who has committed any of the offences referred in paragraph (d) above;

(g) is, or is likely to become, a member of the same household as a person in respect of whom an offence under [F20 sections 1 to 3 of the Criminal Law (Consolidation)(Scotland) Act 1995] (incest and intercourse with a child by step-parent or person in position of trust) has been committed by a member of that household;

(h) has failed to attend school regularly without reasonable excuse; (i) has committed an offence;

(j) has misused alcohol or any drug, whether or not a controlled drug within the meaning of the M37 Misuse of Drugs Act 1971;

(k) has misused a volatile substance by deliberately inhaling its vapour, other than for medicinal purposes;

(l) is being provided with accommodation by a local authority under section 25, or is the subject of a parental responsibilities order obtained under section 86, of this Act and, in either case, his behaviour is such that special measures are necessary for his adequate supervision in his interest or the interest of others.

(3) In this Part of this Act, “supervision” in relation to compulsory measures of supervision may include measures taken for the protection, guidance, treatment or control of the child.

Preliminary and investigatory measures

53 Provision of information to the Principal Reporter.

(1) Where information is received by a local authority which suggests that compulsory measures of supervision may be necessary in respect of a child, they shall—

(a) cause inquiries to be made into the case unless they are satisfied that such inquiries are unnecessary; and
(b) if it appears to them after such inquiries, or after being satisfied that such inquiries are unnecessary, that such measures may be required in respect of the child, give to the Principal Reporter such information about the child as they have been able to discover.

(2) A person, other than a local authority, who has reasonable cause to believe that compulsory measures of supervision may be necessary in respect of a child—

(a) shall, if he is a constable, give to the Principal Reporter such information about the child as he has been able to discover;

(b) in any other case, may give the Principal Reporter that information.

(3) A constable shall make any report required to be made under paragraph (b) of section 17(1) of the

^{M38} Police (Scotland) Act 1967 (duty to make reports in relation to commission of offences) in relation to a child to the Principal Reporter as well as to the appropriate prosecutor.

(4) Where an application has been made to the sheriff—

(a) by the Principal Reporter in accordance with a direction given by a children’s hearing under section 65(7) or (9) of this Act; or

(b) by any person entitled to make an application under section 85 of this Act, the Principal Reporter may request any prosecutor to supply him with any evidence lawfully obtained in the course of, and held by the prosecutor in connection with, the investigation of a crime or suspected crime, being evidence which may assist the sheriff in determining the application; and, subject to subsection (5) below, it shall be the duty of the prosecutor to comply with such a request.

(5) A prosecutor may refuse to comply with a request issued under subsection (4) above where he reasonably believes that it is necessary to retain the evidence for the purposes of any proceedings in respect of a crime, whether the proceedings have been commenced or are to be commenced by him.

(6) The Lord Advocate may direct that in any specified case or class of cases any evidence lawfully obtained in the course of an investigation of a crime or suspected crime shall be supplied, without the need for a request under subsection (4) above, to the Principal Reporter.

(7) In subsections (3), (4) and (5) above “crime” and “prosecutor” have the same meanings respectively given by ^{F21} [section 307 of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995].

54 Reference to the Principal Reporter by court.

(1) Where in any relevant proceedings it appears to the court that any of the conditions in section 52(2)(a) to (h), (j), (k) or (l) of this Act is satisfied with respect to a child, it may refer the matter to the Principal Reporter, specifying the condition.

(2) In this section “relevant proceedings” means—

(a) an action for divorce or judicial separation or for declarator of marriage, nullity of marriage, parentage or non-parentage;

(b) proceedings relating to parental responsibilities or parental rights within the meaning of Part I of this Act;

(c) proceedings for an adoption order under the ^{M39} Adoption (Scotland) Act 1978 or for an order under section 18 of that Act declaring a child free for adoption; and

(d) proceedings for an offence against section 35 (failure by parent to secure regular attendance by his child at a public school), 41 (failure to comply with attendance order) or 42(3) (failure to permit examination of child) of the ^{M40} Education (Scotland) Act 1980.

(3) Where the court has referred a matter to the Principal Reporter under subsection (1) above, he shall—

(a) make such investigation as he thinks appropriate; and

(b) if he considers that compulsory measures of supervision are necessary, arrange a children’s hearing to consider the case of the child under section 69 of this Act; and subsection (1) of that section shall apply as if the condition specified by the court under subsection (1) above were a ground of referral established in accordance with section 68 of this Act.

55 Child assessment orders.

(1) A sheriff may grant an order under this section for an assessment of the state of a child's health or development, or of the way in which he has been treated (to be known as a "child assessment order"), on the application of a local authority if he is satisfied that—

- (a) the local authority have reasonable cause to suspect that the child in respect of whom the order is sought is being so treated (or neglected) that he is suffering, or is likely to suffer, significant harm;
- (b) such assessment of the child is required in order to establish whether or not there is reasonable cause to believe that the child is so treated (or neglected); and
- (c) such assessment is unlikely to be carried out, or be carried out satisfactorily, unless the order is granted.

(2) Where—

- (a) an application has been made under subsection (1) above; and
- (b) the sheriff considers that the conditions for making a child protection order under section 57 of this Act are satisfied, he shall make such an order under that section as if the application had been duly made by the local authority under that section rather than this section.

(3) A child assessment order shall—

- (a) specify the date on which the assessment is to begin;
- (b) have effect for such period as is specified in the order, not exceeding seven days beginning with the date specified by virtue of paragraph (a) above;
- (c) require any person in a position to produce the child to— (i) produce him to any authorised person;
- (ii) permit that person or any other authorised person to carry out an assessment in accordance with the order; and
- (iii) comply with any other conditions of the order; and
- (d) be carried out by an authorised person in accordance with the terms of the order.

(4) A child assessment order may—

- (a) where necessary, permit the taking of the child concerned to any place for the purposes of the assessment; and
- (b) authorise the child to be kept at that place, or any other place, for such period of time as may be specified in the order.

(5) Where a child assessment order makes provision under subsection (4) above, it shall contain such directions as the sheriff considers appropriate as to the contact which the child shall be allowed to have with any other person while the child is in any place to which he has been taken or in which he is being kept under a child assessment order.

(6) In this section "authorised person" means any officer of the local authority, and any person authorised by the local authority to perform the assessment, or perform any part of it.

56 Initial investigation by the Principal Reporter.

(1) Where the Principal Reporter receives information from any source about a case which may require a children's hearing to be arranged he shall, after making such initial investigation as he thinks necessary, proceed with the case in accordance with subsection (4) or (6) below.

(2) For the purposes of making any initial investigation under subsection (1) above, the Principal Reporter may request from the local authority a report on the child and on such circumstances concerning the child as appear to him to be relevant; and the local authority shall supply the report which may contain such information, from any person whomsoever, as the Principal Reporter thinks, or the local authority think, fit.

(3) A report requested under subsection (2) above may contain information additional to that given by the local authority under section 53 of this Act.

(4) The Principal Reporter may decide, after an initial investigation under subsection (1) above, that a children's hearing does not require to be arranged; and where he so decides—

- (a) he shall inform the child, any relevant person and the person who brought the case to his notice, or any of those persons, that he has so decided; and
- (b) he may, if he considers it appropriate, refer the case to a local authority with a view to their making arrangements for the advice, guidance and assistance of the child and his family in accordance with Chapter 1 of this Part of this Act.

(5) Where the Principal Reporter has decided under subsection (4) above that a children's hearing does not require to be arranged, he shall not at any other time, on the basis solely of the information obtained during the initial investigation referred to in that subsection, arrange a children's hearing under subsection (6) below.

(6) Where it appears to the Principal Reporter that compulsory measures of supervision are necessary in respect of the child, he shall arrange a children's hearing to which he shall refer the case for consideration and determination.

(7) Where the Principal Reporter has arranged a children's hearing in accordance with subsection (6) above, he—

- (a) shall, where he has not previously done so, request a report under subsection (2) above;
- (b) may request from the local authority such information, supplementary or additional to a report requested under subsection (2) above, as he thinks fit; and the local authority shall supply that report, or as the case may be information, and any other information which they consider to be relevant.

Measures for the emergency protection of children

57 Child protection orders.

(1) Where the sheriff, on an application by any person, is satisfied that— (a) there are reasonable grounds to believe that a child—

(i) is being so treated (or neglected) that he is suffering significant harm;

or

(ii) will suffer such harm if he is not removed to and kept in a place of safety, or if he does not remain in the place where he is then being accommodated (whether or not he is resident there); and

(b) an order under this section is necessary to protect that child from such harm (or such further harm), he may make an order under this section (to be known as a "child protection order").

(2) Without prejudice to subsection (1) above, where the sheriff on an application by a local authority is satisfied—

(a) that they have reasonable grounds to suspect that a child is being or will be so treated (or neglected) that he is suffering or will suffer significant harm;

(b) that they are making or causing to be made enquiries to allow them to decide whether they should take any action to safeguard the welfare of the child; and

(c) that those enquiries are being frustrated by access to the child being unreasonably denied, the authority having reasonable cause to believe that such access is required as a matter of urgency, he may make a child protection order.

(3) Without prejudice to any additional requirement imposed by rules made by virtue of section 91 of this Act, an application for a child protection order shall—

(a) identify—

(i) the applicant; and

(ii) in so far as practicable, the child in respect of whom the order is sought;

(b) state the grounds on which the application is made; and

(c) be accompanied by such supporting evidence, whether in documentary form or otherwise, as will enable the sheriff to determine the application.

(4) A child protection order may, subject to such terms and conditions as the sheriff considers appropriate, do any one or more of the following—

(a) require any person in a position to do so to produce the child to the applicant;

(b) authorise the removal of the child by the applicant to a place of safety, and the keeping of the child at that place;

(c) authorise the prevention of the removal of the child from any place where he is being accommodated;

(d) provide that the location of any place of safety in which the child is being kept should not be disclosed to any person or class of person specified in the order.

(5) Notice of the making of a child protection order shall be given forthwith by the applicant to the local authority in whose area the child resides (where that authority is not the applicant) and to the Principal Reporter.

(6) In taking any action required or permitted by a child protection order or by a direction under section 58 of this Act the applicant shall only act where he reasonably believes that to do so is necessary to safeguard or promote the welfare of the child.

(7) Where by virtue of a child protection order a child is removed to a place of safety provided by a local authority, they shall, subject to the terms and conditions of that order and of any direction given under section 58 of this Act, have the like duties in respect of the child as they have under section 17 of this Act in respect of a child looked after by them.

58 Directions in relation to contact and exercise of parental responsibilities and parental rights.

(1) When the sheriff makes a child protection order, he shall at that time consider whether it is necessary to give a direction to the applicant for the order as to contact with the child for—

(a) any parent of the child;

(b) any person with parental responsibilities in relation to the child; and
(c) any other specified person or class of persons; and if he determines that there is such a necessity he may give such a direction.

(2) Without prejudice to the generality of subsection (1) above, a direction under that subsection may—

(a) prohibit contact with the child for any person mentioned in paragraphs (a) to (c) of that subsection;
(b) make contact with the child for any person subject to such conditions as the sheriff considers appropriate to safeguard and promote the welfare of the child.

(3) A direction under subsection (1) above may make different provision in relation to different persons or classes of person.

(4) A person applying for a child protection order under section 57(1) or (2) of this Act may at the same time apply to the sheriff for a direction in relation to the exercise or fulfilment of any parental responsibilities or parental rights in respect of the child concerned, if the person considers such a direction necessary to safeguard or promote the welfare of the child.

(5) Without prejudice to the generality of subsection (4) above, a direction under that subsection may be sought in relation to—

(a) any examination as to the physical or mental state of the child;

(b) any other assessment or interview of the child; or

(c) any treatment of the child arising out of such an examination or assessment, which is to be carried out by any person.

(6) The sheriff may give a direction sought under subsection (4) above where he considers there is a necessity such as is mentioned in that subsection; and such a direction may be granted subject to such conditions, if any, as the sheriff (having regard in particular to the duration of the child protection order to which it relates) considers appropriate.

(7) A direction under this section shall cease to have effect when—

(a) the sheriff, on an application under section 60(7) of this Act, directs that it is cancelled; or

(b) the child protection order to which it is related ceases to have effect.

59 Initial hearing of case of child subject to child protection order.

(1) This section applies where—

(a) a child in respect of whom a child protection order has been made—

(i) has been taken to a place of safety by virtue of section 57(4)(b) of this Act; or

(ii) is prevented from being removed from any place by virtue of section 57(4)(c) of this Act;

(b) the Principal Reporter has not exercised his powers under section 60(3) of this Act to discharge the child from the place of safety; and

(c) the Principal Reporter has not received notice, in accordance with section 60(9) of this Act, of an application under subsection (7) of that section.

(2) Where this section applies, the Principal Reporter shall arrange a children's hearing to conduct an initial hearing of the child's case in order to determine whether they should, in the interests of the child, continue the child protection order under subsection (4) below.

(3) A children's hearing arranged under subsection (2) above shall take place on the second working day after that order is implemented.

(4) Where a children's hearing arranged under subsection (2) above are satisfied that the conditions for the making of a child protection order under section 57 of this Act are established, they may continue the child protection order and any direction given under section 58 of this Act (whether with or without variation of the order or, as the case may be, the direction) until the commencement of a children's hearing in relation to the child arranged in accordance with section 65(2) of this Act.

(5) In subsection (3) above, section 60 and section 65(2) of this Act any reference, in relation to the calculation of any period, to the time at which a child protection order is implemented shall be construed as a reference—

(a) in relation to such an order made under paragraph (b) of subsection (4) of section 57 of this Act, to the day on which the child was removed to a place of safety in accordance with the order; and

(b) in relation to such an order made under paragraph (c) of that subsection, to the day on which the order was made,

and "implement" shall be construed accordingly.

60 Duration, recall or variation of child protection order.

(1) Where, by the end of twenty-four hours of a child protection order being made (other than by virtue of section 57(4)(c) of this Act), the applicant has made no attempt to implement the order it shall cease to have effect.

- (2) Where an application made under subsection (7) below has not been determined timeously in accordance with subsection (8) below, the order to which the application relates shall cease to have effect.
- (3) A child shall not be—
- (a) kept in a place of safety under a child protection order;
 - (b) prevented from being removed from any place by such an order; or
 - (c) subject to any term or condition contained in such an order or a direction given under section 58 of this Act, where the Principal Reporter, having regard to the welfare of the child, considers that, whether as a result of a change in the circumstances of the case or of further information relating to the case having been received by the Principal Reporter, the conditions for the making of a child protection order in respect of the child are no longer satisfied or that the term, condition or direction is no longer appropriate and notifies the person who implemented the order that he so considers.
- (4) The Principal Reporter shall not give notice under subsection (3) above where—
- (a) proceedings before a children’s hearing arranged under section 59(2) of this Act in relation to the child who is subject to the child protection order have commenced; or
 - (b) the hearing of an application made under subsection (7) of this section has begun.
- (5) Where the Principal Reporter has given notice under subsection (3) above, he shall also, in such manner as may be prescribed, notify the sheriff who made the order.
- (6) A child protection order shall cease to have effect—
- (a) where an initial hearing arranged under section 59(2) of this Act does not continue the order under subsection (4) of that section;
 - (b) where an application is made to the sheriff under subsection (7) below, on the sheriff recalling such order under subsection (13) below;
 - (c) on the person who implemented the order receiving notice from the Principal Reporter that he has decided not to refer the case of a child who is subject to the order to a children’s hearing arranged in accordance with section 65(2) of this Act;
 - (d) on the Principal Reporter giving notice in accordance with subsection (3) above in relation to the order that he considers that the conditions for the making of it are no longer satisfied; or
 - (e) where such order is continued under section 59(4) of this Act or subsection (12)(d) below, on the commencement of a children’s hearing arranged under section 65(2) of this Act.
- (7) An application to the sheriff to set aside or vary a child protection order made under section 57 of this Act or a direction given under section 57 of this Act or such an order or direction continued (whether with or without variation) under section 59(4) of this Act, may be made by or on behalf of—
- (a) the child to whom the order or direction relates;
 - (b) a person having parental rights over the child;
 - (c) a relevant person;
 - (d) any person to whom notice of the application for the order was given by virtue of rules; or
 - (e) the applicant for the order made under section 57 of this Act.
- (8) An application under subsection (7) above shall be made—
- (a) in relation to a child protection order made under section 57, or a direction given under section 58, of this Act, before the commencement of a children’s hearing arranged in accordance with section 59(2) of this Act; and
 - (b) in relation to such an order or direction continued (whether with or without variation) by virtue of subsection (4) of the said section 59, within two working days of such continuation, and any such application shall be determined within three working days of being made.
- (9) Where an application has been made under subsection (7) above, the applicant shall forthwith give notice, in a manner and form prescribed by rules, to the Principal Reporter.
- (10) At any time which is—
- (a) after the giving of the notice required by subsection (9) above; but
 - (b) before the sheriff has determined the application in accordance with subsection (11) below, the Principal Reporter may arrange a children’s hearing the purpose of which shall be to provide any advice they consider appropriate to assist the sheriff in his determination of the application.
- (11) The sheriff shall, after hearing the parties to the application and, if he wishes to make representations, the Principal Reporter, determine whether—
- (a) the conditions for the making of a child protection order under section 57 of this Act are satisfied; or
 - (b) where the application relates only to a direction under section 58 of this Act, the direction should be varied or cancelled.
- (12) Where the sheriff determines that the conditions referred to in subsection (11)(a) above are satisfied, he may—

- (a) confirm or vary the order, or any term or condition on which it was granted;
- (b) confirm or vary any direction given, in relation to the order, under section 58 of this Act;
- (c) give a new direction under that section; or
- (d) continue in force the order and any such direction until the commencement of a children's hearing arranged in accordance with section 65(2) of this Act.

(13) Where the sheriff determines that the conditions referred to in subsection (11)(a) above are not satisfied he shall recall the order and cancel any direction given under section 58 of this Act.

61 Emergency protection of children where child protection order not available.

(1) Where, on the application of any person, a justice of the peace is satisfied—

(a) both that the conditions laid down for the making of a child protection order in section 57(1) of this Act are satisfied and that it is probable that any such order, if made, would contain an authorisation in terms of paragraph (b) or (c) of subsection (4) of that section; but

(b) that it is not practicable in the circumstances for an application for such an order to be made to the sheriff or for the sheriff to consider such an application, he may grant to the applicant an authorisation under this section.

(2) Where on the application for a local authority a justice of the peace is satisfied—

(a) both that the conditions laid down for the making of a child protection order in section 57(2) of this Act are satisfied and that it is probable that any such order, if made, would contain an authorisation in terms of paragraph (b) or (c) of subsection (4) of that section; but

(b) that it is not practicable in the circumstances for an application for such an order to be made to the sheriff or for the sheriff to consider such an application, he may grant an authorisation under this section.

(3) An authorisation under this section may—

(a) require any person in a position to do so to produce the child to the applicant;

(b) prevent any person from removing a child from a place where he is then being accommodated;

(c) authorise the applicant to remove the child to a place of safety and to keep him there until the expiration of the authorisation.

(4) An authorisation under this section shall cease to have effect— (a) twelve hours after being made, if within that time—

(i) arrangements have not been made to prevent the child's removal from any place specified in the authorisation; or

(ii) he has not been, or is not being, taken to a place of safety; or

(b) where such arrangements have been made or he has been so taken when— (i) twenty-four hours have expired since it was so given; or

(ii) an application for a child protection order in respect of the child is disposed of, whichever is the earlier.

(5) Where a constable has reasonable cause to believe that—

(a) the conditions for the making of a child protection order laid down in section 57(1) are satisfied;

(b) that it is not practicable in the circumstances for him to make an application for such an order to the sheriff or for the sheriff to consider such an application; and

(c) that, in order to protect the child from significant harm (or further such harm), it is necessary for him to remove the child to a place of safety, he may remove the child to such a place and keep him there.

(6) The power conferred by subsection (5) above shall not authorise the keeping of a child in a place of safety for more than twenty four hours from the time when the child is so removed.

(7) The authority to keep a child in a place of safety conferred by subsection (5) above shall cease on the disposal of an application in relation to the child for a child protection order.

(8) A child shall not be—

(a) kept in a place of safety; or

(b) prevented from being removed from any place, under this section where the Principal Reporter considers that the conditions for the grant of an authorisation under subsection (1) or (2) above or the exercise of the power conferred by subsection (5) above are not satisfied, or that it is no longer in the best interests of the child that he should be so kept.

62 Regulations in respect of emergency child protection measures.

(1) The Secretary of State may make regulations concerning the duties in respect of a child of any person removing him to, and keeping him in, a place of safety under section 61 above.

(2) Regulations under this section may make provision requiring—

(a) notification of the removal of a child to be given to a person specified in the regulations;

(b) intimation to be given to any person of the place of safety at which a child is being kept;

(c) notification to be given to any person of the ceasing to have effect, under section 61(4)(a) of this Act, of an authorisation.

Children arrested by the police

63 Review of case of child arrested by police.

(1) Where the Principal Reporter has been informed by a constable, in accordance with [^{F22} section 43(5) of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995], that charges are not to be proceeded with against a child who has been detained in a place of safety in accordance with that section, the Principal Reporter shall, unless he considers that compulsory measures of supervision are not required in relation to the child, arrange a children's hearing to which he shall refer the case.

(2) A children's hearing arranged under subsection (1) above shall begin not later than the third day after the Principal Reporter received the information mentioned in that subsection.

(3) Where the Principal Reporter considers that a child of whose detention he has been informed does not require compulsory measures of supervision, he shall direct that the child shall no longer be kept in the place of safety.

(4) Subject to subsection (3) above, a child who has been detained in a place of safety may continue to be kept at that place until the commencement of a children's hearing arranged under subsection (1) above.

(5) Subject to subsection (6) below, a children's hearing arranged under subsection (1) above may—

(a) if they are satisfied that the conditions mentioned in subsection (2) of section 66 of this Act are satisfied, grant a warrant to keep the child in a place of safety; and

(b) direct the Principal Reporter to arrange a children's hearing for the purposes of section 65(1) of this Act, and subsections (3) to (8) of the said section 66 shall apply to a warrant granted under this subsection as they apply to a warrant granted under subsection (1) of the said section 66.

(6) A child shall not be kept in a place of safety in accordance with a warrant granted under subsection (5) above where the Principal Reporter, having regard to the welfare of the child, considers that, whether as a result of a change in the circumstances of the case or of further information relating to the case having been received by the Principal Reporter—

(a) the conditions mentioned in section 66(2) of this Act are no longer satisfied in relation to the child; or

(b) the child is not in need of compulsory measures of supervision, and where he does so consider he shall give notice to that effect to the person who is keeping the child in that place in accordance with the warrant.

Business meeting preparatory to children's hearing

64 Business meeting preparatory to children's hearing.

(1) At any time prior to the commencement of proceedings at the children's hearing, the Principal Reporter may arrange a meeting with members of the children's panel from which the children's hearing is to be constituted under section 39(4) of this Act for those proceedings (any such meeting being, in this Part of this Act referred to as a "business meeting").

(2) Where a business meeting is arranged under subsection (1) above, the Principal Reporter shall give notice to the child in respect of whom the proceedings are to be commenced and any relevant person in relation to the child—

(a) of the arrangement of the meeting and of the matters which may be considered and determined by the meeting;

(b) of their right to make their views on those matters known to the Principal Reporter; and

(c) of the duty of the Principal Reporter to present those views to the meeting.

(3) A business meeting, subject to subsection (4) below—

(a) shall determine such procedural and other matters as may be prescribed by rules under subsection (1) of section 42 of this Act by virtue of subsection (2) (a) of that section; and

(b) may give such direction or guidance to the Principal Reporter in relation to the performance of his functions in relation to the proceedings as they think appropriate.

(4) Before a business meeting makes such a determination or gives such direction or guidance to the Principal Reporter, the Principal Reporter shall present, and they shall consider, any views expressed to him by virtue of subsection (2)(b) above.

(5) Subject to any rules made under section 42(1) of this Act by virtue of subsection (2)(a) of that section and with the exception of sections 44 and, as regards any determination made by the business meeting under subsection

(3)(a) above, 51, the provisions of this Act which relate to a children's hearing shall not apply to a business meeting.

Referral to, and disposal of case by, children's hearing

65 Referral to, and proceedings at, children's hearing.

(1) The Principal Reporter shall refer to the children's hearing, for consideration and determination on the merits, the case of any child in respect of whom he is satisfied that—

(a) compulsory measures of supervision are necessary, and

(b) at least one of the grounds specified in section 52(2) of this Act is established;

and he shall state such grounds in accordance with rules made under section 42(1) of this Act by virtue of subsection (2)(c) of that section.

(2) Where a referral is made in respect of a child who is subject to a child protection order made under section 57, and that order is continued under section 59(4) or 60(12) (d), of this Act, the Principal Reporter shall arrange for the children's hearing under subsection (1) above to take place on the eighth working day after the order was implemented.

(3) Where a referral is made in respect of a child who is subject to a supervision requirement, the children's hearing shall, before disposing of the referral in accordance with section 69(1)(b) or (c) of this Act, review that requirement in accordance with subsections (9) to (12) of section 73 of this Act.

(4) Subject to subsections (9) and (10) below, it shall be the duty of the chairman of the children's hearing to whom a child's case has been referred under subsection (1) above to explain to the child and the relevant person, at the opening of proceedings on the referral, the grounds stated by the Principal Reporter for the referral in order to ascertain whether these grounds are accepted in whole or in part by them.

(5) Where the chairman has given the explanation required by subsection (4) above and the child and the relevant person accept the grounds for the referral, the children's hearing shall proceed in accordance with section 69 of this Act.

(6) Where the chairman has given the explanation required by subsection (4) above and the child and the relevant person accept the grounds in part, the children's hearing may, if they consider it appropriate to do so, proceed in accordance with section 69 of this Act with respect to those grounds which are accepted.

(7) Where the chairman has given the explanation required under subsection (4) above and either or both of the child and the relevant person—

(a) do not accept the grounds for the referral; or

(b) accept the grounds in part, but the children's hearing do not consider it appropriate to proceed with the case under subsection (6) above, the hearing shall either direct the Principal Reporter to make an application to the sheriff for a finding as to whether such grounds for the referral as are not accepted by the child and the relevant person are established or shall discharge the referral.

(8) Subject to subsection (10) below, it shall be the duty of the chairman to explain to the child and to the relevant person the purpose for which the application to the sheriff is being made and to inform the child that he is under an obligation to attend the hearing before the sheriff.

(9) Where a children's hearing are satisfied that the child—

(a) for any reason will not be capable of understanding the explanation of the grounds for the referral required under subsection (4) above; or

(b) has not understood an explanation given under that subsection, they shall either direct the Principal Reporter to make an application to the sheriff for a finding as to whether any of the grounds of the referral are established or discharge the referral.

(10) The acceptance by the relevant person of the grounds of the referral shall not be a requirement for a children's hearing proceeding under this section to consider a case where that person is not present.

66 Warrant to keep child where children's hearing unable to dispose of case.

(1) Without prejudice to any other power enjoyed by them under this Part of this Act and subject to subsection (5) below, a children's hearing—

(a) arranged to consider a child's case under this Part of this Act; and

(b) unable to dispose of the case, may, if they are satisfied that one of the conditions mentioned in subsection (2) below is met, grant a warrant under this subsection.

(2) The conditions referred to in subsection (1) above are—

(a) that there is reason to believe that the child may— (i) not attend at any hearing of his case; or (ii) fail to comply with a requirement under section 69(3) of this Act; or

(b) that it is necessary that the child should be kept in a place of safety in order to safeguard or promote his welfare.

(3) A warrant under subsection (1) above may require any person named in the warrant—

(a) to find and to keep or, as the case may be, to keep the child in a place of safety for a period not exceeding twenty-two days after the warrant is granted;

(b) to bring the child before a children's hearing at such times as may be specified in the warrant.

(4) A warrant under subsection (1) above may contain such conditions as appear to the children's hearing to be necessary or expedient, and without prejudice to that generality may—

(a) subject to section 90 of this Act, require the child to submit to any medical or other examination or treatment; and

(b) regulate the contact with the child of any specified person or class of persons.

(5) Subject to subsection (8) below, at any time prior to its expiry, a warrant granted under this section may, on an application to the children's hearing, on cause shown by the Principal Reporter, be continued in force, whether with or without variation of any conditions imposed by virtue of subsection (4) above, by the children's hearing for such further period, not exceeding twenty-two days, as appears to them to be necessary.

(6) Where a children's hearing are satisfied that either of the criteria specified in section 70(10) of this Act are satisfied, they may order that, pending the disposal of his case, the child shall be liable to be placed and kept in secure accommodation within a residential establishment at such times as the person in charge of that establishment, with the agreement of the chief social work officer of the relevant local authority, considers necessary.

(7) Where a children's hearing grant a warrant under subsection (1) above or continue such a warrant under subsection (5) above, they may order that the place of safety at which the child is to be kept shall not be disclosed to any person or class of persons specified in the order.

(8) A child shall not be kept in a place of safety or secure accommodation by virtue of this section for a period exceeding sixty-six days from the day when he was first taken to a place of safety under a warrant granted under subsection (1) above.

67 Warrant for further detention of child.

(1) Where a child is being kept in a place of safety by virtue of a warrant granted under section 66 of this Act or under this subsection, the Principal Reporter at any time prior to the expiry of that warrant may apply to the sheriff for a warrant to keep the child in that place after the warrant granted under the said section 66 or, as the case may be, this subsection has expired.

(2) A warrant under subsection (1) above shall only be granted on cause shown and— (a) shall specify the date on which it will expire; and

(b) may contain any such requirement or condition as may be contained in a warrant granted under the said section 66.

(3) Where the sheriff grants a warrant under subsection (1) above, he may also make an order under this subsection in such terms as are mentioned in subsection (6) or (7) of the said section 66; and any order under this subsection shall cease to have effect when the warrant expires.

(4) An application under subsection (1) above may be made at the same time as, or during the hearing of, an application which the Principal Reporter has been directed by a children's hearing to make under section 65(7) or (9) of this Act.

68 Application to sheriff to establish grounds of referral.

(1) This section applies to applications under subsections (7) and (9) of section 65 of this Act and a reference in this section (except in subsection (8)) to "an application" is a reference to an application under either of those subsections.

(2) An application shall be heard by the sheriff within twenty-eight days of its being lodged.

(3) Where one of the grounds for the referral to which an application relates is the condition referred to in section 52(2)(i)—

(a) the application shall be made to the sheriff who would have jurisdiction if the child were being prosecuted for that offence; and

(b) in hearing the application in relation to that ground, the standard of proof required in criminal proceedings shall apply.

(4) A child shall—

(a) have the right to attend the hearing of an application; and

(b) subject to subsection (5) below, be under an obligation to attend such hearing; and without prejudice to the right of each of them to be legally represented, the child and the relevant person may be represented by a person other than a legally qualified person at any diet fixed by the sheriff for the hearing of the application.

(5) Without prejudice to subsection (4)(a) above, the sheriff may dispense with the obligation imposed by subsection (4)(b) above where he is satisfied—

(a) in an application in which the ground of referral to be established is a condition mentioned in section 52(2)(d), (e), (f) or (g) of this Act, that the obligation to attend of the child is not necessary for the just hearing of that application; and

(b) in any application, that it would be detrimental to the interests of the child for him to be present at the hearing of the application.

(6) Where the child fails to attend the hearing of an application at which his obligation to attend has not been dispensed with under subsection (5) above, the sheriff may grant an order to find and keep the child; and any order under this subsection shall be authority for bringing the child before the sheriff and, subject to subsection (7) below, for keeping him in a place of safety until the sheriff can hear the application.

(7) The child shall not be kept in a place of safety by virtue of subsection (6) above after whichever is the earlier of—

(a) the expiry of fourteen days beginning with the day on which the child is found;

or

(b) the disposal of the application by the sheriff.

(8) Where in the course of the hearing of an application—

(a) under section 65(7) of this Act, the child and the relevant person accept any of the grounds for referral to which the application relates, the sheriff shall; or

(b) under section 65(9) of this Act, the relevant person accepts any of the grounds for referral to which the application relates, the sheriff may, if it appears to him reasonable to do so, dispense with the hearing of evidence relating to that ground and deem the ground to be established for the purposes of the application, unless he is satisfied that, in all the circumstances of the case, the evidence should be heard.

(9) Where a sheriff decides that none of the grounds for referral in respect of which an application has been made are established, he shall dismiss the application, discharge the referral to the children's hearing in respect of those grounds and recall, discharge or cancel any order, warrant, or direction under this Chapter of this Act which relates to the child in respect of those grounds.

(10) Where the sheriff, after the hearing of any evidence or on acceptance in accordance with subsection (8) above, finds that any of the grounds for the referral to which the application relates is, or should be deemed to be, established—

(a) he shall remit the case to the Principal Reporter to make arrangements for a children's hearing to consider and determine the case; and

(b) he may if he is satisfied that—

(i) keeping the child in a place of safety is necessary in the child's best interests; or

(ii) there is reason to believe that the child will run away before the children's hearing sit to consider the case, issue an order requiring, subject to subsection (12) below, that the child be kept in a place of safety until the children's hearing so sit.

(11) An order issued under subsection (10) above may, if the sheriff is satisfied that either of the criteria mentioned in section 70(10) of this Act is fulfilled, provide that the child shall be liable to be placed and kept in secure accommodation within a residential establishment at such times as the person in charge of the establishment, with the agreement of the chief social work officer of the relevant local authority, considers necessary.

(12) A child shall not be kept in a place of safety by virtue of subsection (10)(b) above after whichever is the earlier of the following—

(a) the expiry of three days beginning with the day on which he is first so kept; or

(b) the consideration of his case by the children's hearing arranged under subsection (10)(a) above.

69 Continuation or disposal of referral by children's hearing.

(1) Where the grounds of referral of the child's case stated by the Principal Reporter are accepted or are established in accordance with section 68 or section 85 of this Act, the children's hearing shall consider those grounds, any report obtained under section 56(7) of this Act and any other relevant information available to them and shall—

(a) continue the case to a subsequent hearing in accordance with subsection (2) below;

(b) discharge the referral of the case in accordance with subsection (12) below; or

(c) make a supervision requirement under section 70 of this Act.

(2) The children's hearing may continue the case to a subsequent hearing under this subsection where they are satisfied that, in order to complete their consideration of the case, it is necessary to have a further investigation of the case.

(3) Where a children's hearing continue the case under subsection (2) above, they may, for the purposes of the investigation mentioned by that subsection, require the child to attend, or reside at, any clinic, hospital or other establishment during a period not exceeding twenty-two days.

(4) Where a child fails to fulfil a requirement made under subsection (3) above, the children's hearing may, either on an application by the Principal Reporter or of their own motion, grant a warrant under this subsection.

(5) A warrant under subsection (4) above shall be authority—

(a) to find the child;

(b) to remove the child to a place of safety and keep him there; and

(c) where the place of safety is not the clinic, hospital or other establishment referred to in the requirement made under subsection (3) above, to take the child from the place of safety to such clinic, hospital or other establishment for the purposes of the investigation mentioned in subsection (2) above.

(6) A warrant under subsection (4) above shall be granted for such period as appears to the children's hearing to be appropriate, provided that no warrant shall permit the keeping of a child in a place of safety after whichever is the earlier of—

(a) the expiry of twenty-two days after the warrant is granted; or

(b) the day on which the subsequent hearing of the child's case by a children's hearing begins.

(7) Where a child's case has been continued under subsection (2) above and the children's hearing are satisfied that—

(a) keeping the child in a place of safety is necessary in the interests of safeguarding or promoting the welfare of the child; or

(b) there is reason to believe that the child may not attend the subsequent hearing of his case, they may grant a warrant requiring that the child be taken to and kept in a place of safety.

(8) A warrant under subsection (7) above shall cease to have effect on whichever is the earlier of—

(a) the expiry of twenty-two days after the warrant is granted; or

(b) the day on which the subsequent hearing of the child's case by a children's hearing begins.

(9) A warrant under subsection (4) or (7) above may contain such conditions as appear to the children's hearing to be necessary or expedient, and without prejudice to that generality may—

(a) subject to section 90 of this Act, require the child to submit to any medical or other examination or treatment;

(b) regulate the contact with the child of any specified person or class of persons.

(10) Where a child is to be kept at a place of safety under a warrant granted under this section or is to attend, or reside at, any place in accordance with a requirement made under subsection (3) above, the children's hearing may order that such place shall not be disclosed to any person or class of persons specified in the order.

(11) Where a child is to reside in a residential establishment by virtue of a requirement made or warrant granted under this section, the children's hearing may, if satisfied that either of the criteria mentioned in section 70(10) of this Act is fulfilled, order that while the requirement or warrant remains in effect he shall be liable to be placed in secure accommodation within that establishment at such times as the person in charge of the establishment, with the agreement of the chief social work officer of the relevant local authority, considers necessary.

(12) Where a children's hearing decide not to make a supervision requirement under section 70 of this Act they shall discharge the referral.

(13) On the discharge of the referral of the child's case any order, direction, or warrant under Chapter 2, or this Chapter, of this Act in respect of the child's case shall cease to have effect.

70 Disposal of referral by children's hearing: supervision requirements, including residence in secure accommodation.

(1) Where the children's hearing to whom a child's case has been referred under section 65(1) of this Act are satisfied that compulsory measures of supervision are necessary in respect of the child they may make a requirement under this section (to be known as a "supervision requirement").

(2) A children's hearing, where they decide to make such a requirement, shall consider whether to impose any condition such as is described in subsection (5)(b) below.

(3) A supervision requirement may require the child—

(a) to reside at any place or places specified in the requirement; and

(b) to comply with any condition contained in the requirement.

(4) The place or, as the case may be, places specified in a requirement under subsection (3) (a) above may, without prejudice to the generality of that subsection, be a place or places in England or Wales; and a supervision requirement shall be authority for the person in charge of such a place to restrict the child's liberty to such extent as that person may consider appropriate, having regard to the terms of the requirement.

(5) A condition imposed under subsection (3)(b) above may, without prejudice to the generality of that subsection—

(a) subject to section 90 of this Act, require the child to submit to any medical or other examination or treatment;

(b) regulate the contact with the child of any specified person or class of persons.

(6) A children's hearing may require, when making a supervision requirement, that any place where the child is to reside in accordance with the supervision requirement shall not be disclosed to any person specified in the requirement under this subsection or class of persons so specified.

(7) A children's hearing who make a supervision requirement may determine that the requirement shall be reviewed at such time during the duration of the requirement as they determine.

(8) A supervision requirement shall be in such form as the Secretary of State may prescribe by rules.

(9) Where a children's hearing are satisfied—

(a) that it is necessary to make a supervision requirement which includes a requirement under subsection (3)(a) above that the child reside in a named residential establishment; and

(b) that any of the criteria specified in subsection (10) below are satisfied, they may specify in the requirement that the child shall be liable to be placed and kept in secure accommodation in that establishment during such period as the person in charge of that establishment, with the agreement of the chief social work officer of the relevant local authority, considers necessary.

(10) The criteria referred to in subsection (9) above are that the child—

(a) having previously absconded, is likely to abscond unless kept in secure accommodation, and, if he absconds, it is likely that his physical, mental or moral welfare will be at risk; or

(b) is likely to injure himself or some other person unless he is kept in such accommodation.

71 Duties of local authority with respect to supervision requirements.

(1) The relevant local authority shall, as respects a child subject to a supervision requirement, give effect to the requirement.

(2) Where a supervision requirement provides that the child shall reside—

(a) in relevant accommodation; or

(b) in any other accommodation not provided by a local authority, the relevant local authority shall from time to time investigate whether, while the child is so resident, any conditions imposed by the supervision requirement are being fulfilled; and may take such steps as they consider reasonable if they find that such conditions are not being fulfilled.

(3) In this section, "relevant accommodation" means accommodation provided by the parents or relatives of the child or by any person associated with them or with the child.

72 Transfer of child subject to supervision requirement in case of necessity.

(1) In any case of urgent necessity, where it is in the interests of—

(a) a child who is required by a supervision requirement imposed under section 70(3)(a) of this Act to reside in a specific residential establishment or specific other accommodation; or

(b) other children in that establishment or accommodation, the chief social work officer of the relevant local authority may direct that, notwithstanding that requirement, the child be transferred to another place.

(2) Any child transferred under subsection (1) above shall have his case reviewed, in accordance with section 73(8) of this Act, by a children's hearing within seven days of his transfer.

73 Duration and review of supervision requirement.

(1) No child shall continue to be subject to a supervision requirement for any period longer than is necessary in the interests of promoting or safeguarding his welfare.

(2) Subject to any variation or continuation of a supervision requirement under subsection (9) below, no supervision requirement shall remain in force for a period longer than one year.

(3) A supervision requirement shall cease to have effect in respect of a child not later than on his attaining the age of eighteen years.

(4) A relevant local authority shall refer the case of a child who is subject to a supervision requirement to the Principal Reporter where they are satisfied that—

(a) the requirement in respect of the child ought to cease to have effect or be varied;

(b) a condition contained in the requirement is not being complied with; or

- (c) the best interests of the child would be served by their—
- (i) applying under section 86 of this Act for a parental responsibilities order;
 - (ii) applying under section 18 of the ^{M41} Adoption (Scotland) Act 1978 for an order freeing the child for adoption; or
 - (iii) placing the child for adoption, and they intend to apply for such an order or so place the child.
- (5) Where the relevant local authority are aware that an application has been made and is pending, or is about to be made, under section 12 of the said Act of 1978 for an adoption order in respect of a child who is subject to a supervision requirement, they shall forthwith refer his case to the Principal Reporter.
- (6) A child or any relevant person may require a review of a supervision requirement in respect of the child at any time at least three months after—
- (a) the date on which the requirement is made; or
 - (b) the date of the most recent continuation, or variation, by virtue of this section of the requirement.
- (7) Where a child is subject to a supervision requirement and, otherwise than in accordance with that requirement or with an order under section 11 of this Act, a relevant person proposes to take the child to live outwith Scotland, the person shall, not later than twenty-eight days before so taking the child, give notice of that proposal in writing to the Principal Reporter and to the relevant authority.
- (8) The Principal Reporter shall—
- (a) arrange for a children’s hearing to review any supervision requirement in respect of a child where—
 - (i) the case has been referred to him under subsection (4) or (5) above; (ii) the review has been required under subsection (6) above;
 - (iii) the review is required by virtue of section 70(7) or section 72(2) of this Act;
 - (iv) he has received in respect of the child such notice as is mentioned in subsection (7) above; or
 - (v) in any other case, the supervision requirement will expire within three months; and
 - (b) make any arrangements incidental to that review.
- (9) Where a supervision requirement is reviewed by a children’s hearing arranged under subsection (8) above, they may—
- (a) where they are satisfied that in order to complete the review of the supervision requirement it is necessary to have a further investigation of the child’s case, continue the review to a subsequent hearing;
 - (b) terminate the requirement; (c) vary the requirement;
 - (d) insert in the requirement any requirement which could have been imposed by them under section 70(3) of this Act; or
 - (e) continue the requirement, with or without such variation or insertion.
- (10) Subsections (3) to (10) of section 69 of this Act shall apply to a continuation under paragraph (a) of subsection (9) above of a review of a supervision requirement as they apply to the continuation of a case under subsection (1)(a) of that section.
- (11) Where a children’s hearing vary or impose a requirement under subsection (9) above which requires the child to reside in any specified place or places, they may order that such place or places shall not be disclosed to any person or class of persons specified in the requirement.
- (12) Where a children’s hearing is arranged under subsection (8)(a)(v) above, they shall consider whether, if the supervision requirement is not continued, the child still requires supervision or guidance; and where a children’s hearing consider such supervision or guidance is necessary, it shall be the duty of the local authority to provide such supervision or guidance as the child is willing to accept.
- (13) Where a children’s hearing is arranged by virtue of subsection (4)(c) or (5) above, then irrespective of what the hearing do under subsection (9) above they shall draw up a report which shall provide advice in respect of, as the case may be, the proposed application under section 86 of this Act or under section 18 of the said Act of 1978, or the proposed placing for adoption or the application, or prospective application, under section 12 of that Act, for any court which may subsequently require to come to a decision, in relation to the child concerned, such as is mentioned in subsection (14) below.
- (14) A court which is considering whether, in relation to a child, to grant an application under section 86 of this Act or under section 18 or 12 of the said Act of 1978 and which, by virtue of subsection (13) above, receives a report as respects that child, shall consider the report before coming to a decision in the matter.

74 Further provision as respects children subject to supervision requirements.

The Secretary of State may by regulations provide—

- (a) for the transmission of information regarding a child who is subject to a supervision requirement to any person who, by virtue of that requirement, has, or is to have, control over the child;
- (b) for the temporary accommodation, where necessary, of a child so subject; and

- (c) for the conveyance of a child so subject—
 - (i) to any place in which, under the supervision requirement, he is to reside;
 - (ii) to any place to which he falls to be taken under subsection (1) or (5) of section 82 of this Act; or
 - (iii) to any person to whom he falls to be returned under subsection (3) of that section.

75 Powers of Secretary of State with respect to secure accommodation.

- (1) The Secretary of State may by regulations make provision with respect to the placing in secure accommodation of any child—
 - (a) who is subject to a requirement imposed under section 70(3)(a) of this Act but not subject to a requirement under subsection (9) of that section; or
 - (b) who is not subject to a supervision requirement but who is being looked after by a local authority in pursuance of such enactments as may be specified in the regulations.
- (2) Regulations under subsection (1) above may—
 - (a) specify the circumstances in which a child may be so placed under the regulations;
 - (b) make provision to enable a child who has been so placed or any relevant person to require that the child's case be brought before a children's hearing within a shorter period than would apply under regulations made under subsection (3) below; and
 - (c) specify different circumstances for different cases or classes of case.
- (3) Subject to subsection (4) below and without prejudice to subsection (2)(b) above, the Secretary of State may prescribe—
 - (a) the maximum period during which a child may be kept under this Act in secure accommodation without the authority of a children's hearing or of the sheriff;
 - (b) the period within which a children's hearing shall be arranged to consider the case of a child placed in secure accommodation by virtue of regulations made under this section (and different periods may be so prescribed in respect of different cases or classes of case).
- (4) Subsection (8) of section 66 of this Act shall apply in respect of a child placed in secure accommodation under regulations made under this section as if such placing took place by virtue of that section.
- (5) The Secretary of State may by regulations vary the period within which a review of a condition imposed under section 70(9) of this Act shall be reviewed under section 73 of this Act.
- (6) The Secretary of State may by regulations make provision for the procedures to be applied in placing children in secure accommodation; and without prejudice to the generality of this subsection, such regulations may—
 - (a) specify the duties of the Principal Reporter in relation to the placing of children in secure accommodation;
 - (b) make provision for the referral of cases to a children's hearing for review; and
 - (c) make provision for any person with parental responsibilities in relation to the child to be informed of the placing of the child in secure accommodation.

Exclusion orders

76 Exclusion orders.

- (1) Subject to subsections (3) to (9) below, where on the application of a local authority the sheriff is satisfied, in relation to a child, that the conditions mentioned in subsection (2) below are met, he may grant an order under this section (to be known as "an exclusion order") excluding from the child's family home any person named in the order (in this Part of this Act referred to as the "named person").
- (2) The conditions are—
 - (a) that the child has suffered, is suffering, or is likely to suffer, significant harm as a result of any conduct, or any threatened or reasonably apprehended conduct, of the named person;
 - (b) that the making of an exclusion order against the named person—
 - (i) is necessary for the protection of the child, irrespective of whether the child is for the time being residing in the family home; and
 - (ii) would better safeguard the child's welfare than the removal of the child from the family home; and
 - (c) that, if an order is made, there will be a person specified in the application who is capable of taking responsibility for the provision of appropriate care for the child and any other member of the family who requires such care and who is, or will be, residing in the family home (in this section, sections 77 to 79 and section 91(3)(f) of this Act referred to as an "appropriate person").

(3) No application under subsection (1) above for an exclusion order shall be finally determined under this section unless—

(a) the named person has been afforded an opportunity of being heard by, or represented before, the sheriff; and

(b) the sheriff has considered any views expressed by any person on whom notice of the application has been served in accordance with rules making such provision as is mentioned in section 91(3)(d) of this Act.

(4) Where, on an application under subsection (1) above, the sheriff—

(a) is satisfied as mentioned in that subsection; but

(b) the conditions mentioned in paragraphs (a) and (b) of subsection (3) above for the final determination of the application are not fulfilled, he may grant an interim order, which shall have effect as an exclusion order pending a hearing by the sheriff under subsection (5) below held within such period as may be specified in rules made by virtue of section 91(3)(e) of this Act.

(5) The sheriff shall conduct a hearing under this subsection within such period as may be specified in rules made by virtue of section 91(3)(e) of this Act, and, if satisfied at that hearing as mentioned in subsection (1) above, he may, before finally determining the application, confirm or vary the interim order, or any term or condition on which it was granted, or may recall such order.

(6) Where the conditions mentioned in paragraphs (a) and (b) of subsection (3) above have been fulfilled, the sheriff may, at any point prior to the final determination of the application, grant an interim order.

(7) An order under subsection (5) or (6) above shall have effect as an exclusion order pending the final determination of the application.

(8) Where—

(a) an application is made under subsection (1) above; and

(b) the sheriff considers that the conditions for making a child protection order under section 57 of this Act are satisfied, he may make an order under that section as if the application had been duly made by the local authority under that rather than under this section.

(9) The sheriff shall not make an exclusion order if it appears to him that to do so would be unjustifiable or unreasonable, having regard to—

(a) all the circumstances of the case, including without prejudice to the generality of this subsection the matters specified in subsection (10) below; and

(b) any requirement such as is specified in subsection (11) below and the likely consequences in the light of that requirement of the exclusion of the named person from the family home.

(10) The matters referred to in subsection (9)(a) above are—

(a) the conduct of the members of the child's family (whether in relation to each other or otherwise);

(b) the respective needs and financial resources of the members of that family;

(c) the extent (if any) to which—

(i) the family home; and

(ii) any relevant item in that home, is used in connection with a trade, business or profession by any member of the family.

(11) The requirement referred to in subsection (9)(b) above is a requirement that the named person (whether alone or with any other person) must reside in the family home, where that home—

(a) is or is part of an agricultural holding within the meaning of the ^{M42} Agricultural Holdings (Scotland) Act 1991; or

(b) is let, or is a home in respect of which possession is given, to the named person (whether alone or with any other person) by an employer as an incident of employment.

(12) In this Part of this Act— ^{M43} “caravan” has the meaning given to it by section 29(1) of the Caravan Sites and Control of Development Act 1960; “exclusion order”, includes an interim order granted under subsection (4) above and such an order confirmed or varied under subsection (5) above and an interim order granted under subsection (6) above; except that in subsection (3) above and in section 79 of this Act, it does not include an interim order granted under subsection (4) above; “family” has the meaning given in section 93(1) of this Act; “family home” means any house, caravan, houseboat or other structure which is used as a family residence and in which the child ordinarily resides with any person described in subsection (13) below and the expression includes any garden or other ground or building attached to and usually occupied with, or otherwise required for the amenity or convenience of, the house, caravan, houseboat or other structure.

(13) The description of person referred to in the definition of “family home” in subsection (12) above, is a person who has parental responsibilities in relation to the child, or who ordinarily (and other than by reason only of his employment) has charge of, or control over him.

77 Effect of, and orders etc. ancillary to, exclusion order.

(1) An exclusion order shall, in respect of the home to which it relates, have the effect of suspending the named person’s rights of occupancy (if any) and shall prevent him from entering the home, except with the express permission of the local authority which applied for the order.

(2) The sheriff, on the application of the local authority, may, if and in so far as he thinks fit, when making an exclusion order do any of the things mentioned in subsection (3) below.

(3) The things referred to in subsection (2) above are—

(a) grant a warrant for the summary ejection of the named person from the home;

(b) grant an interdict prohibiting the named person from entering the home without the express permission of the local authority;

(c) grant an interdict prohibiting the removal by the named person of any relevant item specified in the interdict from the home, except either—

(i) with the written consent of the local authority, or of an appropriate person; or

(ii) by virtue of a subsequent order of the sheriff;

(d) grant an interdict prohibiting the named person from entering or remaining in a specified area in the vicinity of the home;

(e) grant an interdict prohibiting the taking by the named person of any step of a kind specified in the interdict in relation to the child;

(f) make an order regulating the contact between the child and the named person, and the sheriff may make any other order which he considers is necessary for the proper enforcement of a remedy granted by virtue of paragraph (a), (b) or (c) of this subsection.

(4) No warrant, interdict or order (except an interdict granted by virtue of paragraph (b) of subsection (3) above) shall be granted or made under subsection (2) above if the named person satisfies the sheriff that it is unnecessary to do so.

(5) Where the sheriff grants a warrant of summary ejection under subsection (2) above in the absence of the named person, he may give directions as to the preservation of any of that person’s goods and effects which remain in the family home.

(6) The sheriff may make an order of the kind specified in subsection (3)(f) above irrespective of whether there has been an application for such an order.

(7) On the application of either the named person or the local authority, the sheriff may make the exclusion order, or any remedy granted under subsection (2) above, subject to such terms and conditions as he considers appropriate.

(8) In this Part of this Act references to a “relevant item” are references to any item within the home which both—

(a) is owned or hired by any member of the family concerned or an appropriate person or is being acquired by any such member or person under a hire purchase agreement or conditional sale agreement; and

(b) is reasonably necessary to enable the home to be used as a family residence, but does not include any such vehicle, caravan or houseboat or such other structure so used as is mentioned in the definition of “family home” in section 76(12) of this Act.

78 Powers of arrest etc. in relation to exclusion order.

(1) The sheriff may, whether or not on an application such as is mentioned in subsection (2) below, attach a power of arrest to any interdict granted under section 77(2) of this Act by virtue of subsection (3) of that section.

(2) A local authority may at any time while an exclusion order has effect apply for such attachment of a power of arrest as is mentioned in subsection (1) above.

(3) A power of arrest attached to an interdict by virtue of subsection (1) above shall not have effect until such interdict, together with the attached power of arrest, is served on the named person.

(4) If, by virtue of subsection (1) above, a power of arrest is attached to an interdict, the local authority shall, as soon as possible after the interdict, together with the attached power of arrest, is served on the named person, ensure that there is delivered—

(a) to the chief constable of the police area in which the family home is situated;

and

(b) where the interdict was granted by virtue of section 77(3)(e) of this Act, to the chief constable of the area in which the step or conduct which is prevented by the interdict may take place,

a copy of the application for the interdict and of the interlocutor granting the interdict together with a certificate of service of the interdict and, where the application to attach the power of arrest was made after the interdict was granted, a copy of that application and of the interlocutor above granting it and a certificate of service of the interdict together with the attached power of arrest.

(5) Where any interdict to which a power of arrest is attached by virtue of subsection (1) above is varied or recalled, the person who applied for the variation or recall shall ensure that there is delivered to each chief constable specified in subsection (4) above a copy of the application for such variation or recall and of the interlocutor granting the variation or recall.

(6) A constable may arrest without warrant the named person if he has reasonable cause for suspecting that person to be in breach of an interdict to which a power of arrest has been attached by virtue of subsection (1) above.

(7) Where a person has been arrested under subsection (6) above, the constable in charge of a police station may—

(a) if satisfied there is no likelihood of that person further breaching the interdict to which the power of arrest was attached under subsection (1) above, liberate him unconditionally; or

(b) refuse to liberate that person.

(8) Such a refusal to liberate an arrested person as is mentioned in subsection (7)(b) above, and the detention of that person until his appearance in court by virtue of either subsection (11) below, or any provision

^{F23}
of the [Criminal Procedure (Scotland) Act 1995], shall not subject that constable to any claim whatsoever.

(9) Where a person has been liberated under subsection (7)(a) above, the facts and circumstances which gave rise to the arrest shall be reported to the procurator fiscal forthwith.

(10) Subsections (11) to (13) below apply only where—

(a) the arrested person has not been released under subsection (7)(a) above; and

(b) the procurator fiscal decides that no criminal proceedings are to be taken in respect of the facts and circumstances which gave rise to the arrest.

(11) A person arrested under subsection (6) above shall wherever practicable be brought before the sheriff sitting as a court of summary criminal jurisdiction for the district in which he was arrested not later than in the course of the first day after the arrest, such day not being a Saturday, a Sunday or a court holiday prescribed for that court under section 8 of the said Act of 1995, on which the sheriff is not sitting for the disposal of criminal business.

(12) Subsections (1), (2) and (4) of section 15 of the said Act of 1995 (intimation to a person named by the person arrested) shall apply to a person arrested under subsection (6) above as they apply to a person who has been arrested in respect of an offence.

(13) Where a person is brought before the sheriff under subsection (11) above—

(a) the procurator fiscal shall present to the court a petition containing—

(i) a statement of the particulars of the person arrested under subsection (6) above;

(ii) a statement of the facts and circumstances which gave rise to that arrest; and

(iii) a request that the person be detained for a further period not exceeding two days;

(b) the sheriff, if it appears to him that—

(i) the statement referred to in paragraph (a)(ii) above discloses *prima facie* breach of interdict by the arrested person;

(ii) proceedings for breach of interdict will be taken; and

(iii) there is a substantial risk of violence by the arrested person against any member of the family, or an appropriate person, resident in the family home,

may order the arrested person to be detained for a period not exceeding two days; and

(c) the sheriff shall, in any case in which paragraph (b) above does not apply, order the release of the arrested person from custody (unless that person is in custody in respect of some other matter); and in computing the period of two days referred to in paragraphs (a) and (b) above, no account shall be taken of a Saturday, a Sunday or any holiday in the court in which proceedings for breach of interdict will require to be raised.

(14) Where a person—

(a) is liberated under subsection (7)(a) above; or

(b) is to be brought before the sheriff under subsection (11) above, the procurator fiscal shall at the earliest opportunity, and, in the case of a person to whom paragraph (b) above applies, before that person is brought before the sheriff, take all reasonable steps to intimate to—

- (i) the local authority which made the application for the interdict;
- (ii) an appropriate person who will reside in, or who remains in residence in, the family home mentioned in the order; and
- (iii) any solicitor who acted for the appropriate person when the interdict was granted or to any other solicitor who the procurator fiscal has reason to believe acts for the time being for that person, that he has decided that no criminal proceedings should be taken in respect of the facts and circumstances which gave rise to the arrest of the named person.

79 Duration, variation and recall of exclusion order.

- (1) Subject to subsection (2) below, an exclusion order shall cease to have effect on a date six months after being made.
- (2) An exclusion order shall cease to have effect on a date prior to the date mentioned in subsection (1) above where—
 - (a) the order contains a direction by the sheriff that it shall cease to have effect on that prior date;
 - (b) the sheriff, on an application under subsection (3) below, recalls the order before the date so mentioned;
 or
 - (c) any permission given by a third party to the spouse or partner of the named person, or to an appropriate person, to occupy the home to which the order relates is withdrawn.
- (3) The sheriff may, on the application of the local authority, the named person, an appropriate person or the spouse or partner of the named person, if that spouse or partner is not excluded from the family home and is not an appropriate person, vary or recall an exclusion order and any warrant, interdict, order or direction granted or made under section 77 of this Act.
- (4) For the purposes of this section, partners are persons who live together in a family home as if they were husband and wife.

80 Exclusion orders: supplementary provisions.

- (1) The Secretary of State may make regulations with respect to the powers, duties and functions of local authorities in relation to exclusion orders.
- (2) An application for an exclusion order, or under section 79(3) of this Act for the variation or recall of such an order or of any thing done under section 77(2) of this Act, shall be made to the sheriff for the sheriffdom within which the family home is situated.

Offences in connection with orders etc. for protection of children

81 Offences in connection with orders etc. for protection of children.

A person who intentionally obstructs—

- (a) any person acting under a child protection order;
- (b) any person acting under an authorisation granted under section 61(1) or (2) of this Act; or
- (c) a constable acting under section 61(5) of this Act, shall, subject to section 38(3) and (4) of this Act, be guilty of an offence and shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.

Fugitive children and harbouring

82 Recovery of certain fugitive children.

(1) A child who absconds—

- (a) from a place of safety in which he is being kept under or by virtue of this Part of this Act;
- (b) from a place (in this section referred to as a “relevant place”) which, though not a place of safety such as is mentioned in paragraph (a) above, is a residential establishment in which he is required to reside by virtue of section 70(3)(a) of this Act or a hospital or other institution in which he is temporarily residing while subject to such a requirement; or
- (c) from a person who, by virtue of a supervision requirement or of section 74 of this Act, has control over him while he is being taken to, is awaiting being taken to, or (whether or not by reason of being on leave) is temporarily away from, such place of safety or relevant place, may be arrested without warrant in any part of the United Kingdom and taken to the place of safety or as the case may be the relevant place; and a court which is satisfied that there are reasonable grounds for believing that the child is within any premises may, where there is such power of arrest, grant a warrant authorising a constable to enter those premises and search for the child using reasonable force if necessary.

(2) Without prejudice to the generality of subsection (1) above, a child who at the end of a period of leave from a place of safety or relevant place fails to return there shall, for the purposes of this section, be taken to have absconded.

(3) A child who absconds from a person who, not being a person mentioned in paragraph (c) of subsection (1) above, is a person who has control over him by virtue of a supervision requirement may, subject to the same provisions as those to which an arrest under that subsection is subject, be arrested as is mentioned in that subsection and returned to that person; and the provision in that subsection for a warrant to be granted shall apply as respects such a child as it applies as respects a child mentioned in that subsection.

(4) If a child—

(a) is taken under subsection (1) above to a place of safety or relevant place; or

(b) is returned under subsection (3) above to a person, but the occupier of that place of safety or of that relevant place, or as the case may be that person, is unwilling or unable to receive him, that circumstance shall be intimated forthwith to the Principal Reporter.

(5) Where intimation is required by subsection (4) above as respects a child, he shall be kept in a place of safety until—

(a) in a case where he is subject to a supervision requirement, he can be brought before a children's hearing for that requirement to be reviewed; or

(b) in any other case, the Principal Reporter has, in accordance with section 56(6) of this Act, considered whether compulsory measures of supervision are required in respect of him.

83 Harboursing.

A person who—

(a) knowingly assists or induces a child to abscond in circumstances which render the child liable to arrest under subsection (1) or (3) of section 82 of this Act;

(b) knowingly and persistently attempts to induce a child so to abscond;

(c) knowingly harbours or conceals a child who has so absconded; or

(d) knowingly prevents a child from returning—

(i) to a place mentioned in paragraph (a) or (b) of the said subsection (1); (ii) to a person mentioned in paragraph (c) of that subsection, or in the said subsection (3), shall, subject to section 38(3) and (4) of this Act, to section 51(5) and (6) of the ^{M44} Children Act 1989 and to Article 70(5) and (6) of the ^{M45} Children (Northern Ireland) Order 1995 (analogous provision for England and Wales and for Northern Ireland), be guilty of an offence and liable on summary conviction to a fine not exceeding level 5 on the standard scale or to imprisonment for a term not exceeding six months or to both such fine and such imprisonment.

Implementation of authorisations etc.

84 Implementation of authorisations etc.

Where an order, authorisation or warrant under this Chapter or Chapter 2 of this Part of this Act grants power to find a child and to keep him in a place of safety, such order, authorisation or warrant may be implemented as if it were a warrant for the apprehension of an accused person issued by a court of summary jurisdiction; and any enactment or rule of law applying to such a warrant shall, subject to the provisions of this Act, apply in like manner to the order, authorisation or warrant.

New evidence: review of establishment of grounds of referral

85 Application for review of establishment of grounds of referral.

(1) Subject to subsections (3) and (4) below, where subsection (2) below applies an application may be made to the sheriff for a review of a finding such as is mentioned in section 68(10) of this Act.

(2) This subsection applies where the sheriff, on an application made by virtue of subsection (7) or (9) of section 65 of this Act (in this section referred to as the "original application"), finds that any of the grounds of referral is established.

(3) An application under subsection (1) above may only be made where the applicant claims—

(a) to have evidence which was not considered by the sheriff on the original application, being evidence the existence or significance of which might materially have affected the determination of the original application;

(b) that such evidence—

(i) is likely to be credible and reliable; and

- (ii) would have been admissible in relation to the ground of referral which was found to be established on the original application; and
- (c) that there is a reasonable explanation for the failure to lead such evidence on the original application.
- (4) An application under subsection (1) above may only be made by—
 - (a) the child in respect of whom the ground of referral was found to be established; or
 - (b) any person who is a relevant person in relation to that child.
- (5) Where the sheriff on an application under subsection (1) above is not satisfied that any of the claims made in the application are established he shall dismiss the application.
- (6) Where the sheriff is satisfied on an application under subsection (1) above that the claims made in the application are established, he shall consider the evidence and if, having considered it, he is satisfied that—
 - (a) none of the grounds of referral in the original application to which the application relates is established, he shall allow the application, discharge the referral to the children’s hearing in respect of those grounds and proceed in accordance with subsection (7) below in relation to any supervision requirement made in respect of the child (whether or not varied under section 73 of this Act) in so far as it relates to any such ground; or
 - (b) any ground of referral in the original application to which the application relates is established, he may proceed in accordance with section 68(10) of this Act.
- (7) Where the sheriff is satisfied as is mentioned in subsection (6)(a) above, he may—
 - (a) order that any supervision requirement so mentioned shall terminate—
 - (i) immediately; or
 - (ii) on such date as he may specify; or
 - (b) if he is satisfied that there is evidence sufficient to establish any ground of referral, being a ground which was not stated in the original application, find such ground established and proceed in accordance with section 68(10) of this Act in relation to that ground.
- (8) Where the sheriff specifies a date for the termination of a supervision requirement in accordance with subsection (7)(a)(ii) above, he may, before such termination, order a variation of that requirement, of any requirement imposed under subsection (6) of section 70 of this Act, or of any determination made under subsection (7) of that section; and such variation may take effect—
 - (a) immediately; or
 - (b) on such date as he may specify.
- (9) Where the sheriff orders the termination of a supervision requirement in accordance with subsection (7)(a) above, he shall consider whether, after such termination, the child concerned will still require supervision or guidance; and where he considers that such supervision or guidance will be necessary he shall direct a local authority to provide it in accordance with subsection (10) below.
- (10) Where a sheriff has given a direction under subsection (9) above, it shall be the duty of the local authority to comply with that direction; but that duty shall be regarded as discharged where they offer such supervision or guidance to the child and he, being a child of sufficient age and maturity to understand what is being offered, is unwilling to accept it.

CHAPTER 4

PARENTAL RESPONSIBILITIES ORDERS, ETC.

Parental responsibilities orders

86 Parental responsibilities order: general.

- (1) On the application of a local authority the sheriff may make an order transferring (but only during such period as the order remains in force) the appropriate parental rights and responsibilities relating to a child to them; and any such order shall be known as a “parental responsibilities order”.
- (2) A parental responsibilities order shall not be made unless the sheriff is satisfied that each relevant person either—
 - (a) freely, and with full understanding of what is involved, agrees unconditionally that the order be made; or
 - (b) is a person who—
 - (i) is not known, cannot be found or is incapable of giving agreement; (ii) is withholding such agreement unreasonably;
 - (iii) has persistently failed, without reasonable cause, to fulfil one or other of the following parental responsibilities in relation to the child, that is to say the responsibility to safeguard and promote the child’s health, development and welfare or, if the child is not living with him, the responsibility to maintain personal relations and direct contact with the child on a regular basis; or

(iv) has seriously ill-treated the child, whose reintegration into the same household as that person is, because of the serious ill-treatment or for other reasons, unlikely.

(3) The reference in subsection (1) above to the appropriate parental rights and responsibilities relating to the child is to all parental rights and responsibilities except any right to agree, or decline to agree—

(a) to the making of an application in relation to the child under section 18 (freeing for adoption or 55 (adoptions abroad) of the ^{M46} Adoption Act 1976, under section 18 or 49 of the ^{M47} Adoption (Scotland) Act 1978 or under Article 17, 18 or 57 of the ^{M48} Adoption (Northern Ireland) Order 1987 (corresponding provision for Scotland and Northern Ireland); or

(b) to the making of an adoption order.

(4) A person is a relevant person for the purposes of this section if he is a parent of the child or a person who for the time being has parental rights in relation to the child.

(5) The sheriff may, in an order under this section impose such conditions as he considers appropriate; and he may vary or discharge such an order on the application of the local authority, of the child, of any person who immediately before the making of the order is a relevant person or of any other person claiming an interest.

(6) An order under this section shall, if not first discharged by the sheriff, terminate on the occurrence of any of the following—

(a) the child attains the age of eighteen years; (b) he becomes the subject—

(i) of an adoption order within the meaning of the Adoption (Scotland) Act 1978; or

(ii) of an order under section 18 (freeing for adoption) or 55 (adoption abroad) of the Adoption Act 1976 under section 18 or 49 of the said Act of 1978 or under Article 17, 18 or 57 of the Adoption (Northern Ireland) Order 1987 (corresponding provision for Scotland and Northern Ireland);

(c) an order is made for his return under Part I of the ^{M49} Child Abduction and Custody Act 1985; or

(d) a decision, other than a decision mentioned in section 25(2) of the said Act of 1985 (decisions relating to rights of access), is registered with respect to him under section 16 of that Act.

87 Further provision as respects parental responsibilities orders.

(1) Subject to subsections (2) and (3) below, where a parental responsibilities order is made as respects a child it shall be the duty of the local authority which applied for it (in this section and in section 88 of this Act referred to as the “appropriate authority”) to fulfil the transferred responsibilities while the order remains in force.

(2) Notwithstanding that a parental responsibilities order has been made as respects a child, the appropriate authority may allow, either for a fixed period or until the authority otherwise determine, the child to reside with a parent, guardian, relative or friend of his in any case where it appears to the authority that so to allow would be for the benefit of the child.

(3) Without prejudice to any other provision of this Part of this Act, where by virtue of subsection (2) above a child is residing with a person, the appropriate authority may by notice in writing to the person require him to return the child to them by a time specified in the notice; and service of such notice shall be effected either by the authority leaving it in the person’s hands or by their sending it to him, at his and the child’s most recent known address, by recorded delivery service.

(4) For the purposes of any application for a parental responsibilities order, rules shall provide for the appointment, in such cases as are prescribed by such rules—

(a) of a person to act as *curator ad litem* to the child in question at the hearing of the application, safeguarding the interests of the child in such manner as may be so prescribed; and

(b) of a person (to be known as a “reporting officer”) to witness agreements to parental responsibilities orders and to perform such other duties as may be so prescribed,

but one person may, as respects the child, be appointed both under paragraph (a) and under paragraph (b) above; so however that, where the applicant is a local authority, no employee of theirs shall be appointed under either or both of those paragraphs.

(5) Rules may provide for a person to be appointed reporting officer before the application in question is made.

88 Parental contact.

(1) This section applies where a parental responsibilities order is being made, or as the case may be is in force, as respects a child.

(2) The child shall, subject to subsection (3) below, be allowed reasonable contact by the appropriate authority with—

(a) each person who, immediately before the making of the parental responsibilities order, is a relevant person for the purposes of section 86 of this Act as respects the child; and

(b) where, immediately before that order was made—

(i) a residence order or contact order was in force with respect to the child, the person in whose favour the residence order or contact order was made;

(ii) a person was entitled to have the child residing with him under an order by a court of competent jurisdiction, that person.

(3) Without prejudice to subsection (4) below, on an application made to him by the child, by the appropriate authority or by any person with an interest, the sheriff may make such order as he considers appropriate as to the contact, if any, which is to be allowed between the child and any person specified in the order (whether or not a person described in paragraphs (a) and (b) of subsection (2) above).

(4) A sheriff, on making a parental responsibilities order, or at any time while such an order remains in force as respects a child, may make an order under subsection (3) above as respects the child even where no application has been made to him in that regard.

(5) An order under this section may impose such conditions as the sheriff considers appropriate; and he may vary or discharge such an order on the application of the child, the appropriate authority or any person with an interest.

(6) An order under this section shall, if not first discharged by the sheriff, terminate when the parental responsibilities order to which it is referable does.

89 Offences in relation to parental responsibilities orders.

Any person who, knowingly and without lawful authority or reasonable excuse—

(a) fails to comply with a notice under section 87(3) of this Act;

(b) harbours or conceals a child—

(i) as respects whom a parental responsibilities order has been made; and

(ii) who has run away, or been taken away or whose return is required by such a notice; or

(c) induces, assists or incites a child as respects whom any such order has been made to run away, or stay away, from a place where he is looked after or who takes away such a child from that place, shall be guilty of an offence and liable, on summary conviction, to a fine not exceeding level 5 on the standard scale or to imprisonment for a term not exceeding six months or to both such fine and such imprisonment.

Miscellaneous

90 Consent of child to certain procedures.

Nothing in this Part of this Act shall prejudice any capacity of a child enjoyed by virtue of section 2(4) of the ^{M50} Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991 (capacity of child with sufficient understanding to consent to surgical, medical or dental procedure or treatment; and without prejudice to that generality where a condition contained, by virtue of—

(a) section 66(4)(a), section 67(2) or section 69(9)(a) of this Act, in a warrant; or

(b) section 70(5)(a) of this Act, in a supervision requirement,

requires a child to submit to any examination or treatment but the child has the capacity mentioned in the said section 2(4), the examination or treatment shall only be carried out if the child consents.

91 Procedural rules in relation to certain applications etc.

(1) All proceedings to which this section applies are civil proceedings for the purposes of section 32 of the ^{M51} Sheriff Courts (Scotland) Act 1971 (power of Court of Session to regulate civil procedure in the sheriff court).

(2) Any reference in this Part of this Act to regulation or prescription by rules in relation to any proceedings to which this section applies shall be construed, unless the context otherwise requires, as a reference to regulation or prescription by rules made under the said section 32.

(3) Without prejudice to the generality of the said section 32, rules may make provision as to—

(a) the functions of a person appointed by the sheriff under section 41(1) of this Act and any right of that person to information relating to the proceedings;

(b) the circumstances in which any person who has been given notice in accordance with such rules of an application for a child assessment order, or any other person specified in the rules, may apply to the court to have that order varied or discharged;

(c) the persons to whom notice of the making of a child protection order shall be given by the applicant for that order, and without prejudice to that generality may in making such provision require such notice to be given to either or both of the child and any relevant person in relation to that child;

(d) the persons to whom notice of an application for an exclusion order or, under section 79(3) of this Act, for the recall or variation of such an order or of anything done under section 77(2) of this Act shall be given;

(e) the period within which a hearing shall be held under subsection (5) of section 76 of this Act after the granting of an order under subsection (4) of that section;

(f) the service of any exclusion order on the named person and the appropriate person within such period as may be specified in the rules.

(4) In relation to any proceedings to which this section applies, rules may permit a party to such proceedings, in such circumstances as may be specified in the rules, to be represented by a person who is neither an advocate nor a solicitor.

(5) This section applies to any application made to the sheriff, and any other proceeding before the sheriff (whether on appeal or otherwise), under any provision of this Part of this Act.

92 Legal aid in respect of certain proceedings.

For section 29 of the ^{M52} Legal Aid (Scotland) Act 1986 substitute the following section

“29 Legal aid in respect of certain proceedings relating to children.

(1) This section applies to legal aid in connection with—

(a) proceedings before the sheriff (including, without prejudice to that generality, proceedings on an appeal to the sheriff principal from a decision of the sheriff) in respect of any matter arising under Chapter 2 or 3 of Part II of the Children (Scotland) Act 1995 (in this section referred to as “the 1995 Act”); or

(b) an appeal to the Court of Session in connection with such proceedings.

(2) Subject to subsections (3) to (5) below, legal aid to which this section applies shall be available to a child and any relevant person in relation to him in connection with—

(a) proceedings before the sheriff on an application for a child protection order or child assessment order, or for the variation or recall of such an order;

(b) an appeal to the sheriff under section 51 of the 1995 Act against—

(i) a decision of a children’s hearing to grant a warrant such as is mentioned in subsection (5)(a) of that subsection; or

(ii) any other decision of a children’s hearing;

(c) an application—

(i) by virtue of section 65(7) or (9) of the 1995 Act for a finding as to whether the grounds for a referral are established; or

(ii) under section 85 of the 1995 Act for a review of such a finding;

(d) an appeal to the sheriff principal or to Court of Session under section 51 of the 1995 Act.

(3) Legal aid shall be available under subsection (2)(b)(i) above on an application made to the sheriff without inquiry into the resources of the child or the relevant person.

(4) Legal aid shall be available under subsection (2)(a),(b)(ii) or (c) above on an application made to the sheriff if the sheriff is satisfied—

(a) that it is in the interests of the child that legal aid be made available; and

(b) after consideration of the financial circumstances of the child and any relevant person in relation to him that the expenses of the case cannot be met without undue hardship to the child or to any relevant person in relation to him or the dependants of any of them.

(5) Legal aid shall be available under subsection (2)(d) above on an application made to the Board if it is satisfied—

(a) after consideration of the financial circumstances of the child and any relevant person in relation to him that the expenses of the appeal cannot be met without undue hardship to the child or to any relevant person in relation to him or the dependants of any of them; and

(b) that the child, or as the case may be the relevant person has substantial grounds for making or responding to the appeal and it is reasonable, in the particular circumstances of the case, that legal aid should be made available accordingly.

(6) The Board may require a person receiving legal aid under subsection (2)(d) above or subsection (9) below to comply with such conditions as it considers expedient to enable it to satisfy itself from time to time that it is reasonable for him to continue to receive such legal aid.

(7) Subject to subsection (8) below, legal aid to which this section applies shall be available in connection with proceedings before the sheriff on an application for an exclusion order (or for the variation or recall of such an order) to—

(a) a child;

(b) a relevant person in relation to a child;

(c) a person who is a named person, or will be such a person if the application is granted;

- (d) a spouse or partner of a person mentioned in paragraph (c) above; and
- (e) a person who is an appropriate person, or will be such a person if the application is granted.
- (8) Legal aid shall be available under subsection (7) above on an application to the sheriff if the sheriff is satisfied after consideration of the financial circumstances of the applicant and, where the applicant is a child, of any relevant person or appropriate person in relation to him that the expenses of the case cannot be met without undue hardship to the applicant or any dependant of the applicant.
- (9) Legal aid shall be available in connection with any appeal from a decision of the sheriff on an application for an exclusion order or for the variation or recall of such an order to any of the persons mentioned in paragraphs (a) to (e) of subsection (7) above on an application to the Board if it is satisfied—
- (a) after consideration of the financial circumstances of the applicant and, where the applicant is a child, of any relevant person or appropriate person in relation to him, that the expenses of the appeal cannot be met without undue hardship to the applicant or any dependant of the applicant; and
- (b) that the applicant has substantial grounds for making or responding to the appeal and that it is reasonable, in the particular circumstances of the case, that legal aid should be made available accordingly.
- (10) Where in connection with any proceedings—
- (a) the sheriff has been satisfied as is mentioned in subsection (4)(b) or subsection (8) above; or
- (b) the Board has been satisfied as is mentioned in subsection (5)(a) or subsection (9)(a) above, and has made legal aid available to any person, it shall not be necessary for the sheriff or, as the case may be, the Board to be so satisfied in respect of an application for legal aid by such a person in connection with any subsequent proceedings arising from such proceedings.
- (11) Legal aid to which this section applies shall consist of representation by a solicitor and, where appropriate, by counsel in any proceedings (including any appeal) mentioned in subsection (1) above and shall include all such assistance as is usually given by solicitor or counsel in the steps preliminary or incidental to such proceedings.
- (12) In this section—
- (a) “child” and “relevant person” have the meanings given by section 93(2) (b) of the 1995 Act;
- (b) “child protection order”, “child assessment order” and “exclusion order” have the meanings given by section 93(1) of that Act;
- (c) “named person” and “appropriate person” have the meanings given by section 76 of that Act; and
- (d) “partner” shall be construed in accordance with section 79(4) of that Act.”.

Interpretation of Part II

93 Interpretation of Part II. E+W+N.I.

- (1) In this Part of this Act, unless the context otherwise requires,—
- “accommodation” shall be construed in accordance with section 25(8) of this Act;
- “chief social work officer” means an officer appointed under section 3 of the ^{M53} Social Work (Scotland) Act 1968;
- “child assessment order” has the meaning given by section 55(1) of this Act;
- “child protection order” has the meaning given by section 57(1) of this Act; “children’s hearing” shall be construed in accordance with section 39(3), but does not include a business meeting arranged under section 64, of this Act;
- “compulsory measures of supervision” means, in respect of a child, such measures of supervision as may be imposed upon him by a children’s hearing; “constable” means a constable of a police force within the meaning of ^{M54} the Police (Scotland) Act 1967;
- “contact order” has the meaning given by section 11(2)(d) of this Act; “disabled” has the meaning given by section 23(2) of this Act; “exclusion order” has the meaning given by section 76(12) of this Act; “family”, in relation to a child, includes—
- (a) any person who has parental responsibility for the child; and
- (b) any other person with whom the child has been living; “local authority” means a council constituted ^{M55} under section 2 of the Local Government etc. (Scotland) Act 1994;
- “local government area” shall be construed in accordance with section 1 of the said Act of 1994;
- “parental responsibilities” has the meaning given by section 1(3) of this Act;
- “parental responsibilities order” has the meaning given by section 86(1) of this Act;
- “parental rights” has the meaning given by section 2(4) of this Act; “place of safety”, in relation to a child, means—

- (a) a residential or other establishment provided by a local authority;
- (b) a community home within the meaning of section 53 of the ^{M56} Children Act 1989;
- (c) a police station; or
- (d) a hospital, surgery or other suitable place, the occupier of which is willing temporarily to receive the child;
- “the Principal Reporter” means the Principal Reporter appointed under section 127 of the said Act of 1994 or any officer of the Scottish Children’s Reporter Administration to whom there is delegated, under section 131(1) of that Act, any function of the Principal Reporter under this Act;
- “relevant local authority”, in relation to a child who is subject to a warrant granted under this Part of this Act or to a supervision requirement, means the local authority for whose area the children’s panel from which the children’s hearing which granted the warrant or imposed the supervision requirement was formed;
- “residence order” has the meaning given by section 11(2)(c) of this Act; “residential establishment”—
- (a) in relation to a place in Scotland, means an establishment (whether managed by a local authority, by a voluntary organisation or by any other person) which provides residential accommodation for children for the purposes of this Act or the ^{M57} Social Work (Scotland) Act 1968;
- (b) in relation to a place in England and Wales, means a community home, voluntary home or private children’s home (within the meaning of the Children Act 1989); and
- (c) in relation to a place in Northern Ireland, means a home provided under Part VIII of the ^{M58} Children (Northern Ireland) Order 1995, or a voluntary home, or a registered children’s home (which have respectively the meanings given by that Order);
- “school age” shall be construed in accordance with section 31 of the ^{M59} Education (Scotland) Act 1980;
- “secure accommodation” means accommodation provided in a residential establishment, approved by the Secretary of State in accordance with regulations made under section 60(1)(bb) of the Social Work (Scotland) Act 1968 or under section 22(8)(a) of the Care Standards Act 2000, for the purpose of restricting the liberty of children;
- “supervision requirement” has the meaning given by 70(1) of this Act, and includes any condition contained in such a requirement or related to it;
- “voluntary organisation” means a body (other than a public or local authority) whose activities are not carried on for profit; and
- “working day” means every day except— (a) Saturday and Sunday;
- (b) December 25th and 26th; and
- (c) January 1st and 2nd.
- (2) For the purposes of—
- (a) Chapter 1 and this Chapter (except this section) of this Part, “child” means a person under the age of eighteen years; and
- (b) Chapters 2 and 3 of this Part— “child” means—
- (i) a child who has not attained the age of sixteen years;
- (ii) a child over the age of sixteen years who has not attained the age of eighteen years and in respect of whom a supervision requirement is in force; or
- (iii) a child whose case has been referred to a children’s hearing by virtue of section 33 of this Act;
- and for the purposes of the application of those Chapters to a person who has failed to attend school regularly without reasonable excuse includes a person who is over sixteen years of age but is not over school age; and
- “relevant person” in relation to a child means—
- (a) any parent enjoying parental responsibilities or parental rights under Part I of this Act;
- (b) any person in whom parental responsibilities or rights are vested by, under or by virtue of this Act; and
- (c) any person who appears to be a person who ordinarily (and other than by reason only of his employment) has charge of, or control over, the child.
- (3) Where, in the course of any proceedings under Chapter 2 or 3 of this Part, a child ceases to be a child within the meaning of subsection (2) above the provisions of those Chapters of this Part and of any statutory instrument made under those provisions, shall continue to apply to him as if he had not so ceased to be a child.
- (4) Any reference in this Part of this Act to a child—
- (a) being “in need”, is to his being in need of care and attention because—
- (i) he is unlikely to achieve or maintain, or to have the opportunity of achieving or maintaining, a reasonable standard of health or development unless there are provided for him, under or by virtue of this Part, services by a local authority;

(ii) his health or development is likely significantly to be impaired, or further impaired, unless such services are so provided;

(iii) he is disabled; or

(iv) he is affected adversely by the disability of any other person in his family;

(b) who is “looked after” by a local authority, shall be construed in accordance with section 17(6) of this Act.

(5) Any reference to any proceedings under this Part of this Act, whether on an application or on appeal, being heard by the sheriff, shall be construed as a reference to such proceedings being heard by the sheriff in chambers.

93 Interpretation of Part II.

(1) In this Part of this Act, unless the context otherwise requires,—

“accommodation” shall be construed in accordance with section 25(8) of this Act;

“chief social work officer” means an officer appointed under section 3 of the ^{M95} Social Work (Scotland) Act 1968;

“child assessment order” has the meaning given by section 55(1) of this Act;

“child protection order” has the meaning given by section 57(1) of this Act; “children’s hearing” shall be construed in accordance with section 39(3), but does not include a business meeting arranged under section 64, of this Act;

“compulsory measures of supervision” means, in respect of a child, such measures of supervision as may be imposed upon him by a children’s hearing; “constable” means a constable of a police force within the meaning of the ^{M96} Police (Scotland) Act 1967;

“contact order” has the meaning given by section 11(2)(d) of this Act; “disabled” has the meaning given by section 23(2) of this Act; “exclusion order” has the meaning given by section 76(12) of this Act; “family”, in relation to a child, includes—

(a) any person who has parental responsibility for the child; and

(b) any other person with whom the child has been living; “local authority” means a ^{M97} council constituted

under section 2 of the ^{M97} Local Government etc. (Scotland) Act 1994; “local government area” shall be construed in accordance with section 1 of the said Act of 1994; “parental responsibilities” has the meaning given by section 1(3) of this Act; “parental responsibilities order” has the meaning given by section 86(1) of this Act; “parental rights” has the meaning given by section 2(4) of this Act; “place of safety”, in relation to a child, means—

(a) a residential or other establishment provided by a local authority;

(b) a community home within the meaning of section 53 of the ^{M98} Children Act 1989;

(c) a police station;

(d) a hospital, or surgery, the person or body of persons responsible for the management of which is willing temporarily to receive the child;

(e) the dwelling-house of a suitable person who is so willing; or

(f) any other suitable place the occupier of which is so willing.

“the Principal Reporter” means the Principal Reporter appointed under section 127 of the said Act of 1994 or any officer of the Scottish Children’s Reporter Administration to whom there is delegated, under section 131(1) of that Act, any function of the Principal Reporter under this Act;

“relevant local authority”, in relation to a child who is subject to a warrant granted under this Part of this Act or to a supervision requirement, means the local authority for whose area the children’s panel from which the children’s hearing which granted the warrant or imposed the supervision requirement was formed;

“residence order” has the meaning given by section 11(2)(c) of this Act; “residential establishment”—

(a) in relation to a place in Scotland, means an establishment (whether managed by a local authority, by a voluntary organisation or by any other person) which provides residential accommodation for children for the purposes of this Act or the ^{M99} Social Work (Scotland) Act 1968;

(b) in relation to a place in England and Wales, means a community home, voluntary home or ^{F45} [registered] children’s home (within the meaning of the Children Act 1989); and

(c) in relation to a place in Northern Ireland, means a home provided under Part VIII of the ^{M100} Children (Northern Ireland) Order 1995, or a voluntary home, or a registered children’s home (which have respectively the meanings given by that Order); “school age” shall be construed in accordance with section 31 of the

Education (Scotland) Act 1980; “secure accommodation” means accommodation provided in a residential establishment, approved by the Scottish Ministers in accordance with regulations made under section 29(9)(a) of the Regulation of Care (Scotland) Act 2001 (asp 8) or by the Secretary of State in accordance with regulations made under section 22(8) (a) of the Care Standards Act 2000, for the purpose of restricting the liberty of children;

“supervision requirement” has the meaning given by 70(1) of this Act, and includes any condition contained in such a requirement or related to it;

“voluntary organisation” means a body (other than a public or local authority) whose activities are not carried on for profit; and

“working day” means every day except—

- (a) Saturday and Sunday;
- (b) December 25th and 26th; and
- (c) January 1st and 2nd.

(2) For the purposes of—

(a) Chapter 1 and this Chapter (except this section) of this Part, “child” means a person under the age of eighteen years; and

(b) Chapters 2 and 3 of this Part— “child” means—

- (i) a child who has not attained the age of sixteen years;
 - (ii) a child over the age of sixteen years who has not attained the age of eighteen years and in respect of whom a supervision requirement is in force; or
 - (iii) a child whose case has been referred to a children’s hearing by virtue of section 33 of this Act;
- and for the purposes of the application of those Chapters to a person who has failed to attend school regularly without reasonable excuse includes a person who is over sixteen years of age but is not over school age; and

“relevant person” in relation to a child means—

- (a) any parent enjoying parental responsibilities or parental rights under Part I of this Act;
- (b) any person in whom parental responsibilities or rights are vested by, under or by virtue of this Act; and
- (c) any person who appears to be a person who ordinarily (and other than by reason only of his employment) has charge of, or control over, the child.

(3) Where, in the course of any proceedings under Chapter 2 or 3 of this Part, a child ceases to be a child within the meaning of subsection (2) above the provisions of those Chapters of this Part and of any statutory instrument made under those provisions, shall continue to apply to him as if he had not so ceased to be a child.

(4) Any reference in this Part of this Act to a child—

(a) being “in need”, is to his being in need of care and attention because—

- (i) he is unlikely to achieve or maintain, or to have the opportunity of achieving or maintaining, a reasonable standard of health or development unless there are provided for him, under or by virtue of this Part, services by a local authority;
- (ii) his health or development is likely significantly to be impaired, or further impaired, unless such services are so provided;
- (iii) he is disabled; or
- (iv) he is affected adversely by the disability of any other person in his family;

(b) who is “looked after” by a local authority, shall be construed in accordance with section 17(6) of this Act.

(5) Any reference to any proceedings under this Part of this Act, whether on an application or on appeal, being heard by the sheriff, shall be construed as a reference to such proceedings being heard by the sheriff in chambers.

Criminal Procedure (Scotland) Act 1995

1995 CHAPTER 46

PART V

CHILDREN AND YOUNG PERSONS

41 Age of criminal responsibility.

It shall be conclusively presumed that no child under the age of eight years can be guilty of any offence.

41A Prosecution of children under 12

(1) A child under the age of 12 years may not be prosecuted for an offence.

(2) A person aged 12 years or more may not be prosecuted for an offence which was committed at a time when the person was under the age of 12 years.

42 Prosecution of children.

(1) No child under the age of 16 years shall be prosecuted for any offence except on the instructions of the Lord Advocate, or at his instance; and no court other than the High Court and the sheriff court shall have jurisdiction over a child under the age of 16 years for an offence.

(2) Where a child is charged with any offence, his parent or guardian may in any case, and shall, if he can be found and resides within a reasonable distance, be required to attend at the court before which the case is heard or determined during all the stages of the proceedings, unless the court is satisfied that it would be unreasonable to require his attendance.

(3) Where the child is arrested, the constable by whom he is arrested or the police officer in charge of the police station to which he is brought shall cause the parent or guardian of the child, if he can be found, to be warned to attend at the court before which the child will appear.

(4) For the purpose of enforcing the attendance of a parent or guardian and enabling him to take part in the proceedings and enabling orders to be made against him, rules may be made under section 305 of this Act, for applying, with the necessary adaptations and modifications, such of the provisions of this Act relating to summary proceedings as appear appropriate for the purpose.

(5) The parent or guardian whose attendance is required under this section is—

(a) the parent who has parental responsibilities or parental rights (within the meaning of sections 1(3) and 2(4) respectively of the Children (Scotland) Act 1995) in relation to the child; or

(b) the guardian having actual possession and control of him.

(6) The attendance of the parent of a child shall not be required under this section in any case where the child was before the institution of the proceedings removed from the care or charge of his parent by an order of a court.

(7) Where a child is to be brought before a court, notification of the day and time when, and the nature of the charge on which, the child is to be so brought shall be sent by the chief constable of the area in which the offence is alleged to have been committed to the local authority for the area in which the court will sit.

(8) Where a local authority receive notification under subsection (7) above they shall make such investigations and submit to the court a report which shall contain such information as to the home surroundings of the child as appear to them will assist the court in the disposal of his case, and the report shall contain information, which the appropriate education authority shall have a duty to supply, as to the school record, health and character of the child.

(9) Any child detained in a police station, or being conveyed to or from any criminal court, or waiting before or after attendance in such court, shall be prevented from associating with an adult (not being a relative) who is charged with any offence other than an offence with which the child is jointly charged.

(10) Any female child shall, while detained, being conveyed or waiting as mentioned in subsection (9) above, be kept under the care of a woman.

43 Arrangements where children arrested.

(1) Where a person who is apparently a child is apprehended, with or without warrant, and cannot be brought forthwith before a sheriff, a police officer of the rank of inspector or above or the officer in charge of the police station to which he is brought, shall inquire into the case, and, subject to subsection (3) below, may liberate him—

(a) on a written undertaking being entered into by him or his parent or guardian that he will attend at a court and at a time specified in the undertaking; or

(b) unconditionally.

(2) An undertaking mentioned in subsection (1) above shall be signed by the child or, as the case may be, the parent or guardian and shall be certified by the officer mentioned in that subsection.

(3) A person shall not be liberated under subsection (1) where—

- (a) the charge is one of homicide or other grave crime;
 - (b) it is necessary in his interest to remove him from association with any reputed criminal or prostitute; or
 - (c) the officer has reason to believe that his liberation would defeat the ends of justice.
- (4) Where a person who is apparently a child having been apprehended is not liberated as mentioned in subsection (1) above, the police officer referred to in that subsection shall cause him to be kept in a place of safety other than a police station until he can be brought before a sheriff unless the officer certifies—
- (a) that it is impracticable to do so;
 - (b) that he is of so unruly a character that he cannot safely be so detained; or
 - (c) that by reason of his state of health or of his mental or bodily condition it is inadvisable so to detain him,
- and the certificate shall be produced to the court before which he is brought.
- (5) Where a person who is apparently a child has not been liberated as mentioned in subsection (1) above but has been kept under subsection (4) above, and it is decided not to proceed with the charge against him, a constable shall so inform the Principal Reporter.
- (6) Any person, who without reasonable excuse fails to appear at the court and at the time specified in the undertaking entered into by him or on his behalf under subsection (1) above, shall be guilty of an offence, and liable on summary conviction of any charge made against him at the time he was liberated under that subsection in addition to any other penalty which it is competent for the court to impose on him, to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.
- (7) In any proceedings relating to an offence under this section, a writing, purporting to be such an undertaking as is mentioned in subsection (1) above and bearing to be signed and certified, shall be sufficient evidence of the undertaking given by the accused.

44 Detention of children.

- (1) Where a child appears before the sheriff in summary proceedings and pleads guilty to, or is found guilty of, an offence to which this section applies, the sheriff may order that he be detained in residential accommodation provided under Part II of the Children (Scotland) Act 1995 by the appropriate local authority for such period not exceeding one year as may be specified in the order in such place (in any part of the United Kingdom) as the local authority may, from time to time, consider appropriate.
- (2) This section applies to any offence (other than, if the child is under the age of 16 years, an offence under section 9(1) of the Antisocial Behaviour etc. (Scotland) Act 2004 (asp 8) or that section as applied by section 234AA(11) of this Act) in respect of which it is competent to impose imprisonment on a person of the age of 21 years or more.
- (3) Where a child in respect of whom an order is made under this section is detained by the appropriate local authority, that authority shall have the same powers and duties in respect of the child as they would have if he were subject to a supervision requirement.
- (4) Where a child in respect of whom an order is made under this section is also subject to a supervision requirement, subject to subsection (6) below, the supervision requirement shall be of no effect during any period for which he is required to be detained under the order.
- (5) The Secretary of State may, by regulations made by statutory instrument subject to annulment in pursuance of a resolution of either House of Parliament, make such provision as he considers necessary as regards the detention in secure accommodation of children in respect of whom orders have been made under this section.
- (6) Where a child is detained in residential accommodation in pursuance of an order under—
- (a) subsection (1) above, he shall be released from such detention not later than the date by which half the period specified in the order has (following commencement of the detention) elapsed but, without prejudice to subsection (7) below, until the entire such period has so elapsed may be required by the local authority to submit to supervision in accordance with such conditions as they consider appropriate;
 - (b) subsection (1) above or (8) below, the local authority may at any time review his case and may, in consequence of such review and after having regard to the best interests of the child and the need to protect members of the public, release the child—
 - (i) for such period and on such conditions as the local authority consider appropriate; or
 - (ii) unconditionally.
- (7) Where a child released under paragraph (a) or (b)(ii) of subsection (6) above is subject to a supervision requirement, the effect of that requirement shall commence or, as the case may be, resume upon such release.
- (8) If, while released under paragraph (a) or (b) of subsection (6) above (and before the date on which the entire period mentioned in the said paragraph (a) has, following the commencement of the detention, elapsed), a child commits an offence to which this section applies and (whether before or after that date) pleads guilty to or is found guilty of it a court may, instead of or in addition to making any other order in respect of that plea or

finding, order that he be returned to the residential accommodation provided by the authority which released him and that his detention in that accommodation or any other such accommodation provided by that authority shall continue for the whole or any part of the period which—

(a) begins with the date of the order for his return; and

(b) is equal in length to the period between the date on which the new offence was committed and the date on which that entire period elapses.

(9) An order under subsection (8) above for return to residential accommodation provided by the appropriate local authority—

(a) shall be taken to be an order for detention in residential accommodation for the purpose of this Act and any appeal; and

(b) shall, as the court making that order may direct, either be for a period of detention in residential accommodation before and to be followed by, or to be concurrent with, any period of such detention to be imposed in respect of the new offence (being in either case disregarded in determining the appropriate length of the period so imposed).

(10) Where a local authority consider it appropriate that a child in respect of whom an order has been made under subsection (1) or (8) above should be detained in a place in any part of the United Kingdom outside Scotland, the order shall be a like authority as in Scotland to the person in charge of the place to restrict the child's liberty to such an extent as that person may consider appropriate having regard to the terms of the order.

(11) In this section— "the appropriate local authority" means—

(a) where the child usually resides in Scotland, the local authority for the area in which he usually resides;

(b) in any other case, the local authority for the area in which the offence was committed; and

"secure accommodation" has the meaning assigned to it in Part II of the Children (Scotland) Act 1995.

45 Security for child's good behaviour.

(1) Where a child has been charged with an offence the court may order his parent or guardian to give security for his co-operation in securing the child's good behaviour.

(2) Subject to subsection (3) below, an order under this section shall not be made unless the parent or guardian has been given the opportunity of being heard.

(3) Where a parent or guardian has been required to attend and fails to do so, the court may make an order under this section.

(4) Any sum ordered to be paid by a parent or guardian on the forfeiture of any security given under this section may be recovered from him by civil diligence or imprisonment in like manner as if the order had been made on the conviction of the parent or guardian of the offence with which the child was charged.

(5) In this section "parent" means either of the child's parents, if that parent has parental responsibilities or parental rights (within the meaning of sections 1(3) and 2(4) respectively of the Children (Scotland) Act 1995) in relation to him.

46 Presumption and determination of age of child.

(1) Where a person charged with an offence, whose age is not specified in the indictment or complaint in relation to that offence, is brought before a court other than for the purpose of giving evidence, and it appears to the court that he is a child, the court shall make due enquiry as to the age of that person, and for that purpose shall take such evidence as may be forthcoming at the hearing of the case, and the age presumed or declared by the court to be the age of that person shall, for the purposes of this Act or the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937, be deemed to be the true age of that person.

(2) The court in making any inquiry in pursuance of subsection (1) above shall have regard to the definition of child for the purposes of this Act.

(3) Without prejudice to section 255A of this Act, Where in an indictment or complaint for—

(a) an offence under the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937;

(b) any of the offences mentioned in paragraphs 3 and 4 of Schedule 1 to this Act; or

(c) an offence under section 1, 10(1) to (3) or 12 of the Criminal Law

(Consolidation) (Scotland) Act 1995, it is alleged that the person by or in respect of whom the offence was committed was a child or was under or had attained any specified age, and he appears to the court to have been at the date of the commission of the alleged offence a child, or to have been under or to have attained the specified age, as the case may be, he shall for the purposes of this Act or the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937 or Part I of the Criminal Law (Consolidation) (Scotland) Act 1995 be presumed at that date to have been a child or to have been under or to have attained that age, as the case may be, unless the contrary is proved.

(4) Where, in an indictment or complaint for an offence under the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937 or any of the offences mentioned in Schedule 1 to this Act, it is alleged that the person in respect of whom the offence was committed was a child or was a young person, it shall not be a defence to prove that the person alleged to have been a child was a young person or the person alleged to have been a young person was a child in any case where the acts constituting the alleged offence would equally have been an offence if committed in respect of a young person or child respectively.

(5) An order or judgement of the court shall not be invalidated by any subsequent proof that—

(a) the age of a person mentioned in subsection (1) above has not been correctly stated to the court; or

(b) the court was not informed that at the material time the person was subject to a supervision requirement or that his case had been referred to a children's hearing by virtue of regulations made under the Children (Scotland) Act

1995 for the purpose of giving effect to orders made in different parts of the United Kingdom.

(6) Where it appears to the court that a person mentioned in subsection (1) above has attained the age of 17 years, he shall for the purposes of this Act or the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937 be deemed not to be a child.

(7) In subsection (3) above, references to a child (other than a child charged with an offence) shall be construed as references to a child under the age of 17 years; but except as aforesaid references in this section to a child shall be construed as references to a child within the meaning of section 307 of this Act.

47 Restriction on report of proceedings involving children.

(1) Subject to subsection (3) below, no newspaper report of any proceedings in a court shall reveal the name, address or school, or include any particulars calculated to lead to the identification, of any person under the age of 16 years concerned in the proceedings, either—

(a) as being a person against or in respect of whom the proceedings are taken; or

(b) as being a witness in the proceedings.

(2) Subject to subsection (3) below, no picture which is, or includes, a picture of a person under the age of 16 years concerned in proceedings as mentioned in subsection (1) above shall be published in any newspaper in a context relevant to the proceedings.

(3) The requirements of subsections (1) and (2) above shall be applied in any case mentioned in any of the following paragraphs to the extent specified in that paragraph—

(a) where a person under the age of 16 years is concerned in the proceedings as a witness only and no one against whom the proceedings are taken is under the age of 16 years, the requirements shall not apply unless the court so directs;

(b) where, at any stage of the proceedings, the court, if it is satisfied that it is in the public interest so to do, directs that the requirements (including the requirements as applied by a direction under paragraph (a) above) shall be dispensed with to such extent as the court may specify; and

(c) where the Secretary of State, after completion of the proceedings, if satisfied as mentioned in paragraph (b) above, by order dispenses with the requirements to such extent as may be specified in the order.

(4) This section shall, with the necessary modifications, apply in relation to sound and television programmes included in a programme service (within the meaning of the Broadcasting Act 1990) as it applies in relation to newspapers.

(5) A person who publishes matter in contravention of this section shall be guilty of an offence and liable on summary conviction to a fine not exceeding level 4 of the standard scale.

(6) In this section, references to a court shall not include a court in England, Wales or Northern Ireland.

48 Power to refer certain children to reporter.

(1) A court by or before which a person is convicted of having committed an offence to which this section applies may refer—

(a) a child in respect of whom an offence mentioned in paragraph (a) or (b) of subsection (2) below has been committed; or

(b) any child who is, or who is likely to become, a member of the same household as the person who has committed an offence mentioned in paragraph (b) or (c) of that subsection or the person in respect of whom the offence so mentioned was committed,

to the Principal Reporter, and certify that the offence shall be a ground established for the purposes of Chapter 3 of Part II of the Children (Scotland) Act 1995.

(2) This section applies to an offence—

(a) under section 21 of the Children and Young Persons (Scotland) Act 1937;

(b) mentioned in Schedule 1 to this Act; or

(c) in respect of a person aged 17 years or over which constitutes the crime of incest.

49 Reference or remit to children's hearing.

(1) Where a child who is not subject to a supervision requirement pleads guilty to, or is found guilty of, an offence the court—

(a) instead of making an order on that plea or finding, may remit the case to the Principal Reporter to arrange for the disposal of the case by a children's hearing; or

(b) on that plea or finding may request the Principal Reporter to arrange a children's hearing for the purposes of obtaining their advice as to the treatment of the child.

(2) Where a court has acted in pursuance of paragraph (b) of subsection (1) above, the court, after consideration of the advice received from the children's hearing may, as it thinks proper, itself dispose of the case or remit the case as mentioned in paragraph (a) of that subsection.

(3) Where a child who is subject to a supervision requirement pleads guilty to, or is found guilty of, an offence the court dealing with the case if it is—

(a) the High Court, may; and

(b) the sheriff JP court, shall, request the Principal Reporter to arrange a children's hearing for the purpose of obtaining their advice as to the treatment of the child, and on consideration of that advice may, as it thinks proper, itself dispose of the case or remit the case as mentioned in subsection (1)(a) above except that where section 51A of the Firearms Act 1968 or section 29 of the Violent Crime Reduction Act 2006 applies it shall itself dispose of the case.

(4) Subject to any appeal against any decision to remit made under subsection (1)(a) above or (7)(b) below, where a court has remitted a case to the Principal Reporter under this section, the jurisdiction of the court in respect of the child shall cease, and his case shall stand referred to a children's hearing.

(5) Nothing in this section shall apply to a case in respect of an offence the sentence for which is fixed by law.

(6) Where a person who is—

(a) not subject to a supervision requirement;

(b) over the age of 16; and

(c) not within six months of attaining the age of 18, is charged summarily with an offence and pleads guilty to, or has been found guilty of, the offence the court may request the Principal Reporter to arrange a children's hearing for the purpose of obtaining their advice as to the treatment of the person.

(7) On consideration of any advice obtained under subsection (6) above, the court may, as it thinks proper—

(a) itself dispose of the case; or

(b) where the hearing have so advised, remit the case to the Principal Reporter for the disposal of the case by a children's hearing.

50 Children and certain proceedings.

(1) No child under 14 years of age (other than an infant in arms) shall be permitted to be present in court during any proceedings against any other person charged with an offence unless his presence is required as a witness or otherwise for the purposes of justice or the court consents to his presence.

(2) Any child present in court when, under subsection (1) above, he is not to be permitted to be so shall be ordered to be removed.

(3) Where, in any proceedings in relation to an offence against, or any conduct contrary to, decency or morality, a person who, in the opinion of the court, is a child is called as a witness, the court may direct that all or any persons, not being—

(a) members or officers of the court;

(b) parties to the case before the court, their counsel or solicitors or persons otherwise directly concerned in the case;

(c) *bona fide* representatives of news gathering or reporting organisations present for the purpose of the preparation of contemporaneous reports of the proceedings; or

(d) such other persons as the court may specially authorise to be present, shall be excluded from the court during the taking of the evidence of that witness.

(4) The powers conferred on a court by subsection (3) above shall be in addition and without prejudice to any other powers of the court to hear proceedings *in camera*.

(5) Where in any proceedings relating to any of the offences mentioned in Schedule 1 to this Act, the court is satisfied that the attendance before the court of any person under the age of 17 years in respect of whom the offence is alleged to have been committed is not essential to the just hearing of the case, the case may be proceeded with and determined in the absence of that person.

(6) Every court in dealing with a child who is brought before it as an offender shall have regard to the welfare of the child and shall in a proper case take steps for removing him from undesirable surroundings.

51 Remand and committal of children and young persons.

(1) Where a court remands or commits for trial or for sentence a person under 21 years of age who is charged with or convicted of an offence and is not released on bail or ordained to appear, then, except as otherwise expressly provided by this section, the following provisions shall have effect—

(a) if he is under 16 years of age, the court shall commit him to the local authority which it considers appropriate to be detained—

(i) where the court so requires, in secure accommodation within the meaning of Part II of the Children (Scotland) Act 1995; and

(ii) in any other case, in a suitable place of safety chosen by the authority; [(aa) if the person has attained the age of 16 years and is subject to a supervision requirement, the court may . . . commit him to the local authority which it

considers appropriate to be detained as mentioned in sub-paragraphs (i) or (ii) of paragraph (a) above or may commit him either to prison or to a young offenders institution;

(b) if he is a person who has attained the age of 16 years and to whom paragraph (aa) above does not apply, then where—

(i) the court has been notified by the Scottish Ministers that a remand centre is available for the reception from that court of persons of his class or description, it shall commit him to a remand centre; or

(ii) the court has not been so notified, it may commit him either to prison or to a young offenders institution;

(2) Where any person is committed to a local authority . . . under any provision of this Act, that authority . . . shall be specified in the warrant, and he shall be detained by the authority. . . for the period for which he is committed or until he is liberated in due course of law.

(2A) . . . Where any person is committed to a remand centre under any provision of this Act, he shall be detained in a remand centre for the period for which he is committed or until he is liberated in due course of law.

(3)

(4)

(4A) The local authority which may be appropriate in relation to a power to commit a person under paragraphs (a) or (aa) of subsection (1). . . may, without prejudice to the generality of those powers, be—

(a) the local authority for the area in which the court is situated;

(b) if the person is usually resident in Scotland, the local authority for the area in which he is usually resident;

(c) if the person is subject to a supervision requirement, the relevant local authority within the meaning of Part II of the Children (Scotland) Act 1995 in relation to that requirement.

(5) Where by virtue of subsection (1)(aa) or (b)(ii) of this section a person is committed either to prison or to a young offenders institution, the warrant issued by the court is warrant also, without further application to the court in that regard, for committal to whichever of the two the court does not specify.